

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीहस्तिशैलशिखरोज्ज्वलपारिजाताय नमः ।

श्री पराङ्कुशपरकाल तिवर वरवत्सुनीन्द्रेभ्यो नमः ।

द्राविडान्नाय चतुस्सहस्रदिव्यप्रबन्धे प्रथम सहस्रान्तर्गतम्

तिरुप्पल्लाण्डु - पेरियाळ्वार्तिरुमोळिनामकम्

मङ्गलाशासन प्रबन्ध - श्री भट्टनाथसूक्तात्मकम्

॥ दिव्यप्रबन्धद्वितयम् ॥

श्री भट्टनाथापरनामधेय श्री विष्णुचिन्त मुनीन्द्रानुगृहीतम् ।

श्रीकाशी प्रतिवादि भयङ्कर जगदाचार्य सिंहात्मक श्रीमदण्णङ्गराचार्य विरचित

संस्कृत टीकासनायम् ॥

मदरास - लिबर्टि मुद्रणालये सम्मुद्रितम् ।

एतन्मुद्रणार्थं द्रव्यसाहाय्यकर्तारः

Sr. श्रीमती. पारुबाई साहब (१) हैदराबाद)

Sr. रामप्रसादजी वेणुगोपालजी (हीरानंदरामसुखजी,

णजी भांगडियः (पन्नालाल ही लालानी)

1961

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीहस्तिशैलशिखरोज्ज्वलपारिजाताय नमः ।

श्री पराङ्कुशपरकाल यतिवर वरवरमुनीन्द्रेभ्यो नमः ।

द्राविडान्नाय चतुस्सहस्रदिव्यप्रबन्धे प्रथम सहस्रान्तर्गतम्

तिरुप्पल्लण्डु - पेरियाळ्वार्तिरुमोळिनामकम्

मङ्गलाशासन प्रबन्ध - श्री भट्टनाथसूक्तात्मकम्

॥ दिव्यप्रबन्धद्वितयम् ॥

श्री भट्टनाथापरनामधेय श्री विष्णुचित्त मुनीन्द्रानुगृहीतम् ।

श्रीकाञ्ची प्रतिवादि भयङ्कर जगदाचार्य सिंहासनाधीश श्रीमदण्णङ्गराचार्य विरचित

संस्कृत टीकासनाथम् ॥

मदरास - लिबर्टि मुद्रणालये सम्मुद्रितम् ।

एतन्मुद्रणार्थं द्रव्यसाहाय्यकर्तारः .

१. श्रीमती. पारुबाई साहब (द. हैदराबाद)
२. श्री रामप्रसादजी वेणुगोपालजी (हीरानंदरामसुखजी)
३. श्री सत्यनारायणजी भांगडिया (पन्नालाल हीरालालजी)

rajganj,

j.

1961

॥ श्रीः ॥

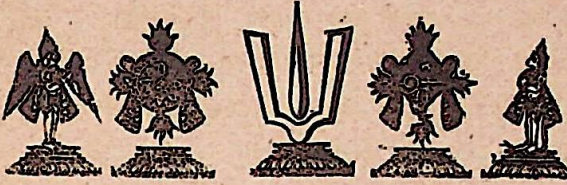
श्रीकाञ्ची प्रतिवादि भयङ्कर-अण्णङ्गराचार्यः ।

— व्याख्यान वाचस्पतिः —

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ श्रीहस्तिशैलशिखरोज्ज्वलपारिजाताय नमः ॥

॥ श्रीशठकोप श्रीरामानुज श्रीवरवरमुनीन्द्रेभ्यो नमः ॥

॥ द्राविडवेददिव्यप्रबन्ध व्याख्यान प्रस्तावना ॥

लक्ष्मीनाथारम्भां शठरिपुयतिराजमध्यमामनघाम् ।

श्रीमद्वरवरमुनिराट्पर्यन्तां नौमि पूर्वगुरुपङ्क्तिम् ॥

श्रीकाञ्चीपरवादिमीकरगुरुश्रीवंशलब्धोदयो वेदान्तद्वयसिन्धुमशधियणो नानाकलाकोविदः ।

श्रीमद्द्राविडवेदसक्तिनिवहान् गीर्वाणवाण्या क्रमाद्व्याचष्टे विदुषां मुदं प्रगुणयन्त्रणङ्गरार्याङ्गयः ॥

श्रीवैष्णवसम्प्रदाये आळ्वारपदवाच्या दिव्यसूरयो दश । ते च—१. सरोयोगी, २. भूतयोगी, ३. महदाह्वययोगी, ४. भक्तिसारयोगी, ५. श्रीशठकोपमुनीन्द्रः, ६. कुलशेखरसूरिः, ७. भट्टनाथमुनिः, ८. भक्ताङ्घ्रिरेणुसूरिः, ९. मुनिवाहन(श्रीपाण)सूरिः, १०. परकालमहायोगी—इति संशब्धन्ते । सर्वेऽप्येते दिव्यसूरिप्रवरा भक्तिवत्कारेण भगवद्विषयकान् दिव्यप्रबन्धाननुगृहीतवन्तः । ते च द्राविडभाषामयाः । द्राविडवेदः, द्राविडान्नायः, द्रमिडोपनिषत्, द्राविडब्रह्मसंहिता इत्यादिनामविशेषैर्व्यपदिश्यन्त एते दिव्यप्रबन्धाः ॥

श्रीशठकोपमुनीन्द्राणामन्तेवासी मधुरकविसमाख्यो ब्राह्मणाप्रणीरासीत् । सोऽपि दिव्यसूरिगोष्ठी-परिगणितोऽभूत् । श्रीशठकोपमुनीन्द्रैकदैवतस्स भगवद्विषयिणीं गाथामेकामपि न निरमिमीत । अपि तु स्वाचार्यभूतशठकोपमुनीन्द्रविषयकमेव कमपि लघुतमं गुणैर्गुरुतमश्च दिव्यप्रबन्धमरचत् । सोऽपि द्राविडवेद-सङ्केतभाजनतां निन्ये पूर्वाचार्यैः ॥

सप्तमस्य श्रीभट्टनाथमुनेः श्रीमती गोदानाम्नी दुहिताऽऽसीत् । इयमयोनिजा मैथिलीव । भट्टनाथमुने-स्तुलसीकानने समुद्भूता तेन च पुत्रीत्वेन स्वीकृताऽभूत्, जनकचक्रवर्तिना सीतेव । भगवदिव्यमहिषीष्वन्यतमा सेयं गोदादेव्यपि स्वकान्तविषयकं परमभोग्यं मधुरमधुरं परमविलक्षणं दिव्यप्रबन्धद्वितयं प्रणिनाय ; तदपि द्राविडवेदमध्यपरिगणितं विभ्राजते । एवं च निर्दिष्टैर्द्वादशमिर्व्यक्तिविशेषैः प्रकाशितानां परम्परावतीनां दिव्यसू-क्तीनां द्राविडान्नायव्यपदेशः सुप्रथितः ॥

संस्कृतभाषायां दिव्यमिति किमपि पदम् उत्तमोत्तमार्थकमुल्लसति । भगवद्गीतायाम् * जन्म कर्म च मे दिव्यम् * दिव्यं ददामि ते चक्षुः * इत्यादिस्थलेषूपपात्तमिदं दिव्यपदं श्रीवैष्णवसंप्रदाये प्रमाणप्रमेयप्रमातृषु प्रयुक्तं सत् परमविलक्षणं सौरभं धत्ते । तथाहि । प्रमाणेषु मूर्धन्यो द्राविडवेद एवेति तं दिव्यप्रबन्धनान्ना व्यपदिदिशुः । प्रमेयमूर्धन्यता आर्चावतारस्थलविशेषणामेवेति तान् दिव्यदेशनान्ना प्रथयामासुः । प्रमातृमूर्धन्यता श्रीपरांकुश-परकालप्रमुखसूरिवराणामेवेति तान् दिव्यसूरिपदेनामिलपन्ति स्म । अहो ! दिव्यतमेयं खलु व्यवस्था ॥

दिव्यसूरिष्वेतेषु श्रीशठकोपमुनेरेव सर्वसंप्रतिपन्नं प्राधान्यम् । अन्ये सर्वेऽपि सूरयः शठकोपमुनेरस्य अवयवभूताः ; अयमेव श्रीपराङ्कुशमुनीन्द्रः अवयवीति संप्रदायः ।

अवतारक्रमे प्राथम्यमनुद्बहतः शठकोपमुनेर्ननु कथमवयवित्वं प्रोच्यते ? इति चेत् ; तत्तु भगवत्सङ्कल्पा-धीनतत्प्रभावातिशयनिबन्धनमिति सम्प्रति संक्षेपः । एतैः सर्वैरपि दिव्यसूरिवैरः प्रणीतास्सर्वेऽपि दिव्यप्रबन्धाः कदाचिद्ब्रह्मसप्रचारा अभूवन् ! आचार्यपरम्परायामादिमः श्रीमन्नाथमुनिसमाख्यो गुरुवरस्तेषां दिव्यप्रबन्धानां पुनरुद्धारं चिकीर्षुस्सन् महतां नियोगेन श्रीशठकोपमुनीन्द्रदिव्यावतारस्थलीं श्रीकुरुकापुरीमुपेत्य तत्र दिव्यतिन्त्रिणी-तरुमूले निपद्य श्रीशठकोपमुनीन्द्रविषयकं श्रीमधुरकविस्मृतिप्रणीतं लघुतरं प्रबन्धं द्वादशसहस्रकृत्वः सनियमं जपित्वा अथ योगदशायां दत्तसाक्षात्कारात् श्रीशठकोपमुनीन्द्रात् चतुस्सहस्रसंख्याकागाथात्मकं द्राविडान्नायं लेमे (श्रीमन्नाथमुनिः) इति संप्रदायः । अनेनापि हेतुना श्रीशठकोपमुनेः प्राधान्यमवसेयम् । अत्र चायमनु-सन्धेयः श्लोकः— पशुः श्रियः प्रसादेन प्राप्तसावैश्वस्यसम्पदम् । प्रपन्नजनकूटस्थं प्रपद्ये श्रीपरांकुशम् ॥ * इति । शठकोपमुनेरेव नामान्तरं श्रीपरांकुश इति । वकुलभरणमुनिरित्यप्यस्य व्यपदेशः प्रथितः । एतादृशमहिमशालिनि सत्यपि श्रीशठकोपमुनौ, दिव्यप्रबन्धपरिगणनायां प्राथम्यं तु श्रीभट्टनाथ(विष्णुचित्त) समाख्यदिव्यसूरिप्रणीतस्य तिरुप्पल्लान्णुनान्नो दिव्यप्रबन्धविशेषस्यैव समभूत् । स एव द्राविडान्नायरूपसकलदिव्यप्रबन्धेष्वपि प्राथमिकं स्थानं प्राप्नोति ॥ सहस्रचतुष्टयामना विभक्तेषु दिव्यप्रबन्धेषु प्रथमं सहस्रे प्राथमिकः स एव दिव्यप्रबन्धः ॥

अत्रेदं किमप्यावश्यकं प्रस्तूयते ॥ जगति भक्ताः कविवरा भूयांसो भूयस्सु भूभागेषु जाता जायन्ते जनिष्यन्ते च । ते ते स्व भक्तिभूझाभगवन्तं स्तुवन्ति स्वस्वभावाविशेषैः ; न केवलं द्राविड भाषायामेव प्रबन्धा अवतीर्णाः ; आन्ध्र-कर्णाट-केरल-गूर्जर-हिन्दी प्रभृतिष्वनेकभाषास्त्रपि भक्तानां प्रबन्धाः प्रादुर्भूताः श्रूयन्ते प्रक्ष्यन्ते च । ते ते तत्तद्भाषाविदां विदुषां रसिकानां भोग्या आदरणीयाश्च भवन्त्येव । तेषां प्रबन्धानां वेदव्यपदेशः किं नु भवितुमर्हति ? नैव भवितुमर्हति । एवमेतेऽपि द्राविडप्रबन्धा भक्तप्रवरोक्ता इति आदरणीया भवन्तु कामम् ; तावता किमेतेषां वेदव्यपनिपत्त्वं वा संवटेते ? द्राविडान्नायः, द्राविडवेदः, द्रमिडोपनिषत्-इत्यादिव्यपदेशान् कथममी प्रबन्धा अर्हन्ति ? इत्येवमेवं केचन मितमतयश्चोद्यान्त्याः प्रयुः ; उत्थापयन्ति च । अन्ये केचित्त-वैष्णवभक्ता इव शैवभक्ता अपि स्वामितदेवतास्तुतिपरान् द्राविडप्रबन्धान् प्रणीतवन्तस्सन्ति ; तेषां वेदत्वं भवेच्चैत अमीषामपि वैष्णवप्रबन्धानां वेदत्वं स्यान्नाम ; आभिमानिकं खल्वेतत्—इत्याक्रोशन्ति ।

अत्र ब्रूमः । एवंविधचोद्यानामुत्थापकाः श्रीवैष्णवसंप्रदायावलम्बिन एव वा ? इतरमतस्था वा ? इति प्रथमतः पृच्छामः । श्रीवैष्णवसंप्रदायावलम्बिनश्चेत् ; तान्प्रति एतावदेव वक्तुमिच्छामः—श्रीमन्नाथमुनि-भगवद्भामुनि-भगवद्भामानुज-श्रीकूरनाथ-भट्टारकादयोऽस्मत्पूर्वाचार्याः परम वैदिकाग्नेसरा एतेषु दिव्यप्रबन्धेषु

वेदत्व-उपनिषत्त्व-ब्रह्मसंहितात्वप्रतिपत्ति मुद्रहन्तः एतदर्थप्रवचनैकपरायणा आसन्निति निस्संशय मन्त्रगमात् तद्वंशजानां युष्माकं वृथा कुत्रोद्योत्थापनं स्वरूप हानिकरमिति । श्रीवैष्णवेतरे आक्षेपकाश्चत् तान्प्रति ब्रूमः ; आक्षेपारपञ्चाच्या भक्ताप्रेसरा न तावदितरभक्तनिर्विशेषाः ; पौराणिकैर्महर्षिभिरपि संसूचितप्रभाव विशेषाः खल्वमी । तथा हि ; श्रीमद्भागवते एकादशस्कन्धे पञ्चमाध्याये—“कृतादिषु नरा राजन् ! कलाविच्छन्ति संभवम् । कलौ खलु भवेत्यन्ति नारायणपरायणाः ॥ कचित्कचिन्महाराज ! द्रामिडेयु च भूरिशः । ताम्रपर्णी नदी यत्र कृतमाला पयस्विनी । कावेरी च महापुण्या प्रतीची च महानदी । ये पिबन्ति जलं तासां मनुजा मनुजेश्वर ! तेषां नारायणे भक्तिर्भूयसी निरुपद्रवा ॥” इत्यमी श्लोका विराजमाना भृशमवधेयाः । श्रीसरोमुनि प्रभृतयस्सर्वेऽप्यस्मदीया दिव्यसूरिवरा नदीतीरेष्वेव प्रादुरभूवन् ; तास्सर्वा अपि नद्योऽत्र प्रस्तुताः । ताम्रपर्णी तटे श्रीशठकोपसूरिर्मधुरकविश्चावातरनाम् ; विष्णुचित्तसूरिः गोदादेवी च कृतमालातीरे । सरोमुनि भूतमुनि महदाह्वयमुने भक्तिसारमुनयः पयस्विनी [श्रीनदी] तीरे । भक्तांगिरेयु-मुनिवाहन-परकालयोगिनः कावेरीतीरे । श्रीकुलशेखरसूरिः प्रतीच्या नद्यास्तीरे । सूरिवराणा ममीयां नारायणभक्तिगिरिध्वस्य चोपवर्णितत्वात् आल्वारव्यतिरिक्ताना मितरेषां भक्तानामिह स्मरणप्रसक्तिरेव नास्ति । “कूरे कलियगे प्राप्ते नास्तिकैः कलुषीकृते । विष्णोर्गंशाशंसंभूतो वेदवेदार्थतत्त्ववित् । स्तोत्रं वेदमयं कर्तुं द्राविड्याऽपि च भाषया । जनेष्यति सतां श्रेष्ठो लोकानां हितकाम्यया ॥” इत्यादी-न्यपि आर्पवचनानि पूर्वाचार्यै रुदाहृतानि सन्ति । एतादृश वैभवविशेष विभासुराणां सूरिवराणां विषये विप्रतिपत्तिरनुचितेति संप्रति संक्षेपः । ब्राह्मणोत्तमैः वेदवेदान्तविदप्रेसरैः पूर्वाचार्यैः व्याख्याताश्चामी दिव्यप्रवन्धाः । तदनुसारेणैव वयं गैर्वाण्या वाण्या विवर्तं विवरणं च विरचयामः ॥

इति श्रीढाञ्ची प्रतिवादिभयङ्कर अण्णङ्कराचार्यः ।

सर्वदिव्यप्रबन्धसाधारणमुखपद्यानि

— भगवता श्रीरङ्गनाथेनानुगृहीतं श्रीवरवरमुनीन्द्रस्तुतिपद्यम् —

श्रीशैलेशदयापात्रं धीभक्त्यादिगुणार्णवम् ।

यतीन्द्रप्रवणं वन्दे रम्यजामातरं मुनिम् ॥

(व्या.) आचार्यसर्वभौमस्य श्रीवरवरमुनीन्द्रस्य आचार्यः श्रीशैलेशगुरुः, स एव तिरुमलैयाळ्वारिति, तिरुवाय्मोळिप्पिळ्ळै इति च व्यदिष्टः तस्य दयापात्रं रम्यजामातृमुनिः ज्ञानभक्तिविरक्तिप्रमुखगुणगणसागरश्च । यतीन्द्रे भगवति रामानुजे प्रावण्यातिशयेन हेतुना यतीन्द्रप्रवण इति प्रथितश्च । एतादृशं रम्यजामातृ मुनीन्द्रं वन्दे ॥

— श्रीकूरेशगुरुवरानुगृहीतं गुरुपरम्परास्तुतिपद्यम् —

लक्ष्मीनाथसमारम्भां नाथयामुनमध्यमाम् ।

असदाचार्यपर्यन्तां वन्दे गुरुपरम्पराम् ॥

वाक्यगुरुपरम्परा * श्रीधराय नमः * इति समाप्यते ; श्लोकगुरुपरम्परा च * इन्दिरासहचरं नारायणं संश्रये * इति समाप्यते । अतश्च आचार्यपरम्परायां लक्ष्मीनाथ एव उपक्रमपदे निविशत इति लक्ष्मीनाथसमारम्भा गुरुपरम्परा । श्रीमन्नाथमुनिः भागवद्व्याख्यानमुनिश्च अस्यां मध्ये तिष्ठतः । अस्मादचार्यपदेन तेषांतेषाम् आचार्यो विवक्षितः ; स एव हि अस्यामवसाने विराजते । एवम् आदिमध्यान्तगुर्वनुसन्धानेन सर्वे गुरवः संकीर्तितप्राया वेदितव्याः ॥ ... *

— श्रीकूरेशगुरुवरानुगृहीतं भगवद्रामानुजस्तुतिपद्यम् —

यो नित्यमच्युतपदाम्बुजधुमरुक्मव्यामोहतस्तदितराणि तृणाय मेने ।

अस्मद्गुरोर्भगवतोऽस्य दयैकसिन्धोः रामानुजस्य चरणौ शरणं प्रपद्ये ॥

भगवान् रामानुजः भगवच्चरणारविन्दमेव अनर्थं सुवर्णं प्रतिपद्यमानः तत्रैव व्यामुह्यन् तदितरवस्तुजातं तृणवदमन्यत । “तस्मिन् रामानुजायै गुरुरिति च पदं भाति नान्यत्र” । स एक एव परमकारुणिकश्च । तस्य चरणावेव शरणं नः ॥ ... *

— भगवद्व्याख्यानमुनीन्द्रैरनुगृहीतं श्रीशठकोपमुनीन्द्रस्तुतिपद्यम् —

माता पिता युवतयस्तनया विभूतिः सर्वं यदेव नियमेन मदन्वयानाम् ।

आद्यस्य नः कुलपतेर्वकुलामिरामं श्रीमत्तदंघ्रियुगलं प्रणमामि मूर्ध्ना ॥

मदन्वयानामितिपदं प्राधान्येन श्रीमन्नाथमुनिमभिप्रेत्य प्रयुक्तम् ; स एव योगदशायां साक्षात्कृता-वकुलामरणमुनीन्द्रात् द्राविडान्नायमशेषम् उपदेशमुखत उपलभ्य तस्मिन्नेव सकलविधवन्धुप्रतिपत्तिमवहत् । स एव च प्रपन्नजनकूटस्थः ; तदेवोच्यते “आद्यस्य नः कुलपतेः” इत्यनेन । * प्रत्युः श्रियः प्रसादेन प्राप्तसार्वभ्यसम्पदम् । प्रपन्नजनकूटस्थं प्रपद्ये श्रीपराङ्कुशम् ॥ * इति पद्यरत्नं चात्रानुसन्धेयम् । वकुलामिराममिति श्रीपादविशेषणम् - तुलसीविभूषित भगवत्पादव्यावर्तनाय प्रयुक्तम् । वकुलामरण-वकुलभूषणादि दिव्यनामविभासुरस्य श्रीशठकोपमुनीन्द्रस्यैव हि पादयुगलं वकुलमालामिरामम् । तत्प्रणमति भगवान् यामुनमुनिः ॥

— श्रीपराशरभट्टार्यानुगृहीतं सकलदिव्यसूरिस्तुतिपद्यम् —

भूतं सरश्च महदाह्वय भट्टनाथ श्रीभक्तिसार कुलशेखर योगिवाहान् ।

भक्ताङ्घ्रिरेणु परकाल यतीन्द्रमिश्रान् श्रीमत्पराङ्कुशमुनिं प्रणतोऽस्मि नित्यम् ॥

सरोयोगी, भूतयोगी, महदाह्वययोगी, भक्तिसारयोगी, श्रीशठकोपमुनीन्द्रः, कुलशेखरसूरिः, भट्टनाथमुनिः, भक्ताङ्घ्रिरेणुसूरिः, मुनिवाहनसूरिः, परकालमहायोगी—इति तावदस्ति दिव्यसूरीणामवतारक्रमः ; स एष क्रमः श्लोकेऽस्मिन्नाहतो न ; * भूतं सरश्चेत्युपक्रम्य क्रमविपर्ययः कुतः कृत इति विमर्शेन भवितव्यम् ; श्लोक्तत्वात् यथासौकर्यं रचना कृतेति केचन मन्येरन् । वक्ष्यवाचामाचार्याणां सूक्तौ नैवं कथनं शोभनम् । “कासारभूतमहदाह्वयभक्तिसारान् श्रीमच्छठारिकुलशेखरभट्टनाथान् । भक्ताङ्घ्रिगुमुनिवाह कलेद्विडाह्वयान्

रामानुजं च यमिनं प्रणतोऽस्मि नित्यम् ॥” इति अनायासतः क्रमशः श्लोकरचना घटेत ननु । तथाऽपि क्रम-
विपर्ययः कुत आदृत इति चेदवधीयताम् ; दिव्यसूरिषु प्रधानभूतं पराङ्कुशमुनीन्द्रम् अवयवितया विन्यस्य इतरान्
दिव्यसूरीन् मस्तक-नयन-वदन-कण्ठ-बाहु-दोर्मध्यनामिचरणात्मकावयवतया विन्यस्य निर्वहन्तिस्म प्राञ्चः ; तथा
हि ; “भूतं शिरो हृद् महाह्वयमक्षियुग्मं भट्टार्यमात्यमथ भार्गवमस्य कण्ठम् । बाहु वदन्ति कुलशेखरयोगिवाहौ
दोर्मध्यनामिचरणानितरान् शठारेः ॥ ” “भूतं मस्तकमक्षिणी हृदमहत्सूरी च भट्टेश्वरं वक्त्रं भक्तिवनम्
गलं कुलशिरोभूषं मुनिम् गायकम् । दोर्युग्मं हरिदासपद्मज उरो नाभिं कलिध्वंसिनं श्रीपादं मधुरं कविं
यतिपतिं चाहुः शठारैर्धुषाः ॥ ” इति प्राचीनाचार्यप्रगीतपद्यद्वितयं प्रयते । एवंविधनिर्वाहसरणिमादृत्यैव प्रकृत-
पद्यरचनेति प्रतिपत्तव्यम् । अत एव यतीन्द्रतोऽन्यनन्तरं श्रीमत्पराङ्कुशमुनेर्निवेशनम् ॥ * *

॥ सर्वदिव्यप्रबन्धसाधारणस्तुतिपद्यानि समाप्तानि ॥

मङ्गलाशासनप्रबन्धप्रणेतृश्रीभट्टनाथसूरिविषयकाणि स्तुतिपद्यानि ॥

गुरुमुखमनधीत्य ग्राह वेदानशेषान् नरपतिपरिक्लृप्तं शुल्कमादातुकामः ।

अशुरममरबन्धं रङ्गनाथस्य साक्षात् द्विजकुलतिलकं तं विष्णुचित्तं नमामि ॥

पाण्ड्यभूपतेर्विद्वत्परिषदि परतत्त्वनिर्णयार्थमुपस्थितो भट्टनाथसूरिः साक्षाद्भगवतैव प्रदत्तदिव्य-
ज्ञानः ; न तु मानुषगुरुमुखादधीतवान् । एतादृशोऽयं सूरिः परतत्त्वनिर्णयौपयिकानशेषान् वेदान् प्रोच्य
नरपतिपरिकल्पितं शुल्कद्रव्यप्रार्थिं स्थायतीचकार । किञ्च, स्वात्मजां गोदादेवीं भगवते श्रीरङ्गनाथाय कलत्र-
भावेन प्रदाय तस्य साक्षात् अशुरश्च बभूव । अत एव अमरैरपि बन्धोऽभूत् । जन्मना विषया च द्विजकुल-
प्रगण्यश्चासीत् । तमिमं विष्णुचित्तसूरिं नमामि । अत्रोक्तौ चरित्रविशेषौ अदसीयैवैभवे (उपरितने) अनुसन्धेयौ ॥

(गाथा.) मिन्नार्तडमदिच्छुल्कं विल्लिपुत्तरेन्नोरुकात्, शोन्नार् कळर्कमलम् शूडिनोम्—मुन्नाळ्
किळियरुत्तानेन्नुरैत्तोम् कीळ्मैयिनिळ् शेळुम्, वळियरुत्तोम् नेळ्ममे वन्दु.

“प्रकाशमानपृथुलप्राकारपरिवेष्टितं श्रीधन्विनव्यपुरम्” इति सकृदुच्चारयतां पादकमलान्य-
वतंसयामः ; पुरा नरपतिपरिकल्पितं शुल्कं स्थायतीचकारेति च संसामः । हे हृदय ! एवं नाम त्वदानुकूल्य-
जनितकार्यतः अधोगतिप्रापकपद्धतिवैदेशिका अभूम् ॥ ... .. *

पाण्ड्यन् कोण्डाडप्पट्टुर्पिरान् वन्दानेन्नु, ईण्डिय शङ्गमेडुत्तद—वेण्डिय
वेदङ्गळोदि विरैन्दु किळियरुत्तान्, पादङ्गळ् यामुडैय पत्त ॥

यथा वल्लभदेवनामा पाण्ड्यराजः प्रशंसेत्, यथा च ‘भट्टनाथो महान् समुपस्थित’ इति बहवः
शंखध्मानं कुर्युः, तथा खचि कीर्तितपरतत्त्वनिर्णयोपयुक्तानि वेदवाक्यान्मुद्राख्यं क्षिप्रं शुल्कं परिगृहीतवतो विष्णु-
चित्तसूरेः पादावेवास्माकं शरणम् ॥ * * * *

श्रीभट्टनाथ (श्रीविष्णुचित्त) सूरिवैभवम् ॥

मिथुने मासि स्वात्यां भुव्यवतीर्णस्य भट्टनाथस्य । सूरिवैभवमतुलं संप्रति विज्ञापयामि सारतरम् ॥

पाण्ड्यमण्डले श्रीवचिनव्यक्षेत्रे [श्रीविल्लिपुत्तूर.] वैदिकविप्रवरेण्यसंततौ मिथुनमासि स्वातीनक्षत्रे शुभे कोऽपि महापुरुषः प्रादुरभूद्वटपत्रशायिभगवत्कटाक्षविशेषेण, यः खलु विष्णुचित्तनाम्ना प्रसिद्धिमुपाययौ । यथा तु तुलसी निसर्गत एव विलक्षणसौरभसंभृता चकास्ति, तथा सोऽयमपि महान् स्वभावत एव भगवद्भक्तिभूमभूषितस्तकैङ्कर्यैकसक्तचित्तो बभूवे । एवमेव वर्धमानो मान्यमहोदयः कीदृशेन कैङ्कर्येण भगवान् प्रसीदेदिति मनसि पर्यालोचयन्नवर्तत । तस्मिन् क्षेत्रे कश्चन प्राज्ञः पौराणिकः श्रीविष्णुपुराणप्रवचनेन भूयंसस्सज्जनानावर्जयन् विरराज । तदीयगोष्ठ्यामयमपि महान् कदाचिदन्वितस्सन् भगवत्कथाश्रवणकुतूहली निषीदतिस्म । तदात्वे तु स पौराणिकः * प्रसादपरमौ नाथो मम गेहमुपागतौ । धन्योऽहमर्चयिष्यामीत्याह मार्योपजीवनः ॥ * इत्येतत्पद्यरत्नं व्याचक्षाणः कंसजिघांसया मधुरां पुरीं समाजग्मुषो नन्दसूनोः मालाकारभवनं स्वयमभ्येल्य कुसुममालिकां याचमानस्य कथां कर्णामृतमयीं कथयामास । तदाकर्णनजहर्धप्रकर्धप्रफुल्लचित्तो नित्यं भगवतः पुष्पमालासमर्पणमेव तत्प्रसादनिदानं महत्तरं कैङ्कर्यमिति दृढमध्यवस्यन् मनोहरमुद्यानवनमुपकल्प्य तस्मिन् नानाविधानि सुरभिकुसुमानि संवर्ध्य तत्क्षेत्राधिपतये वटपत्रशायिभगवते नित्यमर्पयन्नानन्दं । नक्तंदिनमपि तदुद्यानपोषणमेवावस्य नित्यकर्म समभूत् । एवमेवासौ ब्रह्मानन्दमयं सकलमपि समयं गमयन्नास्ते ।

पाण्ड्यकुलजन्मा वल्लभदेवनामा समतीतसीमभूमा भूपतिः कोऽपि दक्षिणमधुरापुर्यामाधिराज्यमातस्थिवान् नगरशोधनाय नित्यं नक्तं निगूढेन वपुषा वीथीषु परिभ्रमन् जातुचित् कचन कोणे शयानं कमपि पथिकमुत्थाप्य 'कस्त्वं भोः ! कुतस्यः कुत्रत्यः' इत्यादि पर्यपृच्छत् । स च प्रत्यभाषत—ब्राह्मणोऽहम्, गङ्गायात्रां परिसमाप्य प्रतिनिवर्तमानः श्रान्तिशान्तये शयितवानत्रेति । तदाकर्ण्य राजा प्रोवाच—'ब्राह्मणः स्वल्बसि ; ब्राह्मणा ननु नीतिज्ञाः ; यदि जानाति भवान् ब्रवीतु कामपि नीतिम्' इति । आदिष्टश्चैवमसौ द्विजातिरब्रवीत्—

वार्धार्थमष्टौ प्रयतेत मासान् निशार्थमर्धं दिवसं यतेत ।

वार्धक्यहेतोर्व्यसा नवेन परव्रहेतोर्निह जन्मना च ॥" इत्येतत्पद्यरत्नम् ।

[वर्षाकालात्मकमासचतुष्टयोपयोज्यवस्तुजातसंभरणार्थमष्टसु मासेषु यत्नं कुर्यात् ; रात्रिकालोपयोज्यवस्तुनि संपादयेदहनि ; वार्धकोपयोज्यमर्थजातं यौवने संनाहयेत् ; पारलौकिकाय श्रेयसे कृत्स्नेऽपि जन्मन्यस्मिन् प्रयस्येन्नर इति तावदस्य श्लोकस्य तात्पर्यम् ।]

व्युत्पन्नो विवेकी च स चक्रवर्ती श्रुतस्यास्य श्लोकस्यार्थं मुहुर्मनसि चिन्तयन् "एहिकभोगेषु नास्ति काचिदस्माकं न्यूनता, पारत्रिकाय श्रेयसे तु नाद्य यावदस्माभिः प्रयतितम्, तेनैव हि प्रयत्नेनावश्यं भवितव्यम् ; कथमसौ ? कीदृशो भवितुमर्हति ?" इत्येवंविधां चिन्तामन्तरुद्विष्टतामनुक्षणमभिवर्धमानां श्रीपूर्णनाम्नः [शैल्वनम्बि] पुरोधसस्सविधे परेद्यवि न्यवेदयत् । विवेकिनां भगवद्भक्तानामप्रेसरस्स पुरोहितः प्राह—'प्रसुवर ! परे पुंसि भक्तिविवर्धनमेव पारत्रिकाय श्रेयसे प्रकल्पेत भूयस्' इति । तस्मिन् राजा चतुर्विधपुरुषार्थविश्राणनविचक्षणं

परं तत्त्वं निर्धारयितुं कस्मिन्दिगन्तुपाय इत्यन्वयुक्त । स च पुरोधाः प्रोचे—नानादेशीयानधिगतभूरिशान्मर्म-
सर्वस्वान् विद्वद्विरिष्टान् समावाह्य तन्मुखेन निर्धारणीयोऽयमंश इति ।

युज्यत इत्यभिनन्दनवनीपतिरथ वित्तमपरिमितमेकस्यां सञ्चिकायामावद्ध्य विद्याशुल्कतयोपकल्प्य
समामण्डपे कचिदुत्तङ्गस्थाने प्रतिष्ठाप्य सर्वतः प्रथयामास “अत्रागल्य वैदिकप्रमाणैर्वृन्दोपन्यसनपूर्वकं यथायथं
परं ब्रह्म निर्धारयतामुत्सङ्गे विद्याशुल्कप्रस्थिरतौ खयमुपनस्यति तावत् ” इति । प्रथामिमामवजग्मिर्वासः पण्डित-
परिवृढा भूयांसो विशेषतो नानादिगन्तत उपेत्य वादकेलिसन्नद्धास्संवीचभूवुः ।

तदात्वे श्रीधन्विनव्यनगरक्षेत्राधिनाथो वटपत्रशापी भगवान् श्रीविष्णुचित्तसूरिमुखतो वेदान्तसिद्धं परं
तत्त्वं प्रख्याप्य जगतीमुज्जीवयेयमित्युत्कण्ठामुत्कटासुद्वहन् तस्यैव सूरैस्त्वमे दृष्टिपथमुपायत इत्थमनुजग्राह—
“स्वामिन् ! अत्रभवान्नैव मथुरापुरीमुपगम्य पाण्डयभूपतिपरिकल्पितायां पण्डितपरिवदि श्रीमन्नारायणपारम्यमप्रभृष्यं
प्रतिष्ठाप्य प्रमुणा तेन परिकल्पितं विद्याशुल्कं च खवशीकृत्य समुपायात् ” इति । स च विष्णुचित्त एवमुत्तर-
मुदैरित् ‘भगवन् ! शास्त्रविज्ञानलवलेऽविधुरोऽहमौद्यानिकः कथं नाम विद्वद्विरिष्टैकसुकरं कृत्यं कर्तुं प्रभवेयम् ?
खनित्रादिसाध्ये प्रवलेऽपि कर्मणि नियुक्तोऽहं नियतं तन्निर्वर्तयितुं निपुणस्याम् ; स्वाधिकावैदेशिके कर्मणे
कथं नु मां नियोजयति श्रीमान् ? ” इति । भगवांस्तु “नैव विचारो युक्तो भवतः ; आज्ञामात्रपरतन्त्रो गन्तुर्गति
भवान् ; कार्यनिर्वाहस्तु ममेव भरः ” इत्यभिधाय सबस्तिरोहितः ।

अथ शयनादुत्थितो विष्णुचित्तो विस्मयविवशो भगवदनुकम्पामधिकृत्य धन्यवादमात्रेण यथाभग-
वदाज्ञामाचरितुमवधार्य प्रस्थितः पाण्डयराजपण्डितपरिवदं प्रययौ । उपागतमेनमुद्रीक्ष्य सपुरोहितस्सन्नाद
* रूपमेवास्यैतन्महिमानं व्याचष्टे * इत्यनुसंभ्रानो दिव्यतेजःपुञ्जभूम्ना वैभवविशेषमभ्युह्य, अभ्युत्थानप्रणामाद्यु-
च्चावचोपचारप्रकाशनेन महत्तरं गौरवमाविष्कुर्वन् समामण्डपमध्ये महति सिंहासने तमिममुपावीविशत् । एवं नाम
प्रकटितं बहुमाननामबेलोक्य साम्यसूया अन्ये सर्वेऽपि विद्वद्वरेण्या “अपरिमितशास्त्रवैदुष्यविभूषितानस्मान्
अवज्ञापात्रभावं प्राप्य यथाजातस्य कस्यचिदेवं नाम सभाजनं सर्वथाऽप्यस्थाने ” इत्यधिकक्षिपुः । तान्यधिकक्षेप-
वचनानि मनागपि कर्णकुहरमप्रवेशयन्तौ पुरोहितप्रभुरौ सिंहासनोपरि देदीप्यमानदिव्यतेजसं विष्णुचित्तमुद्दिश्य
‘स्वामिन् ! परमया करुणया परतत्त्वनिर्णयमातनोतु तत्रभवान् प्रमाणोपन्यसनपूर्वकम्’ इति सविनयादरं
संप्रार्थयेताम् ॥ प्रार्थितश्चैवमेव महात्मा स्वमसंदृष्टस्य सर्वेश्वरस्य कमलापतेः करुणानिधेरनवप्रहमनुप्रदमेकमेव प्रबल
मवलम्बमाकलयन् तत्पादारविन्दयुगलपरिचिन्तनपावनमानसससन् करतलामलकीकृतसर्वशास्त्रार्थस्सर्वज्ञसर्वभौमो
भवन् श्रुतिस्मृतीतिहासपुराणाद्यशेषप्रमाणवृन्दादामेतानि वचनान्युपादाय तदर्थं खयमेव आक्षेपसमाधानैस्सह
सयुक्तिकं संप्रदर्श्य परमतप्रक्रियाश्च समूलमुन्मूल्य, श्रीवैष्णवदर्शनस्यैव प्रामाणिकतां श्रीमन्नारायणस्यैव परदैवतां
तच्छरणागतेरेव परमहिततां च सुविशदमतिचारुतरमप्रभृष्यमुपन्यस्य प्रतिष्ठापयायास, निमज्जयामास च
निरवधिकविस्मयसंतोषसागरे निखिलानपि प्रेक्षकजनान्, नमयामास च कृताधिकक्षेपविद्वज्जनशिरांस्यपि ॥

अथ बल्लभदेवः प्रभुवरः सपुरोहितो विष्णुचित्तसूरैर्विज्ञानवैभवमवाञ्जनसगोचरमतिमात्रं प्रशस्य तत्पा-
दारविन्दपरिसरे साष्टाङ्गं प्रणिपतन् प्रैक्षत च तस्यैव सूरैरुत्सङ्गे खयमुपनतं तं विद्याशुल्कप्रस्थिरम्, यः खल्वालम्ना

स्थूणाशिरसि पुरा स्थापित आसीत् । सूरिवरोऽपि भगवत्कृपातिशयप्रकाशकमनन्यलभ्यमेनं द्रव्यग्रन्थिमात्मसा-
दकरोत् । विद्वांसोऽप्यथ सर्वे विष्णुचित्पादारविन्दपांसुपवित्रीकृतशिरस्काः शिष्यमात्रं प्रकाशयन्त उच्चैःस्तुत्वा
कृतकृत्या अभूवन् । महामहिमशालिनोऽस्य सूरिवरस्य वीथीषु विजययात्रोत्सवं सुमहता समारोहेण संविधातुकामा
महाराजप्रभृतयस्सर्वेऽपि तमिममभ्यर्थ्य हस्तिमस्तकमधिरौप्य,

जयति जयति विद्वान् भट्टनाथो महात्मा जयति जयति मान्यो विष्णुचित्तो महीयान् ।

जयति जयति धन्यो दिव्यसूरिगरीयान् जयति जयति तत्त्वस्थापनाचार्यवर्यः ॥

जयति जयति लक्ष्मीनाथकारुण्यपात्रं जयति जयति विद्वन्मस्तकान्यस्तपादः ।

जयति जयति सूरिस्सर्ववित्सार्वभौमो जयति जयति तत्त्वज्ञानिनामप्रगण्यः ॥

इत्येवमेवं समन्ततो विजयघोषणा विरचयन्तः प्राचीवृत्तन्नप्रमेयमहोत्सवम् । ततःप्रभृति भट्टनाथ इति विरुदमस्य
जगति विशेषतः पप्रथे । श्रीचिह्नकाहलीशङ्खभेरोनिनदातिशयसनाथं जैत्रयात्रोत्सवमनुपममनुभवति सति भट्टनाथे
सूरिप्रवरे, तन्मभवत्य महोत्सवं दिदृक्षु मातरपितराविव दिव्यदम्पती श्रीवैकुण्ठदिव्यधाम्नः पतगराजमारुह्य समुपेत्य
परमाद्भुतं दर्शनमग्रतो दिदिशतुः । दिव्येन चक्षुषा सानन्दमीक्षमाणो दिव्यसूरिवरेण्यो विष्णुचित्तो मनागप्यवलेप-
मनुद्बहन् परममक्तिसीम्नि स्थितो भगवतो ज्ञानशक्त्यादिगुणगणान् विस्मृत्य, सौन्दर्यसौकुमार्यलावण्यादीनेव गुणान्
भृशमनुसन्धानः 'हा हन्त हन्त । अकालकाल्ये दिव्ये धाम्नि परं विराजितुमर्हो भगवान् एवं नाम काल-
साम्राज्यास्पदेऽत्र प्रकृतिमण्डले दृष्टिपथमुपयातः । आः ! किमप्यवद्यमस्य भवेत्किमु !' इति प्रेमभूम्ना भृशमति-
शङ्कमानो विह्वलविरुद्वद्वयस्तदिव्यमङ्गलविग्रहस्याखिलहेयप्रत्यनीककल्याणैकतानस्यापि नित्यश्रियं नित्यमङ्गलमाश-
समानस्तस्यैव हस्तिनः स्कन्धे निषण्णस्सपदि * पल्लण्डु पल्लण्डु * [जय विजयीभव] इत्युपक्रम्य मङ्गलान्या-
शास्त । भगवांश्च कृतकृत्यः परमसंतुष्टो निजं धाम विजगाहे ॥

अथ च भट्टनाथो मुनिवर आत्मीयपादारविन्दप्रणिपतितं पाण्ड्यकुलपतिं नरपतिमतिशिशिरकटाक्षणेनानु-
गृह्य भागवतगोष्ठीगरिष्ठमाकलय्य निजावसथदिव्यदेशमासाद्य राजपरिपदि समुपलब्धमखिलमपि शुल्कद्रव्यं
श्रीवटपत्तशायिभगवन्मन्दिरगोपुरनिर्माणकैङ्कर्यं विनियुज्य यथापुरं कुपुमोपहरणकैर्कर्यनिरतोऽध्यात्मशास्त्रप्रवचनेन
शिष्यमण्डलीस्समुजीवयन् दिगन्तविसुत्वरविपुलविमलयशाः प्रचकाशे ॥

अनेनानुगृहीतं दिव्यप्रबन्धद्वितयं सुप्रसिद्धमहिमशालि प्रथते । १. तिरुप्पल्लण्डुनामा मङ्गलाशासन-
दिव्यप्रबन्धो द्वादशगाथात्मकः । २. पेरियाळ्वार् तिरुमोळि [श्रीविष्णुचित्तसूक्त] नामा दिव्यप्रबन्ध एकषष्ट्यधिक-
चतुश्शत (४६१) गाथात्मकः । तदिदं दिव्यप्रबन्धद्वितयं प्राथमिकसहस्रे प्रथमतो न्यवेशि पूर्वाचार्यैः ।
श्रीकृष्णावतारगुणचेष्टितानुभवोऽत्र निष्प्रतिद्वन्द्वः परमविलक्षणः प्रथते । विष्णुचित्तो भट्टनाथ इति च नामनी
विभाणोऽप्यसौ, महादिव्यसूरिः [पेरियाळ्वार्] इत्येव सुप्रसिद्धं व्यपदेशमश्नुते । कारणं चात्रैवमनुगृह्णन्ति श्रीवर-
वरमुनीन्द्रा उपदेशरत्नमालायाम्—भगवन्मङ्गलाशासनविषये दिव्यसूर्यन्तरापेक्षयाऽपि भृशमतिशयितमग्निनिवेश-
मावह्यदसौ तत एव महानिति विरुदमुपलेभे—इति ॥ ... .. *

इति श्रीभट्टनाथसूरिवैभवं समाप्तम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीपराङ्मुखशपरकालयतिवरवरमुनीन्द्रेभ्यो नमः । अस्मद्गुरुपरम्पराभ्यो नमः ॥

द्राविडाम्नायव्यपदेश भाजन चतुस्सहस्रसंख्याकगाथात्मकदिव्यप्रबन्धेषु

प्रथमः प्रबन्धः—तिरुप्पल्लाण्डु नामकः

॥ मङ्गलाशासन दिव्यप्रबन्धः ॥

॥ तिरुप्पल्लाण्डुदिव्यप्रबन्धावतारिका ॥

सोऽयं दिव्यप्रबन्धः श्रीविष्णुचित्तापरनामधेय श्रीभट्टनाथ योगीन्द्रप्रणीते दिव्यप्रबन्धद्वितये प्राथमिकः । यद्यप्यसौ योगीन्द्रो दिव्यसूर्यवतारपरम्परायां सप्तमः, अपाप्यदसीषोऽयं प्रबन्ध एव द्राविडाम्नायरूपसकलदिव्य-प्रबन्धेष्वपि प्राथमिकं स्थानं प्राप्नोति । संस्कृतवेदोपक्रमे यथा नियतं प्रणवानुसन्धानम्, तथा द्राविडवेदोपक्रमे एतस्य दिव्यप्रबन्धस्य पारायणं नियतमिति संप्रदायः । मङ्गलाशासनात्मकत्वादेतस्य प्रबन्धस्य ॥

‘पल्लाण्डु’ इति मङ्गलाशासनपर्यायः । (तिरु) इति श्रीशब्दपर्यायः । तथा च (तिरुप्पल्लाण्डु) इत्यस्य श्रीमङ्गलाशासनप्रबन्ध इत्यर्थस्तिद्वः । श्रीभागवतम्, श्रीभाष्यमित्यादाविव श्रीशब्दोऽत्र माङ्गलिकः, न तु लक्ष्मी-वाचकः । शरदश्शतं विजयीभवेति भगवन्तमुद्दिश्य यन्मङ्गलाशासनं कृतं भट्टनाथमुनिवरेण, तत्प्रतिपादको दिव्य-प्रबन्ध इति फलितम् । किमर्थं कदा वा मङ्गलाशासनं कृतमित्येतत्तु मुनिवरस्यास्य वैभवे विशदीकृतम् ।

अवाप्तसमस्तकामत्वेन सर्वरक्षकत्वेन च प्रसिद्धस्य भगवत्सकाशात् स्वस्य मङ्गलप्रार्थनं खलु युक्तम् ; तादृशीं पद्धतिं विहाय, मङ्गलनिधेरेव भगवतो मङ्गलाशासनं कथं कृतमिति केचिदाशङ्केरन् । अत्रैवं समादधते पूर्वाचार्याः । भक्तानां सज्जनानां ज्ञानदशा प्रेमदशेति दशाद्वितयं वर्तते । ज्ञानदशायां रक्ष्यरक्षकभावः व्यवस्थितोऽवतिष्ठते । ‘सर्वरक्षको भगवान् ; वयं भगवता रक्ष्याः ; तत्सकाशादस्माभिर्मङ्गलानि प्राप्तव्यानि ।’ इत्यनुसन्धानं तन्मूलकप्रार्थनादिकं च ज्ञानदशायां प्रवर्तते । प्रेमदशायां तु विपर्यासेन भवति—रक्ष्यरक्षक-भावानुसन्धानं विपर्यस्यति । सर्वेश्वरस्य ज्ञानशक्त्यादिगुणगणान् विस्मृत्य तदीयसौन्दर्यलावण्यसौकुमार्यादिकम-सकृदनुसन्धाय द्रवीभवन्मनसां प्रेममारवशानां भगवति रक्षकत्वाव्यवसायः प्रच्युतो भवति । भगवन्तं रक्षितुं प्रयतन्ते ते । अखिलहेयप्रत्यनीककल्याणैकतानेऽपि तस्मिन् भगवति कालदेशादिर्वैगुण्यवशात् हा हन्त किमप्येवमं संभवेत्किमु । इति शङ्कातङ्काङ्कुरो मनसि भवति प्रीतिरूपापन्नज्ञाननिधीनां महताम् । तथैवातिशङ्कया मङ्गलाशामन-प्रवृत्तिरुन्मिषति ॥

दण्डकारण्ये श्रीरामचन्द्रं सेवितवतां महर्षीणां तस्मिन् परमपुरुषत्वप्रतिपत्तिरासीदेवानपाया । तथाऽपि ते प्रेमपारवश्यान्मङ्गलाशासने प्रावर्तन्तेति प्राह प्राचेतसः—* ते तं सोममिवोद्यन्तं दृष्ट्वा वै धर्मचारिणः । मङ्गलानि प्रयुञ्जानाः प्रत्यगृह्णन् दृढव्रताः * इत्यनेन श्लोकरत्नेन ॥

आस्तां तावत्प्राकृतमण्डलवृत्तान्तः । अज्ञानान्यथाज्ञानाथवद्यगन्धमसहगानायां नित्यविभूत्यां प्रकृष्ट-
विज्ञानवद्वैकधामशेषशेषाशनगरुडप्रमुखा नित्यसूरयोऽपि व्यामुग्धास्तन्तो भगवद्रक्षणदीक्षिता भवन्तीति प्रत्यगृहा-
पश्यन्तो विपश्चितो व्याहरन्ति । तथा च श्रीगुणरत्नकोशे भट्टपादाः—‘‘ज्ञेयात् अस्थानरक्षाव्ययनिभिरभयं
शाङ्गचक्रासिमुखैरित्यादिक्रमभिदधिरे । एवं च भगवतो मङ्गलाशासनं स्वरूपावुन्वीति सिद्धम् ॥ एवंविध-
मङ्गलाशासनरुचिर्यद्यपि श्रीपराङ्मुखशपरकालादीनामन्येषामपि दिव्यसूरीणामस्ति, तथाऽपि श्रीमद्विनायकसूरेरस्यैव
सेयमतिशयिनीति सुगममैदम्पर्येण पृथक्प्रबन्धप्रणयनात् । महायोगीति संज्ञाऽप्यस्य एतन्निबन्धनैव हि ॥

अस्मिन् दिव्यप्रबन्धे द्वादश गाथास्तन्ति । आद्यगाथाद्वयेन सपरिवारस्य भगवतो मङ्गलान्याशास्ते
स्वयं मुनिवरः । अथ तृतीयचतुर्थपञ्चमगाथाभिः क्रमेण भगवत्प्राप्तिकां मुक्तान् कैवल्यार्थिनं ऐश्वर्यार्थिनश्च भगव-
न्मङ्गलाशासनार्थमाह्वयति । आहूतानां तेषां त्रिविधानामधिकारिणां वाचा मङ्गलाशासनं निबध्नाति षष्ठसप्तमष्टम-
गाथाभिः क्रमशः । तैस्तस्मिन्तस्य स्वस्य वाचा मङ्गलाशासनं निबध्नाति नवमदशमैकादशगाथाभिः । अथ द्वादशी
गाथा फलश्रुतिः—इति विवेकः ॥

... *
॥ इत्यवतारिका समाप्ता ॥

॥ अथ मङ्गलाशासनदिव्यप्रबन्धप्रारम्भः ॥

श्रीविष्णुचित्तमुनीन्द्रैरनुगृहीता तिरुप्पल्लाण्डु-मङ्गलाशासनकृतिः ॥

(गाथा.) पल्लाण्डु पल्लाण्डु पल्लायिरत्ताण्डु * पलकोडि नूरायिरम्
मल्लाण्ड तिण्डोल् मणिवण्णा ! * उन् शेवडि शेव्वि तिरुक्काप्पु ॥ १ ॥

[द्राविडगाथायाः संस्कृतविवर्तरूपा छाया ।]

जय विजयीभव जय विजयीभव, जयजय शरदश्शतशतमयुतम् ।
जयजय मल्लनिहन्तृभुजोज्ज्वल ! मणिवर्ण ! तवांग्रिरुचिर्जयतात् ॥ १ ॥

— मूलगाथायाः प्रतिपदार्थविवरणम् —

मल्ल आण्ड तिण् तोळ्
मणि वण्णा

{ चाणूरमुष्टिकादिमल्लवधस -
मर्थवलिष्ठभुजशालिन् इन्द्र
नीलमणिसवर्णहरे !

पल्लाण्डु पल्लाण्डु पल्लायिर { जयविजयीभव शरदश्श
त्ताण्डु पलकोटि नूरु { तम् ; जयविजयीभव शर
आयिरम् { दस्सहस्रम् ;
उन् शेवडि शेव्वि तिरु { भवदीयपादार विन्दसौन्दर्यं
काप्पु { च जयतु सुचिरम्.

(विशेषविवरणम् ।) भयशङ्कया भट्टनाथो मङ्गलाशासने प्रवृत्त इति जानन् भगवान् 'हा हन्त कुन एवमसावस्थाने व्यामुह्यति; अप्रतिमभुजवल्लशालिनोऽपि शत्रून् अनायासेन निरसितुं क्षमं देहबलमस्माकमस्तीति न जानातीव सूरिरसौ; तादृशं बलं यदि वयमस्मै प्रदर्शयेम, अथासौ प्रशान्तमयो मङ्गलाशासनादुपरमेत्' इति मन्यमानः—पुरा कृष्णावतारे स्वहननार्थं कंसेन प्रेरितान् चाणूरमुद्रिकादिमल्लवर्गान् येन भुजबलेन निजघान, तदेवाधुना प्रादर्शयदस्मै । भयनिवृत्तये प्रदर्शितं तत् हन्त भयविवृद्धये प्रकल्पतेस्म विष्णुचित्तस्य । यदि कोऽपि पुमान् महावीरो महाशूरश्च स्यात् तस्य जननी अवश्यमेव खलु भयविह्वला स्यात्—'वीरः शूरश्च सोऽयं निर्भयं युद्धसंनद्धो भवेद्यदि तर्हि कालदेशादिदौर्गुण्यवशात् किमप्यवबुधमुदियात्किमु!' इति । तथैवायं सूरिरपि मल्लहनन-कुशलभुजबलमधिकृत्य भीतभीतः पुनरपि मङ्गलान्याशास्ते । पादारविन्दे उद्दिश्यात्र क्रियमाणं मङ्गलाशासनं कृत्स्नदिव्यमङ्गलविग्रहमङ्गलाशासनपर्यायभूतं वेदितव्यम् । स्तनन्वयप्रजानां मातुः स्तन इव भक्तवर्गस्य भगवत्पादारविन्दे परमुद्देश्यताबुद्धिर्नसर्गिकी ॥

...

...

*

(गाथा.) अडियोमोडुम् निन्नोडुम् पिरिविन्नि आयिरम्पल्लाण्डु *

वडिवाय् निन्वलमापिनिल् वाळ्हिन्न मङ्गैयुम् पल्लाण्डु *

वडिवाग् शोदि वलत्तुरैयुम् शुडराळियुम् पल्लाण्डु *

पडैपोर् पुक्कु मुळङ्गुम् अप्पाञ्जशन्नियमुम् पल्लाण्डे ॥ २ ॥

[छाया] स्वामिन् ! दासजनैस्सह स्थितिरियं जेजेतु ते शाश्वती

वक्षःपीठविभूषिणी विजयतां पद्मा च ते प्रेयसी ।

जीयादक्षिणपाणिमण्डनमणिः ज्योतिर्मयश्चक्राद्

जीयाद्युद्धमहीविसृत्वररवस्ते पाञ्चजन्योऽपि सः ॥ २ ॥

अडियोमोडुम् निन्नोडुम् (भगवन् !) दासभूताना-
पिरिवु इन्नि आयिरम् मस्माकं भवतश्च नित्यसं-
पल्लाण्डु श्लोभो नित्यमङ्गलमभ्रुताम् ;

वडिवु आय् निन् वल भवतोऽप्यतिशयावहा भव-
मपिनिल् वाळ्हिन्न मङ्गै- त्यकारभूता भवदीयवक्ष-
युम् पल्लाण्डु स्थलनित्यनिवासिनी श्री
महालक्ष्मीश्च नित्यमङ्गल-
शालिनी भूयात् ;

वडिवु आरु शोदि वलत्तु
उरैयुम् शुडरु आळियुम्
पल्लाण्डु

पडै पोर् पुक्कु मुळङ्गुम्
अ पाञ्जशन्नियमुम् पल्लाण्डु

भवदीयदिव्यमङ्गलविग्रह-
व्यापिज्योतिःपुङ्गो दक्षिण-
पाणिस्थितः तेजिष्ठो हेति-
राजोऽपि चिरं विजयताम् ;

सेनासनाथयुद्धरङ्गे प्रविश्य
जयवोषणामातन्वानः श्री
पाञ्चजन्योऽपि नित्यमङ्गल-
शाली भूयात् ॥

(वि.) भगवत् एव समृद्धिमाशंसमान एव सूरिवरः कथं प्रथमपादे स्वत्यापि समृद्धिं कामयत इति चेत् ; भगवतो नित्यं मङ्गलाशासनार्थं स्वस्य सद्भावश्चावश्यकः खलु । स्वात्मनोऽभावे मङ्गलाशासनविच्छेदेन

भगवतः किमप्यवद्यमुत्पद्येतेति भीतिरस्य स्वाभाविकी । अतश्चात्र स्वस्थैर्यप्रार्थनमपि भगवन्मङ्गलाशासनशेषभूत-
नेवेति ध्येयम् । द्वितीयचरणेन श्रीमहालक्ष्म्या मङ्गलाशासनं क्रियते । लोके पुष्पं यथा सौरभेणोत्कृष्यते, यथा
च रत्नं प्रमया, तथा सर्वेश्वरोऽपि भगवान् लक्ष्मीसंबन्धवशादेव स्वयं समुत्कर्षं विन्दतीति सांप्रदायिकी प्रथा ।
अनुजगृह्णन् भट्टपादाः श्रीगुणरत्नकोशे—* तव रारादीशं स्पृशति कमले मङ्गलपदं तवेदं नोपाधेरुपनिपतितं श्रीरसि
यतः । प्रसूनं पुष्प्यन्तीमपि परिमलद्भिर्जिगदिषुः न चैवन्वादेवं स्वदत्त इति कश्चित्कवयते ॥ * इति, * अपाङ्गा-
भूयांसो यदुपरि परं ब्रह्म तदभूत् * इति च । इममर्थमिह स्फोरयति [द्वितीयपादस्थम्] लक्ष्मीविशेषणम् ॥

अथ तृतीयचतुर्थचरणाभ्यां सुदर्शनपाञ्चजन्ययोर्मङ्गलाशासनं विरच्यते । आयुष्कोटिप्रविष्टयोरपि
तयोर्भरणकोटावेवानुसन्धानं भक्तप्रवराणां हृदि समुन्मिषति । अत एव, एताभ्यां दिव्याभरणाभ्यां विलसन्त्या-
स्पुषमाया अनपायो भूयादिति मङ्गलमाशास्यते ॥ ... (२)

(गाथा.) वाळाळ् पट्टु नित्रीरुळ्ळीरेल् वन्दु मण्णुम् मण्णुम् कोळ्मिन् *
कूळ्ळुळ्ळुळ्ळु नित्रीर्हिळ्ळै येळ्ळुळ्ळु कुळुविनिळ्ळु पुहुदलोड्रोम् *
एळाट्कालुम् पळिप्पिलोम् नाङ्गळ् इराक्कदवाळ् * इलङ्गै
पाळाळाह पडैपोरुदानुक्कु प्पळ्ळण्डु कूरुदुम् ॥ ३ ॥

[छाया] यद्युजीवनकाङ्क्षिणो भवथ तर्ह्यागम्यतां सादरं
नैवावाथिजनः कदाऽपि भजते गोष्ठ्यां प्रवेशं तु नः ।
अस्माकं निरवद्यता सुविदिता ह्यासप्तसंतानतः
लङ्काध्वंसविधायिनो रघुपतेराशास्महे मङ्गलम् ॥ ३ ॥

वाळाळ् पट्टु नित्रीरुळ्ळीरेल्
उळ्ळीरेल्

वन्दु मण्णुम् मण्णुम्
कोळ्मिन्

कूळ्ळुळ्ळुळ्ळु नित्रीर्हिळ्ळै
एळ्ळुळ्ळु कुळुविनिळ्ळु पुहु-
दलोड्रोम्

{ उर्जीवनहेतुभूते भगवद्भास्ये
निष्ठागरिष्ठा यदि भो !
वर्तध्वे
[तर्हि भवन्तोत्र समागल्य
अस्माभिस्तह संमिलिता
भूत्वा यथायोग्यं कायिकं
कैङ्कर्यं कुरुत ; मानसिकं
च अभिमानं बहत् ;
केवलं कुक्षिभरणार्थमन्य-
शेषभूतान् जनान् अस्म-
दीयगोष्ठ्यां न वयमङ्गी-
करिष्यामः ;

नाङ्गळ् एळाट्कालुम् पळि-
प्पिलोम्

इराक्कदवर् वाळ् इलङ्गै
पाळाळाह पडै पोरुदानुक्कु
प्पळ्ळण्डु कूरुदुम्

{ [निशमयत चास्मदीयं विशेष-
षम्] वयं तावत् सप्तभि-
स्सन्ततिमि रनवद्भास्मः ।
रक्षोगणावसथभूतां लङ्कां
शून्यां कर्तुं (वानर) सेनया
युद्धं प्रवर्तिवतो रामभद्रस्य
मङ्गलाशासन मेवास्माकं
दिनचर्या ॥

(वि.) दिव्यसूरिरसौ स्वयमेकाकी सन् मङ्गलाशासनं कृत्वा कथं नु तृप्तो भवेत् ? * एकः खादु न भुञ्जीतेति चानुसन्दधानः भूयसो भगवन्मङ्गलाशासने सहायभूतान् वरीतुमैच्छत् । जगति कतिविधा अधिकारिणस्सन्तीति परामृशतिस्म ; ऐश्वर्यार्थिनः, आत्मानुभवरूपकैरन्यार्थिनः, भगवदनुभवार्थिन इति एवंविधा अधिकारिणस्सन्तीति समैक्षत् । ऐश्वधिकारिषु ऐश्वर्यकामाः कैवन्यार्थिनश्च यद्यपि प्रयोजनान्तरपरा एव, तथाऽपि क्षुद्रप्रयोजनार्थमपि वा भगवन्तमाश्रयन्ते ते, भगवन्तं स्तुत्वा प्रार्थयन्ते च—इति कोऽपि विशेषस्तेष्वस्ति खलु । अतस्तानपि कथञ्चिदुपदेशेन विनेतुमैच्छत्तसौ सूरिः । भगवत्प्रप्तिकामानुत्तमाधिकारिण इव तानपि क्षुद्राधिकारिणो मङ्गलाशासनसाहाय्यार्थमाकारयितुमिच्छत्तसौ प्रथमतो भगवच्चरणार्थिनो ज्ञानिन आह्वयति । वस्तुतस्तत्सर्वोत्कर्ष-शालिनां स्वसजातीयानां तेषामाह्वानमग्रिमं युक्तमेव खलु ।

भगवद्विषयव्यतिरिक्तेषु प्रापञ्चिकविषयेषु क्रियमाणा शेषवृत्तिः स्वरूपानुरूपानुभवा न भवति । अत एव क्लेशरूपा च भवति । क्लेशं सोढुं कर्तुमेषु अल्पफलप्राप्तये परं सा कल्पते । भगवद्विषयकं कैङ्कर्यं तु स्वरूपानुरूपम् अत एव सुकरम् अविलम्बेन भगवन्मुखोत्सासहेतुभूतं शाश्वतिकफलप्रदं च प्रथत इति तादृशे भगवदास्ये निष्णातान् “उज्जीवनहेतुभूतभगवदास्यनिष्ठागरिष्ठ” पदेन व्यपदिशतीति यत् तदिदमतिचारु । एतादृशोऽधिकारिणोऽत्यन्तं दुर्लभा इति सूचयति यदालिङ्गनम् । “यदि भो वर्तध्वे” इति खल्वभिहितम् ।

भगवद्चावतारस्थलेषु दिव्यदेशेषु सकलविषयकैङ्कर्याचरणस्य स्वरूपप्राप्तत्वेन मुमुक्षून्प्रति “यथायोग्यं कायिककैङ्कर्यं कुरुते”ति कथितम् । परभ्रामकतया बहिः कैङ्कर्यानुष्ठानाभिनयतः किं सेत्स्यति ? हादाभिमान-बहनस्यैवावश्यकत्वेन “मानसिकं चाभिमानं बहते”ति कथितम् ।

मुमुक्षूणां समाजे बुभुक्षवोऽपि मिश्रास्सन्तो मोहयन्ति जगदिति प्रत्यक्षलक्ष्यमिदम् ; तादृशानुदरंभरि-जनानवलोकितवान् विष्णुचित्तसूरिस्तान् प्रतिपेक्षति “केवलं कुक्षिभरणार्थमन्यशेषभूतान् जनानस्मदीयगोष्ठ्यां न वयमङ्गीकरिष्याम” इति । युष्माकमस्मद्गोष्ठीप्रवेशतो न कोऽपि लाभस्सेत्स्यतीति भावः । नीचसेविनो जना नीचानेवानुधावन्तु ; मा स्म पुनरत्रागच्छन्ति तावददसीयोऽमिसन्धिः । ननु परमकारुणिकोऽयं सूरिवरेण्यस्ता-दृशानपि दुष्टानाहूय शिक्षयित्वा स्वीकृत्य पवित्रीकर्तुं हर्हति ; किमर्थं तान् प्रतिपेक्षतीति चेत्, एतादृशेन गर्हणेन मुमुक्षूणामतिशयितवैभवरूपापनमेव फलति । बुभुक्षूणां सर्वथा धिक्कारो नैवाभिमतस्सूरिवरस्यास्य । तादृशा अपि वराका एतद्विषयप्रबन्धानुसन्धानेन पवित्रा भवन्त्विति हि सोऽयमभिसंधत्ते । अन्ततः फलश्रुतिगाथया तद्वक्तमेव । अतोऽस्य परमकारुणिकताया न काऽपि क्षतिः । एवंविधगर्हणोक्त्या बुभुक्षवोऽपि त्रीडिता मुमुक्षुभावं भजन्ता-मित्येतावानभिसन्धिरिह ग्राह्यः ।

“अस्मदीयगोष्ठ्यां न वयमङ्गीकरिष्याम” इति कथितवानसौ स्वकीयगोष्ठ्या अभ्यर्हितत्वे हेतुं निरूपयति—गाथाया उत्तरार्धेन । [वयं तावत् सप्तभिस्संततिभिरनवधाः स्मः] उपायान्तरेपरत्वमुपेयान्तरपरत्व-मित्यादिरूपाण्यवधानि लेशतोऽपि नास्मासु लब्धावकाशानीत्यर्थः । अथ स्वकीयवृत्तिवैलक्षण्यमपि प्रतिपाद्यते—राममद्रस्य मङ्गलाशासनमेव चास्माकं नित्यचर्येति । रावणवचनान्तरं विजयश्रियमधिकृत्य मङ्गलाशासनमवश्य-कर्तव्यमपि तदात्वे न केऽपि चक्रुः । तां न्यूनतां परिहर्तुं वयमिदानीं मङ्गलान्याशासह्ये तदेवापदानमधिकृत्य ।

अत एवविभृत्तिवैलक्षण्यशालिनामस्माकमभ्यर्हितायां गोष्ठयामनीदृशा उदरंभरयो न प्रवेष्टुमर्हन्ति । ये तावदुज्जि-
जीविपत्रः ते काममागल्य सानन्दं प्रविशन्तु—इत्युक्तं भवति ॥ ... (३)

(गाथा.) एदुनिलत्तिलिदुवदन्मुन्नम् वन्दु एङ्गळ् कुळाम् पुहुन्दु *

कूडुमनमुडैयीर्हल् वरम्बोळिवन्दोळैक्कूडुमिनो *

नाडुनगरमुम् नन्नारिय नमो नारायणाय वेळु *

पाडुमनमुडैप्पत्तरुळ्ळीर् वन्दु पल्लण्डु कूरुमिने ॥ ४ ॥

[छाया] कैवल्यह्यमुक्तिदेशगमनात्प्रागस्मदीयैस्सभं

संश्लेषुं यदि काङ्क्षथ स्वनियमं संत्यज्य भोस्त्वर्यताम् ।

श्रीनारायणमन्त्रराजमवनौ सर्वत्र गातुं रुचिः

यद्यास्ते भवतां, समेत्य भगवद्भद्रावलीं गायत ॥ ४ ॥

एङ्गळ् कुळाम् पुहुन्दु कूडुमनम् उडैयीर्हल्	{ (कैवल्यमोक्षप्रेप्सया क्रिय- माणोपासना भो जनाः ?) परिपूर्ण भगवदनुभवकामा- नामस्माकं गोष्ठीं प्रविश्य यद्युज्जिजीविपथ ;	ओळै कूडुमिनो ; नाडुम् नगरमुम् नन्मु अरिय	{ सरभसमागल्य समाज- मस्मदीयं प्रविशत ; (अथ च) प्राज्ञपामरविभाग- विरहेण सर्वेऽपि यथा युष्मा- कमुत्कर्षमवगच्छेयुस्तथा
एदु निलत्तिलिदु इडुवदन् मुन्नम् वन्दु	{ हेयतम कैवल्य स्थान प्राप्तिः प्रागेव	नमो नारायणायवेळु पाडु मनमुडै पत्तरुळ्ळीर्	{ श्रीमदष्टाक्षरमहामन्त्रसंकी- र्तनप्रवणमक्तगोष्ठोनिविष्टा भूत्वा
वरम्बु ओळि वन्दु	{ आत्मानुभवमात्रकामनारू- पाम् आत्मीयां दुर्यवस्था- मपाकृत्य	वन्दु पल्लण्डु कूरुमिन्	{ समेत्य भगवन्मङ्गलाशा- सनमनुतिष्ठत ॥

(वि.) अथास्यां गाथायां प्रकृतिवियुक्तात्मानुभवकामुकानां कैवल्यार्थिनां भगवन्मङ्गलाशासनार्थ-
माह्वानं निवर्धयते । अधस्तनगाथायामुदरंभरयो यथा विवृतास्तथैवैतेषामपि कैवल्यानां विक्कारो यद्यप्यावश्यकः,
तथाऽपि कैवल्यरूपसंप्रयोजनसिद्ध्येऽप्यमी भगवन्तमेव खलु भजन्ते इति संतोषभूम्ना समाह्वयतीमान् क्रमशः
उपदेशैस्संशोषयितुकामस्मृतिवरोऽसौ ।

मूले क्षुद्रस्थानप्रापणात्पूर्वमागच्छतेत्येव वर्तते, न तु कैवल्यवाचकशब्दप्रयोगोऽस्ति यद्यपि, तथाऽपि
प्रकरणबलात् कैवल्यविवक्षयैव “क्षुद्रस्थान” पदप्रयोगः कृतोऽस्तीति सुगमम् । * भोगा इमे विशिषादिपदं
च किं च स्वात्मानुभूतिरिति या किञ्च मुक्तिरुक्ता । सर्वं तदूपजञ्जोपमहं जुषेय हस्त्यदिनाथ । तव दास्यमहा
रसज्ञः * [वरदराजस्तत्रे ८०] इति श्रीकूनाथगुरुवरोकरीत्या स्वात्मानुभूतिरूपमोक्षप्राप्तौ जातायाम् अथ
पुनरावृत्तिविहीनात्तस्मात् स्थानान्निर्गमनं सर्वथा दुःशकमेव खलु । निरतिशयभगवदनुभवप्रच्युतिर्यावदात्मभाविनी

खलु भवित्री । अतस्तादृशदुर्गतिप्राप्तेः प्रागेव सत्वरमागच्छतेत्याह्वानमिदं युक्तरूपमावश्यकं च । विफलो हि गते जले सेतुबन्धोद्यमः ।

“आत्मानुभवमात्रमस्माकं पर्याप्तम्; भगवदनुभव आस्तां नाम दूरे” इति या खलु दुर्व्यवस्था निबद्धाऽमीभिः, सा प्रथमतो हातव्येति कथ्यते “आत्मीयां दुर्व्यवस्थामपाकृत्ये” त्यनेन । “ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन्मामनुस्मरन्” [गीतायाम्] इत्युक्तीत्या कैवल्यनिष्ठाः स्वामीष्टसिद्धये प्रणवमात्रोच्चारणनिरता भवन्ति; इतःपरं तु स्वाधिकारानुरूप्येण ईश्वरस्यापि श्रीमदष्टाक्षरमश्वमेधमन्त्रस्योद्धोषणममीवामावश्यकमासीत्; अत एवोच्यते “श्रीमदष्टाक्षरमहामन्त्रसंकीर्तनप्रवणभक्तगोष्ठीनिविष्टा भूत्वे”ति । एवंविधविलक्षणवाचिकव्यवहारेणैव प्राज्ञाः परे च ज्ञास्यन्त्यमीपामभिनवमतिशयमिति सुष्ठूक्तम् ॥ ... (४)

(गाथा.) अण्डक्कुलचुक्कदिपतियाहि अशुररिराकदरै *
इण्डैक्कुलचै येडुत्तुकळैन्द इरुडीकेशन्तनक्कु *
तोण्डक्कुलत्तिलुळ्ळीर् वन्दडितोळुदु आयिरनामम् शोळि *
पण्डैक्कुलचैचविन्दु पल्लाण्डु पल्लायिरत्ताण्डेन्मिने ॥ ५॥

[छाया] अण्डौघाधिपतिं नमाम इति वा दैतेयरक्षोगण-
प्रध्वंसैकपटुं नमाम इति वा संकीर्तयन्तोऽत्र भोः ।
अन्नार्थार्थिजनाः ! सहस्रमपि तन्नामानि संकीर्त्य त-
त्पादाब्जे प्रणिपत्य गायत शुभं प्रच्याव्य पूर्वं कुलम् ॥ ५ ॥

अण्डक्कुलचुक्कु अदि-
पति आहिय इरुडीकेशन्
तनक्कु तोण्डक्कुलत्तिल-
उळ्ळीर्
अशुरर् इराकदरै इण्डै-
कुलचै एडुत्तुकळैन्द इरुडी-
केशन् तनक्कु तोण्डक्कुल-
त्तिल उळ्ळीर्

“परस्सहस्राणामण्डराशी-
नामधिपतये हृषीकेशाय
नमः” इति सततं जपित्वा
अपूर्वैश्वर्यकामनां प्रकाश-
यन्तो भोभो उपासकाः !
“असुरराक्षसदुर्वर्गनिहनन-
निपुणाय हृषीकेशाय नमः
इति सततं जपित्वा भ्रष्टै-
श्वर्यकामनां प्रकाशयन्तो
भोभो उपासकाः

यूयं भगवदनुभववैमुख्य-
रूपां पुरातनीं स्थितिमप
हायअस्माभिस्सह मिलित्वा
भगवत्पादारविन्दे प्रणम्य
आयिर नामम् शोळि सहस्रं दिव्यनामानि संकीर्त्य
पल्लाण्डु पल्लाण्डु एन्मिन्
सदा मङ्गलाशासनप्रवणा
भवत ॥

(वि.) अस्यां गाथायामैश्वर्यार्थिनामाह्वानं निबध्यते, ऐश्वर्यार्थिनो हि द्विविधा भवन्ति—भ्रष्टैश्वर्य-
कामा अपूर्वैश्वर्यकामा इति । * चतुर्विधा भजन्ते मां जनास्सुकृतिनोऽर्जुन । । आर्तो जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी च

भरतर्षभ !” इत्यस्मिन् गीताश्लोके आर्तपदेनाभिहितो भ्रष्टैश्वर्यकामः, अर्थार्थिपदेनाभिहितः अपूर्वैश्वर्यकामः । तथा च गीताभाष्यम्—“आर्तः—प्रतिष्ठाहीनः भ्रष्टैश्वर्यः पुनस्तत्प्राप्तिकामः । अर्थार्थी—अप्राप्तैश्वर्यतया ऐश्वर्यकामः । तयोर्मुखभेदमात्रम् । ऐश्वर्यविषयतया ऐक्यादेक एवाधिकारः” इति । एवं नाम द्विविधानामप्यैश्वर्यार्थिना-मत्राह्वानं स्पष्टमुपलभ्यते । कथमिति चेत्; ‘अण्डाधिपतये नमः’ इत्येव सततमनुसन्धानारः, ‘असुरराक्षस-शत्रवे नमः’ इत्येव सततमनुसन्धानारश्च गाथायामस्यामाह्वयन्त इति मूले शब्दसंनिवेशत एव सुगमं भवति । ऐश्वर्यस्य चरमावधिभूतमण्डाधिपत्यं ये कामयन्ते ते स्वकीयतादृशकामनां व्यञ्जयितुम् ‘अण्डाधिपतये नमः, अण्डाधिपतये नमः’ इत्येव नक्तंदिनमनुध्यायन्ति । अण्डाधिपतिर्भगवान् स्वसाम्यापत्तिमनुग्रहात् मयीति तत्ता-त्पर्यम् । प्रागेव स्थितमैश्वर्यं दानवयत्तुधानादिभिरपहृतं पुनरपि ये लिप्सन्ते ते स्वकीयतादृशकामनां व्यञ्जयितुम् ‘असुरराक्षसशत्रवे नमः, असुरराक्षसशत्रवे नमः’ इति दिवारात्रमावर्तयन्ति । असुरराक्षसनिहननपूर्वकमस्मदीयं प्राक्तनमैश्वर्यमुपलभ्यतु भगवानेति तत्तात्पर्यम् । तथा च सुस्पष्टमभूत् अपूर्वैश्वर्यकामा भ्रष्टैश्वर्यकामाश्च गाथाया मस्यामाह्वयन्त इति ।

एतानाह्वय सूरिसावुपदिशति—हा हन्त भवन्तः स्वयंप्रयोजनतया नाम्नां सहस्रमनुसन्धानात्तुमर्हन्ति ; तदेव हि परमानन्दकन्दम् ; तादृशमनुसन्धानमपहाय ‘अण्डाधिपतिः, असुरराक्षसशत्रुः’ इति नामद्वयमात्र-कीर्तनं क्षुद्रप्रयोजनकामनयैव खलु भवति वः । नैतद्युज्यते । इतःपरमनन्यप्रयोजना भूत्वा सहस्रमपि नामानि संकीर्त्य गोष्ठ्यामस्मदीयायामन्वयमवाप्य मङ्गलाशासनप्रवणा भवतेति ॥ (५)

(गाथा.) एन्दै तन्दैतन्दै तन्दै तम्भूत्तप्पन् एळ्पडिकाल् तोडङ्गि *

वन्दु वळिवळियाट्चेय्हिन्नोम् * तिरुवोणत्तिरुविवळिवळि

अन्दियम्पोदिलरियुरुवाहि अरियैयळित्तवन्नै *

पन्दनैतीरप्पळ्ळाण्डु पळ्ळायिरत्ताण्डेन्ऱु पाडुदुमे ॥ ६ ॥

[छाया] मत्तातोऽथ पितामहोऽस्य जनकस्तत्ताततत्तातत-

त्ताता इत्यधिसप्तपर्वनियताः कैङ्कर्यसंपङ्गराः ।

श्रोणायां दिवसावसानसमये भूत्वा नृसिंहात्मना

शत्रुं क्षिप्तवते ह्यवद्यहतये भद्रावलीं ब्रूमहे ॥ ६ ॥

एन्दै तन्दै तन्दै तन्दै तम्	(अनन्य प्रयोजना वयम्)	अरि उरु आहि	नृसिंहरूपमास्थाय
मूत्तप्पनेळ् पडि काल्	अस्मत्ताततत्ताततत्तातत -	अरियै अळित्तवन्नै	{ भक्तवैरिणं हिरण्यकशिपुम्
तोडङ्गि वन्दु वळिवळि	पितामहपारम्पर्येण यथा-		{ ध्वस्तवते भगवते
आळ्ळुशेय्हिन्नोम्	क्रमं यथाकालं कैङ्कर्याण्य-	पन्दनै तीर	{ तादात्मिकदृष्टिदोषाद्यवद्य -
	नुतिष्ठामो भगवतः ;		{ परिहृतये
तिरुवोणत्तिरुविवळिवळि	दिव्ये श्रोणानक्षत्रे	पळ्ळाण्डु पळ्ळायिरत्ताण्डु एन्ऱु	{ पुनःपुन मङ्गलान्या -
अन्दियम् पोदिल्ल	सायंसन्ध्यायाम्	पाडुदुम्	{ शास्महे ॥

(वि.) अनन्यप्रयोजना वयम् अस्मात्ताततत्ताततत्तातत्पितामहपारम्पर्येण यथाक्रमं कैङ्कर्याण्यनुतिष्ठामो भगवतः; दिव्ये श्रोणानक्षत्रे सायंसन्ध्यायां नृसिंहरूपमास्थाय भक्तवैरिणं हिरण्यकशिपुं ध्वस्तवते भगवते तादा-
त्विकदृष्टिदोषाद्यवधपरिहाराय मङ्गलान्याशास्महे । इति गायार्थः ।

अधस्तात् (३, ४, ५) गाथात्रयेणाहूतानां मुमुक्षूणां केवलानामैश्वर्यार्थिनां च श्रीविष्णु-
चित्सूरिगोष्ठीसमन्वयः क्रमशः इतो गाथात्रयेण तत्तद्वाचा निबध्यते । अस्यां गाथायां मुमुक्षूणामागमनं स्वाधिकार-
कीर्तनं च तेषां गिरा निबद्धम् । एतेषामाह्वानकाले [तृतीयगाथायाम्] “वयं तावत् सप्तभिस्संततिमिरनवधास्मः”
इति खल्वाह विष्णुचित्सूरिः । एतादृशोऽतिशयः अस्माकमप्यनपाय इति ते मुमुक्षव आचक्षाणास्समागच्छ
प्रविशन्ति । भो विष्णुचित्सूरे ! भवतो यादृशो महिमा यादृशी वृत्तिश्चास्ति तादृशो महिमा तादृशी वृत्तिश्चा-
स्माकमप्यस्ति ; अतो वयं भवदीयगोष्ठीसमन्वययोग्या एव स्मः ; अस्मानङ्गीकरोतु कृपया तत्रभवानित्युक्तं भवति ।
स्वात्मनाऽऽहूताः केचन मुमुक्षवस्समागच्छन्तीति, त एवं कथयन्तीति च रच्यमानमिदं निबन्धनं विलक्षणो-
ऽनुभवप्रकारः । भक्तवरास्तावदुच्चावचैः प्रकारैः वकीयं कालं क्षिपन्ति । तेषु कालक्षेपप्रकारेष्वयमन्यतमः ।
स्वकीयानाशाप्रवाहानेवं प्रकाशयत्यसौ सूरिवर इति ध्येयम् ।

भक्तस्य दानवशिरोः परिपालनाय भद्रां नृसिंहकुहनामधिजग्मुषो भगवतस्तदात्वे मङ्गलाशासनं न
केनापि कृतमिति न्यूनतापरिहाराय वयमिदानीं तस्यैव मङ्गलमाशास्महे, इत्याचक्षतेऽमी । श्रीनृसिंहो भगवान्
स्वातीनक्षत्रे प्रादुर्भूत इति खल्वैतिहासिकाः पौराणिकाश्च कथयन्ति ; अत्र तु श्रोणानक्षत्रे तत्प्रादुर्भावकथनं कथं
नु युज्यत इति शङ्का भवितुमर्हति । अत्रैवं परिहरन्ति महान्तः ; * श्रोणा नक्षत्रं विष्णुर्देवता * इति भगवती
श्रुतिरान्नासीत् । श्रीरामस्य श्रीकृष्णस्य श्रीनृसिंहस्य वा प्रादुर्भावनक्षत्रं यत्किमपि वा भवतु ; तस्मिन् श्रोणा-
नक्षत्रांशभावानुसन्धानमवर्जनीयमिति ॥ .... (६)

(गाथा.) तीयिप्पोलिहिन्न शेञ्जुडराळि तिहळ् तिरुचक्करत्तिन् *
कोयिपोरियाले योत्तुण्डुनिन्नु कुडिडुडियाद्वेयहिन्नोम् *
मायप्पोरुपडैवाणनै आयिरन्दोळुम् पोळिक्कुरुदि
पाय * शुळत्तियवाळिवल्लानुक्कु पल्लण्डुक्कुरुदुमे ॥ ७ ॥

[छाया] अत्यर्कानलदीप्रदीप्तिमहितश्रीचक्रलक्ष्माङ्किताः
संतानक्रमशो वयं भगवतः कैङ्कर्यमादध्महे ।
मायासङ्गरदक्षवाणशुजसाहस्रं स्रवच्छोणितं
कर्तुं हेतिपतिं नियोजितवत्ते ह्याशास्महे मङ्गलम् ॥ ७ ॥

तीयिद् पोलिहिन्न शेम	चन्द्रसूर्याद्यशेष तेजःपदा-	मायप्पोरु पडै बाणनै	(किञ्च) कृत्रिमयुद्धविशारद-
शुडर् आळि तिहळ् तिरु	थापेक्षयाऽपि जाज्वल्यमा-	आयिरम् तोळुम् पोळि	सेनासनाथस्य बाणासुरस्य
चक्ररत्तिन् कोयिल् पो- रि-	नस्य रक्तज्वालावलीवि	कुरुदि पाय	भुजसहस्रादपि यथा रक्त-
याले ओत्तुण्डु निन्नु कुडि-	भूषितस्य वृत्ताकारस्य च श्री		स्त्रावो भवेत्तथा
कुडि आळ्शेयुहिन्नोम्	सुदर्शनस्याङ्कनेन चिह्नित-	शुळत्तिय आळि वल्लानुक्कु	{ स्वकीयं सुदर्शन दिव्यायु-
	भुजा वयम् अनादिसंतल्या		{ धम् परिभ्राम्य प्रयुक्तवते
	{ भगवत्परिचर्यामारचयामः;		{ भगवते
		पल्लण्डु कूरुदुम्	मङ्गलान्याशास्महे ॥

(वि.) अधस्ताच्चतुर्थगाथायां कैवल्यार्थिन आहूताः खलु । ते सानुरागं समागत्य स्वान्वयं विज्ञापयन्तीति तेषां वाचा सेयं गाथा निबध्यते । एतेषामाह्वानकाले “प्राज्ञपामरविभागविरहेण सर्वेऽपि यथा गुप्ताकमुत्कर्षमवगच्छेयुस्तथा समागच्छत” इति खल्वभिहितं श्रीविष्णुचित्तसूरीणा । सैषा च वागमीभिस्सम्यगेव परिपाल्यते स्म । श्रीवैष्णवानामसाधारणलक्षणत्वेन प्रथितं यच्चक्राङ्कनम्, तद्वारणे सति सर्वेऽप्यस्मदीयमुत्कर्षसम्यगेव जानीयुरिति प्रतिपद्यमाना अथ चक्राङ्कितभुजा भूत्वा समागच्छन्ति; इममतिशयं स्ववाचा च कथयन्ति । चक्राङ्कनकथनं शङ्काङ्कनस्याधुपलक्षणं बोध्यम् । श्रीसुदर्शनस्य विक्रमो यस्मिन्नपदाने विजजृम्भे तदपदानमधिकृत्य मङ्गलाशासनं युक्तमिति मन्यमानास्तदप्यारचयन्ति ।

बाणासुरभङ्गकथा चैवम्;—वलिचक्रवर्तिनस्संततौ जातो बाणासुरः कदाचिन्महादेवस्य नटराजस्य नटनमवलोक्य द्वष्टः स्वकीयहस्तद्वयेनापि तदनुरूपतया मृदङ्गमार्जनापाकलयति स्म । ततस्सन्तोषविवशान्तरङ्गः पार्वतीपतिस्तस्य सहस्रबाहुतामनुजग्राह । अग्रिमयप्राकारपरिवेष्टितनगरशालितां प्राज्यपराक्रमसंपदं विपुलमैश्वर्यं च वित्तीयं स्वयं च स्वकीयपरिवारसमन्वितस्सन् दुर्गद्वारे परिरक्षकपदवीमधितिष्ठन्नवर्तत । अस्य च दानवस्य दुहिता उषानास्त्री कदाचिन्निशीथे केनचिदतिसुन्दरेण पुरुषेण सह स्वस्य संघटितं स्वामं संस्त्रेण स्वप्राणसह्यै निवेद्य, श्रीकृष्णस्य पौत्रः प्रद्युम्नस्य पुत्रोऽनिरुद्ध एव स पुमानिति तया सहसा सदुपायज्ञया कथितं विज्ञाय महताऽपि वा प्रयासेन सोऽत्रानेत्य इति तामेव प्रार्थयत । सा चैवं बलवदभ्यर्थिता स्वाम्यस्तयोगविद्यामहिम्ना द्वारकापुरीमधिगत्य तत्र स्थितमनिरुद्धं बलादानीय न्यत्रीविशदुपाया अवरोधे । सा च तेन सह रममाणोऽवर्तत, तमिममुदन्तमवगच्छन् बाणासुरः कोपकषायिताक्षोऽनिरुद्धं नागास्त्रवद्धमचकलत् । एतादृश्यामत्रत्यायां स्थित्याम्; द्वारकायामनिरुद्धमपश्यन्तश्चिरमन्विध्याप्यलभमाना यादवा त्रैयाकुलीविंशहृदया नारदेन महर्षिणा वृत्ततत्त्वं विज्ञाय भगवन्तं कृष्णं प्रार्थयन्ते स्म । वासुदेवश्च सबो गरुडारूढः प्रस्थाय बाणासुरराजधानीं शोणितपुरीमधिगच्छन् तदात्वे योद्धुमभिद्रुतान् परमशिवस्य प्रमथगणान् निहत्य * नन्दिन्यानन्दशून्ये गलति गणपतौ व्याकुले बाहुले चण्डे चाकित्यकुण्ठे प्रमथपरिषदि प्राप्तवत्यां प्रमाथम् । उच्छिन्नाजौ वलिष्ठं वलिजमुजवनं यो ददावादिमिक्षोः मिक्षां तत्प्राणरूपां स भवदकुशलं कृष्णहेतिः क्षिणोतु ॥ * इति श्रीसुदर्शनशतकोक्तरीत्या रुद्र-परिवारदेवतास्सर्वा अपि कान्दिशीकृतां प्रापय्य, देवनान्तरभजनप्रवणानामिदमेव हस्तगतं फलमिति प्रथयितुकाम-

इव सुदर्शनेन वाणस्य भुजानुच्छिद्य, अथ प्रणतस्य रुद्रस्य प्रार्थनया त्रिचतुरबाहुमात्रावशेषमविनष्टप्राणं च ते विधाय विजयश्रिया व्यराजतेति ॥ .... (७)

(गाथा.) नेथियडै नल्लदोर् शोरुम् नियदमुमत्ताणिचेवहमुम् *
कैयडैकायुम् कळुत्तुकुप्पूणोडु कादुकुक्कुण्डलमुम् *
मेयिड नल्लदोर् शान्दमुम् तन्दु एनै वेळ्ळुयिराक्कवळ
पैयुडै नाहप्पहैकोडियानुक्कु प्पल्लाण्डु कूरुवने ॥ ८ ॥

[छाया] स्वाद्वन्नं घृतमेदुरं च नियतं कैङ्कर्यनिष्ठां तथा
ताम्बूलक्रमुकाभिवृद्धिमथ मे ग्रैवेयकं कुण्डलम् ।
पाटीरं रुचिरं प्रदाय कृपया शुद्धात्मकं मामिह
क्षिप्रं क्लृप्तवतश्शुभानि कथयै सर्पारिकेतोर्हरेः ॥ ८ ॥

नेथियडै नल्लदोर्शोरुम्	{ आल्यंसमृद्धं परमभोग्यं निलक्षणमोदनम्	मेयुड नल्लदोर् शान्दमुम्	{ गालालङ्कारार्हम् अतिमात्र- तन्दु	{ क्लृप्तं चन्दनं च मदपेक्षा- नुगुणतया मद्यं प्रदाय
नियदमुम् अत्ताणिचेवहमुम्	निरन्तरसेवावृत्तिम्	एनै वेळ्ळुयिरु आक्कवळ	{ निलसंसारिणं दुर्गतं मां शुद्धसात्त्विकं कृतवते	
कै अडैक्कायुम्	ताम्बूलसम्पदम्	पै उडै नाहप्पहै कोडि- यानुक्कु	{ फणिराजतल्पाय फणिवैरि- केतवे च भगवते	
कळुत्तुकु पूणोडु कादुकु	{ ग्रैवेयकमकरकुण्डलादिभूष- णसम्पत्तिम्	पल्लाण्डु कूरुवन्		मङ्गलान्याशासे ॥

(वि.) अधस्तात्पञ्चम्यां गाथायामैश्वर्यार्थिनः खल्वाहूताः । ते भगवत्सकाशे कांश्चन संपदिशेषान् लब्ध्वाऽपि शिक्षितमनसो भगवन्मङ्गलाशासनैकप्रवणास्समागता भवन्तीति निबध्यते गाथयाऽनया ।

लोके पुंसामपेक्षिताः पदार्थास्त्रिविधाः धारक-पोषक-भोग्यमात्रा । अन्नं धारकम् । दधिवृत्तदुग्धादिकं पोषकम् । चन्दनपुष्पताम्बूलादिकं भोग्यम् । एवंविधाः पदार्था यदि केनचित्पुंसा लभ्यन्ते तर्हि तेन परम-तृप्तेन भवितव्यम् । अपरिमिताण्डाधिपत्यकांक्षणं तु ब्रूया प्रयासमात्रम् । भगवद्विभूतेस्वकीयत्वापादनपातकं च ततः । तथा च स्वरूपज्ञानविरहेण यद्यप्यस्माभिरेण्डाधिपत्यमभिकाङ्क्षितं भगवत्सकाशे, तथाऽपि स परमः पुमान् स्वकीयपरमकारुणिकत्वभूम्ना अस्मत्समुज्जीवनैकसंप्रतोकण्ठस्सन् औचित्यानुसारेणास्माकं यावदपेक्षितं तावदेव धारकपोषकभोग्यवस्तुजातं वितीर्थे 'इतःपरमपि वा भूयासुरमि सद्बुद्धिशालिनः' इति मधुरललित-

कटाक्षवीक्षापातमस्मास्वारचय्य, 'ऐश्वर्यं त्याज्यम्, भगवत्कैङ्कर्यमेव परमः पुरुषार्थः' इति ब्रह्मीयांसमध्यवसाय-मुत्पाद्य शुद्धस्वरूपानस्मानकाशीत्, तादृशाय भगवते मङ्गलान्याशास्महे वयम्—इति ऐश्वर्यार्थिनः कथयन्तीति तेषां वाचा निवध्यतेस्म गाथैषा ।

ओदनदानं ताम्बूलदानं भूषणचन्दनदानं च भगवता कृतमिति तावदत्रामिधीयते । ओदनस्य धार-कत्वात्, ताम्बूलस्य पोषकत्वात्, भूषणचन्दनादेर्भोग्यत्वाच्च धारकपोषकभोग्यवस्तुप्रदानमुक्तं भवति । ननु मध्ये "अत्ताणिचेवकमुम्" इति कैङ्कर्यनिष्ठाप्रदानमपि यदुक्तमिह तत्कथं घटते? ऐश्वर्यार्थिनः खलु गाथा सेयम्; स तु धारकपोषकभोग्यवस्तुमात्रापेक्षी खलु; कैङ्कर्यापेक्षाविरहितोऽयं कथमेवं कथयतीति चेत्; सत्यम्, अनन्यप्रयो-जनाधिकारिण एव कैङ्कर्यकामना स्यात्; प्रयोजनान्तरपरत्वेऽप्यैश्वर्यार्थिनः कैङ्कर्यकामना नासीदेव; तथाऽपि भगवत्कृपया शिक्षितमनस्कस्य अनन्यप्रयोजनाधिकारित्वेनाधुना समागतस्य च पुंसः किल गाथा सेयम्; अस्यामेवं कथनमुपपद्यते । "मदपेक्षितं जीवनमेव केवञ्च न प्रददौ भगवान्; अपि तु मदनपेक्षितां कैङ्कर्यनिष्ठामपि प्रदाय मामुज्ज्वयामास हन्त" इति हि सानन्दममिवीयते ॥ .... (८)

(गाथा.) उडुत्तुकलैन्द निन् पीदकवाडै युडुत्त कलत्तदुण्डु *
तोडुत्ततुळाय्मलर् शूडिकलैन्दन शूडिमितोण्डह्लोम् *
विडुत्ततिशैकरुमन्तिरुत्ति तिरुवोणत्तिरुविल्विल् *
पडुत्तपैनाहणैप्पळ्ळिकोण्डानुक्कु पळ्ळण्डु कूरुदुमे ॥ ९ ॥

[छाया] धृत्वोत्सृष्टमनर्धपीतवसनं ते विभ्रतश्च, त्वया
भुक्तोत्सृष्टमथोपभुज्य, तुलसीं शिष्टां दधाना वयम् ।
दासा दिक्षु यथानियोगमुचितं निर्वर्त्य कृत्यान्पथ
श्रोणायां फणितल्पगस्य भवतो भद्रावलीं ब्रूमहे ॥ ९ ॥

उडुत्त कलैन्द निन् पीद- हवाडै उडुत्त	{ भवता परिहितम् अथ विसृष्टं च पीताम्बरं वयं परिदग्धहे;	विडुत्त दिशै करुमम् तिरुत्ति	{ यस्यां दिशि यत्कार्यं भवदर्श- कर्तव्यं स्यात्तत्र तदपि यथा- यथं निष्पादयितुं सज्जास्मः;
कलत्तदु उण्डु	{ त्वदीयभुक्तोऽङ्गितशेषभोजि- नश्च स्मः;	पडुत्त पै नाहणै पळ्ळि- कोण्डानुक्कु	{ (एतादृशा वयम्) फणितलि- शयनीयशाधिने भवते
तोडुत्त तुळाय्मलर् शूडि कलैन्दन शूडुम् इत्तोण्ड- ह्लोम्	{ त्वदवतंसितविसृष्टतुलसीक्ष- धारणनिरताश्च किङ्करा- स्मः;	तिरुवोण तिरुविल्विल् पळ्ळण्डु कूरुदुम्	{ (विशिष्य) दिव्यश्रोणानक्ष- त्रमहोत्सवे मङ्गलान्याशास्महे ॥

(वि.) तृतीयगाथायामाहूता अथ षष्ठगाथायां खट्वृत्तिप्रकाशनपूर्वकमागल्य सङ्गता अनन्यप्रयो-
जनाधिकारिणो भट्टनाथमुनीन्द्रसमेतासन्तो भगवन्मङ्गलाशासनमारचयन्तीति अनया प्रक्रियया निबध्यते गाथैषा ।

भगवन्, वयं स्वार्थम् अन्वेष्यपुष्पादिकं क्रीत्वा नानुभवामः । किन्तु भवदुपमुक्तशिष्टमेव सर्वं
तदिदं स्वीकुर्मः । न केवलमेतावदेव । अन्यच्च शृणु ; * कार्ये कर्मणि निर्दिष्टे यो बहून्यपि साधयेत् । पूर्व-
कार्याविरोधेन स कार्यं कर्तुमर्हति * इत्युक्तरीत्या मारुतिनिर्दिशेष्टं दिक्षु सर्वास्तु संपाद्यानि च कार्याणि भवदर्थे
सुष्ठु संपादयेम । ; नैतावताऽपि नृप्यामः ; भोगिभोगशयनीयशायिनो भवतो निस्साम्ब्यधिकसौन्दर्यविभवेन क्रीता
वयं तादृशसौन्दर्यभूम्ने नित्यभ्रियं नित्यमङ्गलमाशास्महेच ॥ .... ९ ॥

(गाथा.) एन्नाळेम्बेरुमान् उन्तनक्कुडियोमेन्नेळुत्तुप्पड्डु
वन्नाळे * अडियोङ्गळडिक्कुडिल् वीडुपेत्तुयन्ददुकाण् *
शेन्नाळ्तोत्ति तिरुमदुरैयुल् शिलैकुनित्तु*ऐन्दलैय
पैन्नाहत्तलैप्पायन्दवने उन्नैप्पल्लण्डु कूरुदुमे ॥ १० ॥

[छाया] स्वामिन्नच्युत ! किङ्करा वयमिति न्यस्ताक्षरा यत्क्षणे
जातास्मस्तव, सद्य एव समगात्संजीवनं सद्य नः ।
प्रादुर्भूय शुभे दिनेऽधिमथुरं निर्मूल्य चापाध्वरं
नृत्तं कालियमस्तके कृतवतस्ते ब्रूमहे मङ्गलम् ॥ १० ॥

एम्बेरुमान् !	अस्मत्स्वामिन् !		
उन्तनक्कु अडियोम् एन्नु	वयं तव दासभूता इति	तिरु मदुरैयुल् शिलै कुनित्तु	{ उत्तरमथुरापुर्यां (कंसस्या- युधशालां प्रविश्य, तत्र पूजायां स्थितं तदीयं) चापं शिथिलीकृतवन् भगवन्
एळुत्तुप्पड्डु एन्नाळ् अन्नाळे	यस्मिन्दिने निष्पन्नम्, तस्मादेव दिनात्प्रभृति		
अडियोङ्गळ् अडि कुडिल्	अस्माकमनुबन्धि सर्वमपि	ऐन्दलैय पै नागम् तलै	{ पञ्चशीर्षकालियनागमस्तके कलितताण्डव ।
वीडु पेत्तु उयन्ददु काण्	वस्तुजातं दुरितबन्धविमु- क्तिमवाप्य समुजीवति स्म ;	पायन्दवने !	
शेम् नाळ् तोत्ति	दिव्ये नक्षत्रे मुव्यवतीर्ण हरे !	उन्नै पल्लण्डु कूरुदुम्	{ भवन्मङ्गलाशासनैकनिरता वयम् ॥

(वि.) चतुर्थगाथायामाहूता अथ सप्तमगाथायामागल्य सङ्गताः कैवल्यार्थिनो भगवन्तं वीक्ष्य मङ्गल-
माशासत इति निबध्यते गाथेयम् ॥

भगवन् ! वयमात्मानुभूतिरूपपुरुषार्थप्राप्तिसाधनतया भवद्भजने पुरा निरता अभूम् । पुनरावृत्तिविर-
हितां कैवल्यमोक्षमवाप्य यथा वयं न नश्येम तथा सतीं मतिमुत्पादयितुमर्हं दिव्यकटाक्षं कृतवान् भवान् । अतश्च
वयमधुना सुशिक्षिता भूत्वा भवन्मङ्गलाशासनप्रवणा अभूमेति सानन्दमभिदधति ते ।

अस्यां गाथायां प्रथमद्वितीयचरणयोरयं भावः ;—स्वापेक्षितकैवल्यप्राप्तिसाधनतया प्रणवानुसन्धानं यदाऽस्माभिः कृतम्, तदा तद्वलेनैव यादृच्छिकमुज्जीवनमस्माकं समवर्तत ; तच्चोज्जीवनं न केवलमात्ममात्रविश्रान्तम्, अपि तु संवन्धिसंवन्धिपर्यन्तमपि तत् प्रवहति स्मेति । वस्तुत एतादृशो हि भगवदनुग्रहभूमा ।

तृतीयचतुर्थचरणयोर्भगवतो नन्दनन्दनस्य दिव्यचरितद्वितयमनुसन्धीयते । मथुरायामवतीर्णो भगवान् वासुदेवः कंसभीत इव गोकुलं प्रविश्य तत्र निलीनोऽवतस्थे । तदात्वे नारदश्रावितैतद्दृष्टान्तः कंस एनं हन्तुमुच्चावचानुपायानकार्षीत् । * स दुर्दमानासुरसत्त्वभेदान् नेता समाहूय नृशंसचेताः । प्रस्थापयामास परैरशुभ्यं नन्दास्पदं नाथविहारगुप्तम् ॥ * इति (यादवाम्युदये) प्रोक्तरीत्या ये ये प्रस्थापिता असुरापशदास्ते ते सर्वेऽपि क्षणादेव भस्मसात्कृता अभूवन्निष्यवजमिवान् कंसः अथ तं नन्दनन्दनं धनुर्यागच्छलेन खकीयमावसथं प्रत्याकारयामास भक्ताक्रूरद्वारा । अथ गोकुलद्वलरामेण सह मथुरामागतो नन्दसूनुस्तत्रायुधशालायां कंसधनुराराधनोत्सवः प्रचलतीत्यवगत्य सरभसं तत्र प्रविश्य साटोपं धनुस्तच्छिथिलयामासेति धनुर्भङ्गकथा वेदितव्या । कालियमर्दनं तु गोकुलवासकाले कलितं सुप्रसिद्धम् ॥ .... १० ॥

(गाथा.) अल्वळक्कोन्ऱुमिळ्ळा अणिकोडियर्कोन् * अविमानतुङ्गन्
शेल्वनैप्पोल तिरुमाले नानुमुनक्कुप्पळवडियेन् *
नल्वहैयाल् नमोनारायणावेन्ऱु नामम्पल परवि *
पल्वहैयालुम् पविचिरने उन्नैप्लळण्डु कूरुवने ॥ ११ ॥

[छाया] दुर्नीतिरतिदूरगस्त हि यथा गोष्ठीशसंपत्प्रभुः
तद्वन्माधव ! सोऽहमप्यतिचिरादेवास्मि ते किङ्करः ।
श्रीनारायण ! ते नमोऽस्त्विति गृणन् भूयांसि नामानि ते
क्रन्दन् सम्यग्गहो पवित्र ! भगवन् शंसामि ते मङ्गलम् ॥ ११ ॥

तिरुमाले !

श्रियःपते !

अल्वळक्कु ओन्नुम् इल्ला अणि कोडियर् कोन् अमि-
मानतुङ्गन् शेल्वनै पोल् नानुम् उनक्कु पळ्ळ अडियेन्
अनीतिगन्धविरहितो गोष्ठी-
पुरनिवासरसिकसाधुजना-
प्रगण्यः श्रीवैष्णवामिमान-
तुङ्गः 'शेल्वनम्बि' नामा
महानुभावो यथा, तथैवाह-
मपि तव चिरन्तनो दा-
[सोऽस्मि ;

पल् वहैयालुम् पविचिरने । सर्वथाऽपि परमपावनभगवन् ।
नल् वहैयाल् नमो नारा- [उज्जीवनोपयोगितया श्रीमद-
यणा एन्नु नामम् पळ्ळाक्षरमहामन्त्रानुसन्धान -
परवि [मारचथ्य भवदीयानि बहूनि
दिव्यनामानि संकीर्त्य च
उन्नै पल्लाण्डु कूरुवन् भवते मङ्गलान्याशासे.

(वि.) अधस्तात्पञ्चमगाथायामाहूता अथाष्टमगाथायां स्वशिक्षितत्वप्रकाशनपूर्वकमागत्य संगताश्च ये ऐश्वर्यार्थिनस्तो भगवन्तमवेक्ष्य मङ्गलाशासनं कुर्वन्तीति निबध्यते गाथैवा ।

देहात्मभ्रमः, स्वतन्त्रात्मभ्रमः, अन्यशेषत्वभ्रमः, स्वरक्षणे स्वामिमुख्यौचित्यभ्रमः, बान्धवाभास-
लोलत्वम्, विषयचापलमित्यादिकमनीतिशब्दामिल्यम् । एवंविधास्वनीतिषु लुक्लेशोऽपि नासीत् पाण्ड्यमण्ड-
लाधिपतिवल्लभदेवराजपुरोहिते 'शैल्वनम्बि' नाम्नि परमभागवते । स यथा भवदासाग्रणीरासीत्तथा वयमपीति
विद्वीति कथयत्यैश्वर्यार्थिगणः । एतावता कालेन प्रयोजनान्तरपराः स्थिता एते इदानीमेव भगवत्प्रवणा भूत्वा
चिरन्तनदासभूतं व्यक्तिविशेषं स्तनिदर्शनतया निर्देष्टुं कथमर्हन्तीति शङ्का जायेत । औपाधिकहङ्कारममकार-
प्रणाशे सति सर्वेषामप्यात्मनां स्वतस्सिद्धमेव दास्यं स्वयं व्यक्तं भवतीति युज्यत एवं कथनम् । चिरात्पङ्कदिग्धं
रत्नं यदि प्रक्षालितपङ्कं भवति, तर्हि तस्मिन् न खलु नवीना काऽपि प्रभा जायते ; प्रमुषितायाः स्थितायाः
पुरातनप्रभाया एव हि समुन्नेषः । तथैवात्रापीति ध्येयम् ।

शैल्वनम्बिनाम्नो मङ्गानुभावस्य पुरोधसस्समुद्बोधनत्रलादेव पाण्ड्यराजस्य परतत्त्वनिर्णयार्थप्रवृत्तिर्जाता,
तत एव च भट्टनाथमुनीन्द्रस्यास्य भगवत्कटाक्षविशेषभाजनभावस्संजात इति स्मर्तव्यमिह । (मुनीन्द्रस्यास्य चरिते
विशदमिदम् ।) शैल्वनम्बि—संपत्पूर्ण इत्यर्थः । श्रीवैष्णवामिमानतुङ्ग इति तद्विशेषणं तदसाधारणवैभवव्यञ्जकम् ।
भगवद्भागवताराधनैकवैयग्रीविवश इति भावः ।

तृतीयचरणे “उज्जीवनोपयोगितया श्रीमदष्टाक्षरमहामन्त्रानुसन्धानमारचय्य” इति कथनेन, पूर्वकाले
जीवनोपयोगितया केवलं भगवन्नामाद्यनुसन्धानं कृतम्, इदानीं तु न तथा इति व्यञ्जितं भवति । स्वकीयहृदय-
गतामशुद्धिं विनिवार्य परमशुद्धिं समुदपादयद्भगवानिति कृतज्ञतानुसन्धानेन “सर्वथाऽपि परमपावनः” इति
संबोध्यते ॥

....

....

....

(११.)

(गाथा.) पल्लण्डेन्ऱु यवित्तिरनैप्परमेड्डियै * शार्ङ्गेमेन्नुम्
विळ्ळण्डान्तनै विळ्ळिपुचूर्विन्दुशिच्चन् विरुम्बियशोल् *
नल्लण्डेन्ऱु नविन्ऱुरैप्पार् नमोनारायणायवेन्ऱु *
पल्लण्डुम् परमात्मनै शूलन्दिऱुन्देत्तुवर् पल्लण्डे ॥ १२ ॥

[छाया] भद्राशासनवाग्भरेण परमस्थानेश्वरं पावनं

शार्ङ्गेशं प्रति धन्विनव्यनगरश्रीविष्णुचित्तोदितम् ।

सत्कालोऽयमिति प्रफुल्लमनसश्शसन्ति ये ते हरिं

श्रीनारायणमन्त्रतः परिगता नित्यं स्तुयुर्मङ्गलैः ॥ १२ ॥

पवित्तिरनै परमेष्ठियै शार्ङ्ग- मेनुम् विल् आण्डान् तनै	{ पवित्रं परमपद्मिलयं शार्ङ्ग- रूपधनुर्भरणदक्षिणं च भग- वन्तमुद्दिश्य	परमात्मनै शूलन्दिरुन्दु	{ परमात्मानं श्रीमन्नारायणं चतसृष्वपि दिक्षु सेवमा- नास्सन्तः
विष्णिपुत्तूर् विट्टट्टुशित्तन् पल्लाण्डेन्नु विरुम्बिय शोल्	{ श्रीधन्विनव्यपुरावतीर्णेन श्री विष्णुचित्तसूरिणा विज्ञा- पितमिमं प्रेममयं मङ्गला- शासनप्रबन्धम्	नमो नारायणाय एन्नु	{ श्रीमदष्टाक्षरमहामन्त्रानुस- न्धानपूर्वकम्
नल् आण्डु एन्नु नविन्नु उरैप्पार्	{ समीचीनः कालः संघटि- तोऽस्माकम्, इति हर्ष- प्रकर्षेण संकीर्तयन्तो भक्ताः	पल्लाण्डुम् पल्लाण्डु एत्तुवर्	{ यावदात्मभावि मङ्गलाशा- सनपरा भवेयुः ॥

(वि.) फलश्रुतिगाथा सेयम् । अधस्तात्तृतीयगाथायाम् “अन्नार्थिनो युष्मान् नास्मदीयगोष्ठीप्रविष्टान् सहेमहि” इति कथितवताऽनेन सूरिवरेण ‘हन्त ! केचिन्निराकृता’ इति मनसि तापमासुदेया तादृशानामप्य-
धिकारिणां यया कयाचन विधया समुज्जीवनं चिकीर्षता सोऽयं दिव्यप्रबन्धः प्रणीत इव । तिरस्कृतपूर्वास्तेऽपि
काममेतद्विव्यप्रबन्धानुसन्धानेन सफलजन्मानः समुत्तीर्णसंसारसागरा भूयासुरिति मुनिवरोऽयमभिसंधत्ते ॥ (१२)

श्रीमद्विनाययोगीन्द्रचरणावेव शरणम् ॥ श्रीरामानुजश्रीमद्वरमुनीन्द्राम्यां नमो नमः ॥

इति श्रीकाञ्चीप्रतिवादिभयङ्कर अण्णङ्गराचार्यविलिखितं
मङ्गलाशासनदिव्यप्रबन्धसंस्कृतविवरणं समाप्तम् ॥

यत्कृतान्मङ्गलाशासनादन्वहं मङ्गलानि त्रियो वल्लभो विन्दति ।
तस्य गोदागुरोर्मङ्गलाशासनं कुर्वते स्यान्महायोगिने मङ्गलम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीहस्तिशैलशिखरोज्ज्वलपारिजाताय नमः ॥

श्रीमच्छठवैरि यतिराज वरवरमुनीन्द्रेभ्यो नमः ॥

द्राविडान्नायदिव्यप्रबन्धामिधायाम् चतुस्सहस्रिकायाम् प्रथमसहस्रे - पेरियाळ्वार्तिरुमोळिनामा

॥ श्रीभट्टनाथसूक्तदिव्यप्रबन्धः - द्वितीयः ॥

श्रीभट्टनाथापरनामधेय श्रीविष्णुचित्तसूरिप्रणीतः

श्रीकाञ्ची प्रतिवादिभयङ्कर अण्णङ्गराचार्यविरचितया संस्कृतटीकया समेतः ।

अवतारिका ।

श्रियः पत्युः परमकारुणिकस्य परमपुरुषस्य दिव्यशुभगुणामृतसागरान्तर्निमग्रेषु अनुभवरसिका-
प्रगण्येषु आल्वारपदवाच्येषु दिव्यसूरिषु सप्तमेन श्रीभट्टनाथमुनिवरापरनामधेयेन श्रीविष्णुचित्तयोगिवरेण प्रणीते
दिव्यप्रबन्धद्वितये तिरुप्पल्लाण्डुदिव्यप्रबन्ध नामा प्रथमो मङ्गलाशासनप्रबन्धो व्याख्यातः । अथ * पेरियाळ्वार्-
तिरुमोळि नाम्ना प्रसिद्धो द्वैतीयीको दिव्यप्रबन्धो व्याख्यायते ॥ सोऽयं प्रबन्धो दशकचतुष्टयाविक-शतकचतुष्ट-
यालंकृतः । आदितः षष्ठ्युत्तरद्विशतगाथापर्यन्तं श्रीकृष्णावतारदिव्यचेष्टितानुभवोऽतिविपुलतया क्रियते । अथ च
नानाविधा भगवदनुभवास्संपद्यन्ते । श्रीकृष्णावतारचेष्टितानुभवे सोऽयमेक एव दिव्यसूरिरप्रतिमभाग्यभागी
प्रथितः । तदात्वे नन्दनन्दनात्मकविभवावतारावसरे यशोदा गोप्यश्च भगवन्तं कृष्णकिशोरं यथा ह्यन्वभूवन् ,
तथा ततोऽप्यतिशयितप्रक्रियया च सोऽयमेक एव सूरिवरस्तत्तद्भावभावनया अत्यद्भुतमनुभवूव । श्रीकृष्णकिशोर-
बालचेष्टितवर्णनमयीषु अदसीयदिव्यगाथासु अर्थानुभवापेक्षयाऽपि कर्णश्राव्यशब्दसंदर्भानुभव एव सुशोभनः । ये हि
द्राविडदेशेषु द्राविडभाषामाषिणो जज्ञिरे तद्भाषामर्मविदः, ते भाग्यभूम्ना शब्दरसमनुभवितुं प्रभवन्ति । अन्येषां
भगवद्गुणानुभवकुतूहलिनाम् अर्थानुभवभाग्यमव्याहतं भूयादित्युक्तं यथा वयं द्राविडगाथार्थसारं संस्कृतवाण्या
(अथ आन्ध्रवाण्या, अथ च हिन्दीभाषया) विवृणुमः ।

....

....

*

दिव्यप्रबन्धेऽस्मिन् प्रतिशतकं दशकपरिच्छेदा दश ; प्रथमशतके तु नवैव दशकपरिच्छेदास्सन्ति ।
कुत इति चेदुच्यते । (दशकमिह सूक्तशब्देन व्यवहियते ॥) समनन्तरद्वितीयसूक्ते विंशतिस्सन्ति गाथाः ।
एकार्थपरे तस्मिन्परिच्छेदे मध्ये दशकविच्छेदः कर्तुमशक्योऽभूत् । अत एव विंशतिगाथात्मकं तद्वितीयसूक्तम्
एकदशकत्वेन पर्यगण्यत । तथाच प्रथमशतके नवदशकसद्भावेऽपि शतगाथासद्भावो निरपाय एवेति
वेदितव्यम् । अथ तत्र प्रथमं दशकं व्याख्यायते ॥

....

....

*

प्रथमशतके प्रथमं दशकम् - वण्णमाडङ्गलम् ।

(अव.) श्रीकृष्णो भगवान् ब्रजे नन्दगोपस्य दिव्ये भवने यदाऽवतीर्णस्तदा तत्र येये कोलाहलास्सम-
पद्यन्त ते विस्तरेण प्रतिपाद्यन्ते दशकेऽस्मिन् । अवतारकालिका उपलालनविशेषा उपवर्णयन्त इति यावत् ॥...*

(गाथा.) वण्णमाडङ्गळ् शूळ् तिरुक्कोट्टियूर् * कण्णन्केशवन् नम्बि पिरन्दिनिळ् *
एण्णेय् शुण्णम् एदिरेदिर्त्तुविड * कण्णन्मुत्तम् कलन्दळरायित्ते ॥ १ ॥

वण्णम् माडङ्गळ् शूळ् तिरुक्कोट्टियूर् { रमणीयसौधावलीपरिवृतस्य तिरुक्कोट्टियूरुनाम्नः श्रीगोष्ठीपुरस्या-
कण्णन् नम्बि केशवन् पिरन्दिनिळ् धिनाथो भगवान् समस्तकल्याणगुणगणभरितः केशवः कृष्णो यदा
एण्णेय् शुण्णम् एदिरेदिर्त्तुविड, गोकुलेऽवततार तदा गोपाः (परमहर्षप्रकर्षेण) तैलचूर्णादिकं परस्पर-
कण्णन् मुत्तम् कलन्दु अळरु मवाकिरन्; तेन तद्गृहाङ्गणं कृत्स्नमपि पङ्क्तिं वभूव ॥ १ ॥
आयित्तु.

(विशेषविवरणम्.) * एष नारायणः श्रीभान् क्षीरार्णवनिकेननः । नागपर्यङ्कमुत्सृज्य ह्यागतो मथुरां
पुरीमित्युक्तीत्या भगवान् क्षीराब्धितो मथुरामागत्य ततो ब्रजमुपागादिति वस्तुतत्त्वे स्थिते, श्रीगोष्ठीपुरामिधान-
दिव्यदेशनिलयो भगवान् ब्रजेऽवततारेति कथनमिह कथं युज्यत इति चेदुच्यते; दिव्यसूरीणामर्चावतारेषु विशिष्य
प्रावर्ण्यं सुप्रसिद्धम्; श्रीरामकृष्णादिमूर्तिभेदैरवतीर्णो भगवानेव श्रीरङ्गवेङ्कटाद्विहस्यद्विप्रभृतिषु दिव्यदेशेषु विराजते
इति कदाचित्कथयेयुरमी; श्रीरङ्गादिदिव्यदेशेषु विराजमानो भगवानेव रामकृष्णादिमूर्त्याऽवततारेत्यपि कदाचिदमि-
दधीरन् । नात्र शास्त्रार्थविपर्ययशङ्कावकाशः । धर्मिण एकत्वेन द्वेधाऽपि सुवचत्वात् । प्रवृत्ते श्रीगोष्ठीपुरामिधान-
दिव्यदेशविशेषे विराजमानो भगवानेव पुरा ब्रजे नन्दनन्दनभावेनावतीर्ण इति कथनं प्रस्तुतदिव्यदेशे दिव्यसूरी-
वरस्यास्य गाढरुढमभिनवेशं व्यनक्ति । अस्य सूरेश्वरित्रे * शैल्वनग्विनामा यो महान् महोपकारकत्वेन प्राथितः
स गोष्ठीपुरप्रव्रण इति सुप्रसिद्धमेतत् । तस्मिन्महानुभावे प्रेमभूम्ना सोऽयमपि सूरिवारस्तस्मिन्नेव गोष्ठीपुरे प्रवर्णो
भूत्वा तदेव प्रावर्ण्यं प्रख्यापयति प्रबन्धोपक्रमे - इति वेदितव्यम् ॥ .... (१)

(गाथा.) ओडुवार्विळुवा रुहन्दालिप्पार् * नाडुवार्नम्बिरान् एङ्गुत्तानेन्वार *
पाडुवार्हळ्म् पल्परै कोट्ट निन्नु * आडुवार्हळ्म् आयित्ताय्पाडिये ॥ २ ॥

ओडुवार् विळुवार् उहन्दु आलिप्पार् { “अस्मदीये गोकुले भगवानुपागत” इत्यसकृदनुसन्धान-
नम् पिरान् एङ्गुत्तान् एन्वार जनितेन हर्षप्रकर्षेण गोपालास्संभ्रान्ता इतस्ततो धावन्ति; धावनकाले
नाडुवार् पाडुवार्हळ्म् पल् परै संभ्रमातिशयेन पङ्के स्खलितचरणाः पतन्ति; प्रेमवशादुच्चैराक्रोशन्ति;
कोट्ट निन्नु आडुवार्हळ्म् आयित्तु जातश्शिशुः कुत्रास्ते? क वर्तते? इति परस्परं पृच्छन्ति, गत्रेवयमि-
आय्पाडि. च; नानाविधवाद्यनादे जृम्भमाणे सति तदनुरूपतया नृत्यन्ति च;
एवंनाम विविधैः कोलाहलैस्संकुलमभूदहह गोकुलम् ॥ २ ॥

(गाथा.) पेणिचीरुडै पिळ्ळै पिरन्दिनिळ् * काणत्ताम्पुडुवार् पुक्कुप्पोडुवार् *
आणोप्पा रिक्केरिळै काण * तिरु वोणत्ता नुलहाळ्मेन्वार्हळे ॥ ३ ॥

शीरुडै पिळ्ळै पेणि पिरन्दिनिळ् काण

पुडुवार् ताम् पुक्कु पोडुवार्

आणोणार् इयन् नेरिळ्ळैकाण् तिरु

ओणत्तान् उलडु आळुम् एन्वाहळ्.

(अवतरणसमनन्तरमेव * उपसंहर विश्वात्मन् रूपमेतच्चतुर्भुजम् । जानातु माऽवतारं ते कंसोऽयं दितिजन्मजः * इति पिबोः प्रार्थनाया स्सबस्सफलीकरणेन) शुभगुणाढ्य इति प्रसिद्धिमुपेयिवान् दैवशिशुर्यदा स्वात्मानं निगुह्य गोकुलेऽवततार, तदा तमेन द्रष्टुमुत्सुका बहवो जना अन्तः प्रविशन्ति ; दृष्ट्वा च बहवो बहिर्निस्सरन्ति ; सामुद्रिकविदो बहवस्तु “ नास्त्येतत्समानः कोऽपि पुमान्, श्रोणानक्षत्रदैवतस्य विष्णो-रशेषमपि जगतीतलमसावेक एव परिपालयितुं प्रभविष्णुः ” इति कथयन्ति च ॥ [अन्तर्गच्छद्भिः बहिर्निर्गच्छद्भिः प्रशंसद्भिश्च जनै-स्संकुलमभूद्रोकुलमिति यावत्] ॥ ३ ॥

(गाथा.) उरियै मुत्तु उरुडि निन्नाडुवार् * नरुनेय्याल् तयिर् नन्नाहत्तुवुवार् *

शेरि मेन्कून्दल् अविळ् तिळ्ळैत्तु * एङ्गुम् अरिवळिन्दनर् आळ्पाडियायरे ॥ ४ ॥

उरियै मुत्तु उरुडि निन्नाडुवार्, नरु

नेय् पाळ् तयिर् नन्नाह त्त्वुवार्,

शेरि मेन् कून्दल् अविळ् तिळ्ळैत्तु

आय्वाडि आयर् एङ्गुम् अरिवु

अळिन्दनर्

(कृष्णजननजनित हर्षप्रकर्षपारवश्येन, नानाविध गव्यभरभरि-तानि) शिष्यानि द्रव्यगौरवानवलोकनेन विद्वय बहिरानीय भूतलेष्ववकीर्य ससंभ्रमवृत्तं कुर्वन्ति बहवः ; शिशोः श्रेयांसि भूयांसि भूयांसुरिति धिया घृतक्षीरदध्यादिदानेषु निष्णाना भवन्ति बहवः ; कचभरशैथिल्यं यथा भवति तथा नाम नृत्यन्ति बहवः ; एवं नाम ब्रजभाजो वल्लुवास्सर्वेऽपि बभूवुरतितरां विकृताः ॥ ४ ॥

(गाथा.) कोण्ड ताळुरि कोलकोडु मळ् * तण्डिनर् परियौळै चयनत्तर् *

विण्डमुळ्ळै अरुम्बन् पळ्ळिनर् * अण्डभिण्डि पुडुन्दु नेय्याडिनार् ॥ ५ ॥

कोण्ड ताळ् उरि कोलम् कोडु मळ्

तण्डिनर् परि ओळै शयनत्तर्

अण्डर् विण्ड मुळ्ळै अरुम्बुअन्

पळ्ळिनर् मिण्डि पुडुन्दुनेय् आडिनार्

जालनुरूपतया शिष्यहस्ताः क्षुरिकाबायुधपाणयः लघुडसनाथाः तालच्छदमयतल्पविशिष्टाश्च गोपालकाः स्वस्वदन्तच्छविप्रकाशकहास-युक्तास्सन्तस्संधीभूय घृतवृत्तं चक्रुः ॥ [घृतवृत्तं नाम—घृताभ्यञ्जनपूर्वकं मिथस्संलेषणेन क्रियमाणम् आनन्दातिशयपरीवाहरूपं ताण्डवम्] ॥ ५ ॥

(गाथा.) कैयुम् कालुम् निमिर्त्तु कडारनीर् * पैयवाडि पशुम् शिरु मञ्जळाल् *

ऐय तावळ् चाल्ळक्कु अङ्गान्दिड * वैयमेळुम् कण्डाल् पिळ्ळै वायुळे ॥ ६ ॥

कैयुम् कालुम् निमिर्त्तु कडारम् नीर्

पैय आडि पशुम् शिरु मञ्जळाल्

ऐय ना वळिच्चाल्ळक्कु अङ्गान्दिड,

पिळ्ळै वायुळ् वैयम् एङ्गुम् कण्डाल्

(श्रीकृष्णशिशुं स्तययन्ती जननी यशोदा) तस्य पाणी पादौ च सुदीर्घं प्रसूतौ कृत्वा कटाहसंघृतसल्लेलेन सुभागतमभिषिष्य हरिदाखण्डेन जिह्वानिर्ऋतं कर्तुमुपचक्रमे । तदात्वे कृष्णशिशुरास्यं व्याददे । व्यात तस्मिन् वदने सा बत ददर्श सत च भुवनानि ॥

* दिव्यं ददामि ते चक्षुः पश्य मे योगमैश्वरम् * (गीता) इति दिव्यचक्षुःप्रदानपूर्वकं पार्थाय यथा निजं वैश्वरूप्यं प्रादर्शयत्तथैवाधुना मातुःऽपि संदर्शयामासेति वेदितव्यम् ॥ .... (६)

(गाथा.) वायुल् वैयहम् कण्ड मलनल्लार् * आयर्पुत्तिरनल्लन् अरुन्देय्वम् *
पाय शीरुडै पण्डुडै प्पालहन् * मायनेन्ऱ महिळ्न्दनर्मादरे ॥ ७ ॥

वायुल् वैयहम् कण्ड नल् मडवार् { कृष्णशिशोरास्ये भुवनानि दृष्टवत्यो गोप्यः “अयं न सामा-
‘आयर्पुत्तिरन् अल्लन् अरुम् दैवम्’ न्यगोपालबालकः; अपितु परमं दैवतम्; विपुल विमलयशा एष
पाय शीरुडै पण्डु उडै बालकन् बालकस्सत्यमत्याश्चर्यशक्तियुक्तो भगवानेव” इति मिथः कथयन्त्यो
मायन्ऱन्नु मादर् महिळ्न्दनर् हर्षप्रकर्षमन्वभूवम् ॥

(वि.) अधस्तनगाथायाम् एकैव जननी कृष्णशिशोरास्ये सप्तलोकीं संदर्शयति कथितम् । अस्यां गाथायाम् अन्या अपि भूयस्यो गोप्यस्तथा ददृशुरिति प्रतिपाद्यते । परममद्भुतम् दृष्टवती यशोदा प्रमोदातिशयेन खसखीवृन्दमाहूय ‘हन्त पश्यत मम शिशोरानने सप्त भुवनानि’ इति कथयामांस । अथ तत्र बह्व्यो गोप्यस्समागल्य तदद्भुतमवैक्षन्त ; भगवान् परमकृपया ताम्योऽपि प्रादर्शयम्—इति प्रतिपत्तव्यम् ॥ (७)

(गाथा.) पत्तु नाळुम् कडन्द इरण्डानाळ् * एत्तिशैयुम् जयमरम् कोडित्तु *
मत्त मामलै ताङ्गिय मैन्दनै * उत्तानम् शेय्दु उहन्दनरायरे ॥ ८ ॥

पत्तु नाळुम् कडन्द इरण्डानाळ् एत्ति- { अथ दशदिनालयादूर्ध्वं नामकरणदिवसे समुपस्थिते सर्वत्रापि
शैयुम् जयमरम् कोडित्तु मत्त मा माङ्गलिकतोरणस्तम्भप्रतिष्ठापनेन दिव्यालङ्कारमारचय्य, गोवर्धनोद्धरण-
मलै ताङ्गिय मैन्दनै आयर् उत्तानम् कुशलमेनं शिशुं गोपालाः खल्वपाणितलेषु प्रतिगृह्य भृशमुपलाल्य
शेय्दु उहन्दनर् प्रहृष्यन्तिस्म ॥

(वि.) इह परस्ताद्भाविगोवर्धनोद्धरणं कथमधुना कथ्यत इति माभूदाशङ्का; प्रबन्धप्रणेता दिव्यसूरिः पाश्चात्य एव खलु; तस्य गिरा कथनं हि नानुपपन्नम् ॥ .... (८)

(गाथा.) किडक्लिळ् तोडिल् किलिय वुदैत्तिडुम् * एडुत्तुकोळिल् मरुङ्गै यिरुत्तिडुम् *
ओडुक्किप्पुळिल् उदरत्ते पाय्न्दिडुम् * मिडुक्किलामैयाल् नान्मेलिन्देन्नङ्गाय् ॥ ९ ॥

[गोपालैः कृता उपलालनविशेषा अधस्तादभ्यवाचिपत । अथ दिव्यसूरिरेव यशोदातादात्म्यमापन्न-
मानस्सन् तद्विरा कथयति कृष्णशिशोश्चेष्टितभूमानम् । तदात्वे यशोदा सन्निहितं कैणमुद्दिश्य यदभिहितवती
तदिह तद्भावभावनया कथ्यत इति यावत् ।]

नङ्गाय् ! किडक्किल् तोडिल् किल्लिय
उदैत्तिडुम्, एडुत्तुकोळिल् मरुन्नै
इरुत्तिडुम्, ओडुक्कि पुळ्हिल् उद-
रत्ते पाय्न्दिडुम्, मिडुक्कु इल्ला-
मैयाळ नान् मेल्निन्देन् .

भोस्सल्ल्यो वल्लव्यः ! डोलातल्पमधिशायितश्चेदेव शिशुः पादा-
घातैश्शायिलयति डोलाम् । पादसौकुमार्यानुसन्धानेन यबहमेनं शिशुं
डोलातल्पादुत्थाप्य निजकटितटे निवेशयेयम्, तदाऽसौ कटितटादपि
प्रच्युतिं कामयमानो दुस्सहवाधामातनुते । यथाऽयं व्यापारक्षमो न
भवेत्तथा तमेनं गाढमुरसा संश्लिष्येयं यदि, तदाऽपि पादघातेन जठरं
पीडयत्येषः । एवंविधान्यदसीयानि चेष्टितानि मनागपि सोढुमशक्ताऽ-
हमतीव दूये—इति यशोदातादाल्येन सूरिराह ।

(वि.) गाथायामस्यां चरमचरणस्य अन्यथाऽप्यर्थो योग्यः प्रतिपत्तुम् = एतादृशानि चेष्टितान्यङ्गत्वा
स्थातुं शक्नो न भवत्यसाविति हेतुना साऽहं दूये—इति । .... (९)

(गाथा.) शेनेलार्वयळ् शूळ् तिरुकोडियूर् * मन्नु नारणन् नम्बि पिरन्दमै *

मिन्नु नूळ्विड्डुशिचन् विरित्त * इप्पन्नुपाडल्वल्लाक्कु इल्लै पावमे ॥ १० ॥

[एतदृशकानुसन्धानफलकीर्तनगाथैषा ।]

शेनेल आर् वयळ् शूळ् तिरु कोडियूर्
मन्नु नारणन् नम्बि पिरन्दमै मिन्नु
नूळ् विण्णुचित्तन् विरित्त इ पन्नु
पाडळ् वल्लाक्कु पावम् इल्लै.

धान्यसमृद्धिभासुरकेदारततिपरिवृतश्रीगोष्ठीपुराधिनाथो भगवा-
न्नारायणो ब्रजेऽवततारेति तादात्विकवैभवादिर्वर्णनेन सह कीर्तयामास
द्विजकुलतिलको विण्णुचित्त इमा दिव्यगाथाः । विशेषविदां रस्यान्येतानि
पद्यानि ये साभिप्रायमनुसन्दधते ते सर्वपातकविनिर्मुक्ता भवितारः ॥१०॥

गाथानुक्रमणिका :—वण्ण मोडु पेणि उरि कोण्ड कै वायू पत्तु
किडक्किल् शेनेल् शीद् ॥

एतदृशकसारांशमेकेन श्लोकेन कथयामः :—

श्रीमन्नारायणे प्राक् परमकरुणया नन्दगोपस्य गेहं
संप्राप्ते कृष्णमूर्त्या निरवधिकमुदा तत्र गोपालवृन्दैः ।
सोत्साहैः कल्पितानां विविधवहुलनृत्तादिकोलाहलानां
व्याख्यानेनातिहृष्टो मुनिरधिवसताद्विण्णुचित्तो मनो मे ॥

श्रीमथुरायां वसुदेवदेवकीम्यामधिष्ठिते कारागारेऽवतीर्य अथ स्वकीयनिर्हेतुककृपया ब्रजे नन्दगोपदिव्य-
भवन मधिजग्मिवान् श्रीमन्नारायणस्तत्र श्रीकृष्णमूर्त्या विरराज ; तदात्वे तत्र वाचामगोचरोत्साहसंभृतैर्गोपाल-
वृन्दैरनवधिकानन्दभरेण विविधवहुलनर्तनादिकाः कोलाहलाः कल्पिता अभूवन् । तेषामिह प्रथमदशके
विपुलवर्णनेन हर्षप्रकर्षमैदुरान्तःकरणो विण्णुचित्तसूरिरभूत्—इति ॥ .... *

इति द्वाविडान्नायदिव्यप्रबन्ध प्रथमसहस्रे श्रीभट्टनाथसूक्ते प्रथमं दशकं समाप्तम् ॥
श्रीविण्णुचित्तदिव्यसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीः ॥

श्रीमद्भनाथसूक्ते - प्रथमशतके द्वितीयदशकम्

शीदकडल ।

॥ श्रीकृष्णशिशोः पादादिकेशान्तसौन्दर्यानुभवः ॥

अवतारिकाः—श्रीमत्यां मथुरापुर्यां श्रीवसुदेवभवने निशीथेऽवतीर्णः कृष्णकिशोरस्तादात् एव
 * अकृतसेतुमनाकलितहृत्वां जननसिन्धुदृढवमुदहन् । रविमुतामतिर्ध्व रमापतिं सपदि घोषसमीपमुपानयत् *
 [यादवाभ्युदये ३-४४] इत्युक्तीत्या वसुदेवेन ब्रजे नन्दगोपसदनमनायि खलु । अथ तत्र संपन्ना उपलालन
 विशेषा अभस्तनदशके उपावर्ण्यन्त । तदनु तस्य कृष्णशिशोः पादादिकेशान्तसुषमां यशोदा स्वयमनुभूय, तत्रत्या
 अन्याश्च ललना आहूय “मम सुतस्य दिव्यावयवसौन्दर्यलावण्यादिकं मोक्षो वनिताः! यूयमागल्य पश्यत”
 इति यदुक्तवती तदिदं तद्भावभावनायां स्वयमनुभूय विंशतिगाथात्मना द्वितीयमूक्तेन प्रख्यापयति विष्णुचित्त-
 सूरिवरः ॥ .... *
 * .....

(गाथा.) शीदकडलुल्लमुदन्न देवकि * कोदैक्कुलाल् अशोदैक्कु प्योत्तन्द *

पेदैक्कुलवि पिडितु चुवैत्तुण्णुम् * पादकमलङ्गल् काणीरे पवळवायीर्वन्दु काणीरे ॥

शीतकडल उल्लमुदु अन्न देवकि कोदैक्कुलाल् अशोदैक्कु प्योत्तन्द पेदैक्कुलवि पिडितु चुवैत्तु उण्णुम् पादकमलङ्गल् वन्दु काणीरे पवळवायीर् वन्दु काणीरे.

अतिशिशिरपयोनिधेराभ्यन्तरममृतमेति वक्तुं योग्या या श्रीमहालक्ष्मीरजनि, तत्साधर्म्यशालिन्या वसुदेवपत्न्या देवक्या पुष्प-
 मालालङ्कृतचिकुरप्रकारायै यशोदानाम्थै मङ्गं प्रेषितो मुग्धशिशुः कृष्णनामा; सच स्वकीयहस्तेन स्वकीयपादकमले परिगृह्य स्ववक्त्रारविन्दे
 विनिवेश्य स्वयमास्वादयति । तादृशे दिव्यमव्यपादकमले सख्यः पश्यत । प्रवालोपमदिव्याधरशालिन्यः! समागल्य पश्यत ॥

(विशेषविवरणम् ।) पयोनिधे रमृतद्वयं पुरा समजनि । बाह्यमान्तरं चेति । दारिद्र्योपहृतैर्याच-
 कैरमरैः स्वीकृतं यत् तद् बाह्यममृतम् । महोदधिमथनकुशलेन स्नैनेन यदमृतं स्वीकृतमिन्द्रिरामिधानम्, तदेव
 ह्याभ्यन्तरममृतम् । अत्र मूलगाथायां “पयोनिधिसंजात-आभ्यन्तरामृतसदृश्या देवक्या” इति यदुक्तं
 तस्यार्थः—“लक्ष्मीसदृश्या देवक्या” इति । देवक्या लक्ष्मीसादृश्यं केन प्रकारेणेति चेत् परोपकारैकप्रावण्येन
 तदिति वेदितव्यम् । अस्मिन्नेव दशके उपरि सतदस्यामपि गाथायाम् “इन्द्रिरासदृशी देवकी” इत्यमिहितमिह
 स्मर्तव्यम् ॥ अयं पुष्पमालालङ्कृतचिकुरप्रकरशालित्वकथनं यदस्ति यशोदायाम्, तत् तस्या अचिन्तितपुत्रलाम-
 संजातसंतोषातिशयसूचने पर्यवस्यति । जगति संतोषमूत्रैवहे स्रजं विभ्रते सुभ्रवः ॥ अथ च “स्वकीयहस्तेन

स्वकीयपादकमले परिगृह्य” ....इत्यत्र * करारविन्देन पदारविन्दं मुखारविन्दे विनिवेशयन्तम् * इत्यादि
श्लोकरत्नमनुसन्धेयम् । * वटदलमधिशय्य रङ्गधामन् शयित इवार्णवतर्णकः पदाब्जम् । अधिमुखमुदरे जगन्ति
मातुं निदधिय वैष्णवभोग्यलिप्सया वा * [श्रीरङ्गराजस्तवे उत्तरशतके—५४.] इति श्रीभट्टपाददिव्यसूक्ति-
दिव्यार्थरसानुभवेन भवितव्यमिह ॥ .... (१)

(गाथा.) मुत्तुम्मणियुम् वयिरमुम् नन्पोन्नुम् * तत्तिप्पदित्तु तलैप्पेय्दाप्पोल् * एङ्कुम्
पत्तुविरलुम् मणिवण्णन्पादङ्गल् * ओत्तिट्टिरुन्दवा काणीरे ओण्णुदलीर्वन्दु काणीरे ॥

मणिवण्णन् पादङ्गल् मुत्तुम् मणियुम्
वयिरमुम् नन् पोन्नुम् तत्ति पदित्तु
तलैप्पेय्दाप्पोल् एङ्कुम् पत्तुविरलुम्
ओत्तिट्टिरुन्द आ काणीरे, ओळ्
नुदलीर् वन्दु काणीरे.

नीलमणिनिभस्य कृष्णकिशोरस्य दिव्यचरणद्वन्द्वे मौक्तिकमाणिक्य-
वज्रसुवर्णादिकं प्रत्युत्पन्नेति वर्णयितुं योग्यं दिव्याङ्गुलीदशकमत्यन्त-
मनोहरम् अनुरूपशोभं च विभासते । तदिदमवेक्षध्वं सख्यः! शोभ-
नललाटशालिन्यः! समागत्य पश्यत ॥

गाथायामस्यां प्रथमपादे कतिपयरत्नकथनं नवरत्नोपलक्षणं बोध्यम् । गोमेतक नीलं विद्रुम
पुष्पराग मरतक माणिक्य मौक्तिकं वैडूर्यं वज्रनामानि हि नव रत्नानि । तेषां सर्वेषामपि रत्नानामत्र कथितप्रायत्वं
बोध्यम् । लोके वनिताः स्वस्वशिष्टानां पादाङ्गुलिषु कराङ्गुलिषु च लाक्षारसाद्यनुलेपनेन शोभातिशयं प्रजनयन्तीति
प्रत्यक्षमेतत् । तथा यशोदाऽपि कृष्णशिषुपादाङ्गुलिषु नवरत्नवर्णसदृशवर्णानुलेपनेन शोभातिशयमुत्पाद्य वीक्ष्य
स्वयं हर्षप्रकर्षविवशा सती कथयामासैनदिति वेदितव्यम् ॥ .... (२)

(गाथा.) पणैत्तोळ्ळिवाय्चि पाल्पाय्न्द कोङ्गै * अणैत्तार वुण्डु किडन्द विप्पिळ्ळै *
इणैकालिल् वेळ्ळि त्तलै निन्निलङ्गुम् * कणैकालिरुन्दवा काणीरे कारिकैयीर्वन्दु काणीरे ॥ ३ ॥

पणै तोळ् इळ आय्चि पाल् पाय्न्द
कोङ्गै अणैत्त आर उण्डु किडन्द इ
प्पिळ्ळै इणै कालिल् वेळ्ळि त्तलै
निन्न इलङ्गुम् कणै काल् इरुन्दवा
काणीरे कारिकैयीर् वन्दु काणीरे.

वंशदण्डसमानमुजसुपमाशालिन्या यशोदानाम्ना मम पयस्स-
न्धुक्षणसमुदञ्चितं पयोधरं परिगृह्य स्तन्यमापीय सहर्षं शयानस्यास्य
कृष्णशिशोः पादयोः रजतमयदिव्यनूपुरशोभिजङ्घासौन्दर्यं सख्यः!
पश्यत, भोस्सुन्दर्यस्समागत्य पश्यत ॥

यशोदा स्वयमेव स्वकीयभुजसुपमार्वर्णनमपि करोतीति यदिह निवद्धम्, तत् श्रीविष्णुचित्तसूरि-
कविताविशेषमात्रमिति वेदितव्यम् । वस्तुतो यशोदैव न खलु कथयति पद्यमिदम् । तद्वाचभावनया विष्णुचित्त-
सूरिरेव हि वदति । अतो न किञ्चिदनुपपन्नम् । उपरितनगाथासु क्रुणेन बाल्यकौमार्यौवनदिषु कृतानां
चेष्टितानामपि प्रकरणेऽस्मिन्नुपवर्णनं यदवलोक्यते तत्रापि समाहिंतिरेया द्रष्टव्या । यशोदाया वाचा कृष्णशिशो-
र्दिव्यावयव सौन्दर्यकीर्तनावसरे नवनीतचौर्य—पूतनावध—शकटभङ्ग—गोवर्धनोद्धरणप्रमुखचेष्टितकारित्वकथनं

न खलु संभवितुमर्हति ; दृश्यते हि बहुशस्तत्कथनम् ; पाश्चात्यो विष्णुचित्सूरिरसौ खयं खवाचा तदमिधातुं प्रभवतीति सर्वं समञ्जसम् ॥ .... (३)

(गाथा.) उळन्दाळ् नरुनेय्योरो तडावुण्ण * इळन्दाळेरिविनाल् ईत्तळिल्मत्तिन् *

पळन्ताम्बालोच्च भयताल् तवळन्दान् * मुळन्दाळिरुन्दवा काणीरे मुहिल्मुलैयीर्वन्दु काणीरे ॥४॥

उळन्दाळ् नरु नेय् ओरो तडा उण्ण	मङ्गता प्रयासेन गव्यनिवहं संश्रुतवत्या मया (यशोदया) सुरक्षित- निश्चितं भाण्डभरितं सुरभि धृतं पीत्वा अत एव मम खेदमुत्पाद्य, मन्थदण्डदाम्ना प्रहर्तुमुद्युक्तां मामवेक्ष्य मिया प्रचलितस्य कृष्णस्य जानुनी सुभगे पश्यत सख्यः ! भो सुन्दरपयोधरशालिन्यः ! समागल्य पश्यत ॥
इळन्दाळ् एरिविनाल् ईत्तु एळिल्	
मत्तिन् पळम् ताम्बाल् ओच्च भय-	
त्ताल् तवळन्दान् मुळन्दाळ् इरुन्द	
आ काणीरे मुहिल् मुलैयीर् वन्दु	

काणीरे.

कृष्णेन क्रियमाणं गव्याशनमधिकृत्य यशोदायाः खेदः किमर्थमिति चेत्, अनवरतमपरिमितानशनं क्रियमाणम् अजीर्णा व्याधिसंपादकं भविष्यु इति धिया खेदो जनन्याः संभवी खलु । अधुना डोलामधिशयानः प्रचलितुमप्यत्यन्तमशक्तः गव्यसद्भावमप्यजानन् कृष्णशिशुरस्यां गाथायां कथमेवं गव्यस्तेयनिमित्तं दण्डमार्गित्वेन कथित इति शङ्का माभूत् ; अनुभवसिक्तः पाश्चात्यश्च विष्णुचित्सूरिरित्यमभिधातुमर्हतीति प्रोक्तं वरमेतत् ॥ ४ ॥

(गा.) पिरङ्गिय पेय्च्चि मुलै शुवैत्तुण्डिट्टु * उरङ्गवान्पोले किडन्दविप्पिळ्ळै *

मरङ्गोळिरणियन् मार्व मुन्कीण्डान् * कुरङ्गुळ्ळै वन्दु काणीरे कुविमुलैयीर्वन्दु काणीरे ॥ ५ ॥

मुन् मरम्कोळ् हिरण्यन् मार्वम्	पुरा मात्सर्गभरितहिरण्यकशिपुवक्षस्स्थलविभेदनविशारदस्य अधुना क्रौर्यप्राचुर्यशालिन्याः पूतनायाः स्तन्यमास्वाद्य शयनाभिनयं कुर्वतश्चास्य कृष्णस्य दिव्यावूरू पश्यत सख्यः ! भो अभिरामकुचकुट्टमलशालिन्य- स्समागल्य पश्यत ॥
कीण्डान् पिरङ्गिय पेय्च्चि मुलै	
शुवैत्तु उण्डिट्टु उरङ्गवान् पोले	
किडन्द इप्पिळ्ळै कुरङ्गुळ्ळै वन्दु	
काणीरे कुवि मुलैयीर् वन्दु	

काणीरे.

नृसिंहावतारं कृतवतैव भगवता संप्रति कृष्णेन जज्ञे—इति धर्मैक्यप्रकाशनरूपं तत्त्वमय्यादत्र विवृतं भवति । पूतनावधृत्तान्तधैवम् = (यादवाभ्युदयतः श्लोकद्वयमिह प्रदर्श्यते ;) * कदाचिदन्तर्हितपूतनात्मा कंस-प्रयुक्ता किल कांसपि माया । निद्रापराधीनजने निशीथे ब्रजं यशोदाकृतिराविवेश ॥ स्तन्येन कृष्णः सह पूतनायाः प्राणान्यपौ लुप्तपुनर्भवायाः । यदद्भुतं भावयतां जनानां स्तनधयत्वं न पुनर्वभूव ॥ * इति ॥ कंसः खहननाय कृष्णो ब्रजे गुप्तो वसत इति विदित्वा तद्व्यापादनाय कामपि मायां प्रजिज्ञाय । पूतनानाम्नी सा अर्धरात्रे ब्रजमागल्य यशोदावेषवाराणि विचदिधपयोधरा डोलामधिशयानमभ्युत्तशिथुं स्तन्यं पाययन्ती अथ विदितमायोदन्तेन तेन स्तन्यपानच्छलैवैव समाकृष्टप्राणा विलिल्ये—इति कथाऽत्र वेदितव्या ॥ .... (५)

(गा.) मत्तकलितु वशुदेवर्तम्मुडै * शित्तम्पिरियाद देवकितन्वयित्तिल् *

अत्तत्तिन्पत्तानाळ् तोन्नियवच्चुदन् * मुत्तमिरुन्दवा काणीरे मुहिल्लनहैयीर्वन्दु काणीरे ॥ ६ ॥

मत्तम् कलिरु वशुदेवर् तम्मुडै चित्तम्
पिरियाद देवकि तन् वयित्तिल्
हस्तत्तिन् पत्ताम् नाळ् तोन्निय-
अच्युतन् मुत्तम् इरुन्द आ काणीरे
मुहिल्ल मुलैयीर् वन्दु काणीरे.

मत्तगजनिर्वहणधुरन्धरत्वयोग्यताशालिनो वसुदेवस्य प्राणप्रेयस्या
देवक्या जठरे हस्तनक्षत्रादशमे नक्षत्रेऽवतीर्णस्य अच्युतस्य दिव्यं गुह्य-
स्थानं पश्यत । मन्दस्मिताञ्चितवदना भो वनितास्समागत्य पश्यत ॥

गाथायाऽनया कृष्णशिशोः पुंलिङ्गं प्रदर्शयते । भगवतो दिव्यावयवेषु हेयाहेयविभागमन्तरेण सर्वमप्यङ्गमुपा-
देयमेव हि भक्तानाम् । अस्मिन्नेव दिव्यप्रवन्धे अस्मिन्नेव शतके उपरि (७-१०) * पेरुनीर्तिरैयेकु गङ्गैयिल्लुम्
पेरियतोर्तीर्त्तपलन्तरुनीर् शिरुवण्णम् तुळ्ळञ्शोर तळर्नडै नडवानो * इत्यनया सूक्त्या कृष्णशिशुलिङ्गस्रुततो-
यत्रिन्दौ जाह्नवीतीर्थतोऽप्यभ्यर्हितत्वमभिधीयत इत्येतदपि भक्तिभाजामिहानुसन्धानयोग्यम् ।

हस्तनक्षत्रादशममृक्षं श्रोणानक्षत्रं भवति । रोहिणीनक्षत्रे जातस्य कृष्णस्य श्रोणानक्षत्रजातत्वकथनमिदं
कथं युज्यत इति नाशङ्कनीयम् ; * श्रोणा नक्षत्रं विष्णुर्देवता * इति हि श्रुतिः । विभवावतारेषु भगवान्
यस्मिन्कस्मिन्नपि वा नक्षत्रे जायतां नाम ; तस्मिन् शुभे मे भगवदसाधारणनक्षत्रभूतश्रोणानक्षत्रांशभावा भवेद-
वस्यमिति सूरिवराणामभिसन्धिः । अत एव तिरुप्पल्लण्डु [मङ्गलशासन] दिव्य प्रवन्धे षष्ठगाथायाम्
नरकेसरिणोऽपि भगवतः श्रोणानक्षत्रसंजातत्वमेव संकीर्तितमिति स्मर्तव्यम् । अस्मिन्नपि दिव्यप्रवन्धे असकृदुपरि
वक्ष्यते—“हे कृष्ण ! अय त्वद्भवतारास्तद् श्रोणानक्षत्रम्” इति । अन्यदपीह बोध्यम् । रोहिणीनक्षत्राद्दस्तनक्षत्रं
यथा दशमं भवति, तथा हस्तनक्षत्राद्रोहिणीनक्षत्रं दशमं भवितुमलम् अधोगणनायाम् । एवं रोहिणीजातत्वमप्यत्र
सूचितमेव भवतीति ॥

....

(६)

(गाथा.) इरुङ्गैमदकलिरु ईर्किन्नवनै * परुङ्गिप्परितु कोण्डोडुम्परमन्तन् *

नेरुङ्ग पवळमुम् नेर्नाणुम् मुत्तुम् * मरुङ्गमिरुन्दवा काणीरे वाणुदलीर्वन्दु काणीरे ॥ ७ ॥

इरुम् कै मदकलिरु ईर्किन्नवनै परुङ्गि
परितु कोण्डु ओडुम् परमन्तन्
नेरुङ्ग पवळमुम् नेर्नाणुम् मुत्तुम्
मरुङ्गम् इरुन्द आ काणीरे वाळ्-
नुदलीर् वन्दु काणीरे.

बृहत्तरशुण्डादण्डाढ्यकुवल्यापीडाख्यमदहस्तिनिर्वाहकं (गज-
पालकम्) निहत्य तस्य दन्तिनो दन्तं समूलमुन्मूल्य गृहीत्वा (कंसस
काशं प्रति) प्रभावनं कर्तुं प्रभवतः परमपुरुषस्य विद्रुममालिकया
मौक्तिकमेखलया च विभूषितं कटितटं पश्यत सख्यः ! भो विलक्षण-
ललाटशालिन्यो ललनास्समागत्य पश्यत ॥ ७ ॥

उपरितनगाथादृष्ट्या अस्या गाथाया अन्यथाऽप्यर्थवर्णनं सुकरम् । गाथायामस्यां पूर्वार्धे कुवल्यापीडा-
मिध कंसकरिभञ्जनवृत्तान्तो नानुसन्धीयते । अपि तु ब्रजे कृष्णस्य बाल्यनेष्टितविशेषः कश्चिदनुसन्धीयते—इति ।
ब्रजे वीथ्यां विहरत्सु गोपालबालकेषु बालकमेकं गजत्वेन व्यपदिश्य कश्चिदन्यो बालकस्तमाकर्षन् ब्रजति ।

कृष्णस्तु तदाकर्षणं स्वयं चिकीर्षुस्सन् तं बालकं प्रहृत्य समुत्सार्य स्वयमेव समाकर्षन् व्रजति—इति कश्चन बालक्रीडाविशेषः । सोऽयमत्रानुसंधीयत इति सुवचम् ।

कुवलयपीडभञ्जनकथा त्वेवम्;—कंसो ब्रजे वर्धमानं कृष्णकिशोरं जिघांसुरासुरप्रकृतीनेनेकानसकृत्तत्र प्रेषयन्नपि वितथमनोरथ एव भवन् अन्ततः कृष्णबलभद्रौ ब्रजान्मथुरामनाथ्य व्यापादयितुमिच्छन् स्वकर्तृकधनु-र्यागप्रेक्षणापदेशेन तावत्क्रूरद्वारा स्वनगरमागमयतिस्म ; तदात्वे तदीयं हर्म्यमुद्दिश्य समागच्छन्तं नन्दसूनुमभिहन्तुं कृतसंकेतः कुवल्यापीडनामकः कंसहस्ती तत्पालकेन चोदितः किमपि दुश्चेष्टितं कर्तुमुपचक्रमे । तदा शौर्यवीर्य-पराक्रमनिधिर्वासुदेवो जम्बालाच्छैवालमाकर्षन्निव तस्य दन्तिनो दन्तावनायासेन समाकृष्य तत एव तम् आधोर्णं च व्यापाद्य क्षणेन विजयश्रियमाश्लिष्यतिस्मेति ॥ .... (७)

(गाथा.) वन्द मदलै कुळाचै बलिशेय्दु * तन्दक्कळिरुपोल् ताने विळैयाडुम् *

नन्दन्मदलैक्कु नन्मळहिय * उन्दियिरुन्दवा काणीरे ओळियिळैयीर्वन्दु काणीरे ॥ ८ ॥

वन्द मदलै कुळाचै बलि शेय्दु दन्त-
क्कळिरु पोल् ताने विळैयाडुम्
नन्दन् मदलैक्कु नन्म अळहिय
उन्दि इरुन्द आ काणीरे ओळि
इळैयीर् वन्दु काणीरे.

खात्मना सह क्रीडितमुपागतानां बल्लवबालकानां निवहे
खात्मनश्शक्तिविशेषं प्रदर्श्य स्वयमेव प्राप्त्रान्यं प्राप्य स्वोऽङ्कुरितदन्त-
दन्तावलवच्चारुतरं क्रीडतो नन्दनन्दनस्यातिरमणीयनामिसन्निवेशं पश्यत
सख्यः ! दिव्यमन्यभूषणशालिन्यः पश्यत ललनाः ! ॥ ८ ॥

(गाथा.) अदिरुक्कडल् निरवणनै * आय्च्चि मदुरमुलैयूडि वञ्चितु वैचु *

पदरप्पडामे पळन्ताम्बालार्चि * उदरमिरुन्दुवा काणीरे ओळिवळैयीर्वन्दु काणीरे ॥ ९ ॥

आयुच्चि मधुर मुलै ऊट्टि अदिरुम्
कडल् निरवणनै वञ्चितु वैचु
पदरप्पडामे पळम् ताम्बाल आर्चि
उदरम् इरुन्द आ आणीरे ओळि
वळैयीर् वन्दु काणीरे.

यशोदया मया स्वकीयं मधुरं स्तन्यं पाययित्वा संवर्धितस्य
अर्णवतर्णकोपमेयस्य कृष्णस्य गव्यस्तेयापराधदण्डनरूपं विप्रलम्भेन दाप्ता
निबद्धमुदरं पश्यत सख्यः ! भास्वत्करबलयशालिन्यो ललनाः ! पश्यत !
९ ॥

(गाथा.) पेरुमा वुरलिल् पिणिप्पुण्डिरुन्दु * अङ्गिरुमा मरुदमिरुत्त विप्पिळ्ळै *

कुरुमा मणिप्पूण् कुलावि तिहळुम् * तिरुमार्विरुन्दुवा काणीरे शेयिळैयीर्वन्दु काणीरे ॥

पेरु मा उरलिल् पिणिप्पुण्डु इरुन्दु अङ्गु
इरु मा मरुदम् इरुत्त इप्पिळ्ळै गुरु
मा मणि पूण् कुलावि तिहळुम् तिरु
मार्वु इरुन्दुवा काणीरे शेयिळैयीर्
वन्दु काणीरे.

गव्यस्तेयापराधनिमित्तेन बृहत्तरोद्धखलवन्धानुभवदशायामेव
यमळार्जुनभञ्जनामिव्यञ्जितशक्तिविशेषस्यास्य गोपबालस्य अनर्धकौस्तुत
भरत्तोद्भासि वक्षस्थलं पश्यत सख्यः, चारुभूषणभूषिताङ्गयः पश्य-
सख्यः ॥ १० ॥

यमलार्जुनभङ्गकथा चैवा,—पुरा नारदशापेन कुबेरपुत्रौ नलकूबरमणिप्रौवौ ब्रजे अर्जुनानोकहद्वन्द्व-
भावमापनौ शापमोक्षकालप्रतीक्षावास्ताम्; यदा नन्दसूनुरुद्धखलमन्याकर्षन् सन् सरमसं यमलार्जुनयोर्मध्ये जगाम,
तदा ह्युद्धखलेन तेन तिरश्चीनेन संमर्दिता तौ वृक्षौ प्रशिथिलितमूळौ प्रपेततुः; अयं यक्षराजपुत्रौ च निर्मुक्त-
शापौ निजरूपमवाप्तवन्तौ भगवन्तं स्तुत्वा निरगमनामिति ॥ .... (१०)

(गाथा.) नाळ्कळोनीलैन्दु तिङ्गळविले * ताळै निर्मिर्तु शकटचै चाडिप्पोय *

वाळ्कोळवळै थियित्तारुयि वळ्विनान् * तोळ्कळिरुन्दवा काणीरे शुरिकुळीर्वन्दु काणीरे ॥

नाळ्कळ् ओर् नालैन्दु तिङ्गळ्	<p>पञ्चपमासालयाम्यन्तर एव [अत्यल्पवयस्येव] चरणमुन्नमय्य आसुरं शकटं ध्वस्तवतः घोरकुटिलदन्तपङ्क्तिशालिन्याः पूतनायाः प्राणानपहृतवतश्च कृष्णस्य मुजसौन्दर्यं पश्यत सख्यः, कुटिलाळक- शोमिन्यस्सख्यः पश्यत ॥ ११ ॥</p>
अळविले ताळै निर्मिर्तु शकटचै	
शाडि पोय वाळ्कोळ् वळै एयिरु	
आरुयिर् वळ्विनान् तोळ्कळ्	
इरुन्दवा काणीरे शुरि कुळलीर्	

वन्दु काणीरे.

शकटासुरमञ्जनकथा चैवम्—ब्रजे कदाचिदशोदा कृष्णं खगूहद्वारे शकटस्याधस्ताच्छाययित्वा
यमुनां गता; अथ कृष्णजिघांसाया कंसप्रेरितेभ्यन्यतमः कृष्णाश्रयभूतं शकटमाविश्य निपत्य चोपरि हन्तुमयतत;
तदात्वे कृष्णो भगवान् सर्वरक्षणदक्षिणेन खचरणेनैव खस्यापि रक्षां संपिपादयिषुः स्तन्यार्थं प्ररुदन्निव चरणमुन्न-
मय्य तदभिघातेन सासुरं शकटं शिथिलीचकारेति ॥ .... (११)

(गाथा.) मैत्तडङ्कणियशोदै वळ्किन्न शैय * शेयुत्तलै नीलनिरत्तु चिरुप्पिळ्ळै *

नेयुत्तलै नेमियुम् शङ्कुम् निलाविय * कैत्तलङ्गळ् वन्दुकाणीरे कनङ्कुळैयीर्वन्दु काणीरे ॥

मै तडम् कण्णि अशोदै वळ्किन्न शैय	<p>अञ्जनालङ्कृतविपुलविलोचनशालिन्या यशोदया मया संवर्च्य- मानस्य समुत्तुङ्गक्षेत्रसमुत्पन्ननीलोत्पलसवर्णस्य च बालकृष्णस्यास्य सुतीक्ष्णसुदर्शनपाञ्चजन्याश्रिते पाणितले पश्यत सख्यः। हिरण्यकुण्ड- लाढ्यकर्णशालिन्यो ललनास्समागलय पश्यत ॥ १२ ॥</p>
तलै नील निरत्तु शिरु पिळ्ळै	
नेयु तलै नेमियुम् शङ्कुम् निलाविय	
कै तलङ्गळ् वन्दु काणीरे कनम्	
कुळैयीर् वन्दु काणीरे.	

अत्र यशोदाया असितेक्षणात्वकथनं कृष्णस्य नीलवर्णविग्रहवत्त्वकथनं चावधेयम्। असितेक्षणा
यशोदा नक्तंदिवं सामिनिवेशं दर्शददर्श सादरं पुण्याति खलु कृष्णशिशुम्; अत एव सोऽयं यशोदानयनगतनील-
मानमपि स्वात्मन्यावाह्य अतिशयितनीलञ्छविविग्रहो विमातीति हृदयमिव। [सुदर्शनपाञ्चजन्याश्रिते पाणितले
पश्यत] इति कथनेन—मध्येमध्ये कदाचित्कृष्णो निजवक्त्रे ससलोकीमिव हस्ते सुदर्शनपाञ्चजन्यावपि साक्षात्कार-
यति समुत्सुकजनान् इति विज्ञायते। अथवा, रेखात्मकशंखचक्राङ्कितत्वं वा पाणितलयोरिह विवक्षितम्। तथाच
यादवाभ्युदये (४—३१) * सुजातरेखात्मकशंखचक्रं ताम्रोदरं तस्य करारविन्दम्। विलोकयन्त्याः फलविक-
यिण्या विभ्रेतुमात्मानमभूद्विमर्शः * इतीदं श्लोकारत्नमत्र स्मरणमर्हति ॥ .... (१२)

(गाथा.) वण्डमर्मुकुळ् आयुचि महनाह * कोण्डु वळक्किन्न कोवलकुडुक्कु *

अण्डमुम् नाडुमडङ्ग विळङ्गिय * कण्डमिरुन्दवा काणीरे कारिहैयीर्वन्दु काणीरे ॥ १३ ॥

वण्डु अमर् पूम् कुळ् आयुचि [पदपदङ्कारसुगदिव्यकुसुगाङ्कनचिकुरन्धया यशोदया मया
महनाह कोण्डु वळक्किन्न कोवलर् पुत्रत्वेन स्त्रीकुल्य संवर्धमानस्य नन्दनन्दनस्यास्य वृक्षवराचरकवली-
कुडुक्कु अण्डमुम् नाडुम् अडङ्गवि- करणकुशलकण्ठसौन्दर्यं पश्यत सख्यः, भो भो सुन्दर्य स्समागल्य
ळङ्गिय कण्डम् इरुन्द आकाणीरे पश्यत ॥ १३ ॥
कारिहैयीर् वन्दु काणीरे.

(गाथा.) एन्तोण्डैवायुचिङ्गम् वावेन्नेडुत्तुकोण्डु * अन्दोण्डैवायमुदादरित्तु * आयुचियर्

तन्तोण्डैवायल् तरुक्किप्परुहुम् * इच्चेन्तोण्डैवाय्वन्दु काणीरे शेयिळैयीर्वन्दु काणीरे ॥ १४ ॥

तोण्डै वाय् एन् शिङ्गम् ! वा एन् [“हे विश्वकलोपमेयदिव्यावरसुभगसिंहशाव ! अस्मत्सविधमायाहि
एडुत्तकोण्डु अम् तोण्डै वायमुदु समायाहि ” इति सादर मञ्जुपीमिरवराभृतपानरसिकामिवैल्लनीमिस्सो-
आदरित्तु आयुचियर् तम् तोण्डै सभायाहि ” इति सादर मञ्जुपीमिरवराभृतपानरसिकामिवैल्लनीमिस्सो-
वायाल् तरुक्कि परुहुम् इ शेम् तोण्डै कण्ठं निपीयमानाभृतं कृष्णस्य विश्वाधरमिमं पश्यत सख्यः । दिव्य-
वायू वन्दु काणीरे शेयिळैयीर् भूषणालङ्कृतललना भो स्समागल्य पश्यत ॥ १४ ॥
वन्दु काणीरे.

“अस्मदीयसिंहशिरो ! आस्माकीन कळम् !” इत्येवमेवं हि प्रेमविषयानां वनेतानां वचनव्यक्तिः ;
तास्ता वल्लभ्यः खल्वप्रेमानुरूपतया कृष्णम् एवमेवं संवोध्य कटितटे सादरभरं समादाय तदवरसुवां निपीय
प्रहृष्यन्तीति खभावोक्तिः ॥ .... (१४)

(गाथा.) नोक्कियशोदै नुणुक्किय मञ्जळाल् * नाक्कुवळित्तु नीराट्टुमिन्नम्बिक्कु *

वाक्कुम् नयनमुम् वायुम् मुरुवल्लम् * मूक्कुमिरुन्दवा काणीरे मोय्कुळलीर्वन्दु काणीरे ॥

अशोदै नोक्कि नुणुक्किय मञ्जळाल् [यशोदया मया दिव्यमङ्गलविग्रहसौकुमार्यानुरूपं संमर्दितं
नाक्कु वळित्तु नीराट्टुम् इन्नम्बिक्कु हरिद्रामुपादाय जिह्वानिलेहनपूर्वकं क्रियमाणाभिनेकस्यास्य सकलशुभ-
वाक्कुम् नयनमुम् वायुम् मुरुवल्लम् गुणपूर्णस्य कृष्णस्य वस्त्रनयनाधरमन्दस्मितनासिकादिसौभाग्यं पश्यत
मूक्कुम् इरुन्द आ काणीरे मोय् सख्यः, रमणीयचिकुरन्ध्वास्सख्यस्समागल्य पश्यत ॥ १५ ॥
कुळलीर् वन्दु काणीरे.

(गाथा.) विण्कोळमरह्द वेदनै तीर * मुन्मण्कोळवशुदेवर्तम्महनायू वन्दु *

तिण्कोळशुरै तेय वळहिन्नान् * कण्कळिरुन्दवा काणीरे कनवळैयीर्वन्दु काणीरे ॥ १६ ॥

मुन् विण् कोक् अमरहक् वेदनै तीर
वसुदेवर् तम् महनाय वन्दु तिण्-
कोक् असुरै तेय वळ्हिन्नान्
कणक् इरुन्द आ काणीर् कन-
वळैयीर् वन्दु काणीरे.

दिविषदां दुःखशान्तये भुवि त्रसुदेवात्मजत्वेनावतीर्थं बलिष्ठान्
दैत्यान्नित्रं विनाश्य वर्धमानस्य मधुसूदनस्य दशोऽसौन्दर्यं पश्यत
सह्यः, कनकवलयभिरामहस्तास्सह्यस्समागल्य पश्यत ॥ १६ ॥

यद्यप्यवस्तनगाथायां नयनसौन्दर्यप्रदर्शनमपि निवद्धम्, तथाऽपि तदनेकावयवसमुदायसन्दर्शनमध्य-
पतितमिति, विशिष्य कथने रुच्या गाथायामस्यां नयनसौन्दर्यमात्रनेदेशः ॥ .... (१६)

(गाथा.) परुवम् निरम्बामे पारेछामुय्य * तिरुविन्वडिओक्कुम् देवकि पेत्त *

उरुवु करिय ओळिमणिवण्णन् * पुरुवमिरुन्दवा काणीरे पूण्मुलैयीर्वन्दु काणीरे ॥ १७ ॥

परुवम् निरम्बामे पार एल्लाम् उय्य
तिरुविन् वडिवु ओक्कुम् देवकि पेत्त
उरुवु करिय ओळि मणि वण्णन्
पुरुवम् इरुन्द आ काणीर् पूण्
मुलैयीर् वन्दु काणीरे.

वयसः परिपाकात्प्रागेव यथा निविक्रमपि जगतीतलमधिगतो-
जीवनं स्यात्तथा नाम लक्ष्मीसमानदिव्यविप्रद्वया देवस्या प्रसूतस्य
नीलमणिविडम्बित्रपुपो वासुदेवस्य भूसौभाग्यं पश्यत सह्यः, हारालंकृत-
वशसो भो ! वनितास्समागल्य पश्यत ॥ १७ ॥

साधुपरित्राणदुष्कृदिनाशनादिरूपं भुवनरक्षणं भगवान् रामचन्द्रो वयःपरिपाकसमनन्तरमेव चक्रे,
कृष्णस्तु शैशवतः प्रभृत्येव [भुवि चरणनिधानयोग्यतोदयात्प्रागेव] वितने तदिति प्रथमपादतः स्मर्यते ॥ (१७)

(गाथा.) मण्णुम्मलैयुम् कडलुमुलहेल्लम् * उण्णुन्तिरत्तु महिक्कुन्दुण्णुम्पिळ्ळैक्कु *

वण्णमेळिक्कोल् महर्क्कुळैयिन्नै * तिण्णमिरुन्दवाकाणीरे शेयिळ्ळैयीर्वन्दुकाणीरे ॥ १८ ॥

मण्णुम् मलैयुम् कडलुम् उल्लु एल्लुम्
उण्णुमतिरत्तु महिक्कुन्दु उण्णुम्
पिळ्ळैक्कु एळिक् वण्णम् कोक्
मकरकुळै इवै तिण्णम् इरुन्द आ
काणीर् शे इळैयीर् वन्दु काणीरे.

संवर्तसमये भूभूवरसागरादिसमन्वेतां सतलोकीमपि संकुतहलं
निगीर्य समधिगतः संतोषस्यास्य मुकुन्दस्य सद्दर्शनाश्रितमकारकुण्डलवैलक्षण्यं
पश्यत सह्यः, रुचिरभूषणलज्जना भोस्समागल्य पश्यत ॥ १८ ॥

(गाथा.) मुत्तिलुम् तदैयुम् मन्कैमेल्पूवैयुम् * शित्तिलिळैत्तु तिरितरुवोर्हळै *

पत्तिप्परित्तुकोण्डोडुम् परमन्तन् * नेत्तियिरुन्दवा काणीरे नेरिळैयीर्वन्दु काणीरे ॥ १९ ॥

मुत्तिलुम् तदैयुम् मुन्कैमेल् पूवैयुम्
शित्तिळ् इळैत्तु तिरितरुवोर्हळै पत्ति
परित्तुक्कोडु ओडुम् परमन्तन्
नेत्ति इरुन्द आ काणीर् नेरिळैयीर्
वन्दु काणीरे.

(सैकतसम्भनिर्माणान्तकलीलविक्षेपनिरतानां बालिकानां लीलोप-
करणभूतानि) लघुशूर्प-लघुभाण्ड-करशकुन्तादीनि वस्तूनि स्त्रैरमपहृत्य
भावतो धूर्ताग्रेसरस्य दामोदरस्यास्य निटिलरामणीयकम् पश्यत सह्यः,
चारुभूषणोज्ज्वलविग्रहास्सह्यस्समागल्य पश्यत ॥ १९ ॥

वीथीषु तैस्तैर्गृहनिर्माणार्थं संभृतेषु इष्टकासिकतादिषु अर्भका निषद्य कृत्रिमगृहनिर्माणात्मकलेखननिरतां भवन्तीति तदिदं सर्वत्रापि सर्वानुभवसाक्षिकम् । ब्रजेऽप्येवंविधं क्रीडितं सम्पद्यते । तदा कृष्णस्तत्र गत्वा खपराक्रमभूमवलेन तासां लीओपकरणवस्तुजातं हठादपहृत्य पादाघातेन लीओं च भञ्जयित्वा सरभसं धावन् लीलाविशेषमनुभवतीति दिव्यप्रबन्धेषु तत्र तत्र प्रस्तूयते । तदेवात्राप्यभ्यधायि । तथा धावनकाले स्वेदाशुक्रणि-
काचितत्वमेव ललाटस्य रामणीयकमिह विवक्षितम् ॥ .... (१९)

(गाथा.) अळहिय पैम्पोनिन् कोळ् अङ्गैकोण्डु * कळ्ळहळ् शदङ्गै कलन्देङ्गुमार्ष *
मळकन्निनङ्गळ् मरित्तु तिरिवान् * कुळ्ळकळिरुन्दवा काणीरे कुविमुलैयीर्वन्दु काणीरे ॥

अळहिय पैम्पोनिन् कोळ् अम् कै कोण्डु रमणीयां हिरण्मयीं गोयष्टिं करतलेन प्रगृह्य चरणाभरणध्वनिस-
कळ्ळहळ् शदङ्गै कलन्दु एङ्गुम्
आर्ष मळ कन्नु इनङ्गळ् मरित्तु नाथं वत्ससंचारणेन पर्यटनशीलस्य कृष्णस्य कुन्तलभरान् पश्यत सत्यः,
तिरिवान् कुळ्ळहळ् इरुन्द आ चारुपयोधररुचिरा बनिता भो स्समागल्य पश्यत ॥ २० ॥
काणीर् कुवि मुलैयीर् वन्दु काणीरे ।

[इति पादादिकेशान्त दिव्यावयवसौन्दर्यसंप्रदर्शनं समाप्तम् ॥]

....

(२०)

(गाथा.) शुरुप्पाडुळलि यशोदै मुन्शोन्न * तिरुप्पाद केशचै तेन्पुदुवैपट्टन् *
विरुप्पालुरैत्त इरुपदोडोन्नुमुरैप्पापोय् * वैहुन्दत्तोन्नुवर्तमि ॥ २१ ॥

फलश्रुतिगाथां सेयम् ।

तिरु पादकेशचै शुरुम्पु आर् कुळलि कृष्णस्य पादादिकेशान्तदिव्यावयववैलक्षण्यवर्णनव्यग्राया मृङ्ग-
यशोदै मुन् शोन्न, तेन् पुदुवै पट्टन् संकारभरितचिकुरप्रकराया यशोदाया भावनामावाहयता श्रीधन्विनव्य-
विरुप्पाद् उरैत्त इरुपदोडु ओन्नुम् नगरावसथ-भट्टनाथमुनीन्द्रेण सामिनिवेशमुदीरिता इमा एकविंशतिम्
उरैप्पार् ताम् पोय् वैकुण्ठत्तु गाथाः कीर्तयन्ति ये ते प्राकृतमण्डलमिदं परित्यज्य जग्मिवांसो दिव्ये
ओन्नुवर्. धान्नि नित्यं रमेरन् ॥ २१ ॥ इति फलकीर्तनेन समापितम् ॥

विंशतिगाथात्मकस्य सूक्तस्यास्य सारसंग्राहकपद्यमिदम् :—

श्लो ॥ देवक्या नन्दसन्न प्रहितमुपगतं कृष्णमाश्रय्यचेष्टं

सर्वाङ्गीणामिरूप्यप्रचुरमनुपमं वीक्ष्य संमोदमाना ।

आहूयाशेषगोपीः स्वमुतपदसरोजादिकेशान्तशोभां

व्याचक्रे सा यशोदा, तदिदमभिदधद्विष्णुचित्तो गतिर्नः ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते प्रथमशतके द्वितीयं दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथसूरिदिव्यचरणौ शरणम् ॥

॥ श्रीः ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते - प्रथमशतके तृतीयदशकम्—माणिक्यकण्डि

॥ श्रीकृष्णकिशोर डोलागीतम् ॥

अवतारिका—लोके शिशून् डोलातल्प मधिशाय्य मात्रादयो विविधगीतानि गायन्ति शिशूनां रोदनशान्तये सुखसुप्तये चेति सर्वानुभवसिद्धमेतत् । एवमेव पुरा यशोदाऽपि कृष्णकिशोरं डोलिकातलि-ममधिशयानं कृत्वा चतुर्मुखपञ्चमुखवासववैश्रवणवरुणप्रमुखदैवतनिवहसमर्पितानि डोलादिव्यभूषणादीनि वस्तुन्य-मिधाय, “कृष्णकिशोर ! मा स्म रोदीः; पश्य त्वद्भृत्यभूतैर्देवैस्समर्पितानि वस्तुनि; यथासुखं शेषः; मुञ्च मुञ्च विलपनम्” इत्यमिधाय गायन्ती डोलोत्सवानुभवानन्दममितमविन्दत । श्रीविष्णुचित्तस्मुरिवरोऽपि तामनुकृत्य तद्गीतानुवादसरण्या दिव्यगाथादशकमनुगृह्य प्रमुमुदे । तदेव दशकमेतत् ॥ .... *

(गाथा.) माणिक्यकण्डि वयिरमिडै कडि * आणिप्पोन्नाल् शेय्द वण्णच्चिरुत्तोडिल् *

पेणि युनक्कु प्पिरमन्विडुतन्दान् * माणिक्यकुरळने तालेलो चैयमळन्दाने तालेलो ॥ १ ॥

माणिक्यकुरळने ! माणिक्य कण्डि इडै वज्रम् कण्डि आणि पोन्नाल् शेय्द वण्णम् शिरु तोट्टिल् पिरमन्- उनक्कु पेणि विडुतन्दान् ; तालेलो; चैयम् अळन्दाने । तालेलो.	वामनब्रह्मचारिवेशधारणेन महावलियङ्गवादनिकटमुपगत भगवन् वासुदेव ! माणिक्यवज्रादिखचिताम् अत्युत्तमसुवर्णनिर्मितां डोलिकां चतुर्मुखस्तवकृते सोत्कण्ठं प्रजिघाय भगवन् । निद्राहि ; लोकविक्रान्त- चरण ! निद्राहि ॥ १ ॥
---	--

द्राविडभाषायां, ‘तालेलो’ इति कथनं साङ्केतिकम् । डोलायां शिशूनां सुखसुप्त्यर्थं गीयमानं गीतं ‘तालाट्टु’ इति संशब्दयते ॥ .... (१)

(गाथा.) उडैयार्हन्मणियोडु ओण्मादळम्पू * इडै विरविकोत्त एळिल्तेक्कहिनोडु *

विडैयेरु कापालि ईशन्विडुतन्दान् * उडैयायळेलेल् तालेलो उलहमळन्दाने तालेलो ॥ २ ॥

उडैयाय् । उडै आर् कनमणियोडु ओण् मादळम्पू इडै विरवि कोत्त एळिल् तेक्कहिनोडु विडै एरु कापालि- ईशन् विडुतन्दान् ; अळेल् अळेल् तालेलो; उलहम् अळन्दाने तालेलो.	स्मामिन् । कटितटार्हकनकाभरणविशेषम्, नानामणिनिकर- प्रथितं रमणीयमाभरणविशेषम्, चारुदाडिमकुसुमोपमेयभूषां, मणितति- प्रप्रथितमेखलां च वृषभवाहनः कपाली पार्वतीपतिः प्राहिणोत् ; भगवन् । विहाय रोदनं निद्राहि ; विक्रान्तभुवन भगवन् निद्राहि ॥ २ ॥
--	---

(गाथा.) एन्दम्बिरानार् एळिल् तिरुमार्क्कु * शन्दमळहिय तामरैत्ताळक्कु *

इन्दिरन्तानुम् एळिलुडै विकक्किणि * तन्दु उवनाय् निन्नान् तालेलो तामरैक्कणने तालेलो ॥

तामरे कण्णे ! एन् तन्विरानार् एळिळ्
तिरुमार्क्कु शन्दम् अळहिय तामरै
ताळर्कु इन्द्रन् तानुम् एळिळ् उडै
किणिकणि तन्दु उवनाय् निन्नान्
तालेलो, तालेलो.

हे पुण्डरीवाक्ष कृष्णकिशोर ! अस्मत्स्वामिनः अतिरमणीयवक्षसः
परमभोग्यपादारविन्दस्य च तव वृत्ते शचीपति रतिरयं किङ्किणीभूषणं
समर्थं नातिदूरे निवसति । (तदिदमुपायनं कटाक्षवीक्षया परिगृह्य)
निद्राहिनिद्राहि ॥ ३ ॥

(गाथा.) शङ्गिन्वल्पुरियुम् शेवडि विक्किणियुम् * अङ्गै चरिवळैयुम् नाणुमरैचोडरुम् *
अङ्गण् विशुम्बिल् अमरहळ् पोत्तन्दार् * शेङ्गट्टकरुमुहिले तालेलो देवकिशिङ्गमे तालेलो ॥४॥
शेम् कण् करु मुहिले ! शङ्गिळ् वल्म्
पुरियुन् शेवडि किणिकणियुम्
अमूकै शरि वळैयुम् नाणुम् औरै-
तोडरुम् अम् कण् विशुम्बिल्
अमरहळ् पोत्तन्दार् ; देवकीसिमे !
तालेलो तालेलो.

हे नलिनायतलोचन ! नीलमेघनिभ कृष्णकिशोर ! शङ्खेषु श्लाघ्यं
दक्षिणावर्तपाञ्चजन्यं, दिव्यपादभूषां, किङ्किणीमालिकाम्, करवलयम्,
मेखलाम्, कटिसूत्रं च तव वृत्ते दिविषदः प्रेषयामासुः । हे देवकीसिंह !
तदिदमखिलं स्वीकृत्य निद्राहि निद्राहि ॥ ४ ॥

(गाथा.) एळिलातिरुमार्क्कु एवर्कुमिवैयेन्ऱु * अळहिय ऐम्पडैयुम् आरमुम् कोण्डु *
वळुविल्कोडैयान् वयिच्चिरवणन् * तोळुदु उवनाय् निन्नान् तालेलो तूमणिवण्णे तालेलो ॥
तू मणि वण्णे ! एळिळ् आर् तिरुमा-
र्क्कु इवै एर्कुम् एन्ऱु अळहिय
ऐम्पडैयुम् हारमुम् कोण्डु वळु इळ-
कोडैयान् वैश्रवणन् तोळुदु उवनाय्
निन्नान् ; तालेलो तालेलो.

हे विमलमणिवर्ण कृष्ण ! तव सुन्दरवक्षस्स्थलस्य अतितरामिमे
अनुरूपे इत्यनुसंधाय चारुतरपञ्चहेतीभूषणम्, एकावलीं चादाय वैश्रवण
औदार्यनिधिरत्रागल्य प्रणिपत्य नातिदूरे वर्तते । तदिदमवगच्छन्
निद्राहि निद्राहि ॥ ५ ॥

[अस्यां गाथायां तृतीयपादे “वयिच्चिरावणन्” इत्यपि पाठः प्रथते । ‘वैश्रवण’ इतीदं संस्कृतपदं
द्राविडभाषा ‘वयिच्चिरवणन्’ इतिवत् ‘वयिच्चिरावणन्’ इत्यपि विकारं प्राप्नुमलम् । तादृशविकारस्यात्र नास्या-
वश्यकतेति, पूर्वाचार्यव्याख्यायां चान्न मुद्रणावद्यसंपातो वर्तत इति च महान्त आशेते । द्राविडलक्षणगोचर-
विचारविस्तारोऽत्र माभूदिति संक्षेपः ।]

.... (५)

(गाथा.) ओदकडलिल् ओळिमुत्तिनारमुम् * शादिप्पवळमुम् शन्दच्चरि वळैयुम् *
मादकवेन्ऱु वरुणन्विडुतन्दान् * शोदिच्चुडर्मुडियाय् तालेलो शुन्दरत्तोळने तालेलो ॥ ६ ॥
शोदिच्चुडर् मुडियाय् ओदकडलिल्
ओळि मुत्तिन् आरमुम् जातिप्रवाल-
मुम् शन्दच्चरि वळैयुम् मा तक्क-
एन्ऱु वरुणन् विडुतन्दान् ; तालेलो;
शुन्दरत्तोळने ! तालेलो.

ज्योतिश्चूडालमौले ! कृष्ण ! जलनिधिसमुद्भवमौक्तिकसज्जम्,
सुजातीयविद्रुमसज्जम्, विलक्षणकङ्कणं च तव भृशमनुरूपान्याभरणा-
न्याकलय्य प्रचेताः प्रजिघाय । तदिदमाकर्णयन् सन् निद्राहि ; सुन्दर-
वाहो निद्राहि ॥ ६ ॥

(गाथा.) कानार्नरुन्तुळाय कैशेय्द कणियुम् * वानार्शेळ्ळुशोलै कर्पहत्तिन्वाशिहैयुम् *

तेनार्मल्लेळ् तिरुमङ्गै पोत्तन्दाळ् * कोने यळेलेळ् तालेलो कुडन्दैकिडन्दाने तालेलो ॥७॥

कोने। कान् आर् नरुम् तुळाय् कैशेय्द
कणियुम् वान् आर् शेळुम् शोलै
कर्पहत्तिन् वाशिहैयुम् तेन् आर्
मल्लेळ् तिरुमङ्गै पोत्तन्दाळ् अळेळ्
अळेळ् तालेलो कुडन्दै किडन्दाने।
तालेलो.

स्वामिन् कृष्ण ! दिव्यसौरभाढ्यतुलसीदलप्रथितां स्रजम्, दिव्य
कल्पककुसुममालिकां च पद्मवनालया भगवती लक्ष्मीः प्राहिणोत् ।
मास्मरोदीः ; निद्राहि निद्राहि । श्रीकुम्भघोषक्षेत्रशायिन् निद्राहि ॥
७ ॥

(गाथा.) कच्चोडु पोर्चुरिहै काम्बु कनवळै * उच्चि मणिच्चुडि ओण्डाणिरै प्पोर्प्पु *

अच्चुदनुक्केन् अवनियाळ् पोत्तन्दाळ् * नच्चु मुलैयुण्डाय् तालेलो नारायणावळेळ् तालेलो॥

नच्चु मुलै उण्डाय् ! कच्चोडु पोन्
छुरिकै काम्बु कनवळै उच्चि मणि
शुडि ओण् ताळ् निरै पोन्पु
अच्चुत्तुक्क एन् अवनियाळ् पोत्तन्-
दाळ् ; नारायणा ! अळेळ् तालेलो
तालेलो.

विपदिग्धपूतनास्तनपयःपानपटो ! मुकुन्द ! उदरवन्धनपट्टिकां
स्पृहणीयच्छुरिकां दिव्यं वासः, कनकमय केयूरे, दिव्यमणिमयनिटिल-
भूषां च भगवती भूदेवी अच्युतस्य तत्रेति संकल्प्य प्रेषयामास । नारायण
निद्राहि मास्म-रोदीः ॥ ८ ॥

(गाथा.) मेय्तिमिरु नानप्पोडियोडु मञ्जळुम् * शेय्य तडङ्गणुक्कु अनञ्जनमुञ्जिशन्दुरमुम् *

वेय्य कलैप्पाहि कोण्डु उवळाय् निन्नाळ् * ऐयावळेलेळ् तालेलो अरङ्गचणैयाने तालेलो॥

ऐया। मेय् तिमिरुम् नानप्पोडियोडु
मञ्जळुम् शेय्य तडम् कण्णुक्कु
अञ्जनमुम् सिन्दुरमुम् वेय्य कलै
पाहि कोण्डु उवळाय् निन्नाळ् ;
अळेळ् अळेळ् तालेलो ; अरङ्गत्तु
अणैयाने तालेलो.

प्रभो भगवन् ! तव दिव्याङ्गभोग्यं पटवासं, हरिद्राचूर्णं, दिव्य-
नयनाञ्जनं, सिन्दूरं च हरिणवाहनवन्ती दुर्गादेवी [अथवा कलाधिदेवता
सरस्वती] समादाय नातिदूरेऽवतिष्ठते । निद्राहि, मास्म रोदीः ।
श्रीरङ्गशायिन् निद्राहि ॥ ९ ॥

[अस्यां गाथायां तृतीयचरणे 'वेय्यकलैप्पाहि' इत्यस्य द्राविडवाक्यस्य द्वेधाऽप्यर्थस्संभवति—

दुर्गादेवी, सरस्वतीति च । अर्थद्वितयमप्याचार्या अनुजगृहुः ॥]

.... (९)

(गाथा.) वञ्जनैयाल्वन्द पेय्चि मुलैयुण्ड * अञ्जनवण्णनै आय्चि तालाडिय *
शेञ्चोलमैरैयवर् शेर्पुदुवै प्पडुन्शोल * एज्जामै वल्लवर्कु इल्लैयिडर्नि ॥ १० ॥

वज्रनैयाल्ल वन्द पेयुच्चि मुलै उण्ड
 अञ्जनम् वण्णनै आयुच्चि तालाडिय; प्रभम् अच्युतं प्रति पुरा यशोदया गीतानि डोलागीतानि वैदिकविद्-
 शेम् शोळ् मरैयवर् शेर् पुट्टुवै पट्टन् जनमण्डितश्रीधन्विनव्यनगरालङ्कारभूतो भट्टनाथः प्राह द्राविडीभिर्गा-
 शोळ् एञ्जामै वल्लवर्कु इडर् इल्लै थाभिः । ता इमा गाथा असंकोचमप्यस्यन्तो महान्तस्सर्वदुःखातिगा
 तान् । भवितारः ! [इति फलश्रुत्या दशकमिदं समापितम्] ॥ १० ॥

— एतद्दशकसारार्थसंग्राहकोऽयं श्लोकः —

डोलायां शाययित्वा मणिनिभवपुपं केशवं सा यशोदा
 वेधाश्शम्भुर्मरुत्वा नमरसमुदयो यक्षराजः प्रचेताः ।
 पद्मा धात्री च दुर्गा (वाणी) तल्लिममथ च सद्भूषणान्यादरेण
 ग्राहिण्वन्नित्यगायत्तदिदमभिदधद्विष्णुचित्तोऽवतान्नः ॥

यशोदा श्रीकृष्णकिशोरं डोलामविशयानमारचय्य निद्रार्थं गीतानि गायति स्म । तदा चतुर्मुखो डोलिका
 तल्लिमं समर्पिषदिति, शम्भुः, वासवः, देवगणः, वैश्रवणः, वरुणः, श्रीदेवी, भूदेवी च नानाविधान्याभरणानि
 समर्पयन्ति स्मेति, सरस्वती (अथवा दुर्गादेवी) पटवासाञ्जनादिकं समर्पयामासेति च सा यशोदा कथयामास
 यत्तदिदं कथितवान् विष्णुचित्तसूरिरस्मानभिरक्षतु ॥ .... *

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते—प्रथमशतके—तृतीयं दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथसूरिदिव्यचरणौ शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

पेरियाळ्वातिरुमोळिदिव्यप्रबन्धे १-४. तन्मुहचुचुडि

अवतारिका—श्रीभट्टनाथदिव्यसूक्ते प्रथमशतके चतुर्थं दशकमिदं श्रीकृष्णकिशोरस्य चन्द्राह्वानक्रीडानु-
 भवपरं प्रवर्तते । भगवतः कृष्णशिरोः डोलाशयनोचितवयोतिक्रमतः परं पांसुक्रीडोचितं वयः प्रादुर्बभूव । तदात्वे
 लौकिकबालकानामिव अस्यापि चन्द्रं ग्रहीतुमभिरुचिरजायत । तामवगतवती यशोदा यदकुरुत चन्द्राह्वानम्,
 अथ तदुपालम्भनं च, तन्निवध्यते दशकेऽस्मिन् तद्भावभावनामासेदुषा श्रीविष्णुचित्तमुनीन्द्रेण ॥ .... *

(गाथा.) तन्मुहचुचुडि तृङ्गत्तृङ्गत्तवळन्दु पोय् * पोन्मुहकिण्णिकिणि यार्प्प पुळ्ळुदि यलैहिनान् *

एन्महन्कोविन्दन् कूत्तिनै यिल्लमामदी * निन्मुहम् कण्णुळ्वाहिल् नीयिङ्गे नोक्किप्पो ॥ १ ॥

इळ मा मदी ! एन् महन् गोविन्दन् हे रमणीयबालचन्द्र ! यशोदाया मम तनुजो गोविन्दः, स्वकीय-
 तन् मुखसु शुडि वट्टत्त तवळन्दु ललाटिका यथा मुहुः प्रोच्चलति, यथा च हिरण्मयी किङ्किणीभूषा
 पोय् पोन्मुहकिण्णिकिणि यार्प्प पुळ्ळुदि व्रणवणात्कारशालिनी भवति, तथा नाम जानुभ्यां रिङ्गणं कृत्वा
 अलैहिनान् कूत्तिनै निन् मुखम् पांसुक्रीडां वितनोति । त्वज्जिघृक्षामूलकम् हृदयहारि नर्तनं च करोति ।
 कण् उळ् आहिल् नी इङ्गे नोक्कि पो. तदिदं त्वमत्रागल्य सानन्दमवेक्ष्य यदि ते वक्त्रे चक्षुषी स्याताम् ॥ १ ॥

(गाथा.) एन्शिरुक्कुडुन् एनक्कोरिभुदेभिरान् * तन् शिरुक्कैहळल् काट्टिकाट्टि यळैक्किन्नान् *
अञ्जनवण्णनोडु आडलाड वुरुदियेल् * मञ्जिलमरैयादे मामदी महिल्न्दोडि वा ॥ २ ॥

मा मदी ! एनकु ओर् इन् अमुदु
एम्बिरान् एन् शिरुक्कुडुन् तन् शिरु
कैहळल् काट्टि काट्टि अळैक्किन्नान् ;
अञ्जनवर्णनोडु आडल् आड उरुदि
एल् मञ्जिल् मरैयादे महिल्न्दु
ओडि वा.
[अयि भो महितहिमकर ! मम परमभोग्यदिव्यामृतसधर्मा ममोप-
कारकश्च मम कृष्णकिशोरः स्वकीयलघुपाणिभ्यामसकृत्वामेव निर्दिशति,
त्वामेव चाहयति । अञ्जनसत्रर्गेन कुनारेणानेन साकं क्रीडितुं यदि त्वं
कामयसे तर्हि सकुत्तहं सरमसमायाहि, मेधेषु मास निलीयथाः ॥
२ ॥]

(गाथा.) शुत्तुमोळि वडम् शूळन्दु शोदिपरन्देङ्गुम् * एत्तनै शेय्यिलुप् एन्महन्मुहम् नेरोव्वाय् *
वित्तहन्वेङ्गडवाणन् उन्नैविकिक्किन्न * कैत्तलम् नोशामे अम्बुली कडिदोडि वा ॥ ३ ॥

अम्बुली ! शुत्तुम् ओळि वडम् शूळन्दु
एङ्गुम् शोदि परन्दु एत्तनै शेय्यिलुप्
एन् महन् मुळम् नेर् ओव्वाय् ;
वेङ्गडवाणन् वित्तहन् उन्नै विक्किक्किन्न
कै तलम् नोशामे कडिदु ओडि वा.
[अयि भोऽशशाङ्क ! (अहमेव जगत्यामद्वितीयस्सुन्दरोऽस्मि इत्यव-
लम्ब्यस इव त्वम् ।) इतोऽपि निजं तेजःपुञ्जमतितराममिवर्ष्य अन्य-
दन्यदप्यलङ्कारणमात्मन्यावायापि सत्यं नैव ह्यवाप्त्यसि मत्पुत्रमुखसाम्यम् ।
(तदलं वृथाऽवल्लेपेन) । श्रीवेङ्कटाद्रिनिलयस्य मत्पुतस्य त्वदाह्वानं यथा
परिश्रममात्रफलकं न स्यात्तथा नाम झटिति समायाहि ॥ ३ ॥]

(गाथा.) शक्करक्कैयन् तडङ्गणालमलर विळित्तु * ओक्कलै मेलिरुन्दु उन्नैये शुट्टिक्काट्टुम् काण् *
तक्कदरिदियेल् शन्दिरा शलञ्शेय्यादे * मक्कळ्पेराद मलडनल्लैयेल् वा कण्डाय् ॥ ४ ॥

चन्दिरा ! चक्रकैयन् ओक्कलै मेल् इरुन्दु
तडम् कण्णाल् मलर विळित्तु उन्नैये
शुट्टि काट्टुम् काण् ; तक्कदु अरिदि-
एल् मक्कळ् पेराद मलडन् अल्लै
एल् छलम् शेय्यादे वा कण्डाय्.
[हे चन्द्र ! चक्रपाणिरसौ कृष्णो मम कटीतटे निषण्णस्सन्
स्वकीये दिव्यपृथुविलोचने विष्णुर्वा त्वामेव निर्दिशत्यसकृत् । यदि
त्वमुचितवेदी, यदि च अपत्यसुखानुभवदरिद्रो बन्ध्यश्च नासि, तर्हि
कौटिल्यं विहाय सत्वरमायाहि ॥ ४ ॥]

(गाथा.) अळगिय वायिल् अमुदवूरल् तेळिवुरा * मळलै मुत्ताद इळ्ळोशोल्लुन्नै कूवुकिन्नान् *
कुळहन् शिरीदरन् कूवक्कूव नी पोदियेल् * पुळैयिलवाहादे निन्शेवि पुहर्मा मदी ॥ ५ ॥

पुहर् मा मदी ! कुळइन् श्रीधरन्
अळहिय वायिल् अमुदवूरल् तेळिवु
उरा मळलै मुत्ताद इळ्ळो शोल्लल्
उन्नै कूवुकिन्नान् ; कूव कूव नी
पेदि एल् निन् शेवि पुळै इळ् आहादे.
[हे तेजस्विनिशाकर ! सुशीले मम तनूजन्मा श्रीधरः स्वकीय-
वदनारविन्दविनिस्सृतदिव्यामृतधारानिर्विशेषाणि अस्पृष्टाक्षराणि मुग्ध-
विजल्पितानि मन्दमन्दं निर्गमयन्नाह्वयति त्वाम् । एवमसकृदाह्वयमानोऽपि
त्वमिहानागच्छन् दूरत एव ह्यपसरसि ; हन्त ! किं ते श्रवसी
रन्ध्रविहीने ! [वधिरोऽसीति वितर्क्ये] ॥ ५ ॥]

(गाथा.) तण्डोडु शक्रम् शार्ङ्गमेन्दुम् तडकैयन् * कण्डुयिल् कोळ्ळकरुदि कोडावि कोळ्हिन्नान् *

उण्ड मुलैप्पालरा कण्डायुरङ्गाविडिल् * विण्डनिल्मन्निय मामदी विरैन्दोडिवा ॥ ६ ॥

विण् तनिल् मन्निय मा मदी ! तण्डोडु { अयि भो व्योमविभूषणीभूत रमणीय सुशो ! कौमोदकीसुद-
चक्रम् शार्ङ्गम् एन्दुम् तड कैयन् { शनशाङ्गलिङ्कृतपाणिर्मम कुमारो निद्रामिमुखस्सन् जृम्मारम्भे प्रवृत्तः ।
कण्डुयिल् कोळ्ळ करुदि कोडावि { यद्यसौ न निद्राति तर्हि पीतं स्तन्यं नैव हि जीर्येत् । (त्वद्ग्रहणविषय-
कोळ्हिन्नान् ; उरङ्गाविडिल् उण्ड { कमनोरथपूर्तिमन्तरा तु नायं निद्रामनुभवेत् ।) तदायाहि मनोरथमस्य
मुलै पाळ अरा कण्डाय् ; विरैन्दु { पूरयितुमञ्जसा ॥ ६ ॥
ओडि वा.

(गाथा.) बालकनेन्नु परिभवम् शेय्येल् * पण्डोरुनाळालिनेलै वळर्न्द शिरुक्कनवनिवन् *

मेलेळप्पायन्दु पिडित्तुकोळ्ळम् वेळुळ्मेल् * मालै मदियादे मामदी महिळ्न्दोडिवा ॥ ७ ॥

मा मदी ! बालकन् एन्क परिभवम् { अयि मुग्धभृगाङ्क ! बालक एव खल्वसाविति मास्म कार्पीरव-
शेय्येल् ; पण्डु ओरुनाळ् आलिन् { ज्ञानम् । पुरा वटदलमविशयितश्शिशुरसावेवेति विद्धि । त्वदीयमपचारम-
इलै वळर्न्द शिरुक्कनवन इवन् ; { सहमानोऽयं यदि ते कुप्यति, तर्हि सजवमुत्तुल्य त्वां गृह्णीयादपि ।
वेळुळ्म् एल् मेलेळ् पायन्दु पिडित्तु { तदिमं महापुरुषमनवज्ञाय सकुत्तुहलमायाहि सत्वरम् ॥ ७ ॥
कोळ्ळम् ; मालै मदियादे महिळ्न्दु
ओडि वा.

(गाथा.) शिरियनेन्नेन्निळ्ळिञ्जिञ्जै इहळेल्कण्डाय् * शिरुमैयिन्वात्तैयै मावलिथिडै शेर्न् केळ् *

शिरुमै पिळेकोळ्ळिल् नीयुमुन् तेवैक्कुरियै काण् * विरैमदि नेडुमाल् विरैन्दुनै कूवुहिन्नान् ॥

निरै मदि ! एन् इळम् शिञ्जै शिरियन् { अयि भो राकानिशाकर ! इमं मदीयं कृष्णनामानं सिंहाशत्रुं
एन्क इहळेल् कण्डाय् ; शिरुमैयिन् { बालं मत्वा मास्म कार्पीरनादरम् । अदसीयबाल्यवृत्तान्तं यदि शुश्रूषसे,
वात्तैयै महावलिथिडै शेर्न् केळ् ; { महाबलिभवित्रमुपेत्य ततो निशम्य जानीहि । बालोऽयमिति त्वया
शिरुमै पिळे कोळ्ळिल् नीयुम् उन् { कृतमवज्ञानं महापचार इति ते यदि स्यादनुशयः, अथ त्वमस्मै किमपि
तेवैक्कुरियै काण् ; नेडुमाल् विरैन्दु { कैङ्कर्यं कर्तुमर्हसि । अस्तु तत् । सर्वेश्वरोऽयं त्वामाह्वयति सरभस-
उनै कूवुहिन्नान्. { मायाहीति । तदविलम्बितमागच्छ ॥ ८ ॥

(गाथा.) ताळियिल्वेण्णैय् तडङ्कैयार विलुङ्गिय * पेळै वयिचेम्बिरान् कण्डायुनैक्कूवुहिन्नान् *

आळिकोण्डुनै येरियुम् ऐयुरविळै काण् * बालवुरुदियेल् मामदी महिळ्न्दोडि वा ॥ ९ ॥

मा मदी ! ताळियिल् वेण्णैय् तडम् कै { अयि सोम ! बृहत्तरभाण्डभरितं नवनीतं यावच्छक्ति परिगृह्य
आर विलुङ्गिय पेळै वयिरु एम्बि- { स्त्रैरमावाहितवान् पृथुतरजठरपिठरोऽयं मम सूनुर्भगवान् खलु त्वामाह-
रान् कण्डाय् उनै कूवुहिन्नान् ; { यति । (एवमाहृतोऽपि नागच्छसि यदि त्वम्,) अथ ते शिरसो लवनाय

आळि कोण्डु उन्नै एरियुम् ऐयुरुवु निजं हेतिराजं प्रयुञ्जीत सोऽयम् । नात्र संदेहः । यदि त्वमुज्जिजीवि-
इल्लै काणू ; वाळ उरुदि एळ् पसि सकुत्तहलमञ्जसा समायाहि ॥ ९ ॥
महिळ्ळन्दु ओडि वा.

(गाथा.) मैत्तडङ्कणिण यशोदै तन्महनुक्कु * इवै योत्तन शोल्लि युरैत्त मात्तम् * ओळि पुत्तूर्
वित्तगन्निट्टुडुशित्तन् विरित्त तमिळिवै * एत्तनैयुम् शोल्ल वल्लवर्किडरिल्लैये ॥ १० ॥

मे तडम् कणिण यशोदै तन् महनुक्कु कज्जलालङ्कृतविपुललोचना यशोदा चन्द्रजिघृक्षातत्परस्य
ओत्तन शोल्लि उरैत्त मात्तम् इवै खतनयस्य गुणचेष्टितादिकमधिकृत्य सुसमञ्जसं यदबोवत्, तत्
ओळि पुत्तूर् वित्तहन् विष्णुचित्तन् प्रचुरप्रकाशश्रीधनिनव्यनगरालङ्कारभूतो मङ्गलाशासनकुशलो विष्णु-
विरित्त तमिळ् इवै एत्तनैयुम् शोल्ल चित्तस्मूरिवरो दिव्यद्राविडगाथाभिः प्राह । ता इमा गाथाः खखशक्त्य-
वल्लवर्कु इडर् इल्लै. नुसारेण कीर्तयितुं प्रभवतां सर्वाश्च विपदो विनश्येयुः । [इति फञ्चुल्या
समापितमिदं दशकम्] ॥ १० ॥

एतद्दशकसाराथ्यसंग्रहकोऽयं श्लोकः

चन्द्राह्वानाख्यबाल्योचितकृतिनिरतं कृष्णमादाय कथां

भो चन्द्र ! त्वं किमन्धः किमु ननु वधिरो बालकस्यास्य लीलाम् ।

नो पश्यस्यादरोक्तिं न निश्मयसि हा दण्ड्यसे नागतश्चेत्

एवमेत्याह मातेत्यभिहितवति मे विष्णुचित्ते रतिस्स्यात् ॥

श्रीकृष्णकिशोरस्य डोलाशयनोचितवयोऽतिपातानन्तरम् अङ्गणादिषु विहरणोचितवयसि प्रादुर्भूते तदा
पांशुक्रीडादिसक्तोऽयं चन्द्राह्वाने लौकिकबालकवदनुरक्तोऽभूत् । तादृशं तं यशोदा निजकटितटे निदधाना, “हे
चन्द्र ! दिव्येन मम सूनुना मुहुर्मुहुराहूतोऽपि त्वं कुतो न संनिधत्से ? किंत्वमन्धः ? आहोस्त्रिद्विधिरः ? अस्य
क्रीडावैदग्ध्यमपि न वीक्षसे । सादरमेव खल्वयं त्वामाह्वयति । तथाऽय्यनागतस्त्वं दण्डनाहोऽसि । यदि
दण्डभीरुरसि तर्हि सरभसमायाहि ” इत्यकथयदिति प्रोचुपि भट्टनाथमुनी ममास्तु रतिः ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते प्रथमशतके चतुर्थं दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथमुनीन्द्रदिव्यचरणौ शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

पेरियाव्वातिरुमोळिदिव्यप्रबन्धे १-५. उय्यवुलहुपडैत्तु

अवतारिका—श्रीभट्टनाथदिव्यसूक्ते प्रथमशतके पञ्चमं दशकमिदं श्रीकृष्णकिशोरस्य नटनविशेष-
मधिकृत्य यशोदाकृतप्रार्थनारूपं प्रवर्तते । चन्द्राह्वानमत्रस्तनदशके संपन्नम् । शैशवोचितनर्तनेषु * शेङ्गीरैर्नर्तन-
मिति द्राविडशास्त्रप्रक्रियया व्यपदिश्यमानं नर्तनविशेषं कृष्णकिशोरे दिदृक्षमाणा यशोदा तं नानाप्रकारैः
स्तोत्रैः स्तुत्वा ‘हे पुत्ररत्न ! एवं नट, एवं नट’ इत्युद्बोधयन्ती हर्षप्रकर्षमविन्दत पुरा ; तद्भावभावनामधिजग्मुषा
श्रीविष्णुचित्तमुनीन्द्रेण तन्निबध्यते दशकेऽस्मिन् ॥

(गाथा.) उय्यवुलहु पडैत्तुण्ड मणि वयिरा ऊळितोरुळि पल आलिनिलैयदनमेळ *
 पैय वुयोगुतुयिल्कोण्ड परम्परने पङ्कयनीणयन चञ्जन मेनियने *
 शेय्यवणिन्नहलं शेममेन करुदि शेल्लु पोलि महरक्कादु तिहळ्न्दिलह *
 ऐय वेनकोरुहालाडुग शेङ्गीरै आयर्गळ् पोरेरे आडुह वाडुहवे ॥ १ ॥

उय्य उलहु पडैत्तु उण्ड मणि वयिरा !
 पल ऊळितोरुळि आलिन् इलै
 अदन्नेद् पैय योगतुयिल् कोण्ड
 परम्परने ! पङ्कज नीळ नयनत्तु
 अञ्जनमेनियने ! ऐय ! एनक्कु ओरु-
 काल् शेङ्गीरै आडुह ; शेय्यवळ्
 निन् अहळम् क्षेमम् एन करुदि
 शेळ्वु पोलि मकर कादु तिहळ्न्दु
 इलह ! आयर्हळ् पोरेरे ! आडुह
 आडुह.

अचिन्निर्विशेषान् प्रलयसीमनि संसरतश्चेतनान् * विचित्रा
 देहसंपत्तिराश्वराय निवेदितुम् । पूर्वमेव कृता ब्रह्मन् हस्तपादादिसंयुता ॥
 * इत्युक्तप्रकारेण स्वचरणकमलयुगलपरिचर्यया समधिगतसमुज्जीवनान्
 कर्तुं कारणकलेवरयुक्तान् कृतवन् भगवन् ! अथ च संवर्तसमये
 भुवनं स्वात्मन्युपसंहृतवन् ! प्रतिफलं वटदलमधिशय्य निद्रामुद्रामात-
 न्वान् हे परमपुरुष ! अम्बुजायतलोचन ! अञ्जनसवर्ण ! खामिन् !
 यशोदया मया प्रार्थ्यमानं शेङ्गीरैसमाख्यं नर्तनविशेषं महां सङ्कदनुतिष्ठ ।
 तादृशनर्तनेन श्रीमहालक्ष्म्या नित्यनिकेतनभूतं त्वदीयं वक्षस्स्थलं यथा न
 मनागपि क्षिप्येत, यथा च मकारकुण्डलाञ्चितौ ते कर्णौ च शोभाति-
 शयं प्राप्नुयातां तथा नाम नट गोपालर्षभ कृष्ण ! ॥ १ ॥

शेङ्गीरैनटनं नाम—माता चान्ये च शिशुहस्तावालम्ब्य नटनविशेषशिक्षणं यत्कारयन्ति तदित्याचक्षते ।
 शिशुः स्वस्य पाणितले जानुनी च धरायां निधाय ललाटमुन्नम्य नटनविशेषं करोतीति यत् तदेवैतदित्यप्याहुः ॥

(गाथा.) कोळरियि नुरुवङ्कोण्डवुणनुडलम् कुरुदि कुळम्बियेळ कूरुहिरालकुडैवाय् *
 मीळ वचनमहनै मेय्मै कोळकरुदि मेळैयमरर्पदि मिक्कु वेडुण्डुवर *
 काल नन्मेगमवै कळोडु काल्पोळिय करुदि वरैक्कुडैया कालिगळ्काप्पवने *
 आळवेनकोरुकालाडुह शेङ्गीरै आयर्हळ्पोरेरे आडुह वाडुहवे ॥ २ ॥

मीळ अवन् महनै मेय्मै कोळ करुदि
 कोळ हरियिन् रूपम् कोण्डु
 अबुणन् उडलम् कुरुदि कुळम्बि
 एळ कूर् उहिराल् कुडैवाय् ! मेळै
 अमरर् पति मिक्कु वेडुण्डु वर काल
 नळ् मेवम् अवै कळोडु काल् पोळिय
 करुदि वरै कुडैया कालिहळ्
 काप्पवने ! आळ ! एनक्कु ओरुकाल्
 शेङ्गीरै आडुह ; आयर्हळ् पोरेरे !
 आडुह आडुह.

सर्वत्रास्ति भगवानित्यूचिवांसं प्रह्लादं सत्यवादिनं कर्तुम् उग्र-
 तृप्तिहात्मनाऽवतीर्य हिरण्यकशिपोःशरीरे रुधिरस्रावमपरिमितमुत्पाद्य
 तीक्ष्णनखविदारिततद्वक्षस्स्थल ! दिविषदामधीशे वासवे स्वमुक्तिलोपजनित-
 क्रोधभूम्ना कालमेवप्रेरणया प्रबलवृष्टिविषदमुत्पादितवति सति 'अयमेव
 गोवर्धनगिरि रसर्वेषां वो रक्षकः' इति पुरस्तात् स्वनेनोक्तं वचस्सार्ययितुं
 तमेवाद्रि छत्ररूपेण समुद्धृत्य संरक्षितगोवृन्द ! हे परमपुरुष ! मदर्थे
 सङ्कदनुतिष्ठ शेङ्गीरैनर्तनम् । हे गोपालयेतक ! नट नट ॥ २ ॥

(गाथा.) नम्मुडै नायगने नान्मरै यिन्पोरुळे नाविगुणकमल नान्मुदुक्कोरुकाळ् *
तम्मनै यानवने धरणि तलमुळुदुम् तारहैयिन्नुल्लुम् तडवि अदन्पुरमुम् *
विम्म वळन्दवने वेळमुमेळ्विडैयुम् विरविय वेळैतनुळ् वेळु वरुमवने *
अम्मवेन क्कोरुका लाडुग शेंगीरै आयर्हळ्पोरेरे आडुह वाडुहवे ॥ ३ ॥

नम्मुडै नायकने ! नाळ मरैयिन् पोर्ळे !

अस्मत्त्वामिन् ! चतुर्वेदपरमतात्पर्यभूत ! निजनाभीसरोजसमुद्-

नामियुळ् नळ कमलम् नान्मुहनकु

भूतस्य वेधसो वेदपगहारविपदुदयकाले जननीनिर्विशेषं रक्षां कृतवन् !

ओरुकाळ् तम्मनै आनवने ! धरणि

तलम् मुळुदुम् तारकैयिन् उल्लुम्

द्यावापृथिवी समतिक्रम्य उपरिष्ठादपि विक्रान्तपादपयोरुह ! कुवल्या-

तडवि अदन् पुरमुम् विम्म वळन्द-

वने ! वेळमुम् एळ् विडैयुम्

पीडाह्यकंसकरिवरपटोमर्दन ! नीलादेशीपरिणयप्रकरणे सप्तानामृषभाणां

विरविय वेळै तनुळ् वेळु वरुमवने !

अम्म ! एनकु ओरुकाळ् शेङ्गीरै

भञ्जनेन विजयश्रिया झमालिङ्गित ! भगवन् ! मत्कृते शेङ्गीरैर्नर्तनं

आडुह ; आयर्हळ् पोरेरे ! आडुह

आडुह.

सकृदाचर । गोपालङ्गिम नट नट ॥ ३ ॥

(गाथा.) वानवर्ताममहिळ वन्शकडमुरुळ वञ्जमुलैपेयि नञ्जमदुण्डवने *

कानह वळिवळविन् कायुदिर करुदि कन्नुदु कोण्डेरियुं करुनिर वेन्कळे *

तेनुहनु म्पुरनुम् तिण्डिरल्वेन्नरहन् एन्ववर्ताम्मडिय चेरुवदिर चेल्लुम् *

आनैयेनक्कोरुहालाडुग शेंगीरै आयर्गळ् पोरेरे आडुह वाडुहवे ॥ ४ ॥

वानवर् ताम् महिळ वळ् शकटम् उरुळ

सुरगणानन्दसंदोहकन्दभूत ! क्रूरशकटभञ्जनविशारद ! विप्र-

वञ्जम् मुलै पेयिन् नञ्जमदु उण्डवने !

लम्भविदग्धायाः प्रतनायाः स्तनल्लितं गरलममृतनिर्विशेषमुपमुक्तवन् !

कानहम् वळ् विळविन् काय् उदिर

करुदि कन्नुअदु कोण्डु एरियुम्

करुनिरम् एन् कळे ! धेनुकनुम्

कानने कत्सासुरप्रयोगतः कपित्थासुरं शकलीकृतवन् ! मरतकवर्ण !

मुनुम् तिण् तिरळ् वेम् नरकन्

एन्ववर् ताम् मडिय शेरु अदिर

शेळ्लुम् आनै ! एनकु ओरुकाळ्

मे कत्स ! धेनुकासुरमुरासुरबलिष्ठनरकासुरादीन् रणाङ्गणे विनाशयितु-

शेङ्गीरै आडुह ; आयर्हळ् पोरेरे !

आडुह आडुह.

मतिगम्भीरं गतवन् ! कलमसमकृष्ण ! मधुपञ्चन्दनाय शेङ्गीरैर्नर्तनं

सकृत्कलय । हे गोपालबाल ! नटनट ॥ ४ ॥

(गाथा.) मत्तळवुन्तयिरुं बाईळलनन्मडवार् वैत्तन नेय् कळवाळ्वारि विळ्ळि * ओरु-

ङ्गोत्त विणैमरुद मुनियवन्दवरै ऊरु करत्तिनोडु मुन्दिय वेन्तिरलोय् *

मुत्तिनिळ्मुक्कळ्मुत्त वरुवदन्मुन् मुन्नमुह तणिया मीय्कुळ्ळळ्ळैय् *

ए नत्तवेनक्कोरुहालाडुग शेंगीरै आयर्हळ्पोरेरे आडुह वाडुहवे ॥ ५ ॥

वार् कुळ्ळ नळ मडवार् वैत्तन मतु
अळवुम् तयिरुम् नेय् कुळ्वाळ
वारि विळुङ्गि, ओरुङ्कु ओत्त इणै
मरुदम् उन्निय वन्दवै ऊरु करत्ति-
नोडुम् उन्निय वेम् तिरलोय् !
इळ मुरुवळ्ळ मुत्तवरुवदन् मुन्
आयर्हळ्ळ पोरेरे मुन्न मुळत्तु अणि
आर् मोय् कुळ्ळहळ्ळ अलैय एन्
अत्त ! एन्कु ओरुकाळ् शेङ्गीरै
आडुह आडुह आडुह.

अयत्तकेशपाशविलासिनीभिर्वल्लभीभिः मथिमन्थनेन सज्जीकृतं
दधि घृतं च चौर्यतोऽपहृत्य सोत्कण्ठमुपसुक्तवन् ! यमलार्जुनानोकहा-
वेशिनावसुरौ ऊरुभ्यां बाहुभ्यां च शिथिलीकृतवन् ! विलक्षणविक्रम !
मम गोपालकृष्ण ! मौक्तिकसमानं मुग्धमन्दस्मितमुदञ्चयन् सन् अलका-
वलीश्च निटिलतटे प्रचञ्चिताः प्रदर्शयन् मामानन्दयन् सकृदनुतिष्ठ
शेङ्गीरैर्नर्तनम् । हे गोपाल ! नट नट । ५ ॥

(गाथा.) कायमलनिर्वा करुणुहिल्लुपुलुरुवा कानहमामडुविल् कालियनुच्चियिले *
तूय नडम्पयिलुं शुन्दर वेन्शिरुवा तुङ्ग मदकरियिन्कोम्बु परित्तवने *
आयमरिन्दु पोरुवानेदिर्वन्द मल्लै अन्दरमिन्नि यळित्ताडिय ताळिणैयाय् *
आयवेनक्कोरुकालाडुह शेंगीरै आयर्हळ्ळपोरेरे आडुह वाडुहवे ॥ ६ ॥

कायमल् निर्वा करु मुहिल् पोळ्
उरुवा ! कानहम् मा मडुविल्
कालियन् उच्चियिले तूय नटम्
पयिलुम् सुन्दर एन् शिरुवा ! तुङ्ग
मद करियिन् कोम्बु परित्तवने !
आयम् अरिन्दु पोरुवान् एदिर्
वन्द मल्लै अन्तरम् इनि अळित्तु
आडिय ताळ् इणैयाय् ! आय !
एन्कु ओरुकाळ् शेङ्गीरै आडुह ;
आयर्हळ्ळ पोरेरे आडुह आडुह.

अतसीसुमसुकुमार ! असितजलदसंकाश ! वृन्दावने कचन हृदे
कालियनाम्नः फणिनश्शरसि विहितविलक्षणनर्तन ! सुन्दर ! मम कुमार !
मदोत्तुङ्गकुवल्यापीडवेतण्डदन्तोत्पाटनपटो ! युद्धप्रक्रियाकौशलेन समुद्ध-
तान् अभिपेतुषो मल्लान् आत्मनोऽपायगन्धमन्तरेण विध्वस्तान् विधाय
अथ मुदा विरचितविलक्षणनर्तनपादद्वन्द्व ! गोपाल ! मां प्रहर्षयन्
सकृत्कलय शेङ्गीरैर्नर्तनम् । वल्लवपुङ्गव ! नट नट ॥ ६ ॥

(गाथा.) तुप्पुडै यायर्हळ्ळतं शोल्ळुवादोरुकाळ् तूय करुङ्कुळ्ळ नल्लोहै मयिलनैय *
नप्पिनै तन्तिरमा नल्लिडैयेळविय नल्लतिरुळुडैय नादनुमानवने *
तप्पिन पिळ्ळैळ्ळै तन मिगुशोदिपुह तनियोरुतेर्हडवि चायोडु कूडिय * ए
न्नप्पवेनक्कोरुकालाडुह शेंगीरै आयर्हळ्ळपोरेरे आडुह वाडुहवे ॥ ७ ॥

ओरुकाळ् तूय करुम् कुळ्ळ नळ तोहै
मयिल् अनैय नप्पिनै तन् तिरमा
तुप्पु उडै आयर्हळ्ळ तम शोळ वळु

पुरा कदाचिदतिरुचिरचिकुरप्रकराया मयूरीसदृश्या नीलादेव्याः
परिणयार्थं खसजातीयानां गोपालानां वचनमादृत्य क्रूरतरवलीवर्दसप्तकस्य

वाडु नळ विडै एव् अविय नळ
तिरळ उडैय नायनुम् आनवने !
तप्पिन पिळ्ळैडै तन मिडु शोदि
पुह तनि ओरु तेर् कडवि तायोडु-
कूट्टिय एन् अप्प ! एन्कु ओरुकाळ
शेङ्गीरै आडुह आयडैव पोरेरे
आडुह आडुह.

मर्दनं कृतवन् विलक्षणबलाढ्य ! है नाथ ! प्रसूतिगृह एव विलीनान्
दिवं च गतान् वैदिकपुत्रानानेतुं तत्र रथमद्वितीयं प्रचाल्य गत्वा ताना-
नीय मात्रा सह संयोज्य परमाद्भुतशक्तिं प्रकाशितवन् अस्मत्स्वामिन् !
मां प्रहर्षयितुं सकृत्पदर्शय ते शेङ्गीरैर्नटनम् । हे निखिलजगन्नियामक !
नट नट ॥ ७ ॥

(गाथा.) उन्नैयु मोकलैयिल्कोण्डु तमिल्मरुवि उन्नोडु तङ्गळकरुत्तायिन शेय्दुवरुम् *

कन्नियरुं महिल् कण्डवर्कण्डुळिर कत्तवर् तेत्तिवर प्पेत्तवेनक्करुळि *

मन्नु कुरुङ्गुडियाय् वेळ्ळैयाय् मदिव्ळु शोलैमलैक्करशे कण्णपुरत्तमुदे *

एन्नवलं कळैयायाडुग शेङ्गीरै एळ्ळुडुडैयायाडुह वाडुहवे ॥ ८ ॥

मन्नु कुरुङ्गुडियाय् ! वेळ्ळैयाय् !
मदिव्ळु शूळ शोलै मलैकु अरशे !
कण्णपुरत्तु अमुदे ! एन् अवळम्
कळैयाय् ! उन्नैयुम् ओक्कलैयिल्
कोण्डु तम् इळ मरुवि उन्नोडु
तङ्गळ करुत्तु आयिन शेय्दु वरुम्
कन्नियरुम् महिल् कण्डवर् कण्
कुळिर कत्तवर् तेत्तिवर प्पेत्त एन्कु
अरुळि शेङ्गीरै आडुह ; एव्
उळ्ळुम् उडैयाय् आडुह आडुह.

[तिरुक्कुरुङ्गुडिसमाख्य] वैष्णववामनक्षेत्राधिनाथ ! [तिरुवेळ्ळै
समाख्य] श्रेताद्रिनिवासरसिक ! प्राकारपरिवृत । [तिरुमालिरुक्कोळै-
समाख्य] वनगिरिनाथ ! [तिरुक्कण्णपुराख्य] श्रीकृष्णपुरवरावीश !
परमभोग्य ! मदातिविनाशन ! गोपालकृष्ण ! त्वां खखकटीतटे निषाद्य
खखसन्नान्यधिगम्य खखकामनानुरूपमनुभूय पुनरानयन्तीनां बल्लवीनां
च परमानन्दतंदोहसंदायकस्सन् अन्येषामपि प्रेक्षकाणां विलोचने प्रहर्ष-
प्रपुष्टे वितन्वन् कविवराणां च मुखतः स्तुतिपद्यानि प्रादुर्भावयन् मयि
च दयमानमनास्सन् शेङ्गीरैर्नर्तनं कुरु भगवन् ! सत्सलोकीर्सरक्षणविचक्षण !
नटनट ॥ ८ ॥

(गाथा.) पालोडु नेय्तयिरोण् शान्दोडु शेण्वहणुं पङ्गयं नळ करुप्पूरमुम् नारिवर्ग *

कोल नरुम्पवळ चेन्दुवर्वायिनिडै कोमळ वेळ्ळिमुळैप्पोल् शिलपल्लिह *

नील निरत्तळहा रैम्पडैयिन्नडुवे निन्कनिवायमुदमित्तु मुरिन्दुविल् *

एळु मरैप्पोरुळे याडुग शेङ्गीरै एळ्ळुडुडैयायाडुह वाडुहवे ॥ ९ ॥

एळुम् मरै पोर्ळ्ळे ! पालोडु नेय् तयिर्
ओण् शान्दोडु चम्पकमुम् पङ्कजम्
नळ कर्पूरमुम् नारि वर कोल नरुम्-
पवळम् शेम् तुवर् वायिनिडै कोमळ
वेळ्ळि मुळै पोळ् शिल पळ् इल्लु ;

खप्रतिपादनैकतत्परसकलत्रेदार्थभूत ! गोपालकृष्ण ! भगवन् !
खोपमुक्तदुग्धाज्यदध्यादिसौरभं समुज्जृम्भयन् सन्, स्वाङ्गलिप्तसच्चन्दन-
पङ्क-घनसारादिपरिमलं चोपवृंहयन्, स्वावतंसितचाम्पेयसरसीरुहादि-
कुसुमसौगन्धं च समुद्धाटयन्, सुचारुविद्रुममदिव्याधरसविधे राज-

नील निरतु अळहु आर् ऐम्पडै-
 यिन् नडुवे निन् कनि वाय् अमृतम्
 इत्तु सुरिन्दु विल शेङ्गीरै आडुह-
 एक् उलहुम् उडैयाय्! आडुह
 आडुह.

ताङ्कुरसञ्छायसञ्चोजातकतिपयदन्तावली च संदर्शयन्, स्वकीयदिव्याङ्ग-
 नीलच्छविगरभागभावेन प्रकाशमानायां पञ्चायुधीभूषायां दिव्याधरामृत-
 विन्दून मन्दमन्दं विसृजंश्च शेङ्गीरैर्नर्तनमाचर। अशेषजगदीश! नटनट॥
 ९ ॥

(गाथा.) शेङ्गमलकळलित्तिदळ्पोल्लिरलित्ति शेर्तिहळ्ळिकळं किण्णिणियुम् * अरैयिल्
 तङ्गिय पोन्चडुम् ताळ नन्माडुळैयिन् पूवोडु पोन्मणिपुं मोदिरुं किरियुम् *
 मङ्गलवैम्पडैयुम् तोळ्वळैयुं कुळैयुम् मकरमुं वाळिहळुम् शुट्टियुमोत्तिलह *
 एङ्गळ् कुडिक्कशे याडुह शेंगीरै एळ्ळगुमुडैयायाडुग वाडुगवे ॥ १० ॥

एङ्गळ् कुडिक्क अरशे! शेम् कमळ
 कळलित्ति शित्तिदळ् पोळ विरलित्ति
 शेर् तिहळ् आळिहळुम् किण्णि-
 णियुम् अरैयिल् तङ्गिय पोन् वडमुम्
 ताळ नळ माडुळैयिन् पूवोडु पोन्
 मणिपुम् मोदिरुम् किरियुम् मङ्गल
 ऐम्पडैयुम् तोळ् वळैयुम् कुळैयुम्
 मकरमुम् वाळिहळुम् शुट्टियुम्
 ओत्तु इलह शेङ्गीरै आडुह एक्
 उलहुम् उडैयाय् आडुह आडुह.

अस्मत्कुलनाथ! दिव्यगादारविन्दे पञ्चवामदिव्याङ्गुलीऽ विराज-
 मानान्यङ्गुलीयकादिभूषणानि, कटितटोद्भासिनी मेखला; हिरण्यमदादि-
 मकुसुमसमदिव्याभरणमालिका, स्पृहणीयमणिसरः, पाणितलाङ्गुलीषु
 विभ्राजमानानि दिव्याङ्गुलीयकानि, प्रवालमालिका, मङ्गलार्थपञ्चायुधी-
 भूषा, मकरकुण्डलादिविविधकर्णभरणानि, ललाटिका चेत्वादीनि परम-
 भोग्यानि ते दिव्यभूषणानि यथा ध्वनिविशेषेण श्रवणानन्दमारचय्य परि-
 स्फुरेयुस्तथा नाम शेङ्गीरैर्नर्तनमनुतिष्ठ। अखिलजगन्नाथ! नटनट॥ १० ॥

(गाथा.) अन्नमु मीनुरुवु माळरियुं कुरळुम् आमैयुमानवने आयर्हळ् नायगने *

एन्वळं कळैवायाडुग शेंगीरै एळ्ळगुमुडैयायाडुह वाडुहवेनु *

अन्न नडैमडवाळशोदै युहन्दपरिशु आन पुहळ्पुदुवैप्पडुनुरैत्त तमिल् *

इन्निशै मालैहळिप्पत्तुम् वळ्ळार् उलहिलेण्डिशैयुम् पुहळ्मिक्किन्निमदेयुदुवरे ॥ ११ ॥

अन्नमुम् मीन् उरुवुम् आळ् अरियुम्
 कुरळुम् आमैयुम् आनवने!
 आयर्हळ् नायकने! एन् अवलम्
 कळैवाय्! एक् उलहुम् उडैयाय्!
 शेङ्गीरै आडुह आडुह आडुह एन्
 अन्न नडै मडवाळ् यशोदै उहन्द
 परिशु आन पुहळ् पुदुवै पडुन् उरै
 त तमिल् इन् इशै मालैहळ् इप्पत्तुम्

हंसमत्स्यनृहरिवामनकमठादिरूपेणावतीर्ण! वल्लवाधिदैवत!
 मदातिर्निरासक! अखिलजगत्स्वामिन्! कृष्णङ्गिम्! शेङ्गीरैर्नर्तनं कलय-
 कलयेति पुरा हंसगत्या यशोदया प्रार्थनारूपं यदुक्तम्, तत् तद्भाव-
 भावनया यशस्विना श्रीवन्धिन्यनगरालङ्कारभूतेन भट्टनाथमुनिना
 द्राविडीभिर्गाथाभिरनूदितमभूत्। तदिदं गाथादशकं परममधुरं वाचि

वळार् उलहिल् एण् दिशैयुम् पुहळ् { विभ्रति ये ते दिगन्तविश्रान्तकीर्तिभराः परमानन्दभाजस्स्युः । [इति
मिळु इन्वमदु एयूदुवर्. { फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम् ।] ॥ ११ ॥

— एतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोकः —

वाल्ये माता तथाऽन्ये किमपि च नटनं कारयन्ते शिशूनां

शेङ्गीरैर्नर्तनं तत्रभिदधति घुघा द्राविडीवर्त्मविज्ञाः ।

तत्कृष्णे कारयन्ती नटनट तनयेत्युद्गणाना यशोदा

नानास्तोत्रोक्तिवृन्दैस्सह सुदमभजत् तद्वदन् सूरिरीड्यः ॥

शैशवोचिननर्तनेषु शेङ्गीरैर्नर्तनमिति द्राविडशास्त्रप्रक्रियया व्यपदिश्यमानं नर्तनविशेषं कृष्णकिशोरे
दिदृक्षमाणा यशोदा तमुच्चावचस्तुतिवचनैः स्तुत्वा, 'हे मम कुञ्जदैवतकुमार ! एवं नट, एवं नट' इत्यभ्यर्थयमाना
पुरा प्रमुमुदे । तदिदमनुवदन् श्राविण्युचितसूरिरस्माकं स्तुतिगोचरः ॥ .... *

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते प्रथमशतके पञ्चमं दशकमवसितम् ।

श्रीभट्टनाथसूरिदिव्यचरणी शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्री भट्टनाथसूक्ते प्रथमशतके षष्ठं दशकम्

माणिककिङ्किणि

अवतारिका—अधस्तनदशके शेङ्गीरैर्नामकनर्तनविशेषप्रार्थनां कृतवत्या यशोदया अथ शप्पाणिखे-
लनप्रार्थना व्यधायि । द्राविड्यां शप्पाणिखेलनमिति यदभिधीयते तत्सहपाणिखेलनमिति वक्तुं योग्यम् । पाणिना
सह पाणि संयोज्य ध्वनिविशेषं समुत्पाद्य क्रीडन्ति हि बालकाः । तादृशक्रीडाविशेषं दिदृक्षमाणा यशोदा कृष्णं
बहुधा स्तुत्वा 'अयि मत्पुत्ररत्न । त्वं मम च त्वश्वीजनकस्य चोत्सङ्गे असकृदागल्य सहपाणिखेलनं कुरु' इति
प्रार्थितवती पुरा । तामेव प्रार्थनामसौ सूरिवरस्तद्भावभावनया कलयतिस्म । तदिदं निबध्यते दशकेऽस्मिन् ।

(गाथा.) माणिककिङ्किणि यार्ष्य मरुङ्गिन्मेळ * आणिप्पोन्नाळ् शेय्द आयुपोन्नुदैमणि *

पेणि प्पवळवाय् मुत्तिलङ्ग * पण्डु काणिकोण्ड कैहळाल् शप्पाणि करुङ्गुळ्ळुङ्गुने शप्पाणि ॥

करु कुळळ कुङ्गुने आणि पोन्नाळ् शेय्द { अयि नीलकुन्तलसुन्दरबालक ! अत्युत्तमहिरण्यविनिर्मितरम-
आम्पोन् मणि उडै मरुङ्गिन् मेळ { णीयरत्नमेखलालङ्कृते कटितटे माणिक्यमयकिङ्किणीभूषणध्वनिमुज्जृम्भयन्
माणिकम् किङ्किणि आर्य्य पवळम { विद्रुमनिमे वदने मुक्ताफलसंकाशदन्ताङ्कुराणां सुषुमासुद्भासयंश्च सहपा-
वाय्मुत्तु इलङ्ग पण्डु काणि कोण्ड { णिखेलनमाकलय पुरा महाबलिसविधे भूमिप्रतिग्रहं कृतवद्भ्यां
कैहळाल् पेणि शप्पाणि शप्पाणि. { पाणिभ्याम् ॥ १ ॥

यः पुरा वामनखिविक्रमश्च सन्नवततार, स एवाधुना कृष्णमूर्तिरभूदिति द्योतनाय 'पुरा महाबलिस-
विधे' इत्यादिकमभ्यधाय । परकीयकार्यकरणमेव हि त्वत्करयोः कृत्यमिति सूचनं च विवक्षितम् । पुरा यौ
कराविन्द्रकायं कृतवन्तौ ताभ्यामधुना मदपेक्षितं खेलनरूपं कार्यं कुर्वीथा इत्युक्तं भवति ॥ .... (१)

(गाथा.) पोन्नै नाणोडु माणिक्ककिङ्किणि * तन्नरैयाड तनिच्चुट्टि ताळन्दाड *

एन्नरैमेळ निन्निळिन्दु उङ्गळायर्दम् * मन्नरैमेळकोट्टाय् शप्पाणि मादवने कोट्टाय् शप्पाणि ॥

पोन् और नाणोडु माणिक्कम् किणिकणि	[	अत्यद्भुतचर्चाटशालिन् ! कृष्णकिशोर ! हिरण्मथ्या रशनया सह
तन् और आड तनि चुट्टि ताळन्दु		माणिन्याश्चितकिङ्किणीभूषणमपि ध्वनयन् सन् अनुपमां ललाटभूषां च
आड एन् और मेळ निन्नु इळिन्दु		मदुःसङ्गादवतीर्षं गत्वा त्वत्पितुर्नन्दगोपस्योत्सङ्गे सहपाणिखेलनमाकल-
उङ्गळ् आयर् तम् मन् और मेळ		
शप्पाणि कोट्टाय् मायवने शप्पाणि		चालयन् येथाः ॥ २ ॥

कोट्टाय्.
कृष्णडिम्भस्य सर्वाङ्गसौन्दर्यदिदृक्षया एवमभ्यर्थयते यशोदा । स्वोत्सङ्गे खेलनापेक्षया परोत्सङ्गे
खेलनम् अतएव स्पृहणीयमासीत् ॥ .... (२)

(गाथा.) पन्मणिमुत्तिन् पवळम्पदिच्च * एन्मणिवण्णनिलङ्गुपोन् तोट्टिन्मेळ *

निन्मणिवाय् मुत्तिलङ्ग निन्नम्मैतन् * अम्मणिमेळ कोट्टाय् शप्पाणि आळियङ्कैयने शप्पाणि ॥

एन् मणिवण्णन् पळ मणि मुत्तु इन्	[	भोचक्रपाणे ! मुकुन्द ! नीलमणिनिभाङ्ग मम नन्दन ! नानाविधै
पवळम् पदित्त अन्न इलङ्गु पोन्		रत्नैर्मुक्ताफलैर्विद्रुमैश्चालंकृतं कर्णकुण्डलभूषणमुद्रासयन् मन्दस्मितं च
तोट्टिन् मेळ निन् मणि वाय् मुत्तु		
इलङ्ग निन् अम्मैतन् अम्मणि मेळ		समुदञ्चयन् त्वज्जनन्या मम उत्सङ्गं प्राप्य सहपाणिखेलनमाकलयेथाः ॥
शप्पाणि कोट्टाय् आळि अम् कैयने		

शप्पाणि.

३ ॥

पूर्वगाथायां कृतां प्रार्थनामनुसृत्य पितुरुत्सङ्गे कृतखेलनं कृष्णमुद्दिश्य यशोदा पुनः स्वोत्सङ्गे विहर्तु-
मभ्यर्थयते स्नेहवगन्तव्यम् ॥ .... (३)

(गाथा.) तूनिलामुत्तत्ते पोन्दु विळैयाड * वानिलावम्बुली शन्दिरा वावेन्नु *

नीनिला निन्पुहळानिन्न आयर्तम् * को निलावकोट्टाय् शप्पाणि कुडन्दैक्किडन्दाने शप्पाणि ॥

वान् निळा अम्बुली चन्दिरा त् निळा	[	"व्योन्नि विभासमान हे शीतकिरण ! ज्योत्स्नाविशदे गृहाङ्गणे
मुत्तत्ते पोन्दु नी विळैयाड वा एन्		मम क्रीडानुकूलतया त्वमिहागच्छ" इति चन्द्राह्वानं कुर्वन् सन् हे कृष्ण !
निळा निन् पुहळानिन् आयर्		त्वत्प्रशंसनैकनिरतानां गोपानां नन्दगोपस्य च मानसं प्रहर्षयन् सन्
तम् को निलाव शप्पाणि कोट्टाय्		सहपाणिखेलनं कलय । श्रीकुम्भघोणक्षेत्रकृतशयन भगवन् कृष्णकिशोर !
कुडन्दै किडन्दाने शप्पाणि.		सहपाणिखेलनं कलय ॥ ४ ॥

(गाथा.) पुष्टियिद्ध शेरुम् पुष्टुदियुम् कोण्डुवन्दु * अष्टियमुक्कि अहम्पुकरियामे *

शङ्खित्तियिरुम् तडाविनिल्वेणेषुयुगुण*पङ्क्तिवक्त्रे कोट्टाय शप्पाणि पर्पनावा कोट्टाय शप्पाणि॥

पुष्टियिद्ध शेरुम् पुष्टुदियुम् कोण्डु वन्दु
अष्टि अमुक्कि अहम् पुक्कु अरियामे
शङ्खित्तियिरुम् तडाविनिल्वेणेषुयुम्
उण् पष्टि कन्ने शप्पाणि कोट्टाय
पर्पनावा शप्पाणि कोट्टाय.

हे पन्ननाम ! रथ्याविहारवसरे खाङ्कलनं पङ्क पांसुं च मय्यपि
लभमाकलय्य सहपाणिखेलनमाचर । गृहान्तरे प्रविश्य भाण्डभरितं
दधि नवनीतं च खञ्जन्दमुपभुञ्जान, खैरवारिन् वत्स ! सहपाणिखेलनं
कलय ॥ ५ ॥

पांसुक्रीडासमये श्रान्तिसंजातस्वेदविन्दुनिपातास्पदेष्वङ्गेषु पांसुः पङ्कभावमाप्नोति, अतथाविवेच्यवयवेषु
पांसुरेवावतिष्ठते इति वेदितव्यम् । * किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम् * इतिरीत्या सर्वमपि हि भोग्यं
भवति प्रेमविह्वलानाम् ॥

.... (५)

(गाथा.) तारित्तु नत्तुस्तन्दै शोलकोळ्ळादु * पोरुयुत्तु वन्दु पुहुन्दवर्मणाळ *

पारित्त मन्नपड पञ्चवक्कु * अन्नु तेरुयत्त कैकळाल् शप्पाणि देशकिशिङ्गमे शप्पाणि ॥ ६ ॥

तन्दै शोल तारित्तु कोळ्ळादु पोर् उय्तु
वन्दु पुहुन्दवर् मण् आळ पारित्त
नत्तुवर् मन्नर् पड अन्नु पञ्चवक्कु तेर्
उयत्त कैहळाल् शप्पाणि दवकि
शिङ्गमे शप्पाणि.

हे देवकीगर्भसंभूतसिंहशाव कृष्णकिशोर ! पुरा सकलजगती
पितुस्तव वाचमनादृत्य समराङ्गणं प्रविष्टानां स्वयमेव कृत्स्नं राज्यमुपभोक्तुं
कृताभ्यवसायानां च धार्तराष्ट्राणां निधनाय पाण्डवानां स्पन्दनं प्रवर्तित-
वद्भ्यां पाणिभ्यां सहपाणिखेलनं कलय ॥ ६ ॥

(गाथा.) परन्दिट्टु निन्न पडुकडल् तन्नै * इरन्दिट्टु कैमेलेरित्तिरै मोद *

करन्दिट्टु निन्न कडलैकलङ्ग * शरम् तोट्टु कैकळाल् शप्पाणि शार्ङ्गविल्लैकैयने शप्पाणि ॥

परन्दिट्टु निन्न पडुकडल् तन्नै
इरन्दिट्टु कैमेल एरि त्तिरै मोद
करन्दिट्टु निन्न कडल् कलङ्ग
शरम् तोट्टु कैहळाल् शप्पाणि
शार्ङ्गम् विल्ल कैयने शप्पाणि.

शार्ङ्गपाणे भगवन् वासुदेव ! पुरा रामावतारे स्वकर्तृकशरणा-
गतिविविधभूते विपुले गभीरे सागरे अनादरेण वीचिविक्षेपमाकलय्य
किञ्चित्कारमकुर्वन् सति, * सागरं शेषयिष्यामि पद्भ्यां यान्तु प्लवङ्गमाः *
इति प्रकोपेन * चापमानय सौमित्रे शरंश्चाशीविधोपमान् * इत्युक्तीत्या
वाणप्रयोगसंताहं कृतवद्भ्यां पाणिभ्यां सहपाणिखेलनमनुतिष्ठ ॥ ७ ॥

(गाथा.) कुरक्किन्ताले कुरैकडल् तन्नै * नेरुक्कि यणै कट्टि नीणीरिलङ्गै *

अरक्करविय अडुकणैयाले * नेरुक्किय कैकळाल् शप्पाणि नेमियङ्कैयने शप्पाणि ॥ ८ ॥

कुरै कडल् तन्नै नेरुक्कि कुरङ्कु इनताले
अणै कट्टि नीळ नीर् इलङ्गै अरक्क्
अविय अडु कणैयाले नेरुक्किय
कैहळाल् शप्पाणि नेमि अम् कैयने
शप्पाणि.

हेतिरांजलकृतदिव्यापाणे भगवन् ! पुरा वानरसेनासनाथतां
प्राप्य सागरे सेतुबन्धमारचय्य सागरपरिवृतलङ्कानिवासिराक्षसवृन्द-
निधनाय शरारुशरजालभयोगं कृतवद्भ्यां पाणिभ्यां सहपाणिखेलनं
कलय ॥ ८ ॥

(गाथा.) अळन्दिट्टु तूणै अवन् तट्टु * आङ्गे वळन्दिट्टु वाळुहिच्चिङ्ग वुरुवाय् *

उळम् तोट्टिरणिय नोण्मावैहलम् * पिळन्दिट्टु कैहळाल् शप्पाणि पेय्मुलैयुण्डाने शप्पाणि ॥

अळन्दिट्टु तूणै अवन् तट्टु आङ्गे वाळु
 उहिर् शिङ्गम् उरुवाय् वळन्दिट्टु
 उळम् तोट्टु इरणियन् ओळ्
 अहलम् मापु पिळन्दिट्टु कैहळाल्
 शप्पाणि पेय् मुलै उण्डाने शप्पाणि.

पूतनास्तन्यपायिन् नन्दनन्दन ! पुरा हिरण्यकशिपुनाम्नि
 दानवेन्द्रे खगृहे खनिर्मितां स्थूणां खयमेव सरोषमास्कलितवति सति
 तस्मादेव स्थलासद्यो नरकसारिरूपेण प्रादुर्भूय बृहत्तरं दिव्यविग्रहमा-
 स्याय तस्य दानवस्य हृदयशोधनपूर्वकं वक्षस्स्थलं विदारितवद्भयां पाणिभ्यां
 सहपाणिखेलनमाकलय ॥ ९ ॥

यस्मिन् स्तम्भे नरहरिभगवत्प्रादुर्भावस्समजनि तस्मिन् पुरस्तादेव नरहरिर्गर्भीकृत आसीदिति वक्तुम-
 शक्यतां स्फोरयितुं (खनिर्मितां स्थूणाम्) इत्युक्तम् । (हृदयशोधनपूर्वकम्) इत्युक्तेरयं भावः—प्रातिकूल्ये
 व्यवसितानामपि दुर्भाषितानि प्रजल्पतामपि रिपूणां बाह्यक्रियाकलापं बाह्यबागाडम्बरमात्रं च निमित्रीकृत्य भगवान्
 दिशति दण्डनम् । हृदयेऽपि मात्सर्यं समग्रमस्ति चेति परिशोधने प्रवर्तते । तत्र यदि मात्सर्यं नालक्ष्येत तर्हि,
 “हृदये अशुद्धिरहितोऽयं न दण्डनीयः” इति दयमानमनास्सन् विसृजति । ये तावदानुकूल्यव्यवसिताः स्तुति-
 वचांसि विकिरन्ति भक्ताः, तेषां हृदयेऽपि समग्रा भक्तिरस्ति चेति परिशोधने न प्रवर्तते भगवान् । तेषां बाह्य-
 क्रियाकलापमात्रं बाह्यबागाडम्बरमात्रमेव च निमित्रीकृत्य तदनुग्रहसमुत्सुको भवति—इतितावच्छास्त्रतः प्रतिपत्तिः ।
 एतेन, अनुग्रहं प्रति खल्पनिमित्तमपि पर्याप्तम्; निग्रहं प्रति अमितं कारणमावश्यकमित्युक्तं भवति । प्रकृते
 आश्रितविरोधिनोऽपि सतो हिरण्यकशिपोः हृदयशोधने प्रवृत्तिः हृदये कौटिल्याभावे न दण्डनीयोऽयमिति धियैव ।
 हिरण्यकशिपोः हृद्यपि मात्सर्यमविकलमवेक्ष्यैव तं निजघानेति ॥ .... (९)

(गाथा.) अडैन्दिट्टुमरहळाल्कडल तन्नै * मिडैन्दिट्टु मन्दरम् मत्ताह नाट्टि *

वडम् शुत्ति वाशुकि वन्कयिराह * कडैन्दिट्टु कैहळाल् शप्पाणि कार्मुहिल्लवण्णने शप्पाणि ॥

अमरहळ् अडैन्दिट्टु आळ् कडल तन्नै
 मिडैन्दिट्टु मन्दरम् मत्ताह नाट्टि
 वाशुकि वड् वडम् कयिरु आह
 शुत्ति कडैन्दिट्टु कैहळाल् शप्पाणि
 कार् मुहिल्ल वण्णने शप्पाणि.

नीलमेघनिभमुकुन्द ! दुर्वासश्शापोपहतानामाश्रितानाममराणा-
 मनुजिवृक्षया क्षीरपयोनिधौ मन्दराद्रिं मन्थदण्डं कृत्वा तस्मिन् वासुकि-
 नागं मथनरज्जुमारचम्य तं पयोनिधिमनायासतो मथितवद्भयां पाणिभ्यां
 सहपाणिखेलनमाकलय ॥ १० ॥

(गाथा.) आट्कोळ्ळत्तोन्निय आयर्तम् कोविनै * नाट्कमळ् पूम्पोळिल् विळ्ळिपुत्तूर्पट्टु *

वेट्कैयाल् शोन्न शप्पाणि यीरैन्दुम् * वेट्कैयिनाल् शौल्लुवार्विनै पोमै ॥ ११ ॥

आळ् कोळ्ळत्तोन्निय आयर् तम्
 कोविनै वेट्कैयिनाल् नाळ् कमळ्
 पू पोळिल् विळ्ळिपुत्तूर् पट्टन् शोन्न
 शप्पाणि यीरैन्दुम् वेट्कैयिनाल्
 शौल्लुवार् विनै पोम.

सर्वानपि भक्तान् समुज्जीवयितुं प्रादुर्भूत गोपालकृष्णमुद्दिश्य
 परमभक्तिभाजा सुरमिवनराजिपरिवृत श्रीधन्विनव्यपुरखामिना भट्टनाथ-
 मुनिवरेण (यशोदातादात्म्यभावनाजुषा) प्रोक्तं सहपाणिखेलनप्रार्थनापरं
 दशकमिदं सामिनिवेशं कीर्तयन्तो विनष्टकलुषा भवितारः (इति
 फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम्) ॥ ११ ॥

— एतद्दशकार्थसारसंग्राहकोऽयं श्लोकः —

पाण्योस्साहित्यकृत्या विदधति शिशवः खेलनं, तच्च कृष्णे
माता संद्रष्टुकामा मणिनिभ! ममच त्वत्पितुश्चाङ्गभागे ।
आगत्यागत्य हर्षात्प्रकलय सहपाण्याह्वयं क्रीडितं त्वं
पाणिभ्यां सेतुकृद्भ्यामिति कथितवतीत्युचिवान् स्मरिरीड्यः ॥

पाणिना सह पाणि संयोज्य ध्वनिविशेषसमुत्पादनात्मकं सहपाणिखेलनं जगति सर्वैरपि शिशुभिः
क्रियमाणं वत्से कृष्णेऽपि दिदृक्षमाणा यशोदा, हे मणिनिमशुभविग्रह मत्पुत्ररत्न ! त्वं पितोरावयोरुत्सङ्गे मुहुःरागत्य
सेतुबन्धहिरण्यवधभूमिमिक्षणपाण्डवत्यन्दनसंचालनप्रभृतिनानाचेष्टितवर्गं कृतवद्भवां पाणिभ्यां सहपाण्याह्वयं खेलनं
कलयेति प्रार्थयत । तदाह भगवान् विष्णुचित्तस्मूरिराडिति ॥

.... *

इति श्रीमद्भनाथसूक्ते प्रथमशतके षष्ठं दशकमवसितम् ॥

श्रीमद्भनाथमुनीन्द्रदिव्यचरणौ शरणम् ॥

श्रीवरवरमुनीन्द्रदिव्यचरणौ शरणम्

श्रीमद्भनाथसूक्ते प्रथमशतके सप्तमं दशकम्

॥ (१-७) तोडर्शङ्गिलिकै ॥

अवतारिका—शिशुषु स्खलितगतिविशेषः प्रथितः । धरायां पादतलयोऽसुदृढं निधानस्य दुश्शक्तया
स्खलित्येन युक्ता गतिर्भवति हि । तादृशीम् मनोहरां गतिं कृष्णे दिदृक्षमाणा यशोदा तं बहुधा स्तुत्वा 'हे वत्स
मुकुन्द ! कलभागमननिर्विशेषं त्वमात्रजन् दिव्यदेहगतसकलभूषणप्रणादमधुरं यथातथा अप्रजेन वलरामेण सह
स्खलितगतिविभ्रमं प्रदर्श्य मां प्रहर्षय' इति प्रार्थयते स्म पुरा । तदेतदभिदधाति मुनिवरस्तद्भावभावनया दशकैस्मिन् ॥

(गाथा.) तोडर्शङ्गिलिहै शलार्पिलारेन्न तृङ्गुपोन्मणि योलिप्प *

पडु मुम्मदप्पुनल्लशोर वारणम् पैयनिन्नूर्वदुपोल्ल *

उडन्नुडि किङ्गिणि यारवारिप्प उडैमणि परै करङ्ग *

तडन्ताळिणै कोण्डु शार्ङ्गपाणि तळर्नडै नडवानो ॥ १ ॥

वारणम् शङ्गिलिकै तोडर् शलार्
पिलार् एन्न तृङ्गु पोन् मणि
ओलिप्प पडु मुम्मदम् पुनल्ल शोर
निन्न पैय उर्वदु पोल्ल किङ्गिणि
उडन्नुडि आरवारिप्प उडै मणि
परै करङ्ग शार्ङ्गपाणि तड ताळ
इणै कोण्डु तळर् नडै नडवानो.

शार्ङ्गपाणिर्मम कृष्णकिशोरः यथा कश्चन कलभो निगलशृङ्ख-
लिकां शलार्पिलारिति ध्वनयन् रज्जुबद्धां घण्टां च नादयन् स्थान-
त्रयप्रसृतमदजलश्च सन् मन्दमन्दं सरति, तथा नूपुरमेखलादिभूषणध्वनिना
सह खसुन्दरपादयुगलेन स्खलितगति विभ्रमं प्रदर्शयेत् किमु ? ॥ १ ॥

वत्स, प्रदर्शयेति कथनपर्यायतयैव “प्रदर्शयेन्न किमु” इति कथनमपि व्यावहारिकम् । उपमान-
भूतकलभनिष्ठनिगलशृङ्खलिकानिनदस्य घण्टानादस्य च स्थाने मू पुरमेखलादिभूषणध्वनिरुपमेये कृष्णे कथितः ।
एवं कलभे मदजलवैशिष्ट्यमुक्तम्; तत्स्थाने उपमेये कृष्णे खेदसलिलव्रतवैशिष्ट्यमुक्तप्रायं ध्येयम् ॥ .... (१)

(गाथा.) शेक्करिडै नुनिक्कोम्बिल तोन्नुम् शिरुपिरै मुळैप्पोल् *
नक्क शेन्तुवर्वायु त्तिण्णैमीदे नळिवेण्णल्मुळै यिलह *

अक्कुवडमुडु त्तामैत्तालि पूण्ड अनन्तशयनन् *

तक्क मामणिवण्ण न्वासुदेवन् तळर्नडै नडवानो ॥ २ ॥

शेक्करिडै नुनि कोम्बिल तोन्नुम् शिरु
पिरै मुळै पोल नक्क शेम् तुवर्
वायु त्तिण्णै मीदु नळिर् वेण्णल्
मुळै इलह अक्कु वडम् उडुत्तु
आमैत्तालि पूण्ड अनन्तशयनन्
तक्क मा मणि वण्णन् वासुदेवन्
तळर्नडै नडवानो.

शोणे नभस्थले शाखाग्रे भासमानो बालचन्द्र इव स्वकीय-
रक्ताधरस्थले शुभ्रदन्ताङ्कुरो यथा भासेत तथा समयमानवदनस्सन्
कटितटनिवद्धदिव्यमणिरशनः कूर्माभरणाढ्यकन्धरः अनन्तशयनो विल-
क्षणनीलमणिविहग्निविग्रहश्च मम वासुदेवः स्खलितगतिविभ्रमं संदर्शयेन्न
किमु? ॥ २ ॥

कृष्णस्य विभ्रफलोपमशोणाग्रस्थाने शोणनभस्थलम्, शुभ्रदन्ताङ्कुरस्थाने शुक्कबालचन्द्रश्चाभ्यधा-
याताम् । शाखाग्रे चन्द्र इति लोकोक्तिमनुसृत्य (शाखाग्रे भासमानः) इत्युक्तम् । गोपजात्यनुरूपेषु अर्भका-
भरणेषु कूर्माभरणमन्यतमम् । अत एव श्रीरङ्गराजस्तवे * वक्षस्थल्यां तुलसिकमलाकौस्तुभैर्वैजयन्ती सर्वेशत्वं
कथयति तत्परं रङ्गधानस्तदास्ताम् । कूर्मव्याघ्रीनखगरिमिलत्पद्मे हेनी यशोदानद्वा मौग्याभरणमधिकं नस्समाधि-
घिनोति ॥ * इति भट्टपादानामद्भुतोऽनुभवः ॥ .... (२)

(गाथा.) मिन्नुक्कोडियुमोर्वेणूतिङ्गळम् शूळ्परिवेडमुमायु *

पिन्नल्लुङ्गुमरशिलैयुम् पीतक चित्ताडैयोडुम् *

मिन्निलपोलिन्दतो कर्शुहिल्लोल कळत्तिनिळ् कौरैयोडुम् *

तन्निलपोलिन्द विरुडीकेशन् तळर्नडै नडवानो ॥ ३ ॥

मिन् कोडियुम् ओर् वेणू तिङ्गळम्
शूळ् परिवेषमुम् आय पिन्नल्
तुल्लुङ्गुम् अरशिलैयुम् शिरु पीतहम्
आडैयोडुम् मिन्निल्ल पोलिन्ददु ओर्
कार् मुहिळ् पोल कळत्तिनिळ्
कौरैयोडुम् तन्निल्ल पोलिन्द हृषी-
केशन् तळर्नडै नडवानो.

विबुल्लतया, विलक्षणधवलचन्द्रमसा, एतदुभयमपि परिवेष्ट-
मानेन परिवेषेण च सदृशं रशनावेणीभूषणम् अश्वत्थपत्राकाररजता-
भरणं दिव्यपीताम्बरं च दधानः विबुता सह सततं विराजमानः
कश्चन कालमेघ इव कनकमयकण्ठकालंकृतकन्धरः परमसुन्दरो
हृषीकेशः स्खलितगतिविभ्रमं संदर्शयेन्न किमु? ॥ ३ ॥

गाथायामस्यामभूतोपमा निवद्धा । चन्द्रमसो विबुल्लतया परिवेषेण च सह सदा भासमानत्वमसंभवि ।
तथा कालमेघस्य विद्युता सह सततं विराजमानत्वं चासंभवि । * उभौ यदि व्योम्नि पृथक्पतेतामाकाशगङ्गा-
पयसः प्रवाहौ । तेनोपमीयेत तमालनीलमामुकमुकालतमस्य वक्षः ॥ * इति माघकाव्यपद्यमभूतोपमानिदर्शन-
तयाऽनुसंवेयम् । तथा हेतुः ॥ .... (३)

(गाथा.) कञ्जकुडम् तिरन्दालोत्तूरि कणकण शिरित्तु उवन्दु *
मुन्वन्दु निन्नु मुत्तन्तरुम् एन्मुहिल्वण्णन् तिरुमार्वन् *
तन्नैपेत्तेक्कु चन् वायमुदन्तन्दु एन्नै तळिप्पिक्किन्नान् *
तन्नेत्तु मात्तलर्तलैहण्मीदे तळर्नडै नडवानो ॥ ४ ॥

इक्षुरसभरितः कश्चन कुम्भः सरन्ध्रो भूत्वा खनिष्ठं रसं रन्ध्रद्वारा निर्गमयन्निव निजमुखारविन्दात्
लालारसमतिमधुरमाविर्भावयन् घणघणात्कारिहासमुदञ्चयन् हर्षप्रकर्षमेदुरान्तःकरणश्च सन् मम पुरतस्समागल्य
परमप्रेम्णा चुबुकाघ्राणभाग्यं प्रयच्छन् मम तनुजो नीलमेघनिभो लक्ष्मीमनाथवक्षाश्च कृष्णोऽयं जननीं मां स्वीक्रीय-
मधरासृतं पाययित्वा परमानन्दकन्दलितस्नान्तां वितन्वन् स्ववैरिणां मूर्धसु स्खलितगतिविभ्रमं संदर्शयेन्न किमु ?

अदसीयगतिविभ्रमवीक्षणमात्रैणैव कंसादयो द्रोहिणो ध्वस्ता भवितार इत्यभिप्रायगर्भं वचः (स्ववैरिणां
मूर्धसु) इति ॥ .... (४)

(गाथा.) मुन्नलोवेल्लिप्पेरुमलै ककुडुन् मुडुमुडु विरैन्दोड *
पिन्नैत्तोडन्दोर्कुरुमलैककुडुन् पेयन्दडि यिडुवदुपोल् *
पन्नियुलहं परवियोवाप्पुहळ् वलदेवनेन्नुम् *
तन्नम्बियोड पिन्नूडच्चेल्वान् तळर्नडै नडवानो ॥ ५ ॥

पुरस्ताद्भ्रजन्तं कैलासगिरिपोतकमनुसृत्य पश्चात्कश्चन नीलाद्रिशायो ब्रजतीव्रेति वर्णनीयता यथा
स्यात्तथा अप्रमेययशसं ब्रलदेशभिधानमप्रजमनुसृत्य ब्रजन्मम कृष्णः स्खलितगतिविभ्रमं संदर्शयेन्न किमु ?

वलभद्रशुक्लवर्णः, कृष्णः कृष्णवर्ण इति प्रथितमेतत् । बलरामो रजताद्रिप्रसूतः कश्चन रजतार्भक इव,
कृष्णो नीलाञ्जनाद्रिप्रसूतः कश्चन नीलमणिशाव इव चोत्प्रेक्षिपातात् । कारणसावर्ण्यं कार्ये नियतमिति धिया
(रजताद्रिपोतक इव, नीलाञ्जनाद्रिशाय इव) चेत्युक्तम् । अर्भकयोस्साक्षादद्रिसाधर्म्यवर्णनमशोभनं खलु ॥ (५)

(गाथा.) ओरुकालिल् शङ्गु ओरुकालिल् शक्करम् उळ्ळडि पोरित्तमैन्द *
इरुकालुं कोण्डङ्गैल्लदिनाप्पोल् इलच्चिनै पड नडन्दु *
पेरुहानिच इन्ववेळ्ळत्तिन्मेल् पिन्नैयुम् पेय्दु पेय्दु *
करुर्कार्कडल्वण्णन् कामर्तार्दै तळर्नडै नडवानो ॥ ६ ॥

उभयपादतलाम्यन्तरे रेखात्मना भासमानं शङ्खं चक्रं च भूतले तत्रतत्र विलिखन्निव पादविन्यासं
वितन्वन् [भवनतलमशेषं शङ्खचक्ररेखाचित्रितं कुर्वन्] मम हर्षप्रकर्षमुत्तरोत्तरमभिवर्धयन् नीलाम्भोनिधिसवर्णो
मदनजनकश्चायं कृष्णः स्खलितगतिविभ्रमं संदर्शयेन्न किमु ?

मन्मथांशभूतप्रबुध्नस्य (अनिरुद्धपितुः) जनको बभूवेति हेतोः मदनजनक इत्युच्यते कृष्णः ॥ (६)

(गाथा.) पडर्पङ्गय मलर्वाय् नेहिल प्पनिपडु शिरुतुळिपोल् *
 इडङ्कोण्ड शेव्वायूरियूरि यिचित्तु वीळ निन्नु *
 कडुंशेवक्कुत्तिन्मणिकुरल्पोल् उडैमणि घणघणेन *
 तडन्ताळिणैकोण्डु शार्ङ्गपाणि तळ्ळनै नडवानो ॥ ७ ॥

बृहत्तरे कमलकुसुमे विकसिते सति ततो यथा मकरन्दविन्दुस्त्ववति, तथा खकीयात् पृथुवक्त्रादभृत-
 विन्दुकणान्मुहुः प्रक्षाययन् वृषभकण्ठनद्धघण्टानादसमशीलं खकटितटनिवद्धदिव्यभूषणमणिगणान् ध्वनयंश्च सन्
 शार्ङ्गपाणिर्भगवान् स्वपादद्वन्द्वेन स्खलितगतिं संदर्शयेत् किमु ॥

अर्मकाणां स्खलितगतिसमये वक्त्रादसङ्खल्लाविन्दुस्रुतिः कटितटालङ्कारभूतभूषणानां शब्दायमानता
 च प्रथितैव हि जगति ॥ .... (७)

(गाथा.) पक्कङ्गरुञ्जिरुप्पारै मीदे अरुविकळ् पक्कन्दनैय *
 अक्कुवडमिलिन्देरित्ताळ अणियल्लुल् पुडै पेयर *
 मक्कळुळकिनिल्लेपुदरिया मणिकुळुवि युरुविन् *
 तक्क मामणि वण्णन् वासुदेवन् तळ्ळनै नडवानो ॥ ८ ॥

नीलवर्णशिलोच्चपरिसरे निर्झाराम्बुप्रपातसमशीलं नीलच्छविविभासुरदिव्यमङ्गलविग्रहे लम्बमानं
 शङ्खमणिसरं समुद्रायसन् सुन्दरं नितम्बप्रदेशमुच्चालयंश्च सन् अतिमानुषदिव्यस्तनन्धयवपु नीलमणिनिभो वासुदेवः
 स्खलितगतिं संदर्शयेत् किमु ।

नीलवर्णशिलोच्चस्थाने कृष्णदिव्यमङ्गलविग्रहः, निर्झाराम्बुप्रपातस्थाने लम्बमानशङ्खमणिसरश्च कथितौ
 वेदितव्यौ । गोपालजाल्यनुत्पत्तया बालकानां कटितटे शङ्खमणिसरवन्दनं भवति । धवलवर्णस्य तस्य भूषणस्य
 नीलवपुषि भानं नीलाद्रिपरिसरे स्वच्छपयःप्रवाहप्रपातसमशीलमित्यनुसंधीते ॥ .... (८)

(गाथा.) वेण्पुलुदि मेय्येन्दु कोण्डळैन्दोर्वेळत्तिन्करुङ्गरुपोल् *
 तेण्पुलुदियाडि चिरिविकिरमन् शिरुपुक्कपडवियर्त्तु *
 ओण्पोदलर्कमलच्चिरु कालुरैत्तोन्नुम् नोवामे *
 तण्पोदुकोण्ड तविशिन्मीदे तळ्ळनै नडवानो ॥ ९ ॥

खगात्रे खयमेव धूलीनिवहानुकीर्य विहरन् कलभ इव पांसुक्तीडासत्त्वा खवपुषि पांसूनुत्किरन्
 स्वेदाम्युकणिकाञ्चित्त्रिभुवनं भगवान् नन्दसूनुः कमलकुसुमसुकुमारस्य निजपादतलस्य भुवि निक्षेपश्रममनु-
 त्पादयन् परमसुकुमारपुष्पविततिविराजमानविष्टरोपरि स्खलितगतिं संदर्शयेत् किमु ? .... (९)

(गाथा.) तिरैनीर्च्चन्दिरमण्डलम्पोल् शेङ्गम्माळ् केशवन्तन् *
 तिरुनीर्षुकत्तु तुलङ्कुशुडि तिगळ्न्देङ्गम्पुडैपेयर *
 पेरुनीर्च्चिरैवेळ् गङ्गयिलुम् पेरियतोर्तीर्त्तपलं तरुनीर् *
 शिरुच्चण्णान्तुळ्ळश्शोर तळ्ळनै नडवानो ॥ १० ॥

अरुणकमलसुभगनयनः केशवः चन्द्रसमाने परमसुन्दरे स्त्रीये मुखमण्डले ललाटिकामुच्चलन्तीमुद्रहन्
मन्दगतिविभ्रमं च प्रदर्शयन् जाह्नवीतोयादप्यन्यहितं परमपवित्रं मूत्रविन्दुं शनैरुत्सृजंश्च स्खलितगतिं संदर्शयेत्
किमु? .... (१०)

(गाथा.) आयकुलचिनिह वन्दुतोभिय अञ्जनवण्णन्तै *

तायर्महिल वोन्नार्तळर चळर्नडै नडन्दतनै *

वेयर्पुकळ विष्णुचिचन् शीराल्विरित्तन वुरैक्कवळ्ळार *

मायन्मणिवण्णन् ताळपणियुं मक्कळै पेरुवर्हळे ॥ ११ ॥

गोपालकुले प्रादुर्भूतस्य अञ्जनसर्वणस्य बन्धुजनमनोहरं वैरिन्नातावलेपलोपनं च स्खलितगतिविशेष-
मधिकृत्य यशस्विना भट्टनाथमुनिवरेण विरचितं दशकमिदं कीर्तयन्तो महान्तो भगवत्पादारविन्दप्रावण्यमरितान्
पुत्रान् प्राप्य मङ्गलाशासनप्रावण्यभरितसन्ततिसमृद्धा भवेयुरिति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम् ॥ .... (११)

— एतद्दशकसारार्थसंग्राहकोऽयं श्लोकः —

(गाथा.) सस्खालित्या गतिर्या शिशुषु भुवि जनैर्दृश्यते तां यशोदा

कृष्णे सद्रष्टुकामा, कलम इह यथाऽऽयाति तद्वन्मुकुन्द ।

एहि स्खालित्यगत्या तनुगतमखिलं भूषणं नादयन् सन्

साकं रामेण चेति न्यगददिति गदन् विष्णुचित्तो गतिर्नः ॥

धरायां पादतलं सुदृढं निधातुमशक्तादिशशवः स्खलितगतिं कुर्वन्ति हि; तादृशीं मनोहरां गतिं कृष्णे
दिदृक्षमाणा यशोदा, 'हे मुकुन्द! कलमगमननिर्विशेषं त्वमात्रजन् दिव्यशुभविग्रहालङ्कारभूतसकलभूषणप्रणाद-
सनाथं यथायथा अप्रजन हलायुधेन सह स्खलितगतिं कृत्वा मामानन्दय' इति प्रार्थयामासेति खानुभवेन
कथितवान् भट्टनाथसूरिरस्माकं गतिः ॥ .... *

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते—प्रथमशतके—सप्तमं दशकमवसितम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते प्रथमशतके अष्टमं दशकम्

॥ पोन्नियल् ॥

अवतारिका—किशोरका मातुरुत्सङ्गमारोढुकामास्सन्तः सरभसं दूरादागल्य मातुर्देहमधिरुह्य गाढसंमर्दं
दिशन्तो विलक्षणमानन्दमुपादयन्तीत्यनुभवसिद्धमेतत् । एतादृशानन्यलिप्सया यशोदा कृष्णकिशोरमभ्युपगच्छन् प्रार्थय
पूर्वं प्रमुमुदे; तदिदं मुनिवरस्तद्भावभावनया निब्रजति दशकेऽस्मिन् ॥

(गाथा.) पोन्नियर्कैण्णिकणि शुट्टिपुरङ्गुट्टि * तन्नियलेशै शलन्शलनेभिड *

मिन्नियल्लेयम् विरैन्देदिर्वन्दार्पोल् * एन्निडैक्कोट्टारावच्चोवच्चो एम्बेरुमान्वारावच्चोवच्चो ॥ १ ॥

भगवन् कृष्णकिशोर ! हिरण्यानि किङ्किणीललाटिकादिदिव्यभूषणानि तत्तदुचितस्थानेषु विभ्रत तेषा-
माभरणानां श्रुतिपथसुभगं ध्वनिविशेषमुत्पादयंश्च सन् विबुधिलासी नीलजीमूतो वेगेन पुरतस्तमायातीवेति यथा
कथ्येत तथा नाम मदुत्सङ्गैऽवस्थातुं कामयमानस्सरभसमागल्य मामाश्लिष्यतात् ; अस्मत्त्वामिन् समागम्य
मामाश्लिष्यतात् ॥

भूषणानां प्रभा विबुत्त्वेन, कृष्णो नीलजीमूतत्वेन चाप्यवसितो वेदितव्यः ॥ .... (१)

(गाथा.) शेङ्गमलप्पूविल् तेनुणुं वण्डेपोल् * पङ्गिक्कल् वन्दु उन्पवळवायूमोय्प्प *

शङ्खविल्वाद्धतण्डु शक्करमेन्दिय * अङ्गैकळाले वन्दचोवच्चो आरत्तल्लवावन्दचोवच्चो ॥ २ ॥

अरविन्दे मधुपानार्थं प्रसक्ताः भ्रमराः किममी ! इत्युल्लेखयोग्यतया निटिलाळम्विचिकुरप्रकरसंकीर्णसुभग-
वदनारविन्द ! भगवन् कृष्ण ! शङ्खवक्रगदासिशार्ङ्गलङ्कृतचारुपाणिभ्यां समाश्लिष्यतात्, समागल्य सुगाढमाश्लि-
ष्यतात् ॥ .... (२)

(गाथा.) पञ्जवर्तुदनाय् भारतङ्गैशेय्दु * नल्लुमिल् नागङ्गिडन्द नर्प्पोय्कैपुक्कु *

अज्जप्पणात्तिन्मेल् पाय्न्दिङ्गुरुल्लशेय्द * अज्जनवण्णनेयचोवच्चो आर्येपेरुमाने यचोवच्चो ॥

पाण्डवदूत्यमारचय्य भारतसमरं च साधु निर्वर्तितवन्, गरलोद्धारिकाख्यिनागदूषितयमुनाहृदमधिगल्य
तत्क्षणमण्डले निपत्य भीषयित्वा अथ तस्मिन्ननुकम्पामाविष्कृतवन् ! अज्जनाम भगवन् कृष्ण ! मामाश्लिष्यतात् ;
गोपालप्रभो ! अश्लिष्यतात् ॥ .... (३)

(गाथा.) नारियशान्दम् नमक्किरै न्हहेन्न * तेरियवळम् तिरुवुडस्विल्पूश *

ऊरिय कूनिनै उळ्ळेयोडुङ्ग * अन्नु एरुगुरुविनायचोवच्चो एम्बेरुमान्वारावचोवच्चो ॥ ४ ॥

कुञ्जासुप्तस्य सुरभिचन्दनम् ईषत्प्रदेहीत्यपेक्ष्य अथ तया प्रहृष्टया दिव्यमङ्गलविग्रहे लिप्तेन दिव्यचन्दनेन
प्रसन्नतामधिगल्य तस्या गात्रकौटिल्यमपनीय परमानुग्रहं प्रकाशितवन् भगवन् कृष्ण ! समाश्लिष्यतात् ॥

कंससंदेशमाहरता अकूरेण मधुरापुरीमानीतौ कृष्णवलरामौ वीथ्यां व्रजन्तावास्तात् । तदा तत्र काचन
कुञ्जा युवतिः नानाविधचन्दनभरितस्थालीहस्ता समाययौ । तामन्वयुङ्क्त कृष्णः, का त्वम्, कस्यार्थं नयसि
चन्दनमिति । एतेन मधुरमुग्धभाषितेन हृतहृदया सा 'अयि रमणीयदर्शन ! नान्नाऽहमस्मि नैकवक्त्रा ; कंसेन
चन्दनादिसुगन्धद्रव्यसन्नाहकर्मणि नियुक्ताऽस्मि' इत्यवोचत् । अथ कृष्णः * सुगन्धमेतद्राजाहं रुचिरं रुचिरा ! ने ।
आवयोर्गात्रसदृशं दीयतामनुलेपनम् ॥ * इति तामयावतः साच भृशं प्रमुदिता तथैव समापिपत् । ततस्सुप्र-
सन्नो भगवान्चन्दनन्दनस्तां परमानुग्रहपात्रतां नयन् व्यपेतकुञ्जभावाभितिसुन्दरविग्रहां च विततानेति कथञ्चानु-
सन्वेया ॥ .... (४)

(गाथा.) कळल्मन्नशूर्ल व्कतिर्पोल्लिळङ्गि * एळुत्तुमीण्डे यिरुन्दुन्नै नोक्कुम् *

शुळलैप्पेरिदुडै तुच्चोदननै * अळलविलित्ताने यच्चोवच्चो आळियङ्गैयनेयचोवच्चो ॥ ५ ॥

महावीराणां भूयसां भूपतीनां मध्ये स्वात्मानं विस्मृत्य अवशादुत्थाय अथ लज्जया समुपविश्य 'हन्त !
किमिदं विलक्षणं तेजः !' इति विस्मितं नृशंसं मायाविनं च दुर्योधनं निग्रहलक्षोक्तृतीवन् भगवन् कृष्ण !
समाश्लिष्यतात्, चक्रपाणे समाश्लिष्यतात् ॥

अत्रायमितिहासोऽनुसन्धेयः । यदा वासुदेवः पाण्डवदूतस्सन् धार्तराष्ट्रान्तिकं गन्तुं प्रतस्थे, तदा तदा-
गमनमवजग्मिवान् दुर्योधनः स्वस्यूध्यान् सर्वानपि भूपतीन् समाहूय, 'अत्रागमिष्यतो गोपालकस्यार्थे केनापि न
कोऽप्युपचारः कर्तव्यः आसनादुत्थानमपि न कर्तव्यम्' इति ब्रवीयसीमाज्ञामाकलय्य सभामण्डपे सर्वस्वैस्सम-
मासीन आसीत् । अथ तेजस्वी भगवान् कृष्ण आगमत्तत्र । पुरा तथा नाम कृतव्यवस्थो दुर्योधनस्स्वयमेव
पुरस्तादवशादुदतिष्ठत् । ततस्तमनुसृत्य सर्वेऽपि * यथाहं केशवे वृत्तिमवशः प्रतिपेदिरे * इत्युक्तीत्या
समुदतिष्ठन् । तदनन्तरं च, हन्तैवं विप्रतीपं संवृत्तमिति लज्जितास्सन्तस्सर्वेऽपि न्यपीदन् । दुर्योधनस्तु अन्यादृश-
मेतत् कृष्णस्य तेज इति विस्मितोऽपि नैसर्गिकदौरात्म्येन कृष्णविषये द्रोहचिन्तक एवासीदिति ॥ (५)

(गाथा.) पोरोक्कप्पणिं यिष्मिप्पोरैतीप्पान् * तेरोक्क वृन्दाय् शेळुन्दाविंशयक्काय् *
कारोक्कुमेनि वकरम्पेरुक्कण्णने * आरत्तळ्ळावन्दच्चोवच्चो आयर्हळ्ळपोरेरेयच्चोवच्चो ॥ ६ ॥
भूभारनिर्वहणाय भारतसमरसंविधानमारचय्य जैत्रस्य पार्थस्य स्यन्दनं सुष्ठु संचालितवन् ! कालमेवनिभ
कमललोचन कृष्णकिशोर ! समागत्य समाश्लिष्यतात् ; गोपालपुङ्गव समाश्लिष्यतात् । .... (६)

(गाथा.) मिक्कपेरुम्भुकळ् मावलि वेळ्वियिल् * तक्कतितत्तेन्नु दानं विलक्किय *
शुक्किरन्कुणै तुरुम्बालिकळरिय * शक्करक्कैयने यच्चोवच्चो शङ्गमिडत्तानेयच्चोवच्चो ॥ ७ ॥
औदार्यकीर्त्युज्ज्वलमहावलियज्ञवाटे, वामनायासै दानं नोचितमिति दानप्रतपेन कृतवत्तद्विशुक्तस्य दैत्य-
गुरोरक्षि दर्भपवित्राग्रेण विकलीकृतवन् चक्रपाणे ! समाश्लिष्यतात् ; पाञ्चजन्याश्चित्तवाममणे समाश्लिष्यतात् ।
“दर्भपवित्राग्रेण विकलीकृतवन् चक्रपाणे” इति कथनेन सुदर्शनभगवानेव तदात्वे दर्भपवित्रमाविश्य
शुक्तस्य निग्रहं चक्र इति द्योतितं भवति । अत एव सुदर्शनशतके “कृतनयननयव्याहतिर्भागवस्य” इत्यन्व-
ग्राहि । * शक्तिर्यस्येदुदंष्ट्रानखपरशुमुखव्यापिनी तद्विभूत्याम् * इत्येषा सुदर्शनशतकसूक्तिरप्यत्र स्मर्तव्या । (७)

(गाथा.) एच्चिदु मायम् एच्चप्पनरिन्दिलन् * मुन्नैय वण्णमे कोण्डळवायेन्न *
मन्नु नमुच्चियै वानिल्शुलत्तिय * मिन्नु मुडियनेयच्चोवच्चो वेङ्गळवाणने यच्चोवच्चो ॥ ८ ॥
महावलियज्ञवाटे महावलित्तभूमेः स्वायत्तीकरणावसरे लघुविग्रहविसर्जनपूर्वकगुरुविग्रहस्त्रीकारासहिष्णु-
तया 'आः किमेषा माया ? मायावैदग्ध्यमिदं त्वदीयं मम पिता न वेद । भिक्षणकालिकेन रूपेणैव प्रतिगृहाण
दत्तम्' इति निर्वन्धनेऽवस्थितं महावलितनयं नमुचिं नभसि परिभ्राम्य निगृहीतवन् भास्किरीटं कृष्ण ! समाश्लिष्य-
तात् ; श्रीवेङ्कटाग्रिनिलय भगवन् समाश्लिष्यतात् ॥ .... (८)

(गाथा.) कण्डकडलुं मलैयुमुलकेलुम् * मुण्डत्तुक्काचा मुक्किल्लवण्णा ओवेन्नु *
इण्डैच्चडैमुडि यीशनिरक्कोळ्ळ * मण्डैनिरैत्तानेयच्चोवच्चो माविळ्मरुवनेयच्चोवच्चो ॥ ९ ॥
“सागरा महीधरा लोकास्स च कपालं पूरयितुं न प्रभवन्ति हन्त ! नीलमेवनिभ भो भगवन्” इति
जटाधरस्य रुद्रस्य प्रबलमाक्रन्दितं परिहर्तुं तत्कपालपरिपूरणं कृतवन् कृष्ण ! समाश्लिष्यतात्, श्रीवत्साङ्ग !
समाश्लिष्यतात् ॥

स्वस्थेव खजनकस्य वेधसोऽपि स्थितं पञ्चमुखत्वमसहमानो रुद्रस्तस्य शिर एकं नखाग्रेण निक्कन्ततिस्म कदाचित् । द्धनस्य तस्य मुण्डस्य निजकरतलादनपेतस्य केनोपायेन व्यग्रोहनं सुकरमिति विचारयन्तं शंभुमाहु-
स्सुराश्च महर्षयश्च ; 'शंभो ! भैक्षं चर ; भिक्षया यदा कपालस्यास्य पूरणं भवति, तदा करतलादस्य प्रच्युति-
र्भवित्री' इति । अथ शूली सर्वत्र नित्यं पर्यटन् भिक्षमाणोऽपि कपालस्य तस्य पूर्तिं प्रच्युतिं चानवलोकयन्
परितप्तमना मार्गक्रमेण बदरिकाश्रममनुप्राप्य तत्र भगवन्तं नारायणं प्रणम्य प्रार्थ्य तेन परमदयालुना अक्षय-
मित्युक्त्वा सादरमर्पितया भिक्षया कपालस्य पूर्तिं प्रच्युतिं च दृष्ट्वा प्रनष्टपातकः प्रमुमुदे—इतीयं कथाऽत्र वेदितव्या ॥

(गाथा.) तुन्निय पेरिरुद्ध शूलन्दुलकै मूढ * मन्निय नान्मरै मुत्तुं मरैन्दिड *

पिन्निच्चुलकिनिल् पेरिरुद्ध नीङ्ग * अन्नन्नमदानाने यच्चोवच्चो अरुमरै तन्दाने यच्चोवच्चो ॥

सर्वेषामपि वेदानां विलयेन गाढान्धकारे जगति वितते सति तत्तमो निराकर्तुं हंसरूपेणावतीर्णं कृष्ण
भगवन् ! समाश्लिष्यतात् : दुर्लभवेदप्रदानप्रवीण हरे समाश्लिष्यतात् ॥

पुरा कदाचिच्छयानस्य विरिञ्चस्य मुखतः प्रादुर्भूय पुरुषरूपेण संचरतश्चतुरो वेदानपह्वल कश्चिदसुरः
प्रलयनीरपूरे व्यलीयत । तदा भृशं निर्बिण्णेन तेन वेधसा प्रार्थितो भगवान्नारायणो मत्स्यरूपी सन् प्रवाहान्तः
प्रविश्य तमसुरं निहल्य तदपहृतान् वेदांश्च पुनरुद्धृत्य सारासारविवेचनकुशलहंसरूपी सन् विरिञ्चाय पुनरुपादिश-
दिति कथाऽत्र बोद्धव्या ॥ .... (१०)

(गाथा.) नच्चुवाप्तिन्निर्कुम् नारायणन्तन्नै * अच्चो वरुकवेन्नु आयुच्चियुरैत्तन *

मच्चणिमाडप्पुदुवैक्कोन्पट्टन् शोल् * निच्चलुम्पाडुवानीळ् विशुम्वाळ्वरे ॥ ११ ॥

स्वभक्तानां साक्षात्कारयोग्यं भगवन्तं नारायणमुद्दिश्य 'समाश्लिष्यतात् आगल्य समाश्लिष्यतात्' इति
पुरा यशोदया जनन्या कथितं यत्तदेव दिव्यप्राकारपरिवृतवन्निवन्धनगरललामभूतभट्टनाथमुनीन्द्रेण प्रकीर्तितम् ।
ता इमा गाथास्सततं कीर्तयन्तो भक्ता दिव्यधामनिर्वाहका भवितारः । इति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम् ॥

— एतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोक एषः —

बाला आधाव्य दूरात्सरभसमुपसृत्याथ मातुश्शरीरे

गाढाश्लेषं ददानाः कमपि कमपिचानन्दमुद्भावयन्ति ।

एतंचानन्दमीप्सु निजमुत्तमभियाच्याञ्जसा संग्रहृष्टा

धन्यासीत्सा यशोदा, तदिदमभिदधद्विष्णुचित्तोऽतिधन्यः ॥

जगति शिशवो मातुरुत्सङ्गमारुरुक्षन्तस्सजवमुपाधाव्य मातुर्देहमधिरुह्य गाढसंमदवितरणेन विलक्षणानन्द-
संदायका भवन्ति खलु ; ईदृगानन्दलिप्सया यशोदा कृष्णकिशोरं विविधस्तोत्रप्रणयनपूर्वकं प्रार्थ्य प्रमोदतेस्म ।
तदिदमत्र दशके प्राह विष्णुचित्तस्सूरिवरः ॥ .... *

श्रीभट्टनाथदिव्यसूरिदिव्यचरणौ शरणम् ।

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते प्रथमशतके अष्टमं दशकमवसितम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्री भट्टनाथस्वक्ते प्रथमशतके नवमं दशकम्

॥ वट्टनडुवे वळहिन्नं ॥

अवतारिका—पूर्वदशकापेक्षया दशकेऽस्मिन् विलक्षणोऽनुभवः । अर्भका दूरात्सजवमागत्य मातुः पृष्ठतलमाश्लिष्य खेलन्ति खलु लोके । तादृशं खेलनमनुवभूय पुरा जननी यशोदा ; तदभिधत्ते विष्णुचित्त-स्तद्भावभावनया ॥

(गाथा.) वट्टु नडुवे वळहिन्न * मणिकक मोट्टुनुनियिल् मुळैक्किन्न मुत्तेपोल् *

शोट्टुचोट्टेन्न तुळिककतुळिकक * एन् कुट्टन् वन्देन्नैप्पुरम्पुलकुवान् गोविन्दनेचैप्पुरम्पुलकुवान् ॥

वर्तुलाकार रत्नद्वयमध्यमाखन्माणिक्यकोरकाप्रात् प्रादुर्भवन्मुक्ताफलमिव स्थितं परमपवित्रमूत्रविन्दुं शनैश्शनैः प्रस्त्रावयन् मम मुग्धः किशोरो हन्त मे पृष्ठतलाश्लेषसुखं दिशति, गोविन्द एवं सुखाकरोति ॥

कृष्णशिशोर्मुष्कद्वितयं वर्तुलाकाररत्नद्वयत्वेन, गुह्यावयवविशेषस्तन्मध्यमाखन्माणिक्यकोरकत्वेन चोपा-वर्ण्येतामिह । उपमेयवस्तुकथनगन्धमन्तरेण उपमानवस्तुमात्रकथनमत्यन्तातिशयोक्तिः । * पश्य नीलोत्पलद्वन्द्वान्नि-स्सरन्ति शिताशरा इतिवत् ॥ .... (१)

(गाथा.) किण्किणि कट्टि विकिरिकट्टि * कैयिनिल् कङ्कणमिट्टु कळुत्तिल् तोडर्कट्टि *

तङ्गणचाले शतिरा नडन्दुवन्दु * एन्कण्णनेचैप्पुरम्पुलकुवान्, एम्बिरानेचैप्पुरम्पुलकुवान् ॥ २ ॥

किङ्किणीभूषां लघुविद्रुमसरं करभूषां कण्ठभूषां च दधानो मम बालकृष्णः अन्यैश्च विविधैर्भूषणै-र्भूषितस्सन् चारुतरगतिविशेषं कुर्वाणस्समागत्य मे पृष्ठतलाश्लेषसुखं दिशति ; मत्प्रभुरेवं सुखाकरोति ॥ (२)

(गाथा.) कत्तकादित्तु किडन्द पेरुञ्जोल्वम् * ओत्तुप्पोरुन्दिक्कोण्डु उण्णादु मण्णाळ्वान् *

कोत्तुत्तलैवन् कुडिकेडत्तोन्निय * अत्तन् वन्देन्नैप्पुरं पुलकुवान्, आयर्हळेरेन्पुरं पुलकुवान् ॥

स्पर्धाहितत्वेन समृद्धं सुमहत्तरमैश्वर्यं सौमनस्येन ज्ञातिमिस्सममनुभोक्तुमनिच्छतः कृत्स्नं च स्वयमेवोप-भोक्तुमिच्छतश्च दुर्योधनस्य कुटुम्बकं प्रणाशयितुं प्रादुर्भूतः प्रभुर्मे पृष्ठतलाश्लेषसुखं दिशति ; गोपालपुंगव एवं सुखाकरोति ॥ .... (३)

(गाथा.) नान्दकमेन्दिय नम्बि शेरणेनु * ताळन्द धनञ्जयर्काकि धरणियिल् *

वेन्दर्गळट्टक विजयन्मणिच्चिण्डेर * ऊन्दवनेचैप्पुरं पुलकुवान् उम्बर्कोनेचैप्पुरं पुलकुवान् ॥ ४ ॥

“नन्दकनामकगङ्गाधराच्युत ! भवानेव मे शरणं भूयात्” इति प्रार्थ्य प्रणते धनञ्जये परमकृपां प्रदर्शयन् प्रार्थयिनां पार्थिवानां प्रणाशाय सारथ्यं कृतवान्मुकुन्दः पृष्ठतलाश्लेषसुखं मे दिशति ; देवाधिदेव एवं सुखाकरोति ॥ .... (४)

(गाथा.) वेष्कलप्पत्तिरं कट्टि विलैयाडि * कणूपलशेयूद करुन्दलैक्काविन्कीळ *
 पपलपाडि पल्लण्डिशैप्प * पण्डु मणूपलकोण्डान् पुरं पुल्लुवान् वामननेनैप्पुरं पुल्लुवान् ॥

कांस्यपत्रात्मककटिभूषणं दधानो विहृत्य बहिर्वहोपकल्पितदिव्यच्छत्रधारी सन् समागत्य भक्तवर्गप्रकी-
 तितमङ्गलाशासनगाथास्तुतश्च सन् पुरा भूमिविक्रमणं कृतवान् भगवान्मे पृष्ठतलाश्लेषसुखं दिशति ; वामनो
 भगवानेवं सुखाकरोति ॥

कटितटे कांस्यपत्रमयभूषणधारणं विप्रकुमारलक्षणमिव प्राकाले । तादृशभूषणभूषितस्सन् वामनवालको
 विहरन्नासीदिव महात्रलियज्ञवाटसमामातूर्ध्वम् ॥ .... (५)

(गाथा.) शक्तिरमेन्दि तनियोरु माणियाय * उत्तरवेदियिलिन्न वोरुवनै *

कत्तिरिवर्वाण काणि मुत्तुम् कोण्ड * पत्तिराकारन् पुरं पुल्लुवान् पारळन्दानेन् पुरं पुल्लुवान् ॥

छत्रधरवामनब्रह्मचारी सन् यज्ञवेदिकामधितिष्ठतोऽद्वितीयोदार्पणनिधेर्महात्रलेस्सविधं समेत्य सर्वेषामपि
 भूभुजां पुरतः सर्वाणि जगन्ति स्वाधीनयन् विलक्षणवर्मा भगवान्मे पृष्ठतलाश्लेषसुखं दिशति । धरणिविक्रमण-
 दक्षिणो भगवानेवं सुखाकरोति ॥ .... (६)

(गाथा.) पोत्तवुरलै कविल्त्तु अदन्मेलेरि * तित्तित्तपालुम् तडाविनिव्वेणोयुम् *

मेत्तत्तिरुवयिरार विल्ळिज्जिय * अत्तन् वन्देन्नै पुरं पुल्लुवान् आळियानेनै पुरं पुल्लुवान् ॥

उपयोगानर्हमुद्धखलमधोमुखं भुवि निक्षिप्य तदुपरि समारुह्य शिष्यस्थकलशवर्तिमधुरदुग्धनवनीतादिकं
 गृहीत्वा आजठरपूतिं भृशमावाहितवान् प्रभुर्मे पृष्ठतलाश्लेषसुखं दिशति ; एतादृशचेष्टितकुशलः कृष्ण एवं
 सुखाकरोति ॥

मात्रादिभिरुत्तुङ्गस्थाने सुरक्षितं निहितस्य नवनीतादिभोग्यवस्तुजातस्य मोषणे प्रवृत्तः कृष्ण उद्धखलं
 संपाद्य निधाय तदुपर्यारुह्य मुष्णाति ; उद्धखलस्य तस्य उपयोगानर्हत्वविशेषणदानमवधेयमिह । उपयोगयोग्यमुद्ध-
 खलमानीतवान्यदि, तर्हि कार्यवशात्तदन्वेषणे प्रवृत्ता मात्रादय एनं मोषकं गृहीयुः किल ; तथाऽन्वेषणप्रसक्तिर्मा-
 भूदिति धिया उपयोगानर्हमुद्धखलमानिनाय सोऽयमिति ध्येयम् ॥ .... (७)

(गाथा.) मूत्तवै काण मुदुमणल्लुक्केरि * कूत्तुवन्दाडि ककुळलालिशै पाडि *

वायूत्त मरैयोर्वणङ्ग * इमैयवरेत्त वन्देन्नैप्पुरं पुल्लुवान् एम्भिरानेनै पुरं पुल्लुवान् ॥ ८॥

वयोवृद्धगोपलानामप्याकर्षकतया चिरन्तनसैकतविशेषोपरि समारुह्योपविश्य ब्रह्मर्षिभिरभिवन्दितो दिवि-
 पद्मिरमिष्टतश्च सन् मृदुमधुरमुखीगानं मनोहारि नर्तनं च कुर्वन् कृष्णो मे पृष्ठतलाश्लेषसुखं दिशति । अस्मत्प्र-
 भुरेवं सुखाकरोति ॥ .... (८)

(गाथा.) कर्पकक्कायु करुदिय कादलिक्कु * इप्पोळुदीवनेनु इन्दिरन्काविनिळ *

निर्णन शेयूदु निलात्तिकळ मुत्तत्तुळ * उयूत्तवनेनै पुरं पुल्लुवान् उम्बर्कोनेनै पुरं पुल्लुवान् ॥

वासवोद्यानवनस्थितं पारिजाततटं काक्षितवत्यै देव्यै सत्यभामायै सपदि तत्प्रदानं संकल्प्य तमनोकहं
 समुत्साय चन्द्रज्योत्स्नाविशदं द्वारकागृहाङ्गणं प्रापितवान् कृष्णो मे पृष्ठतलाश्लेषसुखं दिशति । देवाधिनाथ एवं
 सुखाकरोति ॥

पारिजातापहरण कथा चैवम्—पुरा देवेन्द्रस्य शरणागतस्य महान्तमवसादमपाकर्तुकामो भगवान् वासुदेवस्तत्प्रार्थनया सत्यभामासमेतो गरुडारूढस्सन् नरकपुरमुपेत्य नरकं तं सुदर्शनप्रयोगतत्संहृत्य, तेनापहृतचरे इन्द्रमातुरदित्याः कर्णभूषणे तस्यै प्रदातुं देवलोकमुपाययौ । तत्र च शचीदेवी सत्यभामाया उच्चावचोपचार-संविधाननिरताऽपि पारिजातकुसुमं देवतैकभोग्यं मनुष्यानहं च मन्वाना न तत्तस्यै समर्पिषत् । तस्मिन् दिव्य-कुसुमे स्पृहातिशयशालिनी भामा प्रियवल्लभसविधे स्वात्मन उत्कण्ठां न्यवेदयत् । अथ सत्यसंकल्पस्स भगवान् गरुत्मन्तमादिदेश—कल्पकानोकहं सत्यभामागृहाङ्गणमुपस्थापय क्षिप्रमिति । सच तथैव सद्यश्चक्रे । तदात्वे शचीप्रेरितो मववा युद्धसन्नद्धः सन् भग्नः प्रतिनिवृत्त इति ॥ .... (९)

(गाथा.) आयुच्चियन्नाकिप्सिरान् पुरं पुल्लिक्य * वेयुत्तडन्तोळिशोल् विट्टुशित्त्न मकिळ्ळुदु *

ईत्त तमिळिवै यीरैन्दुं वल्लवर * वायुत्त नन्मळ्ळैप्पेतु मकिळ्वरे ॥ १० ॥

पुरा कृष्णकिशोरप्रदत्तपृष्ठतलसंश्लेषणसुखमधिकृत्य विलक्षणावयवसन्निवेशया यशोदया यदुक्तं तत्तथा प्राह विलक्षणद्राविडगिरा विष्णुचित्तस्सूरिवरः । ता इमा दश गाथास्संकीर्तयन्ति ये ते भगवद्भागवतमंगलाशासनो-त्सुकसदपत्यशालिनस्सुतुष्टान्तःकरणा विराजेरन्ति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

— एतद्दशकसारांशसंग्राहकरलोकश्चैषः —

वालालङ्कारभूपाञ्चितमृदुतनुना कृष्णाडिम्भेन शश्वत्

दूरादागत्य मूत्रस्रुतिततिसहितं पृष्ठभागे प्रदत्तम् ।

कण्ठाश्लेषं प्रपद्य प्रमदमनुपमं प्राप्तवत्या जनन्या

तत्स्तोत्रं यद्यदुक्तं तदभिहितवता स्मरिणाऽहं सनाथः ॥

अर्भका दूरतस्सरभसमागत्य जनन्याः पृष्ठतलमाश्लिष्य यत्खेलनं कुर्वन्ति, तत्कृष्णोऽपि चक्रे यशोदायाम् । तथानाम खेलनकाले वाल्योचिताभरणनिनद्रश्रवणस्य मूत्रस्रुतिप्रेक्षणस्य च परमभोग्यत्वेन तत्कथन-मपि प्राप्तमभूत् । एवं कथितवत्या यशोदाया भावबन्धमात्मन्यावाह्य कथयामास भगवान् विष्णुचित्तस्सूरिवरः ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते प्रथमं शतकं समाप्तम् ॥

श्रीभट्टनाथदिव्यसूरिदिव्यचरणौ शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीमच्छठकोपयतिराजवरमुनीन्द्रदिव्यचरणा एव शरणम् ॥

अथ श्रीभट्टनाथसूक्ते द्वितीयशतकप्रारम्भः । तत्र प्रथमं दशकम् ।

॥ मेचूदुशङ्गम् ॥

अवतारिका—श्रीभट्टनाथसूक्ते द्वितीयं शतकमुपक्रम्यते । तत्रेदमाद्यं दशकम्—श्रीकृष्णस्य दृग्विभीषणचेष्टितोद्घोषणं गोपीजनकृतमाह । लोके बालानां क्रीडितेषु दृग्विभीषणक्रीडितमप्यन्यतमं प्रथितम् । पक्ष्मणोर्विपर्यासेन कुन्तलानां नेत्रभागेषु बन्धनेन च डिम्भानां मयोत्पादनं हि तत् । एवंविधं भीषणं चेष्टित-

विशेषं गोपकुमारिकासन्धि श्रीकृष्णः कृतवानिति तासां वाचा निवभ्राति दशकमिदं सूरिः ॥ “अप्पुच्चि कादट्टुकिन्नान्” [कृष्णो विभीषयति हन्त भयं प्रसूते] इत्येव एकैकस्या अपि गायया श्वतुर्थचरणो विराजते । केन प्रकारेण भीषणं करोतीति तु स्पष्टतया नाम्यधायि श्लोके । बाला यथा कुर्वन्ति तथैवायमपि कृष्णकिशोरः कृतवानिति सामान्यतया केषाञ्चिदमिसन्धिरासीत् । श्रीरङ्गधामनि अच्ययनोत्सवे एतदिव्यप्रबन्धानुसन्धानकाले [प्रथमोत्सवे प्रातः] अरैरभिधानो दिव्यप्रबन्धगायक एतद्विशकर्षणिनचेष्टिताभिनयं कुर्वन् पक्ष्मणोर्विपर्ययकरणं कुन्तलैर्मुखप्रच्छादनं च चक्रे । तदावे तत्र गोष्ठ्यां भगवान् रामानुजमुनिसावर्भौम आसीत् । तत्पृष्ठतो रामानुज-पदच्छायाचायों गोविन्दसूरिन्ये चासन् । गायकेन संदर्शिते अभिनये अनौचित्यं प्रतिपद्यमानेन श्रीगोविन्द-सूरिणा [एन्वारगुरुवरेण] अरसिकोऽयं गायक इति हृदि कलयता प्रकारन्तरेणाभिनयप्रदर्शनं विलक्षणहस्तमुद्रया संसूचितम् । इङ्गितज्ञो गायकश्चाथ कृतचरमभिनयप्रकारमपहाय शंखचक्रादिव्यहेतिप्रदर्शनात्मकं विलक्षणमभिनय-मकार्पात् । (अथ तद्विष्टुणम्ः) । श्रीकृष्णो भगवान् अवतारसमये दिव्यायुधभूषितहस्त आसीत् । अथ * उप-संहर विश्वात्मन् रूपमेतच्चतुर्भुजम् । जानातु माऽवतारं ते कंसोऽयं दितिजन्मजः । * इति पित्रोः प्रार्थनया दिव्यायुधोपसंहारमतनोत् । तथा तदोपसंहृतं दिव्यायुधमधुना गोपवाल्कासकाशे प्रदर्शयन् स एष गोपाल-कृष्णस्तासां भीषणो भवतिस्मेति संप्रदायविदामनुसन्धानम् । गोविन्दसूरिप्रदर्शितरीत्या गायकस्वामिनि प्रदर्श-यत्यभिनयं गोष्ठीनिविष्टा भगवद्रामानुजप्रभृतयस्सर्वेऽपि हर्षप्रकर्षमवापुः ॥ .... (*)

(गाथा.) मेच्चूदुशङ्गमिडत्तान् नल्वेयूदि * पोय्च्चूदित् तोच पोरैयुडै मन्नार्क्य *

पत्तूर पेरादन्नु भारतम् कैशेय्द * अत्तूदनप्पूच्चि काडुकिन्नान् अम्मनेयप्पूच्चि काडुकिन्नान् ॥

सर्वाभिनन्दननिदाह्य पाञ्चजन्याञ्चितवामपाणिः, मृदुमधुरेणु गानविशारदः, कृत्स्निभूते पराजितानां क्षमाधानानां पाण्डवानां सकलविषसाहाय्यसंविधाता, सर्वथाऽप्याकिञ्चन्यं तेषामपाकर्तुं भारतसमरं च सुष्ठु निर्वहन् जगत्प्रसिद्धतः कृष्णो हन्त विभीषिकां प्रदर्शयति भीषयति हन्त ॥ .... (१)

(गाथा.) मलैपुरै तोल् मन्नवरुम् मारथरुम् मत्तुम् * पलर्कुलैय नत्तुवरुम् पडुळिय * पार्थन्

शिलैवळैय तिण्डेमेंल् मुभिन्न*शेङ्गणलैवलै वन्दप्पूच्चिकाडुकिन्नान् अम्मनेयप्पूच्चिकाडुकिन्नान् ॥

शैलोपमेयभुजशालिनो भूपतीन् महारथान् अन्यांश्च भूयसो धूर्तान् धार्तराष्ट्रांश्च भञ्जयितुं धनुर्धराप्रेसर-धनस्यस्यन्दनसारथ्यं कृतवान् पुण्डरीकाक्षः पार्थविजयप्रशंसनोत्सुकः कृष्णो हन्त विभीषिकां प्रदर्शयति भीषयति हन्त ॥ .... (२)

(गाथा.) कायुनीर्पुक्कु कडम्बेरि * काळियन् तीय पर्णात्तुल् शिलम्बार्क प्पायुन्दाडि *

वेयिन्कुल्लदि विचहनाय् निन्न*आयन्वन्दप्पूच्चि काडुहिन्नान् अम्मनेयप्पूच्चि काडुकिन्नान् ॥

कालियभुजङ्गरालम्बितसकलिन्दनन्दिनीघट्टमासाद्य तत्तीरस्थकदम्बमहीरुहादाशीविषस्य तस्य फणा-मण्डले निपत्य स्वचरणाभरणनिन्दसान्धं ललितनटनमाकलय्य विरचितमधुरमुरल्लिगानो विस्मयनीयः कृष्णो हन्त विभीषिकां प्रदर्शयति भीषयति हन्त ॥ .... (३)

(गाथा.) इरुडिल्ल पिरन्दु पोय् एलै वल्लायर् * मरुडै चविर्प्पित्तु वन्कञ्जन्माल *
 पुराडि यन्नाळेज्जळ पृम्पडुकोण्ड * अरुन्दन्दप्पूचि काडुहिन्नानम्मने यप्पूचि काडुहिन्नान् ॥

मथुरानगरे तमिस्रायां प्रादुर्भूय अथ व्रजमधिगम्य तत्रत्यानामविवेकिनां स्वसजातीयानां वल्लवानां
 स्वविषये जातां भीतिं कंसवधेन निराकृतवान्, तटाकस्नानकाले आस्माकीनान्यम्बराण्यपहतवांश्च धूर्तः कृष्णो
 हन्त विभीषिकां प्रदर्शयति भीषयति हन्त ॥ .... (४)

(गाथा.) शेप्पूण्ड शाडु शिदरि * तिरुडि नेयूकापूण्डु नन्दन्मनैवि कडै ताम्बाळ *
 शेप्पूण्डु तुळ्ळि तुडिक्कुडिक्क * अत्रापूण्डानप्पूचि काडुकिन्नानम्मने यप्पूचि काडुहिन्नान् ॥

असुरावेशदारुणस्य वृषभयोगार्हशकटस्य भञ्जनकर्ता गव्यस्तेयापराधेन नन्ददयितया दाम्ना निवध्य
 प्रहृतस्ततोऽतिमात्रं खिन्नश्च दामोदरो हन्त विभीषिकां प्रदर्शयति भीषयति हन्त ॥ .... (५)

(गाथा.) शेप्पिळ मेन्मुलै देवकि नङ्गैकु * शेप्पड चोत्रि तोरुप्पाडियोम् वैच *
 तुप्पमुम् पालुम् तयिरुम् विल्लङ्गिय * अप्पन्वन्दप्पूचि काडुहिन्नानम्मने यप्पूचि काडुहिन्नान् ॥

विलक्षणवाक्यवसौन्दर्यशालिन्या देवक्यास्तन्भवो भवन् व्रजनिख्याभिर्गोपीभिरस्माभिस्सुरक्षितनिक्षिप्त-
 माज्यं दुर्यधं च आखादितवान् प्रभुः हन्त विभीषिकां प्रदर्शयति भीषयति हन्त ॥ .... (६)

(गाथा.) तत्तुकोण्डाळ कोलो ताने पेत्ताळ कोलो * शित्तमनैया लशोदै यिल्लिञ्जम् *
 कोत्तार्कुरुळुळुळ कोपाल कोळरि * अत्तन्वन्दप्पूचि काडुकिन्नान् अम्मने यप्पूचि काडुकिन्नान् ॥

‘मनस्त्रिन्या यशोदाया असौ स्वीकृतपुत्रः किम्? आहोस्त्रिदौरसपुत्रः?’ इत्युल्लेखयोग्यः कुसुमभरा-
 श्चितकुन्तलशाली गोपालसिंहः स्वामी हन्त विभीषिकां प्रदर्शयति भीषयति हन्त ॥

यशोदास्तन्यपानदर्शनेन ‘कृष्णोऽयं तस्या औरसः पुत्रो भवितुमर्हति’ इति केषाञ्चन जनानां प्रतीतिः;
 ‘एतादृगतिमात्रप्रभावशाली मञ्जापुरुषः कथमनया गोपाङ्गनया प्रसूतो भवितुमर्हति! स्वयंव्यक्तोऽयं देवः पुत्रत्वे-
 नानया स्वीकृतस्यादिव’ इत्यन्त्येषां जनानां प्रत्ययः ॥ .... (७)

(गाथा.) कोडै वन्कूनि शोळकोण्डु * कुवलयत्तुङ्गकरियुम् परियुमिराजियमुम् *
 एङ्गम्परदर्कैळि वन्कानडै * अङ्गणनप्पूचि काडुहिन्नान् अम्मने यप्पूचि काडुहिन्नान् ॥

कुब्जाया मन्थराया मनोरथमनुसृत्य लोकोत्तरगजतुरगाद्यपरिमितसंपत्समृद्धं कृत्स्नमपि राज्यं भरत-
 सात्कृत्य कर्कशमरणं प्रयातवानेष चारुलोचनः कृष्णो हन्त विभीषिकां प्रदर्शयति भीषयति हन्त ॥

रामकृष्णयोर्धर्म्यैक्यरूपं तादात्म्यमनया गायया सुष्ठु प्रतिष्ठापितं भवतीति वेदितव्यम् ॥ .... (८)

(गाथा.) पदह मुदलै वाय्पडु कळिरु * कदरिक्कैक्कप्पि येन्कण्णा कण्णावेन्न *
 उदवप्पुळ्ळन्दु अङ्गुरु तुयर्तीर्ति * अदहन्वन्दप्पूचि काडुहिन्नान् अम्मने यप्पूचि काडुहिन्नान् ॥

प्रबलबाधाकरणे महापातकिना ग्राहेण प्रसभं गृहीतस्य मूलमूलेति खिन्नस्य शरणागतस्य 'आः परमकारुणिक भगवन् !' इत्याक्रन्दतश्च गजराजस्य आपन्नवर्तनाय तार्क्ष्यमधिरुह्य समागत्य तदीयमतिमात्रमव-
सादमपाकृतवान् प्रणतार्तिहरो भगवान् हन्त विभीषिकां प्रदर्शयति भीषयति हन्त ॥ .... (९)

(गाथा.) वल्लाल्लिङ्गै मलङ्ग शरम् तुरन्द * विल्लाल्लनै विडुशित्तन्त्रिरित्त *

शोछान्द अप्पूचि पाडलिवै पत्तुम् वल्लापोंयू * वैहुन्दम्मन्नियिरुप्परे ॥ १० ॥

रणवीरस्य राक्षसेन्द्रस्य लङ्कां भस्मसात्कर्तुं शरान् प्रेरितवन्तं शाङ्गिणमुद्दिश्य श्रीविष्णुचित्तसूरिणा
प्रणीतं गोपबालिकाभीषणविषयकमिदं दशकं कीर्तयन्तो महान्तो दिव्ये धाम्नि नित्यनिरता भवितार इति फल-
श्रुत्या समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

— एतद्दशकसाराथसंग्राहक श्लोक एषः —

बालाः कुर्वन्ति दृग्भ्यां किमपि विहरणं भीषणं हर्षकाणां

तद्वत्कृष्णोऽपि गोपीष्वकुरुत निजदिव्यायुधख्यापनेन ।

प्रोचुर्गोप्यस्तदात्वे तदिदमतिभिया, तत्तथैवानुशंसन्

स्वरिः श्रीविष्णुचित्तो विलसति हृदये मामके ध्वान्तहारी ॥

दृग्भीषणखेलनं कुर्वन्ति लोके बालका इति प्रसिद्धमेतम् । पक्ष्मणोर्विपर्यसनेन केशानां नयनभागेषु
बन्धनेन च डिग्भ्यां भयप्रजननं हि तत् । एवंविधं भीषणं चेष्टितविशेषं बल्लवबालिकासविधे श्रीकृष्णः
कलयामासेति कथनम्-खकीयशंखचक्रात्मकदिव्यहेतिप्रदर्शनेन विभीषयामासेति कथनपर्यायभूतमिति वेदितव्यम् ॥
एतादृशं भयानकं क्रीडितविशेषमधिकृत्य पुरा चकिनाभिर्गोपबालिकारिष्यदुक्तम्, तत्तथैव प्रोवाच भगवान्
विष्णुचित्तसूरिवरः ॥ *

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते द्वितीयशतके प्रथमं दशकम् ॥

श्रीविष्णुचित्तदिव्यसूरिदिव्यचरणावेध शरणम् ॥

श्रीमद्वरमुनये नमः ।

श्रीभट्टनाथसूक्ते द्वितीयशतके द्वितीयं दशकम्

॥ अरवणैयायायरेरे ॥

अवतारिका—स्तन्यपानार्थं यशोदया कृतं कृष्णस्याह्वानमधिकृत्य प्रवर्तते दशकमिदम् । श्रीकृष्णः
कृत्स्नेऽप्यहनि लीलासक्तस्सन् क्षपितकालः श्रमातिशयेन स्तन्यपानमपि विस्मृत्य निद्रालुर्भवत् । अथ
प्रभातेऽप्यलब्धजागरं तं यशोदा प्रबोधयामास नानाविधस्तोत्रगीर्भस्सह । प्रबुद्धोऽप्यथ कृष्णः स्वैरं वीथीषु विहरणे
लोलुपस्सन् स्तन्यपानमकुर्वाण एवासीत् । तदा कथयति माता 'कुमारक !-दुर्बुद्धिदूषितः कंसः त्वयि कठोरचेता
इति प्रसिद्धम्; स च तुभ्यं दुहन्, त्वजिघांसया आसुरप्रकृतीन् भूयसो मुहुः प्रेरयतीति च प्रथितम् ।

अस्यामवस्थायां रथ्यासु निर्भयं खच्छन्दं विहरणं तव नैव मनागप्युचितम् । यथाकालं स्तन्यपानं किमु ते न कर्तव्यम्? वस? मास चरः खैरम् । मातृवाङ्मयपरिपालनं ते भृशमावश्यकमहो; त्वदीयानि चेष्टितानि सर्वाणि मदुत्सङ्गे प्रदर्शयन् सन् प्रेम्णा स्नुते मदीयं स्तन्यं पीत्वा कृतार्थं माम्' इति । तदिदं तद्भावभावनया दिव्यमधुरगाथाभिराचष्टे भगवान्पिप्लुचितसूरिः ॥

*

(गाथा.) अरवणैयायायरेरे अम्ममुण्ण तुयिलेळाये *

इरुमुण्णादुरङ्गि नीं पोयिनुमुचि कोण्डतालो *

वरुं काणेन्वयिरसैन्दाय् वनमुलैहळ् शोर्न्दुपाय *

तिरुवुडैय वाय्मडुत्तु तिलैत्तुदैत्तु प्परुहिडाय ॥ १ ॥

भो भोगिभोगशयनीयशायिन् गोपालपुंगव! ह्यो रात्रावपि त्वं स्तन्यपानमकुर्वन् निद्राणोऽभूः; अद्य च नभसो मध्यमासीदतिस गमस्तिमाली । अतश्च स्तन्यं पातुमुत्तिष्ठ तत्पादपेतनिद्रः । मत्प्रार्थनां विना त्वमेवोत्थाय समागमिष्यसीति व्यभावयम्; हन्त न तथा समागतोऽसि । क्षुधितत्वं च दृश्यते तव कुक्षौ । मम च चारु पयोधरो स्रवत्पयसौ विराजेते । उत्थायागल्य स्तन्यं पिव सानन्दं सकोलाहलं च । (इत्याह्वयति जननी यशोदा ।) (१)

(गाथा.) वैत्त नेय्युम् कायन्द पालुम् वडि तयिरुम् नरु वेण्णुयुम् *

इत्तनैयुम्पेत्तरियेन् एम्बिरानी पिरन्द पिन्नै *

एत्तनैयुम् शेय्यप्पेत्ताय् एदुञ्शेय्येन् कदम्पडादे *

मुत्तनैय मुरुवळ् शेय्दु मूक्कुरिङ्गि मुलैयुणाय ॥ २ ॥

अस्मत्प्रभो कृष्णकिशोर! यदा त्वमिह ब्रजे समजनिष्ठाः, ततः प्रभृति आज्यश्रीरदधिनवनीतादिषु लवलेशमपि नोपलभे । अस्तु तत् । त्वं तु यथेष्टं चेष्टितुं प्रभवसि । तत्कृते त्वामहं मनागपि न दण्डयेयम् । मा स्म कार्षीः कोपम् । मुक्ताफलोष्ठाससमं स्मितमुदञ्चयन् प्राणतश्चाजिघ्रन् स्तन्यं पिव ॥ .... (२)

(गाथा.) तन्दम्मकळ्ळुदु शेन्नाल् ताय्मारावार्तरिक्क किल्लार *

वन्दु निन्मेल्पूशल् शेय्य वाळ वळ् वाशुदेवा *

उन्दैयारुन्तिरत्तरळ् रुन्नै नानोन्नुरप्प माड्रेन् *

नन्दगोप नणि शिरुवा नान् शुरन्द मुलैयुणाय ॥ ३ ॥

अयि नन्दगोपसुन्दरनन्दन! त्वया प्रमसं प्रहृता अर्भका रुदन्मुखा ससन्तः स्वस्वजननीसकाशं यदि गच्छेयुः तास्ता मातरः किमहो सहेरन्? असहमानास्ता इहागत्य त्वद्विषयकाणि निर्वेदवर्चांसि कटुतराण्यवकिरन्ति । तत एव च त्वं विशेषतः प्रहृष्यसि । तव पिता तु न मातृयाऽपि त्वयि दत्तावधानः । अहं तावदवला न त्वां शिक्षयितुं प्रभवामि । आस्तां तदेतत् । वस वासुदेव! मदीयस्तनस्नुते स्तन्यं पिवतात् ॥ (३)

(गाथा.) कञ्जन्तन्नाल् पुणर्क्कप्पडु कळ्ळच्चकडु कलक्कळिय *

पञ्जियन्न मेळ्ळडियाल् पाय्न्दपोदु नोन्दिडुमेन्नु *

अञ्जिनेन्का णमरर्कोवे आयर्क्कडु तळवन्नालो *

कञ्जनै युन्वञ्जनैयाल् वलैप्पडुत्ताय् मुलैयुणाय ॥ ४ ॥

भो देवदेव! कंसप्रेरणया समागतेन दैत्येनाविष्टं शकटे यदा त्वं खकीयेन सुकुमारतरेण पादतलेन क्षितवान्, हन्त तदा तव महती व्यथा जाता त्यादिति भृशमहं चकिताऽभूवम् । यद्यपि अन्येऽपि गोपाला एवमभूवन् भीताः, तथाऽपि मम जाता भीतिस्तु सर्वातिशायिनी । हे कंसवञ्चनपटो कृष्ण! स्तन्यमिदानीं पिव ॥

(गाथा.) तीय पुन्दि कञ्जनुन्मेल् शिनमुडैयन् शोर्तु पात्तु *

मायन्दन्नाल् वलैप्पडुक्किल् वाळक्किन्वाशुदेवा *

तायर्वाय्चोल् करुमङ्कण्डाय् शात्तिच्चोन्ने न्पोह्वेण्डा *

आयर्पाडि क्कणि विळक्के अमर्न्दुवन्दे न्मुलैयुणाये ॥ ५ ॥

भगवन्वासुदेव! अतिदारुणमतिः कंसस्तावत् त्वयि क्रोधपरिप्लुतात्मा भृशम् । यदा त्वमनवहितो वर्तसे तदा त्वां स यदि खचिकीर्षितद्रोहलक्ष्यमाकलयेत, अथ हन्त! नाह मात्मानं धारयितुं प्रभवेयम् । अववेहि कस! मातृवाक्यपरिपालनमत्यावश्यकं कृत्यमिति । पुनः पुनश्चेदं व्रीक्ष्यहम् । त्वं तु मा स्म गच्छः कुत्रापि । व्रजभूषण कस! सोत्साहमागल्य समुत्सुकस्सन् स्तन्यं पिव ॥ .... (५)

(गाथा.) मिन्नैय नुण्णिडैया विरिक्कुळ्मेल् नुळैन्द वण्डु *

इन्निशैकुम् विळिपुत्तु रिनिदमर्न्दा युन्नैक्कण्डार् *

एन्न नोन्धु नोत्तान्ळ कोलो इवनै प्पेत्त वयिरुडैयान्ळ *

एन्नुम् वार्तै येन्दुवित्त इरुडीकेशा मुलैयुणाये ॥ ६ ॥

विद्युत्सन्निभवलम्बशालिललनामणिचिकुरप्रकरेषु निषण्णानां भ्रमराणां हर्षप्रकर्षपरीवाहरूपमधुरनिनदेन व्याप्ते श्रीधन्विनव्यपुरे सानन्दं विराजमान भगवन्! श्रीकृष्णकिशोर! स्वावलोकननिरतानां जनानां मुखात् 'आः कीदृशं तपस्तप्तमिमं शिशुं प्रसूतवत्या महाभागया' इत्येवमभिनन्दनवचः प्रादुर्भाषयन् हृषीकेश! स्तन्यं मदीयं पिव ॥

यशोदाभावनया गाथाः कीर्तयन्नपि विष्णुचित्तसूरिः खकीयानुभवमपि न जहातीति प्रोक्तचरम् । अत एवात्र स्वाभिनिवेशलक्ष्यभूतश्रीधन्विनव्यपुरी [श्रीविळिपुत्तुरु] ललामभूतभगवदभिनत्वेन कृष्णस्य संवोधनमकारि । यशोदयाऽप्येवं संवोधनमकारीति तु न संभावनार्हम् । अत्राभूतैर्विभवमूर्तेश्च धर्मैक्येन तादात्म्यमुपपन्नमेव ननु ॥

अस्यां गाथायां रस्यरहस्यार्थविशेषः कश्चिदन्यापदेशवैखर्या कीर्तितो वर्तते । श्रीधन्विनव्यपुरस्य [श्रीविळिपुत्तुरुदिव्यदेशस्य] यद्विशेषणमिह दत्तं तन्नूनमभिप्रायविशेषगर्भितम् । ललनामणिचिकुरप्रकरासक्तभ्रमर-हर्षास्पदत्वविशेषणमिदं गोदादेवीविषयकसुप्रसिद्धैतिहायविशेषप्रत्यभिज्ञापकं वेदितव्यम् । स्वात्मजां गोदादेवीमेव ललनामणिपदेनात्र विवक्षति विष्णुचित्तसूरिः । तस्याश्चिकुरप्रकरे संसक्तो भ्रमरः श्रीधन्विनव्यपुराधिनाथवटपत्र-शायिभगवानेव । तदिदं गोदादेवीचरित्रविदां सुगमम् * खोच्छिष्टायां स्रजि निगलितं या बलात्कृत्य मुक्ते गोदा * इति पद्यरत्नं च श्रीमद्वृषादानुगृहीतं प्रथितम् । * अलकविनिहिताभिः स्रग्भिराकृष्टनाथा विलसतु हृदि गोदा विष्णुचितात्मजा नः * इति श्रीमन्नगिमान्तगुरुवर (गोदास्तुति) फणितिश्व प्रसिद्धा । तथाच स्वतनयाविषयकं यदैतिहायं प्रथितम् तदेवात्र गाथायां सुचारुतरं व्यञ्जयामास सूरिवर स्तदनुगुणवाग्विन्यासैरित्युक्तं भवति । रसिकस्य भगवतो भ्रमरत्वेन कथनं युज्यते हि ॥ .... (६)

(गाथा.) पेण्डिर्वाळ्वार् निन्नोप्पारै पेरुदुमेन्नु माशैयाले *
 कण्डवर्हन् पोकोळिन्दार् कण्णैयाल् कलक्कनोक्कि *
 वण्डुलाम्पूङ्गुळलिनार् उन्वायमुद मुण्णवेण्डि *
 कोण्डुपोन्ना न्वन्दुनिच्चार गोविन्दा नी मुलैयुणाये ॥ ७ ॥

वत्स गोविन्द ! याया ललनास्वामिह द्रष्टुमागच्छन्ति तास्तास्सर्वा अपि त्वत्सन्निभं शिशुं प्रजनयितु-
 कामास्सत्यः स्वस्य गृहगमनं विस्मृत्य सोत्कण्ठमत्रैवावतिष्ठन्ते । मधुपानवप्रवणभ्रमरपरिवृतचिकुरप्रकरा अन्याश्च
 वनितास्तव सर्वाङ्गसौन्दर्यविलोकनेन विश्वासास्त्यः त्वदधरामृतास्वादनहेवाकेन त्वां खखगृहं नेतुकामा अन्नावति-
 ष्टन्ते । तत् सरभसमायाहि स्तन्यं पातुम् ॥ .... (७)

(गाथा.) इरुमलै पोलेदिन्द मल्लर् इरुवरङ्गमेरिशेय्दायू * उन्
 तिरुमलिन्दु तिहळुमार्बु तेक्क वन्दु एन्नल्लुलेरि *
 ओरु मुलैयै वायूमडुत्तु ओरु मुलैयै नेरुळिकोण्डु *
 इरुमलैयुम् मुरै मुरैयायू एङ्गियेङ्गि यिरुन्दुणाये ॥ ८ ॥

शैलोपमेयमुजवळशालिनोः प्रस्पर्धितुमागतयोरुभयोश्चाणूरमुष्टिकाख्यमल्लयोः शरीरं भस्मसात्कृतवन्
 नन्दनन्दन ! त्वमागल्य मदुरसङ्गमधिरुह्य, परमसुन्दरं तव वक्षस्स्थलं यथा स्तन्येन प्रपूर्णं भवेत्तथा स्तनमेकमास्वा-
 दयन् अपरं च स्तनं हस्तचेष्टयाऽभिपृशन् स्तनद्वयमपि पर्यायेण साह्यादातिशयं पिब ॥ .... (८)

(गाथा.) अङ्गमल प्पोदहत्तिल् अणिकोळ्मुत्तम् शिन्दिनाप्पोल् *
 शेङ्गमल मुहम् वियर्प्प तीमैशेय्दु इम्मुत्तच्चे *
 अङ्गमेल्लाम् पुलुदियाह अळैयवेण्डा अम्मविम्म *
 अङ्गमर्कमुदळित्त अमर कौवे मुलैयुणाये ॥ ९ ॥

पुरा शरणागतानाममराणाम् उदधिमथनेनामृतमनुगृहीतवन् देवाधिदेव भगवन् ! सुरुचिरे कमलकुसुमे
 चारुणि मौक्तिकानि विशीर्णानीवेति वक्तुं योग्यतया तव मुखारविन्दं स्वेदाम्बुकिणाश्रितमाकलय्य दिव्यवपुश्च
 धूलिधूसरितं विरचय्य सदनाङ्गणेऽत्र पांसुक्कीडां मास्म कार्पीः, बाल्यलौल्यतो विरम्य स्तन्यं पातुमायाहि ॥ (९)

(गाथा.) ओडवोड किङ्गिणिहळ् ओलिक्कुमोशै प्पाणियाले *
 पाडिप्पाडि वरुहिन्नायै पर्प्पन्नाव नेन्निरुन्देन् *
 आडियाडि यशैन्दशैन्दिद्रुदु अदनुक्केत्त कूत्तैयाडि *
 ओडियोडि प्पोय्विडादे उत्तमा नी मुलैयुणाये ॥ १० ॥

शैशवोचितस्वलितगतिसमये संजातेन पादाभरणध्वनिना संगीतमुष्पाद्य तादृशगानानुरूपं नटनं च
 विरचय्य सविभ्रमं समागच्छन्तं त्वां साक्षात् पद्मनाभं भगवन्तमेव मन्ये । अयि पुरुषोत्तम ! एवमेवं नटनेन
 सुदूरतो मास्म गमः । आयाहि स्तन्यं पातुम् ॥ .... (१०)

(गाथा.) वारणिन्द कोङ्कैयाचि माधवानुणेन मात्तम् *

नीरणिन्द कुवळै वाशम् निहळ नारुं विल्लिपुत्तर् *

पारणिन्द तोल्पुहळान् पट्टिर्पिरान्पाडल्वल्लार् *

शीरणिन्द शेङ्गण्णाल्मेल् शेन शिन्दै पेरुवर्तामे ॥ ११ ॥

कञ्चुकाश्रितकुचभरया यशोदया स्तन्यपानार्थं यत्कृतं कृष्णकिशोराह्वानम्, तत् कुवल्यसौरभसंभृत-
धन्विनव्यनगरावसथेन विश्वविसृत्तरयशसा भट्टनाथेन तद्भावभावनया प्रोक्तम् । ता इमा गाथा ये कीर्तयन्ति ते
पुण्डरीकाक्षे भगवति प्रवणचित्ता भवितारः ! इति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम् ॥ ... (११)

— एतद्दशकसारांशसंग्राहक श्लोक एषः —

वीथ्यां स्वैरं चरन्तं भयलवविधुरं नन्दनं नन्दपत्नी

हा कृष्ण स्वैरमेवं विहरणमुचितं नैव ते वीथिकामु ।

काले स्तन्यं न पेयं किमु, कठिनहृदः कंसदैत्यस्य दौष्ट्यं

शङ्कां दत्ते, तदेहीत्यकथयदिति तत्प्रोचिवान् मूरिरिद्धः ॥

श्रीकृष्णः वृत्तैऽप्यहनि लीलासक्तस्तन् क्षपितकालः श्रमातिशयेन स्तन्यपानमपि विस्मृत्य निद्रालुर-
भवत् । अथ प्रभातेऽप्यलब्धजागरं तं यशोदा प्रबोधयामास नानाविधस्तोत्रगीर्भिः । प्रबुद्धोऽप्यथ कृष्णः स्वैरं
वीथीषु विहरणे लोलुपस्तन् स्तन्यपाननकुर्वाण आसीत् । तदा कथयतिस्मा माता “हा कुमारक ! दुर्बुद्धिदूषितः
कंसस्तवयि कठोरचेता इति प्रसिद्धम्; सच तुभ्यं दुष्टान् त्वज्जिघांसया आसुरप्रवृत्तीन् भूयसो मुहुः प्रेरयतीति
च प्रसिद्धम्; अस्यामवस्थायां रथ्यासु निर्भयं खञ्जन्दं विहरणं तव नैव मनागप्युचितम् । यथाकालं स्तन्यपानं
किमु ते न कर्तव्यम् ? वत्स ! मास्म चरः स्वैरम्; समागत्य मदुत्सङ्गे निषद्य मदीयं स्तन्यं पिब” इति । इदं
तद्भावभावनया प्रोक्तवान् विष्णुचित्तमूरिरस्माकं स्तुतिपात्रम् ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते द्वितीयशतके द्वितीयं दशकम् ॥

श्रीविष्णुचित्तसुरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते द्वितीयशतके तृतीयं दशकम्

॥ पोय्प्पाडुडैय ॥

अवतारिका—अथस्तनदशके स्तन्यपानार्थमाहूयवती यशोदा कृष्णस्य कर्णवेधोत्सवं चिकीर्षन्ती
तदर्थं ब्रजे सर्वा अपि ललना आहूय अथ तासां सत्कारार्थं ताम्बूलपूगादिकं च सज्जीकृत्य ‘आयाहि कृष्ण !
कर्णवेधोत्सवमनुभवितुम्; कर्णवेधेन न ते बाधालेशोऽपि भविता; इह च पश्य सर्वानपि गोपालबालान् यथा-
कालमनुभूतकर्णवेधान मकरकुण्डलालङ्कृतकर्णाश्च । त्वयाऽपि नन्वेवं वर्तितव्यम्; मा स्म रोदीः; त्वदभिमत-
जम्बूफलपनसफलादिकं च विशेषतो वितरेयम्; आयाहि तर्णमायाहि कर्णवेधार्थं कर्णभूषणधारणार्थं च’ इत्या-
चक्षे । तदिदं तद्भावोपपत्त्या कथयति भगवान् भट्टनाथो मुनिप्रवरः । दशकेऽस्मिन् आनुपूर्व्यां केशवादि-
द्वादशनामावलिप्रथनात्मको विशेषश्चावधेयः । अत एव दशकमिदं फलश्रुतिगाथया सह त्रयोदशगाथात्मकं विराजते ॥

(गाथा.) योग्यपाण्डुरैय निन् तन्दैयुम् ताळत्तान् पोरुतिरल् कञ्जन्कडियन् *

काप्पारुमिल्लै कडल्लवण्णावुन्नै तनिये पोयेङ्गुम् तिरिदि *

पेरप्पाल्लमुलैयुण्ड पित्तने केशवनम्बी युन्नै कादु कुत्त *

आरप्पाल्लपेण्डुहळैल्लारुम् वन्दार् अडैकाय् तिरुत्ति नान् वैत्तेन् ॥ १ ॥

जलधिसवर्ण वत्स कृष्ण ! महात्मा तव जनको नन्दगोपः कार्यवशाद्बहिर्गतवान् नाद्यापि प्रतिनिवृत्तः । युद्धोन्मुखः कंसश्च तव विषये नितरां दारुणः । त्वामभिरक्षितुं शक्तः कोऽपि नास्ति तावदिह । त्वं तु एकाकी सन् सर्वत्र संचरसि खच्छन्दम् । प्रतनास्तन्यपायिन् उन्मत्तकृष्ण ! केशवनामक भगवन् ! त्वदीयकर्णवेधोत्सवार्थं गोपाङ्गनास्सर्वा अपीह समागतास्सन्ति । तासां सत्कारार्थं तावूलादिकं च मया सज्जीकृतमास्ते ॥ ... (१)

(गाथा.) वण्णप्पवळ मरुङ्गिनिळ् शात्ति मलर्प्पादक्किण्णिणियार्प्प *

नण्णित्तोल्लमवर्शिनदै पिरियाद नारायणा विङ्गे वाराय् *

एण्णवर्करिय पिराने तिरियै येरियामे कादुक्किडुवन् *

कण्णक्कु स्तन्नुमळ्ळुमुडैय कनककडिप्पुमिवैया ॥ २ ॥

आश्रितजनहृदयैकनिवाससिक नारायणनामधेय ! कृष्ण ! रमणीयविद्वमभूषालंकृतकटितटस्त्वं पादा-
रविन्द धृतभूषणध्वनिना सह सरगसमत्र समायाहे तावत् । दुरवगमस्वरूपसमाव प्रभो ! व्यथालेशमन्तरेण तव
कर्णयो स्तन्तुवर्तिकां प्रवेशयेयम् । तदनन्तरं धारयितुं योग्ये चारुतरे सौवर्णकुण्डले च इमे ॥ .... (२)

(गाथा.) वैयमेल्लाम्पेरुम् वार्हडल्लाल्लम् महरक्कुळै कौण्डु वैत्तेन् *

वेय्यवे कादिळ् तिरियै इडुवन् नी वेण्डियदेल्लाम् तरुवन् *

उय्यविच्चायर्कुलत्तिनिळ् शोन्निय ओणूशुडरायर्कोळुन्दे *

मैयन्मै शैथ्दिळ्वाच्चियरुळ्ळत्तु मादवने यिङ्गे वाराय् ॥ ३ ॥

अस्माकमुज्जीवनाय गोपालकुलेऽस्मिन्नवतीर्ण महातेजस्विन् माधवसमाख्य गोपालतल्लज ! अनर्घं
मकरकुण्डलं तव कृते सज्जीकृतवत्यहम् । यथा च ते व्यथा न भवेत्तथानाम कर्णवेधं करिष्यामि । त्वदपेक्षितं
सर्वमपि वस्तुजातं वितरिष्यामि । कृष्ण ! गोपालबालिकानां हृदि व्यामोहमुत्पादयन् सन्नत्रागच्छ ॥ .... (३)

(गाथा.) वणनन्नुडैय वयिरक्कडिप्पिडु वार्हाडु ताळप्पेरुक्कि *

कुणनन्नुडैय रिक्कोपाल पिळ्ळैक्कळ् कोविन्दा नीशौल्लुक्कोळ्ळाय् *

इणै नन्नळहिय इक्कडिप्पिडु लिनिय पलाप्पळन्तन्दु *

शुणनन्नणिमुलै युण्ण चरुवन् नान् शोत्तम्पिरानिङ्गे वाराय् ॥ ४ ॥

अयि गोविन्दनामक वत्स कृष्ण ! अमी गोपालबालका यथाकालं कर्णवेधोत्सवमनुभूय सुमनोहर-
कुण्डलालंकृतकर्णास्सद्गुणशालिनश्च खलु विराजन्ते । त्वं तु मातुर्मे भाषितं न मनागप्याद्रियसे । अनादरमिमम-
पोष्य यदि कुण्डलधारणयोग्यो भवितासि अथ ते परमभोग्यपनसफलप्रदानपूर्वकं स्तन्यं च वितरेयम् । एवमङ्गी-
कुरुष्वेति वदन्त्यायमञ्जलिस्ते । मत्सविधमायाहि वत्स ! ॥ .... (४)

(गाथा.) शोचम्पिरानेन्निरन्दालम् कोळ्ळाय् शुरिकुल्लारोडु नी पोय् *
 कोत्तु क्कुरवै पिणैन्दिङ्गु वन्दाल् कुणम् कोण्डडुवनो नम्मी *
 पेरुम्पेरियन वप्पन्तरुवन् पिराने तिरियिड वोडिल् *
 वेय्त्तडन्तोळ्ळार्थिरुम्बु करुङ्गुल्लिवडुवे नी यिङ्गे वाराय् ॥ ५ ॥

भुजसौन्दर्यशालिनीनां ललनानां स्पृहणीय ! नीलकुन्तलसुन्दर ! विष्णुनामक कृष्ण ! तव वद्धोऽय-
 मञ्जलिरित्युत्तवा प्रार्थितोऽपि त्वं न मे वाचमाद्रियसे । कुटिलकुन्तलामिर्वेनिताभिस्सह गत्वा रासक्रीडामारचय्य
 समागच्छसि चेत्त्वम्, कथमहं त्वां गुणशालिनं प्रतिपद्ये ? । अस्तु तत् । पुनः पुनश्च ते पृथून्यूपमस्याणि
 वितरेयम्, यदि त्वं कर्णवेधानुकूल्यमावहसि । आयाहि तावदिह ॥ (इत्याह यशोदा ।)

कर्णवेधोचिते वयसि वर्तमानोऽयं रासक्रीडातत्परः कथं भवितुमर्हतीति शङ्का जायेत । अत्रैवं समा-
 धेयम् । यशोदा तु तदात्वे बाल्योचितं किमपि चेष्टितं कथितवती । पश्चात्तनो विष्णुचित्तसूरिस्तु रासक्रीडात्मकं
 तत् व्यपदिशतीति । क्रीडाविशेषवाची शब्दोऽयं क्रीडासमान्ये वर्तत इति प्रहीतं युक्तम् । .... (५)

(गाथा.) विण्णेल्लाम् केट्टक वळ्ळुदिट्टाय् उन्नायिल्विरुम्बियदनै नाचोक्कि *
 मण्णेल्लाम् कण्डेन्मनत्तुळ्ळे यङ्गि मधुसूदने येन्निरुन्देन् *
 पुण्णुदुमिल्लै युन्कादु मरियुम् पोरुत्तिरैप्पोदिरु नम्मी *
 कण्णावेन्कार्मुहिले कडल्वण्णा कावलने मुलैयुणायै ॥ ६ ॥

मृद्वक्षणापराधनिमित्तेन मया प्रहृतस्त्वं वत्स कृष्ण ! भृशमुच्चैररोदीः । तदात्वे त्वदास्ये मृदमवलोकितुं
 व्यवसितवत्या मया तत्र सकलानि भुवनानि निरीक्षितानि हन्त । अहह ! ईदृशं सकलजगद्वक्षणादक्षिणं प्रमुखं
 किल प्राहरम् ! इति चकिता सती 'मधुसूदनो भगवानेवासी' इत्यवाधारयम् । आस्तां नाम तत् । तव कर्णे
 ब्रणवाधा न काऽपि भवित्री । कर्णवेधकुण्डलधारणसमये खलपीयसी व्यथा यद्यपि जायेत, क्षणं तां सहस्र ।
 गुणगणभरित ! नीलमेघनिभ ! जलधिसर्वगकृष्ण ! भगवन् ! मदीयस्तन्यपाने व्यग्रो भव ॥ .... (६)

(गाथा.) मुलैयेदुम् वेण्डेनेत्रोडि निन्कादिल् कडिप्पै परित्तेरिन्दिडु *
 मलैयै येडुत्तु महिळ्ळन्दु कन्मारिकात्तु पशुनिरै मेय्त्ताय् *
 शिलैयोन्निरुत्ताय् तिरिविधिकरमा तिरुवायर्पाडिप्पिराने *
 तलैनिलाप्पोदे युन्कादैप्पेरुक्कादे विड्डिडेन् कुत्तमेयन्ने ॥ ७ ॥

गोवर्धनाद्रिसमुद्भवेन शिलावर्षविपन्निवारणनिपुण ! गोपालबालक ! जानकीपरिणयाय रौद्रधनुर्भञ्जन-
 पटो त्रिविक्रमाभिधान ! गोकुलमहोपकारक ! स्तन्यमन्यच्च न किमप्यपेक्षितं ममेति प्रोच्य महित्सितं वस्तुजातमव-
 धीयं प्रधाव्य कर्णभूषां च निरस्तवानसि । अतिशैशववयस्येव तव कृत्यमिदं न ह्यहं कृतवती । ममैव खल्वसावपराधः ॥

(गाथा.) एन्कुत्तमेयेन्नु शोळुवुम् वेण्डाकाण् एन्नैनान् मण्णुण्डेनाह *
 अन्वुत्तु नोक्कि यडित्तुम्पिटित्तुम् अनैवक्कुम् काडित्तैल्लये *
 वन्पुत्तरविन्पहै क्कोडि वामननम्मी उन्कादुहळ् तूरुम् *
 तुन्वुत्तनवेल्लाम् तीर्पाय् पिराने तिरियिडु चोळुहेन्मेय्ये ॥ ८ ॥

(गाथायामस्यां पूर्वार्धे कृष्णभाषितम्; उत्तरार्धे यशोदामाषितमिति वेदितव्यम् ।) अयि जननि ! यशोदे ! ममैव खल्वसावपराध इति स्वात्मगर्हया यदुक्तं त्वया, तत् ममैव खल्वपराधिव्यवस्थानुरूपम् । वस्तुतो मयि न कोऽप्यपराधः । अकृतमृद्भक्षणमपि मां मृद्भक्षकमुत्त्वा सादरं मम वदनं विलोक्य अकाण्डे मां प्रहस्य, दुष्टमिमं डिम्भं पश्यतेति अन्येभ्योऽपि जनेभ्यो मां प्रदर्शितवती खल्वसि त्वम् इति कथितवन्तं कृष्णं प्राह यशोदा—अये गरुडध्वज वामनमूर्ते ! एवं नाम वाक्कलहेन वृथा कालयापने कृते सति, विद्वौ तव कर्णौ नीरन्ध्रौ स्याताम् । प्रणतार्तिहर प्रभो ! तव कर्णरन्ध्रे भूषणप्रवेशनपूर्वाङ्गतया तन्तुवर्तिकां प्रवेशयितुमनुजानीहि । अथ, इतःपरं त्वां न ताडयेयमिति सत्यं शपेय ॥ .... (८)

(गाथा.) मेय्यन्तु शोल्लुवाशोल्लै वक्ररुदि तोडुप्पुण्डाय् वेण्णेयेयेय् *

कैयैप्पिडित्तु करैयुरलोडेनै काणवे कडित्तिलैये *

शेय्दन शोल्लि शिरित्तङ्गिरु विकल् शिरीदरा वुन्काडु तूरुम् *

कैयिल् तिरियै यिडुकिडाय् इन्नन्न् कारिहैयाशिरियामे ॥ ९ ॥

(अस्यामपि गाथायां पूर्वार्धे कृष्णभाषितम् । उत्तरार्धे यशोदामाषितम् ।) जननि यशोदे ! येये यच्चद्वदन्ति तत्सर्वं तथ्यमेवेति मत्वा त्वं नवनीतचौर्यापराधं मय्यारोप्य प्रसभं मां गृहीत्वा बहुजनापहास्यतया उल्लखलवन्धं प्रापयः खलु (इत्युक्तवन्तं कृष्णं प्राह यशोदा—) अये श्रीधर ! एवमेवं मया कृतं किमपि किमपि कृत्यमधुनाऽभिधाय स्मयमानमुखस्त्वं दूरतोऽवतिष्ठसे यदि, तव कर्णौ नीरन्ध्रौ स्याताम् । अथच इमा ललना अपहसेयुस्त्वां शूद्रकर्ण इति । तादृगपहासावकाशमप्रदाय मत्करस्थिततन्तुवर्तिकां कर्णे कलय कुमारक ! ॥ (९)

(गाथा.) कारिहैयाक्कु मुनक्कुमिल्लक्कुत्तेन् ? काडुहर् वीङ्गियेरियिल् *

तारियादाहिल् तलैनोन्दिडुमेन्नु विड्डिडेन् कुत्तमेयन्ने *

शेरियिल् पिळ्ळैहळैल्लारुम् काडुपेरुक्कि तिरियवुम् काण्डि *

एविडै शेत्तिळ्ळुचेरिन्दिडु इरुडीकेश एन्दन्कण्णे ॥ १० ॥

अस्यां गाथायां प्रथमपादमात्रं कृष्णस्य वचः; अथ पादत्रयं यशोदावचः ।) जननि यशोदे ! अपहसितुमिच्छवः काममपहसन्तु नाम । मम कर्णयोः व्यथायां जातायां, तासां ललनानां तव च किं नाम क्षतम् ? (इति वदन्तं कृष्णं प्राह यशोदा—) अयि हृषीकेश वत्स ! इतः प्रागेव कर्णवैधादिकं ते कर्तव्य-मासीत्; अतिशैशवे तत्करणे तव भेदसद्वा व्यथेति खल्वहमुपेक्षितवती । तदिदं ममैव ह्यपराधः । अरिष्टासुर-निरासक ! वत्सासुरविमर्दनं कृष्ण ! ब्रजेऽस्मिन् त्वदितरान् सर्वानपि बालकान् पश्यसि खलु त्वं कर्णिकालंकृत-कर्णान् । त्वयाऽपि ननु तादृशेन हि वर्तितव्यम् ॥ .... (१०)

(गाथा.) कण्णैक्कुळिर व्कलन्देङ्गुम् नोक्कि कडिकमल् पूङ्गुल्लार्हिल् *

एण्णत्तेन्नुमीरुन्दु तित्तिक्कुम् पेरुमाने येङ्गळुदे *

उण्णक्कनिकल् तरुवन् कडिप्पोन्नुम् नोवामे काडुक्किडुवन् *

पण्णैक्किळिय च्चळडुदैत्तिडु पर्पनावा विङ्गे वाराय् ॥ ११ ॥

सुगन्धिकुरप्रकराणां वल्लवीनां नयनैस्सह खनयने संपृक्ते कृत्वा साकूतमिव तासां सर्वाङ्गसुषममभि-
वीक्ष्य, तासां हृदयदहस्रमधिवसन् परममधुरमूर्ते भगवन् पद्मनाभसमाख्य कृष्ण ! भोक्तुं ते फलानि वितरेयम् ;
व्यथालेशमन्तरेण कुण्डलधारणं च ते कारयेयम् । अयि शकटभञ्जननिपुण कृष्ण ! समायाह्यत्र ॥ .... (११)

(गाथा.) वावेन्नुशोल्लियेन् कैयैप्पिडित्तु वलियवे कादित्तु कडिप्पै *
नोवत्तरिभिकल्लउनविकल्लिक्कुत्तेन् कादुक्कळ् नोन्दिडुम् किल्लेन् *
नावर्पळ्म् कोण्डुवैत्तेन् इवै काणाय् नम्बी ! * मुन्वज्जमकळै
शावप्पालुण्डु शकडिरप्माय्न्दिडु दामोदराविज्जे वाराय् ॥ १२ ॥

(पूर्वार्धं कृष्णवचः ; उत्तरार्धं यशोदावचः) अयि जननि यशोदे ! वत्स ! समायाह्यत्रेति सादरं
मामाहूय प्रथमं मम करौ परिगृह्य व्यथां समुत्पाद्य कर्णयोः कुण्डलधारणं कारयन्त्यास्तव का नाम हानिरुपपत्त्यते !
ममैव खल्वसह्या बाधा । नास्ति मे तत्सहन शक्तिः (इत्युक्तवन्तं कृष्णं प्राह यशोदा) गुण परिपूर्ण ! दामोदर-
समाख्य कृष्ण ! त्वदभिमतानि जम्बूफलानि सज्जीकृतानि मया समवलोक्य ; पूतनास्तन्यपायिन् शकटमर्द-
नदक्षिण वत्स ! समायाह्यत्र ॥ .... (१२)

(गाथा.) वार्हादुतालप्पेरुविकयमैत्तु मकरक्कुळैयिड वेण्डि *
शीरालशोदै तिरुमालैचोन्नशोल् शिन्दैयुल् निन्नु तीकळ् *
पारार् तोल् पुक्कळान् पुदुवै मन्नन् पभिरुनामत्ताल् शोन्न *
आरादवन्दादि पन्निरण्डुम् वल्लार् अच्युदनुक्कडियारे ॥ १३ ॥

कृष्णकिशोरस्य कर्णवेधम् अथ कुण्डलधारणं च कारयितुं कामयमानया यशोदया साधु साधु यदुक्तं
तत्तयैव संचिन्त्य विश्वविसृत्वरयशसा भट्टनाथसूरिवरेण द्वादशनामावलीप्रथमपूर्वकम् अतिभोग्यान्तादिप्रक्रियया च
परिकीर्तितम् । ता इमा द्वादश गाथा ये कीर्तयन्ति ते भवितारोऽच्युतभक्तिनिष्ठा इति फलश्रुतिगाथया परिस-
मापितमिदं दशकम् ॥ .... (१३)

— एतद्दशकक्षारांशसंप्राहकश्लोक एषः —

श्रीकृष्णे कर्णवेधं कलयितुमधिकोत्कण्ठिता दिव्यमाता
तस्योक्त्वा केशवादिद्वयधिकदशमहानामवर्गा सुभोग्यम् ।
जम्बूमुख्यं प्रदद्यां फलमतिमधुरं मास्य रोदीस्सुखं ते
भूयादित्याजुहावेत्यभिदधति मुनौ विष्णुचित्तेऽस्मि भक्तः ॥

यशोदा कृष्णकिशोरस्य कर्णवेधोत्सवं कर्तुकामा गोकुलवर्तिनीस्सर्वा अपि वनितास्तदर्थमाहूय तासां
सत्काराय ताम्बूलादिकं च सन्नाह्य 'कर्णवेधोत्सवमनुभवितुं कृष्ण समागच्छ ; बाधा तु न ते मनागपि भवित्री
कर्णवेधतः ; जम्बूफलादिकं च ते वितरेयम् ; सुखं ते भूयात् ; इत्युक्त्वा तमाह्वयतिस्म, तदिदं द्वादशनामावली-
प्रथममधुरं वचनमनुवदतिस्म भगवान् भट्टनाथसूरिवरः । तस्मिन्नहमस्मि भक्तः ॥

इति भट्टनाथसूक्ते द्वितीयशतके तृतीयं दशकम् ॥

श्रीभट्टनाथसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

पेरियाळ्वार तिरुमोळि

श्रीमद्वनाथस्वके द्वितीयशतके चतुर्थ दशकम्

॥ वेण्णैयळैन्द कुण्डुम् ॥

अवतारिका—अधस्तनदशके कृष्णस्य कर्णवेधकुण्डलधारणे कृतवत्या यशोदया अथ तस्य स्नाने च समजनि समुत्कण्ठा । स्नानोपयुक्तान्युपकरणानि सर्वाणि संभृत्य वत्स स्नातुमायाहि ; गोष्ठेषु विहरणेन त्वदीय-गात्रमशेषं पांसुप्रदिग्धं परिदृश्यते ; * सरसिजमनुविद्धं शैवलेनापि रम्यम् इत्युक्तरीत्या गोधूलिधूसरितकोमल-दिव्यगात्रं द्रष्टुमुत्कण्ठा मम महती कामम् । तथाऽपि येये त्वां पश्यन्ति ते सर्वेऽपि त्वद्विषये मामश्रद्धाधानां मन्यमाना विनिन्देयुः ; त्वन्मनोरमा नीलादेवी च अहह ! मलीमसागान्त्रोऽसीति त्वां परिहसेत् । एतादृशपरिहासोपालम्भा-देरवकाशमप्रदाय क्षिप्रमायाहि स्नातुमित्युक्तवती सा । तदिदं तद्भावभावनया भट्टनाथसूरिराचष्टे दशकेऽस्मिन् ॥

(गाथा.) वेण्णैयळैन्द कुण्डुं विळैयाडु पुळ्ळदियुत् कोण्डु *

तिण्णन विच्चिरायुचै तेयुत्तुक्किडक नानोडेन् *

एण्णैय पुळिप्पळ्ळोण्डु इङ्गेत्तनै पौदुमिरुन्देन् *

नण्णलरियपिराने नारणा नीराड वाराय् ॥ १ ॥

वत्स कृष्ण नारायण ! अजस्रं नवनीताभिमर्शजनित गन्धविशेषेण सह लीलापांसुपुञ्जदिग्धगात्रस्त्वं अद्य रात्रौ बाधामधिकामवाप्त्यसि कण्डूतिमयीम् । नाहं तत्सहेय । अभ्यङ्गनार्थं तैलं तिन्त्रिणीफलं च अत्र सजीकृत्य चिरात्किलाहं त्वदागमनप्रतीक्षिणी वर्ते । स्वयन्नदुर्गम प्रभो ! स्नातुमायाहि ॥ .... (१)

(गाथा.) कन्नुळोडचेवियिल् कडेरुम्बु पिडित्तिडाल् *

तेन्त्रिक्केडुमाहिल् वेण्णय् तिराडि विळुङ्गमा काण्वन् *

निन्न मरामरं शायुत्ताय् नीपिरन्द तिरुवोणम् *

इन्नु नी नीराडवेण्डुम् एम्बिरानोडादे वाराय् ॥ २ ॥

पुरा रामो भूत्वा सप्त सालवृक्षान्निष्पत्तीकृतवन् कृष्णकिशोर ! त्वं लीलापरस्सन् वत्सानां कर्णेषु कृष्णपिपीलिकाः प्रवेशयसि । एवंनाम चेष्टाकरणे वत्सास्ते चकिताः प्रधावेयुः खलु । प्रधाव्य प्रनष्टेषु तेषु, कथं त्वया नवनीतमास्त्रादयितुं शक्यं स्यात् । तस्यज तादृशानि दुश्चेष्टितानि । त्वदीयजन्मतारका श्रोणा ह्यद्य ; अतस्तस्या स्नातव्यम् । अस्मत्स्वामिन् ! मास्म धावीस्समाहि ॥ ... (२)

(गाथा.) पेयुच्चि मुलैयुण्णक्कण्डु पिन्नैयुम् निळ्ळादेन्नेञ्जम् *

आयुच्चियरेळ्ळारुम् कूडि अळैक्कवुम् नान्मुलै तन्देन् *

कायुच्चिन नीरोडु नेल्लि कडारत्तिल् पूरितु वैत्तेन् *

वायुत्तपुहल् मणिवण्णा मञ्जनमाड नी वाराय् ॥ ३ ॥

यशस्विन् मणिवर्णं कृष्ण यदा त्वं पूतनास्तन्यमपिवः, तदा तयाऽनुभूतां विपदं साक्षात्कृतवती साहं
 'स्तन्यदायिन्या ममापि तादृशी विपदुदियात्किमु !' इति भीता सती तुभ्यं स्तन्यदानाद्वारिता भवितुमर्हामि;
 तथापि मनो मम न विरक्तिमश्नुते ते स्तन्यदानात् । किञ्च 'तस्मै स्तन्यं मास्म वितर' इति गोपीमिराकुष्टाऽप्यहं
 हन्त ते स्तन्यमदाम् । तदास्ताम् आमलकीदलेन सह संतापितं स्वानीयं कटाहे सज्जीकृत्य निहितं मया । वस्स
 ज्ञातुमायाहि ॥ ... .. (३)

(गाथा.) कञ्जन् पुणप्पिनिळ् वन्द कडिय शकडमुदैत्तु *
 वञ्चकप्पयुमगळ् तुज्ज वाय्मुलै वैत्त पिराने *
 मञ्जळुम् शेज्जळ्नीरिन् वाशिकैयुं नारु शान्दुम् *
 अञ्जन्मुम् कोण्डुवैत्तेन् अळगने नीराड वाराय् ॥ ४ ॥

कंसप्रेरणया समायातं कर्कशं शकटासुरं शिथिलीकृतवन्, विप्रलम्भसक्तचित्तां पूतनां मारयितुं
 तस्यास्तन्यं पीतवान् प्रभो ! हरिद्रां कल्हारस्रजं सुगन्धिचन्दनम् अञ्जनं च सज्जीकृतवती वर्ते । सुन्दरकृष्ण
 ज्ञातुमायाहि ॥ ... .. (४)

(गाथा.) अप्पङ्कलन्द शित्तुण्डि अक्कारम् पालिल् कलन्दु *
 शोप्पड नान् शुट्टुवैत्तेन् तिन्नलुरुदियेल् नम्बि *
 शेप्पिळमेन्मुलैयार्हल् शिरुपुरम् पेशिच्चिरिप्पर् *
 शोप्पड नीराडवेण्डुम् शोत्तम्बिरानिज्जे वाराय् ॥ ५ ॥

कृष्ण ! चारुपयोधरा गोपाङ्गनाः 'मल्लोमसवपुरयं बालकः' इति त्वां यथा न परिहसेयुस्तथा त्वया
 ज्ञातव्यं ननु; त्वदयं मया मधुराणि भक्ष्याणि बहूनि सन्ति सज्जीकृतानि; यदि तेषां खादनं कामयसे ज्ञातुमाया-
 ह्यत्र; तव वदोऽयमञ्जलिः ॥ ... .. (५)

(गाथा.) एण्णैय् वकुडत्तैयुरुट्टि इळप्पिळ्ळै किळ्ळियेळुप्पि *
 कण्णैप्पुरट्टि विळित्तु कळकण्डु शेय्मुम्बिराने *
 उण्णक्कनिहल् तरुवन् ओलिक्कडलोद नीर्पोले *
 वण्णमळगिय नम्बी मञ्जनमाड नीवाराय् ॥ ६ ॥

अयि सिन्धुसवर्णं कृष्णकिशोर ! तैलभाण्डं त्वमुल्लोयसि भूतले; स्वपतो बालकान् नखक्षतसृष्ट्या
 समुद्रोदधयसि । पद्मणोर्विपर्यसेनेन विभीषिकाञ्च वितनोषि । एवंनाम दुश्चेष्टितानि कुर्वन्कुमार ! दद्यां ते खादूनि
 फलानि भोक्तुम्; ज्ञातुमायाहि वस ॥ ... .. (६)

(गाथा.) करन्दनल् पालुम् तयिरुम् कडैन्दुरिमेल् वैत्तवेण्णैय् *
 पिरन्ददुवे मुदलाह पेत्तरियेनेम्बिराने ! *
 शिरन्द नळ्तायलर्त्तुत्तुम् एन्वदनाल् पिरर्मुन्ने *
 मरन्दुमुर्ैयाड माट्टेन् मञ्जनमाड नीवाराय् ॥ ७ ॥

शिक्ष्येषु निहितं दधि नवनीतं च कृष्णकिशोर ! तव जन्मतः प्रभृति नैव लभेऽहम् । हन्त माताऽऽ
वत्से परीवादान् प्रलपतीति लौकिका उपाळमेरन्त्रिति मिया त्वच्छेष्टितानि नाहं विस्मृत्यापि वहिः प्रकाशयामि ।
अस्तु तत् ; स्नातुमायाहि वत्स ॥ ... .. (७)

(गाथा.) कन्निनै वालोलै कडि कनिहळदिर वेरिन्दु *
पिन्तोडन्दोडियोर् पाम्बै पिडित्तुक्कोण्डाडिनाय्पोलुम् *
निन्तिरत्तेनछेन् नम्बि नीपिरन्द तिरुनन्नाळ् *
नन्नु नी नीराडवेण्डुम् नारणा वोडादे वाराय् ॥ ८ ॥

वत्सस्य वाले तालच्छदं निव्रज्य तं फलेषु प्रक्षिपसि वत्स ! अथ च कालिन्दीतीरं प्रधाव्य कालिय-
भुजगं करे गृहीत्वा तच्छिरसि नर्तनं च वितनोषि ; तव चेष्टितानि सर्वाणि नहि विज्ञातुं प्रभवाम्यहम् । विष्णु-
पर्यायभूतस्य तव जन्मनक्षत्रं श्रोणा खल्वद्य ; नारायण ! साधु स्नातव्यं त्वया ; धावनं विहाय समायाहि तावत् ॥

(गाथा.) पूणित्तोळुविनिल् पुक्कु पुळ्ळदियलैन्द पोन्मेनि *
काणप्पेरिदुमुगप्पन् आकिलुम् कण्डार् पळिप्पर् *
नाणेत्तैन्युमिलादाय् नप्पिन्नै काणिल् शिरिक्कुम् *
माणिक्कमे एन्मणिये मञ्जनमाड नी वाराय् ॥ ९ ॥

गोष्ठेषु प्रविश्य पांसुविहारकरणेन धूलिधूसरितं तव दिव्यगात्रं द्रष्टुं मम कुतः हलमेव सत्यमस्ति ।
तथापि 'कुमारकस्य स्नपनमन्येपा न करोतीति मां परिवदेयुर्लौकिकाः ; तव प्रेयसी नीला च मलीमसगात्रं त्वां
वीक्ष्य विहसेत् । अयि निरपत्रप मणिमाणिक्यसन्निभ कृष्ण ! स्नातुमायाहि ॥ .... (९)

(गाथा.) कार्मलिमेनि निरत्तुक्कण्णपिरानै गुहन्दु *
वार्मलि कोङ्गै यशोदै मञ्जनमाडिय वात्तै *
वार्मलितोळ पुदुवैक्कोन् पडुर्पिरान् शोन्नपाडल् *
शीर्मलि शेन्दमिळ वळ्ळार् तीविनैयादुमिलरे ॥ १० ॥

कालमेघातिशायिसौन्दर्यशालिदिव्यविग्रहं कृष्णकिशोरं कञ्चुकाश्रितपयोधरा पुरा स्नानार्थं सानन्द-
माहूय स्नपयतिस्मेति विषयमधिकृत्य श्रीधन्विनव्यनगराधीशेन भट्टनाथमुनीन्द्रेण कथिता इमा द्राविडगाथा ये
कीर्तयन्ति ते अपहतपाप्मानो भवितारः इति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

— एतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोक एषः —

गोष्ठेषु क्रीडनेन प्रचुरतरपरागोपरागं त्वदङ्गं
द्रष्टुं वाञ्छा गरिष्ठा मम तदपि हसेत्प्रेयसी ते तु नीला ।
लोकाश्चोपालमेरन् कथमहमिह तत्सोढुमीशे तदेहि
स्नातुं कृणोति माताह्वयदिति कथयन्विष्णुचित्तो गतिर्नः ॥

ज्ञानार्थं सर्वाण्युपकरणानि सजीकृत्य, वत्स ज्ञातुमागच्छ; गोष्ठेऽपि क्रीडनेन त्वदीयं वपुरखिलं परागोपहतमवलोक्यते । * सरसिजमनुविद्धं शैवलेनापि रम्यं मलिनमपि हिमांशोः लक्ष्म लक्ष्मीं तनोतीत्युत्तरीत्या गोधूळिधूसरित कोमलदिव्यगात्रं द्रष्टुमुत्कंठा मम महती कामम्; तथापि द्रष्टारस्सर्वे मदीयामश्रद्धां अधिकृत्य विनिन्देयुः, त्वन्मनोरमा नीला च अहह मलीमसगात्रोऽसीति त्वां परिहसेत्; एतादृशपरिहासोपालम्भादेरवकाशम-
प्रदाय क्षिप्रमायाहि ज्ञातुमिति सानुनयमुक्तवती यशोदा, तदिदमुवाच भगवान् विष्णुचित्तो मुनिवरः ॥

श्रीभट्टनाथ दिव्यसूरि चरणावेव शरणम् ।

॥ श्रीस्तु ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते द्वितीयशतके पञ्चमं दशकम्

॥ पिन्नैमणाळनै ॥

अवतारिका—श्रीकृष्णस्य ज्ञानोत्सवनिर्वर्तनमधस्तनदशके निबद्धम् । अथ चिकुरप्रकरपरिष्करणानु-
भवः निबध्यते अस्मिन् दशके । कृष्णकिशोरस्य चिकुरप्रकरपरिष्करणं चिकीर्षितमासीद्यशोदायाः । तदर्थमाहूतः
कृष्णो रथ्याक्रीडासु कुतूहलभूम्ना धावने सपृष्ठामिरुचिस्सन् मातुरमिमुखो नासीत् । लोके बालकानामलंकरणादिकं
चिकीर्षन्त्यो मातरः काकाह्वाने प्रवर्तन्ते । तदात्वे बालाश्च क्रीडावैयग्र्यं विहाय विस्मृत्यवा काकागमने उत्तान-
दत्ताननाः स्तब्धा इवावतिष्ठन्ते । तादृशे समये स्वचिकीर्षितं कार्यं कुर्वन्ति मातरः कुमारकेषु—इत्यनुभवसाक्षि-
कम् । एवमेवात्र यशोदापि कृतवतीति तत्कृतकाकाह्वनप्रणाल्या दशकमिदं निबध्यते । हेवायस ! अत्रागल्य
केशपरिष्करणं कलय इति प्रतिगाथं प्रोच्यतेऽत्र । किमहो वायस एव स्वयं करोति केशप्रसाधनमिति शंका जायेत ।
वस्तुस्थितिर्न तथा । वायसे आहूते सति बालानामान्यपर्यं जायते । तदात्वे तत्केशप्रसाधनं सुकरं भवति मातु-
रित्येव वस्तुस्थितिः । एवं च वायसाह्वानेन कृष्णकिशोरस्य आन्यपर्यमुत्पाद्य तत्केशप्रसाधनं कर्तुकामाया यशोदायाः
अनुकारोऽस्मिन् दशके भवतीत्युक्तं भवति ॥

(गाथा.) पिन्नैमणाळनै पेरिल्लिडन्दानै * मुन्नैयमरमुदल् तनिचित्तनै *

एन्नैयुमेङ्गळ् कुडिमुळ्दाळ्कोण्ड * मन्ननै वन्दु कुळ्वारायक्काक्काय् मादवन्तन्कुळ्वारायक्काक्काय् ॥

हे वायस ! नीलादेवीबल्लभं तिरुप्पेरुनगराख्यदिव्यदेशे कृतशयनं नित्यसूरिनिर्वाहकं जगन्निदानभूतं
मत्कुलसमुज्जीवनसमर्थं च कृष्णं समुपसृत्य कुरु तावदस्य कुन्तलपरिष्करणम् । माधवस्यास्य कुन्तलप्रसाधनं कुरु
वायस । (वायसमुद्दिश्य एवं कथनाभिप्रायः अवतारिकायां विवृतो द्रष्टव्यः ।) .... (१)

(गाथा.) पेयिन्मुलैयुण्ड पिळ्ळैयिवन्मुन्नम् *

मायच्चकडुम् मरुदुमिरुत्तवन् *

कायामलर्वण्णन्कण्णन् करुङ्गळल् *

तय्दाह वन्दु कुळ्वारायक्काक्काय् तूम्णिवण्णन् कुळ्वा रायक्काक्काय् ॥ २ ॥

हे वायस ! सोऽयं कुमारकः पुरा पूतनास्तन्यपानं कृतवान् । शकटासुरशैथिल्यं यमलार्जुनभञ्जनं च कृतवान् । अतसीगुच्छसञ्छायस्य अस्य कृष्णस्य केशपाशान् सुष्ठु परिष्कुरु । सुचारुमणिर्वर्णस्यास्य केशपरिष्करणं कुरुष्व बलिभोजन ॥ ... .. (२)

(गाथा.) तिण्णक्कलत्तिल् तिरैयुरिमेल्वैच *

वेण्णेय् विल्लङ्गि विरैयुरङ्गिडुम् *

अण्णलमरपेरुमानै यायर्तम् *

कण्णनैवन्दु कुळल्वारायक्काक्काय् काल्मुहिल्वण्णन् कुळल्वारायक्काक्काय् ॥ ३ ॥

अथि काक ! शिष्योपरि सुदृढपात्रविन्यस्तं नवनीतमाखाद्य सपदि निद्रामुद्रामातन्वतोऽस्य प्रभोर्देवाधिदेवस्य गोपालकृष्णस्य चिकुरप्रकरप्रसाधनं कलय । कालमेघनिभस्यास्य केशपाशालंकारं कलय वायस ॥ (३)

(गाथा.) पळ्ळत्तिल् मेयुम् परवैयुरुक्कोण्डु *

कळ्ळवशुरन् वरुवानैत्तान्कण्डु *

पुळ्ळिदुवेन्नु पोदुक्को वाय् कीण्डिडु *

पिळ्ळैयै वन्दु कुळल्वारायक्काक्काय् पेय्मुलैयुण्डान् कुळल्वारायक्काक्काय् ॥ ४ ॥

जलप्रान्ते अशनगवेयणतत्परपक्षिमात्रं प्राप्य द्रोहबुद्ध्या समुपस्थितं वकासुरमुद्दीक्ष्य अयं वनार्हः पक्षीति विभाव्य क्षिप्रं तदास्यं विदारितवतो मम किशोरस्य चिकुरप्रकरपरिष्किपां कुरु काक ! पूतनास्तन्यपायिनोऽस्य केशप्रसाधनं कलय वायस ! .... (४)

(गाथा.) कत्तिनम्मेयुत्तु कनिकोरु कन्नै *

पत्तियेरिन्द परमन् तिरुमुडि *

उत्तन पेशि नीयोडित्तिरियादे *

अत्तैक्कुम् वन्दु कुळल्वारायक्काक्काय् आळियान्तन् कुळल्वारायक्काक्काय् ॥ ५ ॥

हे वायस ! त्वं स्वजात्युचितानि रटितानि कृत्वा मास्म धावः । वत्सवृन्दसंचारणचतुरस्य, वत्सासुरेण कपित्थासुरविमर्दनविक्षणस्य च परमपुरुषस्य कचभरान् नित्यं परिष्कुरु, चक्रपाणेःस्य कुन्तलप्रसाधनं कुरु काक ॥

(गाथा.) किळक्किल्लकुडिमन्न केडिलादारै *

अळिप्पान् निनैन्दिडुव्वाळियदनाल् *

विल्किक्कुमळविले वेरुत्तानै *

कुळवर्क्कणियाह कुळल्वारायक्काक्काय् गोविन्दन्तन् कुळल्वारायक्काक्काय् ॥ ६ ॥

अनपायंमन्यानां प्राग्जोतिषपुरवासिनरकासुरप्रभृतीनां विनाशनं संकल्प्य निमेषमात्रे श्रीहेतिराजेन सम्प्लोन्मूलनं कृतवतो भगवतोऽस्य गोविन्दस्य चिकुरप्रसाधनं कुरु वायस ! ॥ .... (६)

(गाथा.) पिण्डत्तिरुळैयुम् पेयुक्किडु नीच्चोरुम् *

उण्डक्कु वेण्डि नीयोडित्तिरियादे *

अण्डत्तमरपेरुमान् अळहमर् *

वण्डोत्तिरुण्ड कुळव्वारायक्काक्काय् माधवन्तन् कुळव्वारायक्काक्काय् ॥ ७ ॥

पितृनुद्दिश्य दीयमानं पिण्डसंवयं, पिशाचेभ्यो दीयमानं सतोयमन्नं च भोक्तुं वाञ्छया वायस ।
मास्स कार्पीः पलायनपर्यटने । देवाविदेवस्य सुन्दरभृङ्गोपमेयकुन्तलावलीः प्रसाधय । अत्यद्भुतचेष्टितस्य कृष्ण-
विशोरस्य कचभरान् परिष्कुरु काक ! ॥ .... (७)

(गाथा.) उन्दियेळुन्द उरुवमलर्तन्निळ् *

शन्दच्चदुमुहन्तन्नैप्पडैत्तवन् *

कोन्दक्कुळैल कुरन्दु पुळियडि *

तन्दत्तिन् शीप्पाळ् कुळव्वारायक्काक्काय् दामोदरन्तन्कुळव्वारायक्काक्काय् ॥ ८ ॥

हे वायस ! खनाभीनटसमुत्थितसु वारुकमलकुसुमे चतुर्मुखं पुरा सृष्टवतोऽस्य कृष्णकिशोरस्य सुशोभनं
कुन्तलं दन्तमयकङ्कतेन स्रष्टु परिष्कुरु । दामोदरास्यास्य केशप्रसाधनं कञ्चय वायस ! ॥ .... (८)

(गाथा.) मन्नन्तन्देविमार् कण्डु महिळ्वेय्द *

मुन्निव्वुलहिनै मुत्तुमळन्दवन् *

पोन्निमुडियिनै पूवणैमैल्वैत्त *

पिन्नेयिरुन्दु कुळव्वारायक्काक्काय् पेरायिरत्तान्कुळव्वारायक्काक्काय् ॥ ९ ॥

पुरा महाबलियङ्गवाटप्रवेशसमये तस्य दाराणां मानसं निजवपस्सुखमाभूत् प्रसभमपहृत्य जगदिदमशेषं
स्वायत्तीकृतवतोऽस्य कुमारस्य सुवारु मस्तकं पुष्पमयतल्पे निधाय पश्चात् स्थित्वा कुन्तलपरिष्कारणं कञ्चय
वायस ! । सहस्रनाम्नोऽस्य कृष्णस्य केशप्रसाधनं कुरु काक ॥ .... (९)

(गाथा.) कण्डार्पळियामे अक्काक्काय् * कार्वणन्, वण्डाकुळव्वार वावेन्नरायुच्चिशोळ् *

विण्डोय् मदिल् विल्लिपुचुक्कॉन्पडुन् शोळ् * कोण्डाडिप्पाड ऋकुरुहा विनैतामे ॥ १० ॥

हे काक ! काळमेवनिभस्यास्य कृष्णस्य भृङ्गनिभालकमरं सर्वजनश्लाघ्यं यथातथा परिष्कर्तुं समयाहि-
ति पुरा यशोदया कथितं तद्भावभावनया प्रायोवदभंलिहप्राकाराश्रितधान्विनव्यनगराधिनाथो विष्णुचित्तयोगी ।
ता इमा दिव्यगाथास्संस्मृता क्रीतयतां सतां कर्मलेपो न भविता—इति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम् ॥ (१०)

— एतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोक एषः —

स्नातं कृत्वाऽथ कृष्णं चिकुरभरपरिष्कारकृत्ये यशोदा

सक्ता, लोके तदर्थं बलिभुजमसिला आह्वयन्तीति दृष्ट्या ।

कृत्वाऽमुष्यान्यपर्यं सुकरतरमिदं कृत्यमित्याशयाना

काकं प्रेम्णाऽऽलुहावेत्तुदित्तवचसि मे विष्णुचित्तोऽस्तु भक्तिः ॥

कृष्णं स्नातं कृतवत्या यशोदाया अथ तत्केशपाशप्रसाधने रुचिरदियाय । तदर्थमाहृतोऽसौ नन्द-
नन्दनो वीथीविहरणेषु समिन्धानकुतूहलसन् मातृकाक्षितपरिपूरणावकाशमप्रयच्छन्निवासीत् । लोके बालकानां
प्रसाधनादिकर्म कर्तुं कामयमाना मातरस्तेषामन्यपरतां संपाद्य स्वसमीहितं निर्वर्तयितुं काकाह्वाने प्रवर्तन्त इति
प्रात्यक्षिकमेतत् । तथा यशोदाऽपि कृतवतीति तत्कृतकाकाह्वानकथनसरण्या निबद्धमिदं दशकं तद्भावनामधि-
जग्मुषा विष्णुचित्तमुनीन्द्रेण । तस्मिन्स्तु मे भक्तिः ॥ .... *

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते द्वितीयशतके पञ्चमं दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथदिव्यसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ।

अथ पष्ठं दशकम्

॥ वेलिकोलवेडि ॥

अवतारिका—कृष्णकिशोरस्य केशप्रसाधनानन्तरं पुष्पधारणं कारयितुमुत्कण्ठिताऽऽसीज्जननी ।
तदात्वे कृष्णस्तु गोचारणार्थं वनं व्रजद्विर्वाहकैस्ताकं स्वयमपि जिगमिषन् “वत्सचारणानुकूलं दण्डं देहि
मातः ।” इति निर्धवन् । पुष्पधारणशोभां दिदृक्षमाणा जननी तु तत्कांक्षानुरोधेन दण्डमप्रयच्छन्ती लौकिकरीत्या
विप्रलम्भे प्रावर्तत । ‘बालकृष्ण ! तव दण्डस्तु वायसेन कुत्रापि नीत इव ; कथमहं सद्य एव तं दातुं प्रभवामि ?
सहस्र मनाग्विलम्बम् । दण्डमानेतुं काकमादिशामि’ इत्यभिवाय काकमाह्वयते । तदिदं निवध्यते दशकेऽस्मिन् ।
यशोदातादात्म्येन तदिदमनुभवति विष्णुचित्तसूरिः ॥

(गाथा.) वेलिकोलवेडि विलैयाडु विल्लेत्ति *

तालिकोलुन्दै तडङ्कल्लित्लूण्डु *

पीलित्तलैयै पिणैत्तुप्पिरिह्दु *

कालिप्पिन्पोवाक्कोर् कोल्लकोण्डुवा कडल्लनिरवण्णक्कोर् कोल्लकोण्डुवा ॥ १ ॥

हे वायस ! उपवनप्रान्तेष्वभिवर्धमानं दण्डं छुरिकया विलय तमेव लीलात्रापत्वेन परिगृह्य तस्मिन्
ज्यारोपणं च कृत्वा बन्धाभरणविशेषं कण्ठे भृत्वा मयूरपिच्छमालाः पृष्ठतले निवध्य गास्संचारयितुं जिगमिषतोऽस्य
वत्सस्य कृते गोयष्टिमानय । सागरसवर्णस्यास्य कुमारस्य कृते गोयष्टिमानय ॥

दशकेऽस्मिन् वायससंज्ञोचनं यद्यपि प्रतिगाथं च न निवेशितम्, तथाऽपि चरमगाथायां निवेशितं
तदिति ध्येयम् । सप्तमगाथायास्तन्निवेशश्च वायससंज्ञोचनं सुदृढीकरोति ॥ .... (१)

(गाथा.) कोङ्गुम् कुडन्दैयुम् कोट्टियूरुम् पेरुम् *

एङ्गुम् तिरिन्दु विलैयाडुमेन्महन् *

शङ्गम्पिडिक्कुम् तडक्कैक्कुत्तक्क *

नल्लङ्गमुडैयदोर् कोल्लकोण्डुवा अरक्कु वलित्तदोर्कोल्ल कोण्डुवा ॥ २ ॥

सुगन्धिकुम्भघोणक्षेत्रे गोष्ठीपुरे तिरुप्पेर्गगराख्यमहापुरे अन्यत्र च पर्यटनेन विहरतोऽस्य मत्तनूजस्य
शेखालंकृतपाण्यनुरूपामभिरूपां गोयष्टिमानय । लाक्षारसालंकृतां गोयष्टिमानय वायस ! ॥ .... (२)

(गाथा) करुचिद्वेदिनिन्न कञ्जनै क्कोन्नान् *

पोरुचिद्वेदिर्वन्द पुळ्ळिन्वाय् कीण्डान् *

नेरित्त कुळहळै नीङ्ग मुन्नोडि *

शिरुक्कन्नु मेयप्पाक्कोर् कोळ्ळकोण्डुवा तेवपिरानुक्कोर् कोळ्ळकोण्डुवा ॥ ३ ॥

कुद्वं वैरिणं कंसं व्यापादितवतः, प्रतिपक्षिभावेन समागतं व्वासुरं शनैस्संढतवतः, विक्कंसिचिकुरवन्धं यथातथा प्रधाव्य वत्सान् चारयतश्चास्य गोविन्दस्य गोयष्टिमानय वायस ! देवाधिदेवस्यास्य गोयष्टिमानय ॥ ३ ॥

(गाथा.) ओन्ने युरैप्पान् ओरुशोल्ले शोल्लुवान् *

तुन्नुमुडियान् तुरियोदनन्पक्कळ् *

शेन्नङ्गप्पारदम् कैयेरिन्दानुक्कु *

क्कन्नुहळ् मेयप्पदोर्कोळ्ळकोण्डुवा कडल्निरवण्णर्कोळ्ळकोण्डुवा ॥ ४ ॥

* मित्रभावेन संप्राप्तं न त्यजेयं कथंचनेति, * अभयं सर्वभूतेभ्यो ददात्येतद्व्रतं ममेति च वाचमेव सुदृढं व्याहरतः, साम्राज्योत्सुकदुर्योधनसकाशं गत्वा भारतयुद्धकर्तव्यतामेव निर्धारितवतश्चास्य मुकुन्दस्य वत्स-
चारणोपयुक्तयष्टिमानय । सिन्धुसर्वर्णस्यास्य गोयष्टिमानय वायस ! ॥ .... (४)

(गाथा.) शीरोन्नु त्ताय् तुरियोदनन्पक्कळ् *

ओन्नुवेण्डि प्पेरादवुरोडत्ताळ् *

पारोन्निप्पारदम् कैशेय्दु पार्त्तक्कु *

तेरोन्नैयून्दक्कोर्कोळ्ळकोण्डुवा देवपिरानुक्कोर्कोळ्ळकोण्डुवा ॥ ५ ॥

दुर्योधनसन्निधौ पाण्डवदूतत्वेन समुपेत्य पाण्डवानां कृते राज्यमेकमपि वा दीयतामित्यभ्यर्थ्य तस्याप्य-
लामेन जातया रुषा भारतसमरं संकल्प्य पार्थसारथित्वेन स्थितस्य केशवस्य गोयष्टिमानय वायस ! देवाधि-
देवस्यास्य गोयष्टिमानय ॥ .... (५)

(गाथा.) आलत्तिलैयान् अरविनणैमेलान् *

नीलक्कडलुळ् नेडुङ्गालम् कण्वळन्दान् *

वालप्पिरायत्ते पार्त्तक्कुरुळ्शेय्द *

कोळ्ळप्पिरानुक्कोर्कोळ्ळकोण्डुवा कुडन्दैक्किडन्दाक्कोर्कोळ्ळकोण्डुवा ॥ ६ ॥

वटदलशायिनो भोगिभोगशयनीयशायिनः सुचिरं नीरधिमधिशायानस्य, बालभाव एव प्रकाशितपाण्डव-
पक्षपातस्य चास्य सुन्दरकृष्णस्य गोयष्टिमानय वायस ! । श्रीकुम्भघोणक्षेत्रशायिनोऽस्य कुमारस्य गोयष्टिमानय ॥

(गाथा.) पोत्तिहळ् शित्तिरूडप्पोरुप्पिनिळ् *

उत्तवडिविल् ओरुकण्णुम्कोण्ड् *

क्कत्तैक्कुळल् कडियन् विरैन्दुवै *

मत्तैक्कक्कोळ्ळामे कोळ्ळकोण्डुवा मणिवण्णनम्बिक्कोर्कोळ्ळकोण्डुवा ॥ ७ ॥

हेवायस ! पुरा सुभो चित्रकूटशिखरिणि वैदेह्या दिव्यविग्रहे अपचारितदृष्टिं निहितवतस्तव नयनमेकं
हृतवान् भगवान् हन्त सुदाल्घः ; स यथा तव नापहन्यादपरमप्यक्षि, तथा त्वमानय गोयष्टिमस्य मणिनिभ्वपुषः
पूर्णस्य कृष्णस्य ॥ .... (७)

(गाथा.) मित्रिडैचीदैपोरुट्टा इलङ्गैयर् * मन्नन्मणिमुडि पत्तुमुडन्वीळ *
तनिहरोनिळा शिलैकाल्यळैत्तिट्ट * मिन्नुमुडियक्कौळ्कोण्डुवा वेलैयडैत्ताक्कौळ्कोण्डुवा ॥
विद्युत्सन्निभवलग्नशालिन्या वैदेह्याः कृते लङ्काधिनाथशीर्षदशकं विहन्तुं स्वकीयमप्रतिमं शार्ङ्गमाकृष्टवतो
मणिमयमकुटाश्रितस्यास्य कृष्णस्य गोयष्टिमानय वायस । । अब्धौ सेतुं कृतवतोऽस्य कृष्णस्य गोयष्टिमानय ॥ (८)

(गाथा.) तेनिलङ्गै मन्नन् शिरमूतोळ् तुणिशेय्दु * मिन्निलङ्गुणू विवीडणनम्बिक्कु *
एन्निलङ्गु नामत्तळुम् अरशेन् * मिन्निलङ्गारक्कौळ्कोण्डुवा वेङ्गडवाणक्कौळ्कोण्डुवा ॥ ९ ॥
लङ्केश्वरस्य शिरांसि भुजांश्च विद्धय राजाभरणभूषिताय महात्मने विभीषणाय शाश्वतिकमाधिराज्यमनु-
गृहीतवतः सर्वालङ्काराङ्कृतवपुषोऽस्य कृष्णस्य गोयष्टिमानय वायस । श्रीवेङ्कटाद्रिनाथस्यास्य गोयष्टिमानय ॥ (९)

(गाथा.) अक्काक्कायू नम्बिक्कु कोल्लकोण्डुवावेन्नु * मिक्काळ्ळैत्त शोळ् विल्लिपुत्तूर्पडुन् *
ओक्कवुरैत्त तमिळ् पत्तुम् वल्लवर् * मक्कळैप्पेत्तु महिळ्वरिर्वैयत्ते ॥ १० ॥
हेवायस ! कृष्णस्य कृते गोयष्टिमानयेति पुरा यशोदया कथितं यत्तदाह भगवान् धन्विनव्यपुराधि-
नाथो भट्टनाथसूरिस्तद्भावभावनया । ता इमा गाथा ये कीर्तयन्ति ते ससंताना इह भुवि संप्रद्वष्येयुरिति
फलश्रुत्वा समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

— एतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोक एषः —

कृष्णं गोपालजन्मोचितकृतिकुतुकाद्रोततेश्वरणाथं
कान्तारं यातुकामं छलवचनवलाद्रोदुकामा यशोदा ।
गोसंचारार्हदण्डं मम तनयवरस्याहराद्याशु काके-
त्युचे शश्वत्तदेतद्रसधनवचनैरुचिवान् सूरिरीड्यः ॥

कृष्णस्य पुष्पधारणं कारयित्वा तच्छोभातिशयं द्रष्टुमुत्कण्ठितायां सत्यां यशोदायां कृष्णकुमारको
गास्संचारयितुं वनं गच्छता डिम्भवृन्देन सह स्वयमपि गन्तुकामो वत्सवारणोपयुक्तं दण्डं देहि जननीति मातरं
निरवघ्नात् । तदा सा छलवचनैस्तस्य वनगमनं निषेदुकामा सती—दण्डो वायसेनापहत इति, काकसकाशादण्डं
गृहीत्वा दास्यामीति च प्रोच्य काकमाजुहाव दण्डानयनार्थम् । तदिदं दशकेऽस्मिन्निबद्धवान् विष्णुचित्तसूरिरस्माकं
स्तुतिगोचरः ॥ .... *

इति भट्टनाथसूक्ते द्वितीयशतके षष्ठं दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथदिव्यसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

अथ सप्तमं दशकम्

॥ आनिरैमेयूक् ॥

अवतारिका — अधस्तनदशककृतेन विप्रलम्भोपायेन निरुद्धवनप्रयाणौत्सुक्यं कृष्णकिशोरं नानापुण्य-
भूषितशिरस्कं कृत्वा प्रेक्षितुं कामयमाना यशोदा चाम्पेय मल्लिका दमनक सुरपुत्राग मागवी मालतीप्रभृतीनि
सद्योविकसितानि कुसुमानि समाह्वय 'वत्स ! एतानि पुष्पाणि धारयितुमायाहि' इत्ययाचत । तदिदं निवच्यते
दशकेऽस्मिन् । [इदं दशकं सर्वेष्वपि भगवदालयेषु नित्यं सायं पुष्पालङ्कारसमर्पणसमये भक्तवैरिण्यनुसन्धान-
गोष्ठीनिविष्टैरनुसन्धीयत इति दशानामपि गायानां प्रत्येकशः श्लोकविवर्तः कृत इह प्रकाश्यते ॥]

(गाथा.) आनिरै मेयूक् नीपोदि अरुमरुन्दावदरियायू * कानहमेछाम् तिरिन्दु उन्करियतिरुमेनिवाड *
पानैविल् पालैप्परुहिप्पत्तादारेछाम् शिरिप्प * तेनिलिनियपिराने ! शेणहप्पूचूड्वारायू ॥

श्लो ॥ गास्संचारयितुं प्रयासि, नहि वेत्स्यात्मप्रभावं हरे !

कान्तारे बहु संचरन् वत ! वपुर्लानि समासीदसि ।

भाण्डे चूपसि दुग्धमित्यहह भो मित्रेतरैह्यसे

पीयूषादपि भोग्य ! चम्पकसुमं वोढुं समागच्छतात् ॥ १ ॥

हे कृष्ण ! निजदिव्यविग्रहसौकुमार्यमीषदप्यजानन् सन् स्वयमेव हन्त गाश्चारयितुं वनं व्रजसि ।
मुहुःपर्यटनेन परमशोभनस्य वपुषो वत श्लानि विन्दसि ; गृह एव तिष्ठता त्वया तु भाण्डे दुग्धं चूप्यत इति
परिहसन्त्यमित्रजनाः, परिहसन्तु ननु कामं ते । त्वदीयं सर्वमपि चेष्टितमस्मादृशां परमभोग्यं ननु । अमृतादप्यधि-
कभोग्यताशालिन् कृष्ण ! चाम्पेयकुसुममर्पयामि ते शिरसि, तदिदं वोढुमायाहि भोः ॥ .... (१)

(गाथा.) करुवुडै मेहङ्गळ् कण्डालुनैकण्डालोकुम् कण्कळ् * उरुवुडैयायू उलहेळुमुण्डाह वन्दु पिरिन्दायू *
तिरुवुडैयाळ् मणवाळा तिरुवरङ्गत्ते किडन्दायू * मरुविमणम् कमळकिन्न मल्लिकैप्पूचूड्वारायू ॥

श्लो ॥ जीमूतो जलगर्भनिर्भर इवानन्दं दृशोर्वर्धयन्

सौन्दर्याश्रित ! सर्वलोकविततीरक्षार्थमत्रोदित ।

लक्ष्मीनायक ! रङ्गनाम्नि निलये शेपे शयान प्रभो

सौगन्ध्याधिकमल्लिकास्रजमिमां वोढुं समागच्छ भोः ॥ २ ॥

हे कृष्ण ! वर्षकबलाहकस्य विलोकने यावानानन्दो जायते, सत्यं तावानानन्दो जायते तत्राबलोकने ।
एवं नाम सुन्दर सर्वजगद्रक्षणार्थमत्राविर्भूत ! श्रीरङ्गे भोगिशयनीगशायिन् ! सौरभाब्जां मल्लीमालामिमां
धारयितुमायाहि ॥ .... (२)

(गाथा.) मच्चोडुमालिहैयेरि मादर्हळ् तम्मिडम् पुक्कु * कच्चोडु पडैकिलित्तु काश्चुतुहिलवै कीरि *
निच्चलुम् तामैहळ् शेय्वायू नीळ्तिरुवेङ्गडत्तेन्दायू * पच्चैत्तमनहत्तोडु पादिरिप्पूचूड्वारायू ॥

पोरुदुवरुहन्तु सोन्ने पुत्तपुत्तुवाराय ॥ ६ ॥

युद्धं दारुणमाततन्थ वृषभैः गात्रे विरक्तो निजे
 स्वच्छन्दं च विचेष्टसे चरणतः कंसं प्रहृत्याहारः ।
 रथ्यायां कटुचेष्टितानि कलयन् मल्लैस्समं युद्धम-
 प्याधायगत ! हेमरम्य ! शिरसा पुंनगपुष्पं वह ॥ ६ ॥

हे कृष्ण ! नीळादेवीपाणिग्रहणार्थं सप्तमिरुक्षमिस्सह भयानकं युद्धमकरोः । स्वकीये दिव्यवपुषि मनागपि ते रिरक्षिष्या नास्त्येव । यथा तथा चेष्टाः कर्तुं कामयसे तथातया स्वैरं कलयसि । पादघातेन कंसमप्य-
 वधीः । मधुरावीभ्यां रजकामिमवप्रभृतीनि कटुचेष्टितानि कृत्वा मल्लैस्साकं समरमपि निरवर्तयः । अपि कनकवत्
 स्पृहणीयदिव्यविग्रहामिराम ! पुन्नागपुष्पमवतंसयितुमायाहि ॥ .... (६)

(गाथा.) कुडङ्गच्छेडुत्तेरविट्टु कूत्ताडवल्ल वेंकोवे * मडङ्गोळ्मदिपुहत्तारै माल्लशेर्यवल्लवेन्मैन्दा *
 इडन्दिट्टिरणियन्नेज्जै यिरुपिळवाह मुन्कीण्डाय * कुडन्दैकिडन्द वेङ्गोवे कुरुकत्तिप्पूचूड्वाराय ॥

श्लो ॥ कुम्भानूर्ध्वमुपक्षिपन् पडुतमं नृत्तं प्रकुर्वन् प्रभो !
 गोपीश्वन्द्रसमानकान्तिवदना व्यामोहयन् बालक ।
 वक्षो दैत्यपतेर्हिरण्यकशिपोः द्वेधा विभिन्दन् प्रभो
 वोढुं मूर्धनि कुम्भघोणशयनायहि स्रजं मागधीम् ॥ ७ ॥

सत्यं गोपालजातीय एवायं कृष्ण इति परप्रत्यायनार्थमसद्वत्कुम्भनर्तनं चकारेति प्रसिद्धिः । कुम्भनर्तनं नाम—भुजयोरुभयोरपि घटवृन्दं निधाय शिरसि च तथा विन्यस्य हस्ताभ्यां घटद्वयं परिगृह्य क्रियमाणं ताण्डवम् । एतादृशे नर्तने भुजगतानां शीर्षगतानां च घटानां मनागपि चलनाभाव एव सामर्थ्यविशेषः । एवंविधनर्तनप्रावीण्य-
 मिह प्रथमचरणे प्रस्तूयते । हे घटवृत्तपटो ! गोपीजनव्यामोहन ! हिरण्यासुरवक्षःकवाटविभेदनविचक्षण ! श्रीकुम्भघोणक्षेत्रमधिशयान ! मागधीं स्रजमवतंसयितुमायाहि ॥ .... (७)

(गाथा.) शीमालिकनवनोडु तोळमैकोळ्ळवुम् वल्लाय * शामारयनै नीथेण्णिच्चक्करत्ताल् तलैकोण्डाय *
 अमाररियुम् पिराने अणियरङ्गत्ते किडन्दाय * एमात्तमेन्नैत्तविर्त्ताय् इरुवाट्टिचिप्पूचूड्वाराय ॥

श्लो ॥ मैत्रीं मालिकनामकेन कलयन् दृष्ट्वाऽथ तद्वर्ततां
 तं हन्तव्यमवेत्य तस्यतु शिरो हेतीश्वरेणाच्छिनः ।
 कार्याकार्यविशेषवेदनपटो श्रीरङ्गशायिन् प्रभो ।
 मद्बुद्ध्यापह मालतीस्रजमिमां वोढुं समागच्छ भोः ॥ ८ ॥

गाथायामस्यां मालतीकुसुमधारणार्थमाह्वयमानः कृष्णो भगवान् कयाचिदपूर्वकथया स्तूयते । मालिक-
 नामा कोऽपि प्रियमित्रमणिः कृष्णस्यासीत् । सचायं कृष्णेन स्निग्धेन भूयसीरस्त्रविद्याशिक्षितः क्रमेण च महताऽव-
 लेपेन कञ्चलितात्मा सर्वानपि भागवतान् भृशमधिक्षिपन् अभिमवन्श्चासीत् । बहुमुखं प्रयस्यन्नपि कृष्णो दुर्ध्वतमिदं
 मदसीयमपाकर्तुमशक्नुवत् । तस्य क्रमेण ताम्रोपमखण्डासनं समग्रमतीक्ष्णं सञ्चरन्तं । अत्रान्तरे कदाचिदयं

मालिकः कृष्णान्तिकमुपगम्य 'सखे सर्वा अप्यब्रविद्याः शिक्षितोऽहं भवता नहि खलु चक्रप्रयोगविद्यां शिक्षितो-
ऽस्येतावता कालेन ; अतश्चाद्य तच्छिक्षणमारचयतु भवान्' इत्याचकांक्ष । दुस्साधमिदं कृत्यं भवत इति शतशः
कृष्णेन बोधितोऽपि मालिकोऽयमनवबुध्यमानः किमस्ति ममापि दुस्साधमित्यबलिप्यमानः पुनः पुनः निरवभात् ।
अथ स्वसमीहितनिर्वर्तनाय समुचितस्समयस्समुपनत इति संतुष्यन् वासुदेवः 'पश्य मालिक ! विद्यायाः अस्याः
प्रयासगरिमाणम्' इत्याचक्षाणः सुदर्शनं हेतिराजं स्वकीयम् आकाशामिमुखमूर्ध्वं प्रेरयन्, अथ ससंभ्रम मधः
पतनोन्मुखं तमायुधवरेण्यं स्वकीयहस्ताङ्गुल्यैकया अवलीक्या धारयामास । तदिदमीक्षमाणः मालिकः 'अहो कः
पुनरत्र प्रयासो मम ?' इति साभिमानमुदीरयन् स्वप्रार्थनया पुनः कृष्णेन पूर्ववदूर्ध्वं प्रेरितं चक्रं स्वयं स्वहस्तां-
गुल्या धारयितुमिच्छन् प्रयस्यंश्चाशक्नुवन् कण्ठमूल्यतिनेन तेन कृत्तशीर्षः परित्यक्तवान् प्राणानिति कथाऽत्रानु-
संधेया । कुत्रत्येयं कथेति न वयं विज्ञातुं प्रभवामः । श्रीविष्णुपुराणे श्रीभागवते हरिवंशे वा कथामिमां नोत्पश्यामः ।
इतिहास पुराण प्रवचन प्रवणाः प्रवीणा महान्तः स्वयमवगन्तुमीशते । व्यासपराशर वाल्मीकि प्रभृतयो मुनिवरा
यथा भगवच्चरितविशेषान् योगमहिम्ना साक्षात्कुर्वन्तिस्म तथा भट्टनाथ सूरिवरोऽयम् इतिहासमिमं स्वयं साक्षात्कृत-
वानित्याचार्या मन्यन्ते ॥

....

....

....

....

(८)

(गाथा.) अण्डचमरहृद्यू अत्ताणिपुळ्ळङ्गिरुन्दाय् * तोण्डहृद्यू नेञ्जिहुरैवाय् तुमलराक्कमणवाळा *
उण्डिडुलहिनैयेळुमोरालिलैयिल् तुयिल्कोण्डाय् * कण्डुनानुनैयुहक्कस्सुहैप्पूच्चूडुवाराय् ॥

श्लो ॥ दिव्यैस्सरिणैस्समेत्य विलसन्नास्थानसन्मण्डपे
भक्तान्तःकरणे निवासरसिक श्रीमन् रमावल्लभ ।
शुक्ला सप्त जगन्ति निद्रित हरे न्यग्रोधपते क्वचित्
मत्प्रीत्यै ननु कार्मुकाख्यकुसुमं स्वामिन् ममुत्तंसय ॥ ९ ॥

श्रीमहामणिमण्डपसमारुख्ये दिव्ये श्रीमत्यास्थानमण्डपे नित्यैर्मुक्तैश्च सह विराजमान ! भक्तहृदयैकवास-
रसिक ! श्रियः पते ! सतलोकीं निर्गथि बटदल मधिशयितवन् ! भो कृष्णकिशोर ! मम प्रीतिभावहन् करुमुगे-
[कार्मुक] समारुख्यं कुसुमं धारयितुमायाहि ॥

....

....

....

(९)

(गाथा.) शेण्वहमल्लिहैयोडु शेङ्गळनीरिरुवाट्चि * एण्वहर्पूवुङ्कोणन्देन् इन्नैवैशूडुवावेन्नु *
मण्वहर्कोण्डाने आय्चिमहिळ्न्दुरैशेय्दविम्मालै * पण्वहर्विळ्ळिपुत्तूर्कोन् पट्टरिपिरान् शोन्नपत्ते ॥

श्लो ॥ मल्लीचम्पकहल्लकादिकुसुमान्यादाय मात्रा पुरा
स्वामिन्वोढुममूनि संप्रति समागच्छेति सानन्दया ।
यत्प्राभाषि यशोदया तदुदितं श्रीधन्विनव्यामिध-
क्षेत्राधीश्वरभट्टनाथविदुषा भक्तैकभोग्यक्रमात् ॥ १० ॥

मल्लिकाचम्पेयसौगन्धिकादीनि कुसुमान्यादाय कृष्णावतारकाले यशोदया तद्धारणार्थं कृष्णाह्वानरूपं
यदुक्तं तत् कालान्तरे तद्भावभावनया श्रीविष्णुचित्तसूरिणा संकीर्तितम् । तदिदं भक्तानां परमभोग्यम् ॥ (१०)

— एतद्दशकसारांशसंग्राहक श्लोक एषः —

त्वातं संपुष्टकेशं सुतमथ कृसुमालंक्रियाढ्यं चिकीर्षुः

माता चाम्पेयमल्लीदमनकसुरपुन्नागमागध्यमित्यम् ।

सज्जीकृत्य प्रसूनप्रचयमभिनवं, वत्स ! पुष्पाणि धर्तुं

द्रागायाहीति याञ्चामकृत, वदति तद्विष्णुचित्तेऽसि भक्तः ॥

अधस्तनदशककृतेन विप्रलंभोपायेन निरुद्धवनप्रयाणकुतूहलं कृष्णकिशोरं नानाविधकुसुमालंकृतशिरस्कं
दिदृक्षमाणा यशोदा चम्पकवल्ली दमनक सुरपुन्नागमागध्वी मालती प्रभृतीनि सद्योविकस्वराणि प्रसूनानि समाहृत्य
“वत्स कृष्ण ! पुष्पाण्येतानि धारयितुं समागच्छ तावदिह” इत्यर्थयतेस्म । तदिदं दशभिर्गाथाभिः कथयति
विष्णुचित्तं सूर्यावहमसि भक्तिमान् ॥ ....

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते द्वितीयशतके सप्तमं दशकमवसितम् ॥

श्रीविष्णुचित्तसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते द्वितीयशतके अष्टमं दशकम्

॥ इन्दिरनोडु ॥

अवतारिका—भगवती यशोदा कृष्णकिशोरस्याभिषेकम् केशप्रसाधनं पुष्पधारणं च सुष्ठु विरचय्य
अथ दृष्टिदोषपरिहृतये नीराजनां कर्तुं कामयमाना “वत्स कृष्ण ! त्वं सायंसन्ध्यासमयेऽस्मिन् चत्वारदिसंस्थे
मास्म तिष्ठः; गृहाद्वहिः कुत्रापि मास्म गच्छ; क्षिप्रमिह समायाहि; मयाऽधुना करिष्यमाणं मङ्गलदीपाभ्यर्हणं
स्वीकुरु” इत्याजुहाव । तदिदमाह्वानं श्रीविष्णुचित्तो मुनिः चोलमण्डलस्थ-तिरुवेळ्ळैरसमाख्याविश्रुतश्रीश्वेताद्वि-
दिव्यदेशपतिं श्रीपुण्डरीकाक्षं भगवन्तमेव नन्द नन्दनत्वेन विभाव्य तत्सन्निधौ विज्ञापयामास । यतो ह्यधुना
अर्चावतार एव अनुभवयोग्यता वर्तते । तथाच दशकमिदं श्रीकृष्णकिशोरमुद्दिश्य रक्षादीपस्वीकरणप्रार्थनात्मकं
निबध्यत इत्युक्तं भवति ॥

(गाथा.) इन्दिरनोडु पिरमनीशनिमैयवरेल्लाम् * मन्दिर मामलकोण्डु मरैन्दुवराय वन्दुनिचार *
इन्दिरन् माळिगै शेरुं शदुरर्कन् वेळ्ळैरैन्नाय् * अन्दियम्बोदिदुवाहुम् अलगने काप्पिड वाराय् ॥

चन्द्रमण्डलावगाहिसौधवृन्दाश्रितं विद्वदधिष्ठितं च श्वेताद्विनामकं दिव्यदेशमधिषिष्टन् भगवन् सुन्दर-
कृष्ण ! पुरुहूतविरञ्चपार्वतीपतिप्रभृतयो देवाः सर्वेऽपि मन्त्रपूतपुष्पाञ्जलिपाणयस्सन्तो नातिदूरे निखिलानां वर्तन्ते ।
कृष्ण ! सायंसन्ध्याकाले बहिरटनमपहाय समायाहि, मया सज्जीकृतं रक्षादीपं स्वीकर्तुम् (इति कथयति यशोदा) ॥

(गाथा.) कन्नुकळिलं पुहुन्दु कदरुकिन्न पशुवेल्लाम् *

निन्नोळिन्देनुनैक्कवि नेशमेलेन्नुमिलादाय् *

मन्निल् निळ्ळेलन्दिप्पोदु मदित्तिरुवेळ्ळैरैन्न्नाय् *

नन्नुकण्डायेन्दन् शोळ्ळु नानुनै काप्पिड वाराय् ॥ २ ॥

प्राकारपरिवृतश्चेताद्रिमधितिष्ठन् भगवन् ! मयि प्रीतिलेशमप्यनुद्वहन् कृष्ण ! अहं चिरादेव त्वदाह्वान-
तत्पराऽवर्तिषि । अत एव घेनवो कससमीपं स्वयमेवोपसृष्य क्रोशन्ति । सायंसन्ध्यासमयेऽधुना त्वं चत्वरेषु
मास्म तिष्ठः । मद्बचनादरणं तव श्रेयसे स्यात् । तदायाहि मदीयरक्षादीपस्वीकृतये ॥ .... (२)

(गाथा.) शेप्पोदुमेन्मुलैयार्गळ् शिरुशोरु मिल्ळुं शिदैत्तिडु *

अप्पोदु नानुरप्पप्पोय् अडिशिलुमुण्डिलै याळ्वाय् *

मुप्पोदु वानवरैत्तुं मुनिवर्गळ् वेळ्ळरैनिन्नाय् *

इप्पोदु नानोन्नुं शेयेन् एम्बिरान् काप्पिडवाराय् ॥ ३ ॥

स्वामिन् मुकुन्द ! त्रिसन्ध्यमपि स्तुवद्विर्मुनिभिर्मरितं श्वेताद्रिदिव्यदेशमधितिष्ठन् भगवन् ! बालिकाभिः
क्रीडया परिकल्पितं सिकतान्नं सैकतसम्यक् शिशिलीकृत्य मत्कोऽपात्रभूतो यदाह्वयभूस्त्वं तदाऽपसृत्य भोजनमप्य-
कुर्वाणो वर्तसे ; नाहमधुना त्वां तर्जनभर्त्सनादिदण्डगोचरं करिष्यामि । स्वामिन् समायाहि रक्षादीपस्वीकृतये ॥ ३ ॥

(गाथा.) कण्णिलमणल्लकोडुत्तुवि क्कालिनाल्लपाय्न्दनैयेन्नेन्नु *

एण्णरुं पिळ्ळैकळ् वन्दिडु इवरान् मुरैप्पडुकिन्नार् *

कण्णने वेळ्ळरैनिन्नाय् कण्डारोडे तीमैशेय्वाय् *

वण्णमे वेलैयतोप्पाय् वळ्ळलेक्काप्पिडवाराय् ॥ ४ ॥

श्वेताद्रिनाथ हे गोपालकृष्ण ! सर्वतोऽपि दुश्चेष्टितकारिन् ! जलधिसवर्ण ! महौदार्यनिधे ! भगवन् !
असंख्येया अर्भका अत्रागल्य हन्त तव दुश्चेष्टितान्यधिकृत्य धृशमाक्रोशन्ति । “सिकतामानीय चक्षुषि विक्षिपत्य
सौ, पादेन प्रहरति” इत्येवमेवं ते चेष्टा अभिधाय विधीदन्ति ते, तथाविधदुश्चेष्टितकरणमपहाय समायाहि
मदीयरक्षादीप स्वीकृतये ॥ .... (४)

(गाथा.) पल्लायिरवरिव्वूरिल् पिळ्ळैकळ् तीमैकळ्शेय्वाय् *

एल्लामुन्मेलन्निप्पोक्कादु एम्बिरान्नीयिङ्गे वाराय् *

नल्लार्गळ् वेळ्ळरैनिन्नाय् आनच्चुडरे उन्मेनि *

शोल्लारवाळ्त्तिनिन्नेत्ति शोप्पडक्काप्पिडवाराय् ॥ ५ ॥

सात्त्विकसज्जनान्श्वेताद्रिक्षेत्रनिवासरसिक विभो ! ज्ञानप्रभाभासुरगोपालकृष्ण ! ब्रजेऽस्मिन् धूर्तकृत्य-
कारका बालका बहुसहस्रसंख्यास्सन्ति नाम ; तेते स्वकीयानि दुश्चेष्टिताति ल्यथ्ववारोपयितुं शक्ताः, अतस्तत्सह-
वासं विहाय मदीयमङ्गलाशासनस्तुतितिसहकृतरक्षादीपस्वीकृतये समायाह्वय ॥ .... (५)

(गाथा.) कळ्ळन् करुक्कोण्डु निन्मेळ् करुनिरच्चेम्मयिर्प्पेयै *

वज्जिप्पदुक्कु विडुत्तानेन्वदोर् वात्तैयुमुण्डु *

मज्जुतवळ् मणिमाडमदिळ् तिरुवेळ्ळरैनिन्नाय् *

अज्जुवन् नी अङ्गुनिके अळगने काप्पिडवाराय् ॥ ६ ॥

मेघमण्डलावगाहिरत्नमयहर्म्यप्राकारादिपरिवृतश्चेताद्रिक्षेत्रभूषण भगवन् गोपालकृष्ण ! कंसस्त्वयि भृशं क्रुद्धस्सन् भयानकरूपिणीं पूतनां त्वदुपप्लवाय प्राहैपीदिति किवदन्ती श्रूयते ; अतस्त्व खैरविहारं प्रति भृशमहं विभेमि । सुन्दरकृष्ण ! समायाहि मदीयरक्षादीपस्वीकृतये ॥ .... (६)

(गाथा.) कळ्ळच्चकडुमरुदुं कलकळिय बुदैशेषुद *
 पिळ्ळैयरशे नी पेयैप्पिडित्तु मुलैयुण्डपिनै *
 उळ्ळवारोन्नुमरियेन् ओळियुडैवेळ्ळरै निन्नाय् *
 पळ्ळिकोळ पोदिदु वाहुं परमने काप्पिडवाराय् ॥ ७ ॥

विप्रलम्भविदग्धशकटासुरयमलार्जुनभञ्जननिपुण गोपालडिम्भ ! यदा त्वं पूतनास्तनन्धयोऽभूः, ततः प्रभृति तव याथाव्यं नाहं वेदितुं प्रभवामि । प्रचुरप्रकाशं श्वेताद्रिक्षेत्रमधिवसन् भगवन् ! निद्राकालो ह्ययं ते समुपस्थितः ; अतो बहिरटनकुतुकमपहाय मदीयरक्षादीपस्वीकृतये समायाहि ॥ .... (७)

(गाथा.) इन्वमदनैयुयर्त्ताय् इमैयवर्केन्नुमरियाय् *
 कुम्बकाळिरडु कोवे कोडुङ्गञ्जन् नेञ्जिनिल् कूत्ते *
 शेम्बोन्मदिळ् वेळ्ळरैयाय् शेल्वत्तिनाल् वळ्पिळ्ळाय् *
 कम्बकपालिकाणङ्ग कडिडोडिकाप्पिडवाराय् ॥ ८ ॥

खकीयविविधचेष्टाभिर्ममानन्दमभिवर्धयन् गोपालकृष्ण ! दिविपदामप्यप्रमेयप्रभाव ! कुबलयापीडनामक-कुम्भिडम्भसम्प्रेदनसमर्थं स्वामिन् ! क्रूरकंसचेतसि मृत्युवदवभासमान ! हिरण्यमप्राकारपरिवृतश्चेताद्रिदिव्यदेशाधि-नाय ! संपत्कुमार ! यत्र त्वमधुना विहरसि तत्र भयानकदुर्गा वर्तत इति विद्धि । विहाय तत्रावस्थितिं सरमस-मायाहि मदीयरक्षादीपस्वीकृतये ॥ .... (८)

(गाथा.) इरुकोडुनीर् शङ्गिल्कोण्डिट्टु एळिल्मरैयोर्वन्दुनिन्नार् *
 तरुकेल् नम्बिशन्दि निन्नु ताय् शोल्लुक्कोळ्ळाय्शिलनाळ् *
 तिरुक्काप्पु नानुन्नैच्चात्त तेशुडै वेळ्ळरैनिन्नाय् *
 उरुक्काट्टुमन्दिविळ्ळु इन्नोळिकोळ्ळवेत्तुहेन् वाराय् ॥ ९ ॥

तेजःपुञ्जाश्रितश्चेताद्रिदिव्यदेशपते भगवन् गोपालकृष्ण ! परमवैदिकाः साधवः पुरुषसूक्तादिमन्त्रपूत तीर्थं शङ्के समाहृत्य तव रक्षायै समुपस्थिता इह सन्ति । वस ! कतिपयदिनावधि जननीवचनेष्वादरं कलय । अथ तव रक्षामाकलयितुं त्वद्विध्यमङ्गलविग्रहशोभापुष्टिकरं प्रदीपं प्रज्वलयायामि ; समायाहि कृष्ण ॥ .... (९)

(गाथा.) पोदमर्शेल्वक्कोळ्ळन्दु पुणर्तिरुवेळ्ळरैयानै *
 मादर्कुयन्दवशोदै मकन्तन्नैक्काप्पिट्टु मात्तम् *
 वेदप्पयन् कोळ्ळवळ्ळ विट्टुचित्तन् शोन्नमालै *
 पादप्पयन् कोळ्ळवळ्ळ भक्तरुळ्ळार्विनै पोमे ॥ १० ॥

ललनासु उत्तमया यशोदया पुरा स्वात्मजं कृष्णं प्रति रक्षादीपस्वीकृतिविषयकं यदुक्तं तत् वेदार्थ-
विशारदविष्णुचित्तमुनिना श्वेताद्विदिव्यदेशाधिनायं कमलनिलयासहचरं भगवन्तमुद्दिश्य प्रोक्तम् । तास्मिमासु
गाथासु प्रतिचतुर्थचरणं यः खलु रक्षादीपप्रस्तावः कृतः तादृशे कैङ्कर्ये ये निरता भक्तास्ते विधूतदुरिता विलसेयुः—
इति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

— एतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोक एवः —

पुष्पालंकाररम्यं सुतमतिमुपमं दृष्टिदोषापनुत्तै
दीपेनाभ्यर्हणीयं मनसि निदधती भाग्यमूर्तिर्यशोदा ।
आगच्छ क्षिप्रमत्र प्रियसुत ! न बहिर्याहि कृष्णेत्यवोचत्
तत् श्वेताद्रीश्वरं प्रत्यभिदधदन्धो विष्णुचित्तो बरेण्यः ॥

यशोदा स्वात्मजं केशवं पुष्पधारणालंकृतमारचय्य अथ दृष्टिदोषपरिहारकृते नीराजनां कर्तुमिच्छन्ती
'वत्स कृष्ण ! अधुना त्वं कुत्रापि बहिर्मासं गमः ; सायं सन्व्यासमयेऽस्मिन् शृङ्गाटकेषु च मास्म तिष्ठः ;
सत्वरमिह समायाहि ; मया समर्प्यमाणं भङ्गलक्ष्मीपाभ्यर्हणं स्वीकुरुतावत्' इत्याह्वयति स्म ; तदिदमाह्वानं भगवन्
विष्णुचित्तो मुनिवरो यशोदाभावनया श्रीश्वेताद्विनामकक्षेत्रनिलयपुण्डरीकाक्षभगवद्विषयकत्वेन निबबन्ध दशकेऽ-
स्मिन् ; स एव भक्ताप्रणीः ॥

*

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते द्वितीयशतके अष्टमं दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथदिव्यसूरिदिव्यचरणावेव शरणम्

॥ श्रीरस्तु ॥

अथ नवमं दशकम्

वेणोयविलङ्गि

अवतारिका—भगवान् कृष्णकिशोरो ब्रजे प्रतिगृहं प्रविश्य वनितानामसङ्ख्यानं विविधानि स्तेयादीनि
चेष्टितान्यकरोदिति तास्ता ललना यशोदान्तिक मुपेय कथयन्ति तानि कृष्णचेष्टितानि । तदाकर्ण्य यशोदा
श्रुतिसुभगैरुपदेशैर्विनयते कृष्णम् । तदिदमुभयं निबबन्धते दशकेऽस्मिन् । कृष्णदुःश्रेष्ठितान्यमिधाय समाक्रोशन्तीनां
वनितानां गाथाः षट् । तदाकर्ण्य “कृष्णकिशोरमुकुन्द ! अस्माकमवज्ञास्पदान्येतादृशानि कृत्यानि मास्म
कार्षीस्त्वम् ; वत्स ! मत्सवित्रमुपेहि ; त्वदमिमतानि भक्ष्याण्यहमेव वितराणि ते ; अह्नाय समायाहि कुमारक ।”
इति सानुनयमभिधानाया यशोदाया गाथाश्चतस्रः इत्येवंरीत्या दशकमिदं निबद्धं वेदितव्यम् ॥

*

(गाथा.) वेणोयविलङ्गि वेरुङ्गलक्ष्मैर्वेर्पिण्डैर्यद्वदनौ केदुकम् *

कृष्णपिरान्कत्तकलितनै क्काक्ककिल्लो मुन् महनैक्कावाय् *

पुण्णिळ् पुळिप्पेय्दालोक्कुं तीमै पुरैपुरैयालिवै शेय्यवळ् *

अण्णर्कण्णानोर्म्मकनैप्पेत्त अशोदैन्झायुन्महनैक्कावाय् ॥ १ ॥

[कृष्णचेष्टितमसहमानानां गोपीनामाक्रन्दनं गाथायामस्यां निबध्यते ।] क्षते क्षारमिव धूर्तकृत्यं प्रति गृहं च कुर्वाणं परमसारिवक वलरामविसदृशं च पुत्रं प्रसूतवति हे यशोदे ! धूर्तं तव सुतमभिरक्ष ; नवनीतमास्वाद्य रिक्तभाण्डमस्मोपरि प्रक्षिप्य तन्ननदश्रवणकुतूहलिनः कृष्णस्य दौर्ललित्यं न वयं प्रतिरोद्धुं सोढुं वा प्रभवामः । त्वमेव तं स्वसन्निधौ समाहूय विनयस्व ॥ .... (१)

(गाथा.) वरुह वरुहवरुह विङ्गे वामन नम्बी वरुहविङ्गे *
करिय कुल्ल शैय्यवायमुहत्तुकाकुत्तनम्बी वरुहविङ्गे *
अरियनिवनेनकिन्नु नङ्गाय अञ्जनवण्णा अशलहत्तार *
परिमवम् पेशत्तरिक्किल्लेन् पावियेनुकिङ्गे पोदराये ॥ २ ॥

अथ यशोदाकृतं कृष्णाह्वानमिह निबध्यते । वामन कृष्ण ! आयाह्याह्यायाहि सरभसमिह । नील कुन्तल ! सरसिजवदन ! काकुत्स्थ हरे समायाह्यत्र । “अयि गोपालबालिके कुमारोऽयमद्यमे हन्त सुतरामविषेयो जातः” (इति कामपि गोपिकासुदृश्य कथयित्वा पुनरपि कृष्णं प्रत्येव कथयति ।) अये अञ्जनवर्णमुकुन्द ! इतरैर्जनैः कथ्यमानानि त्वद्विश्वकपरिभववचांसि नाहं सोढुमीशे । पापिन्या मम बचनमादृत्य समायाह्यत्र वासुदेव ॥ .... (२)

(गाथा.) तिरुवुडैप्पिळ्ळैतान् तीयवारु तेक्कमोन्नुमिलन् तेशुडैयन् *
उरुहवैत्त कुडत्तोडुवेण्णैयु उरिञ्जियुडैत्तिट्टुप्पोन्दुनिन्नान् *
अरुहिरुन्दार्त्तम्मैयनियायम् शैय्वदुदान् वल्लकोवशोदाय् *
वरुहवेन्नुमहन् तन्नैक्कवाय् वाल्वोडान् मदुशूदनने ॥ ३ ॥

(पुनरपि कृष्णचेष्टितान्यमिदधतीनां गोपीनामाक्रन्दनमिह निबध्यते ।) अयि यशोदे तव श्रीमान् कुमारो दुश्चेष्टितकरणे न मनागपि संकोचमागमवति । दुश्चेष्टाकरणमेव स्वस्य तेजस्करं मन्यत इव । शृणु तावद् । अग्नौ निहितं नवनीतभाण्डमपहृत्य नवनीतं समास्वाद्य भाण्डं तु हन्त भञ्जयित्वा गतः । त्वद्गृहान्तिकनिवासिनीनामस्माकमेवं नाम वाधनं किमहो न्याय्यम् ? मधुसूदनोऽयं नास्मान् जीवयति । नन्ददयिते त्वदात्मजमिमं सरभसमायाहीत्याकारयेथाः ॥ .... (३)

(गाथा.) कोण्डल्लवण्णा इङ्गेपोदराये कोयिर्पिळ्ळायिङ्गे पोदराये *
तेण्डिरैशुळ् तिरुप्पेकिडन्द तिरुनारणा इङ्गेपोदराये *
उण्डुवन्देनम्ममेन्नुशोल्लि योडियहम्मुह आयुच्चित्तानुम् *
कण्डेदिरेशेन्नेडुत्तुक्कोळ्ळ कण्णापिरान् कत्त कल्विताने ॥ ४ ॥

[अथ यशोदाया कृतं कृष्णाह्वानमिह निबध्यते पूर्वार्धेन ; उत्तरार्धेन तु तस्या हर्षप्रकर्षोऽभिधीयते ।] नीलमेघनिभकृष्ण ! आयाह्यत्र, श्रीङ्गेशय वस ! आयाह्यत्र ; स्वच्छतरङ्गीचिमालासंकुञ्जसहजापरिवृतं (अपक्वकुडत्तान् सन्निधिरिति सुप्रसिद्धं) तिरुप्पनगर्नामकं दिव्यदेशमधिशायान श्रीमन्नारायण समायाह्यत्र । (यशोदया

समाहृतः कृष्णः स्तन्यपानार्थमेव मामियमाह्वयतीति मत्वा प्राह—) मातः! नाहंक्षुधितोऽस्मि, पूर्णकुक्षिरे-
वासि इति, एवमुक्त्वा प्रधाव्य गृहान्तःप्रविशन्तं कृष्णकिशोरमभ्युद्रम्य यशोदा निजकटितटमधिगम्य परमानन्द-
कन्दलितस्नान्ता वभूव । तत्तादृशं कृष्णस्य वैदग्ध्यं हन्त । वाचामभूमिः इति विष्णुचित्तमुनेः स्वकीयभाषितसं-
निवेशः) ॥ .... (४)

(गाथा.) पालैकरन्दडुप्पेरवैत्तु प्पल्लवळैयाळेन्महळिरुप्य *
मेलैयहत्तेनेरुप्पुवेण्डिचेन्नु इरैप्पोल्लदङ्गे पेशिनिन्नेन् *
शाळक्किराममुडैय नम्बी शायुत्तुप्परुहिडुप्पोन्दुनिन्नान् *
आलैकरुम्बिन् मोळियनैय अशोदै नङ्गायुन्मकनैक्कूवाय् ॥ ५ ॥

(गोपीनामाक्रन्दनम्) इक्षुरससदृक्षमधुरभाषिते यशोदे । सौभाग्यवती मम दुहिता दुग्धं दुग्ध्वा तद्भरित-
माण्डं चुल्फ्यां निधाय तस्यौ । तदात्वे तावदहम् अग्न्यानयनार्थं प्रतीच्यगृहं गत्वा तन्नक्ष्णं संभाषमाणा अवर्तिषि ।
तस्मिन्नेवावकाशे हन्त सालग्रामाधिनाथस्तव तनयो मद्दुहितुरवस्थितिस्थानमुपेत्य दुग्धमाण्डमुल्लोच्य दुग्धं च निपीय
यत्किमप्यजानन्निव बहिरागत्वावातिष्ठत । आः केयनीतिः ? साध्वि ! आकारयेथा अमुमात्मीयमात्मजम् ॥ (५)

(गाथा.) पोदहण्डायिङ्गे पोदहण्डाय् पोतरेनेन्नादे पोदहण्डाय् *
एतेनुञ्चोल्लियशलहत्तार् एतेनुम्पेश नान्केट्टकमाडैन् *
कोतुहलमुडैकुट्टनेयो कुन्नेडुत्ताय् कुडमाडुक्का *
वेदप्पोरुळे एन्वेङ्गडवा विच्चहने इङ्गेपोदराये ॥ ६ ॥

(यशोदाकृतं कृष्णाह्वानम्) लीलाकुतुहलभरित बालक ! गोवर्धनधर ! घटनर्तक ! वेदवेद्य वेङ्कटाधीश !
विदग्धवासुदेव ! विहाय गृहान्तरगमनोत्कण्ठामत्रायाहि ; नाहमागच्छेयमित्यनुत्तवा वत्स ! समागच्छ । इतरैर्जनैस्त्वद्वि-
षयमुच्यमानमवाच्यं वचो नाहमाकर्णयितुं प्रभवामि ; क्षिप्रमायाहि वत्स ! ॥ .... (६)

(गाथा.) शेन्नेलरिशिशिरुपरुप्पुञ्चे शेयूदवकारं नरुनेयपालाल् *
पन्निरण्डुतिरुवोणमडैन् पण्डुमिप्पिळ्ळै परिशरिवन् *
इन्नमुहप्पन् नानेन्नुशोल्लि एल्लाम् विलुङ्गिट्टुप्पोन्दु निन्नान् *
उन्महन्दन्नै अशोदै नङ्गाय् कूविक्कोळ्ळाय् इवैयुमशिलवे ॥ ७ ॥

(गोपीनामाक्रन्दनम्) साध्वि यशोदे ! सांक्सरिकश्रोणानक्षत्रोत्सवव्रताङ्गतया घृतदुग्धपक्वं शाल्यन्नमुद्रा-
नपायसादिकमहं सजीकृतवती । त्वदीयकुमारस्यास्य प्रकृतिं चिरादहं जाने । सोऽयमधुना, व्रतार्थं सजीकृतं
तदखिलमपि भक्ष्यं निश्शेषमुपभुज्य तावताऽयत्तत्सस्स पुनः पुनरपि बुभुक्षां प्रदर्शयन्नवतिष्ठते । एता-
दृशदुःश्रेष्ठितावकाशो यथा नस्यात्तथा त्वत्पुत्रमाकारयेथाः । एवं नाम पुत्रस्य खच्छन्दचर्यानुमोदनं किमहो न्याय्यं
तव ॥ .... (७)

(गाथा.) केशवने इङ्गे पोदराये किल्लेनेन्नादिङ्गे पोदराये *
 नेशमिलादारहत्तिरुन्दु नी विलैयाडादे पोदराये *
 तूशनम् शोल्लुम् तोल्लुत्तैमारुम् तोण्डरुम् निन्नविडत्तिल् निन्नु *
 ताय् शोल्लुक्कोळ्वदु तन्मम् कण्डाय् दामोदरा इङ्गे पोदराये ॥ ८ ॥

(यशोदाकृतं कृष्णाह्वानम्) अये केशव ! समयाह्वत्र, नाहमागच्छेमिल्यनुत्तया सरमसमायाह्वत्र ;
 प्रेमरिक्तानां गृहेष्ववस्थाय विहरसि हन्त नैतद्वृत्तं ते । त्वद्विषयकदूषणैककथनसक्तानां नीचानामवस्थितिस्थले
 वासं विहाय समयाह्वत्र । जननीवचनादरणं ते परमो धर्मः खलु ; दामोदर ! आयाह्वत्र ॥ .... (८)

(गाथा.) कन्नलिलदुवचोडु शीडै कारेळ्ळुनुण्डै कलत्तिलिङ्गु *
 एन्नहमेन्नु नान् वैत्तुप्पोन्देन् इवन्पुक्कवत्तैप्पेरुत्तिप्पोन्दान् *
 पिन्नुमहम्पुक्कुरियै नोकि पिरंगोळिवेण्णैयुम् शोदिकिन्नान् *
 उन्महन्तन्नै यशोदैन्ङ्गाय् ! कूविकोळ्ळायिवैयुम् शिलवे ॥ ९ ॥

(गोपीनामाक्रोशनम्) साध्वि यशोदे ! इक्षुरसपाकाढ्यं तृड्कम् अपूपं तिलभक्ष्यं च तत्तत्पात्रेषु प्रपूर्प,
 अस्मदीयं गृहमेव खल्वित्यभिमानेन विशेषतो रक्षामकृत्वा शिष्येषु निक्षिप्य बहिरहमगाम् । तदात्वे त्वदीयोऽयं
 कुमारः अन्तः प्रविश्य तानि भक्ष्याणि स्वीकृत्य यत्किमप्यजानन्निव बहिराययौ । हन्त ! तावताऽल्यतृप्तस्सन्
 पुनरपि गृहान्तः प्रविश्य शिष्येषु नवनीतगवेषणमारचयति हन्त । आः किमिदं नाम, न खलु न्याय्यमित्थं तव
 पुत्रपोषणम् । यशोदे ! आकारयेथा आत्मीयमात्मजम् ॥ .... (९)

(गाथा.) शोल्लिरशिप्पुडुदि नङ्गाय् ! शूळुडैयनुन् पिळ्ळै ताने *
 इल्लम् पुहुन्देन्महळैक्कूवि कैयिल्वळैयै कळत्तिवक्कोण्डु *
 कोळ्ळैयिल् निन्नुं कोणर्न्दु वित्त अङ्गोरुत्तिकव्वळैकोडुत्तु *
 नल्लन् नावल्पळङ्गळ्ळु कोण्डु नानल्लेनेन्नु शिरिक्किन्नाने ॥ १० ॥

अयि देवि यशोदे ! त्वदात्मजदुःश्रेष्ठितानि यथायथममिदधतीप्स्मासु त्वं तावत्कोपमुद्रहसि, अतीव
 विप्रलम्भकः खलु ते तनयः । शृणु तावदेकमदसीयमपचेष्टितम्, सोऽयं कितवो मद्गृहान्तः प्रविश्य मम दुहितरं
 नामोत्त्या समाहूय प्रसभं तस्याः करवल्यं निष्कास्य, उपवनाजम्बूफलान्यादाय विक्रेत्र्यै कस्यैचन किरातक्यै
 तद्वल्यप्रदानपूर्वकं खादूनि तानि फलानि गृहीत्वा 'नाहं वलयतस्करः' इति स्वयमेव कथयन् हसति हन्त ! ॥

(गाथा.) वण्डुकळिच्चिरैक्कुम्पोळिल् शूळ् वरुपुनल्काविरि तेन्नरङ्गन् *
 पण्डवन् शेय्द किरीडैयेल्लाम् पडुर्पिरान् विण्णुचित्तन् पाडल् *
 कोण्डिवै पाडि ककुन्निक्कवल्लार् गोविन्दन् तन्नाडियार्हळ्हाहि *
 एण्डिशैक्कुं विळक्काहि निर्प्पारिणैयडि एन् तलैमेलनवे ॥ ११ ॥

भट्टनाथसूक्ते - द्वितीयशतके दशम दशकम्—आत्तिलिरुन्दु

९७

मधुपानमुदितभृङ्गञ्जंकारसंकुलैरुपवनैः परिवृतम्, प्रवाहभरितहेमापगया परिवेष्टितं च श्रीरङ्गमधिशायानो
मुकुन्दः पुरा यद्यत्कीडितमारचयतिस्म, तत्सर्वं श्रीभट्टनाथमुनीन्द्रोपगीतगाथाभिरिमाभिरनुसंधाय हर्षप्रकर्षपारवश्येन
ससंभ्रमवृत्तं कुर्वन्तस्सन्तो गोविन्दभक्ताप्रेसरास्सन्तः मच्छिरोभूषायितनिजपदकमलाश्च सर्वास्वपि दिक्षु प्रदीप
वत्प्रकाशेरन् (इति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥ .... (११)

— एतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोकद्वयमिदम् —

गेहे गेहे च गव्यान्यसकृदपहरन् भाण्डभङ्गञ्च कुर्वन्
मुष्णन् भक्ष्याणि कन्यावलयमपहरंस्ते तनूजोऽतिधूर्तः ।
कृत्यान्येतस्य सोढुं न वयमिह मनागप्यहो शक्नुमो भो
मान्ये धन्ये यशोदे ! इदिति तव सुतं शिक्षयेति अङ्गनासु ॥
आक्रोशन्तीषु माता प्रमुदितहृदया कृष्णदामोदर ! त्वं
मैवं कार्पीरवज्ञास्पदचरितततिं वत्स ! मायाद्युपेहि ।
तुभ्यं भक्ष्याणि हृद्यान्यहमिह वितराण्येहि मत्पार्थमाश्रिति
आहूयाश्लिष्यतिस्मेत्यभिदधति महायोगिनि स्यां प्रपन्नः ॥

कृष्णः प्रतिगृहं गव्यस्तेयं नवनीतरिक्तभाण्डभङ्गनं भक्ष्याणां मोषणं कन्यकाकरवलयानामपहरणं च
कुर्वन् गोपीरतिमात्रमवाधत ; तद्वाधामसहमानास्ता यशोदान्तिकमुपेत्य तस्य दुश्चेष्टितानि विविच्य प्रोच्य, ईदृशं
दुश्चेष्टितकारिणं तव तनयं शिक्षस्वेति कथयन्तिस्म ; तदाकर्णनेन, एवंविधचेष्टितकरणनिपुणः खल्वस्मदीय
आत्मज इति हर्षप्रकर्षमापुषी यशोदा 'वत्स त्वदभीष्टानि भक्ष्याण्यहमेव वितराणि, अन्यत्र गत्वा मा कुरु
दुश्चेष्टितानि, मत्सविधमुपेहि' इति सानुनयमभिधाय सप्रेमभरणाह्वयतिस्म, अथ सन्निहितं कृष्णकिशोरमाश्लिष्य
हृष्यतिस्म च । तदिदमत्यदुसुतगाथाभिः कथितवति भट्टनाथमुनावहमस्मि प्रपन्नः ॥ *

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते—द्वितीयशतके—नवमं दशकमवसितम् ॥

अथ दशमं दशकम्

॥ आत्तिलिरुन्दु ॥

(अवतारिका) पूर्वदशके—ब्रजसदनेषु वासुदेवेन विरचितानि धूर्तचेष्टितान्यधिकृत्य यशोदान्तिके
गोपीनामाक्रन्दितमभ्यधायि । अथ कृष्णो ब्रजाल्लहिर्यमुनासरित्प्रान्तप्रभृतिप्रदेशेषु वल्लवीवल्लभूषणाद्यपहरणमाततानेति
तदिदमसहनीयदुःखं प्रकाशयामासुर्यशोदान्तिके ताः, तदिदं निवध्यते दशकेऽस्मिन् ॥ *

(गाथा.) आत्तिलिरुन्दु विलैयाडुवोज्जै *

शेचालेरिन्दु वलै तुहिल् कैक्कोण्डु *

कात्तिल्कडियनायोडि अहम्बुकु *

मात्तमुम् तारानालिन्दु मुत्तुम् वलैचिरम् पेशानालिन्दुमुत्तुम् ॥ १ ॥

[कृष्णेन पीडिता गोपालबालिकाः कथयन्ति] कलिन्दनन्दिनीसैकतेषु निषद्य विहरन्तीनामस्माकं वपुषि पङ्कपुञ्जं प्रक्षिप्य अस्मदीयं करवल्यवसनादिकमपहृत्य वायुजैत्रवेगेन प्रधाव्य निजगृहान्तः प्रविश्य, द्वारि आकन्द-
न्तीरस्मान्प्रति वाचमप्यप्रयच्छता कृष्णेन वत ! वयं हताः स्मः, खापहतकरवलयादिप्रत्यर्पणमधिकृत्य किञ्चिदप्य-
कथयता केशवेनाद्य वत हताः स्मः, (बाधातिशयं प्रापितास्म इत्ययमेवार्थो) हतास्म इत्युक्त्या कथ्यत इति
विभाव्यम् ॥) .... (१)

(गाथा.) कुण्डलम् ताळ कुळल् ताळ नाण् ताळ *

एण्डिशैयोरुमिरैजि चोळदेत्त *

वण्डमर्पङ्कुळलार् तुहिल् कैक्कोण्डु *

विण्डोय् मरत्तानालिन्नु मुत्तुम् वेण्डवुम् तारानालिन्नु मुत्तुम् ॥ २ ॥

अंसावल्ग्विकुण्डलकुन्तलम् आनामिलग्विकण्ठाभरणं सर्वत्र च मुनिभिर्दवैः प्रणतैः स्तूयमानकीर्तिपुञ्जं
च यथा तथा सुकेशिनीनामस्माकं वासांस्यपहृत्य व्योमस्पृशमनोकहमधिरोहता कृष्णेन वयमद्य हा हतास्मः,
अस्माभिरत्यर्थमर्थितेनापि तान्यप्रयच्छता कितवेनाद्य हा वत हतास्मः ॥ .... (२)

(गाथा.) तडम्पडु तामरैप्पोयूहै कलविक *

विडम्पडु नागत्तै वाल्लपत्ति यीर्त्तु *

पडम्पडु पैन्दलै मेलेळ प्पाय्न्दिडु *

उडम्बै यशैत्तानालिन्नु मुत्तुम् उच्चियिल् निन्नानालिन्नु मुत्तुम् ॥ ३ ॥

विपुलं कमलसंभृतं च ह्रदं कलुषीकृत्य विषमुद्गिरन्तं कालियनागं बालग्राहं गृहीत्वा तदीयफणमण्डलो-
पर्यवस्थाय दिव्यताण्डवमारचयता कृष्णेन वयमद्य हा हतास्मः, चिरं तच्छिरसि तस्थुषा कृष्णेन हतास्मः ॥ (३)

(गाथा.) तेनुहनावि शेडुत्तु पनङ्कनि *

तानेरिन्दिडु तडम्पेरुम् तोळिनाल् *

वानवर्होन् विड वन्द मळै तडुत्तु *

आनिरै कात्तानालिन्नु मुत्तुम् अवै युय्यक्कोण्डानालिन्नु मुत्तुम् ॥ ४ ॥

धेनुकासुरं प्राणैर्वियोजयितुं तमसुराविष्टतालफलोपरि प्रक्षिप्तवता भुजेन गोवर्धनाद्रिमुद्धृत्य वासव-
प्रेरितवर्षत्राघां विनिवार्य गोकुलं रक्षितवता गोपालेन हा वयं हतास्मः ॥ .... (४)

(गाथा.) आय्च्चियशेरि अळै तयिर्पालुण्डु *

पेर्त्तवर्कण्डु पिडिक्कप्पिडियुण्डु *

वेय्त्तडन्दोळिनावेण्णैय् कोळ्माड्दादु * अडु

आप्पुण्डिरुन्दानालिन्नु मुत्तुम् अडियुण्डुल्लदानालिन्नुमुत्तुम् ॥ ५ ॥

ब्रजे स्तेनवृत्त्या दधि च दुरधं चोपमुज्य अय गोपालवालिकाकृतप्रहणवशाद्वाक्ता निवन्धमवापुष
कृष्णेन हा वयमथ हतास्मः; तासां हस्तैः प्रताडितेन दामोदरेणाथ हतास्मः ॥ .... (५)

(गाथा.) तळित्तलर्नडैयिडु इळम्पिळ्ळैयाय् *

उळ्ळत्तिनुळ्ळे अवळै युर नोषिक *

कळ्ळत्तिनाल्वन्द पेय्चि मुलैयुयिर् *

तुळ्ळच्चुवैत्तानालिन्नु मुत्तुम् तुवक्कर वुण्डानालिन्नु मुत्तुम् ॥ ६ ॥

शैशवोचितस्खलितगतिकरणदशायामपि, छलवृत्त्या जननीवर्धना समुपनतां पूतनां हृदा समवञ्चयेय
तदीयस्तन्यपानमिषेण तां मारितवता यशोदास्तनन्वयेन वयमथ हतास्मः, खापायगन्धविबुरमाखादितवताऽथ
हतास्मः ॥ .... (६)

(गाथा.) मावलि वेळ्वियिल् माणुरुवाय्च्चेन्नु *

मूवडि तावेन्निरन्द इम्मण्णिनै *

ओरडियिडिरण्डामडि तन्निळे *

तावडियिडानालिन्नु मुत्तुम् तरणियळ्न्दानालिन्नु मुत्तुम् ॥ ७ ॥

महावलियङ्गवाटे वामनवदुरूपेणोपगम्य पदत्रयपरिमेयभूतञ्च शिक्षित्वा विक्रमद्वितयमात्रेण रोदसी
स्वायत्तीकृतवता भगवता वयमथ हतास्मः, धरण्याक्रमणदक्षिणेन त्रिविक्रमेण हा हतास्मः ॥ (७)

(गाथा.) तालै तण्णाम्बळ् तडम्पेरुम् पोय्हैयाय् *

वाळुमुदलै वलैप्पडु वादिप्पुणू *

वेळ्ळुम् तुयर्हैड विण्णोयैरुमानाय् *

आळिपणि कोण्डानालिन्नु मुत्तुम् अदक्कळ्ळु शेय्दानालिन्नु मुत्तुम् ॥ ८ ॥

केतकीकैरवादिकुमुमविभूषितं पृथुतटाकमधितस्थुषा ग्राहेण गृहीतस्य परमापदमापन्नस्य गजेन्द्रस्य
खेदमपहन्तुं हेतिराजं प्रयुक्तवता देवाधिदेवेन हा वयमथ हतास्मः, तस्मिन् गजराजे परमकृपां प्रकाशितवता
परेण पुंसा हा हतास्मः ॥ .... (८)

(गाथा.) वानत्तेळ्ळुन्द मळै मुहिल्लपोल् * एङ्गुम्

कानचु मेय्न्दु कळिचु विळैयाडि *

एनचुरुवा यिडन्द इम्मण्णिनै *

तानत्ते वैत्तानालिन्नु मुत्तुम् तरणियिडन्दानालिन्नु मुत्तुम् ॥ ९ ॥

विपुलज्योमविसृत्वरवपुंकवलाहकसन्निभदिव्यवराहरूपमास्थाय कानने विह्वल्यथ भूम्यपहारकहिरण्याक्ष-
दैत्यहननपूर्वकं भूमिं तां यथास्थानं स्थापितवता कुहनापोत्रिणा भगवता हा वयमथ हतास्मः, दंष्ट्राप्रोद्धनशस्त्रीकेन
हरिणा हा हतास्मः ॥ .... (९)

(गाथा.) अङ्गमलककण्णन्तन्नै यशोदैककु * मङ्गै नल्लार्हळ् ताम् वन्दु मुरैप्पट्ट *
अङ्गवर्शोल्लै पुदुवैक्कोन्पट्टन् शोल् * इङ्गिवै कल्लवर्कुवै एदमोच्चिल्लैये ॥ १० ॥

सुन्दरसरोरुहसन्निभविलोचनशालिकेशवकुनदुश्चेष्टिताक्रन्दनपरामिर्बल्लवत्रालिकाभिर्मिशोदान्तिके यदा-
क्रुष्टं तत्तयैव भट्टनाथमुनिवरः प्राह; ता इमा गाथाः कीर्तयन्तस्सन्तो हताववा भवितारः ॥ (इति फलश्रुत्या
समापितमिदं दशकम् ।) .... (१०)

— एतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोक एषः —

कृत्वा गेहेषु चेष्टामथ रवितनयामापगामेत्य तत्र

स्त्रीणां नेत्रेषु पङ्कप्रकरमवकिरन् केशवो मंथु हन्ता ।

वासोभूपादि तासामथ रुदितवचांस्युद्गमय्य प्रहृष्टः

तद्वोपीक्रन्दनानि प्रवदति भगवद्भुवनार्थेऽस्मि भक्तः ॥

अयि यशोदे ! नद्यां विहरन्तीष्वस्मात्पु पङ्कप्रकरमवकीर्य करबलयचेष्टादिकमपहृत्य सजवं प्रभाव्य
सदनान्तः प्रविश्य मौनशालिना कृष्णेन वयमवसन्नास्मः, कदाचिदस्मदीयं सर्वस्वमपहृत्य समुत्तुङ्गशास्त्रिशाखास्थितेन
कृष्णेन वयमुत्सीदामः; कालियमुजगमर्दनं कृत्वा कृतमञ्जोपकारः कृष्णो हन्त भृशमस्मान्बावसादयति, धेनुकासुर-
मर्दनपूर्वकं गोवर्धनाद्रिमुद्घृत्य गोगोपीजनरक्षणदाक्षिण्यं प्रदर्शितवता कृष्णेन वयमथ विपादितास्मः, दधिदुग्ध-
नवनीतादिस्तेयनिमित्तेन प्रापितोद्भ्रमवन्धो मुकुन्दोऽस्मानुत्सादयति, पूतनास्तन्यपानेन व्रजं सनाथीकृतवानच्युतो-
ऽस्मान् विह्वल्यति; त्रैविक्रमकपकृताक्रमगत्रिजोक्तो भगवान् दुःखापयति हन्तास्मान्, विनोचितवागेन राजेन्द्रेण
स्तुतो भगवान् वत मारयत्यस्मान्; दिव्यवराहवेगश्रुत्या भूदेवी यथास्थानं स्थापितवान् भगवानथ नः प्रणाशयति
हन्तेत्येवमुच्चाववमाचरन् दुर्गो राक्षसकारिका इति तद्भावभावनया कथितवति विष्णुचितमूरावडमस्मि भक्तः ॥ *

इति श्रीभट्टनाथसूक्तं द्वितीयशतके दशमं दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथदिव्यसूरिदिव्यवरणी शरणम् ॥

द्वितीयं शतकं समाप्तम् ॥

इति

श्री काञ्ची प्रतिवादिभयंकर अण्णङ्गराचार्यविरचितायां

श्री भट्टनाथसूक्तसमाख्य दिव्यप्रबन्धव्याख्यायां

द्वितीयं शतकमवसितम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीशठकोप रामानुज वरवरमुनीन्द्रेभ्यो नमः ।

श्रीकाञ्ची प्रतिवादिभयङ्कर-अण्णङ्गराचार्य विवर्तिते

श्रीभङ्गनाथसूक्ते तृतीयशतकप्रारम्भः ॥

॥ प्रथमं दशकम् — तन्नेरायिरम् ॥

अवतारिका—एतावता कालेन, तदा तदा कृष्णकिशोरमाहूय स्तन्यं पाययन्ती यशोदा अधुना तस्मिन् कृत्ये स्वात्मनोऽतिमात्रमुदितां भीतिं प्रख्यापयितुमुपक्रमते ॥ “हे कृष्ण! त्वामहं वेद्मि, तुभ्यं स्तन्यं प्रदातुं चकिताऽस्मि” इति दशकृत्यः कथयति । वत्स ! त्वामहं साक्षात्सर्वेश्वरमभिजाने, त्वं साधारणो बालो न भवसि, नानाविधानि दिव्यतमानि खलु चेष्टितानि त्वं कलयसि, प्रतिक्षणमपि तावकानि तानि सर्वाण्यपि अत्यद्भुतचेष्टितानि प्रेक्षमाणैव खल्वहं वर्ते । पूतनायाः स्तन्येन सह प्राणानपि तस्याः पीतवानसि, शकटमप्यसुरं क्षणेन भञ्जयामासिथ स्तन्यार्थी प्ररुदन्निव; समुत्पादितवन्धमुद्ध्वलमप्याकृष्य व्रजन् यमलार्जुनभङ्गमप्यकरोः । एवमेवं सुवद्भन्यतिमानुपचेष्टितानि कृतवन्तं च त्वामहं साक्षान्नारायणमभिजाने । अतस्तुभ्यमितः परं खपुत्रधिया स्तन्यं दातुं भृशं भीताऽस्मीत्यसकृदाह । तदिदं निवध्यते दशकेऽस्मिन् तद्भावमावनामाजा विष्णुचित्तमुनिवरेण ॥

(गाथा.) तन्नेरायिरं पिळ्ळैकळोडु तळनडैयिट्टु वरुवान् *

पोन्नेय् नेय्योडु पालमुदुण्डु ओरु पुळ्ळुवन् पोय्ये तवळुम् *

मिन्नेरु नुण्णिडै वंजमगळ्ळु कोङ्गैतुञ्ज वाय्वैच पिराने *

अन्ने उन्नै अरिन्दुकोण्डेन् उनक्कु अञ्जुवन् अम्मं तरवे ॥ १ ॥

समानवयस्कैस्सहस्रसंख्यैर्गोपालवाञ्कैस्सह सविभ्रमगत्या समागच्छन् वत्स ! खादु घृतं दुग्धं च चौर्येण पीत्वा किमप्यजानन्निव कपटं भावयन् कृष्ण ! विप्रलम्भवैदग्ध्यशालिन्याः पूतनायाः स्तन्यं निपीय तां विनाशितवन् भगवन् ! एतावता कालेन अस्मदीयोऽयं कुमारक इति भावितं भवन्तमद्याहं यथायथमज्ञासिम्, अतस्ते स्तन्यं दातुम् अहह ! विभेमि ॥ [इति यशोदा प्राह] .... (१)

(गाथा.) पोन्पोल् मञ्जनमाइटि अमुदुट्टिप्पोनेन् वरुमळविप्पाल् *

वन्पारच्चकटमिरच्चाडि वडक्किलहं पुक्किरुन्दु *

मिन्पोल् नुण्णिडैयाळोरुक्कन्नियै वेत्तुरुय् शेयूदुवैच *

अन्ना उन्नै अरिन्दुकोण्डेन् उनक्कु अञ्जुवन् अम्मं तरवे ॥ २ ॥

अयि दामोदर ! सुवर्णसञ्छायविग्रहं त्वां स्तपयित्वा भोजयित्वा च यमुनां प्रति गतवत्या मम प्रति-निवृत्त्यवकाशे बलिष्ठं कर्कशं च शकटं पादघातेन शिथिलीकृत्य तत उदीच्यगृहं च प्रविश्य कामपि कन्यकां विकृतां कृतवन् प्रेमभरित भगवन् ! भवन्तमहमज्ञासिम्, स्तन्यं ते प्रदातुमहह विभेमि ॥ [शकटभञ्जनवृत्तान्त-स्तावदतिशैशवे समभूत्, तदात्वे उदीच्यगृहं प्रविश्य कत्याश्चन कन्यकाया विकृतत्वकरणोक्तिः कथं-घटत इति माभूदिह शङ्का, यदाकदाऽपि वा कृतानां तच्चेष्टितानामनुसंधानमात्रमेवात्र विवक्षितं वेदितव्यम् ॥ .... (२)

(गाथा.) कुम्मायत्तोडु वैण्णोयुविलुङ्गि कुडत्तयिर् शायत्तुप्परुहि *
 पोयूम्मायमरुदान् अशुरैप्पोन्नुवित्तु इन्नु नी वन्दायू *
 इम्मायं वल्ल पिळ्ळैनम्मी उन्नै एन्महनेयेन्वर् निन्नार् *
 अम्मा उन्नै अरिन्दुकोण्डेन् उनक्कु अञ्जुवन् अम्मं तरवे ॥ ३ ॥

हे गोपालकृष्ण ! सुपकं सूपं नवनीतं च समाखाद्य भाण्डस्थितं दधि सकलमपि पीत्वा असुराविष्ट-
 यमलार्जुनमङ्गमप्याकलय्य समागतोऽसि, एतादृशचेष्टितकरणपाटवशालिनं त्वां ममैव औरसं पुत्रमावक्षते तटस्था-
 जनाः, अहं तु न तथा मन्ये ; तव याथात्म्यमहमजानाम्, अतस्ते स्तन्यं दातुं विभेमि हन्त । [यमलार्जुनवृक्षे
 असुराविष्टत्वं पुराणप्रतिपन्नं यद्यपि न भवति, तथाऽपि एतद्व्यसूत्रेवराणिरा प्रतिपन्नं निरवद्यमेव । व्रजे प्रायस्सर्वा-
 ण्यपि वस्तुवृन्दानि कंसप्रेरितदैत्याविष्टान्यासन्निति मङ्गलाशासनपराणाम् अस्थाने भयशङ्किनां दिव्यसूत्रेवराणा-
 मनुसन्धानम् ।] .... (३)

(गाथा.) मैयार् कणूमडवायूच्चियर् मक्कळै मेय्यन्नै शेय्दु अवर् पिन्पोय् *
 कोय्यार् पून्दुहिल् पत्तित्तिनिन्नु कुत्तं पलपल शेय्दायू *
 पोय्या उन्नैप्पुरंपल पेशुव पुत्तहत्तुळ केड्देन् *
 अय्या उन्नै अरिन्दुकोण्डेन् उनक्कु अञ्जुवन् अम्मं तरवे ॥ ४ ॥

अञ्जनाञ्चितदृशां वल्लवीनां हृदि व्यामोहमुत्पाद्य तासां चेलानवलम्ब्य रहसि गत्वा भूयिष्ठानपराधान-
 कार्पाः कृष्ण ! अये अचूतकथनकुशल मुकुन्द ! त्वद्विषयकानपवादान् बृहत्तरपुस्तकलेखनार्हानहमश्रौषम् ।
 स्वामिन् ! त्वामइमञ्जासिषम्, स्तन्यं ते प्रदातुं महद् विभेमि ॥ .... (४)

(गाथा.) मुप्पोडु कडैन्दीण्डिय वेण्णोयिनोडु तयिरुं विलुङ्गि *
 कप्पालायर्हय क्काविल्कोणन्द कलत्तोडु शायत्तुप्परुहि *
 मेयुप्पालुण्डळु पिळ्ळैक्कळ्पोल नी विम्मि विम्मियळुहिन्न *
 अप्पा उन्नै अरिन्दुकोण्डेन् उनक्कु अञ्जुवन् अम्मं तरवे ॥ ५ ॥

त्रिसन्ध्यमपि मथित्वा सजीकृतं नवनीतं दधि च स्तेयेन समाखाद्य, गोपैर्महता प्रयासेन समानीतं
 दुग्धादिकं च पात्रमात्रावशेषं यथातथा निपीय, अस्यामप्यवस्थायां क्षुधामभिनीय स्तन्यपानलिप्सया प्रबलरोदनं
 कुर्वन् स्वामिन् ! भवन्तमहमञ्जासिषम्, स्तन्यं ते दातुं वत विभेमि ॥ .... (५)

(गाथा.) करुम्बार् नीळवयल् काय् कदिच्चैन्नै कत्तानिरै मण्डित्तिन्न *
 विरुम्बाक्कन्नोन्नकोण्डु विळ्ळनिवीळ एरिन्द पिराने *
 शुरुम्बार् मेन्कुळल् कन्नियोरुत्तिक्कु शूळ्वलै वैत्तुत्तिरियुम् *
 अरम्बा उन्नै अरिन्दुकोण्डेन् उनक्कु अञ्जुवन् अम्मं तरवे ॥ ६ ॥

विपुले इक्षुवने धान्यखादननिरतैर्वसैस्सह संयुज्य खयमपि धान्यखादनाभिनयं कुर्वाणं कंसप्रेरिता-
सुरत्वेशविशिष्टं वत्सं कपित्थफलोपरि प्रहृतवन् भगवन् सुचारुचिकुरां कामपि कन्यकां खाधीनयितुं कटाक्षपातं
प्रसार्य संचरन् धूर्त ! त्वामहं वेत्ति भोः, स्तन्यं ते दातुमहं विमेषि ॥ .... (६)

(गाथा.) मरुट्टार् मेनुकुल्लकोण्डु पोळिल्लपुकु वाय्वैत्तु अववायर्त्तम्बाडि *

शुरुट्टार् मेनुकुल्ल कन्नियर् वन्दुनै शुत्तुन्तोळ निन्नशोदी *

पोरुट्टायमिलेन् एम्बेरुमान् उन्नैप्पेत्तकुत्तमल्लाल् * मत्तिङ्गु

अरट्टा उन्नै अरिन्दुकोण्डेन् उनकु अञ्जुवन् अम्मं तरवे ॥ ७ ॥

श्रोतृजनव्यामोहनविचक्षणनिनदशालिनीं मुरलीं गृहीत्वा उपवनेषु प्रविश्य तन्निनदसमुत्थापनसमसमय
एव ससंभ्रममुपागताभिर्बल्लवकन्यकामिः परितः परिवेष्टित ! तेजस्विन् भगवन् । 'एतादृशधूर्तकृत्यकरणनिपुणं
कुमारं खलु त्वं प्रसूतवती' इति सर्वाभिर्गोपाङ्गनाभिरहमविक्षिप्ता भवामि, न पुनरन्यत्किमपि फलमनुभवामि,
भगवन् त्वा महमज्ञासिपम्, स्तन्यं ते प्रदातुमहं विमेषि ॥ .... (७)

(गाथा.) वाळावाहिल्लं काणकिळ्ळार् पिरर्मकळै मेय्यन्मैशेय्दु *

तोळालिट्टुद अवरोडुत्तिलैत्तु नी शोल्लप्पडातन शेय्दाय् *

केळार् आयर्कुलत्तवर् इप्पळि केट्टेन् वाळ्विल्लै * नन्द-

काळा ! उन्नै अरिन्दुकोण्डेन् उनकु अञ्जुवन् अम्मं तरवे ॥ ८ ॥

वत्स कृष्ण ! धूर्तकृत्यमकुर्वाणे स्थिते सत्यपि त्वयि अपवादारोपणसज्जाः खलु वर्तन्ते अत्रत्या जनाः ।
त्वं तु परवनिताम् इङ्गितादिभिर्व्यामोह्य ताभिस्सह खैरविहारं च हन्त वाचामगोचरं वितनोषि ; एतादृशानप-
वादानिह गोपवृद्धा नैव सहेरन् । पापिग्यहं कर्णकटूनि वचनानि त्वद्विषये शृणोमि हन्त : साऽहमस्मिन् ब्रजे
जीवितुं न शक्नोमि ; हे नन्दनन्दन ! त्वामहमजानाम् ; स्तन्यं ते प्रदातुं वन विमेषि ॥ .... (८)

(गाथा.) ताय्मार् मोर् विर्क्कप्पोवर् तमप्पन्मार् कत्तानिरैप्पिन्नुपोवर् *

नी आय्प्पाडि इळङ्गळिमागळै नेर्पडवे कोण्डुपोति *

कायूवार्कु एन्नुमुहप्पनवे शेय्दु कण्डार् कळारत्तिरियुम् *

आया उन्नै अरिन्दुकोण्डेन् उनकु अञ्जुवन् अम्मं तरवे ॥ ९ ॥

गृहरक्षणाय बालिकाः स्थापयित्वा जनन्यस्तक्रविक्रयणाय बहिर्निस्सरन्ति, पितरस्तु गोचारणाय गवां
पृष्ठतो ब्रजन्ति । तदात्वे कृष्ण ! त्वं ब्रजयुवतीः स्वच्छन्दमन्यत्र नीत्वा रमसे । त्वयि मात्सर्यशालिनां जनानां
सन्तोषावहमेव कृत्यवर्गं कुरुषे । अनुकूलानां निर्वेदकरस्सन् विवरासि हन्त ! गोविन्द ! त्वामहमभिषेभि, स्तन्यं
ते दातुमहं चकिताऽस्मि ॥ .... (९)

(गाथा.) तोत्तार् पूम्कुल्ल कन्नियोरुत्तियै शोलैत्तडं कोण्डु पुकु *

मुत्तार् कोङ्गै पुणर्न्दु इरानाळिगै मूवेळुशेन्नपिन् वन्दाय् *

ओत्तार्कु ओत्तनपेशुवर् उन्नै उरप्पवे नानोळुप्प माट्टेन् *

अत्ता उन्नै अरिन्दुकोण्डेन् उनकु अञ्जुवन् अम्मं तरवे ॥ १० ॥

मम नाथ ! कुसुमालंकृतचिकुरप्रकरां कामपि कन्यकां ह्यो नक्तमुद्यानवनं नीत्वा मौक्तिकमालामण्डिते
तस्या वक्षसि परिरम्भं च कृत्वा चतुर्थे यामे गृहमागतोऽसि, एतादृशकार्यकारिणं त्वामधिकृत्य तेते तथातथा नाम
प्रवदन्ति, अत्रलाऽहं त्वां शिक्षितुं न मनागपि प्रभवामि । त्वामहमज्ञासिषम्, स्तन्यं ते दातुमतिभीताऽस्मि ॥ (१०)

(गाथा.) कारारमेनिरत्तेस्विरानै कडिकमळ पूसकुल्लाच्चि *

आरा इन्नमुदुण्णत्तरुवन् नान् अम्मं तारेनेन्नमात्तम् *

पारार् तोळ पुहळान् पुतुवैमन्नन् पट्टरपिरान् शोन्नपाडळ *

एरारिन्निशै मालै वल्लार् इरुडीकेशनडियारे ॥ ११ ॥

वर्षुकवलाहकसन्निभं कृष्णकिशोरमुद्दिश्य सुरभिकुसुमाञ्चितचिकुरवन्धया यशोदया पुरा प्रोक्तम्—
“स्तन्यदाननिरताऽहम् अधुना स्तन्यं ते दातुं विभेमि” इति ; तदिदं यशस्विना भट्टनाथमुनीन्द्रेण तद्भावभावनया
कथितम् । ता इमा गाथाः कीर्तयन्ति ये ते हृषीकेशभक्ताः । [इति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम्] ॥ (११)

— एतद्दशकसारान्शसंग्राहकश्लोक एषः —

श्रीकृष्णो बालकस्मन्नपि च बहुविधा दिव्यचेष्टास्तनोती-

त्येकैकस्मिन् क्षणेऽपि प्रचुरविभवया दृष्टवत्या जनन्या ।

हेकृष्ण ! त्वामहं वेद्यचनुपमम् अथ ते स्तन्यदाने च भीता-

ऽस्मीत्युक्तं तत्तथैवामिहितवति युनौ विष्णुचित्ते रमेऽहम् ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते तृतीयशतकस्य प्रथमदशकं समाप्तम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

अथ द्वितीयं दशकम् - अञ्जनवर्णनै ॥

अवतारिका—श्रीकृष्णे खपुत्रत्वप्रतिपत्तिप्रहाणं परमात्मताप्रतिपत्तिद्विमानं च प्राक्तनदशके
प्रकाशितवती यशोदा अथ तद्विस्मृत्य पुनरपि तस्मिन् पुत्रताधियमधिवहन्ती जाल्युचिततया तं सुतं प्रमाते
गोचारणार्थमरण्यं प्रति प्रेषितवती तदनु तद्विस्मृत्यसहमाना भृशं दूयमाना ब्रजवासकाले तेन तदातदा क्रिय-
माणानि स्थितानि धूर्तचेष्टितानि स्मृत्वा कथयित्वा च “हा हन्त ब्रजे एवं नाम धूर्तकृत्यकरणेन विहर्तुमहं मम
कुमारम् अतिकर्कशहृदयाऽहम् अतितीक्ष्णकण्टकसंचयपाषाणवण्डदन्तुरं काननं प्रापयम् ! वतवत पापिनी
खल्वहम्” इति स्वात्मानमतिमात्रमधिक्षितवती । तदिदं निवर्ण्यते दशकेऽस्मिन् तद्भावनाजुषा भट्टनाथमुनीन्द्रेण ॥

(गाथा.) अञ्जनवर्णनै आयकौलकोलुन्दिनै *

मञ्जनमाट्टि मनैकळ तोरं तिरियामे *

कञ्जनैकायून्द कळलडि नोव कन्निन्पिन् *

एन्शेय पिळ्ळैयैप्पोकिनेन् एल्लेपावमे ॥ १ ॥

अञ्जनसवर्णदिव्यगात्रं गोपालकृष्णं हा हन्त प्रत्यूपे स्नपयित्वा काननमहं प्रैषयम्, कंसप्रहारार्हदिव्य-
पादतलं तदीयं कर्कशकाननसंचारेण व्यथां प्राप्नुयात् खलु; हा हन्त किमर्थमहं पापिनी तं प्रैषयम्, स
तावदत्रैव स्थित्वा प्रतिगृहं प्रविश्य धूर्तचेष्टितानि यथा कुर्यात्तथा ह्यवकाशमप्रदाय हा वत काननं प्रेषितवती
साऽहम् । (इति कथयन्ती यशोदा दूयते ॥) .... (१)

(गाथा.) पत्तु मञ्जु पृथि पावैमारोडु पाडियिल् *
शित्तिल् शिदैचेङ्गुम् तीमै शेय्दु तिरियामे *
कत्तुत्तुळियुडै वेडर्हानिडै कन्नन्पिन् *
एत्तुक्केन् पिळ्ळैयै प्पोकिनेन् एल्ले पावमे ॥ २ ॥

ब्रजेऽस्मिन् मम गोपालकृष्णो हारं द्रात्रेण विधासुरविग्रहस्सन् इतस्ततो ललनामिस्सह विहरेत् खलु; सैकतसम्भ्रम-
नादि धूर्तचेष्टितानि कुर्वाणो विचरेत् खलु, हा हन्त तदवकाशमप्रदाय गोधूलिशवलं व्याधसंचारघोरं विपिनं
प्रति प्रैषयमहं तं गवां पृष्ठतः, हा हन्त ! किमर्थमेवं कृतवती पापिन्यहम् ॥ .... (२)

(गाथा.) नन्मणि मेखलै नङ्गैमारोडु नाडोरुम् *
पोन्मणि मेनि पुलुदियाडि चिरियामे *
कन्मणि निन्नदिर् कानदरिडै कन्नन्पिन् *
एन्मणिवण्णनै प्पोकिनेन् एल्ले पावमे ॥ ३ ॥

नवरत्नाश्रितमेखलालंकृतललनामिस्सह सदा विहरन् खलु वर्तेत ब्रजे पांसुप्रदिग्धदिव्यकमनीयवपुः मम गोपालकृष्णः ;
तथा नाम विहर्तुमर्हं मणिविडम्बिदिव्यवपुषं वत्समहं पापिनी घोरध्वनिभयानकं विपिनं प्रापयं हन्त ॥ (३)

(गाथा.) वण्णकरुडुळ्ळ मादर् वन्दलर् तृत्तिड *
पण्णिप्पलशेय्दु इप्पाडियेङ्गुम् तिरियामे *
कण्णुक्किनियानै कानदरिडै कन्नन्पिन् *
एण्णर्करियानैप्पोकिनेन् एल्ले पावमे ॥ ४ ॥

सृहणीयचिकुरभकरा ललनास्समागल्य यथा विविधानपवादान् कथयेयुस्तथा नाम बहूनि धूर्तचेष्टितानि कुर्वन्
ब्रजे सर्वत्र विचरेत् खलु नयनभोग्यवपुः कृष्णः ; तथाविधानां विहाराणामवकाशमप्रदाय हा हन्त ! अप्रमेयवैभवं
तं कुमारमहं पापिनी वत्ससंचारणाय काननं प्रैषयम् ॥ ... (४)

(गाथा.) अव्वव्विडम् पुक्कु अव्वायर् पेण्डिक्कु अणुकनाय् *
कोव्वैक्कनिवाय् कोडुत्तु व्कूळैमै शेय्यामे *
एव्वम् शिलैयुडै वेडर्हानिडै कन्नन्पिन् *
दैवचलैवनै प्पोकिनेन् एल्ले पावमे ॥ ५ ॥

देवाधिदेवो मम कुमार इह ब्रजे तत्र तत्र गत्वा गोपालबालिकानामन्तरङ्गप्रेमगोचरो भूत्वा स्वकीयविम्बा-
धरमधु तासामास्वाद्यं प्रयच्छन् धूर्तचर्याश्वरेत् खलु ; तथा नाम विहर्तुमवकाशमप्रदाय भयानकधनुर्धरव्याध-
वृन्दसनाथे कानने कसानां चारणाय पापिन्यहं प्रेषितवती हा हन्त ॥ .... (५)

(गाथा.) मिडरु मेळुमेळुचोड वेणोय् विल्लिङ्गिप्पोय् *

पडिरु पलशेय्दु इप्पाडियेङ्गुम् तिरियामे *

कडिरु पलतिरि कानदरिडैकन्निन्पिन् *

इडर एन्पिळ्ळैयैप्पोकिनेन् एल्ले पावमे ॥ ६ ॥

मम कुमारः परमभोग्यं नवनीतमास्वाद्यं ब्रज इह सर्वत्र पर्यटन् भूयांसि धूर्तचेष्टितानि कुर्वाणः खलु वर्तेत ;
हा हन्त ! तथाविधानां विहाराणामवकाशमप्रदाय वन्यगजसंचारघोरं विपिनं प्रति खलु वत्सचारणेन श्रान्तिप्राप्तये
प्रेषयमहं हा हन्त पापिनी ॥ .... (६)

(गाथा.) वळ्ळि नुडङ्गिडै मादर्वन्दलर्त्तुत्तिडि *

तुळ्ळिविल्लैयाडि चोळरोडु तिरियामे *

कळ्ळियुणङ्गु वेङ्कानदरिडैकन्निन्पिन् *

पुळ्ळिन् तलैवनैप्पोकिनेन् एल्ले पावमे ॥ ७ ॥

गरुडध्वजो मम कुमारः अत्रैव ब्रजे निवसन् बल्लीतुल्यवल्लभशालिनीनां मुखादपवादभाषितान्युत्पादयन् उच्छृङ्खलं
श्रीडन् व्यत्यैस्सह विचरेत् खलु ; तदवकाशमप्रदाय अतिशुष्कतीक्ष्णकान्तारमार्गे खलु तं पापिन्यहं प्रेषयं
विष्णाम् ॥ .... (७)

(गाथा.) पन्निरु तिङ्गळ् वयित्तिल्कोण्ड अप्पाङ्गिनाल् *

एन्निळम् कोङ्गै अमुदमूट्टि येडुत्तु यान् *

पोन्नडि नोवप्पुरिये कानिल् कन्निन्पिन् *

एन्निळम् शिङ्गत्तै प्पोकिनेन् एल्ले पावमे ॥ ८ ॥

सिंहशावसमानं मम कृष्णकिशोरं द्वादशमासान् खल्वहं गर्भे धृतवती ; तत्तादृशमहिमानुगुणतया स्तन्यदानेन
तमिमं संवर्त्य हा हन्त अद्य प्रभात एव कानने कसानां पृष्ठतः प्रैषयम् ; हन्त तच्चरणव्यथामपि न व्यभृशं
पापिन्यहम्, हा हन्त विष्णाम् ॥ .... (८)

(गाथा.) कुडैयुम् शेरुप्पुम् कोडादे दामोदरनै नान् *

उडैयु कडियन् उन्नु वेम्पर्कळुडै *

कडियवेङ्कानिडै कालडि नोव कन्निन्पिन् *

कोडियेन् एन्पिळ्ळैयैप्पोकिनेन् एल्ले पावमे ॥ ९ ॥

हा हन्त मम कुमारमतिकर्कशाश्मखण्डसंकुलं काननं प्रेषितवती पापिन्यहं छत्रपादुका अपि हि न तस्मै प्रादाम्;
अतिकठोरहृदया साऽहं तदीयपादबाधामप्यपराधस्य गवां पृष्ठतो व्यगमयम् । हा वत विङ्काम् ॥ .... (९)

(गाथा.) एन्नुमेनकिनियानै एन्मणिवण्णनै *

कन्निन्पिन् पोक्किनेनेन्नु अशोदै कळरिय *

पोन्तिहळ्ळमाड पुदुवैयर् कोन् भट्टन् शोळ *

इन्तमिळ् मालैहळ् वल्लवर्कु इडरिळ्ळैये ॥ १० ॥

मम सदा परमभोग्यं मणिवर्णं मम कुमारं हा हन्त वत्सानां पृष्ठतः काननं प्रेषयामि दूयमानमानसया यशोदया
यत्कथितं तत्तथैव कथयामास सौवर्णसौधाश्रितश्रीवन्विनव्यनगराधिनाथो भट्टनाथो मुनिः; ता इमाः परमभोग्या
गाथाः ये कीर्तयन्ति ते दुःखगन्धरहिता भवितारः । [इति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम्] ॥ .... (१०)

— एतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोक एषः —

प्रत्यूपे बालकृष्णं मणिनिभवपुपं गोपजात्यर्हकृत्या-

मुष्टानार्थं वनं प्रत्यतिकठिनहृदा प्रेषयन्त्या जनन्या ।

पश्चात्तत्रत्यरुक्षस्थितिमपि बहुशस्संभृशन्त्या सखेदं

प्रालापीत्यूचिवान्मे मनसि विजयते विष्णुचित्तो महात्मा ॥

पेरियाळ्वार्तिरुमोळि—तृतीयशतके द्वितीयं दशकमवसितम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ ३-३. अथ तृतीय दशकम्—शीलैकुदम्बै ॥

अवतारिका—गोचारणार्थं वनं गतवान् कृष्णस्सायं व्रजं प्रतिनिवृत्ते, तदात्वे मातुर्यशोदाया यानि
बभूवुरद्भुतभाषितानि तानि दशकेऽस्मिन् अतिरमणीयप्रक्रियया निबध्यन्ते विष्णुचित्तमुनिवरेण तद्भावभावनाजुषा ॥

(गाथा.) शीलैकुदम्बै ओरुकादोरुकादु शेन्निर मेळुतोन्निप्पू *

कोलप्पणैक्कुच्चुम् कूरैयुडैयुम् कुळिर्मुत्तिन्कोडालमुम् *

कालिप्पिन्ने वरुक्किन्न कडल्वण्णन् वेपचै वन्दु काणीर् *

आलत्तुप्पुत्तिरनैप्पेत्तार् नङ्गैर्मीर् नाने मत्तारुमिळ्ळै ॥ १ ॥

वामकर्णभरणमन्यत् दक्षिणकर्णभरणमन्यदिलेवं रीत्या वैजात्येनार्पितं कर्णभूषणमुद्रहन् रमणीयनीवीवन्वाश्रित-
श्चारुवर्णं वसानो मौक्तिकप्रेष्यकालङ्कृतो मदीयः पुत्रो मुकुन्दो गोगणानां पृष्ठत आयाति भोः सख्यः !; चक्षु-
ष्यल्यस्सर्वास्समागत्य वीक्षध्वम् । सत्यं वच्मि; अहमेकैव भुवने प्रसूतपुत्राऽस्मि; मद्भगतिरिक्तास्सर्वा अपि
ऊटना कन्या एव, न संशयः ॥ .... (१)

(गाथा.) कनिनन्मामदिह् श्रुत्तरु पुम्बोळिल् काविरित्तेन्नरङ्गम् *

मन्नियशीर् मदुशुदना केशवा पाविथेन् वाळ्वुहन्दु *

उन्नै इळङ्गन्नु मेय्क्क शिरुकाले यूट्टि ओरुप्पडुत्तेन् *

एन्निल् मनं वलियाळ् ओरुपेणूळ्ळै एन्कुडने मुत्तंता ॥ २ ॥

शाश्वतप्राकारपरिवेष्टितं रम्योपवनपरिवृतसहजालंकृतं श्रीरङ्गक्षेत्रमधिशयान ! श्रीमन्मधुसूदन केशव, पापिन्यहं
गोसंचारणफलभूते जीवने कामनया त्वां प्रत्यूष एव भोजयित्वा वत्सानां पृष्ठतः प्रयाहि वत्सेत्यकथयम्; त्वद्विरह-
व्यसनसहनसामर्थ्यशालिनी कठिनहृदया मत्तः काचिदन्या वनिता नैवास्ति भुवने; वत्स ! देहि
महामधरसुधाम् ॥ .... (२)

(गाथा.) काडुहळ्डु पोय् कन्नुहळ् मेय्त्तु मरियोडि * काकोडल् पू -

चूडि वरुक्किन्न दामोदरा कत्तुचूळिकाण् उन्नुडम्बु *

पेडैमयिल् शायल् पिन्नैमणाळा ! नीराडुमैत्तु वैत्तेन् *

आडि अमुदुशेय् अप्पनुमुण्डिलन् उच्चोडुडनेयुण्णान् ॥ ३ ॥

बहुकाननमध्ये पर्यटन् विविधललितसंचारैर्वत्सानां चारणं कृत्वा वन्यकुसुमान्यवतंसपदे निधाय समागच्छन्
दामोदर ! गोधूलिधूसरितं हि ते गात्रम्; शिखिनीसच्छायनीलादेवीवल्लभ ! स्नानीयं सजीकृतवती वर्तेऽहम्;
ज्ञात्वा मुङ्क्ष्व; त्वया सह भोक्तुकामस्तव तातोऽपि नाभुङ्क्त ॥ .... (३)

(गाथा.) कडियार् पोळिलणि वेङ्कडवा करुम्पोरेरे * नीयुक्कक्कुम्

कुडैयुम् शेरुप्पुम् कुळुलुम् तरुक्कि कोळ्ळादे पोनाय् माले *

कडिय वेङ्कानिडै कनिन्पिन्पोन शिरुक्कुडुच्चेङ्गमल

अडियुम्वेदुम्बि * उन् कण्क्कळ् शिवन्दाय् अशैन्दिडाय् नी एम्पिरान् ॥ ४ ॥

सौरभसंभृतोद्यानपरिवृतश्रीवेङ्कटाद्रीश्वर ! नीलवर्णं समरपुङ्गव ! सुग्धकृष्ण भगवन् ! त्वरीयस्पृहाविषयभूतच्छत्रपाद-
त्राणमुखरीस्त्वमगृहीत्वैव हन्त वनं गतोऽसि; अतिकर्कशकानने गर्वां पृष्ठतो गतवतो बालकस्य तव पादारविन्दे
हन्त ! परितप्ते; नयने च तव रक्ते अभूताम्; हा वत स्थानतनुश्चासि ॥ .... (४)

(गाथा.) पत्तार् नडुङ्ग मुन् पाञ्चशन्नियत्तै वाय् वैत्तपोरेरे * एन्

शिन्तायर् शिङ्गमे शीदैमणाळा शिरुक्कुडुच्चेङ्गमाले *

शिन्ताडैयुम् शिरुप्पत्तिरमुम् इन्नै कडिलिन्मेल् वैत्तुप्पोय् *

कत्तायरोडु नी कन्नुहळ् मेय्त्तु कलन्दुडन् वन्दाय् पोळुम् ॥ ५ ॥

पाञ्चजन्यनिनदेन वैरिन्नातावलेपलोपनकुशल रणपुङ्गव ! मदीयगोपालसिंह ! सीतापते ! अर्भक पुण्डरीकाक्ष !,
त्वं तु प्रभाते गमनत्वरया शाटीं छुरिकां च खट्वायां निधाय गतवानसि; तत्र गोपालबालकैस्सह गाश्चारयित्वा
तैस्सह संप्रति समागतोऽसि ननु ॥ .... (५)

(गाथा.) अञ्जुडराळि उन्कैयहत्तेन्दुम् अळहा नी पोय्हुँ पुक्कु *
 नञ्जुमिळ् नागत्तिनोडु पिण्णञ्जुम् नान् उयिरवाळ्न्दिरुन्देन् *
 एन्शेय्य एन्नै वयिरु मरुक्किनाय् एदुमोर्च्चमिळ् *
 कञ्जन् मनत्तुक्कु उहप्पनवे शेय्दाय् कायाम्न् वण्णम् कोण्डाय् ॥ ६ ॥

चक्रपाणे सुन्दरकृष्ण ! त्वं कालियविषधरविषदूषितं हृदं प्रविश्य तेन भुजङ्गमेन सह स्पर्धां चकथ ! हन्त प्राणा-
 पायशङ्कावीजमीदृशं साहसं त्वया कृतमाकर्ण्यपि प्राणान् धारयामि खल्वहमतिकठोरेचेताः । अरुचेतत् ; अतसी-
 कुसुमसुकुमार अर्भक, एवंविधैस्तावकैस्साहसैः कंसस्य हृदि महीयानानन्दो हि जायते ; ययाकयाऽपि विधया
 अत्याहितं ते प्रतीक्षमाणस्य तस्य संतोषं मम च निर्वेदं जनयन् हन्त किमर्थमेवं चेष्टसे ? .... (६)

(गाथा.) पन्निपुमाभैयुम् मीनमुमाहिय पार्कडळ्वण्णा उन्मेळ् *
 कन्निरुवाहि मेय्पुलत्ते वन्द कळ्ळवशुरन्तन्नै *
 शेन्नु पिडित्तु चिरुक्कैहळाले विलङ्गायेरिन्दाय् पोलुम् *
 एन्नुम् एन्पिळ्ळैक्कुत्तीमैहळ् शेय्वार्हळ् अङ्गडनमावर्कळे ॥ ७ ॥

दिव्यवराहकमठमत्स्याद्यवतारकारिन् ! क्षीरसागरसवर्णं कृष्ण ! कंसप्रेरितो दैत्यः कोऽपि वत्सरूपी सन् विपिने
 समागत इव ; तमुद्धृत्य त्वं कपित्थोपरि क्षितवानिव ; एतदपि ते सुमहत्साहसम् । अस्तु तत् ; भो लोकाः !
 वत्सासुरः कपित्थासुरश्चेत्युमाविमौ कृतसंकेतौ खलु समागतौ मत्पुत्ररत्नप्राणापायचिकीर्षया ; एवमन्येऽपि येये
 दौरात्यं वहन्ति, क्षणेन ते वत्सकपित्थायोगतिमेव लभन्ताम् ॥ .... (७)

(गाथा.) केट्टरियादन केट्टकिन्नेन् केशवा कोवलरिन्दिरक्कु *
 काट्टिय शोरुम् करियुम् तयिरुम् कलन्दुडनुण्डाय् पोलुम् *
 ऊड्ड मुदलिलेन् उन्तन्नैकोण्डु ओरुपोदुम् एनकरिदु *
 वाड्डमिलाप्पुहळ् वासुदेवा उन्नैयञ्जुवन् इन्नुतोडुम् ॥ ८ ॥

वत्स केशव ! इयता कालेन मया कुत्राप्यनाकर्णितां कामपि चर्यां हन्ताद्य शृणोमि ; यथासमुदाचारं गोपाल-
 कैर्वासवाय समर्पितं दधिघृतदुग्धशाकसूपान्नादिकमशेषं त्वमेकाकी क्षणमात्रे अशितवानिव ; एवं नाम पृथुतरो-
 दरभरितं त्वामहं कथमिवभोः प्राशयेयम् ? अन्यादृश इव ते कुक्षिरधोक्षज ! त्वदीयैतादृशविचित्रविचेष्टितश्रवणतः
 प्रभृति अहह ! भृशमहं चकिताऽस्मि ॥ .... (८)

(गाथा.) तिण्णार् वेण् शङ्कुडैयाय् तिरुनाळ् तिरुवोणमिन्नेळुनाळ् * मुन्
 पण्णोर् मोळियारैक्कूवि मुळैयट्टि पल्लाण्डु कूरुवित्तेन् *
 कण्णालं शेय्य करियुम् कलत्तदरिशियुमाक्किवैत्तेन् *
 कण्णा नी नाळैत्तोडु कन्निन् पिन्पोहेळ् कोलम्शेय्दु इङ्गैयिरु ॥ ९ ॥

शत्रुनिरसननिपुणनिनदभरितपाञ्चजन्यपाणे कृष्ण ! इतस्ससमेऽहनि श्रोणानक्षत्रोत्सवस्ते भविता ; एतदर्थमद्य सर्वा अपि गोपीस्समाहूय अङ्कुरारोपणमहोत्सवं गङ्गलाशासनगाथापारायणसनाथमकारयम् । प्रस्तुतशुभकार्यनिर्वहणाय शाकतण्डुलादिकं च भाण्डसंयुतमकरवम् । अतस्त्वं श्वःप्रभृति मास्म गच्छः काननं प्रति ; सर्वथा विवेयस्सन् इहैव वर्तेथाः प्रियपुत्ररत्न गोविन्द ! ॥ .... (९)

(गाथा.) पुत्तरवलकुल्ल अशोदै नल्लायच्चि तत्तुत्तिरन् गोविन्दनै *

कत्तिनम् मेय्त्तु वरकण्डुहन्दु अवद्ध कपित्त मात्तमेल्लाम् *

शेत्तमिलादवर् वाळतरु तेत्तुपुदुवै विष्णुचित्तन् शोल्ल *

कत्तिवै पाड वल्लार् कडल्लवण्णन् कळलिणै काण्वहळे ॥ १० ॥

अतिसुभगनितम्बशालिनी यशोदा, गोसंचारणकृत्यं परिसमाप्य सायं समयातं खपुत्रं गोविन्दं समीक्ष्य सन्तुष्य यद्यद्दे तत्सर्वं श्रीविष्णुचित्तो दिव्यसूरिस्तद्भावभावनया प्राह ; ता इमा दिव्यगाथा ये कीर्तयन्ति ते भगवत्पादयुगलनिल्यसेवानिरतास्सुः । [इति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम्] ॥ .... (१०)

— एतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोका अमी अष्टौ —

शृन्दारण्ये वयस्यैस्सह बहुलतरान् गोगणांश्चारयित्वा

सायं कृष्णस्समायात्यनुपमसुपमः पृष्ठतो गोगणानाम् ।

वन्यालंकारधन्यं तमिममनुकलं वीक्षमाणा यशोदा

सानन्दं यद्यद्दे तदिदमनिशमावर्तते मानसे मे ॥ १ ॥

वैलक्षण्यान कर्णाभरणमुपवहन् चारु वासो वसानः

मुक्तास्रभूषणाढ्यो मम तनयवरः पृष्ठतो गोगणानाम् ।

आयातीक्षध्वमेतं नयनशतसहस्रावलोकार्हवपं

सत्यं सर्वाः स्त्रियोऽस्मिन् जगति मदितरा हन्त बन्ध्या हि सख्यः ! ॥ २ ॥

कल्ये प्रोत्थाप्य कृष्णं प्रियसुततिलक ! त्वामहं भोजयित्वा

वत्सानां चारणार्थं सुकठिनहृदया प्रैषयं प्रत्यरण्यम् ।

छत्रं पादं च नादां किमहमकरवं धुद्विहीना वराकी

तत्र क्लेशानुभूतीस्तव तु बहुविधाश्रिन्तयन्ती विदूये ॥ ३ ॥

स्नाने पादारविन्दे, नयनकमलमप्याप भूयोऽरुणत्वं

श्रीमन् गोविन्द ! तेऽभृद्वपुरपि बहुशो गोरजोभिः परीतम् ।

स्नानीयं सुष्ठु सजीकृतमिह, कलितस्नान आयाहि भोक्तुं

साकं कृष्ण ! त्वयैवाशितुमुपवसति प्रेमधन्यः पिता ते ॥ ४ ॥

वत्स ! श्रीकृष्ण ! दामोदर जलदरुचे यामुने नीरपूरे
 तुङ्गात्कुन्दाभिपत्योरगशिरसि चकर्थातिघोरं हि युद्धम् ।
 हाहन्तैतन्निशम्याप्यहमिह न लभे जीवितस्य व्यपायं
 कस्मात् कंसस्य चित्ते मुदमुपजनयन् क्रीडसीत्थं कठोरम् ॥ ५ ॥

वत्सात्मा कोऽपि दैत्यस्समुपगत इवारण्यकोणे तमेनं
 प्रोद्धृत्य त्वं कपित्थे व्यसृज इति कथा काचिदाकर्णिता भोः ।
 सद्यस्सत्यं शपेऽहं मम तनयमणेर्ये सृजनत्यापदस्ते
 सोऽयं वत्सः कपित्थोऽप्यलभत यदहो तल्लभेरन् क्षणेन ॥ ६ ॥

लोके कुत्राप्यनाकर्णितमिह किमपि श्रूयते स्माद्य कृष्ण !
 प्रत्तं गोपैर्मघोने दधि घृतमखिलं शाकस्रपाक्षमिश्रम् ।
 निश्शेषं त्वं समाश्ना इति, ननु भगवन् प्राशयेयं कथं त्वाम्
 अद्यारम्यातिभीताऽस्म्यहह मधुरिपो कुक्षिरन्यादृशस्ते ॥ ७ ॥

कृष्ण ! श्रोणोत्सवस्ते सुतवर ! भविता सप्तमेऽह्नयेतदर्थं
 सर्वासां वल्लवीनां पुर इह विदधाम्यङ्कुमारोपणं च ।
 तस्मान्मा याह्वारण्यं परदिनत इहैवावतिष्ठस्व भव्यो
 गोविन्देत्याह माता तदिदमभिदधद्विष्णुचित्तोऽतिधन्यः ॥ ८ ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते तृतीयशतकस्य तृतीयदशकं समाप्तम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ ३-४. अथ चतुर्थ दशकम्—तळैहळुं तोङ्गळुम् ॥

अवतारिका—अधस्तनदशके नवमगाथायां यशोदया कथितं खलु—‘प्रियपुत्ररत्न गोविन्द । त्वं
 श्वः प्रभृति मास गच्छः काननं प्रति ; सर्वथा विधेयस्सन् इहैव वर्तथाः’ इति । तां मातुराज्ञामनुसृत्य कृष्णः
 श्रोणोत्सवावसानपर्यन्तं (सप्तदिनानि) खगृह एव स्थितवान् । अथ यथापूर्वं गोसंवारणाय काननं प्रति गत्वा तत्र
 गोसंचारणजनितहर्षप्रकर्षेण स्वात्मानं विविधैरतिरमणीयैरलङ्कारैरलङ्कृतं कृत्वा परममधुरमुरलीनिनदसनाय विविधानि
 गीतानि च कुर्यन् स्वकीयैरपरिमितैर्वयस्यैस्सह वृन्दशो व्रजं प्रति निवर्तते ; तदात्रे अस्य अस्पृष्टचिन्तापदमामि-
 रूप्यमवेक्ष्य गोपाङ्गना अतिमात्रं व्यामोहमवापुरित्यमुं विषयं भगवान् विष्णुचितो मुनिवरस्तासां भावनया भावते
 दशकेऽस्मिन् । अत्र प्रथमगाथा केवलं खवाचा निबध्यते ॥

(गाथा.) तळैहळुम् तोङ्गळुम् ततुम्बि एङ्गुम् तण्णुम् एकम्मचलि ताळपीलि *
 कुळळुहळुम् गीतमुमाहि एङ्गुम् गोविन्दन् वरुहिन्न कूडम् कण्डु *
 मळैकोलो वरुहिन्नदेन्नु शोल्लि मङ्गैमार् शालहवाशळ् पत्ति *
 नुळैवनर् निर्पनराहि येङ्गुम् उळ्ळम्बिडु ऊण् मरन्दोळिन्दनरे ॥ १ ॥

विविधानि बहिर्वर्हातपत्राणि परितः प्रकाशन्ते, मृदङ्गमदलादिवाद्यनिनदश्च श्रुतिसुभगो विजृम्भते । पिच्छविनिर्मितानि व्यजनानि च बहूनि विराजन्ते ; सुरलीनिनदगानध्वनिविशेषाश्च सर्वत्र प्रसृमरा मनांसि हन्ति ; एतादृशेनाद्भुत-
 सन्निवेशेन सह गोविन्दो भगवान् सुमहत्तरवालवृन्दान्वितस्समायाति काननात्, तामिमां दृष्टिचित्तापहारिणीं
 गोष्ठीमवलोक्य व्रजयुवतयः ' किमहो ! जीमूतपोत एव धरायां समायाति ' इत्युल्लिखन्त्यः गवाक्षान्तिकेऽवतिष्ठ-
 मानाः व्यामोहातिशयेन बहिस्समागच्छन्त्यः, गुरुजनभीत्या स्तब्धाश्च भूत्वा श्रीकृष्णयात्रोत्सवे तस्मिन्नेव चित्तं
 समर्प्य अशनमपि व्यस्मरन्बहवः ॥ .... (१)

(गाथा.) वल्लि नुण्णिदळन्न आडैकोण्डु वशैयर् चिरुयर् विरित्तुडुत्तु *
 पल्लिनुण् पत्ताह उडैवाळ् शात्ति पणैक्कच्चुन्दि प्पलत्तळैन्दुवे *
 मुल्लैन्नळ् नरुमलर् वेङ्गैमलरणिन्दु पल्लायर् कुळाम्बुवे *
 एल्लियम्पोदाह प्पिळ्ळै वरुम् एदिरनिन्नु अङ्गिनवळै इळवेन्मिने ॥ २ ॥

नन्दनन्दनः कृष्णो भगवान् कल्पकवल्लीसमुत्पसुकुमारदलसदृशं दिव्यं वसनं वसानः तद्वह्मोपरि नीवीवन्वालयङ्क्रियां
 च दधानः तदुपरि छुरिकां च सुदृढं विभ्राणः वन्यकुमुदविनिर्मितां मालां वक्षसि धारयन् परस्सहस्रगोपालबालक-
 गोष्ठीमध्ये विविधवर्हातपत्रच्छायायां सायं समायाति वीध्यामस्याम् ; अयि भो गोपालबालिकाः ! तत्पुरतः
 स्तित्वा मा नाम व्यथामनुभवत । (इति काचन लळना अन्या लळनाः प्रति कथयति ॥) .... (२)

(गाथा.) शुरिहैयुम् तेरिविल्लुम् शेण्डुकोलुम् मेलाडैयुम् तोळन्मार् कोण्डोड *
 ओरुकैयाळ् ओरुवन्तन् तोळैयुन्नि आनिरैयिनम् मीळ् कुरिच शङ्गम् *
 वरुहैयिल् वाडिय पिळ्ळै कण्णन् मञ्जळुम् मेनियुम् वडिवुम् कण्डाळ् *
 अरुहे निन्नाळ् एन्पेण् नोक्किण्डाळ् अदुकण्डु इव्यूरोन्नु पुणकिन्नदे ॥ ३ ॥

कृष्णस्य सखायो बालकाः छुरिकां धनुर्लतां लीलायष्टिम् उत्तरीयं च अपेक्षासमयेषु कृष्णाय दातुं हस्ते
 धारयन्तस्सन्तः अनुसरन्ति ; कृष्णस्तु स्वकीयेनैकेन पाणिना प्राणनिर्विशेषस्य कस्यचिद्वयस्यस्य भुजमवलम्बमानः,
 अन्येन पाणिना गोवृन्दाह्वानसाधनं शङ्खं गृह्णन् व्रजं प्रति निवर्तते ; तदास्वे तस्य कृष्णकिशोरस्य ग्लानिरम्यां
 हरिद्रालिप्तां च तनूं मम दृष्टिताऽद्राक्षीत् ; तद्विध्यावयवलावण्यं चापश्यत्, अथ तस्य समीपतश्च गत्वा
 अतिष्ठत् । तदनु अपूर्ववस्तुविलोकनविस्मयभूम्ना सोऽकण्ठं चापश्यत् । तदिदमवलोकितवन्तो व्रजस्थास्सर्वेऽपि
 तस्य चास्याश्च विलक्षणः कोऽपि प्रेमवन्धो वर्तत इति हन्त कल्पयितुमुपचक्रमिरे । (इति कस्याश्चन गोपाल-
 बालिवाया जननी कथयति) ॥ .... (३)

(गाथा.) कुम्भेडुचु आनिरै कात्तपिरान् कोवलनाय् कुळळुदियुदि *
 कन्नुहळ् मेय्चुत्तन् तोळरोडु कलन्दुडन् वरुवानै चेरुविल् कण्डु *
 एन्नुमिवनै योप्पारै नङ्गाय् कण्डरियेन् एडि वन्दु काणाय् *
 ओन्नुम् निळ्ळा वळै कळन्नु तुहिलेन्दिळ्मुलैयुम् एन् वशमल्लवे ॥ ४ ॥

गोवर्धनाद्रिसमुद्भरणेन संरक्षितगोवृन्दो मृदुमधुरमुरलीनिनन्दं मुहुर्मुहुः कुर्वन् वत्सान् चारयित्वा स्वकीयैर्धन्यस्यै-
 स्समेतस्सन् वीथ्यां समायाति, अयि प्रियसखि ! एतादृशमभिरूपं कुमारं नाहं कदाऽपि कुत्रापि दृष्टवती, आः !
 किमिति त्वमन्तरवतिष्ठसे ; वहिरत्रागत्य साधु समबलोक्तय । शृणु सखि मम दशाम् ; कृष्णकिशोरस्यास्य
 दर्शनसमक्षण एव सर्वाङ्गीणं कार्यमहमनुभवामि ; कुत्रौ च मे न स्वाधीनौ तिष्ठतः (इति काचन गोपाङ्गना
 कथयति) ॥ .... (४)

(गाथा.) शुत्तिनिन्नु आयर् तलैहळिड शुल्ळुपङ्गि नेत्तिरत्तालणिन्दु *
 पत्तिनिन्नायर् कडैत्तलैये पाडवुमाडक्कण्डेन् * अन्निप्पिन्
 भत्तोरुवक्कैन्पेशलोड्डेन् मालिरुम्शोलै एम्मायर्कल्लाल् *
 कोत्तन्नकुक्किवळामेनेण्णि कोडुमिन्नाल् कोडीराहिल् कोळम्बमे ॥ ५ ॥

गोपालबालकाः परितः स्थित्वा बहिर्बर्हातपत्राणि धारयन्ति, कृष्णस्तु स्वकीयमलकवन्धं पिच्छावतंसं परिकर्मितं
 कृत्वा गोपालबालगोष्ठ्यां पुरतः स्थित्वा गानविशेषान् नृत्तविशेषांश्च कुर्वन् समायाति, अयमेव 'तिरुमालिरुञ्जोलै'
 समाख्यातवनाद्रिक्षेत्रपतिरिति कथयन्ति । इममन्तरेण नान्यं कमप्यहं भर्तृपदे कलयेयम् । 'इयमस्यैव जाया
 भूयात्' इति संकल्प्य मां तस्मै कृष्णाय प्रयच्छत ; अन्यथा तु ध्रुवं महती मनोवैयाकुली स्यात् । (इति काचन
 गोपाङ्गना कथयति) ॥ .... (५)

(गाथा.) शिन्दुरमिलङ्ग चत्तितुरुनेत्तिमेल् तिरुत्तिय कोरम्बुम् तिरुक्कुळुळुम् *
 अन्दरमुळवत्तण् तलैक्काविन्कीळ् वरुमायरोडु उडन्वळैकोळ्शीशा *
 अन्दमोन्निळ्ळाद आयप्पिळ्ळै अरिन्दरिन्दु इन्वीदि पोदुमाहिल् *
 पन्दुकोण्डानेन्नु वळैत्तुवैत्तु पवळाय् मुरुवलुम् काण्वोम् तोळी ॥ ६ ॥

अयि सखि ! स्वकीये ललाटे सिन्दूरालंकारं दिव्यतिलकं च विभ्राणः विलक्षणचिकुरबन्धपरिकर्मितः
 व्योमस्पृशं वाद्यनिनदमुज्जम्भयन् सुशीतलवर्हातपत्रच्छायायां समिन्नवृन्दैस्सह लीलायष्टिमुखिपन् कृष्णस्समायाति ;
 निरवधिकसौन्दर्याश्चित्तस्सौन्दर्यं गोपालकृष्णः मदीयमुत्कण्ठातिशयं स्वस्य तदभावं च विदित्वाऽपि यद्यस्यां वीथ्या-
 मागन्ता, अयमस्मदीयकन्दुकचोर इति कमप्यवादमुत्पाद्य मार्गरोधं कृत्वा तदीयं विदुमनिममधरं मन्दस्मितं च
 निरीक्षिषीमहि । (इति काचन वल्लुवी स्वसखीमाह) ॥ .... (६)

(गाथा.) शालप्पल् निरैप्पिन्ने तलैक्काविन्कीळ् तत्तितुरुमेनि निन्नोळि तिहळ् *
 नीलनन्नरुङ्गुञ्जि नेत्तिरत्तालणिन्दु पल्लायर् कुळाम् नडुवे *
 कोलचेन्दामरैक्कण् मिळिर कुळळुदि यिशैपाडिक्कनित्तु * आयरोडु
 आलिचुवरुद्दिन्न वायप्पिळ्ळै अळगुकण्डु एन्महळयक्किन्नदे ॥ ७ ॥

असंख्येयगोवृन्दपुष्टभागे बर्हातपत्रच्छायायां स्वकीयदिव्यवपुस्सुषमामवभासयन् स्वकीयं सौगन्ध्याञ्चितं मेचककुन्तल-
बन्धं पिञ्छाञ्चितमारचय्य बहुगोपालवृन्दमध्ये स्वकीयं पुण्डरीकाक्षत्वं प्रकाशयन् सन् मुरलीनिनदं तदनुरूपगीत-
ध्वनिम् तदनुगुणनर्तनं च वितन्वन् कृष्णकिशोरस्समायाति खलु । हा तस्य दिव्यसौन्दर्यमवलोक्य मम दुहिता
व्यामुह्यति । (इति काचन वृद्धा गोपी वदति) ॥ .... (७)

(गाथा.) शिन्दुरप्पोडिकोण्डु शेनियप्पि त्तिरुनामभिडुङ्गोरिलैयन्तन्नाल् *
अन्दरमिन्नित्तन्नैरिपङ्गियै अळगिय नेत्तिरत्ताळणिन्दु *

इन्दिरन्पोल् वरुमायप्पिळ्ळै एदिनिन्नङ्गिनवळै इळवेलेन्न *

शन्दियिन्ननिन्दु कण्डीर् नङ्गै तन् तुहिलोडु शरिवळै कळळ्ळकिन्नदे ॥ ८ ॥

स्वकीयं मस्तकं सिन्दूरचूर्णपारेकर्मितभाकलभ्य, ऊर्ध्वपुण्ड्रं च धृत्वा चिकुरबन्धमभिरामपिञ्छावतंससनाथं कृत्वा
साक्षाद्देवेन्द्र इव गोपालकृष्णस्समायाति ; तत्पुरतः अवस्थाने सति वपुषः कार्यमेव भवेत्, अतस्तत्रावस्थानं
नोचितमित्युक्तवतीं मामनादृत्य हन्त मम दुहिता व्यामोहभूम्ना तत्रैवावस्थाय प्रच्युतमर्वखा ताम्यति वत । (इत्यन्या
काऽपि गोपाङ्गना गदति ।) ॥ .... (८)

(गाथा.) वलङ्कादिन् मेल् तोन्निप्पू वणिन्दु मल्लिहै वनमालै मौवलमालै *

शिलिङ्गारत्ताल् कुळत्ताळविडु चीङ्गुळल् वाय्मडुत्तदियूदि *

अलङ्गारत्ताल् वरुमायप्पिळ्ळै अळगुकण्डु एन्महल् औशैप्पडु *

विलङ्गिनिळ्ळादेदिर् निन्दु कण्डीर् वेळ्वळै कळन्नु मेयम्मेलिहिन्नदे ॥ ९ ॥

दक्षिणकर्णे वन्यकुसुमविशेषालंकारमारचय्य, वक्षसि वनमल्लिकाकुसुमं च धारयित्वा अतिसुन्दरान् कुन्तलान्
अंसावलम्बिनः कृत्वा मुहुः परममधुरमुरलीगीगानमुत्पाद्य सुचारु समागच्छतो गोपालकृष्णस्य अस्पृष्टचिन्तापदमामि-
रूप्यमवलोक्य समुत्कण्ठिता मम दुहिता हा हन्त अभिमुखी स्थिता सती प्रच्युतकरवलया कार्यमनुभवति । (इति
काचन गोपी कथयति ।) ॥ .... (९)

(गाथा.) विणिन्मीडु अमरहल् विरुम्बित्तोळ मिरैत्तायर्पाडियिल् वीदियूदे *

कण्णन् कालिप्पिन्ने एळ्ळन्दरुळक्कण्डु इळवाय्क्कन्निमार् कामुत्त

वण्णम् * वण्डमर्पोळिल् पुदुवैयहोन् विण्णुचित्तन् शोन्न मालैपत्तुम् *

पण्णिन्वम् वरप्पाडुम् भक्तरुळ्ळार् परमान वैकुन्दम् नण्णवरे ॥ १० ॥

दिव्ये धाम्नि नित्यसूरिषु सदा सेवमानेषु सत्स्वपि तान् व्रजयित्वा ब्रजमुपगम्य गोपालवीथिकायां गवां पुष्टतस्समा-
गच्छन्तं गोपालकृष्णमेवेक्ष्य गोपालबालिका व्यामुह्यन्ति स्मेल्यमुं विषयमधिकृत्य, भृङ्गसंकारसंकुलदिव्योद्यानपरि-
वृत्तश्रीधन्विनव्यपराधिनाथविण्णुचित्तमुनिवरेण प्रोक्ता इमा दिव्यगाथास्सानन्दं ये गायन्ति भक्तास्ते श्रीवैकुण्ठप्राप्ति-
भाग्यमाजस्युः ; [इति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम्] ॥ .... (१०)

— एतद्दशकस्य सारांशसंग्राहका अमी श्लोकाः —

नानावर्हातपत्रैस्सह सह च गवां भूरिवृन्दैर्दिनान्ते
सानन्दं गोकुलं प्रत्युपगतमुचितालङ्कियं नन्दसन्नुम् ।
दर्शदर्शं विमुग्धैर्ब्रजयुवतिगणैर्यत्कृतं पारवश्यात्
यच्च प्रेम्णाऽभ्यधायि प्रणिहितमनसां योगिनामप्यगम्यम् ॥ १ ॥

कृत्यां कृष्णस्य भातं किसलयरुचिरं कोमलं दिव्यवस्त्रं
तस्योर्ध्वं खड्गवन्धो दृढतरघटितस्तत्र पट्टोपबन्धः ।
वन्यालङ्कारधन्या तनुरुचिरतुला गोपबालौघमध्ये
सायं सोल्लासयानं कथमिदमधुना मादृशां चिन्तनार्हम् ॥ २ ॥

लीलायष्टिं कृपाणं धनुरतिकमनीयोत्तरीयं च मित्रे-
ष्वादायाग्रे प्रयातेष्वथ परमसुहृद्भक्तमंसेऽवलम्ब्य ।
आयान्तं नन्दद्वन्द्वं वत मम तनया वीक्ष्य सौन्दर्यमग्रा
गाढं दृष्ट्वा च पार्श्वे न्यविशत, जनताश्चक्षतेऽन्तापवादम् ॥ ३ ॥

हाहा नाहं कदाऽपीदृशसुभगतनुं प्रैक्षिपीत्याह काचित्
नाहं चेदस्य भार्या न खलु मम भवेज्जीविताशेति काचित् ।
काचिद्रूते स सोऽयं यदि मम भवनप्रान्तमायाति तर्हि
प्रोच्य स्तेयं परीत्य प्रसभमथ निरीक्षेय तद्वक्त्रहासम् ॥ ४ ॥

सर्वालङ्काररम्यस्सकलजनमनोहारिरूपोऽत्र गोपः
कश्चित्सोल्लासमायात्यमुमिह सुभगे मास दर्शः कथञ्चित् ।
इत्युद्घोपे कृते सत्यपि मम दुहिता तस्युपी चत्वरग्रे
प्रापत्कार्श्यं क्षणेनेत्यचकथदतिनिर्वेदतः काऽपि वृद्धा ॥ ५ ॥

सालङ्कारं सर्वेषुध्वनिरचनमुपायाति कृष्णे सुता मे
तिष्ठन्त्यग्रेऽविवेकादभजत सहसा प्रच्युतिं कङ्कणानाम् ।
इत्यूचे काऽपि गोपीत्यतिमधुरवचोराशिभिर्गोपकन्या-
प्रेमावेशं मुकुन्दे विशदमभिदधद्विष्णुचित्तस्सुधन्यः ॥ ६ ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते तृतीयशतकस्य चतुर्थं दशकं समाप्तम् ॥

॥ श्रीरुख ॥

॥ ३-५. अथ पञ्चमं दशकम्—अट्टकुविशोत्तु ॥

अवतारिका—ब्रजे प्रतिसंवत्सरं महेन्द्रपूजां निर्वर्तयन्तो गोपालास्तदर्थं पुरस्तादेव बहुशकटपरिमित-
शाकसूपादिसमेतवृहदन्नकूटसजीकरणे प्रवर्तन्ते ; एवं नाम बहोः कालात् प्रचलति । एकस्मिन् वत्सरे तु कृष्णस्त-
दिदमन्नकूटसजीकरणमवलोक्य किमप्यजानन्निव तान् गोपानप्राक्षीत्—किमर्थमेवमपरिमितान्नसन्नाहः क्रियत इति ।
पृष्टाश्च ते प्रत्युचुः ‘कस कृष्ण ! किं न जानासि त्वम् ? प्रतिसंवत्सरं खल्वेवं संभ्रियते देवेन्द्रसमाराधनाय ।
अस्मत्कुलधनभूतानां गवां वत्सानां च सलिलयवसादिवस्तुप्रदानेन महोपकारको महेन्द्रः खलु ; स चावश्यमस्माभि-
स्तर्पणीय इति चिरादेवमनुष्ठानं संपद्यते’ इति । तदाकर्ण्य भगवान् कृष्णः ‘परदेवभूतस्य मम पुरतो देवतान्तर-
समाराधनमिदं कथमिव सहायम् ? यथाकथञ्चिन्निरसनीयमेवैतत्’ इति मनसि कृत्वा प्रोवाच तान् प्रति—“अयि भो
गोपबृद्धाः । असौ गोवर्धनाद्विरेव खल्वस्माकं गवां वत्सानां च धारकपोषकभोग्यवस्तुप्रदानेन परिपालकः ; प्रत्यक्षदेवं
परित्यज्य अनुपकारकस्य परोक्षस्य चेन्द्रस्य समाराधनं न खलु न्याय्यम्, * यो वै खां देवतामतिपजते प्रसायै
देवतायै च्यवते न परां प्राप्नोति पापीयान् भवति * इति भगवती श्रुतिश्च प्राह ; तत्सर्वथाऽप्यनुचितं देवेन्द्राराधन-
मिह ” इति । तदिदमाकर्णितवन्तो गोपास्सर्वोऽपि युक्ततरमेवेदं वच इति प्रतिपद्यमानाः उपहारराशिस्सर्वोऽपि
गोवर्धनाचलतल्लजायैव समर्पणीय इत्यवधारयन्तस्तथैव समर्पिपन् । अथ भगवान् कृष्ण एव * अहं गोवर्धनोऽस्मीति
तत्सर्वं स्वयमाश्नात् । अथ क्रुद्धो वासवः पुष्कलवर्तकादिर्पर्जन्यगणान् नियुज्य सुमहत्तत्त्वदृष्टिबाधामुदपादयत् । अथ
गोगोपगोपीजनसंचये सुदुस्सहदृष्टिबाधयाऽनया भृशं व्याकुले बिह्वले च सति भगवान् भक्तवत्सलोनन्दनन्दनः स्वयं
यमचलं रक्षकमाचक्षे पुरा, तैर्वाचलेन रक्षां विधित्सुः तमेव गोवर्धनाद्रिं छत्रमिवोदृत्य ससरात् विभर्ति स्म ; अथ
भृशमपन्नपयाऽभिभूतो विडौजा अपचारक्षामणेन पूतो बभूवेति सुप्रथित इतिहासः ; एतत्काथाप्रपञ्चनपूर्वकं भगवन्तं
कृष्णं गोवर्धनाद्रिं च दशकेनानेन परमभोग्यसूक्तनिकरेण स्तौति विष्णुचित्तो मुनिवरः ॥ .... *

(गाथा.) अट्टकुवि शोत्तु प्परुप्पदमुम् तथिर्चावियुम् नेय्यळरुमडङ्ग

पोट्टत्तुत्ति * मारिप्पहै पुणर्च पोरुमा कडल्ल वण्णन् पोरुत्तमलै *

वट्टत्तडङ्गण् मडमान् कभिन्नै वलैवाय् पत्तिककोण्डु * कुरमहळिर्

कोट्टैत्तलैप्पाल् कोडुत्तु वळक्कुम् गोवर्धनमेन्नुम् कोत्तक्कुडैये ॥ १ ॥

आराधनाय पक्त्वा संभृतमन्नमयं पर्यंतं दधिर्मयीं वापीं धृतमयं जम्बालं च साकल्येन एककवलात्मना निर्गर्धं
देवेन्द्रकोपमुत्पाद्य अथ तेन वासवेन घनदृष्टिसमुत्पादनरूपां विपदं संकल्पितवता भगवता जलधिवर्णेन कृष्णेन
यशैश्च उद्बुधः स क इति चेत्,—रमणीयनयनशालिहरिशास्त्रान् जालतो गृहीत्वा तान् स्वामिमानपात्रीकृत्य
कार्पासपुञ्जिकाप्रेण क्षीरं पाययित्वा वर्धयन्तीभिः मिष्ठपुण्ड्रीभिः परीतो गोवर्धनामिधानो जैत्रातपत्रविशेषः ।
(ध्वन्यर्थविवरणम् ।) ज्ञानविकासशालिनस्सच्छिष्यान् सदुपायविशेषेण ज्ञामिमानपात्रतां प्रापय्य परममधुरदिव्यार्थ-
भोगप्रदानेन तान् शिष्यान् वर्धयद्भिरत्यन्तपारतन्त्र्यभरितैराचार्यवर्यैः परीतोऽयं दिव्यदेश इत्युक्तं भवति ॥ (१)

(गाथा.) वल्लवोन्नुमिल्लाच्चैयहै वानवरकोन् वलिप्पट्टु मुनिन्दु विडुक्कप्पट्टु *
मलैवन्देळुनाळ पेय्दु मात्तडुप्प मधुसूदन् एडुत्तु मरिचमलै *
इळवु धरियाददोरीत्तुप्पिडि इळझीयम् तोडन्दु मुडुहुदलुम् *
कुळवि यिडैक्कालिडैदिः पोरुम् गोवर्धनमेन्नुम् कोत्तकुडैये ॥ २ ॥

निरवद्यसाधनानुष्ठानेन दिव्यपदवीपतिष्ठां प्राप्तवता देवेन्द्रेण सकोधं प्रेरितेषु पर्जन्येषु सप्तरात्रं वनवर्षाभिमुखेषु सत्सु गवां महत्युपरोधे संजाते मधुसूदनेन भगवता यशशैल उदूढः स क इति चेत् ? खशिष्टाना सह कर्तमाना करिणी स्नेह सह योद्धुमागतं सिंहशावमभिवितुमारभमाणानां तदात्वे स्वकीयं शिशुं स्वपादान्तराले निगृह्य यत्नं स्पृधते स गोवर्धनाभिधानो जैत्रातपत्रविशेषः । (ध्वन्यर्थविवरणम् ।) स्वकीयाभिमानान्तर्भूतस्य शिष्यस्य विरलेषं सोढुमशक्नु-
वन्नाचार्यः तं शिष्यमभिवितुमारभमाणानां वासनारूपमर्मप्रस्थानां निरसनाय प्रयतत इति प्रोक्तं भवति ॥ (२)

(गाथा.) अम्मैत्तडङ्गण् मडयायुच्चियरुम् आनायरुम् आनिरैयुमलरि *
एम्मैच्चरणेन्नु कोळ्ळेन्निरप्प इलङ्गालिक्कै एन्दै एडुत्तमलै *
तम्मैच्चरणेन्न तम्पावैयरै प्पुनमेयुक्किन्न मानिनं काण्मिनेन्नु *
कोम्मैप्पुयक्कुन्नर् शिलै कुनिक्कुम् गोवर्धनमेन्नुम् कोत्तकुडैये ॥ ३ ॥

अञ्जनालंकृतचारुनयनासु गोपीषु गोपालेषु च वर्षावाधया भृशमाक्रुष्य 'हे गोपाल बाल ! अस्माकं रक्षको भूयाः' इति प्रार्थितवत्सु चक्रपाणिना भगवता कृष्णेन तद्रक्षणार्थमुदूढशैलः क इति चेत्, अंसलमुजा भिल्लाः स्वकीय-
वनितासु मृगाक्षीषु मृगशावभ्रान्तिमधिवहन्तः "अस्मदीयसत्यभक्षणनिरताः खल्वमी हरिणशान्ना" इति धिया तज्जिज्ञांसया यत्र चापव्यापारणसज्जा भवन्ति स गोवर्धनाभिधानो जैत्रातपत्रविशेषः । (ध्वन्यर्थविवरणम् ।)
महोदार आचार्यः स्वात्मनि सर्वथा पतन्त्रं शिष्यं विषयव्यासङ्गरहितमपि * अतिस्नेहः पापशङ्की * इति
न्यायेन विषयव्यासङ्गोऽस्य भवितेति भिया प्रणवार्थोपदेशधन्यं करोतीति कथितं भवति ॥ .... (३)

(गाथा.) कडुवायु शिनवेळण् कळितुनुक्कुक् कवळमेडुत्तुक् कोडुप्पानवन्पोळ *
अडिवायुरक्कैयिट्टु एळप्परित्तिडुमरपैरुमान् कोण्डुनिन्नमलै *
कडलवायु चैन्नु मेघम् कविळिन्दरङ्गि कडुवायुप्पड नीर् मुहन्देरि * एडुम्
कुडवायुप्पड निन्नु मलै पोळियुम् गोवर्धनमेन्नुम् कोत्तकुडैये ॥ ४ ॥

मत्तगजाय तद्भक्ष्यकवलमुपगृह्य प्रयत्नान्नाधारेण इव अवःपातालतस्समुद्धृत्य मधुसूदनो भगवान् पर्वतरूपं
कवलविशेषं मेघमण्डलाय प्रयच्छति नूनमित्युल्लेखार्हतया भगवता धृतशैलः क इति चेत्, आकण्ठीतसागरसलिलैः
पर्जन्यैरभिवृष्माणवृष्टिको गोवर्धनाभिधानो जैत्रातपत्रविशेषः । (ध्वन्यर्थविवरणम्) क्षारमपि सागरसलिलं मेघाः
स्वयमुपगृह्य यथा मधुरं वर्षन्ति, तथा कटुभूतानपि शास्त्रार्थान् स्वावाचा परमभुरीकृत्य शिष्यसत्यनिबद्ध्य वर्षन्त
आचार्याः उपदेष्टारोऽत्र दिव्यदेशे विराजन्त इति कथितं भवति । पूर्वार्धे रूपकविन्यासश्चास्तरः; कृष्णेन
समुद्धृतो गोवर्धनाद्रिः गजभक्ष्यकवलत्वेन रूपितः । कृष्णस्तावत् तत्कवलप्रदातृगजपालस्थाने रूपितः,
कवलप्रदानविषयभूतगजस्थाने व्योमवर्ति मेघमण्डलं ग्राह्यम् ॥ .... (४)

(गाथा.) वानत्तिलुळ्ळीर् वलियीरुळ्ळीरेल् अरैयो वन्दु वाङ्गुमिनेन्ववन्पोल् *

एनत्तुरुवाहिय ईशनेन्दै इडवनेळ्वाङ्गि एडुत्तमलै *

कानक्कलियानै तन्कोम्बिळ्ळन्दु कदुवाय् मदमशोर तन्कैयेडुचु *

कूनल् पिरैवेण्डि अण्णान्दुनिर्कुम् गोवर्धनमेन्नुम् कोत्तक्कुडैये ॥ ५ ॥

पुरा बराहवपुषाऽवतीर्णो भगवानधुना कृष्णकिशोरो भूत्वा “अपि भो दिविपदः ! यदि यूयमपि वलिघ्रास्तर्हि अत्रागल् धारयत भूधरमिमम्” इति कथयन्निव स्थित्वा यं पर्वतं मृत्पिण्डमिव अनायासमेव विभर्ति स्म, स क इति चेत्, वप्रक्रीडासु दन्तभङ्गं प्राप्तवान् वन्यदन्ती स्रवन्मदजलससन् खशुण्डादण्डमुन्नम्य, नभसि विराजमानां चन्द्रकलां स्वकीयदन्तत्वेन भ्रमित्वा तद्भाय प्रयतते यत्र, स गोवर्धनाभिधानो जैत्रातपत्रविशेषः । (अथ ध्वन्यर्थविवरणम् ।) संसारमरुकान्तारे हर्षप्रकर्षेण पर्यटन् जीवात्मा कदाचित् स्वकीयममकारप्रच्युतिं प्राप्य मदमात्सर्याद्यपक्षयं चासाध सत्त्वगुणामिदृष्टिं च प्रतिपद्य वद्वाङ्गलिपुटससन् प्रकृत्यात्मविवेकादितत्त्वज्ञानलिप्सुससन् ऊर्ध्वगतिनिष्ठो बोधवीतीति सूचितं भवति ॥ .... (५)

(गाथा.) शेप्पाडुडैय तिरुमालवन्दन् शेन्दामरैक्कै विरलैन्दिनैपुम् *

कप्पाह मडुत्तु मणिनेडुन्दोळ् काम्बाक्ककोडुत्तु कवित्तमलै *

एप्पाडुम् परन्दु इलितेळ्ळरुवि इलङ्गुमणिमुत्तु वडम् पिरळ् *

कुप्पायमेन निन्नु काट्टचि तरुम् गोवर्धनमेन्नुम् कोत्तक्कुडैये ॥ ६ ॥

आर्जवगुणामिरामेण श्रीधरेण भगवता कृष्णेन सरसिजोपमेयस्वकीयकरतलस्थमङ्गुलिपञ्चकमपि छत्रधारकवेत्रपञ्चक-निभं विकास्य निजमुजं छत्रदण्डत्वेन संयोज्य धृतः पर्वतः क इति चेत्, मुकाहारवदवभासमानान् सर्वत्र प्रसृमरान् निश्चिराम्भःप्रपातान् श्रीकृष्णकिशोरार्थं सज्जीकृता मौक्तिकवारवाणा इवेत्युल्लेखार्हान् विभ्रानो गोवर्धनाभिधानो जैत्रातपत्रविशेषः ॥ .... (६)

(गाथा.) पडङ्गळ् पल्लुमुडैप्पाम्बैरैयन् पडर् भूमियैत्ताङ्गि किडप्पवन् पोल् *

तडम्कै विरलैन्दुम् मलरवैत्तु दामोदरन् ताङ्गु तडवैरैतान् *

अडङ्गच्चैन्नु इलङ्गैयै यीडळित्त अनुमन् पुहळ्पाडि तम्कुडुन्कळै *

कुडम्कैक्कोण्डु मन्दिहळ् कण्णवल्त्तुम् गोवर्धनमेन्नुम् कोत्तक्कुडैये ॥ ७ ॥

सहस्रफणाश्रित आदिशेषो यथा हि विस्तीर्णां पृथिवीं खफणमण्डलतो विभर्ति, तथा नाम दामोदरः स्वकीय-कराङ्गुलिपञ्चकं व्याकोच्य यं शैलमधारयत् स क इतिचेत्; यत्र वानर्यो लङ्कामशेषतो निर्दग्धवतो हनूमतः कीर्तिविशेषान् गायन्त्यः स्वकीयान् शावान् करतलमधिशायितान् निद्रापयन्ति स गोवर्धनाद्रिनामा जैत्रातपत्र-विशेषः ॥ (ध्वन्यर्थस्तु) कपटचेष्टितानामाकरभूतानीन्द्रियाणि निगृहीतवतां ज्ञानानुष्ठानसंपन्नानां भागवतोत्तमानां दिव्यवैभवानि स्वाधीनशिव्यवर्गायोपदिश्य प्राकृतविषयवैमुख्यमुत्पादयन्तो महानुभावा अत्र विलसन्तीत्युक्तं भवति ॥ .... (७)

(गाथा.) शलमासुहिह् पल्लवण्योर् कलचु शरमारिपोलिन्दु एङ्गुम् पूशलिदुः *
 नलिवानुर केडहम् कोप्पवन् पोल् नारायणन् मुन्मुहम् कात्तमलै *
 इलैवेय्कुम्भै चवमासुनिवर् इरुन्दार् नडुवे शेन्नु अणार्शोरिय *
 कोलैवायुच्चिनवेङ्गैहल् निन्नुरङ्गुम् गोवर्धनमेन्नुम् कोत्तक्कुडैये ॥ ८ ॥

ब्रजे सर्वत्रापि सलिलभरभरितकालमेघवृन्देन समराङ्गणे शरवर्षनिर्विशेषं तुमुलगर्जनेन सह सलिलधारा अभिवृष्य सर्वजन्तुजातवाधायां समुत्पादितायां सत्याम्, नारायणः कृष्ण आयुधविशेषं हस्ते विभ्राण इव यमद्रिं धृत्वा ररक्ष, स क इतिचेत्; यत्र शरारवः शार्दूलविशेषा उत्तजनिवासितपक्षिगोष्ठ्यां प्रविश्य तैर्मुनिवरैः कृतया कण्ठ-
 खर्जपरिहृत्या सुसुखं मित्राविवशा भवन्ति, स गोवर्धनाभिधानजैत्रातपत्रविशेषः ॥ (ध्वन्यर्थस्तु—) कामक्रोध-
 मदमात्सर्यादिदुर्गुणवशंवदेषु संसारिषु श्रीमन्नाथयामुनयतिपतिसचर्ममहाचार्यसविधमुपेत्य सनिर्वेदमवतिष्ठमानेषु अथ
 ते परमकृपया उज्जीवनोपायभूतानर्थविशेषान् हृदयंगमानुपदिश्य प्राकृतविययवैमुह्यमुत्पाद्य ब्रह्मानन्दभाजस्तान्
 कुर्वन्तीत्युक्तं भवति ॥ .... (८)

(गाथा.) वन्पेय् मुलैयुण्डदोर्वायुडैयन् वन्तुणेन निन्नदोर् वन्परत्तै *
 तन्पेरिट्टुकोण्डु धरणितन्निह् दामोदरन् ताङ्गु तडवरैतान् *
 मुन्नेवलिकाडु मुशुकणङ्गन् मुदुहिह् पेय्दु तम्मुडैक्कुडुन्गलै *
 कोम्मेत्तिथिरुन्दु कुदिपयित्तुम् गोवर्धनमेन्नुम् कोत्तक्कुडैये ॥ ९ ॥

पूतनास्तनंधयेन बलवत्तरभारधारिस्तम्भनिर्विशेषं तस्थुषा दामोदरेण (गोवर्धन इति) स्वकीयनामकरणपूर्वकं धरण्यां
 सर्वसाक्षात्कारार्हतया धृतो महानद्भिः कीदृश इतिचेत्; यत्र मर्कटगणाः शाखावानां शाखाभूवनकलाशिक्षणाय
 तान् खपृष्ठतलनिविष्टान् विरचय्य अथ विटविटोपेक्षधियोप्य शाखाक्रीडितानि सुशिक्षितानि कुर्वन्ति, स गोवर्ध-
 नाभिधानजैत्रातपत्रविशेषः ॥ (ध्वन्यर्थस्तु—) वेदशाखासंचरणसमर्थास्मदाचार्याः स्वामिमानभाजनभूतान् बाल-
 शिष्यान् सप्रेमभरं स्वीकृत्य तेषां सन्मार्गसंदिदर्शयिषया वेदशाखा अध्याप्य तास्वेव तेषां बुद्धिसंचारं संपादयन्तो
 महोपदेशका देशिका अत्र निवसन्तीत्युक्तं भवति ॥ .... (९)

(गाथा.) कोडियेरु शेन्दामरै कैविरल्लहल् कोलमुम् अलिन्दिल वाडित्तिल *
 वडिवेरु तिरुवुहिरु नोन्दुमिल मणिवण्णन् मलैयुमोर् शम्बिरदम् *
 मुडियेरिय मामुहिर्यल्लगणङ्गल् मुन्नेत्ति नरैत्तन् पोल * एङ्गुम्
 कुडियेरि इरुन्दु मलै पोळियुम् गोवर्धनमेन्नुम् कोत्तक्कुडैये ॥ १० ॥

अच्युतस्य भगवतः अतिरमणीयसुकुमारपाणितलम् अङ्गुल्यश्च ससरात्रमद्रिभरणेनात्यप्रच्युतसौन्दर्या अनधिगत-
 ग्लानयश्चासन् । सुन्दराणां नखानां च बाधालेशोऽपि न जातः ; अतश्च मणिवर्णकृष्णकिशोरकृतमिदमद्रिधारणं
 किमहो इन्द्रजालम् ! इत्युल्लेखार्हं जातम् । एतादृशोऽयं शैलविशेषः क इतिचेत्; यत्र शिखराख्वा जीमूतगणाः
 परिपूर्णवृष्टिप्रदानेन शुक्लभावं गताः पलितपाण्डरचिकुरप्रकरधियमुत्पादयन्ति, स एष गोवर्धनाद्रिनामा जैत्रातपत्र-
 विशेषः ॥ (ध्वन्यर्थस्तु—) वेदान्तनिष्णाता महाचार्या अत्र स्वशिष्यततये रसवनानर्थानुपदिशन्तः शुद्धस्वरूपा
 विराजन्त इति ॥ .... (१०)

(गाथा.) अरविल् पळ्ळिकोण्डु अरवं तुरन्दिदुदु अरवप्पहैयूदियवनुडैय *
 कुरविकोडिमुल्लैहळ् निन्नुरङ्गुम् गोवर्धनमेन्नुम् कोत्तक्कुडैमेल् *
 तिरुविपोलि मरैवाणर् पुत्तर् तिहळ् पडर्पिरान् शोन्न मालैपत्तुम् *
 परवु मन नन्नुडै प्पत्तरुळ्ळार् परमान वैकुन्दं नण्णुवरे ॥ ११ ॥

भोगिभोगशयनीयशायिना कालियमुजंगमावलेपलोपद्धता गरुडध्वजेन च कृष्णेन धृतं वनस्पतिवल्लीविततिविलसितं
 गोवर्धनाद्रिमधिकृत्य श्रीवैष्णवाग्रेसराधिष्ठितश्रीवन्निनव्यपुराधीशश्रीभट्टनाथमुनीन्द्रेण प्रोक्तमिदं गाथादशकं कीर्तयन्तः
 परमभक्ताः काले परमं धाम प्राप्नुयुः—इति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम् ॥ .... (११)

— एकदशकसारांशसंग्रहकश्लोकद्वयमेतत् —

प्रत्यब्दं गोकुले यद्भवति दिविपदां पत्युराराधनं तत्
 दृष्ट्वा कृष्णः कदाचित्तिदिमनुचितं भूधरायैव देयम् ।
 इत्युक्त्वा दापयित्वा तदखिलमुपश्रुज्याशु वृष्टिं गरिष्ठां
 मुन्नामकोधसृष्टामरुणदनुपदं छत्रमद्रिं दधानः ॥
 इत्येवं शस्यमानं निरुपमविभवं दिव्यगोवर्धनाद्रिं
 स्तोतुं प्रक्रम्य नन्दात्मजहरिचरितं दिव्यभोग्यं प्रशंसन् ।
 साक्षाद्द्रष्टेव दिव्यं सुभगमनुभवं दिव्यसूक्त्या प्रयच्छन्
 वेदान्ताम्भोधिमन्थाचल इव विलसन् विष्णुचित्तो गतिर्नः ॥
 इति श्रीभट्टनाथसूक्ते तृतीयशतके पञ्चमं दशकमवसितम् ॥

॥ ३-६. अथ षष्ठं दशकम् - नावलम्पेरियतीविनित्वाळुम् ॥

(कृष्णस्य वेणुनादवैदग्ध्यवर्णनम्) ।

अवतारिका—दशकेऽस्मिन् मुकुन्दस्य मुरलीगानवैदग्ध्यमतिमात्रमुपवर्ण्यते । वृन्दावनान्ते तस्य
 वेणुनिनदमाकर्ण्य रम्भोर्वशीमेनकाद्यप्सरस्तमुदयो दिवि लज्जामिभूतो निजगगाननर्तनादिद्वत्यव्रगं मुमोच विमोहात् ।
 घासप्रहणतत्परतया स्थितो हरिणवर्गोऽपि विस्मृतस्सकृत्यो भित्तिलिखितचित्रसधर्मा वभासे । वृक्षाश्च चैतन्यभाजः कृष्ण-
 पार्श्वे समुपसर्पन्तो मधुनि कुसुमानि चावाकिरन् । एवंनाम कृष्णस्य अप्रमेयायलङ्घ्यतमद्वितीयमतिमधुरमुरलीगानं
 जम्बूद्वीपवासिजनतानां विलक्षणश्रोत्रभाग्यमिति अस्मादृशामतिकटोरतरं हृदयमपि जडीकुर्वन्तीभिर्दिव्यसूक्तिभिरनुगृह्णाति
 विष्णुचित्तमुनिर्दिव्यसूरिवरः ॥ .... *
 .... *
 .... *

(गाथा.) नावलम् पेरिय तीविनिल् वाळुम् नङ्गैमीर्हळ् इदोरङ्कुतम् केळीर् *
 त्वलम्पुरियुडैय तिरुमाल् तुयवायिल् कुल्लोशैवळिये *
 कोवलर् शिरुमियर् इळ्मकोङ्गै कुतुहलिप्प उडलुळविळ्न्दु * एङ्गुम्
 कावलुम् कडन्दु कयिरु मालैयाहि वन्दु कविळ्न्दु निन्नरे ॥ १ ॥

चारुतरविपुलजम्बूद्वीपनिवासिन्यो भों ललनाः । काञ्चिदिमामद्भुतवार्तामाकर्णयत । श्रियःपतिर्वासुदेवः पावन-
पाञ्चजन्यधारी भगवान् स्वकीयपवित्राधरपुटे वेणुं विन्यस्य दधौ । अथ तन्निनदाध्वना गोपालबालिकाः
कुतूहलभरितकुचकुङ्कुमलास्सस्यो वपुषि च संजातशैथिल्याश्च सत्यः शश्वशशुरादीनां निर्वन्धमप्यतिलंघ्य वृन्दशस्स-
मागल्य दामवद्धपुष्पविततिवदवतस्थिरे । अथ कृष्णावलोकनजनितलज्जया नम्रवदनाश्च ता अभूवन् ॥ .... (१)

(गाथा.) इडवणरै इडचोळोडु शायुत्तु इरुक्कै कूडप्पुरुवम् नेरिन्देर *
कूडवयिरुपड वायू कडैकूड गोविन्दन् कुळळ्कोडुदिनपोडु *
मडमयिल्हळोडु मान्पिणैपोले मङ्गैमार्हळ् मलर्कून्दलविल् *
उडैनेहिल् ओर्कैयाल् तुहिल्पत्ति ओल्हियोडरिक्कोड निन्नरे ॥ २ ॥

गोविन्दो भगवान् खचुबुकसव्यभागं सव्यमुजामिमुखमाकलय्य पाणिद्वयमपि वेणुसक्तं विरचय्य विलक्षणभूमङ्ग-
मप्याधाय, वायुपूरणेन जठरं कुम्भसमं कृत्वा अवरोष्ठसन्निवेशमपि संकुचितमाधाय वेणुगानमकरोत् । तदात्वे
मृगीदृशो मयूरीसमाश्च वल्लववनिताः प्रशियिलकचवन्धाः प्रस्खलितवाससश्च सत्यः एकेन पाणिना चेष्टं परिगृह्य
श्रान्तिविक्रवा भूत्वा कृष्णैकगोचरकटाक्षपाता अभूवत् ॥ .... (२)

(गाथा.) वानिळवरशु वैकुन्दकुडुन् वासुदेवन् मदुरैमचन् * नन्दर -
कोनिळवरशु कोवल् कुडुन् गोविन्दन् कुळळ् कोडुदिनपोडु *
वानिळम्पडियर् वन्दुवन्दीण्डि मनमुर्हुहि मलर्कूण्कन् पनिप्प *
तेनळवु शेरीकून्दलविल् चेन्निवेर्प्पु चेविशेर्त्तु निन्नरे ॥ ३ ॥

श्रीवैकुण्ठे युवराजतयाऽवस्थितः शेषशेषाशनगरुडप्रमुखनिल्यसूरीणां । परमप्रेमपात्रभूतो वासुदेवो मथुराधिनाथो
नन्दात्मजो गोपालकृष्णो गोविन्दो यदा वेणुगानमतानीत्तदा स्ववनिताः श्रीवृन्दावने वृन्दशस्समेत्य द्रवीभूतद्वयया
आनन्दाश्रुभरितदृशाः श्लथचिकुरवन्धाः प्रखिन्नफालशालिन्यश्च सत्यस्तस्मिन्नेव वेणुगाने दत्तश्रवसः स्तिमितास्तस्युः ॥
..... (टिप्पणी - वैकुण्ठेऽपि युवराजतयाऽवस्थितिकथनम्—तत्र निल्यसूरीणामेव प्राधान्यं दत्त्वा स्वस्य तत्पार-
तन्त्याभिनयनिबन्धनम् ; स्तोत्ररत्ने भगवद्भामुनाचार्यैरनुगृहीते * त्वदीयमुक्तोज्जितशेषभोजिना त्वया निःसृष्टात्मभरेण
यद्यथा । प्रियेण सेनापतिना न्यवेदि तत्तथाऽनुजानन्तमुदारवीक्षणैः * इत्येतत्पद्यरत्नमिहानुसन्धेय सव्याख्यानम् ।)

(गाथा.) धेनुक्कन् पिलम्बन् कालियनेन्नुम् तीप्पप्पूडुहळडङ्ग उळक्कि *
कानहम्पडि उलावियुलावि करुञ्चिरुक्कन् कुळळ्दिनपोडु *
मेनकैयोडु तिलौत्तमै अरम्बै उरुप्पशियरवर् वेळ्हि मयङ्गि *
वानहम् पडियिल् वायुतिरप्पिन्नि आडल्पाडलिवै मारिनर्तामे ॥ ४ ॥

धेनुकप्रलम्बकालियादिदुष्टसत्त्वनिशेषनिवर्हणपूर्वकं वृन्दारण्यप्रान्ते चारु पर्यटन् गोपालकृष्णो यदा वेणुगानमत-
नोत्तदा मेनकातिलोत्तमारम्भोर्वशीप्रभृतयः खल्लनास्तद्देणुगानश्रवणेन व्यामुग्धा व्रीडिताश्च सत्यो दिवि च भुवि
च मौनभाजो नटनं गानं च स्वयमेव विजडुः ॥ .... (४)

(गाथा.) मुन् नरशिङ्गमदाहि अचुणन्मुक्कियचै मुडिप्पान् मूडुलहिल्
 मन्नरुम् * मधुसूदनन् वायिल् कुळलिनोशै शेवियैप्पत्तिवाङ्ग *
 नन्नरुमुडैय तुम्बुरुवोडु नारदनुम् तम्तम् वीणैमरन्दु *
 किन्नरमिधुनङ्गळम् तम्तम् किन्नरम् तोडुहिलोमेन्नरे ॥ ५ ॥

पुरा वृत्तिहर्षी सन् हिरण्यकशिपोरवलेपं विलोपितवान् त्रैलोक्यवासिनामपि राज्ञां भयंकरश्च मधुसूदनो वेणुगान-
 मकार्पाद्यदा, तदा तन्निनदाकृष्टकर्णा वैष्णवविश्रान्तुम्बुरुनारदादिमहर्षयः खल्वीणादण्डस्पर्शमपि व्यस्मार्धुः,
 किन्नरमिधुनानि च खल्वकिन्नराद्यस्पर्शं शपथपूर्वकं विजहतिस्म ॥ .... (५)

(गाथा.) शेम्पेरुम् तडङ्गण्णन् तिरळ्ळुतोळन् देवकिशिरुवन् देवर्क्कळ् शिङ्गम् *
 नम्परमनिचाळ् कुळळ्ळुकेडुवर्हळ् इडरुत्तन केळीर् *
 अम्बरम् तिरियुम् कान्दप्परेल्लाम् अमुदगीतवळैयाळ् शुरुक्कुण्डु *
 नम्परमन्नेन्नु नाणि मयङ्गि नैन्दुशोर्न्दु कैम्मरिच्चु निन्ननरे ॥ ६ ॥

रक्तपृथुलनयनशाली बलिप्रभुजशाली देवकीनन्दनो देवसिंहोऽस्मत्प्रभुः कृष्णोऽथ वेणुगानं चक्रे; तन्निनदं ये
 श्रुतवन्तः, तैरनुभूतान् क्लेशान् बन्धि निशमयत । व्योमचारिणो गन्धर्वास्सर्वेऽपि अमृतनिर्विशेषवेणुगानजाल-
 बद्धास्सन्त इतः परं गानकृत्यं नास्माकं भर इति प्रोच्य ब्रीडाविह्वलाः प्रशिथिलस्त्वान्ता निश्चेष्टितहस्तास्तस्थुः ॥ (६)

(गाथा.) पुवियुळ् नान् कण्डदोरुत्तम् केळीर् पूणिमेय्क्कुमिलङ्कोवलर् कूड-
 चवैयुळ् * नाहत्तणैयान् कुळळ्ळुद अमरलोकत्तळुम् शेन्निशैप्प *
 अविद्युणा मरन्दु वानवरेल्लाम् आयर्पाडि निरैय पुहुन्दीण्डि *
 शेवियुणाविन् शुवैकोण्डु महिळ्न्दु गोविन्दनैचोडर्न्दु एन्नुम् विडारे ॥ ७ ॥

भूतले मयाऽवलोकितं किमप्यद्भुतं बन्धि निशमयत । गोपालबालकसंघमध्ये शेषशायिना कृष्णकिशोरेण कृतस्य
 वेणुगानस्य ध्वनिरमरलोकमस्पृशत् । आकर्णिततन्निनदास्सर्वेऽपि दिविषदो विस्मृतहविर्भुक्तयो ब्रजभूमिमुपसृप्य
 स्वकीयश्रवोरसनया परममधुरमुरलीनिनदरसमास्वाद्य प्रद्वष्टमनसः कृष्णमेवानुसृत्य क्षणमात्रमपि तं न विजङ्गुः ॥ (७)

(गाथा.) शिरुविरळ्ळु तडविप्परिमार शेङ्गण्कोडचेय्यवायु कोप्पळिप्प *
 कुरुवेयर्पुरुवम् कूडलिप्प गोविन्दन् कुळळ्कोड्दिनपोदु *
 परवैयिन् गणङ्गळ् कूडतुरन्दु वन्दु शूळ्न्दु पडुकाडु किडप्प *
 करवैयिन् गणङ्गळ् काल्परप्पिडु कविळ्न्दिरंगि चेवियाडु किल्लावे ॥ ८ ॥

मृदुतराङ्गुलियु मुरलीरन्ध्रव्यापृतासु, रक्षाब्जसदृशे नयने च वक्रभायमापुधि, वदने च वायुधुरिते, प्रखिन्नभूल-
 तायां च कुटिलायां गोविन्दो मुरलीगानमाततान् । तदात्वे श्रुततन्निनदाः पक्षिगणाः कुलायतो निर्गम्य कृष्णान्ति-
 कमुपेत्य विद्वन्पतितवनराजिवदतिष्ठन् । घेनूनां ततिरप्यवनमितशिरस्का स्तब्धचरणा कर्णबालनमप्यसह्यं
 मन्यमाना तस्यौ ॥ .... (८)

(गाथा.) तिरण्डेल तळैमळै सुहिलवण्णन् शेङ्कमलमल शूळ वण्डिनम्बोले *
 शुरुण्डिरुण्ड कुळल ताळन्द सुहत्तान् ऊदुकिन्न कुळोशै वळिये *
 मरुण्डु मान्गणंगळ मेयुहै मरन्दु मेयुन्द पुल्लुम् कडैवाय वळिशोर *
 इरण्डुपाडुम् तुळङ्गा पुडैपेयरा एळुदु शित्तिरंगळ पोल निन्ननवे ॥ ९ ॥

वर्धुकवलाहकसमुदयसधर्मा गोपालकृष्णः कमलकुसुमावगाहिभ्रमरविततिनिभकुन्तलप्रकरभासुरललाटस्सन् वेणुगानं
 व्यतानीत् । तन्निनदेनावृष्टा हरिणगणा व्यासुग्धा घासजग्विमपि विस्मृत्य, चर्वणार्थं वक्त्रेण गृहीतचराणां
 घासानां क्रमशो मुखात्पतनमप्यजानन्तः पदात्पदं चालयितुमप्यशक्नुवन्तः सर्वथा च स्तब्धावयवा आलेख्यार्पिता
 इवावतस्थिरे ॥ .... (९)

(गाथा.) करुङ्कणूतोहै मयिलपीलियणिन्दु कड्डिनन्गुडुत्त पीतहवाडै *
 अरुङ्कलुरुविनायपेरुमान् अवनोरुवन् कुळलदिनपोदु *
 मरंगळनिन्नु मधुधारैकळ पायुम् मलहळ वीळम् वळक्कोम्बुक्क ताळम् *
 इरंगुम् कूम्बुम् तिरुमाळ निन्न निन्न पक्कम् नोकि अवैशेयुम् गुणमे ॥ १० ॥

वर्हिर्वर्हावतंसी सुदृढधृतपीताम्बरः सर्वाभरणालंकृतदिव्यगात्रो गोपालकृष्णो यदा वेणुगानं चक्रे, तदानीमचेतना
 अनोकहा अपि द्रवीभूतास्सन्तो मधुधाराः स्नावयन्तिस्म, पुष्पाप्यपि पातयामासुः, ऊर्ध्वं वर्धिष्णून् विटपानप्यवन-
 मयामासुः । किं बहुना ? अवन्तविटपविततिभिः कृताञ्जलय इव ते तरवः कृष्णपार्श्वमेवानुसरन्तो बभूवुरहह ।
 आः किमितोऽपि विस्मयनीयमस्ति ! ॥ .... (१०)

(गाथा.) कुळलिरुण्डु शुरुण्डेरिय कुञ्जि गोविन्दनुडैय कोमळवायिल् *
 कुळलमुळुक्कुळिन्नु कुमिळत्तु कोळित्तळन्द अमुदप्पुनळ तन्नै *
 कुळलमुळवम् विलम्बुम् पुदुवैक्कोन् विण्णुचित्तन् विरित्त तमिळ्वळ्ळार् *
 कुळलै वेन्न कुळिर्वायिनराहि साधुगोष्ठियुळ कोळळप्पडुवारे ॥ ११ ॥

नीलकुटिलालकभासुरगोपालकृष्णकोमलवक्त्रपरिगृहीतमुरलीरन्ध्रोदञ्चदमृतधारां वेणुगानवत् परमभोग्यामनुभूतवतो
 भट्टनाथस्य विण्णुचित्तमुनीन्द्रस्य वाग्विलसितानि द्राविडपद्यानि ये कीर्तयन्ति ते मुरलीनिनदजैत्रवागुक्तिभिरास्सन्तः
 साधुगोष्ठीनिविष्टा भवितारः । (इति फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम् ।) .... (११)

— एतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोकद्वयमेतत् —

श्रुत्वा कृष्णस्य वेणुध्वनिममृतमयं मेनकाद्यप्सरस्त्री-
 संघो व्रीडामिभूतो दिवि वत ! विजहौ स्वस्वकृत्यं विमोहात् ।
 घासग्राही मृगौघोऽप्यचलितदशनो मित्तिचित्रायितोऽभूत्
 वृक्षाश्चैतन्यभाजो मधु सुममकिन् संगताः कृष्णपार्श्वे ॥

जम्बूद्वीपेऽद्वितीयाद्भुतमिदमहह ! श्राव्यमित्यच्युतस्य
 श्रीकृष्णस्याप्रमेयं मधुरमुरलिकागानवैदग्ध्यमुक्त्वा ।
 अस्माद्वर्कशान्तःकरणमपि जडीकुर्वता विष्णुचित्ते-
 नात्यन्तश्लाघ्यवाचाऽस्म्यहमपि कलितस्साधुगोष्ठां प्रविष्टः ॥
 इति श्रीभट्टनाथसूक्ते तृतीयशतके पष्ठं दशकमवसितम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीभट्टनाथ दिव्यसूरि दिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ ३-७. अथ सप्तमं दशकम् - ऐयपुलुदि ॥

अवतारिका—दिव्यसूरिरयमेतावता प्रबन्धेन कृष्णावतारचेष्टितविशेषानत्यदुमुतप्रक्रियया षष्ठ्यधिकद्वि-
 शतसंख्याभिर्गाथाभिरनुभूय प्राचीकशत् । सत्यमेवंविधोऽनुभवः पराशरपाराशर्यशुकप्रभृतीनां महर्षीणामपि नाभूत् ।
 पराङ्मुखपरकालादीनामितरेषां दिव्यसूरीणामपि न नाभूत् । अतिविलक्षणोऽयं मङ्गसीयोऽनुभवः कृष्णावतारविषयको
 व्यतीतः । अथ चास्मिन्दिव्यप्रबन्धे अवशिष्टेषु अष्टादशसु दशकेषु उच्चावचा भगवदनुभवास्संपद्यते । तत्र चैतस्मिन्दशके
 विष्णुचित्तमुनिवरोऽसौ भगवति स्वकीयमभिनवेशातिशयं स्त्रीभावनया प्रथयति । श्रीशठकोपसूरिकलिवैरियोगि-
 कुलशेखरसूरीणामपि दिव्यप्रबन्धेषु मध्येमध्ये स्त्रीभावनयाऽपि श्रीसूक्तयोऽवतरन्ति । तत्रापि सन्ति तिस्रो विधाः—
 दुहितृवाक्यम् मातृवाक्यं सखीवाक्यमिति । अत्र तु मातृवाक्यापदेशेन श्रीविष्णुचित्तनायिका भगवति खानुरागमम्
 अप्रमेयमाविष्करोति । विष्णुचित्तसूरिरधुना कन्यकास्थानमधितिष्ठतीति यावत् । अस्या जननी खदुहितृवृत्तं वक्तुं
 अनया प्रक्रियया दशकमिदं निबध्यते ।

ननु पुरुषपुंगवतयाऽवतीर्णस्य सूरेरियं स्त्रीभावना कथं जाता ? किमर्थं जातेति शङ्कां परिहरामः । भक्ति-
 रेव कदाचित् शृङ्गारवृत्त्या परिणामं भजते । ततश्च पुंस्त्वप्रच्युतिपूर्वकस्त्रीभावधारणेन कथनं सम्पद्यते । सत्यमन्यादृशी
 सेयं वैखरी । स्वकीयाया दुहितुरधुने भगवत्यतिमात्रावगम्यं बहुभिः प्रकारैः प्रथयन्त्या मातुर्वचनमङ्गया स्वप्रिये
 लक्ष्मीनाथे स्वकीयप्रेमभूमौ प्रकटीकृतो भवतीति वेदितव्यम् । तथाच अस्मिन्दशके विष्णुचित्तसूरिः जननीभूमिकां
 विभ्राणस्सन् तदुक्त्यपदेशेन भगवति वासुदेवे स्वकीयमवगाहनमरं विरहासहिष्णुताम् अन्यदन्यच्च प्रकटयति ।
 विष्णुचित्ताभिधाना मम तनया यद्यपि बालिकैव तथाऽपि लक्ष्मीनाथे भगवति गाढरूढदृढानुरागा सम्ततं तस्यैव
 कथाः कथयति ; तदायुषेण शंखचक्रादिषु व्यामोहातिशयमाविष्करोति निजम् ; अतिबाल्य एव एवं भगवद्विषये
 अतिमात्रप्रावण्यमावहन्तीमिमामधिकृत्य किमहं करवै किं वा कथयेयम् । इति जननीवचनविन्यासं वितनोति
 विष्णुचित्तसूरिः ॥

— अवतारिकासंग्राहकश्चैष श्लोकः —

भक्तेः शृङ्गारवृत्त्या परिणतिरिह चेज्जायते तर्हि पुंस्त्वच्युत्या

स्त्रीवेषवृत्त्या प्रकथनसरणिः काचिदन्यादृशी स्यात् ।

मातुः पुत्र्यास्सखीनामपि वचनमिषात् प्रेयसि श्रीसहाये

स्वप्रेमाविष्कृतिस्स्यात्, इह तु मुनिवरो गाहते मातृवेषम् ॥

(गाथा.) ऐय पुच्छदि उडम्बकैन्दु इवळ् पेञ्चमलन्दलैयाय् *
 शेय्यनलिन शिचाडै शेप्पनुडुक्कुम् वल्लळ्ळल् *
 कैयिनिळ् शिरुतूदैयोडु इवळ् मुत्तिल् पिरीन्दुमिलळ् *
 पैयरवणैप्पळ्ळियानोडु कैवैतु इवळ् वरुमे ॥ १ ॥

[माता कथयति ।] पांडुश्रीडाहें वयसि वर्तमाना अन्वितभाषणेऽप्यसमर्था सेयं मम दुहिता कन्यका कटितटे
 वल्लमपि सुष्ठु धारयितुमसमर्था वर्तते । लीलोपकरणान्यपि सेयं न जहाति क्षणमात्रमपि । हन्त ! एतादृश्यामन्य-
 वस्थायामियं श्रीमता शेषशायिना भगवता सह संश्लेषसुखमनुभवति ॥

[तुलस्यास्सौरभमिव विष्णुचित्तसूरेरस्य भगवद्भक्तिर्नसर्गिकी, नतु आगन्तुकी इति प्रतिपादनमेव
 परमतात्पर्यमस्या गाथायाः । उपरितनगाथास्वप्येवमवगन्तव्यम् ॥] .... (१)

(गाथा.) बायिल् पल्लुमेळ्ळन्दिल मयिरुम् मुडि कूडिच्चिल् *
 शाय्विलाद कुरुन्दलै शिल पिळ्ळैकळोडिणंगि *
 तीयिणक्किणङ्गाडिवन्दु इवळ् तन्नन्न शेम्मै शोल्लि *
 मायन् मामणिवण्णन्मेल् इवण् मालुरुक्किन्नाळे ॥ २ ॥

अस्या मम कुमार्या दन्ताङ्कुरोद्भेदेऽपि नाजनि । चिकुरप्रकरा अपि ग्रथनयोग्या न संपन्नाः । एवंविधे वयसि
 वर्तमाना सेयं कुमारी कतिपयाभिरविधेयबालिकाभिस्सह सख्यबलात् रहसि भगवन्तमुपभुज्य समागच्छन्ती
 “इयन्तं कालं कुत्रानैषीः ? किमकार्षीः ?” इति पृष्ट्वा सती आर्जवेन प्रत्युत्तरमनुत्त्वा कुटिलोक्तीः कथयन्ती सती
 अद्भुतचरित्रे मणिनिभे भगवति व्यामुद्यति हन्त ॥

[अविधेयबालिकापदेनात्र विवक्षिताः—संसारिजनैस्सह संगतिमसहमानाः परमभागवता एव ।
 * मच्चिता मद्रतप्राणा बोधयन्तः परस्परम् । कथयन्तश्च मां नित्यं तुष्यन्ति च रमन्ति च * इति भगवद्गीतोक्तरीत्या
 वर्तमानैर्भागवतैस्सह मिलित्व भगवदनुभवकरणं प्रतिपादितं भवति । भगवदनुभवो मया कृत इति तत्त्वार्थे कथिते
 सति संसारिणः कुप्येयुरिति भिया तदपलापकरणं च युज्यते ॥] .... (२)

(गाथा.) पोडुवेण्णमणळ्ळकोण्डु शिच्चिलुम् मुत्तच्चिळैक्कलुरिल् *
 शङ्गु शकरम् तण्डुवाळ् विल्लुमल्लुडु इळैक्कलुराळ् *
 कोंगै इन्नम् कुविन्देळ्ळन्दिल गोविन्दनोडिवळै *
 शंगैयाहि एञ्जळ्ळम् नाळ्तोरुम् तडुळुप्पाहिन्नदे ॥ ३ ॥

सेयं मम कुमारिका गृहाङ्गणे निषद्य सिकताभिः कृत्रिमसद्य निर्मातुमारभमाणाऽपि शंखचक्रगदासिशार्ङ्गाख्यपञ्चा-
 युधीमन्तरेण नान्यत्किमपि चित्रं विन्यसितुमुत्सहते । स्तनोद्भेदेऽपि नाभूदस्याः । एतादृशी बालिका सेयं गोविन्द-
 भगवत्संश्लेषशङ्कास्पदभूता सती सततं मम मनो व्यथयति हन्त ॥

[गृहनिर्माणार्थं मिष्टकासिकतादिकं यत्र प्रक्षिप्यते तत्र बालाः स्थित्वा कृत्रिमं ऋगृहसृष्ट्या विहर्तुं प्रय-
तन्त इति तदिदमद्यापि सर्वत्र ननु समीक्षते । तादृशविहारोचितवयस्यपि शंखचक्रादिभगवद्वाञ्छानुराग एव स्वस्य
वर्तते इति कथनेन अनागन्तुकस्वाभाविकभगवद्भक्तिसम्पत्समृद्धिः कथिता भवतीति वेदितव्यम् । भोगोपकरणभूत-
स्तनशब्दो भगवदनुभवोपकरणभूतज्ञानभक्तिपरः । तथाच ज्ञानभक्तिपरीपाकोऽपि नाभूदित्युक्तं भवति ।
परमभक्तिदशा क्रमेण हि भवित्री ॥] .... (३)

(गाथा.) एकैपदै ओरवालकन् वन्दु एन् पेण्महलै येल्हि *
तोळिमार पलर् कोण्डुपोय्चेयूद शूळ्चियै यार्कुरैकेन् *
आळियानेन्नुमालोळैयिल् पायुचि अहप्पडुचि *
मूळै युप्परियाददेन्नुम् मूदुरैयुमिलळे ॥ ४ ॥

चापलेन अविवेकेन बालभावेन च समृद्धां मम दुहितरं सवयसो भूयस्यः कन्यकास्समुपसृज्य खेलनार्थमागच्छ भो
इति विप्रलम्भेनाहूय यत्कैतवकुर्वन् तत् वत केयामन्तिके कथयेयम् । सर्वेश्वरनाम्नि गभीरतरे जलाशये निपाल्य
तत्रैव चावगाढामिमामकारुहह । इयं तु बालिका “दर्वी रसज्ञानयोग्यताविहीना” इत्येवंविधस्वल्पविवेकेनापि
विधुरा । एतस्याः खल्वेवंविधोऽनुभवः ॥

[* सत्सङ्गाद्भवनिस्त्यहो गुरुमुखाच्छ्रीं प्रपद्यात्मवान् * इति वात्स्यवरदार्योक्तरीत्या सत्सङ्गस्यैव
सकलश्रेयोनिदानत्वात् तादृशसत्सङ्गेनैव स्वस्य भगवत्प्रावण्यमुदभूदिति प्रतिपादितं भवति । * करचरणसरोजे
कान्तिमन्त्रेवमीने श्रममुपि मुजवीचिव्याकुलेऽगाधमार्गे । हरिसरसि विगाढा * इति मुकुन्दमालासूक्तिविदां भगवत्-
स्तटाकतादात्म्यं सुगमम् । सर्वतापापहं भगवति विगाहनं तटाकावगाहननिर्विशेषं हि । * एव ब्रह्म प्रविष्टोऽस्मि
ग्रीष्मे शीतमिव हृदम् * इत्येतद्वचनमप्यत्रानुसन्धेयम् ॥ “दर्वी रसज्ञानयोग्यताविहीनेत्येवंविधस्वल्पविवेकेनापि
विधुरे” त्युक्तिः स्वस्य प्रापञ्चिकपामरज्ञानवैधुर्यात्कौ पर्यवस्यति ॥] .... (४)

(गाथा.) नाडुमूरुम् अरियवे पोय् नल्लुळायलंगळ
शूडि * नारणन् पोमिडमेळाम् शोदिचुळितरुहिनाळ् *
केडु वेण्डुकिन्नार् पलरुळर् केशवनोडिवळै *
पाडुकावल्लिडुमिनेन्नेन्नु पारुतडुमारिन्दे ॥ ५ ॥

अज्ञप्राज्ञविभागमन्तरेण सर्वेऽपि लौकिका जना यथा जानीयुस्तथा नाम सेयं कन्यका वहिर्निर्गता भगवतो
नारायणस्य तुलसीस्रजमवतंसयन्ती सती तमेव हरिं सर्वेष्वपि मन्दिरेषु मार्गगणा पर्यटति । कुलस्यास्मदीयस्य
यत्किमप्यवधं बोधनीय्विति कामयमाना जनास्सन्ति नाम भूयांसः । तामिमां कन्यकां केशवेन भगवता सह
संयोज्य संरक्षतेति एतदेव वचस्तेते कथयन्ति, हन्त ! .... (५)

(गाथा.) पडुम् कडि प्पोत्तोडुपेयूदु इवळ् पाडहडुम् शिलम्बुम् *
इडुमाह वळ्चेंडुचेनुक्कु एन्नोडिरुक्कलुवाळ् *
पोट्टुप्पोय् पुरप्पट्टु निन्नु इवळ् पूवैप्पूरण्णावेन्नुम् *
वडुवार् कुळळ् मंगैमीर् इवळ् मालुरुकिन्नाळे ॥ ६ ॥

अथि भोस्तुकेशिने ललनाः । इमां दुहितरमहं ललाटिकालङ्कारेण सौवर्णकर्णिकार्पणेन पादकटकनूपुराञ्चनेन च सानन्दमभ्यवर्धयम् । तथाऽपि सेयं न मया सह वासं कामयते । अथ किंकरोति सेयमिति चेत् ; सहसा मां विसृज्य बहिर्निगता सती, भो अतसीगुच्छसच्छाय । भगवन् । इत्याक्रोशति । तथा कृतेऽप्याक्रोशने तं भगवन्त-
मनुपस्थितमवलोक्य ध्यामोहशालिनी ताम्यति ॥ .... (६)

(गाथा.) पेशवुम् धरियाद पेण्मैयिन् पेदैयेन् पेदैयिवळ् *
कूशमिनि निचार्हळ् तम्मेदिर् कोल्कळिन्दान् मूळैयाय् *
केशवावेन्नुम् केडिलीयेन्नुम् किंशुकत्राय्मोळियाय् *
वाशवारकुळल् मंगैमीर् इवळ् मालुरुहिन्नाळे ॥ ७ ॥

अयिभोः सौगन्ध्याश्चितकुन्तलास्सख्यः । स्वविषयकस्यापवादस्य गन्धमयसहमाना स्थिता शुक्लाणी सेयं मम दुहिता अधुना खलु माननीयानां महतां पुरतो निस्संकोचमवतिष्ठते । न केवलमेतावदेव । केशव ! अभ्युत ! इत्येवमेवमाक्रुश्य व्यामोहविवशा च भवति वत ॥ .... (७)

(गाथा.) कारै पृणुम् कण्णाडि काणुम् तन्कैयिल् वळैकुलुक्कुम् *
करैयुडुक्कुमयक्कुम् तन् कोव्वैचेव्वाय् तिरुत्तुम् *
तेरिचेरिनिन्नु आयिरम्पेत्तैवन् तिरम् पिदत्तुम् *
मारिल् मामणिवण्णन्मेळ् इवळ् मालुरुहिन्नाळे ॥ ८ ॥

सेयं मम दुहिता कण्ठाभरणभरणेन कण्ठतलमलङ्करोति । तज्जनेतसुवमा कीदृशीति दर्पणे परीक्षते । करवल्लय-
भूषणानि ध्वनयति च । दिव्यमन्त्रं परिधत्ते । एतावति कृत्ये तेऽपि, हा ! मम नाथो न समागत इति दूयते । पुनरपि प्रत्याशया तावूलचर्चणादिभिरधरञ्जने व्यासक्ता भवति । अतीव प्रसन्नहृदयेव सती सहस्रनाम्नो देव-
देवस्य गुणान् प्रजल्पति । एवं खलु सेयं निष्प्रतियुद्धे मणिवर्णे भगवति व्यामुह्यति ॥ ... (८)

(गाथा.) कैत्तलत्तुळ्ळ माडळिय कण्णालङ्गळ् शेय्दिवळै *
वैत्तुवैत्तुक्कोण्डु एन्नवाणिपम् नम्मै वडुप्पडुत्तुम् *
शेय्त्तलैयैल् नात्तुप्पोल् अवन् शेय्वन शेय्दुकोळ्ळ *
मैत्तड मुहिल्लवण्णन् पक्कळ् वळ्ळ विडुमिन्गळे ॥ ९ ॥

अस्मदीयकुटुम्बे इयमेकैव खलु दुहितेत्यभिमानेन हस्तस्थितमखिलमपि द्रव्यं व्ययीकृत्य कालेकाले कल्याणतमानि कार्पाणि कृत्वा अस्याः कुमार्या गृहेऽभिरक्षणतः किं नाम प्रयोजनं सेऽस्यति ? अस्माकमवद्यमेव फलिष्यति । हन्त ! किं क्रियताम् ? इति जनन्यां विचारविह्वलायां सत्यां बन्धुजना विवेकिनो वदन्ति—वर्धुकवलहाकनिभस्य कृपास्य यथा सेयं सर्वथाऽप्युपभोगर्हा स्यात्तथानाम तामिमां तत्सविधे विसृजतेति ॥ .... (९)

(गाथा.) पेरुप्पेरुत्त कण्णालङ्गळ् शेय्दु पेणि नम्मिल्लत्तुळ्ळे *
इरुत्तुवानेण्णि नामिरुक्क इवळ्ळुमोन्नेण्णुकिन्नाळ् *
मरुत्तुवप्पदम् नीङ्गिनाळेन्नुम् वारै पडुवदन्मुन् *
ओरुप्पडुत्तिडुमिनिवळै उलक्कळ्ळानिडैक्के ॥ १० ॥

अस्याः कुमार्या यदायदा यद्यच्छुभकार्यं कर्तव्यं भवति, तदातदा तत्तत्सुष्ठु निर्वर्त्य सादरमस्मत्सम्बन्धेव तामिमां स्थापयितुं वयं कामयामहे । एषा तावत् एतदनुकूलमभिप्रायमनुब्रूहन्ती विगरीताभिसन्धिशालिनी वर्तते हन्त । (इति जनन्यां वदन्त्याम्, इतरे वन्धुजनाः कथयन्ति ।) सेयं स्वच्छन्दचारिणी बभूवेत्यपर्यायसंभवात्प्रागेव स्मरति तामिमां कन्यकां त्रिविक्रमस्य भगवतः कृष्णस्यान्तिकं प्रापयतेति ॥ .... (१०)

(गाथा.) आलमुत्तुमुण्ड आलिलैत्तुयिल् नारायणनुकु * इवळ्
मालदाहि महिळ्न्दनळेन्नु तायुरै शेय्ददने *
कोलमार् पोळिल्शळ् पुदुवैयर्कोन् विण्णुचित्तन् शोन्न *
मालैपत्तुं वळ्ळवर्हट्टु इळ्ळै वरुतुरे ॥ ११ ॥

अशेषमपि जगन्निगीर्य वटदलमधिशयानस्य भगवतो नारायणस्य विषये सेयं कन्यका व्यामुग्धहृदया समेधमान-
मनोरथा समिन्वे—इति जनन्या प्रोक्तमिति कामपि शैलीं कल्पयित्वा रमणीयोद्यानपरिवृतश्रीधन्विनव्यपुरवासि
श्रीवैष्णवाग्नेसरश्रीविण्णुचित्तमुनीन्द्रकथितं द्राविडगाथादशकमिदं ये कीर्तयन्ति तेषां न किमपि दुःखं संभविष्यु ।
इति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥ .... (११)

— तथाचैतद्दशकसारंशसंग्राहकं पद्ययिदं —

विण्णौ प्रेमप्रकर्षादधिगगवनिताभावनः स्वामवशां
मातुर्वाचा विवक्षन् वत! मम दुहिता बालिकैव ह्यथापि ।
श्रीशे रूढानुरागा कथयति सततं तत्कथाः शंखचक्रव्यामुग्धा,
किं नु कुर्यामिति वचनमिपात्स्वरिराह स्वभक्तिम् ॥
इति श्रीभट्टनाथसक्ते वृत्तीयशतके सप्तमं दशकमवसितम् ।

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ ३-८. अथ अष्टमं दशकम् ॥

॥ नल्लदोरतामरैप्पोय्है ॥

अवतारिका—जननीवचसा कथनमस्मिन् दशकेऽप्यनुवर्तते । पुनरपि माता कथयति । हन्त ।
मदीयां दुहितरं कृष्णो मुष्णातिस्म । अतश्च हिमहतनलिनं सर इव मम गूढं नष्टशोभमभवत् । कृष्णेन गूढं नीता
सैषा यशोदायाः स्नुषा समजनि । हन्त । न जाने सा अश्रूर्यशोदा अलम्ब्यलामात्मिकामिमां स्नुषां किमु सानन्द-
मुपललयिष्यति ? अस्या मत्पुत्र्याः अश्रूगृहे तु गव्यसमृद्धेरभ्यधिकत्वात् तन्मयनं नक्तंदिवं च कर्तव्यं भवेत् ।
अबला कृशाङ्गी मम सुता सौकुमार्यनिधिः कथमहो वठोरतरं तत्कर्म कर्तुं क्षमा । इत्येवमुच्चावचं मातृवाचा वदन्
स्वात्मनः कृष्णपत्नीत्वं स्थापयति विण्णुचित्तो मुनिवरोऽस्मिन् दशके । तथा चैतद्दशकसारसंग्रहश्लोक एषः—

(गाथा.) नल्लदोर्तामरैप्पोय्है नाणूमलमैल् पनिशोर *

अल्लियुम् तादुमुदिर्न्दिडु अळकळिन्दालोत्तदालो *

इल्लम् वेरियोडिच्चालो एन्महळै एङ्गुम् काणेन् *

मल्लरै अडुवन् पिन्पोय् मदुरैप्पुरम् पुक्काळ्कोलो ॥ १ ॥

हा हन्त ! मदीयं गृहं हिमहतनलिनीनिर्विशेषं नष्टशोभं संजातम् । मम सदनालङ्कारभूतां मम दुहितरं सद्यः
कुत्रापि न पश्यामि हन्त ! मल्लहन्तारं मुकुन्दमनुधान्य मथुरापुरीनिकटस्थं व्रजं किमु प्रविवेश सैषा कन्यका ।
(इति माता वदति ।)

....

....

....

....

(१)

(गाथा.) ओन्नुमरिवोबिल्लाद उरुवरै गोपालर्तङ्गळ् *

कन्नुकाल् मारुमापोले कच्चियिरुन्दाळैकोण्डु *

नन्नुम् किरिशेय्दु पोनान् नारायणन् शेय्दतीमै *

एन्नुमेमर्हळ् कुडिक्कु ओरेच्चु कोलायिडुङ्गोलो ॥ २ ॥

अविवेकिनो जघन्याश्च गोपालका यथा हि गोस्तेयं कुर्वन्ति तथा नारायणः कृष्णः कन्यकातस्करो बभूव हन्त !
तस्येदमपचेष्टितमस्मदीयकुञ्जस्य शाश्वतिक्रीमपख्यातिं प्रसूते किमु ? इति तावदहं भृशं चकिताऽस्मि । (इति
माता वदति ।)

....

....

....

....

....

(२)

(गाथा.) कुमरिमणम् शेय्दुकोण्डु कोलम् शेय्दिल्लत्तिरुत्ति *

तमरुम् पिरुमरिय दामोदरकैन्नु शात्ति *

अमरर् पदियुडैचेवि अरशाणियै वळिपट्टु *

तुमिलमेळ् प्परैकोडि चोरणम् नाडिडुङ्गोलो ॥ ३ ॥

कन्यकातस्करो भवतु कामं कृष्णः ; तच्चिन्तया किं नु सेत्स्यति । कन्यकादशायां कर्तव्यानि मांगलिककृत्यानि
कारयित्वा वस्त्रभूषणादिभिरलंकृत्य विवाहमण्डपे निषाद्य स्वपरविभागमन्तरेण सर्वेऽपि जना यथा जानीयुस्तथा सेयं
दामोदराय भगवते प्रदत्तेति घोषणां कारयित्वा, अथ देवदेवदिव्यमहिषीत्वं प्राप्तवतीम् मम तनयां जाल्याचारानु-
सारेण प्रदक्षिणीकृताश्चत्थशाखिकां कारयित्वा मेरीनिनन्दं च प्रबलमुत्पाद्य मकरतोरणालङ्करणानि च कृत्वा किमहो
अपललयेयुः ॥ (इति माता वदति ॥)

....

....

....

....

(३)

(गाथा.) ओरुमहळ् तन्नैयुडैयेन् उलहम् निरैन्द पुहळाल् *

तिरुमहळ् पोल वळत्तेन् शेङ्गम्माळतान् कोण्डुपोनान् *

पेरुमहळाय् कुडिवाळ्न्दु पेरुम्पिळ्ळै पेत्त अशोदै *

मरुमहळैः कण्डुहन्दु मणाट्टुप्पुरम् शेय्दुङ्गोलो ॥ ४ ॥

प्रसूतैकपुत्रिका साऽहं तामिमां दुहितरं सर्वलोकामिनन्दप्रक्रियया श्रीमहालक्ष्मीनिर्विशेषमभ्यवर्धयम् । एवमभि-
वर्धितामिमां कन्यकां हन्त ! पुण्डरीकाक्षस्सर्वेश्वरः स्वयमपजहार । किमधुना तच्चिन्तया । अतिगम्भीरकुटुम्बिनी
प्रसूतमहिततनया सा यशोदा स्नां (मम तनयाम्) सहर्षमवेक्ष्य वैवाहिकमङ्गलानि सर्वाणि यथायथं कुर्याद्वा ?

श्रीवत्साङ्गपुरौ दिवं प्रयाते सति भगवान् रामानुजो मुनिरिमां गाथां कीर्तयन् प्रललापेति व्याख्यातारो
शुरुचरणा अनुगृह्णन्ति । भक्तानां कण्ठधारणाय गाथा सेयं संस्कृतपद्यात्मना च विवर्त्यते :—

श्लो. एकामेव सुतामजीजनमहं तैलोक्यपूर्णप्रथां

पुष्पामि स्म रमामिव, अहरदिमां रक्तान्तनेत्रस्स्वयम् ।

गाम्भीर्याल्लुडुल्विनी जनितसत्पुत्रा यशोदाह्वया

दृष्ट्वा हृष्टमनाः स्नुषां, किं चरेद्द्वैवाहिकीः प्रक्रियाः ॥ ४ ॥

(गाथा.) तम्मामन् नन्दगोपालन् तळीक्कोण्डु एन्महत्तचै *

शेम्मान्दिरेयेन्नु शोल्लिच्चेलङ्गयर्कण्णुम् शेव्वायुम् *

कोम्मेयुलैयुम् इडैयुम् कोळ्म्पणैचोळ्ळुम् कण्डिट्टु *

इम्महळैप्पेत्ततायर् इनिच्चरियारेन्नुम् कोलो ॥ ५ ॥

मम दुहितुः श्वशुरपदे स्थितो नन्दगोपः स्वकीयां स्नुषां सादरमादिष्ट्य, अथ ग्रीडावनतवदनां तां प्रति,
'आर्जवेनावतिष्ठस्व' इत्यभिधाय, तथा नाम तिष्ठन्त्यास्तस्याः चारुशफरोपमेये दृशौ विम्बाधरं चारुपयोधरी
कटितटसुषमाम् अभिरामभुजरामणीयकं चावधेक्ष्य, "इमां सुन्दरीं प्रसूतवती जननी कथमिवैतस्या विश्लेषं
सहते ?" इति कथयेत्किम् ? .... (५)

(गाथा.) वेडर्म्मरक्कुलम् पोले वेण्डित्तुच्चेय्देन् महळै *

कूडिय कूडुमेयाह कोण्डु कुडिवाळुङ्गोलो *

नाडु नगरुमरिय नल्लदोर्कण्णालम् शेय्दु *

शडिरप्पायन्द पेरुमान् तकवा कैप्पत्तुङ्गोलो ॥ ६ ॥

शकटभञ्जनप्रख्यातपादाञ्जवलो भगवान् कृष्णो व्याधिमिष्टादिजगन्पतिर्यथा यथा गान्धर्वादिविवाहृतः कृतकृत्या
भवन्ति तथा त्रयमपि कृतकृत्यो भवेत्किम् ? अथवा पण्डितपामरविभागमन्तरेण सर्वजनसुगमतया विलक्षणविवा-
होत्सवं प्रवर्त्य पाणिग्रहणमाचरेत्किम् ? .... (६)

(गाथा.) अण्डत्तमरपेरुमान् आळियानिन्नेन् महळै *

पण्डप्पळिप्पुक्कळ् शोल्लि प्परिशर आण्डिट्टुम् कोलो *

कोण्डु कुडिवाळ्कै वाळ्न्दु कोवलप्पट्टुम् कवित्तु *

पण्डैमणाड्डिमार्मुञ्जे पाडुकावल् वैक्कुम्कोलो ॥ ७ ॥

नित्यसूरिनिर्वाहकश्चक्रपाणिर्भगवान् मुकुन्दो मम दुहितरि दोषान् कानप्यवेक्ष्य समुद्राख्य च किमहो अनादरं प्रकाशयेत् । आहोस्वित् सादरं परिगृह्य गोपजातीयासु दिव्यमहिषीषु मध्ये पद्मभिपिकां कृत्वा प्राचीनकलत्रगोष्ठी गरिष्ठामिमां कुर्याद्वा । .... (७)

(गाथा.) कुडिथिल्ल पिरन्दवर् शेय्युम् गुणमोन्नुम् शेय्दिलनन्दो *
नडैयोन्नुम् शेय्दिलन् नङ्गाय् नन्दगोपन् महन् कण्णन् *
इडैयिरुपालुम् वणङ्ग इळैत्तिलैत्तु एन्महळेङ्गि *
कडैकयिरे पत्तिवाङ्गि कैत्तल्लम्बेरिडुम् कोलो ॥ ८ ॥

आ: प्रियसखि ! नन्दनन्दनो भगवान् कृष्णः उत्तुङ्गकुलीनैः कर्तव्येषु कुल्येष्णुमात्रमपि नान्वतिष्ठत् । अथ सामान्यलौकिकप्रक्रिययाऽपि न किमप्याचरति स्म ! अहह ! मदीया सुता भर्तृभवनं प्रविष्टा सती नक्तंदिवं गव्यमथनव्यासक्ता अतिमात्रपरिश्रमासहिष्णुः दामकर्षणजनितकिणाङ्गशोभिहस्ता स्त्रियेत किमु ॥ .... (८)

(गाथा.) वेण्णिरत्तोय् तयिरत्तनै वेळ्वरैप्पिन् मुन्नेल्लन्दु *
कण्णुरङ्गादेयिरुन्दु कडैयवुम् तान् वल्लळ्कोलो *
ओण्णिरत्तामरैच्चेङ्गण् उलहळ्न्दानेन्महळै *
पण्णरैया प्पणिकोण्डु परिशर आण्डिडुम्कोलो ॥ ९ ॥

मम खल्ल दुहिता (भर्तृसङ्गनि) नित्यमरुणोदयसमये समुत्थाय निद्रासुखविदूरगा सती गव्यं मथितुं कथमिव शक्नुयात् ? चारुतरकाब्जलोचनस्त्रिविक्रमो भगवान् दामोदरो मम दुहितरं धर्महानिसहस्रन् जघन्यवृत्तिषु नियुज्य किं ननु तस्या लाघवं जनयेत् ? .... (९)

(गाथा.) मायवन्पिन् वळिशेन्नु वळियडै मात्तङ्गळ् केट्टु *
आयर्हळ् शेयिरिलुम् पुक्कु अङ्गुत्तै मात्तमुमेल्लाम् *
तायवळ् शोल्लिय शोल्लै तण्णुदुवैप्पडुन् शोन्न *
तूयतमिळ् पत्तुम् वल्लार् तूमणिवण्णनुक्काळरे ॥ १० ॥

जन्मगृहमुपेक्ष्य भर्त्रा सह व्रजन्ती दुहिता मार्गेष्वपूर्ववस्तुदर्शनेन 'किमेतत्, किं तदि' ल्यनुयुञ्जाना सती व्रजमपि प्रविश्य तत्र यद्यदनुभवितुमर्हति तत्तदपि संचिन्त्य माता कथयति स्मेति कामपि परिपाटीम् परिकल्प्य श्रीवन्धनव्यनगराधीशेन विष्णुचित्तेन सूरिणा कथितमिदं द्राविडवाङ्मयं दशकं संकीर्तयन्तो जनाः मणिवर्णीभगव-
त्किङ्करा भवितार इति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

— तथा चैतद्दशक सारसंग्राहकं श्लोक एषः —

पूर्वावस्थानुवृत्त्या पुनरपि वचसा मातुः—एनां मदीयां
पुत्रीं कृष्णो व्यग्रुष्णान्मम गृहमभवच्छोभया शून्यमेव ।
श्वश्रूसैनानां यशोदा किमु बहुमनुते क्लेशयेद्वा न जाने
बाला दग्धो न मन्थे प्रभवति, बहुधैवं ब्रवीत्यत्र स्मरिः ॥
इति श्रीभट्टनाथसूक्ते तृतीयशतके अष्टमं दशकमवसितम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ ३-९. अथ नवमं दशकम्—एनादन् देविकु ॥

अवतारिका—भगवतः कृष्णस्यैव श्रीरामचन्द्रत्यापि शुभगुणाननुभवितुमुत्कण्ठा सुमहती समजायत सूरैः । तत्रापि तयोरुभयोर्युगान् युगपदेव भोक्तुमभिलाष उद्जृम्भत । अत एव सूरिरुभयोरभूमिकां परिगृह्य, एकस्या वाचा कृष्णगुणान् अन्यस्या वाचा रामगुणांश्च संकीर्तयन्ननवधिकमानन्दमनुभवति । दशकेऽस्मिन् प्रथम-तृतीय-पञ्चम-सप्तम-नवमगाथाः कृष्णगुणानुभवनिष्पाताया गोपकन्यकाया वाचा निवद्धाः । द्वितीय-चतुर्थ-षष्ठ अष्टम-दशमगाथास्तु रामगुणोपभोगनिरताया ललनाया वाचा निवद्धाः । जगति विवाहादिसमयविशेषेषु वनिता-स्संचीभूय मण्डलाकारेण करतालसनाथगानविशेषेण सह चरन्त्यो नृत्तविशेषमनुतिष्ठन्तीति सर्वत्र साक्षात्कारार्ह-मेतदक्षिणदेशेषु । एतादृशनृत्तविशेषकलनेन सह नन्दनन्दनदशरथनन्दनयोर्युगानुभवः प्रचलतीहेति वेदितव्यम् । कृष्णो भगवान् शचीपतेः प्रार्थनया नरकासुरं निहत्य तेन पुराऽपहृतमिन्द्रस्य वस्तुजातमानीय तस्मै प्रदातुं सत्य-भामया सह तार्क्ष्यमथिरुह्य देवलोकेमुपाययौ । तत्र तु शची सत्यभामाया नानाविधानुपचारान् कृत्वाऽपि देवैक-भोग्यताधिया पारिजातप्रसूनं तस्यै न प्रादात् । भामा तु पारिजाततरोः द्वारकांप्रति नयनमकामयत मर्तुस्सविधे । सतु तस्याः कामनां सपदि पूरयितुमिच्छुः कल्पद्रुममुखाय तार्क्ष्यस्कन्धे निधाय अथ योद्धुमागतमिन्द्राणीर्पतिं च कान्दिशीकभारचस्य द्वारकां निनायेति कथा प्रथिता । इमामाह प्रथमतः कृष्णगुणानुरक्ता कन्यका । अथ ताटकावध-परशुरामभङ्गवृत्तान्तावाह रामगुणविद्धा । अथ शिशुपालभङ्गपूर्वकं रुविमणीपाणिग्रहणकथाम्, कैकेयी-निदेशावतंसनेन राज्यभरणमुपेक्ष्य सानन्दं वनप्रवेशकथाम्, पाण्डवद्वयभारतसमरनिर्वहणादिकथाम्, प्रणत-भरतमुकुटधृतिपादुकाभिषेककथाम्, कालियमस्तककलितविचित्रताण्डवकथाम्, शूर्पणखाङ्गभङ्गकथाम्, शकटा-सुरभङ्ग-यमजार्जुनमञ्जन-गोरक्ष-त्रेणुनादकथाम्, सेतुबन्ध-र-रावणमारण-विभीषणाभिषेचनकथां च क्रमशः कथया-मासतुरुमे कन्यके इत्यनया प्रणाल्या निवद्धमिदं दशकं भगवद्गुणविद्धभक्तजनभागधेयपरिपाकात्मकं वेदितव्यम् ॥

(गाथा.) एनादन् देविकु अनु इन्वप्पू ईयादाब्

तन् * नादन् काणवे तण्णू मरत्तिनै *

वनादप्पुळ्ळाळ् वलियप्परित्तिड् *

एनादन् वन्मैयै प्पाडिप्पर एम्बिरान् वन्मैयैप्पाडिप्पर ॥ १ ॥

अस्यस्त्वामिनो वसुदेवसूतोर्भगवतो दयितायास्सल्यभामाया अभिमतं कल्पकप्रसूनमप्रयच्छन्त्याः पुलोमजायाः पतिम् मवधानमनाहत्य कल्पकानोकडान् वैनतेयमुखेनापहृतवतो मन्नाथस्य प्रकर्षं प्रकीर्त्य सखि लास्यमाकलय । अस्म-दुपकारकस्य कृष्णस्योत्कर्षमुद्रायन्ती सखि नृत्तविशेषमाकलय ॥

(गाथा.) एन्विल्लवलि कण्ड पोवेवेदिर्वन्दान् *

तन् विल्लिनोड्डुम् तवचै एदिर्वाङ्गि *

मुन् विल्लवलिचु मुदुपेण्णुयिरुण्डान् *

तन्विल्लिन् वन्मैयैप्पाडिप्पर दाशरथि तन्मैयैप्पाडिप्पर ॥ २ ॥

मम हस्ते चकासतश्चापस्य वलं निरीक्ष्य तावदिति प्रसर्धितुमागतस्य परशुगामस्य धनुश्च तपश्चापहतवतः, पुरा विश्वामित्राध्वरक्षणनावसरे ताटकाया असूनपहतवतश्च रामभद्रस्य धनुषो विक्रमं संकीर्त्य वृत्तमाकलय सखि ॥ (२)

(गाथा.) उरुप्पिणिनङ्गैयै तेरेत्तिकोण्डु *

विरुप्पुत्तु अङ्गेह विरैन्देदिर्वन्दु *

शेरुकुत्तान् वीरम् शिदैय * तलैयै

च्चिरैत्तिट्टान् वन्मैयैप्पाडिप्पर देवकिशिङ्गत्तै प्पाडिप्पर ॥ ३ ॥

रुक्मिणीं देवीम् स्वकीयस्यन्दनमधिरोप्य सकुतुहलं गमनावसरे सजवं प्रसर्धितुमभ्युज्जिहानस्य अवलितस्य च रुक्मस्य दुर्वचामवज्ञामुत्पादितवतः कृष्णस्य विक्रमं संकीर्त्य सखि लास्यमाकलय । देवकीसिंहसंकीर्तनपूर्वकं वृत्तमाकलय ॥ .... (३)

(गाथा.) मात्तुत्ताय् शेत्तु वनम् पोहेयेन्निड *

ईत्तुत्ताय् पिन्तोडन्दु एम्बिरानेन्नळ *

कूत्तुत्ताय् शोल्ल कोडिय वनम् पोन् *

शीत्तमिलादानै प्पाडिप्पर शीदैमणाळनै प्पाडिप्पर ॥ ४ ॥

सुमित्रासमाख्यायां जनन्यां वनगमनमनुज्ञातवत्यां कौसल्यायामनुसृत्य मत्पुत्रकेति विलपन्त्यां कैकेय्यामाज्ञापयन्त्यां च कठोरं विपिनं प्रविष्टवन्तं प्रफुल्लवदनं रामभद्रं संकीर्त्य लास्यमाकलय सखि, सीतापतिं संकीर्त्य वृत्तमाकलय ॥ (४)

(गाथा.) पञ्जवर् दूतनाय् भारतम् कैशेय्दु *

नङ्गुमिळ् नागम् किडन्द नल्लपोय्हे पुकु *

अङ्गप्पणत्तिन्मेल् पायून्दिट्टुर्लु शेय्द * *

अङ्गनवण्णनै प्पाडिप्पर अशोदैत्तन् शिङ्गत्तै पाडिप्पर ॥ ५ ॥

पञ्चपाण्डवदूतभावमूरीकृत्य भारतसमरनिर्वहणं कृतवतः, कालियविषधराविष्टितयमुनाभागमवगाह्य तस्य फणामण्डले पतनेन तं चकितमारचय्य अथानुग्रहं च कृतवतोऽङ्गनवर्णस्य कृष्णस्य कीर्तनेन सह सखि लास्यमाकलय । यशोदासिंहसंकीर्तनेन वृत्त माकलय ॥ .... (५)

(गाथा.) मुडियोन्नि मूवुलहङ्गल्लमाण्डु * उन्

अडियेर्करुळेन्नु अवन् पिन् तोडन्द *

पडियिल् गुणत्तु भरतनम्बिककु * अन्नु

अडिनिलैयीन्दानै प्पाडिप्पर अयोत्तियर्कोमानै प्पाडिप्पर ॥ ६ ॥

मुकुटधारणपूर्वकं त्रैलोक्यरक्षाभरस्त्रीकरणेन दासोऽयमनुग्राह्य इति प्रार्थनया समागतवते निरुपमगुणशालिनै भरताय पुरा पादुकाप्रदानपूर्वकमनुग्रहं कृतवन्तमयोध्याधिनाथं संकीर्त्य सखि लास्यमाकलय ॥ .... (६)

(गाथा.) कालियन् पोय्यै कलङ्ग प्पायिन्दुडु * अवन्
नीण्मुडियैन्दिलुम् निन्न नटञ्जेयु *
मीळववनुकरुळ् शेय्द विचहन् *
तोळ्वलिवीरमे पाडिप्पर तूमणिवण्णनै प्पाडिप्पर ॥ ७ ॥

कालियनागाधिष्ठितं हृदं कलुपीकृत्य तत्रावगाह्य तस्य विषधरस्य फणापञ्चके विलक्षणं ताण्डवमाकलय्य अथ
तस्मै प्राणभिक्षामर्पितवतो विदग्धस्याच्युतस्य दोर्विक्रमं संकीर्त्य सखि लास्यमाकलय ॥ .... (७)

(गाथा.) तार्किळन्तम्बि करशीन्दु * दण्डकम्
नूत्तवळ् शोक्कोण्डु पोहि नुडङ्गिडै *
शूर्पणखावै शेवियोडु मूक्कु * अवळ्
आर्कवरिन्दनै प्पाडिप्पर अयोत्तिकरुशनै प्पाडिप्पर ॥ ८ ॥

अयोध्यासाम्राज्यं भ्रातृभरतसाल्क्य कटुहृदयायाः कैकेय्या वचसा दण्डकारण्यमवगाह्य शूर्पणखाख्यायाः
कृशाङ्गयाः कर्णनासं विद्धय तामाक्रन्दितवती कृतवत्ससाकेतनाथस्य गुणगणनीर्तनेन सह सखि लास्यमाकलय ॥

(गाथा.) मायच्चकट मुदैत्तु मरुदिरुत्तु *
आयर्हळोडु पोय् आनिरै कात्तु * अणि
वेयिन् कुळल्लदि विचहनाय् निन्न *
आयर्हळेत्तिनै प्पाडिप्पर आनिरै मेयूचानै प्पाडिप्पर ॥ ९ ॥

अपोदशकटासुरम्, अपमर्दितयमलार्जुनम्; गोपालबालैस्सह वनं गत्वा संरक्षितगोवृन्दं चारुतरवेणुगानचतुरं च
गोपालकृष्णं संकीर्त्य सखि लास्यमाकलय ॥ .... (९)

(गाथा.) कारार्कडलै यडैत्तिडु इलङ्गै पुक्कु *
ओरादान् पोन्मुडि ओन्वदोडोन्नैयुम् *
नेराववन्तम्बिके नीळरशीन्दु *
आरावमुदनैप्पाडिप्पर अयोत्तियवेन्दनै प्पाडिप्पर ॥ १० ॥

अग्नौ सेतुबन्धमारचय्य लङ्कां प्रविश्य अविवेकिनो रावणस्य शीर्षदशकं विद्धय तदनुजाय विभीषणाय शास्त्रतिकं
साम्राज्यमनुगृहीतवन्तमपराधतामृतमयोध्याधिनाथं संकीर्त्य सखि लास्यमाकलय ॥ .... (१०)

(गाथा.) नन्दन्मदलैयै काळुस्थनै नविन्नु *
उन्दि परन्द ओळियिळैयार्हळ् शोळ् *
शेन्दमिळ् तेन्पुदुवै विण्णुचित्तन् शोळ् *
ऐन्दिनोडैन्दुम् वल्लार्कल्लल्लैयै ॥ ११ ॥

नन्दनन्दनं दशरथात्मजं च पर्यायिण संकीर्त्य कृतखेलनानां ललनानामनुभवं श्रीविष्णुचित्तो मुनीन्द्रो द्वाविड-
सूक्तिभिः प्राचीकशत् । ता इमा दश गाथासंकीर्तयन्तस्सकलदुःखवैदेशिका भवितार इति फलकीर्तनेन
समापितामिदं दशकम् ॥ .... (११)

— तथा चैतद्दशकस्य सारसंग्राहक श्लोक एषः —

श्रीकृष्णस्यैव चेष्टाः कथयितुममितोत्साहमाकाऽपि गोपी

श्रीरामस्यैव चर्याः कथयितुमितरेत्येवमास्थाय गोप्योः ।

सूती, कृष्णस्य रामस्य च मधुरकथाः पारिजातापहार-

श्रीपाददानमुख्या विशदयामिदमे विष्णुचित्तो मुनीन्द्रः ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते तृतीयशतके नवमं दशकमवसितम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ ३-१०. अथ दशमं दशकम्—नेरिन्दकरुङ्कुल मडवाय् ॥

अवतारिका—प्राक्तनदशके युगपद्रामकृष्णगुणानुभवतो हर्षप्रकर्षमनुभूतवान् सूरिवरः, अथ भगवतो
दशरथात्मजस्य परं गुणाननुबुभूषुः रावणेनापहृतामशोकवने स्थितां भगवतीम् जानकीममिवीक्ष्य अभिज्ञानानि
विज्ञापितवतो हनुमतो वाचा रामचरितानि प्रथयन् दशकमिदं निबध्नाति । सीतापाणिग्रहणसमनन्तरं परशुराम-
भङ्गतः प्रभृति मारीकामायामृगाक्रान्दितश्रवणेन लक्ष्मणप्रस्थानपर्यन्तं कथाजातमभिज्ञानत्वेन विज्ञाप्य रामनामाङ्कित-
मङ्गुलीयकं च ददौ वायुमुनुः । तच्च सीता सादरं स्वीकृत्य शिरसि निधाय निरवधिकमानन्दमन्वविन्दतेति-
कथनमस्मिन् दशके रामचन्द्रदिव्यगुणानुभवमात्मकमवसेयम् । मध्ये काकासुरनिग्रहकथाऽपि (पष्ठगाथायां)
विज्ञाप्यते हनुमता । यद्यपि श्रीरामायणे सेयं काककथा सीतादेव्या हनुमते कथितेत्यवलोक्यते, तथाऽपि न
क्षतिः; अयं कोऽपि विलक्षणोऽनुभवप्रकार इति ॥ *

(गाथा.) नेरिन्द करुङ्कुल मडवाय् निबडियेन् विण्णप्पम् *

शेरिन्द मणिमुडिच्चनकन् शिलैयिरुत्तु निनैक्कोणन्द-

दरिन्दु * अरशु कळैकडु अरुन्तवत्तोनिडै विलङ्ग *

शेरिन्द शिलैकोडु तवचै शिदैत्तदुमोरडैयाळम् ॥ १ ॥

चारुचिकुरप्रकरे वैदेहि । दासस्य ममेदं विज्ञापनं शृणु तावत् । रत्नमुकुटाञ्चितशिरसा जनकराजेन कन्याशुल्क-
तया व्यवस्थापितं रौद्रं धनुर्मञ्जयित्वा भवतीं परिणीय समायाति रामभद्र इत्यवगल्य दुष्टक्षत्रनिवर्हणनिपुणः परशु-
रामो मध्येमार्गं स्पर्धितुमाययौ । अथ राघवः तद्धस्तस्थितवैष्णवधनुर्ग्रहणपूर्वकं तदीयं तपो लुप्सति स्म ।
इत्येतदभिज्ञानमवगच्छतु भगवती ॥ .... (१)

(गाथा.) अष्टियम् मलकौदाय् ! अडिपणिन्देन् विण्णप्पम् *

शोल्लुहेन् केडुरुळाय् तुणै मलर्क्कण् मडमाने *

एल्लियम्पोदिनिदिरुत्तल् इरुन्ददोरिडवहैयिल् *

मल्लिकै मामालैकोण्डु अङ्गात्तदुमोरडैयाळम् ॥ २ ॥

स्पृहणीयपुष्पमालिकासदृशि हरिणाक्षि जानकि ! चरणदासस्यास्य सेयं विज्ञप्तिर्विज्ञाप्यमाना कृपया श्रोतव्या ।
अमिरामनिशाकाले परमभोग्यावस्थितिस्थानविशेषे कुत्रचित् भवत्या रामभद्रो मल्लीस्रजा निवद्धोऽभूदित्येदम्यभिज्ञान-
मवगन्तव्यम् । [इदमभिज्ञानमितिहासपुराणादिष्वप्रसिद्धं दिव्यसूरिवरेणानेन साक्षात्कृतमित्याचार्या आशेरते ।
वनप्रयाणात्पूर्वमयोध्यावासकाले कदाचित्तदिदं संपन्नमिव ।] .... (२)

(गाथा.) कलक्किय मामनत्तनळाय् कैकेशि वरम् वेण्ड *

मलक्किय मामनत्तननाय् मन्नवनुम् मरादोळिय *

कुलकुमरा ! काडुरैय्पोवेन्नु विडै कोडुप्प *

इलक्कुमणन्तन्नोडुमङ्गु एहियदोरडैयाळम् ॥ ३ ॥

सीते ! विज्ञापये । कुब्जाकलुषितहृदयायाः कैकेय्या वरयाचनां प्रतिपेद्वृमशक्तेन कलुषितचेतसा दशरथेन
'अभिजात कुमारक ! वनवासमुरीकुरु' इति संदिष्टस्सन् राववस्सह सौमित्रिणा विपिनमुपाययौ । इत्येतदप्य-
भिज्ञानमवगन्तव्यम् ॥ .... (३)

(गाथा.) वारणिन्द मुलैमडवाय् वैदेही ! विण्णप्पम् *

तेरणिन्द वयोत्तियर्होन् पेरुन्देवी ! केडुरुळाय् *

शूरणिन्द वेल्खलवन् गुहनोडुम् गङ्गैत्तन्निल् *

शीरणिन्द तोळमै कोण्डदुमोरडैयाळम् ॥ ४ ॥

दिव्यकञ्जुक्कालकृतदिव्यावयवे वैदेहि ! विज्ञापये । अयोध्याधिनाथदेवदेवदिव्यमहिषि ! निशमय । गङ्गाकूले
सुतीक्ष्णहेतिहस्तेन व्याधराजेन गुहेन सह विलक्षणं सख्यमन्वभावि भगवता श्रीरामचन्द्रेणेत्येतदप्यभिज्ञानमव-
गन्तव्यम् ॥ .... (४)

(गाथा.) मानमरुमेन्नोकि वैदेही ! विण्णप्पम् *

कानमरुम् कल्लदरु पोय् काडुरैन्द कालत्तु *

तेनमरुम् पोळिल् शारल् शित्तिरकूटत्तिरुप्प *

पान्मोळियाय् भरतनम्बि पणिन्ददुमोरडैयाळम् ॥ ५ ॥

अयि हरिणाक्षि ! मधुरवाणि ! वैदेहि ! कठोरकाननाध्वना गत्वा मधुस्यन्दिमिरारामैः परिवृतं चित्रकूटसाउ-
मासेदुषि भवतीसनाथे रामचन्द्रे भरत उपेक्ष्य प्रपेदे इत्येतदप्यभिज्ञानमवगन्तव्यम् ॥ .... (५)

(गाथा.) शिचिरकूटचिरुप्प शिरुकाकै मुलै तीण्ड *

अचिरमे कोण्डेरिय अनैचुलहुम् तिरिन्दोडि *

वित्तहने रामावो निन्नमयमेन्नळैप्प *

अचिरमे अदन्कणै अरुत्तदुमोरडैयाळम् ॥ ६ ॥

वित्तकूटनिवासावसरे पयोधरार्दनरूपमपराधं कृतवन्तं वलिमुजमुद्दिश्य ब्रह्माब्जं प्रयुयुजे तव नाथः । अथ स त्रीन् लोकान् संपरिक्रम्य पित्रा च महर्षिभिस्तुष्टैश्च परित्यक्तस्सन् 'विदग्ध ! राघव ! महाप्रभो ! प्रदेह्यभयम्, इति प्रार्थ्य पुनरायातः । अथ स तेनैवाज्ञेन विल्लननयनः कृत इत्येतदप्यभिज्ञानमवगन्तव्यम् ॥ [अत्र वक्तव्यं किमपि अवतारिकायामुक्तमनुसन्धेयम् ॥]

....

....

....

(६)

(गाथा.) मिन्नोत्त नुण्ण्डैयाय मेय्यडियेन् विण्णप्पम् *

पोन्नोत्त मानोन्नु पुहुन्दिनिदु विळैयाडं *

निन्नन्विन् वळिनिन्नु शिलैपिडित्तेम्बिरानेह *

पिन्ने यङ्गिलकुमणन् पिरिन्ददुमोरडैयाळम् ॥ ७ ॥

विद्युत्सन्निभवलभे ! वैदेहि ! सत्यदासस्य मम विज्ञातिरेया । कस्मिंश्चन मायाहिरण्यहरिणे पञ्चवक्त्रां विहरति सति रामचन्द्रस्तत्प्रेरितस्सन् धनुष्पाणिस्तमनुसरति स्म हरिणम् । अथ लक्ष्मणोऽपि वियुयुजे-इत्येतदप्यभिज्ञानमवगन्तव्यम् ॥

....

....

....

....

....

(७)

(गाथा.) मैत्तहु मा मलर्कुळलायू ! वैदेही विण्णप्पम् *

ओत्त पुहळ् वानरक्कोन् उडनिरुन्दु निनैचेड *

अत्तहु शीरयोत्तियर्होन् अडैयाळमिवै मोळिन्दान् *

इत्तहैयाळडैयाळम् ईदवन्कै मोदिरमे ॥ ८ ॥

अतिचारुकुसुमालंकारयोग्यचिकुरवन्धे वैदेहि ! विज्ञापये । रामसौहार्दलाभविख्यातकीर्तिस्सुग्रीवो महाराजो राम-भद्रेण सह स्थित्वा भवत्या गवेषणाय किंकरान् कीशान् दिक्षु विदिक्षु च विससर्ज । तदात्वे साकेतपतिस्स राघवः परमप्रेम्णा अभिज्ञानान्येतान्यनुजग्राह । वीक्षस्व देवि ! एतदपि तस्याङ्गुलिबिभूषणमुत्तममभिज्ञानम् ॥ .... (८)

(गाथा.) दिक्कुनिरै पुहळाळन् तीवेळ्वि चेन्ननाळ् *

मिकपेरुम् समैनडुवे विल्लिरुत्तान् मोदिरङ्गण्डु *

ओक्कुमालडैयाळम् हनुमानेन्नुच्चिमेल् *

वैत्तक्कोण्डु उहन्दनळाळ् मलर्कुळलाळ् सीतैयुमे ॥ ९ ॥

दिगन्तविश्रान्तयशसो जनकचपतेरध्वरमुद्दिश्य कौशिकमुनिना सह समागत्य महापरिषन्मध्ये धनुर्मङ्गं कृतवतो
 रामभद्रस्य दिव्याङ्गुलिबिभूषणमवलोक्य, 'भगवन् मारुते ! भवता निवेदिताग्न्यभिज्ञानानि युज्यन्ते' इति प्रशस्य
 जानकी तदङ्गुलीयकमवतंसपदे निधाय प्रमुमुदे ॥.... (९)

(गाथा.) वारारुम्मुलै मडवाळ् वैदेहि तनैकण्डु *
 शीरारुम् तिरलनुमन् तेरिन्दुरैत्त वडैयाळम् *
 पारारुम् पुहळ्पुदुवै भट्टपिरान् पाडळ्वळार् *
 एरारुम् वैहुन्दत्तु इमैयवरोडिरुप्पारे ॥ १० ॥

पुरा लङ्कायां वैदेहीम् भगवतीम् देवदेवदिव्यमहिषीमवलोक्य बलवता मारुतिना सम्यगवबोधितान्यभिज्ञानान्यधि-
 कृत्य यशस्विना भट्टनाथमुनीन्द्रेण प्रोक्ता द्राविडगाथा इमा ये कीर्तयन्ति ते दिव्ये धाम्नि सूरिमिस्सह विराजेरन्ति
 फलकथनेन समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

— तथा चैतद्दशकसारसंग्राहकश्लोक एषः —

लङ्कायां जानकीं प्राक् पवनसुत उदीक्ष्यात्मनो रामदूती-
 भावप्रत्यायनार्थं रघुवरकथितास्ता अभिज्ञानवाचः ।
 विज्ञाप्य क्रोधरामे मदशमनमुखाः, रामनामाङ्गुलीयं
 दत्त्वा ग्राह्ययच्चेत्यवददिह महान् विष्णुचित्तो मुनीन्द्रः ॥
 इति श्रीभट्टनाथसूक्ते तृतीयशतके दशमं दशकमवसितम् ॥

इति श्री काञ्चीप्रतिवादिभयङ्कर-अण्णङ्गराचार्यकृतिपु
 द्राविडान्नायदिव्यप्रबन्धविवर्ते श्री भट्टनाथसूक्ते
 तृतीयं शतकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

श्रीमच्छठकोप-यतिवर-यतीन्द्रप्रबण्णम्यो नमः ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

अथ श्रीमद्भनाथसूक्ते चतुर्थं शतकम्

॥ तत्र प्रथमं दशकम् — कदिरायिर मिरवि ॥

अवतारिका—एक एव सर्वेश्वरो मत्स्य-कूर्म-वराह-नरहरि-वामन-राम-कृष्णादिनात्मानाञ्चतरति, धर्मी त्वेक एवेति तादात्म्यप्रथनेन विलक्षणमनुभवं विरचयितुकामो विष्णुचित्सूरिरधुना युगपन्मूर्तिद्वं विभ्राणः एकया मूर्त्या भगवदन्वेषणरसमनुभवन् अपरया च मूर्त्या अमुत्र भगवानेवंविधो दृष्ट इति तदर्शनानन्दरसानुभवं प्रथयन् दशकमिदं विलक्षणवैखर्या निबध्नाति । उद्यद्भानुसहस्रमास्वरकिरीटधारी भगवान् रामचन्द्रः कच्चिदवालो-कीर्ति गवेषणमिव पूर्वार्धे । दृष्टो ननु स भगवान् हिरण्यकशिपुवक्षःकवाटविदारणः प्रह्लादेन स्तूयमान इति प्रत्युत्तरार्पणमुत्तरार्धे । रथाङ्गशङ्खासिगदाशार्ङ्गभूषितपाणिर्भगवान् किमु दृष्ट इत्यन्वेषणमिव पुनः पूर्वार्धे । ननु दृष्टोऽधुनैव जनकराजसभायां पाशुपतं धनुर्भञ्जयन् सीतां परिणयन्निति प्रत्युत्तरविज्ञापनमुत्तरार्ध । प्रलयापदि सर्वमपि जगन्निर्गार्थं नैयप्रोधे दले कृतशयनो भगवान् किमालोकित इति प्रश्न इव पूर्वार्धे । नन्विदानीमेव दृष्टस्स भगवान् नीलादेवीपाणिप्रहणकृते सप्तर्ष्यमौद्गल्यविच्यंसनेन श्रान्ततनुः कृष्ण इति कथनमुत्तरार्ध । कुबलयापीडाख्य-मत्तवारणदर्पवारणस्तसत्सालभेत्ता भगवान् कच्चिदैक्षीत्यनुयोग इव पूर्वार्धे । नन्वथैव सेवितो वानरवीरेषु किङ्कुर्वाणेषु सेतुनन्धनसमुत्सुकस्सागरतीरमध्यासीनस्स हरिरिति प्रबोधनमुत्तरार्धे । एवं नाम विलक्षणप्रक्रियया दशकमिदं निबध्यते ॥

....

....

....

....

....

....

....

....

(गाथा.) कदिरायिरमिरवि कलन्देरिचालोच नीळमुडियन् *

एदिरिल् पेरुमै इरामनै इरुक्कुमिडम् नाडुदिरैल् *

अदिरुम् कळल् पोरुतोळ् इरणियनाहम् पिळ्न्दरियाय् *

उदिरमळैन्द कैयोडिरुन्दानै उळ्ळा कण्डारुळ् ॥ १ ॥

असंख्येयकिरणावलीसंभृतसहस्ररश्मिसहस्रयुगपदुदयोलेखयोग्यपृथुचूडावतंसविराजितम् अप्रतिद्वन्द्वमाहात्म्यशालिनं भगवन्तं दाशरथिं यदि मृगयध्वे, तर्हि वच्मि निशमयत । वीरकटकश्चितपादस्य दोःखर्जशालिनश्च हिरण्यासुरस्य वक्षस्थलीं नरहरिरूपेण निर्भिधं रुधिरभारावसिक्तपाणिमवस्थितं देवदेवं यथावत्सेवितवन्तो भक्ता इह सन्ति ॥ [दाशरथिनरसिंहयोस्तादात्म्यकीर्तनपर्यवसायि वच एतत् । एवमग्रेऽपि ॥] .... (१)

(गाथा.) नान्दहम् शङ्गु तण्डु नाणोलिच्चाङ्गम् तिरुच्चकम् *

एन्दुपेरुमै इरामनै इरुक्कुमिडम् नाडुदिरैल् *

कान्दल् मुहिल् विरल् शीदैकाहि कडुमशिलै शेनिरुक्क *

वेन्दर्तलैवन् जनकराजन्तन् वेळ्वियिल् कण्डारुळ् ॥ २ ॥

नन्दकशङ्खगदाशार्ङ्गककालकृतपाणि श्रीराघवं महात्मानं यदे मृगयध्वे, तर्हि वच्मि निशमयत । अतिपृदुल्लङ्घली-विराजद्दैवेहीनिमित्तं राजाधिराजजनकनृपतेरन्ध्रमुखमासाद्य रौद्रं धनुर्भञ्जयन्तं तमबलोकितवन्तो भक्ता इह सन्ति ॥

(गाथा.) कोलैयानैकोम्यु परिचु कूडलरशेनै पोरुदळिय *
 शिलैयाळ मरामरमेयुददेवनै शिकेन नाडुदिरैळ *
 तलैयाळ कुराकिनम् ताङ्गिचेन्नु तडवरैकोण्डैप्प *
 अलैयार् कडर्करै वीत्तिरुन्दानै अङ्गुत्तैकण्डारुळ् ॥ ३ ॥

कुवळयापीडसमाख्यशरारुगजराजहन्तारं जनस्थाननिकेतनराक्षसानीकनिरासकं सप्तसालभेदिसायकोल्लसत्पाणि च
 देवं यदि दृढाध्यवसायपूर्वकं मृगयन्वे तर्हि वच्मि निशमयत । मर्कटमण्डलीषु महत्तरान् शैलान् शिरसोपानीय
 सेतुबन्धनकैङ्कर्यतत्परासु सतीषु उत्तरङ्गजलधिरोचसि निषण्णमवनिजाजानिमवलोकिवन्तः सन्ति भक्ताः ॥ (३)

(गाथा.) तोयम् परन्द नडुयु शूळलिल् तोल्लैवडिवुकोण्ड *
 मायक्कुळवियदैनै नाडुरिल् वम्मिन् शुवडुरैकेन् *
 आयर्मडमहळ् पिन्नैक्काहि अडळविडैयेळिनैयुम् *
 वीयप्पोरुदु वियर्त्तु निन्नानै मेयुम्मैये कण्डारुळ् ॥ ४ ॥

वृत्त्रेऽपि भूमण्डले प्रलयार्णवमग्रे सति सदुपायतः स्वकीयं विश्वरूपं संकोच्य बालाकृतिं स्वीकृतवन्तं भगवन्तं
 यदि भो मृगयन्वे, तर्हीह समागच्छत वच्मि वक्तव्यम् । श्रीकुम्भनामकगोपालदुहितुस्सुन्दर्या नीलायाः पाणिग्रह-
 णार्थं सुदारुणैस्सप्तमिरुक्षमिस्सह प्रस्पर्धय ततः स्वेदाम्बुकणिकाचितं तस्थिवांसं मुकुन्दं तत्त्वतो दृष्टवन्तस्सन्ति
 नाम ॥ ..... (४)

(गाथा.) नीरेरु शेङ्गडै नीलकण्ठुम् नान्मुहनुम् मुयैयाळ *
 शीरेरु वाचकम् शेय्यनिन्न तिरुमालै नाडुदिरैळ *
 वारेरु कोङ्गै उरुप्पिणियै वलियप्पिडित्तुकोण्डु
 तेरेत्ति * शेनैनडुयु पोर्शेय्य शिकेनकण्डारुळ् ॥ ५ ॥

गङ्गावतंसिकपर्दशालिना नीलकण्ठेन चतुर्मुखेन च यथायथं स्तूयमानशुभगुणं श्रियःपतिं यदि मृगयन्वे तर्हि
 निशमयत; कञ्चुकाश्रितपयोधरां रुक्मिणीं देवीं प्रसभं परिगृह्य स्यन्दनमधिरोप्य, तदात्वे सहसाऽमिभवितुमुपनतैः
 शिशुपालादिमिस्सह सेनामध्ये प्रस्पर्धमानं रुक्मिणीनाथं सुष्ठु संसेवितवन्त स्सन्ति भक्ताः ॥ .... (५)

(गाथा.) पोळ्ळावडिवुडैप्पेयुच्चि तुञ्जप्पुणर्मुलै वायूमडुक्
 वल्लानै * मामणिवण्णनै मरुवुमिडम् नाडुदिरैळ *
 पल्लायिर्म् पेरुन्देविमारोडु पौवमेरि तुवरै *
 एल्लारुम् शूळ चिङ्गाशनत्ते इरुन्दानै कण्डारुळ् ॥ ६ ॥

अतिघोरवर्ष्मारिणीं पूतनां स्तन्यपानेन मारयितुं प्रभवन्तं मणिविडम्बिमनोहरविग्रहं भगवन्तं वासुदेवं यदि
 संसेवितुमिच्छथ तर्हि निशमयत । सागरतरङ्गसंकुलायां द्वारकापुर्यां महति समाजे षोडशस्त्रीसहस्रसमेतं सिंहास्तने
 चकासतं दामोदरं दृष्टवन्तस्सन्ति नाम ॥ ..... (६)

(गाथा.) वेळै विळिशङ्गु वेञ्जुडर तिरुचकर, मेन्दुकैयन् *
 उळ्ळविडम् विनविल् उमकिरै वम्मिन् शुवडुरैकेन् *
 वेळैप्पुरवि कुरक्कुवेल्लकोडि चेर्मिशै मुन्नु निन्नु *
 कळ्ळप्पडै चुणैयाहि भारतम् कैशेय्य कण्डारुळ् ॥ ७ ॥

कैर्करसिकसज्जनाह्वानतत्परधवलशङ्खं व्योतिश्चूडालमौलिं चक्रराजं च विभ्रानो भगवान् कुत्र विराजत इति यदि पृच्छ्य तर्हि निशमयत वक्तव्यं वच्मि । श्वेतहयशालिनं कपिकेतुभूषितं च महारथमधिष्ठाय सारथिभावं प्रतिपद्य पाण्डुवानीकसहायतया भारतयुद्धं प्रवर्तयन्तं भगवन्तं प्रेक्षितवन्तस्सन्ति नाम ॥ .... (७)

(गाथा.) नाळिहै कूरिट्टुक्काचु निन्न अरशहळ् तम्मुहप्पे *
 नाळिहैपोहप्पडै पोरुदवन् देवकितन् शिरवन् *
 आळिकोण्डन्नु इरवि मरैप्प शयत्तिरदन् तलैयै *
 पाळिलुरुळ्पडै पोरुदवन् पक्कमे कण्डारुळ् ॥ ८ ॥

भारतयुद्धे त्रयोदशेशहनि अभिमन्युहन्तारं जयद्रथं श्वत्सूर्यास्तमयतः प्राग्यदि नाहं निहन्त्यां तर्हि बह्वावहाय जह्मां प्राणानिति प्रतिजज्ञे पार्थ इति विज्ञाय तं जयद्रथं निर्दिष्टमालावधि गतेऽवस्थाप्य संरक्षतां प्रतिशिक्षिभूमुजां पुरः अकाले सूर्यास्तमयमुद्गावयितुं निजहेतिराजेन सूर्यमाच्छादितवान् देवकीसुनुः कुत्रेति चेत् ; तदात्वे गमस्ति-मालिनि चक्रराजेन गूहिते सति सूर्यास्तमयभ्रान्त्या बहिर्निर्गतं जयद्रथं व्यापादितवतः पार्थस्य पार्श्वे विराजमानं तं वीक्षितवन्तस्सन्ति नाम ॥ .... (८)

(गाथा.) मण्णुम् मलैयुम् मरिक्कडल्लहळुम् मत्तुम् यावुमेळ्ळाम् *
 तिण्णम् विळुङ्गियुमिळ्ळन्द देवनै शिकेन् नाडुदिरैल् *
 एण्णर्करियदोरेनमाहि इरुनिलम् पुक्किडन्नु *
 वण्णक्करुळ्ळल् मादरोडु मणन्दानैकण्डारुळ् ॥ ९ ॥

उर्वामुर्वीधरानुत्तरङ्गजलधीन् अन्यदप्यखिलं पदार्थजातं निर्गम्य पुनरुद्भिरन्तं देवं यदि श्रद्धया मृगयन्त्वे तर्हि निशमयत । अवान्मनसगोचरविभवशालिदिव्यवराहवपुरास्थाय प्रलयार्णवेऽवगाह्य अण्डमितितस्समुन्मोचितया भूमिदेव्यासह संश्लेषमनुभवन्तमादिदेवं साक्षात्कृतवन्तस्सन्ति नाम ॥ .... (९)

(गाथा.) करिय मुहिल्लपु्रै मेनि मायनै कण्डशुवडुरैचु *
 पुरविमुहम् शेय्दु शेबेलोङ्गि विळैकळनिप्पुदुवै *
 तिरुविर्पोलि मरैवाणन् पट्टर्पिरान् शोन्न मालै पत्तुम् *
 परवु मनमुडैप्पत्तरुळ्ळार परमनडिशेर्वहैळे ॥ १० ॥

नीलमेघनिभदिव्यमङ्गलविग्रहस्याश्वर्यचेष्टितस्य भगवतस्तद्दर्शनलक्ष्माणि संकीर्तयता सस्यसमृद्धिसंपन्नकेदारमाळाश्रित-
श्रीधन्विनव्यनगराधिनाथेन श्रीवैष्णववैदिकाप्रेसरेण भट्टनाथमुनीन्द्रेणानुगृहीतमिदं गाथादशकं सहृदयमनुसंधाना-
भक्ताः परमपुरुषपादारविन्दभाजस्त्युरिति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

— तथा चैतद्दशकसारसंग्राहकश्लोक एषः —

भास्वत्स्वर्गायुतश्रीरुचिधरमकुटः पञ्चहेतीविभूषो
रामो न्यग्रोधपत्रे विरचितशयनः केशवो मृग्यते चेत् ।
प्रह्लादस्तूयमानः पशुपतिधनुरुद्भजनस्सेतुकारी
सद्वटोऽथैव धन्यैरिति समकलयद्विष्णुचित्तो ऽत्र स्रुते ॥
इति श्रीभट्टनाथसुक्ते चतुर्थं शतके प्रथमं दशकमवसितम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ ४-२. अथ द्वितीयं दशकम् — अलम्बावेरुट्टा ॥

अवतारिका—दशकद्वितयेन श्रीवनाद्रि [तिरुमालिरुम् शोलैनामक श्रीसुन्दरबाहुभगवदभिव्यक्ति-
स्थल] प्रशंसा क्रियते । तत्रेदं प्रथमं दशकम् । अयं श्रीवनाद्रिस्सुन्दरमुजस्य भगवतः अतिशयितविभवां स्थितिं
विमर्ति । भगवान् कीदृशः ? सकलजगत्प्रध्वंसनैकप्रवणखरदूषणदशवदनकुम्भकर्णादियातुधानवृन्दनिर्मूलनविक्षणाः,
ब्रजे चिराल्पवृत्तामिन्द्रपूजां निरुध्य तां गोवर्धनमहीधरे प्रवर्तितवान्, ग्राहप्रस्तगजेन्द्रार्तिहारी, कंसप्रचोदितकुबल्या-
पीडाख्यमातङ्गमदमर्दननिर्दयः ; वारुणास्त्रप्रयोगतः कान्तारेऽपि कर्कशे जलवार्तादरिद्रे सलिलमुद्गाव्य पिपासित-
पाण्डवाश्चपिपासाशमनं कृतवान् । इत्येवमेवं प्रशंसा क्रियते ॥ *

(गाथा.) अलम्बा वेरुट्टा कोन्नु तिरियुमरकै * *

कुलम् पाळपडुचु कुलविल्क्काय् निन्न कोन्मलै *

शिलम्बार्क वन्दु देय्व महळिर्हळाडुम् शीर् *

शिलम्बारु पायुम् तेन् तिरुमालिरुम् शोलैये ॥ १ ॥

प्राणिनां तर्जनेन भर्त्सनेन हिंसनेन चैव सततं कालं श्लिषतां रक्षसां समूलोन्मूलनमारचय्य समिन्धानस्य रघुकुल-
दीपस्य भगवत आवसथभूतो भूधरः क इति चेत् ; निनदन्न् पुरशालिनीभिर्देवल्लनामिरुपस्थिताभिर्निषेव्यमाणायाम्
नृपुरगङ्गायाः प्रवाहैरभिरामो वनाद्रिः । [स एष दिव्यदेशो भक्तैस्सेवनीय इति वा, अस्माभिस्सेव्यत इति वा
शेषधरणम् ॥] ....

(गाथा.) वल्लाळन् तोळुम् वाळरक्कन् मुडियुम् * तल्लै

पोल्लाद मूक्कुम् पोळुविचान् पोरुन्दुम् मलै *

एल्लाविडचिळुमेङ्गुम् परन्दु पल्लाण्डोलि *

शेळानिर्कुम् शीर् चेन् तिरुमालिरुम् शोलैये ॥ २ ॥

अप्रतिमपौरुषशालिनः खड्गपाणेर्देशाननस्य मुजांश्च शिरांसि च शूर्पणखायाः कर्णनासं च विलोपितवता भगवता
अधिष्ठितः पर्वतविशेषः क इति चेत् ; मङ्गलाशासनध्वनिमुखरमुखसार्वत्रिकजनवृन्ददन्तुरो दाक्षिणात्यो वनाद्रिः ॥

(गाथा.) तकार् मिकार्हलै चञ्चलम् शेय्युम् शलवै *

तेका नेरिये पोक्कुविकुम् शेल्वन पोन्मलै *

एकालमुम् शेन् रु शेवित्तिरुक्कुमाडियै *

अकानेरियै मात्तुम् तण्मालिरुम् शोलैये ॥ ३ ॥

भगवता तुल्यान् ततोऽभ्यधिकांश्च भागवतान् प्रतां छलात्मनां पापिनां नरकमार्गप्रापणे प्रवीणेन माधवेनाविष्ठितः
स्पृहणीयोऽद्विविशेषः क इति चेत् ; सततं समेय संसेवमानान् भक्तजनान् घोरनिरयमार्गप्रवेशविधुरान् कुर्वाण-
स्तापहरो वनाद्रिः ॥ .... (३)

(गाथा.) आनायर्कूडि अमैत्त विलवै * अमरर्तम्

कोनार्कोळिय गोवर्धनत्तु चैय्दान्मलै *

वानाडिन् नन् रु मामल् कर्पकत्तोत्तिळि *

तेनारु पायुम् तेन् तिरुमालिरुम् शोलैये ॥ ४ ॥

गोपालवृद्धैस्समिच्छितैस्संकलितमन्त्रकूटोत्सवममरेशभोगानर्हमाकलय्य गोवर्धनाद्वये कारितवता भगवताऽधिष्ठितः
पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत्, देवशेकवर्तिनो महनीयकुसुममरभरितस्य कल्पकानोकहस्य गुलुच्छतः प्रसृमरो मधुपूरो
यत्र नदीरूपेण प्रवहति स वनाद्रिः ॥ .... (४)

(गाथा.) ओरुवारणम् पणिकोण्डवन् पोय्हैयिल् * कज्जन्तन्

ओरुवारणम् उयिरुण्डवन् शेन्ऱैयुम् मलै *

करुवारणम् तन्पिडि तुरन्दोड * कडल्चण्णन्

तिरुवाणै कूरत्तिरियुम् तण्मालिरुम्शोलैये ॥ ५ ॥

पुरा तटाकतीरे वारणेन्द्रस्य कैङ्कर्यमनुभूतवता कंसवारणमारणकृता च भगवताऽधिष्ठितः पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत् ;
* सुन्दरदोर्दिव्याङ्गालम्भनाकातरवशानुयायिनि करिणि । प्रणयजकलहसमाधियत्र वनाद्रि स्सर्ष सुन्दरदोष्णः *
इति श्री कूरनाथगुरुवरोक्तीत्या खदयिता वशा प्रणयरोषेण वैमुख्यमासेदुपी 'सुन्दरबाहोर्भगवतो दिव्याङ्गा'
इति करिकृतां शपथोक्तिमाकर्ण्य यत्र परावर्तते स वनाद्रिः ॥ .... (५)

(गाथा.) एवित्तुच्चेय्वान् एन्नेदिन्दु वन्द मल्लै *

शावत्तहर्त्त शान्दणितोळ् चतुरन् मलै *

आवत्तनमेन्नु अमरर्हळुम् नन्ऱुनिवरुम् *

शेवित्तिरुक्कुम् तेन्तिरुमालिरुम् शोलैये ॥ ६ ॥

कंसप्रेरणया त्पथितुमागतान् चाणूरमुष्टिकादीन् मल्लान् क्षिप्रं व्यापादितवता, तथाऽपि कुञ्जालिप्त चन्दनपङ्क-
लोपमनापुया च चतुरेण भगवताऽधिष्ठितः पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत्; विरिच्चादयस्सुराः सनकादयो महर्षयश्च
'आपद्धनभूत भगवन्।' इति स्तुक्तो यत्र नित्यसेवानिरता विलसन्ति, स वनाद्रिः ॥ .... (६)

(गाथा.) मन्मर्म्हरु मैत्तुनन्माक्कु ओरुतेरिन्मेल् *

मुन्नङ्गनिन्नु मोलैयेल्लुवित्तवन् मलै *

कोन्नविल् कूवैर्कोन् नेडुमारन् तेन्कूडर्कोन् *

तेन्न् कोण्डाडुम् तेन् तिरुमालिरुम् शोलैये ॥ ७ ॥

कुरुक्षेत्रं प्रति युद्धाय प्रयाणकाले पाण्डवरथाश्वेषु भृशं पिपासितेषु वारुणास्त्रप्रयोगतो महीतलात्पयःपूरमुद्गावितवता
अतएव धार्तराष्ट्राणां हृदयक्षोभमुत्पादितवता च कृष्णभगवताऽधिष्ठितः पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत्; * इदमिमे शृणुमो
मलयध्वजं नृपमिह खयमेव हि सुन्दर । चरणसात्कृतवानिति * इति श्रीकूरनाथगुरुवरोकरीत्या सुतीक्ष्णहेति-
हस्तेन राजाधिराजेन मलयध्वजेनोपलालितो वनाद्रिः ॥ .... (७)

(गाथा.) कुरुहाद मन्नै कूडुकलकि वेङ्गानिडै *

शिरुहाल् नेरिये पोक्कुविकुम् शेल्वन् पोन्मलै *

अरुहाल् वरिवण्डुगल् आयिर नामम् शोल्लि *

शिरुहालैप्पाडुम् तेन् तिरुमालिरुम् शोलैये ॥ ८ ॥

ये नाम विमुखास्सन्ति राजानः तान् समूलमुन्मूल्य कर्कशेषु रूक्षेषु काननेषु विद्रुतान् कुर्वता श्रीधरेणाधिष्ठितः
पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत्; प्रभाते श्रीविष्णुसहस्रनामसंकीर्तननिरतानां पदपदानां शंकारैस्संकुञ्चो वनाद्रिः ॥
[* पदपदोऽयं द्विखण्ड इत्युक्तद्वयाख्यमन्त्रज्ञानुसन्धाननिरता भागवता इह पदपदशब्देनापदिश्यन्त इति
वेदितव्यम् ॥ .... (८)

(गाथा.) शिन्दप्पुडैत्तु शेङ्गरुदिकोण्डु भूतङ्गल् *

अन्दिप्पलिकोडुत्तु आवत्तनम् शेय् अप्पन्मलै *

इन्दिरकोपङ्गल् एम्बेरुमान् कनिवायोप्पान् *

शिन्दुम् पुरविल् तेन् तिरुमालिरुम् शोलैये ॥ ९ ॥

भूतयोनयस्सन्तोऽपि वैष्णवनामरूपशालिनो भगवद्भागवतभक्तिभरिताश्च सञ्चारन्तो भूतगणाः (आस्तिकजनान्
समीक्ष्य कृताञ्जलयस्तिरोहिता भूत्वा) देहपोषणैकसक्तान् नास्तिकान् प्रसभं प्रहस्य तद्देहनिस्सूतरुधिरधाराः
खजाल्यनुरूपतया खयं पिवन्तः सुन्दरबाहवे भगवते निवेद्य, आपद्धनभूतोऽयं भगवानिति प्रतिपत्त्या यस्य
खामिनो गिरिवरमाश्रयन्ते तस्यासौ गिरिवरः क इति चेत्; भगवतो त्रिम्बोपमेयं दिव्याधरं स्मारयतामिन्द्रकोपामि-
धानां जन्तुविशेषाणां सञ्चारतस्संकुलैः सानुभिः परीतो वनाद्रिः ॥ .... (९)

(गाथा.) एट्टुत्तिशैयुम् एण्णिरन्द पेरुन्देविमार् *
 विट्टुविळङ्ग वीत्तिरुन्द विमलन् मलै *
 पट्टिप्पिडिहळ् पड्डुरिञ्जिचेन्ऱु मालैवाय् *
 तेट्टिच्चिळैक्कुम् तेन् तिरुमालिरुम् शोलैये ॥ १० ॥

सर्वतो दिक्षु समुल्लसन्तीनां दिव्यमहिषीणां [षोडशसहस्रदेवीवर्गस्य] मध्ये द्वारकायां सिंहासनमध्यासीनस्य
 विमलस्य भगवत आवसथभूतः पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत् ; सायं खैरचारिकरिणीकलमसंस्लेषलीलाविलासविभासुरो
 वनादिः ॥ .... (१०)

(गाथा.) मरुदप्पोळिलणि मालिरुम् शोलै मलैतन्नै *
 करुदियुरैकिन्ऱु कार्कडल् वण्णनम्मान् तन्नै *
 विरदम् कोण्डेत्तुम् विळिपुत्तूर् विण्णुचित्तन् शोल *
 करुदियुरैप्पवर् कण्णन् कळलिणै काण्वर्हळे ॥ ११ ॥

कुरवकानोकहविततिजटिलं श्रीवनादिं सबहुमानमधितिष्ठतः सिन्धुसवर्णस्य भगवतस्सुन्दरबाहोः स्तुतौ नियमपूर्वकं
 निष्णातस्य श्रीधन्विनव्यपुरनाथस्य विण्णुचित्तसूरेस्सूक्तमिदं सादरं संकीर्तयन्तो भक्ताः श्रीकृष्णभगवत्पादारविन्द-
 द्वन्द्वसंदर्शनभाग्यभाजस्युरिति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥ .... (११)

तथा च एतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोक एषः

लोकप्रध्वंसिरक्षोगणहननपटोरिन्द्रपूजानिरोद्धुः
 हस्तित्रातुश्च हस्तिक्षपणकृतधियो वारुणास्त्रप्रयुक्त्या ।
 पार्थाश्वप्रीणनस्य स्थितिमतिविभवां विभ्रति श्रीवनाद्रौ
 प्रेमाणं निस्सपत्नं प्रकटयति मुनिर्विण्णुचित्तोऽत्र सूक्ते ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थशतके द्वितीयं दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथसुरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ श्रीविष्णुचित्सुरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

श्रीमद्भुनाथहक्ते चतुर्थशतके तृतीयं दशकम्

४-३. उरुप्पिणिनङ्गैतन्नै ॥

अवतारिका—इदमपि दशकं पूर्वदशकमिव श्रीवनाद्रिदिव्यदेशस्यैव प्रशंसनतत्परम् । सूरिवरोऽसौ दिव्यदेशेऽस्मिन् विशिष्य प्रावप्यशाली ; अत एव उपरिष्ठादपि पञ्चमशतके तृतीयदशकेन पुनरपि स्तौति दिव्यदेशमिमम् ॥ वस्तुतः परमभोग्यः परमरमणीयश्च खल्वयं सुप्रसिद्धमैवनिधिर्दिव्यदेशः । गिरिवरेऽस्मिन् विराजमानो भगवान् श्रीमत्यां रुक्मिणीदेव्यां गाढानुरागमरितहृदयः । कालियमलार्जुनघेनुकादिहननविख्यातविक्रमः नरकासुरामिधानस्य क्षोणीपुत्रस्य विध्वंसने विशारदः बाणासुरबाहुवनच्छेदनचतुरः शिशुपालनिहन्ता द्रौपदीमङ्गल-सूत्ररक्षणदक्षिणः दशवदनमदमर्दनक्षेत्र्युच्चावचैः प्रकारैरभिष्टूयते दशकेनानेन । एतादृशप्रभावशालिना भगवता-ऽलङ्कृतो वनाचल एवात्मकं गतिरिति कथितं भवति ॥ .... *

(गाथा.) उरुप्पिणिनङ्गै तन्नै मीट्पान् तोडन्दोडिचेन्न *

उरुप्पनैयोडिक्कोण्डिट्टु उरैत्तिट्टु उरैप्पन् मलै *

पोरुप्पिडैकोत्रै निन्ऱु मुरियाळियुम् काशुम् कोण्डु *

विरुप्पोडु पोन्वळङ्गुम् वियन्मालिरुम् शोलैयदे ॥ १ ॥

रुक्मिणीं देवीं स्वसविधादपहर्तुमभ्युज्जिहानं रुक्मिणामानं प्रसमभवत्कन्ध रथचरणे निवध्य तत्परिभवं वाचामगोचर-मुत्पादितवता भगवता बासुदेवेनाधिष्ठितो गिरिवरः क इति चेत् ; सौवर्णाङ्गुलीयकदीनारादिदाननिरतवदान्य-पुरुषनिर्विशेषं सुवर्णसदृशकोरककुसुमाधवकिरणनिरतकनकानोकहपरीतो महान् वनाद्रिनामा दिव्यदेशः ॥

[टिप्पणीः—भापायां कोत्रैवृक्षा इति व्यवहियमाणो वृक्षविशेषः कनकानोकहशब्देनात्र विवक्षितः । एतज्जातीया वृक्षा वनाद्रौ संन्यपरिमिताः । अस्मादनोकहविशेषाद्बुद्धवत् कोरककुसुमादिकं सर्वं वस्तुजातं सुवर्ण-सदृशमेव स्यात् । तथा चैवंविधवस्तुत्पादकास्तरुविशेषाः सौवर्णाङ्गुलीयकदीनारादिप्रदातृवदान्यपुरुषसधर्माण इति कथितमिह चारुतरम् ॥ हिरण्मयाङ्गुलीयकदीनारादिसदृशान्येव वस्तुनि कनकानोकहतः प्रादुर्भवन्तीति प्रसिद्धिः ॥ (१)]

(गाथा.) कञ्जनुम् काळियनुम् कळिरुम् मरुदुमेरुदुम् *

वज्रनैयिन्मडिय वळन्द मणिवण्णन् मलै *

नञ्जुमिळ् नाहमेळ्ळन्दणवि नळिर्मादियै *

शेञ्जुडर् नावळैकुम् तिरुमालिरुम् शोलैयदे ॥ २ ॥

कंसकालियकुवलयपीडयमलार्जुनवृषभासुरादिनिरसननिपुणेन वर्धिष्णुना भगवता बासुदेवेनाधिष्ठितः पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत् ;—स्वकीयया रसनया हिमकरमाखादयितुमभ्युज्जिहानैर्विंशधरैः परीतो वनाद्रिः ॥ [गिरिवरस्यास्य चन्द्रमण्डलस्पर्शितारूप उच्छ्रायातिशय उक्तो भवति ॥] .... (२)

(गाथा.) मञ्जु नरहन् तन्नै शूळपोहि वळैत्तेरिन्दु *
 कन्निमहळिर् तम्मै कवन्द कडलवण्णन् मलै *
 पुन्नै शेरुन्दियोड पुन वेङ्गैयुम् कोङ्गुम् निन्नु *
 पोन्नरिमालैहळ्ळु पोळिल् मालिरुम् शोलैयदे ॥ ३ ॥

बलिष्ठनरकासुरवधप्रकारं विमृश्य तमाक्रम्य हेतिराजप्रयोगतो निहत्त्य, तेन पुरा कारागृहे निहिताः षोडशसहस्रसंख्याः
 कन्यकाः स्वपत्नीत्वेन स्वीकृतवता सागरसवर्णेन भगवताऽधिष्ठितः पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत्,—पुन्नागसुरपुन्नागा-
 दनेकानोकहा वृन्दशः स्थित्वा हिरण्मयपुष्पाणि प्रसुवानास्सन्तो यं हिरण्मयमालिकापरिवृतमिवावभासयन्ति स
 एष वनादिः ॥ .... (३)

(गाथा.) मावलि तन्नुडैय महन्वाणन् महळिरुन्द *
 कावलैकडुळिच्च तनिकाळै करुदुम्मलै *
 कोवल् गोविन्दनै कुरमादईळ्, पण्कुरिडि *
 पावोळिपाडि नडम्पयिल् मालिरुम् शोलैयदे ॥ ४ ॥

महाबलिचक्रवर्तिसुनोर्वाणासुरस्य दुहित्रा उपयाऽच्युषितं सुरक्षितं भवनं भञ्जितवता पुरुषपुंगवेन बासुदेवेन
 खानुरुपवासस्थलत्वेनावधारितो गिरिवरः क इति चेत्,—गोपालकृष्णं गोविन्दमधिकृत्य सुखरं गायन्तीमिर्च्य-
 न्तीमिश्च भिष्ठपुरन्ध्रीभिः परिवृतस एव वनादिः ॥ .... (४)

(गाथा.) पलपल नाळम् शोलिप्पळिच्च शिशुपालन् तन्नै *
 अलवलैमै तविर्त्त अळहन् अलङ्गारन् मलै *
 कुलमलै कोलमलै कुळिर्म्मलै कोत्तमलै *
 निलमलै नीण्डमलै तिरुमालिरुम् शोलैयदे ॥ ५ ॥

स्वविषयकाण्यनवधिकान्युपालम्भवचनानि प्रजल्प्य दूषितवतः शिशुपालस्य वाचाटस्वं विनाशितवता अलङ्कारनाम्ना
 सुन्दरवाहुना भगवताऽधिष्ठितः पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत्,—भक्तकुलसंजीवनः सौन्दर्यनिधिः परमशीतलो जयशीलः
 पुष्पफलद्रुमाद्यभिवृद्धियोग्यस्थलमय उत्तुङ्गशिखराञ्चितश्च स एव वनादिः ॥ .... (५)

(गाथा.) पाण्डवर्तम्मुडैय पाञ्चालिमरुकमेळाम् *
 आण्डङ्गु नूत्तुवर्तम् पेण्डिर्मेळ्वैत्त अप्पन् मलै *
 पाण्डहुवण्डिनङ्गळ् पण्णळ्पाडि मदुप्परुह *
 तोण्डुळुडैयमलै तोळैमालिरुम् शोलैयदे ॥ ६ ॥

पञ्चपाण्डवदयितायाः पाञ्चाल्यास्तंतापमखिलमपि धार्तराष्ट्राणां दयितासु अनुप्रवेशितवता भगवताऽधिष्ठितो
 गिरिवरः क इति चेत्,—संगीतमुखरमधुपावतीनां मधुपानसौकर्यार्थमुद्यानवनसमुल्लासाय अगाधजलाशयमरितः
 शाश्वतिको वनादिः ॥ .... (६)

(गाथा.) कनङ्कुलैयान् पोरुड्डा कणै पारिचु, अरक्क तङ्गळ् *
 इनम् कळ्वेचुवित्त एळिल्लतोळेम्मिरामन् मलै *
 कनम् कोळितेल्लुवि वन्दु शूळन्दु अहल्ल् आलमेळाम् *
 इनम् कुळ्वाडम् मलै एळिल्ल मालिरुम् शोलैयदे ॥ ७ ॥

कनकमयकुण्डलालंकृतकर्णशालिन्यास्सीतायाः कृते सायकान् प्रयुज्य नक्तश्चरन् वृन्दं कङ्कगृध्रोपभोज्यं कृतवता सुन्दरवाहुना भगवता रावणेणाधिष्ठितः पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत् :—हिरण्यावतर्ध्वस्तुमिस्सह प्रवहन्त्यां नूपुर-
 गङ्गायामवगाहनार्थमितस्ततो वृन्दशस्समुपस्थितैर्मकैः परितो रमणीयो वनाद्रिः ॥ ... (७)

(गाथा.) एरिशिदरुम् शरत्ताळ् इलङ्गैयिनै, * तन्नुडैय
 वरिशिलै वायिल्पेय्दु वाय्कोडुम् तविर्त्तुहन्द *
 अरैयनमरुम् मलै अमररोडु कोनुम् शेन्ऱु *
 तिरिशुडर् शूळम् मलै तिरुमालिरुम् शोलैयदे ॥ ८ ॥

वह्नि वमतस्सायकान् प्रयुज्य लङ्कापुरीं खकीयधनुर्दशवदामाकलभ्य, “द्विधा भज्येयमप्येवं न नमेयं तु कस्यचित्”
 इत्युक्तिप्रकटितं रावणस्यावलेपमपाकृतवता प्रभुवरेणाधिष्ठितः पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत् ; सपरिवारेण शचीपतिना
 दिवाकरदोषाकराम्यां च परिचर्यमाणस्स एव वनाद्रिः ॥ .... (८)

(गाथा.) कोडुमण् कोण्डिडन्दु कुडङ्गैयिल् मण् कोण्डळन्दु *
 मीडुमदुण्डुमिळ्न्दु विळैयाडु विमलन् मलै *
 ईडिय पल्पोरुळ्हळ् एम्बिरानुकु अडियुरैयेन्नु *
 ओडुर्म् तण्शिलम्बारुडै मालिरुम् शोलैयदे ॥ ९ ॥

हिरण्याक्षापहतां भूमिमादिवराहरूपेण दंष्ट्राप्रतस्समुद्धृतवता, महाबलिहृतं त्रैलोक्यं मिश्रुरूपेण पदत्रयक्रमणच्छलेन
 स्वायत्तीकृतवता, सुवं प्रलये निर्गर्ष अथ चोद्गीर्णवता, सर्वमिदं कृत्यजातमवलीलयैव निर्वहता विमलेन च
 भगवताऽधिष्ठितः पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत् ; अनर्वाणि सुबहूनि मणिमुक्तादिवस्तुनि भगवते उपायनतया समर्थ
 प्रवहन्त्या शिशिरया नूपुरापगया मुखरस्स एव वनाद्रिः ॥ .... (९)

(गाथा.) आयिरम् तोळ्परपि मुडियायिरम् मिन्निलह *
 आयिरम् पैन्दलैय अनन्तशयनन् आळम् मलै *
 आयिरमारुहळम् शुनैहळ् पलवायिरमुम् *
 आयिरम् पूम्पोळिळुमुडै मालिरुम् शोलैयदे ॥ १० ॥

वाहूनां सहस्रं प्रसार्य शिरसां सहस्रं किरीटखचितमणिप्रभापुञ्जतस्समृद्धप्रकाशमारचय्य च सहस्र फणाश्रितं
 मुजगराजमविशयानेन भगवता सादरसूरीकृतः पर्वतश्रेष्ठः क इति चेत् ; सरिस्सहस्रैर्जलाशयनियुतै
 दिव्योद्यानप्रयुतैश्च विराजमानो वनाद्रिः ॥ .... (१०)

(गाथा.) मालिरुम् शोलैयेक्षुम् मलैयैयुडैय मलैयै *

नालिरुमुर्तित्तन्नै नालवेदकडलमुदै *

मेलिरुम् कर्पहत्तै वेदान्त विळ्ळुप्पोरुळिल् * *

मेलिरुन्द विळ्ळै विडुचित्तन् विरिचनवे ॥ ११ ॥

श्रीवनाद्रिनामकदिव्यगिरिवरस्वामिनं गिरिवरसधर्माणं सुमहितवासुदेवसंकर्पणप्रबुध्नानिरुद्धामिवानमूर्तिचतुष्टयात्मकम्
ऋग्यजुस्सामाथर्वणाख्यवेदचतुष्टयरूपसागरसंभूतदिव्यामृतस्वरूपिणम् उत्तुङ्गकल्पशाखिनं वेदान्तपरमार्थसर्वस्वभूत-
प्रदीपात्मकं च परमात्मानमुद्दिश्य विष्णुचित्तेन विज्ञापितमिदं दशकमतिभोग्यम् ॥ .... (११)

— तथा चैतद्दशकसारांशसंग्राहकश्लोक एषः —

रुक्मिण्यां गाढरूढप्रणयभरितहृत् कालियादिग्रहतां

विध्वस्तक्षोणिपुत्रो बलिजम्बुजवनच्छेदनश्चैद्यहन्ता ।

पाञ्चालीसूत्ररक्षी दशवदनमदध्वंसनो यत्र रागी

सोऽयं श्रीकाननाद्रिशरणमिति महान् विष्णुचित्तोऽभिधत्ते ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थ शतके तृतीय दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथदिव्यसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ श्रीमते रामानुजाय नमः ॥ श्रीमद्वरवसुनये नमः ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थशतके

॥ ४-४. चतुर्थ दशकम्—नावकारियम् शोलिलादवर् ॥

अवतारिका—पाण्ड्यमण्डले तिरुक्कोट्टियूर्नाम्ना प्रसिद्धः श्रीगोष्ठीपुरामिधानो दिव्यदेशो विराजते
परमविलक्षणः ; तमिममधिवसतां भागवतानां प्रशंसनमुखतस्त एष दिव्यदेशोऽनुभूयते सूरिवरेण दशकेऽस्मिन् ।
अत्रत्याः श्रीवैष्णवा भक्ताग्रेसराः कीदृशाः ? क्षुद्रपुरुषार्थलिप्सया क्षुद्रनरप्रशंसनम् अन्तुभाषणम् इतरजन्तुषणं
चेत्येवंविधानां वाददुरितानां वैदेशिकाः ; दुर्भिन्नकालेऽप्यतिथिसत्कारे अतीव समुत्सुकाः, किं बहुना ! सर्वथाऽपि
निरवद्या नित्यनैमित्तिकादिकर्मानुष्ठानबद्धश्रद्धाः । एवंविधप्रभावभासुरैर्भागवतैराब्जमिदं क्षेत्रम् तेषां भागवतानां
भवनेषु दिव्येषु भासमानानां मणीनां प्रभया प्रोज्ज्वलं च । एवंविधे दिव्यगोष्ठीपुरे विराजमानं भागवन्तं ये नाम
कैङ्कर्यत आह्लादयन्ति, तेषां प्रशंसनम्, अतथाविधानां विनिन्दनं च निवध्नाति सूरिवरोऽस्मिन् दशके ॥

(गाथा.) नावकारियम् शोलिलादवर् नाळ्त्तोरुम् विरुन्दोन्बुवार् *

देवकारियम् शेयुदु वेदम् पयिन्नुवाळ् तिरुक्कोट्टियूर् *

भूवर् कारियमुम् तिरुनुम् मुदल्वनै चिन्दियाद, * अप्

पावकारिहळैप्पडैच्चवन् एङ्गडनम् पडैत्तान् कोलो ॥ १ ॥

नरस्तुतिमिथ्याकथनादिवाचिकावयविदूरगैः नित्यमतिथिसत्कारनिरतैश्च श्रीवैष्णवैर्मगवदाराधनप्रवणैरान्नायाम्यसन्-
निष्णातैर्मण्डिते श्रीगोष्ठीपुराभिधाने दिव्यदेशे विराजमानं मूर्तित्रयकृत्स्ननिर्वाहकं जगन्निदानं भगवन्तं ये न
चिन्तयन्ति तान् पापिनो जनान् स्रष्टा हन्त कथमिव ससज्ज ॥

[“न विषेण न श्लेष्णेनाग्निना न च मृत्युना । अप्रतीकारपारुष्याः स्त्रीमिरेव स्त्रियः कृताः”
इतिवत् ते पापिनो न विधात्रा सृष्टाः; अपि तु स्वात्मनैव सृष्टा इति हृदयम् ।] .... (१)

(गाथा.) कुचमिन्नि कुणम् पेरुकि गुरुकळ्ळु अनुक्कलराय् *

शेत्तमोन्नुमिलाद वण्कैयिनाहळ्ळ वान्ळ तिरुक्कोडियूर *

तुत्तियेळ्ळहुण्ड तूमणिवण्णन् तन्नैत्तोळादवर् *

पेत्ततायर् वयित्तनै प्पेरु नोय् शेय्वान् पिरन्दाहळे ॥ २ ॥

निरवद्यगन्धैरमिवर्धमानगुणवृन्दैः आचार्यानुवर्तनशीलैः कामक्रोधादिदुर्गुणदूरगैरुदरैश्च श्रीवैष्णवैर्मण्डिते श्रीगोष्ठी-
पुरदिव्यदेशे विराजमानं समयविशेषे सप्तलोकीनिगरणनिपुणं नीलमणिनिभं च भगवन्तं ये न प्रणमन्ति, हन्त ते
जननीजठरवेदनाविवर्धनाय परं गर्भतो वह्निर्निस्सृताः ॥ .... (२)

(गाथा.) वण्ण नल्मणियुम् मरतकमुळ्ळत्ति निळलेमळ्ळम् *

तिण्णैशूळ्ळ तिरुक्कोडियूर तिरुमालवन् तिरुनामङ्गळ्ळ *

एण्णक्कण्ड विरल्हळाळ्ळ ईरप्पोळ्ळदुमेण्णहिलादु पोय् *

उण्णक्कण्ड तम् ऊत्तैवाय्कु कवळ्ळमुन्दुकिनाहळे ॥ ३ ॥

रमणीयमाणिक्यमरतकादिखचिततया प्रभाविशेषविभासुरामिर्धेदिकाभिर्विभ्रसति श्रीमति गोष्ठीपुरदिव्यदेशे विराज-
मानस्य भगवतो माधवस्य दिव्यनान्नां गणनार्थमेव सृष्टामिरङ्गुलिमिस्तत्कार्यं क्षणमप्यकृत्वा कुक्षिम्भरिः पापी जनो
वक्त्रे कवलप्रापणकर्मण्येव हन्त ता अङ्गुलीर्व्यापारयन्ति ॥ .... (३)

(गाथा.) उरहमेळ्ळणैयान् कैयिलुरै शङ्गम्पोल् मडवन्नङ्गळ्ळ *

निरैकणम् परन्देरुम् शेङ्गमल वयल् तिरुक्कोडियूर *

नरकनाशनै नाविकोण्डळैयाद मानिडशादियर् *

परुहुनीरुम् उडुक्कुम् कूरैयुम् पावम् शेय्दन ताङ्गोलो ॥ ४ ॥

सुकुमारतरभोगिभोगशयनीयशायिनो भगवतो दिव्यहस्तस्थितपाञ्चजन्यवदवभासमानैर्हंसवृन्दैरधिष्ठितानां सरसिज-
कुसुमानां विततिभिरमिरामैः केदारैः परिवृते श्रीगोष्ठीपुरदिव्यदेशे विळसन्तं नरकनाशनं भगवन्तं ये पापिनो नैव
जिह्वाया कीर्तयन्ति नराधमाः, तैःपीयमानं पानीयं परिधीयमानं वसनं च महत्तरपापफलतयैव तत्सम्बन्धमविन्दत
हन्त ॥ .... (४)

(गाथा.) आमैयिन् मुदुहत्तिडैकुदिकोण्डु त्मलर् शाडिप्पोय् *

तीमैशोय्दिळ्ळवाळैहळ्ळ विळैयाडुनीर् तिरुक्कोडियूर *

नेमिशेर्तडङ्गैयिनानै निनैप्पिला वलिनेञ्जुडै *

भूमिमारङ्गळ्ळणुम् शोत्तिनै वाङ्गिप्पुळ्ळैत्तिणिमिने ॥ ५ ॥

कच्छपानां पृष्ठतलमधिरुह्य तत उन्मूल्य सलिले निपत्य कुसुमानि श्लययित्वा विहरद्भिर्नयैः परीतानि सरांसि विभ्रति
श्रीगोष्ठीपुरदिव्यदेशे विलसन्तं चक्रपाणिं भगवन्तं ये खलु नैव ध्यायन्ति तैः कठोरचित्तैः मुबो भ्रायितैः पापि-
मिर्मुज्यमानमनं प्रसगमपहृत्य तेषां वदनेषु घासान् प्रक्षिपत भोः ॥ .... (५)

(गाथा.) भूतमैन्दोडु वेळवियैन्दु पुलन्कळैन्दु पोरिहळाल् *
एदमोळुमिलाद वणू कैयिनाहळ्वाळ् तिरुक्कोडियूर् *
नादनै नरशिङ्गनै नविचेत्तुवाहळ्ळकिय *
पादधूळिपडुदलाल् इन्वुलहम् पाकियम् शेय्ददे ॥ ६ ॥

पञ्चमिर्भूतैः पञ्चमिर्भयैः पञ्चमिर्निद्रयैश्च अवद्यगन्धविधुराणामुदाराणां श्रीवैष्णवानामावसथभूते
श्रीगोष्ठीपुरदिव्यदेशे विलसन्तं नाथं नृसिंहं भगवन्तं संकीर्त्य स्तुवन्ति ये, तेषां पादारविन्दसंचारसमुद्भूतैः पांसुभिः
स्पृष्टा सैषा मेदिनी भार्याधिका भवति नूनम् ॥ [टिप्पणी;—पञ्चमिर्भूतैरवद्यगन्धविधुरत्वं नाम-पाञ्चभौतिक-
देहस्य निरवद्यत्वमेव । भगवद्भागवतव्यतिरिक्तविषयेषु देहस्य विनियोजनमवद्यम् । तथाविधावद्यविरहिता इति
यावत् । पञ्च महायज्ञा नाम-ब्रह्मयज्ञो देवयज्ञो भूतयज्ञः पितृयज्ञो मनुष्ययज्ञश्च । एतैरवद्यविधुरत्वं नाम वेदाध्ययन-
अग्निहोत्र-प्राणिसमाराधन-पितृसंतर्पण-अतिथिसत्काररूपसत्कृत्यसंपन्नत्वम् । शब्दस्पर्शरूपरसगन्धाख्यैः पञ्चमिर्वि-
ष्यै निरवद्यत्वं नाम—स्वरूपविरुद्धशब्दादिविषयवितुष्यत्वम् । पञ्चमिर्निद्रयैर्निरवद्यत्वं नाम—चक्षुरादीनां पञ्चाना-
मिन्द्रियाणां भगवद्भागवतैकविषयकत्वम् । एवं सर्वथा निरवद्यैर्मात्ममिराधितोऽयं दिव्यदेश इति कथनेन एता-
दृशमहात्माधिष्ठितत्वमेव दिव्यदेशानां वैभवमिति च कथितं भवति ।] .... (६)

(गाथा.) कुरुन्दमोन्नोशितानोडुम् शेन्ऱ कूडियाडि विळाचेय्दु *
तिरुन्दु नान्मैयोर् इराप्पहलेत्तिवाळ् तिरुक्कोडियूर् *
करुन्दड मुहिल्वण्णनै कडैकोण्डु कैतोलुम् पत्तर्हळ् *
इरुन्दवूरिलिरुक्कुम् मानिडर् एत्तवङ्गळ् शेय्दार्कोलो ॥ ७ ॥

असुराविष्टकुन्दमरीरुहोत्पटनपटुश्रीकृष्णभगवद्गुणानुभवरूपमहोत्सवमहितान्तरङ्गैः, तत्त्वयाथात्म्यप्रकाशकचतुर्वेद-
विशारदैश्च महात्ममिरहर्निशमभिष्टुतं श्रीगोष्ठीपुराधिनाथं वर्षकवलाहकोपमं भगवन्तं खनैच्यानुसन्धानपूर्वकं प्रणि-
पतन्ति ये भागवताः, तैरभ्युषिते देशे निवसन्तो मनुजास्सत्यं वाचामगोचरतपःफलानुभोक्तारः ॥ .... (७)

(गाथा.) नळिन्दशीलन् नयाचलन् अभिमान तुङ्गनै, नाडोरुम् *
तेळिन्द शेल्नै चैवहङ्कोण्ड शेङ्गण्माल् तिरुक्कोडियूर् *
कुळिन्दुरैहिन्न गोविन्दन् गुणम् पाडुवारुळ्ळ नाडिनुळ् *
विळैन्द दानियमुम् इराक्कदर् मीदुकोळ्ळहिलाहळे ॥ ८ ॥

अभ्यर्हितशीलगुणम् अप्रसखलितनीतिमार्गम् अभिमानतुङ्गं सदासुप्रसन्नं च शेल्नन्म्विनामकं भक्ताप्रेसरमन्तरङ्ग-
किङ्करतया स्वीकृतवतः पुण्डरीकाक्षस्य गोष्ठीपुराधिनाथस्य गोविन्दस्य भगवतः शुभगुणान् कीर्तयन्तो महान्तो यत्र
देशे विराजन्ते तत्र समुत्पद्यमानं धान्यादिकं राक्षसा नैवाभिभूतुं प्रभवन्ति ॥ देवभोगवमेव तद्भवतीति यावत् ॥

[टिप्पणी :—यत्राष्टाक्षरसंसिद्धो महाभागो महीयते । न तत्र संचरिष्यन्ति व्याधिदुर्मिक्षतस्कराः * इत्याद्युपश्लोक्तप्रभावशालिनो महाभागा भागवतोत्तमा अस्मिन् दिव्यदेशे निवसन्तीत्युक्तं भवति । गाथायामस्यां प्रस्तुतः शैल्वनम्बिसमाख्यो भक्ताग्रेसरः पाण्ड्यमण्डलाधिपतेर्वल्लभदेवभूपतेरमात्यः । श्रीविष्णुचित्तसूरेरस्य स एव महान् सूरित्वप्रापक इत्यपि वक्तुं शक्यम् । सूरेरस्य वैभवे तदनुसन्धेयम् । तिरुप्पल्लाण्डुदिव्यप्रबन्धे एकादश्यां गाथायामपि सोऽयं महात्मा अभिष्टुत इति स्मर्तव्यम् । तत्रैव अत्रापि अभिमानतुङ्ग इति विशेषणदर्शनात् महात्मा सोऽयम् अभिमानतुङ्गविरुदाश्रित इवेत्युच्यते । श्रीवैष्णवाभिमाने समुत्तुङ्ग इति यावत् ॥] .... (८)

(गाथा.) कोम्बिनार् पोळिल्वाय् कुयिलिनम् गोविन्दन् गुणम् पाडुशीर् *

शेम्पोनार् मदिल्शूळ् शेळङ्कनियुडै तिरुकोट्टियूर् *

नम्बनै नरशिङ्गनै नविन्नेतुयार्हैळ्कण्डक्काळ् *

एम्बिरान् तन शिन्नङ्गळ् इय्रिवरेन्नु आशैहळ् तीर्वने ॥ ९ ॥

विविधविटपिविटपाभिराममहोद्याननिरतपरश्रुतनिकरोद्गीयमानगोविन्दगुणगणे हिरण्यप्राकारपरिवृते सुसमृद्धकेदार-परिवेष्टिते च श्रीगोष्ठीपुरे विराजमानं भगवन्तं भक्तजनविध्वंसनीयं नरहरिं स्तुवतो भागवतान् यद्यहं वीक्षेय, 'एते खलु महान्तो भगवत्पर्यायभूताः' इति संकीर्त्य कृतकृत्यो भवेयम् ॥ .... (९)

(गाथा.) काशिन्याय्क्करम् विर्किल्मु क्कवाडु मात्तिलि शोरिडु *

तेशवात्तं पडैक्कुम् वण्कैयिनाह्ळ्वाळ् तिरुकोट्टियूर् *

केशवा ! पुरुषोत्तमा ! किळशोदियाय् ! कुरळा ! एन्नु *

पेशुवारडियार्हळ् एन्तम्मै विर्कळुम् पेरुवार्हळे ॥ १० ॥

आत्यन्तिकदुर्मिक्षकालेऽपि विप्रलम्भमन्तरेण प्रत्युपकारनैरपेक्ष्येण अतिथिसत्कारमाकलय्य दिगन्तविश्रान्तकीर्ति-मार्जयद्भिरुदरैर्महात्मभिरध्युषिते श्रीगोष्ठीपुरे विराजमानं भगवन्तमुद्दिश्य 'भो केशव ! पुरुषोत्तम ! तेजस्विन् ! वामन !' भगवन् ! इत्याक्रोशतां भक्तानां वयं विक्रयार्हा भवेम ॥ .... (१०)

(गाथा.) शीदनीर् पुडैशूळ् शेळङ्कनियुडै तिरुकोट्टियूर् *

आदियानडियौरैयुम् अडिमैयिन्नि तिरिवौरैयुम् *

कोदिळ् पट्टिर्पिरान् कुळिर्पुदुवैमन् विष्णुचित्तन् शोळ् *

एदमिन्नियैरप्पवर् इरुडीकेशनुकाळरे ॥ ११ ॥

शिशिरसलिलभारासंवीतकेदारमालापरिवृतदिव्यगोष्ठीनगराधिनाथस्य आदिदेवस्य भगवतो दासभूतान् प्रशंसता, तदास्यबिमुखान् विनिन्दता च श्रीधन्विनध्वनगराधिनाथेन निरवधेन श्रीमद्वनाथापरनामधेयश्रीविष्णुचित्तमुनीन्द्रेण कीर्तितमिदं दशकमवीयानास्सन्तो हृषीकेशकिङ्करा भवितार इति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥ (११)

— तथाचैतद्दशकसारांशसंग्राहकं पद्यमिदम् —

क्षुद्रस्तोत्रं मृपोक्तिं परनरपरिवादं च ये नाद्रियन्ते

येषां दुर्भिक्षकालेऽप्यतिथिजनसमाराधना निस्समाना ।

तैराढ्ये तन्निष्काय्यप्रचुरमणिरुचिप्रोज्ज्वले दिव्यगोष्ठी-

क्षेत्रे दीव्यन्तमीशं दशक इह महायोग्यसौ स्तौति साधु ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थशतके चतुर्थ दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथमुनीन्द्रदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीमच्छठकोपयतिराजवरवरमुनीन्द्रदिव्यचरणा एव शरणम् ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थशतके

॥ ४-५. पञ्चमं दशकम् — आशैवायूचेन ॥

अवतारिका—दशकेऽस्मिन् मुमुक्षूणां प्रशंसनम् तदितरेषां मोक्षरुचिर्विरहितानां भगवद्विमुखाना-
मुपालम्भश्च प्रचलतः । ये खलु पामरा यावज्जीवं पुत्रकलत्रादिष्वेव ममकारम् अतिमात्रं बहन्तस्सन्तो दुर्वासना-
मूलवृष्णास्सन्ततं संवर्धयन्तो न्रियन्ते कदाचन, अथ ते नानाविधा यातनाः प्राप्य भृशमवसीदन्ति-इत्यभागवत-
निन्दनम्; ये तु हृदयामिधाने दिव्यदेशे माधवामिधानं दैवतं प्रतिप्राप्य प्रेमाभिधानपुष्पाचर्चनाभिस्तत्प्रीणननिरता
भवन्ति ते तावदत्रामुत्र च शाश्वतसुखशालिनो भवन्तीति भागवतानां प्रशंसनं च कलयति भगवान् भट्टनाथसूरिवरः ॥

(गाथा.) आशैवायूचेन शिन्दैयराहि अन्नै अत्तनेच् पुत्तिरभूमि *

वाशवार्कुळलाळेन् मयङ्गि मालुमेळैक्कण्णाय्तिरवादे *

केशवा ! पुरुडोत्तमा ! एन्नुम् केळलाहिय केडिली ! एन्नुम् *

पेशुवारवरेन्दुम् पेरुमै पेशुवाच् पुहिल्ल नम्परमन्ने ॥ १ ॥

आशावशंवदचेतसो भूत्वा मम जननी मम जनको मम तनया मम क्षेत्रं मम भोग्यं कलत्रमित्येवंविधैरेवानुसन्धानैः
व्यामुग्धास्थिता अपि चरमकाले बान्धवामासनामोक्तीर्विहाय केशव पुरुषोत्तम दिव्यवराह भगवन्नच्युतेति ये
संकीर्तयन्ति तेषां प्रभावस्सत्यं वाचामभूतिरस्मादृशाम् ॥ .... (१)

(गाथा.) शीयिनाल् शेरिन्देरियपुण्मेल् शेत्तलेरिक्कुळम्बिरुन्दु, एन्नुम् *

ईयिनालरिप्पुण्डु मयङ्गि एल्लैवायूचेन् शेर्वदन्मुन्नम् *

वायिनाल् नमोनारणावेन् मत्तहत्तिडैकैहळैक्कण्णि *

पोयिनाल् पिन्नै इत्तिशैक्केन्नुम् पिणैकोडुक्किलुम् पोहवोडारे ॥ २ ॥

मांसासृक्पूयविष्मूत्रस्त्रायुमज्जास्थिसंकुलशरीरजदुःखानि विविधान्यनुभूय मूर्च्छितास्सन्तो ये कदाचन सुपूर्वा वहन्ति
ते तस्यामपि वा दशायां (चरमकाले) नमोनारायणायेति वाचा संकीर्त्य शिरस्यञ्जलिमाधाय यदि म्रियेरन्, ते
सत्यमपुनरावृत्तिकक्षणं मोक्षमवाप्य नित्यानन्दनिरताः स्युः ॥ .... (२)

(गाथा.) शोचिनाल पोरुळ्वैत्तदुण्डाहिल् शोल्लोशोल्लेन्नु शुचुमेरुन्दु *

आविनविलुम् वाय्तिरवादे अन्दकालमडैवदन् मुन्नम् *

मार्वमेन्पदोर् कोयिलमैत्तु माधवनेन्नुम् दैवत्तै नाडि *

आर्वमेन्पदोर् पूविडवळ्ळार्कु अरवदण्डत्ति लुय्यलुमामे ॥ ३ ॥

विस्मृत्या यत्रकुत्रापि विचिन्निक्षेपः कृतरस्याद्यदि कथ्यतां कथ्यतामिति परित उपविश्य बहुधा निर्वन्धे कृतेऽपि
वाचमुद्गाढ्य किमपि वक्तुमशक्तेरास्पदभूतस्यान्यकालस्य प्राप्तेः पुरस्तादेव हृदयाभिधानं दिव्यालयं परिष्कृत्य तत्र
माधवाभिधानं दैवतं प्रतिष्ठाप्य भक्तिसमाह्वयमनुपमं पुष्पमर्पयितुं शक्तानां सतां यमकिङ्करयातनानिर्वर्तनं सुशक्यम् ॥

(गाथा.) मेलेलुन्ददोर् वायुकिळ्ळन्दु मेल्मिडत्तिनै उळ्ळेळवाङ्गि *

कालुम् कैयुम् विदिर्विदिर्त्तेरि कण्णुरकमदावदन्मुन्नम् *

मूलमाहिय ओत्तैयेलुत्तै मून्नुमात्तिरै उळ्ळेळवाङ्गि *

वैलैवण्णनै मेवुदिराहिल् विण्णहत्तिनिल् मेवलुमामे ॥ ४ ॥

उच्छ्वासाधिक्येन कण्ठेऽवरुद्धे पाणिपादपीडासु च अतिरिच्यमानासु दीर्घनिद्रापर्यायमरणे समुत्पन्ने परस्तात् किमपि
सुकृतं सुसम्पादं स्यात् । ततः प्रागेव सकलवेदमूलभूतं प्रणवं त्रिमात्रकमुच्चार्य सागरसवर्णमच्युतं यदि भज्ये
तर्हि ध्रुवा दिव्यधामप्राप्तिः ॥ .... (४)

(गाथा.) मरिवळिवन्दु नीर्पुलन्शोर वायिलडिय कज्जियुम् मीण्डे *

कडैवळिवारकण्डमडैप्प कण्णुरकमदावदन्मुन्नम् *

तुडैवळि उम्मै नाय्हळ् कवरा शूलत्तालुम्मैप्पाय्वदुम् शेय्यार् *

इडैवळियिल् नीर्कैरैयुम् इळवीर् इरुडीकेशनेन्नेत्तवळ्ळीरे ॥ ५ ॥

यमकिङ्करदर्शनजनितभीत्या मूत्रावसक्तिनिम्बानां, वरनाद्रहिर्विनिस्सृतयवागूरसानाम्, अवरुद्धकण्ठानां च
युष्माकं दीर्घनिद्रास्वप्नमरणोपस्थितेः प्रागेव हृषीकेशचिन्तानिष्ठा यदि सिध्यति तर्हि न वो भविष्यति नरकमार्गेण
भयककर्तृकमूलखादनम्, नापि शूलाद्यायुधविशेषैः प्रहरणम्; न चापि पथि वस्त्रापहरणम् ॥ .... (५)

(गाथा.) अङ्गम् विट्टुवैयैन्दु महत्ति आविमूकिनिल् शोदित्तपिन्नै *

शङ्गम् विट्टुवर् कैयैमरित्तु पैयवे तलै शायप्पदन्मुन्नम् *

वङ्गम् विट्टुलवुम् कडर्पळ्ळिमायनै मधुसूदनै माविळ्

तङ्गविट्टुवैत्तु * आवदोर्करुमम् शदिप्पाकैन्नम् शदिकलामे ॥ ६ ॥

पञ्चखपि प्राणेषु वह्निर्निर्गतेषु नासाग्रे श्वासशोधनकर्मण्यपि निर्वृत्ते मरणनिश्चयेन बन्धुजनानां हस्तन्यस्तमस्तकता-
दशा भवेन्ननु । ततः परं न किमपि सुकृतमार्जयितुं शक्यं स्यात् । ततः प्रागेव सागरशायिनं भगवन्तं मधु-
सूदनं निजहृदयेऽवस्थाप्य सुकरं ध्यानं कुर्वतां सतां नित्यानन्दभागिता सुलभा ॥ .... (६)

(गाथा.) तेन्नवन् तमर् शेप्पमिलादार शेवत्कुवार पोलप्पुहुन्दु *

पिन्नुम् वन्कयित्ताल् पिणित्तेत्तिप्पिन्नुन्नाह इल्लप्पदन्मुन्नम् *

इन्नवनिनैयानेन्नुशोल्लि एण्णि उळ्ळत्तिरुळ्ळ नोक्कि *

मन्नवन् मदुशूदननेन्पार वानहत्तु मन्नाडिहळ्ळ तामे ॥ ७ ॥

अतिकुटिलहृदो निर्धूणा यमकिङ्करा वृषभावमर्दनकर्तार इव समुपेत्य युष्मान् कर्कशपाशवद्भान् विरचय्य सन्ताड-
यन्त उच्चावचानि हिंसनान्याकलयेयुः ; ततः प्रागेव भगवत्स्वरूपरूपगुणनामानि संकीर्त्य अज्ञानध्वान्तवैदेशिकेन
मनसा च विचिन्त्य सर्वस्वामी मधुसूदन इति कथयत । तथासति दिव्ये धाम्नि नित्यसूरिम्योऽप्यम्यविका भविष्य ॥

(गाथा.) कूडिक्कडि उत्तार्हळिरुन्दु कुत्तमूर्निर्क नत्तङ्गळ्ळ पेरैन्दु *

पाडिप्पाडियोर् पाडैयिल्द्रुदु नरिप्पडैकोरु पाहुडम्पोले *

कोडिमूडियेडुप्पदन्मुन्नम् कोत्तुवडुडै गोविन्दनोडु *

कूडियाडिय उळ्ळत्तरानाळ् कुरिप्पिडम् कडन्दु उय्यलुमामे ॥ ८ ॥

वान्धवाससंघशो निपत्य (मृतानां) दुश्चरितगणान् विहाय सुचरितपरमायुं पर्वतीकृत्य प्रशंसन्तस्सन्तः प्रलाप-
विलापान् विशेषतः कृत्वा अथवा आसन्दीमधिरोप्य नूतनेन वाससा समाच्छाद्य पितृवननिवासिम्यो जम्बुकादिम्यो
मृगेभ्यः प्राधृतोपहरणरूपं नेष्यन्ति हि प्रेतान् । ततः प्रागेव, कौस्तुभोद्भासिवक्षसं गोविन्दमेव भगवन्तं यदि
हृदि सुष्ठु संचिन्तयथ तर्हि अवश्यानुमाव्यनरकमार्गतोऽपसृज्य दिव्यं धाम निषेव्य समुज्जीविष्य ॥ .... (८)

(गाथा.) वायोरुपकम् वाङ्गिचलिप्प वान्दनीर्कुळिक्कण्णळ्ळ मिळत्त *

तायोरुपकम् तन्दैयोरुपकम् दारमुमोरुपकमलत्त *

ती ओरुपकम् शेर्वदन्मुन्नम् शेङ्गण्मालोडुम् शिकेन्नच्चुत्त

मायू * ओरुपकम् निर्कवळ्ळळुं अरवदण्डत्तिलुय्यलुमामे ॥ ९ ॥

“प्राणे दत्तप्रयाणे मुषितदिशि दृशि त्यक्तसारे शरीरे मल्यां व्यामोहवत्याम्” इत्युक्तप्रक्रियया वक्त्रे विह्वले नयने
च बाष्पाकुले कलुषिते जननीजनककलत्रेषु च परित उपविश्य प्रलपसु भस्मसाद्भवितव्यता हि भवित्री । ततः
प्रागेव पुण्डरीकाक्षं भगवन्तं परमबन्धुं परिगृह्य तदेकदैवतास्सन्ति ये ते सत्यं याम्ययातनादवीयांसो भवितारः ॥

(गाथा.) शेत्तुप्पोवदोर्पोडुनिनैन्दु शेय्युम् शैयूहैगळ् देवपिरान्मेळ् *

पत्तारयिरन्दार् पेरुम्पेत्तै पाळितोळ् विद्रुच्चित्तन् पुत्तुर्कोन् *

शिचम् नन्कोरुङ्गि तिरुमालैचेय्दमालै इवै पत्तुम् वल्लार् *

शिचम् नन्कोरुङ्गि तिरुमाल्मेळ् शेन्नशिन्दै पेरुवर्तमै ॥ १० ॥

मरणकाले यमभटैः क्रियमाणानि विविधानि हिंसनानि पुरस्तादेव विचिन्त्य देवाधिदेवे भगवति भक्तास्सन्तो ये त्रियन्ते तैः प्राप्य परमं फलमधिकृत्य विलक्षणभुजवल्गुशालिना श्रीधन्विनव्यनगराधिनाथेन लक्ष्मीनाथैकसक्तचित्तेन श्रीविष्णुचित्तेन सूरिणा कीर्तितमिदं दशकं कीर्तयन्तो महान्तः श्रीमन्नारायणैकान्तिकभक्तिभूमभूषितचित्ता भवितार इति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

टिप्पणी :—विलक्षणभुजवल्गुशालित्वविशेषणं यदस्यत्र श्रीविष्णुचित्तसूरेः तदिदं न शौर्यवीर्याद्यभिमाननिवन्धनम् । * यद्वा न मे भुजवल्गं तव पादपद्मलामे * इत्यस्यां श्रीगुणरत्नकोशदिव्यसूक्तावितार्थ्यमुन्नेयमिहापि ।]

— तथा चैतद्दशकसारसंग्राहकं पद्यमिदमिहानुसन्धेयम् —

माता मे मे कलत्रं मम सुत इति दुर्वासनामूलतृष्णाः

नित्यं संवर्धयन्तो मृत्तिमियुरिह ये ते विपीदन्ति हन्त ।

हृद्देशे स्थापयित्वा मुररिपुमनघप्रेमपुष्पार्चनाभिः

ये तं संमोदयन्ते नियतमुखजुयस्ते स्थुरित्याह स्वरिः ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थशतके पञ्चमं दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथदिव्यसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ।

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः ॥ श्रीमद्वरर मुनये नमः ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थशतके

॥ ४-६. पष्ठं सूक्तम् — काशुम् करैयुडै ॥

अवतारिका—जगति जातानां शिशूनां नामकरणसंस्कारं कुर्वन्तः पितरो धनपालनरपालनरवाहन-चन्द्रेन्द्रादिनामानि कुर्वन्तीति प्रसिद्धमिदं ननु । तादृशेभ्योऽसमञ्जसकारिभ्यो मधुरतर उपदेशो दीयते-ऽनेन दशकेन दिव्यसूरिणा । भोभो जनाः यूयं खापल्यानि क्षुद्रनामधारीणि कलयथ खलु तदिदं न स्वयंप्रयोजन-तया, नाप्यामुष्मिकफलविशेषपलिसया । अपि तु कतिपयकाकणिकानाम् अशनाच्छादनादीनां च लाममेवामि-लप्य । हा हन्त ! ईदृशामिलापविवशानां गुप्ताकम् अविवेको हि भृशं शोचनीयः । एवं क्षुद्रफलकामनया क्षुद्राणि नामानि कुर्वन्तो यूयं यदि भगवतोऽच्युतस्य केशवस्य श्रीधरस्य पुण्डरीकाक्षस्य माधवस्य गोविन्दस्य दामोदरस्य नीलमेघनिभस्य नारायणस्य श्रीपतेर्नामानि दिव्यानि स्वस्वापत्येषु समाद्रियन्ते तर्हि नूनमत्रासुत च श्रेयो भूयो भवेद्भुः । भगवन्नामश्रुत्या अत्र दारिद्र्यमेव फलति न पुनरन्यदित्यपि कामं भवतु ; शिक्षार्थयाऽपि कुक्षिपूरणं कामं युक्तं वः । सर्वथाऽपि खल्विविद्वन्नामकरणं तु हेयं विगोयमेव । नरकनाशकभगवन्नामकरणमेव नरकबाधा-न्निवारणक्षमं पित्रोः—इति स्वादिष्टमुपदिशति दशकेऽस्मिन् सूरिवरः ॥

(गाथा.) काशुम् करैयुडैवक्रैकुम् अङ्गोर्कत्तैकुम् *

आशैयिनाळ् * अङ्गवत्तप्पेरिडुम् आदर्हाळ्

केशवन् पेरिड्डु नीङ्गळ् तेनित्तिरुमिनो *

नायहन् नारणन् तम्मन्नै नरहम् पुहाळ् ॥ १ ॥

क्षुद्रमर्त्यसकाशे काकणिकां वा वसनं वा धान्यं वाऽपि लब्धुमिच्छया क्षुद्राणां नराणां हेयानि नामानि खापत्येषु चिकीर्षन्तो भो अन्धजनाः । केशवस्य भगवतो दिव्यं नाम कृत्वा संप्रहृष्टा वर्तस्वम् । सर्वलोकाधीशनारायण-
नामधारिणस्तस्यापत्यस्य जननी नैव निरयमवाप्नुयात् ॥ .... (१)

(गाथा.) अङ्गोरुक्रैरैरैवकुडुप्पद नाशैयाळ् *

मङ्गिय मानिडशादियिन् पेरिड्डु मादर्हाळ् *

शेङ्गणेडुमाळ् शिरीदरा एन्नळैत्तकाळ् *

नङ्गैहाळ् नारणन् तम्मन्नै नरहम् पुहाळ् ॥ २ ॥

जघन्यमर्त्यसकाशे क्षुद्रं किमपि परिधानं प्रतिगृह्य धारयितुमिच्छया नश्वरमनुजनामानि खापत्येषु चिकीर्षन्तो भो विवेकान्धाः ! पुण्डरीकाक्षस्य भगवतः श्रीधरस्य नाम यदि कुरुष्वे नारायणनामधारिणस्तस्यापत्यस्य प्रदूर्नैव नरक-
मवाप्नुयात् । भो लज्जनाः ! शुष्मानुद्दिश्य कथयाम्येतत् ॥ .... (२)

(गाथा.) उच्चियिलेण्णैयुम् शुट्टियुम् वळैयु शुहन्दु *

एच्चम् पोलिन्दीर्हाळ् एन् शेय्वान् पिरर् पेरिड्डीर् *

पिच्चै पुक्काहिलुम् एम्बिरान् तिरुनाममे

नच्चुमिन् * नारणन् तम्मन्नै नरहम् पुहाळ् ॥ ३ ॥

अपि भोस्सन्तानसमृद्धा जनाः । अभ्यञ्जनयोग्यं किञ्चित्तैलं चूडाभूषणं करभूषणादिकं च प्रेप्सन्तः खलु यूयं नश्वरमर्त्यनामानि खापत्येषु कृतवन्तः । आः किमिदं मौढ्यम् ! भगवतो नाम कृत्वा भिक्षार्चयेयाऽपि हि जीवनं वरम् । तदेव दिव्यं नाम कुरुत । अपत्यस्य माता पिताऽपि नरकं न विन्देत ॥ .... (३)

(गाथा.) मानिडशादियिळ् तोन्निचोर्मानिडशादियै *

मानिड शादियिन् पेरिड्डाळ् मरुमैकिल्लै *

वानुडै मादवा गोविन्दा एन्नळैत्तकाळ् *

वानुडै नारणन् तम्मन्नै नरहम् पुहाळ् ॥ ४ ॥

मानुषजातौ समुत्पन्नस्य मानुषजन्तोः मानुषजातीय क्षुद्रनामकरणे अमुत्र सद्गतिप्राप्तवकाशो नैव ।
नित्यविभूतिनाथ माधव गोविन्दनामकरणे सति मदीयनारायणनामधारिणस्तस्यापत्यस्य माता नैव दुर्गतिं
प्रविशेत् ॥ .... (४)

(गाथा.) मलमुडै यूत्तैयिल् तोन्निचोर्मलवूत्तैयै *
 मलमुडै यूत्तैयिन् पेर्गिडाल् मरुमैक्किळै *
 कुलमुडै गोविन्दा गोविन्दा वेन्नळैत्तक्काल् *
 नलमुडै नारणन् तम्मन्नै नरहम् पुहाळ् ॥ ५ ॥

अशुचिशरीरतस्तंजातस्य अशुचिशरीरधृतोऽपत्यस्य अशुचिशरीरकधुद्रमनुष्यैस्सह नरकेषु मा नाम निपतत भोः ।
 प्राप्यवकाशो नैव हन्त । भगवन्नाम कृत्वा भोः कुलीन गोविन्दगोविन्देत्याह्वाने क्रियमाणे सुकृतशालिनी तस्या-
 पत्यस्य माता नैव नरकं व्रजेत् ॥ .... (५)

(गाथा.) नाडुम् नहरुमरिय मानिडप्पेरिट्टु *
 कूडियळुङ्गिक्कुळियिल् वीळुन्दु वळुक्कादे *
 शाडिरप्पायन्द तलैवा दामोदरा एन्ऱ
 नाडुमिन् * नारणन् तम्मन्नै नरहम् पुहाळ् ॥ ६ ॥

अङ्गप्राङ्गविभागमन्तरेण सर्वेऽपि जना यथा जानन्ति तथा खापत्येषु क्षुद्रमनुष्यैस्सह नरकेषु मा नाम निपतत भोः ।
 भगवतो नाम कृत्वा शकटासुरमर्दनपटुचरण खामिन् दामोदरेति सादरमाह्वयत खखपुत्रान् । तथासति तज्जननी
 नैव विशेषरक्तम् ॥ .... (६)

(गाथा.) मण्णिल् पिरन्दु मण्णाडुम् मानिडप्पेरिट्टु * अङ्गु
 एण्णमोन्निन्नियिरुक्कुम् एळैमनिशर्हाळ् *
 कण्णुक्किनिय करुमुहिल् वण्णन् नाममे
 नण्णुमिन् * नारणन् तम्मन्नै नरहम् पुहाळ् ॥ ७ ॥

पृथिव्यां जन्तिवा अन्ततो मृद्भावमेव भेजुषां मर्त्यानां नामानि खापत्येषु कृत्वा आमुष्मिकश्रेयस्सम्पादने विचारगन्ध-
 विरहितास्सन्तो भो विवेकरिद्रा जनाः । दृष्टिभोग्यकालमेवसुभगस्य भगवत एव नाम कुरुष्वम् । तर्हि नारायण-
 नामधारिणोऽपत्यस्य माता नासादयेन्नरक्तम् ॥ .... (७)

(गाथा.) नम्बि पिम्बियेञ्च नाडुमानिडप्पेरिट्टाल् *
 नम्बुम् पिम्बुमेळ्ळाम् नालुनाळि लुळुङ्गिप्पोम् *
 शेम्बेरुन्तामरै कण्णन् पेर्गिडुळैत्तक्काल् *
 नम्बिहाळ् नारणन् तम्मन्नै नरहम् पुहाळ् ॥ ८ ॥

ब्रह्मादय इति गव्यादय इति च प्राकृतमनुष्याणां नामानि खापत्येषु यदि कुरुष्वे सा आढयता चतुर्धु विनेषु
 विपर्यस्येत् । पृथुकमळओचनस्य भगवतो नाम कृत्वा तेन नाम्ना यथाह्वयत खापत्यानि, भोः पूर्णाः । नारायण-
 नामधारिणोऽपत्यस्य जननी नैव नरकगामिनी स्यात् ॥ .... (८)

(गाथा.) ऊत्तैकुळियिल् अमुदम् पाय्वदुपोल् * उङ्गळ्

मूत्तिरप्पिळ्ळैयै एन्मुहिल्वण्णन् पेरिडु *

कोत्तुकुळैत्तु कुणालमाळि चिरिमिनो *

नात्तहु नारणन् तम्मन्नै नरहम् पुहाळ् ॥ ९ ॥

अशुचिर्गते अमृतप्रसावणवत् शुभदीयानामशुचीनामपत्यानाम् अस्मदीयजीमूतसर्वर्गभगवन्नाम कृत्वा सानन्दनर्त-
नानि ससंभ्रमं कलयध्वम् । भगवन्नामकीर्तनमेव ननु जिह्वाया योग्यम् । अथ च नारायणनामधारिणस्तस्य माता
नैव नरकं विन्देत ॥ ....

(गाथा.) शीरणिमाल् तिरुनाममेयिडत्तेत्तिय *

वीरणितोल्पुहळ् विडुचित्तन् विरित्त *

ओरणियोणू तमिल् ओन्वदोडोन्नुम् वल्लवर् *

पेरणि वैह्नुन्दत्तु एन्नुम् पेणियिरुप्परे ॥ १० ॥

शुभशुणसम्पन्नश्रीमन्नारायणदिव्यनामैव स्वापापत्येषु कर्तव्यमिति समुपदिशता जितेन्द्रियेण यशस्विना विष्णुचित्त-
मुनिवरेण सुविशदमभिहितममिरामद्राविडभाषात्मकं भक्तानां दिव्याभरणनिर्विशेषं चेदं दशकं कीर्तयन्तस्सन्तो
वैकुण्ठधाम्नि विलसेयुरजस्रमिति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

— तथा चैतद्दशकसारसंग्राहकमिदं पद्यमिहानुसन्धेयम् —

ते ते स्वामीयपुत्रान् धनवसनमुखक्षुद्रवस्स्वीप्सयैव

क्षोदिष्टैर्नामधेयैर्विदधति सहितान्, तत्तु हेयं विगेयम् ।

मिक्षाचर्याऽपि वा स्यात् मधुमथनहरेर्दिव्यनामैव धार्यं

सर्वैर्मर्त्यैरितीदं सुललितवचनं प्राह पठे मुनीन्द्रः ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थ शतके पष्ठं दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथसूरिदिव्यवरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः । श्रीमद्वरमुनये नमः ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थशतके सप्तमं दशकम्

॥ ४-७. तद्वैयमूककुम् तमैयनैतलैयुम् ॥

श्रीदेवप्रयागदिव्यदेशस्तुतिः

अवतारिका—श्रीवदरिकाश्रममार्गे विराजमानं देवप्रयागक्षेत्रमेव “कण्डमेन्नुम् कडिनगरम्” इति
द्राविड्या व्यपदिश्यत इत्याहुर्धार्यवृद्धाः । श्रीकण्डक्षेत्रमिति वा श्रीगण्डक्षेत्रमिति वा संस्कृतनाम भवितुमर्हति । क्षेत्रस्यास्य
एतादृशनामसंभवे निदानं महतां मुखादेव निशमनीयम् । क्षेत्रेऽस्मिन् पुरुषोत्तमनामा भगवान् भागीरथीतीरे

दिव्यदर्शनप्रदानेन भक्तान् प्रहर्षयति । (अलकनन्दाभागीरध्वोरिह संगमो भवतीति स्मरन्तु भक्ताः ।) तदेत-
द्विव्यक्षेत्रमनेन दशकेन स्तूयते । यत्रकुत्रापि पल्वले कूपे वा स्नानमाचरन्तोऽपि जना यदि गङ्गागङ्गेति कीर्तयेयुः
तावन्मात्रेणापि तदीयाशेषपापप्रणाशो भवतीति कथ्यमानमिह नातिशयोक्तिः । तादृशप्रभावशालिन्या गङ्गासरित-
स्तीरे नित्यसन्निधमाकलयन्तं विधिशिवादिदिविषन्निवेदितं दैत्यरक्षोगणनिर्मूलनविचक्षणम् अप्रमेयगुणगणं पुरुषोत्तमं
दाशरथिं भगवन्तं सुष्ठु स्तुत्वा संप्रीतस्नान्तो बोधयति विष्णुचित्तसूरिवरः ॥ .... *

(गाथा.) तङ्गैयै मूक्कुम् तमैयनैचलैयुम् तडिन्द एम् दाशरदिपोय् *

एङ्गम् तन्पुहळ्ळविरुन्दु अरशाण्ड एम्पुरुडोत्तमनिरुक्कै *

गङ्गै गङ्गैयेन वाशकत्ताले कडुविनै कळैन्दिडकिर्कुम् *

गङ्गैयिन् करैमेळ् कैतोळनिन् कण्डमेन्नुम् कडिनहरे ॥ १ ॥

अनुजायाः शर्पणखाया नासिकाम् अग्रजस्य दशकन्धरस्य शिरांसि च विलोपितवता, अथ साकेतपुरीमधिगत्य
“रामो रामो राम इति प्रजानामभवन् कथाः । रामभूतं जगदभूद्रामे राज्यं प्रशासति” इत्युक्तप्रकारेण सर्वत्र
स्वत्यैव प्रख्यातिमभिवर्च्य * दशवर्षसहस्राणि दश वर्षशतानि च स्थित्वा राज्यपरिपालनं कृतवता च दाशरथिना
नः पुरुषोत्तमेनाविष्टितं स्थलं श्रीखण्डाख्यं महानगरम् । (तत्कुत्र विराजत इतिचेत्;) गङ्गागङ्गैत्युच्चारणमात्रेण
कठोरपातकान्यप्याकर्तुमर्हन्त्या गङ्गायाः कूले सकलभक्तवृन्दप्रणामयोग्यं विराजते ॥ (सौमित्रिणा कृतस्य
शर्पणखाङ्गभङ्गस्य श्रीरामवृत्तवर्णनमिह न दुष्यति । लक्ष्मणस्तु नासिकाच्छेदनविषये प्रयोज्यकर्ता, रामस्तु
प्रयोजककर्ता । अतश्चाभेदोपचाररसंभवति । किञ्च, बाहुना खलु नासिकाच्छेदः कर्तव्यो भवति । लक्ष्मणस्तु
* रामस्य दक्षिणो बाहुरिति प्रथितः । तत् अवयवकृतस्य अवयविकृतत्वकथनं नह्यनुपपन्नम् ॥) .... (१)

(गाथा.) शलम्पोदियुडम्बिन् तळुमिळ्पेळ्वाय्चन्दिर्न् वेङ्गदिरञ्ज *

मलन्देळुन्दणवु मणिवण्णवुरुविन् माल्पुरुडोत्तमन् वाळ्वु *

नलन्दिहळ् शडैयान् मुडिकोन्नै मलरुम् नारणन् पादचुळायुम् *

कलन्दिळि पुनलाल् पुहर्पुङ्गै कण्डमेन्नुम् कडिनहरे ॥ २ ॥

जलमयशिशिरशरीरो हिमांशुः अग्निमयकिरणस्तिग्मांशुश्च यथा चकितौ स्यातां तथानाम तयोरपि मण्डले अतिक्रम्य
अभिवृद्धदिव्यमङ्गलविग्रहस्य भक्तपक्षपातिनः पुरुषोत्तमस्य भगमतो हृदयंगमस्थलं श्रीखण्डाह्वयं महानगरम् । तत्
कुत्र विराजत इति चेत्; भगवच्छ्रीपादतीर्थधारणरूपमहिमशालिकपर्दिकपर्दस्थितानि कुरवककुसुमानि श्रीमन्नारा-
यणपादपद्मालङ्कारभूततुलसीस्रजा सह संयोज्य प्रवहता पाथसा करम्बिताया गङ्गायाः कूले विराजते ॥ (श्रीमन्नारा-
यणपादारविन्दतः प्रादुर्भूय शिवशिरःपथेन प्रवहन्त्या भागीरथ्याः कूले-इत्युक्तं भवति ॥ .... (२)

(गाथा.) अदिर्मुहमुडैय वलम्पुरि कुमिळ्त्ति अळुमिळ्ळिकोण्डेरिन्दुङ्ग *

एदिर्मुहवशुर् तलैहळै यिडरुम् एम्पुरुडोत्तमनिरुक्कै *

शदुमुहन्कैयिल् शदुप्पुयन् ताळिल् शङ्करन् शडैयिनिळ् तङ्गि *

कदिर्मुहमणिकोण्डिळि पुनल् गङ्गै कण्डमेन्नुम् कडिनहरे ॥ ३ ॥

गभीरनिनदमुखं श्रीपाञ्चजन्यमाध्माय सुतीक्ष्णं सुदर्शनं हेतिराजं प्रयुज्य च विमुखदैत्यशिरोनिहन्तनं कृतवता नः
 पुरुषोत्तमेनाधिष्ठितं स्थलं श्रीखण्डाख्यं महानगरम् । (तत् कुत्र विराजत इतिचेत् ;) चतुर्मुखस्य करतले
 चतुर्भुजस्य पादतले शङ्करस्य जटाजूटे च लब्धास्पदाया दीप्ररत्नप्रकरोदञ्चत्प्रवाहायाश्च भागीरथ्याः कूले विराजते ॥
 (श्रीमन्नारायणपादारविन्दाच्चतुर्मुखेन वेधसा स्वकमण्डलुतीर्थतोऽभिमर्शनेन प्रादुर्भावितां गङ्गां शङ्करो निजकपर्द-
 भरेण धारयित्वा गङ्गाधर इति समाख्यां लेभ इति इतिहासोऽज्ञानुसंवेयः ॥) .... (३)

(गाथा.) इमैयवरिरुमान्दिरुन्दरशाळ एतुवन्देदिर्पोरुशेनै *
 नामपुरम् नणुह नान्दहम् विशिरुम् नम्पुरुडोत्तमन् नहर्दाव *
 इमवन्दम् तोडङ्गि इरुङ्गडलळवुम् इरुहैरै उलहिरैचाड *
 कम्पैयुडैप्पेरुमै गङ्गैयिन् कौमेल् कण्डमेन्नुम् कडिनहरे ॥ ४ ॥

शचीपतिप्रमुखा दिविषदो यथा सावलेपं साम्राज्यमधिवहेयुस्तथा नाम वैरिभूतदैत्यरक्षोगणं यमसदनं प्रापयितुं
 प्रभविष्णुना नन्दकनामखङ्गविशेषप्रयोगविचक्षणेन च भगवता नः पुरुषोत्तमेन स्वीकृतं नगरं श्रीखण्डाख्यं महानगरम् ।
 (तत् कुत्र विराजत इतिचेत् ;) हिमाचलतः प्रभृति सेतुपर्यन्तं स्थितामिस्सकलाभिरपि जनताभिः सकुतहलमव-
 गाढमानायाः क्षमागुणशालिन्याः परममहितायाश्च गङ्गायाः प्रतीरे विराजते ॥ .... (४)

(गाथा.) उल्लवदोर्पडैयुमुलकैयुम् विल्लुम् ओण्डुडराळियुम् शङ्गुम् *
 मळुवोडु वाळुम् पडैकलमुडैय माल्पुरुडोत्तमन् वाळ्वु *
 एळुमैयुम् कूडि ईण्डियपावम् इरैप्पोळुदळविनिलेळाम् *
 कळुविडुम् पेरुमै गङ्गैयिन् कौमेल् कण्डमेन्नुम् कडिनहरे ॥ ५ ॥

हलमुसलशार्ङ्गतेजिष्ठसुदर्शनपाञ्चजन्यपरशुनन्दकाबायुधवरपरिकर्मितबाहुना भगवता पुरुषोत्तमेनाधिष्ठितं स्थलं
 श्रीखण्डाख्यं महानगरम् । (तत् कुत्र विराजत इतिचेत् ;) जन्मान्तरसहस्रसमाजितपापराशिमशेषमपि क्षणमात्रे
 निरस्य विशोधयितुं प्रभवन्त्या भागीरथ्यास्तदे ॥ .... (५)

(गाथा.) तलैप्पेरुडु कुमुरिच्चलम्पोदिमेघम् शलशलपोळिन्दिडकण्डु *
 मलैप्पेरुङ्गडैयाल् मरैत्तवन्मडुरै माल्पुरुडोत्तमन् वाळ्वु *
 अलैप्पुडै चिरेवाय् अरुन्दवमुनिवर् अवपिरतम् कुडैन्दाड *
 कलप्पैहळ् कोळिकुम् गङ्गैयिन् कौमेल् कण्डमेन्नुम् कडिनहरे ॥ ६ ॥

जलगर्भनिर्भरपर्जन्यराशिषु व्रजमुपसृप्य कठोरगर्जनपुरस्सरं घनवृष्टिं विसृजत्सु सत्सु गोवर्धनादिरूपमहातपत्रेण
 वर्षप्रतिरोधं कृतवता मथुरापुराधिनाथेन भगवता पुरुषोत्तमेन सानन्दमधिष्ठितं स्थलं श्रीखण्डाख्यं महानगरम्—
 महत्तरतपश्चर्यानिष्ठातानां मुनिवराणां भूयसां अवमृथञ्जानपात्रभूताया अथ च तद्यागभूमिस्थनानावस्तुसंकीर्ण-
 प्रवाहशालिन्याश्च भागीरथ्या रोधसि विराजते ॥ .... (६)

(गाथा.) विपिण्डितिरुत्तु वेळत्तै मुरुक्कि मेलिरुन्दवन् तलैशाडि *
 मपोरुदेळप्पायन्दु औरैयनैयुदैत्त माल्पुरुडोत्तमन् वाळ्वु *
 अर्पुदमुदैय ऐरावदमदमुम् अवरिळम्पडियरोण् शान्दुम् *
 कर्पहमलरुम् कलन्दिळिगळ्ळै कण्डमेन्नुम् कडिनहरे ॥ ७ ॥

कंसस्यायुधागारे पूजायां स्थितं चापं भञ्जयित्वा कुवलयपीडाख्यं वेतण्डं च मर्दयित्वा तद्वस्तिपालकस्य शिरश्च नाशयित्वा मल्लांश्च युद्धेन मारयित्वा तुङ्गमञ्चस्थितं कंसं च उत्प्लुत्य पादघातेन प्रणाशितवतः पुरुषोत्तमस्य सानन्दनिवासस्थलं श्रीखण्डाख्यं महानगरम्—अद्भुतैरावतवारणदानजलम् अप्सरसामलङ्कारभूतं दिव्यचन्दनपङ्कं कल्पकप्रसूनपुञ्जं च युगपदावहन्त्या गङ्गायास्तटे विराजते ॥ (एतेन, अस्मिन्नेव लोके स्थलविशेषेषु प्रादुर्भूय प्रवहन्तीषु नदीष्वन्यतमा भवति नैपा; अपितु देवलोकादेव प्रवहतीति प्रकटितं भवति ॥) .... (७)

(गाथा.) तिरैपोरुड्डन्शुळ् तिप्पदिळ् तुवरैवेन्दु तन्मैत्तुनन्माक्काय् *
 अरशिनैयविय अरशिनैयरुळुम् अरिपुरुडोत्तमनमर्बु *
 निरैनिरैयाह नेडियनयूपम् निरन्दरमोळुक्कुविट्टुड, * इरण्डु
 करै पुरै वेळ्विप्पुहै कमळगळ्ळै कण्डमेन्नुम् कडिनहरे ॥ ८ ॥

उषदुत्तुङ्गतरङ्गसंकुलसागरपरित्रेष्ठितायाः शाश्वतप्राकारपरिवृतायाश्च द्वारकाया अधिनाथस्य, पाण्डवपक्षपातभूम्ना धार्तराष्ट्रान् विनाश्य राज्यसंपदं पाण्डवेभ्यः प्रदत्तवतश्च हरेः पुरुषोत्तमस्य स्थलं श्रीखण्डाख्यमहानगरम्—याज्ञिकवृहत्तरयूपस्तम्भसंदोहान् निरन्तरं खप्रवाहतो वहन्त्या उभयकूलकूलंकपनीरपूरभरिताया याज्ञिकधूमसौरभ-संभृतायाश्च भागीरथ्या रोधसि विराजते ॥ .... (८)

(गाथा.) वडदिशै मदुरैशाळक्किरामम् वैहुन्दम् तुवरै अयोत्ति *
 इडमुदैवदरि यिडवहैयुदैय एम्पुरुडोत्तमनिरुक्कै *
 तडवरैयदिरत्तरणिविण्डिडिय तलैप्पत्तिकरैमरम् शाडि *
 कडलिनैकलङ्गकडुत्तिळिगळ्ळै कण्डमेन्नुम् कडिनहरे ॥ ९ ॥

उत्तरमथुरापुरी सालग्रामं श्रीवैकुण्ठं द्वारवतीमयोध्याम् अतिविपुलं वरिकाश्रमं चाधिवसता नः पुरुषोत्तमेनाधिष्ठितं श्रीखण्डाख्यं महानगरम्—मन्दरादिकुलगिरीणां शैथिल्यं धरण्याश्च वैक्लव्यं वनस्पतीनां च भङ्गुरत्वं सिन्धोरपि कालुष्यं समुत्पादयता महीयसा रंहसा प्रवहन्त्या भागीरथ्याः कूले विराजते ॥ .... (९)

(गाथा.) मूबेळुत्तदनै मूबेळुत्तदनाळ् मूबेळुत्ताकि, मूबेळुत्तै *
 एन्नुकोण्डिरुप्पार्कु इरक्कम् नन्गुदैय एम्पुरुडोत्तमनिरुक्कै *
 मून्नडि निमिर्त्तु मून्निनिल्लोन्नि मून्निनिल् मून्नुखानानान् *
 कान्तडम्पोळिल् शूळ् गळ्ळैयिन् करैमेळ् कण्डमेन्नुम् कडिनहरे ॥ १० ॥

अक्षरत्नयात्मकं प्रणवं निरुक्तसमाख्यनिर्वचनप्रक्रियया अर्थत्रयवाचिपदत्रयात्मकवर्णत्रयात्मना विभज्य तदक्षरत्रितयं (प्रणवम्) शरणतया प्रतिपद्यमानेषु महात्मसु दिव्यमनुग्रहमनवग्रहमादधत्वा, प्रणवनमःपदनारायणायपदरूपाद्याक्षरमहामन्त्रे निर्दिष्टेष्वेतेषु त्रिष्वपि पदेषु चेतनानामनन्यार्हिशेषत्वमनन्यशरणत्वमनन्यभोग्यत्वं चेत्याकारत्रयमवबोध्य तत्प्रतिसंवन्धिभूतशेषत्वशरण्यत्वप्राप्यत्वात्मकमाकारत्रयं स्वयं विभ्रता पुरुषोत्तमेनाधिष्ठितं श्रीखण्डाख्यं क्षेत्रम्—सुरमिमहोद्यानपरिष्कृतभागीरथीरोधसि विराजते ॥ (श्रीमदष्टाक्षरमहामन्त्रस्या अर्थविशेषा गाथायामस्यामनुसंधीयन्ते; तेच उपदेशमुखतो लभ्याः) ॥ .... (१०)

(गाथा.) पोङ्गोलि गङ्गैकौमलिकण्डचुरै पुरुडोत्तमनडिमेळ *

वेङ्गलिनलिया विल्लिपुत्तूर्कोन् विट्टुचित्तन् विरुप्पुत्तु *

तङ्गियवन्नाल् शेय्तमिळ्मालै तङ्गिय नावुडैयार्कु *

गङ्गैयिल् तिरुमाल् कळलिणैकीळे कुळित्तिरुन्द कणकामे ॥ ११ ॥

विसृत्वरवीचिघोषमुखरभागीरथीतटे श्रीखण्डक्षेत्रमधितिष्ठतः पुरुषोत्तमस्य भगवतः पादाब्जमक्तिभूम्ना कलिकोलाहल-
क्रीडावैदेशिकेन श्रीधन्विनव्यपुराधिनाथेन श्रीविष्णुचित्तमुनीन्द्रेण सकुतहं प्रणीता इमा द्राविडदिव्यगाथा ये
विभ्रति जिह्वातले ते गङ्गामवगाह्य श्रीधरपादाब्जसविधे नित्यवासमाग्यभाजां सतां सवर्माणो भवितारः (इति
फलश्रुत्या समापितमिदं दशकम्) ॥ .... (११)

— तथाचैतद्दशकसारांशसंग्राहकं पद्यमेतदिहानुसन्धेयम् —

गङ्गागङ्गेति वाचा दुरितमखिलमप्याशु हन्त्याः प्रतीरे

भागीरथ्या निवासं विदधतममरैश्शम्भुमुख्यैर्नताग्निम् ।

श्रीखण्डाभिख्यपुर्या अधिपमधिगुणं दैत्यरक्षोगणघ्नं

संसेव्य प्रीतचित्तो दशकमचकथत्सप्तमं विष्णुचित्तः ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थशतके सप्तमं दशकमवसितम् ॥

श्रीविष्णुचित्तदिव्यसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः । श्रीमद्वरमुनये नमः ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थशतके

॥ ४-८. अष्टमं सूक्तम्—मादवत्तोन् ॥

अवतारिका—अथ त्रिषु दशकेषु शीरङ्गक्षेत्रमभिषूयते । तत्रेदमादिमं दशकम् । सान्दीपिनिपुत्रा-
नथनवैदिकपुत्रानयनाद्यतिमानुषचेष्टितानुसन्धानेन भगवान् श्रीरङ्गनाथोऽनुभूयते दशकेऽस्मिन् । तेषुतेषु दिव्यदेशेषु
विराजमानाङ्गवतोऽपि भावदावसथभूतदिव्यदेशस्यैव परमोद्देश्यत्वात् दिव्यदेशमुख्यविशेष्यकत्वेनैव । कीर्तनं
संपद्यत इति ध्येयम् ॥ .... *

(गाथा.) मादवचोन् पुत्तिरन्पोय् मरिक्कडल् वाय्माण्डानै *

ओदुविच्च तक्कणैया उरुवुरुवे कोडुत्तानूर् *

तोदवत्तित्तूम्मरैयोर् तुरैपडियत्तुळुम्बि एङ्गम् *

पोदिल्लैच्च तेन्शोरियुम् पुनलरङ्गमेन्वदुवे ॥ १ ॥

बहुतिथात्कालात्पूर्वमुत्तरङ्गे पारावारे निपत्य प्रमीतं महातपस्त्रिणस्सान्दीपनेस्सुतं गुरुदक्षिणात्वेन ययाययमुपहृत्य प्रदत्तवतो भगवतो दिव्यं धाम किमिति चेत्; धौतवस्त्रिभिः परमपावनैर्वैदिकैर्विगाह्यमानया, प्रान्तेषु सर्वत्र मधुस्य-
न्दिपुष्पावलीसमुल्लसितया च कावेर्या संरिता परिवृतं श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥ .... (१)

(गाथा.) पिरप्पहत्ते माण्डोळिन्द पिळ्ळैहळै नाल्वैरैयुम् *

इरैप्पोळ्ळदिल् कोणर्न्दुकोडुत्त ओरुप्पडुत्तवुरैप्पनूर् *

मरैप्पेरुम् तीवळत्तिरुप्पार् वरुविरुन्दै यळित्तिरुप्पार् *

शिरप्पुडैयमरैयवर् वाळ् तिरुवरङ्गमेन्वदुवे ॥ २ ॥

प्रसूतिकासन्न्येव प्रनष्टान् चतुरोऽपि शिशून् [कस्मिंश्चन ब्राह्मणे दयया] अल्पीयसि काले दिवस्समाहृत्य जनन्या संयोजितवतः प्रगल्भस्य भगवतो दिव्यं धाम किमिति चेत्:—वैदिकाग्निहोत्रनिरतैः अतिथिसत्कारनिष्ठा-
संपन्नैरम्यहितैर्वैदिकोत्तमैरध्युषितं श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥ .... (२)

(गाथा.) मरुमहन् तन् शन्ददियै उयिर्मीट्टु, मैनुनन्मार् *

उरुमहत्ते वीळामे गुरुमुहमाय्कात्तानूर् *

तिरुमुहमाय्चेङ्गमलम् तिरुनिरमाय्करुङ्गुवळै *

पोरुमुहमाय् निन्नलरुम् पुनलरङ्गमेन्पदुवे ॥ ३ ॥

अश्वत्थामसमाह्वयेन द्रोणपुत्रेण भारतयुद्धे अपाण्डवास्त्रप्रयोगत उत्तरागर्भादुद्भास्य निधनं गमितं पाण्डवसन्ततिभूतं (परिक्षिन्नान्ना परस्तात्प्रसिद्धं) शिशुपिण्डं संजीवितवता, भारतयुद्धाख्ये नरमेधयागे पाण्डवानां यथा निधनं न स्यात्तथा नाम गुरुनिर्विशेषमभिरक्षितवता च भगवताऽध्युषितं क्षेत्रं किमिति चेत्:—भगवन्मुखशोभाद्योतकानाम-
रविन्दानाम् तदिव्यमङ्गलविग्रहच्छविप्रकाशकानां कुवलयानां च समन्ततो विकासेन परभागशोभाभिरामं श्रीरङ्ग-
दिव्यधाम ॥ .... (३)

(गाथा.) कून्तोळुत्तै शिदहुरैप्प कोडियवळ् वाय्कडियशोळ् केडु *

ईन्नेडुत्त तायैरैयुम् इराच्चियमुमाङ्गोळिय *

कान्तोडुत्त नेरिपोहि कण्डहरैकळैन्दानूर् *

तेन्तोडुत्त मलच्चोलै तिरुवरङ्गमेन्पदुवे ॥ ४ ॥

मन्थराप्रोकटुर्वचनकलुषितद्वयकैकेयीकथितकटुवचनादरेण जननीराज्यादिकं परित्यज्य वनेन वनं गत्वा कण्टक-
निर्विशेषान् यातुधानान् अपाकृतवतो भगवतो दिव्यं धाम किमिति चेत्:—मधुस्यन्दिपुष्पावलीपरिशोभितं श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥

(गाथा.) पेरुवरङ्गळवैपत्तिप्पिळ्ळुडैय इरावणनै *
 उरुवरङ्गप्पोरुताळितु इव्युलहिनैक्कणू पेरुचानूर *
 कुरवरुम्बकोङ्गल्लर कुयिल्कूवुम् कुळिर् पोळिल्शळ *
 तिरुवरङ्गमेन्पदुवे एन्तिरुमाळ् शेर्विडमे ॥ ५ ॥

महत्तरवरबलशालितावलेपेन कलितबहुतरदुःश्रेष्ठितस्य दशकन्धरस्य शरीरं समरमुवि संहृत्य जगदिदं लब्धसत्ताकं
 कृतवतो भगवतो लक्ष्मीनाथस्य परमादरभाजनं धाम किमिति चेत् :—कुरवकाधनोकहकोरककुसुमामिरामं कोमल-
 कोकिलकूजितसंकुञ्जं शिशिरोद्यानविततिपरिवृतं च श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥ .... (५)

(गाथा.) कीळुलहिल् अशुरहळै किळङ्गिरुन्दु किळारामे *
 आळिविडुत्तवरुडैय करुवळित्त वळिप्पनूर *
 ताळैमडल्लुरिञ्जि धवळवण्णप्पोडियणिन्दु *
 याळिनिशै वण्डिनङ्गळ् आळम् वैक्कुमरङ्गमे ॥ ६ ॥

रसातलनिकेतनानसुरवार्गान् सर्वथा निर्मूलयितुं हेतिराजं तत्र गमयित्वा तेषां गर्भमपि विनाशितवता विरोधिनिरस-
 नविशारदेन भगवताऽध्युषितं दिव्यं धाम किमिति चेत् :—कैतकीकुसुमान्तःप्रवेशजनितधवऽवर्णपरागलपैः
 बीणागानसधर्मगीतिभिश्चञ्चरीकवृन्दैर्मुखरं श्रीरङ्गम् ॥ .... (६)

(गाथा.) कोळुप्पुडैय शोळुङ्गरुदि कोळित्तिळिन्दु कुमिळ्चेरिय *
 पिळ्ळुडैय अशुरहळै पिणम् पडुत्त पेरुमानूर *
 तळुप्परिय शन्दनङ्गळ् तडवरै वायीर्चुकोण्डु *
 तेळिप्पुडैय काविरिवन्दु अडितोळुम् शीररङ्गमे ॥ ७ ॥

अवलेपभरितान् रुधिरमांसादिमांसलशरीरान् उच्चावचदुःश्रितनिरतान् दैत्यान् प्रेतभावं प्रापितवतो भगवतो दिव्यं
 धाम किमिति चेत् :—स्फीतस्फीतान् पाटीरमूरुहान् सद्बाधितटासमाकृष्य मंहता घोषेण सह प्रवहन्त्या
 सद्भक्त्यया सरिता परिवृतं श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥ .... (७)

(गाथा.) वळैयिचुकेळुमाय् वाळैयिचु वीयमुमाय् *
 एळैयिळ्ळात्तरणियैयुम् अणुणनैयु मिडन्दानूर *
 एळियम्पोदिरुम् शीरेवण्डु एम्पेरुमान् गुणम्पाडि *
 मळिहै वेण्णङ्गदुम् मदिकरङ्गमेन्पदुवे ॥ ८ ॥

धलिष्ठदंष्ट्रापरिकर्मैतदिव्यबराहरूपं तत्ताडशदिव्यवृत्सिहरूपं च परिगृह्य क्रमेण विपुलविश्वभरांसमुद्धरणं हिरण्याक्ष-
 वक्षःकबाटविदारणं च चक्रुवो भगवतो दिव्यं धाम किमिति चेत्—नित्यं सायंसन्ध्यासमयेषु भगवद्गुणगणमानव्यग्रैः
 मल्लिकाकुसुमात्मकविलक्षणशंखमाननिरतैश्च भ्रमैर्मुखं प्राकारपरिवेष्टितं च श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥ .... (८)

(गाथा.) कुन्नाडु कोळुमुहिल्लोळ कुवळैहळ्पोळ कुरैकडल्पोळ *

निन्नाडु गणमयिल्लोळ निरुडैय नेडुमाळर् *

कुन्नुडु पोळिल्लुळैन्दु कोडियिडैयार् मुलैयणवि *

मन्नुडुतेन्नल्लाम् मदिरङ्गमेन्पदुवे ॥ ९ ॥

शिखरिशिखरोदञ्चद्वलाहः कुवलयकुसुमम् अर्णवम् नृलन्मयूरं च निजतनुच्छायया स्मारयतो भगवतोऽन्युतस्य
दिव्यं धाम किमिति चेत् ;—मलयाचरमहोद्यानान्तः प्रविश्य निस्सरता अथ च चन्दनपङ्कसुरभिकृशाङ्गीकुवतट-
स्पर्शजनितमामोदं परिगृह्य शृङ्गाटकेषु सञ्चरता च दाक्षिणात्यपवनेन संभूतसौगन्ध्यं वप्रावलीपरिवेष्टितं च
श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥ .... (९)

(गाथा.) परुवरङ्गळवै पत्तिप्पडैयालिचेळुन्दानै *

शेरुवरङ्गप्पोरुदळित्त तिरुवाळन् तिरुप्पदिमेळ *

तिरुवरङ्गत्तमिळ्मालै विट्टु चित्तन् विरित्तन् कोण्डु *

इरुवरङ्ग मेरित्तानै एत्तवळ्ळारडियोमे ॥ १० ॥

सुमहत्तरवरवलाभिमानेन सेनाभिस्सह युद्धेन्मुखमाशराधीशं लङ्केश्वरं रणाङ्गणे ममसात्कृतवता श्रियः पत्या
भगवताऽन्युषितं श्रीरङ्गक्षेत्रमधिकृत्य श्रीविष्णुचित्तसूरिणा द्राविडया गिरा कीर्तितमिदं दशक्रमुपादाय ये भक्ताः
प्रशंसन्ति मधुकैटमसंहतरं भगवन्तम्, तेषां वयं दासभूता भवेम ॥ [एतद्दशक्रानुसन्धानफलं भागवतदास्यप्राप्ति-
रेवेत्युक्तं भवति ।] .... (१०)

— तथा चैतद्दशकसारसंग्राहकमिदं पद्यमिहानुसन्धेयम् —

सान्दीपन्यात्मजन्मानयनमथ परीक्षित्समुज्जीवनं च

श्रीवैकुण्ठाच्चतुर्णां द्विजतनुजनुपामाहतिश्चेत्यमूनि ।

अन्यान्याश्चर्यकृत्यान्यपि च कृतवता माधवेनातिदीव्यत्

श्रीरङ्गाख्यं गरिष्ठं स्थलमिह दशके विष्णुचित्तो विनौति ॥

इति श्रीमद्भनाथसूक्ते चतुर्थशतके अष्टमं दशकमवसितम् ॥

श्रीमद्भनाथसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः । श्रीमद्वरमुनये नमः ॥

श्रीमद्वनाथसूक्ते चतुर्थशतके

॥ ४-९. नवमं दशकम् — मरवडियैत्तम्बिक्कु ॥

अवतारिका—इदमपि दशकं श्रीरङ्गक्षेत्रानुभववैवप्रवेष्टावतार्यते । पुरा रामावतारकाले भरत-
विभीषणादिभक्तवर्गे यो वात्सल्यभरः पक्षपातातिशयश्च प्रदर्शितः तमद्याप्यर्चावतारेऽप्यत्र संदर्शयन् दुष्टवर्गनिर्मूल-
नमतितरां कुर्वन् गजेन्द्रापञ्चिवारणविचक्षणहेतिराजधारी संसारव्याधिहारी च स भगवान् देवदेवः श्रीरङ्गधाम्नि
संसेवनीय इत्यभिधीयते दशकेऽस्मिन् ॥ *

(गाथा.) मरवडियैत्तम्बिक्कु वान्पणैयम् वैत्तुप्पोय् वानोर्वाळि *

शेरुवुडैय दिशैक्करुमम् तिरुत्तिवन्दु उलहाण्ड तिरुमाल् कोयिल् *

तिरुवडि तन् तिरुवुरुवुम् तिरुमङ्गै मलईण्णुम् काट्टिनिन्न *

उरुवुडैयमलनीलम् काचाट्ट ओन्नलिकुमोळियरङ्गमे ॥ १ ॥

अनुजाय भरताय दिव्यपादुकाप्रदानरूपमनुग्रहमाकलय्य दण्डकारण्याध्वना गत्वा दिविपदां संजीवनाव युद्धकर्मा-
स्पदभूतायां दक्षिणस्यां दिशि कर्तव्यं कृत्यं [राक्षसकुलनिर्मूलनात्मकम्] सुष्ठु संविधाय पुनरयोध्यां प्रापुषा
जगतीरक्षणदक्षिणेन च भगवताऽभ्युषितं स्थलं किमितिचेत्;—भगवतो दिव्यमङ्गलविग्रहच्छर्वि श्रीमहालक्ष्म्या
दिव्यविलोचन सुषमां च संदर्शयता वात्याव्यालोलैर्न कुवलयवनेनाभिरामं श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥ .... (१)

(गाथा.) तच्चडियार् तिरचहत्तु तामरैयाळाहिलुम् शिदुहुरैकुमेल् *

एन्नडियार्दु शेय्यार् शेय्दारेल् नन्नुशेय्दारेन्वर्पाळुम् *

मन्नुडैय विभीषणर्का मदिल्लिङ्गैत्तिशैनोक्कि मलर्क्कण् वैत्त *

एन्नुडैयतिरुवरङ्गर्कन्निपुम् मचोरुवर्काळावरे ॥ २ ॥

[इयं द्वितीयगाथा संप्रदायरसिकैर्महात्मभिर्विशेषत आद्रियत इति श्लोकरूपेण विवर्त्यते सेयं गाथा, अथ च
विव्रियते ॥]

स्वभक्तविपये रमाऽप्यभिदधाति चेद्वृषणं

मदीयजनता रमे ! विरचयेन्न तादृक्कृतिम् ।

यदि व्यरचयद्भुवं सुकृतमेव तच्चक्रइ-

त्युशन्निव विभीषणप्रवणदृक् स रंगी गतिः ॥ इति ॥

अत्रेदमवधेयम् : श्रियःप्रतिभगवान् स्वयं परमकारुणिकोऽपि सन् तत्तदपराधानुरूपदण्डधरत्वभूम्ना
प्रणतानपि चेतनान् अनिष्कृतभूयिष्ठपराधान् अङ्गीकृत्य रक्षितुं न प्रभवति । तदात्वे कारुण्यरूपिणी नित्यमङ्गात-

निग्रहा अनुग्रहमयी संमन्त्रितजगद्धिता च देवदेवदिव्यमहिषी श्रीमहालक्ष्मीः * किमेतन्निर्दोषः क इह जगतीति त्वमुचितैरुपायैर्विस्मर्य खजनयसि माता तदसि नः * [श्रीगुणरत्नकोशे] इत्युक्तीत्या घटककृत्यं कुर्वती कथमपि घटयति सापराधानपि चेतनान् प्रणत्यभिमुखान् भगवता सह । तादृशलक्ष्मीपुरुषकारबलोत्तमिगुणविशेषो भगवानपि तांश्चेतनान् सुदृढं खीकरोति । अथ च सा लक्ष्मीः 'मन्नाथेन कृतोऽयमङ्गीकारः किं मदीयनिर्वन्ध-मूलकः ? उत खकीयसुदृढप्रेममूलक एव ?' इति परीक्षणार्थं कांश्चन दोषानाचष्टे तेषु चेतनेषु ये पुरा स्वात्मना खीकारिताः । 'भगवन् ! भ्रमतः प्रमादतो वा मयाऽमीयां चेतनानां विषये घटककृत्यं कृतमभूत् गुणोदाहरण-पूर्वकम् । अथ विमर्शे कृते दुष्टा एवामी न खीकारार्हा इति प्रतिभाति । तत् त्यज्यन्तामेते' इति प्रच्यावयितुमिव प्रयतते । तदा भगवान् प्रतिवक्ति—इन्दिरे ! त्वद्भक्ताः कदाचन दुष्टा अपि स्युः ; मद्भक्तास्तु न कदाऽपि तादृशस्त्युः' इति । पुनरपि रमा भर्तुरव्यवसायद्रदिमानं जिज्ञासमाना चेतनदौष्ट्यं सुदृढं ब्रवीति । तदा माधवः प्राह * यद्यमी कृतदोषास्त्युः कृतसच्चरिता एवेति । इत्येवंविधो रमामाधवसंवादाविशेषः कोऽपि निबद्धोऽस्ति गाथाया अस्याः पूर्वार्धे । एतेन संवादेन भगवतो वात्सल्यातिशयः अप्रकथ्यभक्तानुग्रहमहिमा च प्रकाशयते । दोषेष्वपि गुणत्वबुद्धिरेव वात्सल्यमिति पूर्वाचार्या निरणैषुः । तमिमं निर्णयं श्रुतप्रकाशिकाचार्याः शरणागतिगद्य-व्याख्याने श्रीभाष्यश्रुतप्रकाशिकायां च सुव्यक्तमनुजगृह्णुः । सत्संप्रदायपरम्परया सदाचार्यसंकाशे सदर्थग्रहण-भाग्यविकला अर्वाचीना भगवलोकाचार्यवरवरमुनीन्द्रादिदिव्यसूक्तिष्विव श्रुतप्रकाशिकाकृद्भट्टपाददिव्यसूक्तिष्वपि विद्वेषं बहन्तस्तद्दूषणे बद्धपरिकरा भवन्तीति स्थितम् । भगवतो यथापराधदण्डस्य चेतनानां दोषेष्वपि गुणत्व-बुद्धिर्भवतीति चेत् भगवान् दोषभोग्य इत्युक्तं भवति । एतत्तु न साधु । अस्मदीयान् दोषान् भगवान् भोग्यतया पश्यतीति जानन् सर्वोऽपि जनो बुद्धिपूर्वमेव सततं दुरिताचरणेषु समुत्सुकस्यात् ; शास्त्रपद्धतिरेव ततस्समुच्छिन्ना स्यात् । पापिनामेव जगति भृशमभिनन्दनीयता स्यात् इत्यादिचोद्याविष्करणेन प्रकृतगाथार्थम् एतदनुसारिणीं श्रुतप्रकाशिकाचार्यफणितिं च दूषयन्ति परे । तत्प्रतिक्षेपदक्षास्तिद्धान्तवादाश्चैवमिह वेदितव्याः ;—भगवतः कल्याणगुणास्सन्ति भूयांसः । तेषां लक्ष्यभूताश्चेतनाः के ? इति तु न कोऽपि ज्ञातुमीष्टे । * नासौ पुरुष-कारेण न चाप्यन्येन हेतुना । केवलं स्वेच्छयैवाहं प्रेक्षे कश्चित्कदाचन * इत्युचुषा भगवता कदा को वा चेतनो विषयीक्रियेतेति सत्यं न कोऽपि वेद । यदा कदाचन कस्मिंश्चन व्यक्तविशेषे तस्य वत्सलस्य हरेः प्रेमपूर उद्धेदं प्रसर्पति चेत् तदा स भगवान् तस्य पुंसो दोषानपि गुणतया भावयन् अत्यर्थप्रीतिमात्मनः प्रख्यापयतीति हि सिद्धान्तिभिरभिधीयते । एवञ्च सति बुद्धिद्वयं सामिनिवेशश्च पापाचरणमापद्येतेत्यापादनं सर्वात्मनाऽप्यप्रस-क्तम् । भगवतः प्रेमा मय्येव प्रसरिष्यतीति पूर्वतो विज्ञाते सति हि कस्यचन पापाचरणौत्सुक्यं जायेत । गुण-स्वरूपकथनमात्रेण आपत्तिर्भवेदित्यापादनं हि न स्थाने । तथा सति भगवतः क्षान्तिं नाम गुणमधिकृत्याप्येव-मापादनमनिवार्यमेव स्यात् । क्षान्तिशीलस्य भगवतो दण्डधरत्वं नैव भविष्यतीति निश्चयेन खच्छन्दं पापाचरण-प्रवृत्तयः कथं नु जगति वार्यन्ताम् । अथ भगवतः क्षान्तिरपि नास्तीत्येव परैर्वक्तव्यं स्यात् । यथापराधदण्ड-त्वमेकमेव भगवतो गुण इति परैरास्थेयं स्यात् । * वैषम्यनैर्घृण्ये न सापेक्षत्वादिति सूत्रानुग्रहश्च तत्र भविष्यति । वात्सल्यं नाम गुणविशेषं प्रत्येकशोऽनुभवतां दिव्यसूरिवराणामाचार्यवर्याणां च श्रीसूक्त्य एव नः शरणम् । प्रकृतगाथायां निबद्धे रमामाधवसंवादे विशिष्यावधेयोऽन्योऽपि कश्चन विषयोऽस्ति । प्रथमतो लक्ष्मीः प्राह, संप्रति भवता खीकृता अमी चेतना दुष्टा इति । तत्रोत्तरमुक्तं भगवता, न कदाऽपि मद्भक्तास्तायाविधास्त्युरिति । पुनरपि

साग्रहमाह पद्मा-दुष्टा एवामी इति । तदा तु भगवता कथितं तर्हि दोषभोग्यो भवानीति । इति तावत्संवादसंदर्भो वर्तते । तर्हि दोषभोग्यो भवानीति भगवता यदुक्तमिहान्ततः, तत्प्रथमत एव कुतो नोक्तम् ? यदा लक्ष्मीधेतन-दोषकथने प्रवृत्ता तदैव दोषभोग्योऽहमिति कथनं प्राप्तावसरं खलु । तदा तु नैतदुक्तम् । मद्भक्ता नैव दुष्टास्त्यु-रित्येव तदा प्रोचे भगवान् । पुनरपि साग्रहं रमया दोषवत्त्वे कथिते, तर्हि दोषभोग्यो भवानीति प्राह हरिः । किमत्र कारणमिति च विवेचनीयम् । इदमत्र वेदितव्यम् । भक्तानां दोषाचरणं वर्जनीयमेव सर्वथेति शास्त्रार्थ-स्यापि प्रकाशनीयतया तत्प्रकाशनतात्पर्येण प्रथमतः 'मद्भक्ता नैव दुष्टास्त्युः' इत्यभिदधे । ग्रामादिकेभ्यस्तिकेषु वा सत्त्वपचरितेषु, न मे दोषबुद्धिरुदियादिति स्वकीयगुणविशेषस्यापि प्रकाशनीयत्वावश्यंभावेन परस्ताद तर्हि दोषभोग्यो भवानीत्यभिदधे इति । अथ च गाथाया उत्तरार्धे प्रस्तुतो विभीषणपक्षपातोऽपि विशिष्यावधेयः । * निवेदयत मां क्षिप्रं विभीषणमुपस्थितम् । सर्वलोकाशरण्याय रात्र्याय महात्मने * इत्युपनतं विभीषणमधिकृत्य दुष्टत्वादसौ परित्याज्य इत्यभिप्रेतवतां सुग्रीवप्रमुखानां मतमिव अदुष्टत्वादेश परिग्राह्य इति मारुतेरपि मतमवधीर्य * दोषो यद्यपि तस्य स्यात्सतामेतदगर्हितमिति हि कथयामास राघवः । मारुते ! दोषो नास्त्यस्मिन्निति कथनं किमर्थम् ? अस्तु नाम कामं दोषः । खगुणातिशयसिद्धये तदन्वेषणतत्परस्य मम दोषाः किं हेयास्त्युः ? इत्या-शयमाविष्कृतवतो भगवतो विशृङ्खलविसृत्वरं वात्सल्यं को निरोद्धुं क्षमः ? अस्मदीयायां वात्सल्यार्थप्रकाशिकायां [श्रुतप्रकाशिकारक्षायाम्] सुविशदमिमे विषया अनुसन्धेया इति कृतमिह विस्तरेण ॥ .... (२)

(गाथा.) करुलुडैय पोळिल्मरुदुम् कदकळिरुम् पिलम्बनैयुम् कडिय मावुम् *
उरुलुडैय शकडिनैयुम् मल्लरैयुमुडैय विड्डोशै केड्डान् *
इरुलुहत्तुमेरिकदिरोन् मण्डलत्तुडेत्तिवैत्तेणि वाङ्गि *
अरुळ्कोडुत्तिड्डुडियवरै आट्कोळ्ळानमरुपूरणियरङ्गमे ॥ ३ ॥

खजिषांसायुक्तदैत्यावेशविशिष्टयमलार्जुन—कुवल्यापीडमतत्वारण—प्रलम्बासुर—शकटासुर—मल्लानां विध्वंस-नेन संपादितयशसा, भक्तवर्गान् भास्करमण्डलाध्वना दिव्यधाम प्रापय्य पुनरावृत्तिविरहरूपमनुग्रहं लम्भयित्वा नित्यकिङ्करतासाम्राज्यं प्रापयता च भगवताऽऽशुषितं क्षेत्रम्—अतिरमणीयं श्रीरङ्गदिव्यधाम ॥ [नारदमहर्षि-शापतो नलकूबरमणिग्रीवामिधानौ कुवेरपुत्रौ ब्रजे वृक्षभावं प्राप्तौ तावैव यमलार्जुनव्यपदेशभाजौ । तयोर्दैत्यावेश-विशिष्टत्वकथनं दिव्यसूरेरस्य मङ्गलाशासनपरत्वादुपपद्यते ॥] .... (३)

(गाथा.) पदिनारामायिरवर् देविमार् पणिशेय्य चुवरैयेन्नु-
मदिल् * नायकराहि वीत्तिरुन्द मणवाळर्मन्नु कोयिल् *
पुदुनाम्भलर्कमलम् एम्बेरुमान् पोन्वयितिल् पूवेपोल्वान् *
पोदुनायकम् भावित्तिरुमान्दु पोर्चाय्कुम् पुनलरङ्गमे ॥ ४ ॥

नरकासुरं निहत्य परिगृहीतानां षोडशसहस्रसंख्यानां कलत्राणां परिचर्यया सह द्वारकामिथानाथं दिव्यनगर्यां साम्राज्यमासेदुषा रम्यजामात्रा भगवताऽऽशुषितं स्थलं किमितिचेत् भगवन्नामीकमलसाधर्म्याभिमानेन समुत्पद्यमानैः

स्थलान्तरीयकमलानां चारुतावलेपं लुम्पद्भिः लोकनायकत्वमिमानेन सावलेपैरिव स्थितैः कमलकुसुमैरभिरामं तीर्थसमृद्धिभरितं श्रीरङ्गदिव्यधाम ॥ .... (५)

(गाथा.) आमैयायु गङ्गैयायु आळकडलायवनिया यरुवैरुळायु *

नान्मुहनायु नान्मरैयायु वेळ्वियायु तक्कणैयायु तानुमानान् *

शेममुडै नारदनार् शेन्नुशेन्नु तुदित्तिरैङ्ग किडन्दान्कोयिल् *

पूरुवि प्पुळ्ळिन्ङळ्ळ पुळ्ळैयन् पुहळ्ळ कुळरुम् पुनलरङ्गमे ॥ ५ ॥

महाकूर्म-गङ्गा-गभीरार्णव-पृथिवी-कुलगिरि-चतुर्मुख-चतुर्वेद-यज्ञ-दक्षिणात्मना स्वेन रूपेण चावस्थितस्य, ब्रह्मभाव-नानिष्ठनारदमहर्षिद्वैतस्तुतिगोचरस्य भोगिभोगशयनीयशायिनो भगवतो दिव्यं धाम किमिति चेत्; खकुलकूटस्थ-पक्षिराजयशःकीर्तननिरतविहगविततिविहरणास्पदकुसुमावलीशोभिजलाशयाढ्यं श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥

अत्रायमितिहासोऽनुसन्धेयः—कदाचिद्ब्रह्मानदीमुपेयिवान् नारदभगवान् तत्र बृहता रूपेण विचित्रदर्शनं दिशन्तं महाकूर्ममवलोक्य 'त्वमेव खल्वार्थ्यभूतो धन्यश्चासि' इत्याह । अथ सोऽब्रवीत्—कथं भो आश्चर्यत्वं धन्यत्वं च मयि स्यात् ? वस्तुतो न मयि ; अपितु मादृशपरस्सहस्रप्राणिवर्गशरणभूताया अस्या गङ्गायाः खलु तदुभयं युक्तम्' इति । अथ नारदो गङ्गां तथा तुष्टाव । अथ साऽब्रवीत् 'भगवन् ! एतदुभयं न मयि ; मादृशीनां भूयसीनां सरितां शरणभूतस्य सागरस्यैव तदुभयमास्ते' इति । अथ स मुनिवरस्सागरमुपेत्य तं तथा तुष्टाव ; सोऽब्रवीत् 'ममाप्याधारभूताया अवन्या एव हि तदुभयं युज्यत' इति । अथ महर्षिरवनीं प्रशशंस तथा नाम । साऽब्रूत् 'न मयि तदुभयमास्ते, ममाप्याधारभूतानां कुलगिरीणामेव तदास्ते' इति । तदनु मुनि-पुंगवः कुलगिरीस्तथा प्राशंसत् । ते प्रयूचुः 'नास्मासु लब्धास्पदमेतदुभयम्; अस्मान् सृष्टवतश्चतुर्मुखस्यैव तदनपायम्' इति । अथ तेन तथा स्तुतः स्रष्टा प्राह 'ममापि मार्गप्रदर्शकाश्चत्वारो वेदा एव तदुभयशालिन' इति । अथ तथा स्तुता वेदा ऊचुः 'यज्ञार्थमेव सृष्टानामस्माकं नास्ति तत्; किंतु प्राधान्यमधिबृहतां यज्ञाना-मेव तदुपपद्यत' इति । ततस्तथा श्लाघिता यज्ञा अबोचन्—आश्चर्यत्वं धन्यत्वं च नास्माकं संभवि ; अपितु दक्षिण्या सहितस्य साक्षाद्भगवदवाच्यस्य भगवत एवेति । अथ नारदो महामुनिः रैवतकगिरिमन्यासीनं श्रीकृष्णं परमात्मानमुपसृत्य 'भगवन् त्वमेव अश्चर्यभूतश्च धन्यश्चासि' इति प्राह । कृष्णश्च सस्मितम् ओमित्यङ्गीकृत-वान् इति । हरिवंशो कीर्तिता सैषा कथा अत्रानुसंहितेति वेदितव्यम् ॥ .... (५)

(गाथा.) मैत्तुनन्मार् कादलियै मयिर्मुडिप्पित्तु अवर्हळैये मन्नराकि *

उचरैतन् शिरुवनैयुम् उय्यक्कोण्ड वुयिराळनुरैयुम् कोयिल् *

भक्तर्हळुम् भगवर्हळुम् पळमोळियायु मुनिवर्हळुम् परन्दनाडुम् *

सिद्धर्हळुम् तोळुदिरैङ्ग दिशैविळक्कायु निक्किच तिरुवरङ्गमे ॥ ६ ॥

पाण्डवानां धर्मपत्नीं द्रौपदीं सुप्रथितचिकुरवन्धामारचय्य तान् पाण्डवानेव साम्राज्यं प्रापितवता, उत्तरागर्भेपिण्ड-संजीवनं कृतवता च परमात्मनाऽध्युषितं स्थलं किमिति चेत्; भक्तानां महाज्ञानिनां वेदाध्ययननिरतानां महर्षीणां विपुलमहीमण्डलवर्तिनामशेषजनानां सिद्धानां च प्रणतिलक्ष्यभूतं दक्षिणदिशाप्रदीपायितं च श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥ (६)

(गाथा.) कुरळपिरमचारियाय् मावलियै कुरुम्बदकि यरशुवाङ्गि *
 इरैप्पोळुदिल् पाताळम् कलविरुक्कै कोडुत्तुगन्द वेम्मान् कोयिल् *
 एरिप्पुडैय् मणिवरैमेल् इळनायिरेळुन्दापोल् अरवणैयिन्वाय् *
 शिरप्पुडैय् पणङ्गळ्मिशै शेळुमणिगळ् विट्टेरिकुम् तिरुवरङ्गमे ॥ ७ ॥

वामनब्रह्मवारिवर्ष्म परिगृह्य महाबलिगर्भनिर्वापणमारचय्य क्षणमात्रे तं रसातलं प्रापय्य प्रहृष्टहृदो भगवतो दिव्यं धाम किमिति चेत्, जाज्वल्यमानमणिगिरिवर्मूर्धनि बालसूर्या बहवस्समुदिताः किमु ! इत्युल्लेखयोग्यतया शेष-
 भोगिनः फणामणित्रातमयूखमण्डलप्रकाशप्रचुरं श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥ .... (७)

(गाथा.) उरम्पत्ति थिरणियनै उहिर्नुदियाळ् ओळ्ळियमापुर्रैक्कुन्नि *
 शिरम्पत्ति मुडियिडिय कण्णपिदुङ्ग वायलरत्तेळित्तान्कोयिल् *
 उरम्पेत्त मलर्कमलम् उलगळन्द शेवडिपोलुयन्दु काडु *
 वरम्बुत्त कदिच्चैन्नेल् ताळ्शात्तु चलैवणक्कुम् तण्णरङ्गमे ॥ ८ ॥

वरबलाबलिमहिरण्यासुरस्य वक्षस्स्थलं निजनखाप्रतो निर्भिद्य तदीयं मकुटं च शिथिलयित्वा नयने च निर्मूल्य वदनं च क्रन्दितमुखरमाकलय्य आश्रितविरोधिनिरसनतः प्रमुदितस्य भगवतो दिव्यं धाम किमिति चेत्—त्रिविक्रम-
 भगवत्पादारविन्दनिर्विशेषमुन्नतैः कमलकुसुमैः धान्यगुच्छकभरेणावनतैः अत एव प्रणिपतद्भिरिव स्थितैस्सस्यैश्च परीतं श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥ [टिप्पणीः—भगवतो भागवतानां च दर्शनार्थमेव हि श्रीरङ्गान्तः प्रवेष्टव्यम्; उभय-
 दर्शनमपि बाह्यकेदारेष्वेव भवति । उच्चैरभिषुद्धकमलदण्डदर्शनेन भागवत्पादारविन्ददर्शनं सिध्यति; प्रह्वीभूतधान्य-
 गुच्छकविशिष्टसस्यभूदर्शनेन विनयावनतशिरस्कभागवतदर्शनं सिध्यति—इत्युक्तं भवति] ॥ .... (८)

(गाथा.) तेवुडैय् मीनमाय् आमैयायेनमाय् अरियाय् कुरळाय् *
 मूवुरुविनिरामनाय् कण्णनाय् कर्कियाय् मुडिप्पान्कोयिल् *
 शेवलोडु पेडैयन्नम् शेङ्गमलमलरेरि यूशलाडि *
 पूवणैमेल् तुदैन्देळु शेम्पोडियाडि विळैयाडुम् पुनलरङ्गमे ॥ ९ ॥

दिव्यमत्स्यकूर्मवराहनरहरिवामनपरशुरामदाशरथिवलरामकृष्णरूपिणः अथ कल्किरूपेण दुष्टान् संहरिष्यतश्च भगवतो दिव्यं धाम किमिति चेत्; कमलकुसुमे डोलोत्सवमनुभवतः पुष्पशयनोत्थरजोर्लुषितवपुषश्च हंसमिश्रुनस्य विहरणैरभिरामान् जलाशयान् विभ्रत् श्रीरङ्गक्षेत्रम् ॥ .... (९)

(गाथा.) शेर्वाळुम् पुळ्ळाळन् मण्णाळन् शेर्चेय्यु नान्दगमेन्नु
 मोरुवाळन् * मरैयाळन् ओडादपडैयाळन् विल्ळैयाळन् *
 इरवाळन् पगलाळन् एन्नैयाळन् एळुलगप्पेरुम्पुरवाळन् *
 तिरुवाळन् इनिताग चिरुक्कण्णळ् वळर्किन तिरुवरङ्गमे ॥ १० ॥

आश्रितविरोधिर्वग्निरसननिपुणखगपतिबाहनस्य लीलाविभूतिनिर्वाहकस्य रणवीरनन्दकामिभानखड्गाश्रितस्य वेदैक-
समधिगम्यस्य बलिष्ठसेनाधिनाथस्य महावदान्यस्य चन्द्रसूर्यनियामकस्य मन्त्रियामकस्य सत्लोकानिर्वहणधुरन्धरस्य च
लक्ष्मीपतेः परमभोग्यशयनस्थली श्रीरङ्गदिव्यक्षेत्रम् ॥ .... (१०)

(गाथा.) कैन्नागत्तिडर्कडिन्द कनलाळि प्पडैयुडैयान् करुदुङ्गोयिल् *
तेन्नाडुम् वडनाडुम् तोळनिन्न तिरुवरङ्गम् तिरुप्पतियिन्मेळ *
मेयन्नावन् मेय्यडियान् विडुशित्तन् विरित्त तमिळुक्कयल्लार् *
एञ्जान्नुम् एम्बेरुमानिणैयडिक्कीळ् इणैपिरियादिरुप्पतमि ॥ ११ ॥

शुण्डादण्डाश्रितवेतण्डराजदुःखापहर्तृजाज्वल्यमानहेतिराजपरिकर्मितपाणिना भगवता खावसथत्वेन संकल्पितं
दक्षिणोत्तरजनपदनिवासिसकलजनताप्रणिपतनलक्ष्यभूतं च श्रीरङ्गदिव्यक्षेत्रमधिष्ठित्य सत्यवादिना सत्यभक्तेन च
विष्णुचित्तसूरिवरेण कीर्तितमिदं द्राविडसूक्तं कीर्तयन्तो महान्तस्सन्ततमपि भगवत्पादारविन्दद्वन्द्वपरिसरवर्तनभाग्य-
भाजस्स्युः—इति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥ .... (११)

— तथा चैतद्दशकसारांशसंग्राहकं पद्यमिदमिहानुसन्धेयम् —

वात्सल्यं भक्तवर्गे निरतिशयमिह ख्यापयन् भक्तरक्षो-
ऽध्यक्षे स्वं पक्षपातं निरवधिमुपसंदर्शयन्, दुष्टवर्गम् ।
कुर्वन्निर्भूलमुच्चैः करिवरविपदुद्ध्वंसिचक्रस्स देवः
श्रीरङ्गे सेवनीयो भगवदभिपगित्याह स्रक्तेऽत्र स्वरिः ॥
इति श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थं शतके नवमं दशकमवसितम् ॥
श्रीभट्टनाथदिव्यसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ श्रीमते रामानुजाय नमः ॥ श्रीमद्वरसुनये नमः ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थशतके

॥ ४-१०. दशमं सूक्तम्—तुप्पुडैयारै ॥

(नरकयातनानिवृत्तये श्रीरङ्गनाथप्रपदनम्)

अवतारिका—जगति सर्वेषामपि संसारिणां शरीरवियोगसमये यमकिङ्करबाधा बलवतीति प्रसिद्ध-
मेतत् । तदनुचिन्त्य दूयमानस्सूरिवरोऽसौ, * स्थिते मनसि सुखस्थे शरीरे सति यो नरः । धातुसाम्ये स्थिते
स्मर्ता विश्वरूपं च मामजम् ॥ ततस्तं त्रियमाणं तु काष्ठपाषाणसन्निभम् । अहं स्मरामि मद्भक्तं नयामि परमां
गतिम् * इति वराहचरमश्लोकं चानुसन्दधानः पटुतरकरणत्वावस्थायामस्यामेव श्रीरङ्गनाथ भगवन् । ते सर्वविधं
कैकर्यं करवाणि ; एतत्सर्वं भवान् स्वकीयचित्ते निदधानस्सन् यथाऽहं न परितापभाग्यमेवेयम् तथा नाम करोत्विति
प्रार्थयते दशकेऽस्मिन् ॥

(गाथा.) तुप्पुडैयारै यडैवदेछाम् शोर्विडत्तु तुणैयावरेणे *

ओप्पिलेनागिलुम् निन्नडैन्देन् आनैरुक्कु नीयरुब्बशेय्दमैयाल् *

एरुप्पेन्नै वन्दु नलियुम्पोदु अङ्गेदु नाडुन्नै निनैकमाट्टेन् *

अप्पोदैकिप्पोदे शोल्लिवैत्तेन् अरङ्गत्तरवणैप्पळ्ळियाने ॥ १ ॥

श्रीरङ्गेश्वर शेषशायिन् भगवन् ! संरक्षणसामर्थ्यशालिनो भवतः प्रपदनं 'सर्वथा दैन्यकाले संरक्षको भवितुमर्हं भवान्' इति धियैव खलु । अनधिकारी सन्नप्यहं भवन्तं प्रपन्नोऽस्मि । करिन्द्ररक्षणकथाप्रत्ययशाली चास्मि । चरमकाले सर्वेन्द्रियदैव्ये संप्राप्ते भवन्तं स्मर्तुमपि नाहं शक्नुयाम् । तदात्वे यद्वक्तव्यं तदधुनैव भगवन्नवादिपम् ॥

(गाथा.) शामिडत्तेन्नै कुरिकोल् कण्डाय् शङ्गोडु शकरमेन्दिनाने *

नामडिच्चेन्नै अनेकदण्डम् शेय्ददा निर्पर् नमन्तमर्हैल् *

पोमिडत्तुन् तिरत्तेत्तेन्नैयुम् पुहावण्णम् निर्पतोर्मायै वळै *

आमिडत्ते युन्नै चोल्लिवैत्तेन् अरङ्गत्तरवणैप्पळ्ळियाने ॥ २ ॥

शंखचक्रर श्रीरङ्गेश्वर शेषशायिन् ! मुमुर्षुदशायां स्वास्थ्यन्तं मां मा स्म विस्मरः । अन्तःकरणे कलय मां कृपया । मरणसमनन्तरमेव यमकिङ्करा भीषणकरालजिह्वाग्रास्सन्तो नानाविधानि दण्डनानि मां लम्भयितुं सन्नह्ययुः । प्राणप्रयाणसमये मदीयं मनो यथा न भवन्तं मनागपि चिन्तयेत्तथा नाम मायां प्रयोक्तुं प्रभवति हि भवान् । तदधुनैव यथाशक्ति भवन्तं कीर्तयामि भोः ॥ .... (२)

(गाथा.) एल्लैयिल् वाशल् कुरुहच्चेन्नाल् एत्ति नमन्तम् पत्तुम्पोदु *

निळ्ळुमिनेन्नुम् उपायमिल्लै नेमियुम् शङ्गमुमेन्दिनाने *

शोल्ललाम्पोदे युन्नाममेळाम् शोल्लिनेनेन्नै कुरिकोण्डेन्नुम् *

अळल् पडावण्णम् काक्केण्डुम् अरङ्गत्तरवणैप्पळ्ळियाने ॥ ३ ॥

सुदर्शनपाञ्चजन्यधारिन् भगवन् ! श्रीरङ्गेश शेषशयन ! असूनामवसानदशायां यमलोकद्वारप्रवेशसमयस्सन्निहित इति वक्तव्यतायां समुपनतायां यममटा मां दण्डयितुं समुपस्थिता यदि, तान् प्रतिपेदुं न कोऽप्यस्त्युपायः । उच्चारणयोग्यतादशायामस्यामेव भवतो दिव्यानि नामानि सकलानि संकीर्तयामि । इदं मां सदा चित्ते निदधानस्सन् यातनाभ्यः परिपाहि भगवन् ॥ .... (३)

(गाथा.) ओत्तै विडैयनुम् नान्मुगनुम् उन्नैयरियाप्पेरुमैयोने *

मुत्तवुलगेळाम् नीयेयाहि मून्नेळत्ताय मुदल्वनेयो *

अत्तदु वाणालिवर्केन्नेणि अञ्ज नमन्तम् पत्तुत्त *

अत्तैक्कु नीयेन्नै काक्केण्डुम् अरङ्गत्तरवणैप्पळ्ळियाने ॥ ४ ॥

धृषभध्वज-चतुर्मुख दुरवगमप्रभावनिधे ! सर्वलोकतादात्म्यशालिन् ! प्रणवल्लरूपिन् ! जगज्जिदान ! श्रीरङ्गनाथ शेषशय भगवन् ! जन्तोरेत्य जीवितकालोऽवसित इत्यवधार्य यदा मां यममटा भीषन्तस्सन्तो जिघृक्षेयुस्तदा हन्त भवानभिरक्षतु ॥ .... (४)

(गाथा.) पैरविनणै प्पाक्कडलुळ् पळ्ळिकोळ्हिन्न परममूर्ति *
 उय्यवुलडु पडैक्कवेण्डि उन्दिथिळ् तोत्तिनाय् नान्मुगनै *
 वैयमनिशै प्पोय्येन्नेण्णि कालनैयुमुडनेपडैत्ताय् *
 ऐयविनि येनैक्काक्कवेण्डुम् अरङ्गत्तरवणैप्पळ्ळियाने ॥ ५ ॥

क्षीराब्धौ फणिमधिशयान परमपुरुष श्रीरङ्गेश्वर शेषशायिन् भगवन् ! उज्जीवनाहर्णां जगतां सृष्ट्यर्थं निजना-
 मीनलिने चतुर्मुखमसृजः ; मुवि जातानां नश्वरत्वात् कृतान्तमपि सहैव सृष्टवानसि । इतश्च मीरुम् मां प्रभो
 परिपालय ॥ .... (५)

(गाथा.) तण्णनविळ्ळै नमन्तमर्हळ् शालकोडुमैहळ् शेय्यानिर्पर् *
 मण्णोडु नीरुमेरियुम् कालुम् मत्तुमाकाशमुमाहि निन्नाय् *
 एण्णलाम्पोदे युन्नाममेळ्ळाम् एण्णिनेनेनै क्कुरिक्कोण्डेन्नुम् *
 अण्णले नीयेनै काक्कवेण्डुम् अरङ्गत्तरवणैप्पळ्ळियाने * ॥ ६ ॥

पृथिव्यसेजोवाग्वाकाशरूपपञ्चभूतात्मक ! सर्वस्वामिन् ! श्रीरङ्गेश्वरमधिशयान भगवन् ! यगमटाः खलु
 वाक्कायवृत्त्येषु न मनागपि मार्दवशालिनः । वाचामभूर्मि हिंसनानि कलयेयुः । भवदिव्यनामानि चिन्तनयोग्यता-
 शालिन्यस्मिन् समये सुष्ठु संचिन्तयामि । मां सदा चित्ते कलयन् परिपाहि भगवन् ॥ .... (६)

(गाथा.) शेळ्ळोळ् मरैप्पोळ्ळाहि निन्न देवर्हळ्ळनायकने एम्माने *
 एञ्जलिलेन्नुडैयिन्नमुदे एळ्ळुगुमुडैयायेन्नप्पा *
 वञ्जवुवुविन्नमन्तमर्गळ् वलिन्दु नलिन्देनै प्पत्तुम्पोदु *
 अञ्जलमेनेनैक्काक्कवेण्डुम् अरङ्गत्तरवणैप्पळ्ळियाने ॥ ७ ॥

निरवधोक्तिमयनिगमार्थभूत ! देवाधिदेव स्वामिन् ! मम परिपूर्णदिव्यामृतभूत ! ससलोकीनिर्वाहक मत्प्रभो
 श्रीरङ्गेश्वर फणिपतिशयन ! प्रच्छन्नरूपास्सन्तो यमकिङ्कराः प्रसभं मामवसाद्य यदा निहन्त्युस्तदा अभयप्रदानपूर्वक-
 मभिरक्ष भगवन् ॥ .... (७)

(गाथा.) नानेदुमुन्मायमोन्नरियेन् नमन्तम् पत्ति नलिन्दिडु * इन्द
 ऊने पुहे येन्नु मोदुम्पोदु अञ्जुनै नानोन्नु निन्नैक्कमाडेन् *
 वानेय्वानवर् तङ्गळ्ळीशा मधुरैप्पिरन्द मामायने *
 एन्नानाय् नीयेनैक्काक्कवेण्डुम् अरङ्गत्तरवणैप्पळ्ळियाने ॥ ८ ॥

दिव्यधामनिक्तेतनलित्सूरिनियामक ! मथुरापुरावतीर्ण परमाद्भुतगुणवेष्टित ! सृष्टृहणीयकलभोपम ! श्रीरङ्गनाथ
 शेषशय भगवन् ! दुरत्ययां तव मायां मनागपि नाहं जाने । यममटा मामवस्कन्ध विषाद्य यातनाशरीरेऽस्मिन्
 प्रविशेत्पुक्त्वा यदा प्रहरेयुस्तदा न त्वां मनागपि चिन्तयितुं प्रमत्नेयम् । परिपाहि भगो ॥ .... (८)

(गाथा.) कुन्नेडुत्तानिरै कात्तवाया कोनिरै मेयत्तवने एम्माने *
 अन्नुमुदळ् इन्नरुदियाह् आदियञ्जोति मरन्दरियेन् *
 नन्नुञ्जोडिय नमन्तमर्गळ् नल्लिन्दुवल्लिन्देन्नै प्पत्तुम्पोदु *
 अन्नङ्गु नीयेन्नै काक्केण्डुम् अरङ्गत्तरवणैप्पळ्ळियाने ॥ ९ ॥

गोवर्धनाचलोद्धारणेन संरक्षितगोवृन्द गोविन्द गोगणचारणचतुर खामिन् ! श्रीरङ्गे शेषशय ! यदाऽहं भवदीय-
 मनुग्रहमवापं ततः प्रभृति तव दिव्यमङ्गलविग्रहं नैव विस्मृतवानस्मि । अतिदारुणा यममटा यदा मां हठात्कारेण
 परिगृह्य बाधेरन् तदा तत्र परिरक्षणायोऽयं जनो भवता ॥ .... (९)

(गाथा.) मायवनै मधुसूदननै माधवनै मरैयोर्हळेत्तुम् *
 आयर्हळेत्तिनै अच्चुदनै अरङ्गत्तरवणैप्पळ्ळियानै *
 वेयर् पुगळ् विळ्ळिपुत्तूर्मन् विट्टुशिच्चन् शोन्न मालैपत्तुम् *
 तूयमनत्तनराहि वल्लार् तूमणिवण्णनुक्काळ्त्तामे ॥ १० ॥

दिव्याद्भुतगुणवेष्टितशालिनं मधुसूदनं माधवं परमवैदिकस्तुत्यं गोपालमच्युतं श्रीरङ्गशेषशयनं भगवन्तमधिकृत्य
 वैदिकसन्ततिस्तुत्यमानधन्विनव्यनगरनाथश्रीविष्णुचित्तसुरिकथितमिदं गाथादशकं पवित्रहृदयास्सन्तो ये कीर्तयन्ति
 ते मणिवर्णभगवत्किङ्कारास्सुरिति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

— तथा चैतद्दशकसारसंग्राहकं पद्यमेतदिहानुसन्धेयम् —
 प्राणान्ते दुर्गतौ या अहह बहुविधा यातनास्संभवित्र्यः
 तास्सोढुं नाहमर्हः, पटुतरकरणैस्सांप्रतं नाथ ! सर्वम् ।
 कैङ्कर्यं ते क्रियासं प्रणिदधदखिलं चैतदात्मीयचित्ते
 श्रीरङ्गाध्यक्ष ! रक्षेत्यधिदशममसौ सूरिवर्योऽभ्यधत्त ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते चतुर्थशतके दशमं दशकमवसितम् ॥

इति श्री काञ्चीप्रतिवादिभयङ्कर-जगदाचार्यसिंहासनाधीश-श्रीमदण्णङ्गराचार्यकृतिषु
 श्री भट्टनाथसूक्तविषर्ते चतुर्थशतकं समाप्तम् ॥

श्रीभट्टनाथ दिव्यसूरि दिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः ॥ श्रीमद्वाग्रमुनये नमः ॥

श्रीमद्वृणाथसूक्ते पञ्चमशतके

॥ ५-१. प्रथमं दशकम् — वाक्कुत्तुम्यै ॥

[पञ्चमं शतकमिति व्यपदेशमात्रम् । चत्वार्येव दशकान्यवतीर्णान्यत्र ।]

— * भगवत्सविधे अनन्यप्रयोजन कैङ्कर्यरुचि विज्ञापनम् * —

अवतारिका—इदं दशकमतिविलक्षणमवतीर्णम् । सूरिवरस्यास्य आर्तिरेव एतदशकाल्मना परिणतेति सुवचम् । भो अप्रमेयगुणगणमहोदधे भगवन् ! विविशिवसनकादीनामपि ध्यातुमत्यन्तदूरं त्वाम् अतिमलिनवचन-स्सोऽहं नैव स्तोतुं प्रभवामि सत्यम् । तथाऽपि मदीया रसना त्वदयं न कमपि वेदेति हेतुना प्रणतपरतन्त्रो भवानेव अगत्या स्तोतव्यतां भजति । वाचिकदोषाणां क्षन्तव्यता ते किमु वक्तव्या ? अन्नवसनादिक्षुद्रफललिप्सया भवन्तमुपसर्पन्तो भक्ता अपि बहवः स्युः । नाहं तेष्वन्यतमो मन्तव्यः । भगवन् ! नाहं क्षुद्रफलप्रेप्सुः । यद्यपि प्रवृत्तिमण्डलेऽस्मिन्निवासपर्यन्तं क्षुद्राणामन्नवस्त्रादीनामप्यपेक्षणीयता काममस्ति नाम । तथाऽप्येतदर्थं भवत्सकाशे प्रार्थनमनावश्यकं भगो । ‘अयं किङ्करो जन’ इति गौरवेण तत्रतत्र तेते प्रदद्मुनाम तानितानि भृशमशनवसना-दीनि । अतस्तदपेक्षणमप्रसक्तम् । केवलमनन्यप्रयोजनं कैङ्कर्यमेव कामये । तत् परमकृपया वितरेति विविध-भगवद्वैभवप्रशंसनपूर्वकं प्रार्थयते सूरिवरोऽस्मिन् दशके ॥

(गाथा.) वाक्कुत्तुम्यै यिलामैयिनाले माधवायुचै वाक्कोळ्माडेन् *

नाकु निन्नैयल्लारियादु नानदञ्जुवनेन्वशमनु *

मूर्कुप्पेशुहिचानिवनेन्नु मुनिवायेलुमेन्नाविलुक्काचेन् *

काकैवायिलुम् कडुरै कोळवर् कारणा करुळ्कोडियाने ॥ १ ॥

भगवन् माधव ! मम तु वागव्यन्तमशुचिरिति हेतुना न त्वां स्तोतुमुत्सहेऽहम् । तथाऽपि मे जिह्वा त्वद्वचतिरिक्तं न कमपि वेद । अशुचिवात्तवप्रयुक्ता मीतिस्तु मम वर्तते । जिह्वा तु न मदधीना । तां निरोद्धुं नाहं प्रभवामि । आः किमयं मूर्खस्सन्नेवं ब्रवीतीति कोपस्यादपि कामं भवतः । स्वकीयां जिह्वां नियन्त्रितुमशक्तो ह्यहम् । क्षुद्रमपि मदीयं स्तोत्रं तत्रभवता स्वीकार्यमेव । नैतेन ते काऽपि क्षतिस्त्यात् । भगवन् जगन्निदानभूत गरुडध्वज ! वायसमुखतोऽपि लौकिका गृह्णन्ति हि सुमापितानि ॥ .... (१)

(गाथा.) शळकु नाकोडु पुन्कवि शोन्नेन् शङ्गुशकरमेन्दुकैयाने *

पिळैप्पराहिलुम् तम्मडियार् शोल्पोरुप्पदु पेरियोर् कडनचे *

विल्किङ्गणिलेन् निन्गण् मचल्लाल वेरोरुवरोडेन्मनम्पत्तादु *

उळ्ळैकोर् पुळ्ळिमिहैयन्नु कण्डाय उळ्ळियेलुल्लुण्डुमिन्दाने ॥ २ ॥

शंखचक्रालंकृतपाणे भगवन् । अवद्यभरितया जिह्वया क्षुद्रवाग्गुम्भनानि कलयेऽहम् । भक्ता अपराध्यन्तीति नैतद्विस्मयनीयम् । तत्सहन् महतां भरः खलु । भवदीयकरुणाद्रिदृगञ्चलादन्यत्र मे स्पृहणीयमस्ति नाम । न मे मन स्वतोऽन्यत्र लगति । प्रलयनिगीर्णोद्गीर्णसतलोक भगवन् रेखाविन्दुमयगात्रयुक्ते हरिणे विन्दोरेकस्य दृष्टिः कानाम् ?

[टिप्पणी:—रेखाविन्दुमयेत्यादिवाक्यस्यायं भावः । हरिणगात्रे असंख्यातरेखाविन्दुसद्भावो न निह्वार्हः ; तत्र वृद्धि वा हासं वा न कोऽप्यवगच्छेत् । तद्वत् अपराधमये मयि अपराधानां वृद्धिर्वा हासो वा नावेक्ष्यताम् इति । अन्यथाऽप्यभिप्रायो वर्णयितुं योग्यः ॥] .... (२)

(गाथा.) नन्मै तीमैहृद् ओन्नुमरियेन् नारणावेन्नुमिचनैयल्लाल् *
पुन्मैयालुचै पुळ्ळुवम्पेशि पुगळ्वानन्नु कण्डाय् तिरुमाले *
उन्नुमारुनै ओन्नुमरियेन् ओवादे नमो नारणावेन्नुन् *
वन्मैयावदुन् कोयिलिल् वाळुम् वैण्णवनेन्नुम् वन्मै कण्डाये ॥ ३ ॥

श्रियः पते ! नारायणेत्येतावदुक्तिमात्रं विना सुकृतं वा दुरितं वा न किञ्चिदहं वेत्ति । [नारायणेतिकथनं सुकृतं वा दुरितंवेत्यापि न जानामीति यावत् ।] यद्यपि मे स्वतस्सिद्धमस्ति दौरात्म्यम्, तथाऽपि न त्वामहं ललवृत्त्या स्तौमि । त्वद्विचिन्तनप्रकारं तु नैव जानामीषदपि । अष्टाक्षरमहामन्त्रमनारतं व्याहरन् कर्ते । खदीय-दिव्यालयद्वारपालननिष्ठातवैष्णवमेव मे दृढाध्यवसितम् ॥ .... (३)

(गाथा.) नेडुमैयालुगेलुमळ्न्दाय् निन्मला नेडियायडियेनै *
कुडिमै कोळ्वदकुं ऐयुरवेण्डा कूरैशोरिवै वेण्डुवदिल्लै *
अडिमैयेन्नुमकोयिन्मैयाले अङ्गळे यवै पोदरुङ्गण्डाय् *
कोडुमैकञ्जनै कोन्नु निन्तादै कोच वन्तलै कोळ्विडुत्ताने ॥ ४ ॥

तैविक्रमक्रमकृताक्रमणसतलोक । हेयप्रत्यनीक महानुभाव । अतिकर्कशचित्तकंसवधोन्मोचितपितृनिगलवन्ध । इमं जनं किङ्करत्वेन स्वीकर्तुं न कोऽपि संदेहो बोढव्यस्त्वया । त्वत्सकाशे नास्ति मम तावदशनाच्छादनलिप्सा । त्वद्वात्यरूपराजकुलमाहात्म्यतत्सर्वत एवास्ति मे अशनाच्छादनसौलभ्यम् । अतश्च निर्विशङ्कमहं किङ्करः कर्तव्यः ॥

(गाथा.) तोडुमिल्लवळ् आचोळ्वोडै तुडवैयुङ्किणरुमिवैयैल्लाम् *
वाडुमिन्नि युन् पोन्नडिकीळे वळैप्पहम् वडुन्नुकोण्डिरुन्देन् *
नाडु मानिडचोडेनकरिडु नच्चुवार् पलर् केळलोन्नागि *
कोडुमप्फोण्ड कोळ्ळैयिनाने कुञ्जरम् वीळ कोम्बोशित्ताने ॥ ५ ॥

दंष्ट्राप्रोद्धतधरणीमण्डल दिव्यवराहमूर्ते । दन्तोद्भञ्जनपूर्वकमारितकुवलयपीडकुञ्जर । (संसारिणामावश्यकम्) उद्यानकलत्रगोष्ठतटाककेदारकूपादिकं सर्वमपि वस्तुजातं त्वदीयपादारविन्दात्मकमेव मे नियतम् । अनीदृशैः प्राकृतमनुष्यैस्सह संगतिर्मे न खदते ; लोको हि भिन्नरुचिः ॥ .... (५)

(गाथा.) कृष्णा नान्मुगनैप्पडैत्ताने कारणा करियायडियेन् नान् *
 उण्णानाळ् पशियावतोन्निल्लै ओवादे नमोनारणावेन्नु *
 एण्णानाळ्मिरुक्कुचामवेद नाण्मल् कोण्डु उनपादम्
 नण्णानाळ् * अवै तत्तुरुमागिल् अन्नैकवै पडिनिनाळे ॥ ६ ॥

अयि कृष्ण चतुर्मुखजनक ! सकलजगन्निदानभूत ! नीलतनो भगवन् ! दासोऽहं यदा नाश्रामि तदा न मे
 क्षुद्राद्या काऽपि स्यात् । श्रीमदष्टाक्षरदिव्यमन्त्रानुसन्धानम् ऋग्यजुस्सामवेदमन्त्रैः तत्पादमूले दिव्यकुसुमार्चनं च
 यदा मे विघटते तदैव मम सत्यं क्षुधितदशा ॥ .... (६)

(गाथा.) वेळ्ळैवेळ्ळत्तिन्मेलोरुपाय्वै मेत्तैयाग विरित्ततमेले *
 कळ्ळनिर्दिरै कोळ्ळिगन्नमार्गम् काणलाङ्गोलेचाशैयिनाले *
 उळ्ळोरो वुगन्देदिर्विम्मि उरोमकूपङ्गळाय् कण्णनीर्गळ् *
 तुळ्ळोरो तुयिलणैकोळ्ळेन् शोळ्ळायानुन्नै तत्तुरुमारै ॥ ७ ॥

क्षीरार्णवप्रवाहे अद्वितीयमहिपतिं दिव्यपर्यङ्कवेन विस्तार्य तदुपरि निद्रामुद्रास्वीकृतिप्रकारो यः खलु तवास्ति तद्वि-
 चिन्तनं मे घटेत वेल्यनया समुत्कण्ठया द्रुतमनस्कता हर्षमेदुरता पुलकितगात्रता उद्गीर्णशष्पाभ्युनयनाढ्यता
 निर्निद्रता च भवति हन्त । भगवन् ! त्वम्प्राप्युपायमभिधेहि ॥ .... (७)

(गाथा.) वण्णमाल्वरैये कुडैयाह मरि कात्तवने मधुसूदा *
 कण्णने करिकोळ् विडुत्ताने कारणा कळिरुडुपिराने *
 एण्णुवारिडैरुक्कैवाने एत्तरुम्पेरुङ्गीर्तियिनाने *
 नण्णिनानुन्नै नाडोरुमेत्तुम् नन्मैये यरुळ्ळेशै एम्बिराने ॥ ८ ॥

सुन्दरमहत्तरगोवर्धनाद्रिं छत्रीकृत्य वर्षवाधानिरासक ! मधुरिपो ! श्रीकृष्ण ! करिवरत्रायक ! जगत्कारण ! कुवल्या-
 पीडघातुक ! स्वध्याननिरतभक्तजनव्यसनापनोदनक्षम ! वाचामगोचरमहाकीर्तिनिधे भगवन् ! यथाऽहं त्वामुपसृप्य
 अनुदिनं स्तुतिकर्ता स्यां तथा नाम भाग्यमनुगृहाण भोः ॥ .... (८)

(गाथा.) नम्बने नविन्नैत्तवल्लार्हळ् नादने नरशिङ्गमदानाय् *
 उम्बर्कोलुगेळुमळ्ळन्दाय् ऊळियायिनायाळिप्पुनेन्दि *
 कम्बमा करिकोळ् विडुत्ताने कारणा कडलैकडैन्दाने *
 एम्बिरानेन्नै यालुडैत्तेने एळ्ळैयेनिडैरैकळैयाये ॥ ९ ॥

भो भक्तविश्वसनीय ! प्रेमाद्रिद्वयस्तोत्रजनसंरक्षणदक्षिण ! दिव्यनुसिंहमूर्ते ! नित्यसूरिनाथ ! सतलोकीसमाक्रमण-
 निपुण ! सकलकालनियामक ! हेतिराजतो निरस्तगजेन्द्रकेश ! कारणभूत ! सिन्धुमन्थप्रवीण ! अस्मत्स्वामिन् !
 अस्मच्छेषिन् ! मधुनिर्विशेषपरममोग्य ! चपलस्य ममार्तिमपाकुरु भगवन् ॥ .... (९)

(गाथा.) कामतादै करुदलशिङ्गम् काणविनिय करुङ्कुळन् कुडन् *

वामननेन् मरतकवण्णन् माधवन् मधुसूदनन्तनै *

शेमनन्मरुम् पुदुवैयर्कोन् विण्णुचित्तन् वियन्तमिळ् पत्तुम् *

नाममेन्नु नविन्नुरैप्पार्हळ् नण्णुवारोळ् नारणुलहे ॥ १० ॥

मदनजनकं रिपुजनकलभकण्ठीरवं दृष्टिमोग्यं मेचककुन्तलं बालवामनं मरुतनिभं माधवं मधुसूदनमुद्दिश्य श्रीधन्विनव्यनगराधीशश्रीविण्णुचित्तसूरिविज्ञापितं महनीयमिदं द्राविडगाथादशकं भगवन्नामनिर्विशेषं ये कीर्तयन्ति ते क्षिप्रं श्रीभन्नारायणान्तिकगन्तारस्स्युः—इति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

— तथा चैतद्दशकसारांशसंग्राहकं पद्यमिदमिहानुसन्धेयम् —

नाहं त्वां स्तोतुमर्हाम्यतिमलिनवचाः किंतु जिह्वा न वेद

त्वत्तोऽन्यम्, तत्प्रणौमि प्रणतवश हरे! वाचि दोषान् क्षमस्व ।

नैवान्न वस्त्रमिच्छाम्यहमिह, सुलभं तत्तु सर्वत्र नाथ!

त्वदास्यं कामये तद्वितर करुणयेत्येवमत्राह सूरिः ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते पञ्चमशतके प्रथमं दशकमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथमुनीन्द्रदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः ॥ श्रीमद्वरर मुनये नमः ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते पञ्चमशतके

॥ ५-२. द्वितीयं सूक्तम् — नेयकुडत्तै ॥

—* [स्वात्मनि भगवदधिष्ठानप्रख्यापनेन दुःखरोगादीनां निष्क्रमणचोदनम् ।] *—

अवतारिका—मुनेरस्य विण्णुचित्त इति यन्नाम प्रथते तत् स्वस्यैव समुचितमिति प्रख्यापयतीव दशकमिदम् । भगवान् वैकुण्ठनाथः स्त्रीयामश्रीन्द्रशय्यां क्षीराब्धिं स्वप्रेयसीमेन्दिरां च अविजहदेव स्थावरजङ्गम-रूपसर्वपरिवारसमेतस्सन् शंखचक्रगदासिंहाङ्गवैनतेयादिभिरस्थानरक्षाव्यसनिभिरभिरक्ष्यमाणस्समागत्य स्थावरप्रति-ष्ठामवाप ममैव हृदये । इतः पूर्वं मम वपुषि सानन्दं स्थितवतां पापव्याधिदुःखराशीनाम् इतः परमत्र क्षणमप्य-वस्थातुमवकाशो नैव मनागपि । हे पापव्याधिदुःखवृन्दानि ! क्षिप्रमपसरत । युष्माकमिह स्थलं क्षीणमभूत् । मम हृदयस्य स्थितिर्धुना पूर्ववन्नैव ; अपितु प्रबलतमं रक्षणं प्राप्य अखिल हेयप्रतिभटमभवन्मम हृदयमिदम् । तस्माद्युष्माकमितस्सरभसं पलायनमेव शरणमिति सानन्दमुदीरयति सूरिवरो दशकेऽस्मिन् ॥

(गाथा.) नेय्कुडत्तैप्पत्ति येरुमेरुम्बुगळ्पोल् निरन्दु * एङ्गुम्

कैकोण्डुनिर्किन्न नोय्गाल् कालम्पेर वुय्यप्पोमिन् *

मेय्कोण्डु वन्दु पुगुन्दु वेदप्पिरानार् किडन्दार् *

पैकोण्ड पाम्बणैयोडुम् पण्डन्नुपट्टिनङ्काप्पे ॥ १ ॥

घृतकुम्भसंक्रामिपिपीलिकावर्गवत् मम गात्रं कृत्स्नमाक्रम्य वर्तमाना हे व्याधिगणाः ! क्षिप्रमपसरत खोजीवनाय । यतो हि वेदवेद्यः परमपुरुषो निजफणिपतितल्पेन सह मम वपुषि शयनमातनुते । नाहमधुना पूर्ववद्वर्ते । मम हृदयपत्तनमद्य सुरक्षितमास्ते ॥ .... (१)

(गाथा.) शित्तिरकुत्तनेलुत्ताल् तेन्पुलकोन् पोरियोत्ति *

वैत्तविलचिन्नै मात्ति चूदुवरोडि योळित्तार् *

मुत्तुत्तिरैकडल् शेर्पन् मूदरिवाळ् मुदल्वन् *

पत्तर्कमुदनडियेन् पण्डन्नुपट्टिनङ्काप्पे ॥ २ ॥

दक्षिणदिक्पालकेन परेतप्रभुणा स्वकीयहस्ताक्षरसनायीकृतं चित्रगुप्तलिखितं कर्मग्रन्थिपुस्तकम् यमदूता निर्दह्य प्रधाव्य निलिप्यरे । कुत इति चेत्,—मुक्तोत्करप्रवाहितरङ्गमालासंकुलजलनिधिशायिनो नित्यसूरिनिर्वाहकस्य भक्तामृतस्य भगवतो दासभूतोऽस्मि । नाहमधुना प्रागिव वर्ते । हृदयपत्तनं मे संप्रति संप्राप्तसंरक्षणम् ॥ .... (२)

(गाथा.) वयित्तिल् तोळुवैप्परित्तु वन्पुलचेन्नैयदकि *

कयित्तुमक्काणि कळित्तुक्कालिडैप्पाशङ्कळत्ति *

एयित्तुडै मण्कोण्डवेन्दै इराप्पकलोदुवित्तु * एन्नै

प्पयित्ति प्पणिशेय्यकोण्डान् पण्डन्नु पट्टिनङ्काप्पे ॥ ३ ॥

दंष्ट्राप्रोद्धतधरणिमण्डल आदिवराहप्रभुः मातृजठररूपकारागृहवासं मम सवासनमपोह्य बलिष्ठपञ्चेन्द्रियाख्यवलीवर्दानुपमर्ध स्नाय्वस्थिसंकुलस्थूलशरीरसङ्गं च व्युदस्य यमपाशग्रन्थिवन्धयोग्यतां च निराकृत्य नक्तं दिवं मामध्याप्य सदाचारनिष्ठं च कृत्वा नित्यकिङ्करपदे न्यश्रत् । नाहं प्रागिव वर्ते । हृदयपत्तनमद्य मे सुरक्षितम् ॥ .... (३)

(गाथा.) मङ्गिय वल्लविनै नोय्गाल् उमकुमोर् वल्लिनै कण्डीर् *

इङ्गप्पुहेन्मिन् पुगेन्मिन् एळिदन्नु कण्डीर् पुगेन्मिन् *

शिङ्गप्पिरानवनेम्मान् शेरुम् तिरुकोयिल् कण्डीर् *

भङ्गप्पडादुय्यप्पोमिन् पण्डन्नु पट्टिनङ्काप्पे ॥ ४ ॥

आत्ममालिन्यहेतुभूतबलिष्ठदुरितसंभवा भो व्याधयः ! युष्माकं महाननर्थस्समजनि । इह मा विशत माविशत । प्रवेशोऽत्र सत्यं दुष्करो वः । पुनरपि वन्धि माप्रविशत । श्रीमतो वृत्तिहभगवतो ह्यावसथभूतं मम वपुः । भङ्गमनवाप्य समुज्जीवितुमपसरत । नाहं प्रागिव वर्ते । हृदयपुमद्य मे सुरक्षितम् ॥ .... (४)

(गाथा.) माणिकुरलुरुवाय मायनै एन्मनचुळे *

पेणिकोण्डु पुगुदवैचुकोण्डेन् पिरिदिभि *

माणिकप्पण्डारङ्गण्डीर् वलिवन् कुरुम्बर्गळुळीर् *

पाणिकवेण्डा नडमिन् पण्डन्नु पड्डिनङ्गाप्पे ॥ ५ ॥

अयि भो अतिबलिष्ठतस्करात्मकेन्द्रियवर्गाः ! वटुवामनवर्ष्मन्तरमाश्चर्यगुणचेष्टितं भगवन्तं सादरमानीय हृदि नित्य-
प्रतिष्ठितमकार्षम् । मम वपुरधुना माणिक्यमण्डारायितमहो । अपसरत विना विलम्बम् । नाहं प्रागिव वर्ते ।
मदीयं ह्यपुरमधुना सुरक्षितम् ॥ .... (५)

(गाथा.) उत्तवुरुप्पिणि नोय्काळ् उमकोन्नु शोल्लुगेन् केप्पिन् *

पेत्तङ्गळ् मेय्कुळुम् पिरानार् पेणुम् तिरुकोयिल्कण्डीर् *

अत्तमुरैकिन्नेन् इच्चमाळ्विनैगाळ् * उमकिङ्गोर्

पत्तिळ्ळै कण्डीर् नडमिन् पण्डन्नु पड्डिनङ्गाप्पे ॥ ६ ॥

चिरादल्यर्थमवसादातिशयजनका भो व्याधयः ! किमपि वो हितं कथयामि शृणुत ; मम वपुरधुना गोपालभगवद-
भिनिवेशास्पदं मन्दिरं खलु संवृत्तम् । पुनरपि वदामि सुनिष्कण्ठं वचः ; नरकनिपातहेतु भूतानि भोः पापकर्माणि ।
अस्मिन्मम देहे नास्ति मनागपि वस्सङ्गः । अपसरत, नाहं पुरेव वर्ते । संप्रति सुरक्षितमस्ति मे हृदयपत्तनम् ॥

(गाथा.) कोङ्गैचिरुवरैयेन्नुम् पोदुम्बिनिळ् वीळ्न्दु वळुकि *

अङ्गोर्मुळैयिनिळ् पुकिट्टु अळुन्दि किडन्दुळ्ळवेनै *

वङ्गकडल्वण्णनम्मान् वल्विनैयायिन मात्ति *

भङ्गप्पडावण्णशेय्दान् पण्डन्नु पड्डिनङ्गाप्पे ॥ ७ ॥

विषयान्तरप्रावण्यफलभूतनरकमार्गप्रवेशमिमुलंस्थितं मां सिन्धुसवणो भगवान् मदीयाखिलदुरितराशिनिर्वहणपूर्वकं
भङ्गकथादवीयांसं वितेने । नाहं पूर्ववदस्मि । सुरक्षितमधुना मे हृदयपत्तनम् ॥ .... (७)

(गाथा.) एदङ्गळायिनवेळ्ळाम् इरङ्गलिडुवित्त * एन्नुळे

पीदकवाडैप्पिरानार् पिरमगुरुवागिवन्दु *

पोदिल्कमलवन्नेङ्गम् पुगुन्दुमेन् शेन्निच्चिडरिल् *

पादविलच्चिनै वैत्तार् पण्डन्नु पड्डिनङ्गाप्पे ॥ ८ ॥

पीताम्बरधारी भगवान् ब्रह्मोपदेष्टा गुरुर्मे भूत्वा बोधनिकेतनहृदयाब्जकोशं प्रविश्य मदीयमस्तकात्मकं समुत्तुङ्गस्थलं
स्वकीयपादमुद्राङ्कितमचकलत् । नाहं प्रागिव वर्ते । सुरक्षितमद्य मम हृदयपत्तनम् ॥ .... (८)

(गाथा.) उरगलुरगलुरगल् ओण्डुडारळिये शङ्गे *

अरवेरि ताज्जकवाळे अरुगिम् चार्जये तण्डे *

इयु पडामलिरुन्द एण्मरुलोकपालीर्गाल् *
 परवैयरैयावुरहल् पळ्ळियरै कुरिकोप्पिन् ॥ ९ ॥

अयि भो अन्युज्ज्वल हेतिराज ! भोः पाञ्चजन्य ! भो अतिदारुणनन्दकाख्य खङ्गवर ! रमणीय शार्ङ्गचाप !
 गदायुध ! जागृत जागृत । नित्यरक्षादीक्षिता भो अष्टदिक्पालकाः ! भोः पक्षिराज वैनतेय ! जागृत ।
 भगवच्छयनागारपालनव्यग्रा भवत ॥ .... (९)

(गाथा.) अरवत्तमळियिनोडुम् अळगिय पार्कडलोडुम् *

अरविन्दप्पावैयुम् तानुम् अगम्बडि वन्दुपुण्डु *

परवैत्तिरै पलमोद प्पळ्ळिकोळ्हिन्न पिरानै *

परवुहिन्नान् विष्णुचित्तन् पडिन्नङ्गावल्पोरुट्टे ॥ १० ॥

आदिशेषात्मकतल्पेन स्पृहणीयदुग्धाब्धिना अरविन्दवासिन्या च सह सर्वेश्वरस्समागत्य मम वपुषि क्षीरसागरत-
 रङ्गशीकरासारतारकितचारुमूर्तिस्सन् योगनिद्रासुप्ताभिरामो निवसति । तमिमं भगवन्तं स्तौति विष्णुचित्तसूरिः
 खङ्गदयपत्तनरक्षानिमित्तम् ॥ .... (१०)

— तथा चैतद्दशकसारसंग्राहकं पद्यमिदमिहानुसन्धेयम् —

स्त्रीया भोगीन्द्रशय्या कलशजलनिधिसिन्धुकन्येत्यमीभिः

साकं वैकुण्ठनाथो मम हृदि निरतस्त्वरिमी रक्ष्यमाणः ।

हे पापव्याधिदुःखोच्चय ! झटिति सर क्षीणमत्र स्थलं ते

प्राग्वैवाद्य, रक्षा समभवदिति हि ग्राह स्मरिर्द्वितीये ॥

इति श्रीभट्टनाथसूक्ते पञ्चमशतके द्वितीयं सूक्तमवसितम् ॥

श्रीभट्टनाथदिव्यसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ।

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः ॥ श्रीमद्वरमुनये नमः ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते पञ्चमशतके

॥ ५-३. तृतीयं सूक्तम् — तुक्कच्चुळ्ळैयै ॥

—* [श्रीवनाद्रिनाथसन्निधौ स्वकैङ्कर्यामिनिवेशविज्ञापनम् ।] *—

अवतारिका—अधस्ताच्चतुर्थशतके द्वितीय तृतीयदशकाभ्यां यद्यपि श्रीवनगिरिनामकतिरुमालिरुञ्जोलै-
 दिव्यदेशाधीशसुन्दरबाहुभगवदनुभवस्संपन्नः तथाऽप्यपर्याप्तामृतं हि स भगवान् दिव्यसूरीणां विशिष्य सूरिवरस्यास्य
 इति पुनरप्यनुबुध्ना समुज्जम्भते । अधुनाऽस्य श्रीसुन्दरसुजस्य भगवतस्सन्निधौ विलक्षणः शास्त्रार्थश्च प्रकटीक्रियते

सूरिवरेणानेन । स्वामिन् सर्वशेषिन् श्रीकाननाद्रीश भगवन् । त्वत्पादारविन्दैकप्रवणहृदयोऽहं भवता न रक्षितो-
ऽस्मीति यदि कुत्रचिदन्यत्र दास्यं कर्तुं मनसाऽपि वा विचिन्तयेयम्, तच्चिन्तामात्रमपि हि ते महत्तरमवयं साधयेत् ।
* किं तु त्वदग्रे शरणागतानां पराम्भो नाथ न तेऽनुरूपः * इति ह्यमित्युक्ता अप्याहुः । अन्यत्र दास्यकरणेऽपि
मदुद्देश्यभूतः परमपुरुषार्थस्तु दुर्लभ एव । विधिशिवेन्द्रप्रभृतयो हि क्षुद्रफलमात्रप्रदानप्रवीणा मदपेक्षितमोक्षदाने
भृशमकुशलाः ! तस्मात्त्वमेव मे शेषी—कैङ्कर्यप्रतिसंबन्धी नान्यःकोऽपि । अविरतं त्वया ममैव चित्तमधिष्ठेयम्
इति प्रार्थयते सूरिवरोऽयमस्मिन्दशके ॥ .... *

(गाथा.) तुक्कुलैयै च्चूळन्दु किडन्द वलैयै यरप्परित्तु *

पुक्किनिल् पुक्कुन्नै कण्डुकोण्डेन् इनिप्पोगयिडुवदुण्डे *

मकळरुवरै कल्लिडै मोद इळन्दयळ तन्वयित्तिल् *

शिकन वन्दु पिरन्दु निचाय् तिरुमालिरुञ्जोलैयेन्दाय् ॥ १ ॥

अमखण्डोपरि विक्षिप्य कंसेन मारितमपत्यपट्टकं प्रति खिन्नमानसायाः स्थिताया देवक्या दिव्ये जठरे समुद्भूत
भगवन् श्रीवनाद्रिनाथ । दुःखसन्तानसममिष्यातेरास्पदं बागुरापार्यायभूतं प्राकृतमिदं शरीरं जिहासुस्सन् बहुषु
दिव्यदेशेषु परिभ्रम्य अन्ततस्त्वामिह पर्यवक्षिषि । इतः परमन्यतोऽपसर्पणं तव न सहेय । नैव जह्यामहं त्वाम् ॥

(गाथा.) वळैत्तुवैत्तेन् इनिप्पोहलोडुन् उन्दननिन्दिरालङ्गळाल् *

ओळित्तिडिल् निन्तिरुवाणै कण्डाय् नीयोरुवर्कुम् मेय्यनल्लै *

अळित्तेङ्गुम् नाडुनगरमुम् तम्मुडैत्तीविनै तीर्कलुत्तु *

तेळित्तु वलञ्चेय्युम् तीर्थमुडै तिरुमालिरुञ्जोलैयेन्दाय् ॥ २ ॥

अज्ञामिज्ञविभागमन्तरेण सर्वान् जनान् सदा संरक्ष्य तत्पापनिवर्हणं चाकलय्य प्रवहद्भिः पुण्यतीर्थैरभिरामं
श्रीवनाद्रिमलङ्कुर्वन् प्रभो । त्वाम् इतोऽन्यत्र गमनानहं नियन्त्रितवानस्मि । मां विसृज्य अन्यत्र गमनं ते न संमन्ये ।
स्वकीयेन्द्रजालप्रागल्भ्येन यदि मयि स्वात्मस्वरूपनिहवं कुरुषे तर्हि तव दिव्यमहिष्या श्रीमहालक्ष्म्या शपे । त्वं
सर्वत्र मायावी खलु भवसि ॥ .... (२)

(गाथा.) उनकुप्पणिशेय्दिरुकुम् तवमुडैयेन् इनिप्पोयोरुवन्

तनकुप्पणिन्दु * कडैत्तलै निक्कै निन्शायैयळिवु कण्डाय् *

पुनत्तिनैक्किळि पुदुवविकाडि उन्नोन्नडि वाळ्वेन्नु *

इनकुरवर् पुदियदुण्णुम् एळिल् मालिरुञ्जोलैयेन्दाय् ॥ ३ ॥

निजाम्यवहारयोग्यं धान्यं क्षेत्रतत्समुच्छिद्य प्रथमतो नूतनं हविरिदं ते भूयादिति प्रोच्य तुभ्यं निवेद्य त्वत्पादार-
विन्दमङ्गलाशासनं च कृत्वा मुञ्जानैर्भिल्लनिवहैः परीतं श्रीवनाद्रिमधितिष्ठन् भगवन् ! अहमस्मि त्वदेककिङ्करस्वदृढ-
व्रतशाली । त्वं मां न रक्षसीति यद्यहमन्यत्र गत्वा अनन्यार्हशेषत्वविरुद्धमन्यशेषत्वं परिगृह्य दुरीश्वरद्वारवर्धित-
दिंकादुरासिकामाकलयेयम्, तर्हि तत् भवतस्तेजसो हि क्षतिकरम् ॥ [टिप्पणी ; * यत्करोषि यदश्नासि

यजुहोषि ददासि यत् । यत्तपस्यसि कौन्तेय । तत्कुरुष्व मदर्पणम् * इति गीतोक्तरीत्या- सर्वोऽपि जनः स्नेहोपभुज्यमानं वस्तु भगवते निवेद्यैवाश्रीयादिति शास्त्रार्थः । श्रीवनादौ वर्तमाना जघन्यजातीया मित्तजना अपि शास्त्रार्थमिमं परिपालयन्तीति कथनेन सर्वैरप्येवं नाम शास्त्रार्थपरिपालनव्यग्रैर्भवेत्तद्व्यमिति प्ररोचना कृता भवति । अधस्ताच्चतुर्थशतके द्वितीयदशके नवम्यामपि गाथायां पूर्वार्धमेवंविधशास्त्रार्थप्रतिपत्तिसंपादकमवधेयम् ॥] (३)

(गाथा.) कादम्पलवुम् तिरिन्दुळन्नेकु अङ्गोर् निळलिल्लै नीरुमिल्लै * उन्
पादनिळलल्लाळ् मत्तोरुयिपिंडम् नानेङ्गुम् काण्णिगिल्लेन् *
तदुशेन्नाय् कुरुपाण्डवर्काय् अङ्गोर् पोर्च्चुत्तम् पेशिच्चेन्नु *
मेदञ्चेन्देङ्गुम् पिणम्पडुत्ताय् तिरुमालिरुञ्जोलैयेन्दाय् ॥ ४ ॥

कुरुवंशजपाण्डवार्थे दूतकर्म कृतवन् भगवन् । तत्र च कृत्रिमबान्धवभावनामावाह्य आश्रितानाश्रितमिदां विरचय्य सर्वामपि महीं प्रेतमयीं कृतवन् वासुदेव श्रीवनाद्रीश्वर ! बहुयोजनायतभूतलपर्यटनं भूरिशः कृतवताऽपि मया सर्वत्र निष्पानीयता निरालम्ब्यनता चैव दृष्टा । त्वदीयपादच्छायामन्तरेण नान्यत्किमपि जीवनस्थलं क्वचिदप्युत्पश्यामि ॥

(गाथा.) कालुमेळा कण्णनीरुम्निळ्ळा उडल्लोन्नु नडुङ्गि * कुरळ्
मेळुमेळा मयिर् कूच्चुमरा एनतोळ्ळुम् वीळ्वोळिया *
मालुगळानिर्कुमेन्मनमे उन्नै वाळ् तलैप्पेय्दिडेन् *
शेळुक्कळानिर्कुम् नीळ्ळुनैश्ल् तिरुमालिरुञ्जोलैयेन्दाय् ॥ ५ ॥

श्वषविहारसंकुलवडुतरजलाशयपरिवृत्तं श्रीवनाद्रिदिव्यदेशमधितिष्ठन् हरे ! उज्जीवनेच्छयाऽहं त्वामुपसृतवानस्मि । स्तब्धोऽस्मि ; अविरतनयनान्बुधोऽस्मि । प्रशिक्षितकम्पमानगात्रः खरगद्गदकण्ठः अविश्रान्तरोमाश्चः स्तम्भित-
भुजमूलश्चास्मि । अयि मम मानस ! त्वदामिमुख्यवलादेव खल्वियती संपत्तिरासीदिति त्वयि समिन्धानव्यामोहंश्चास्मि ॥

(गाथा.) एरुत्तुकोडियुडैयानुम् पिरमनुमिन्दिरनुम् * मत्तु
मोरुत्तरुम् इप्पिरवियेन्नुम् नोय्कु मरुन्दरिवारुमिल्लै *
मरुत्तुवनाय् निन्न मामणिवण्णा मरुपरिवि तविर
चिरुत्ति * उन्कोयिल् कडैप्पुहप्पेय् तिरुमालिरुञ्जोलैयेन्दाय् ॥ ६ ॥

श्रीवनाद्रिनाथ भगवन् ! वृषभध्वजो वा नान्ये च केऽपि संसारसमाख्यव्याधिमेषजं विदन्ति । वैद्यो नारायणो हरिरिति सुप्रसिद्धमिषमभूतमणिवर्णं हरे ! पुनर्जन्मसंगं व्युदस्य त्वदीयदिव्यालयद्वारपालनैकनिष्णातं मां विवेहि ॥

(गाथा.) अक्कैयेन्नुम् अनत्तकडलुळुन्दि उन्पेररुळाळ् *
इक्कैयेरि यिलैत्तिरुन्देनै अञ्जेलेन्नु कैक्कवियाय् *
चक्करुम् तडक्कैरुळुम् कण्णालुम् पीतक्कयाडैयोडुम् *
शेक्क् निरत्तु चियप्पुडैयाय् तिरुमालिरुञ्जोलैयेन्दाय् ॥ ७ ॥

तेजस्विना हेतिराजेन पाणिकमलेन नयनारविन्देन पीताम्बरेण च सन्ध्यागगनसदृशप्रभोज्ज्वल श्रीवनाद्रिनाथ भगवन् । संसाराभिधाने अनर्थाग्निं निमज्ज्य स्थितोऽहं भवनीयमहाकृपया प्राप्यं स्थानविशेषं मनसा विचिन्त्य तदनवातिविषादमरितोऽस्मि । ईदृशं माम् अभयहस्तमुद्रया वीतन्यं कुरुष्व ॥ ... (७)

(गाथा.) एत्तनैकालमुम् एत्तनैयुळियुम् इन्नोडुनाळैयेन्ने *
इत्तनैकालमुम् पोयुक्किरिप्पुडेन् इनियुन्नैप्पोहोडुडेन् *
मैत्तुनन्मार्हळै वाळ्वित्तु मात्तलर् नूत्तुवरैकैडुत्ताय *
शिच्चिन् निन्पालदरिदियन्ने तिरुमालिरुञ्जोलैयेन्दाय ॥ ८ ॥

श्रीवनाद्रिनाथ भगवन् । वर्तमानं दिनं भविष्यद्दिनमित्येवमेव व्यवहारतो हन्त कियन्तः काळाः कियन्तश्च कल्पा व्यतीताः । तेषु व्यतीतेषु कालेषु व्यभिचरन् सोऽहमज्ञानयन्त्राक्रान्तस्सन् व्यनश्यम् । इतः परं ते विक्षेपं नैव सहेय । पाण्डवान् समुज्जीव्य धार्तराष्ट्रान् विनाशितवन् भो वनाद्रिनाथ ! भगवन् । मन हृदयं त्वम्येव व्यासक्तं नेत्य खलु ॥ (८)

(गाथा.) अन्नु वयित्तिल् किडन्दिरुन्दे अडिमैशेय्यलुत्तिरुप्पन् *
इन्नुवन्दिङ्गुन्नै कण्डुकोण्डेन् इनिप्पोग विडुवदुण्डे *
शेन्नङ्गुवाणनै यायिरन्दोलुम् तिरुच्चक्करमदनाल्
तेन्नि * दिशैदिसैवीळ्चेत्ताय् तिरुमालिरुञ्जोलैयेन्दाय ॥ ९ ॥

शोणितपुरमुपेत्य वाणासुरबाहुसहस्रं हेतिराजेन विद्वय निपातितवन् भगवन् श्रीवनाद्रिनाथ ! जननीजठरगर्भवास-कालतः प्रभृत्येव त्वत्किङ्करत्नविभने समुत्पन्नाध्यवसायोऽहमस्मि । अद्य चात्र वनाद्रौ समागत्य त्वां समसेवेयि । इतः परमावयोर्विक्षेपः कथमिव भगो ! भवितुमर्हति ॥ .... (९)

(गाथा.) शेन्नुलगम् कुडैन्दाडुम् शुनै तिरुमालिरुञ्जोलैत्तन्नुळ्
निन्नपिरान् * अडिमैलडिमैत्तिरम् नेरुपड विण्णप्पुशेय् *
पोन्तिगळ् माडम् पोलिन्दु तोन्नुम् पुदुवैकोन् विडुशिच्चन् *
ओन्नोडोन्नुवदुम् पाडवळ्ळार् उलगमलन्दान् तमरे ॥ १० ॥

सकलजनपदजनतावगाहनयोग्यसुपवित्रदिव्यतीर्थालंकृतं श्रीवनाद्रिनामकं दिव्यदेशमधितिष्ठतस्सुन्दरवाहोर्भगवतः पादारविन्दपरिसरे कैङ्कर्यलिप्सुना हिरण्यमभवनामिरामश्रीधन्विनव्यनगराधिनाथश्रीविष्णुचित्तसूरिवरेण विज्ञापितमिदं दशकं कीर्तयन्तस्सन्तः त्रिविक्रमभगवद्भक्ता भवितार इति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥ .... (१०)

— तथा चैतद्दशकं सारार्थसंग्राहकमिदं पद्यम् —

स्वामिस्त्वत्पादपद्मप्रणतिनिरतधीस्सोऽहमन्यत्र दास्यं
ध्यायेयं चेतसा चेदपि च तदिह तेऽवग्रदायि प्रसिध्येत् ।
शर्वत्रह्नेन्द्रमुख्या अपि न भवमयव्याधिवैद्या वनाद्रि-
स्वामिन् ! शेपी त्वमेवेत्यवददिह मुनिर्विष्णुचित्तसूरीये ॥
इति श्रीभट्टनाथसूक्ते पञ्चमे शतके तृतीयं दशकमवसितम् ॥
श्रीभट्टनाथसूरिदिव्यचरणवेव शरणम् ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः ॥ श्रीमद्वरमुनये नमः ॥

श्रीभट्टनाथसूक्ते पंचमशतके

॥ ५-४. चतुर्थ दशकम् — शेन्नियोङ्गु ॥

—* [स्वकीयब्रह्मानन्दविज्ञापनम्] *—

अवतारिका—अस्मिन्दशके श्रीविष्णुचित्तसूरिः खामिलपितब्रह्मानन्दावार्तिं प्रथयन् स्वकीयमिमं दिव्यप्रबन्धं च निगमयति । स्वात्मनः स्वात्मीयसमस्तवस्तुजातानां च भगवद्व्यहेत्यङ्कितत्वसम्पादनेन निर्दग्धाशेष-पापराशिकत्वं समुन्मिषितसुमहत्तरज्ञानसम्पत्तिकत्वं च कथयित्वा दिव्यानन्दामृतजलधिनिमग्नहृदयो भूत्वा स्वप्रबन्धं च समापितवान् ॥ *

(गाथा.) शेन्नियोङ्गु तण् तिरुवेङ्गडमुडैयाय् * उल्लु

तन्नै वालनिन्न नम्बी दामोदरा शदिरा *

एन्नैयुमेन्नुडैमैयैयुम् उन् चक्करप्पोरियोत्तिकोण्डु *

निन्नरुळे पुरिन्दिरुन्देन् इनियेन् तिरुकुरिप्पे ॥ १ ॥

उत्तुङ्गशिखरशिशिरश्रीवेङ्कटशिखरिनिःसृत्य भगवन् ! सकललोकसमुज्जीवनपटो गुणपूर्ण दामोदर चतुर हरे ! मां मदीयं च निखिलं त्वदीयवक्राङ्कितमारचय्य त्वदीयां करुणां केवञ्च प्रतीक्षमाणो वर्ते । किं नु भगो ! भवदन्तरङ्गम् ?

.... (१)

(गाथा.) परवैयेरु परम्पुरुडा नीयेन्नै कैकोण्डपिन् *

पिरिवियेन्नुम् कडलुम् वत्ति पेरुम्पदमाहिच्चिदाळ् *

इरवु शेय्युम् पावक्काडु तीक्कोळीइ चेहिच्चिदाळ् *

अरिवैयेन्नुममुदवारु तलैप्पत्ति वाय्क्कोण्डदे ॥ २ ॥

अयि विहगराजवाहन परम्पुरुष ! यदा मां त्वं किङ्करत्वेन स्वीकृतवानसि तदैव मे भवार्णवः शुष्कतां प्राप । महत्तरं च मे वैभवमुदभूत् । आत्मविनाशकारिणी पापाटवी च दावानलदंढह्यमाना नश्यति । प्रज्ञामिधाना अमृतनदी च विसृज्यती जृम्भते ॥ .... (२)

(गाथा.) एम्मनावेन् कुलदैवमे एन्नुडै नायकने *

निन्नुळ्ळेनाय् पेत्त नन्मै इन्नुलहिनिलार् पेरुवार् *

नम्मन्पोले वीळ्त्तुक्कुम् नाडिलुळ्ळु पावमेळ्ळाम् *

शुम्मेनादे कैविट्टोडि त्रुहळ् पायन्दनवे ॥ ३ ॥

मम जननीसमान ! मम कुलदैवत ! मम नायक ! त्वदीयाभिमानभाजनभूतेन मया प्राप्तं श्रेयो जगतीह सत्य-
मनन्यसुखं खलु । नरकं प्रवेश्य यमवद्वाधितुं क्षमाणि मदीयजनपदस्थानि सकलान्यपि पापानि पलायितानि
काननेषु न्यलीयन्त हन्त ॥ .... (३)

(गाथा.) कडलू कडैन्दुदम् कोण्डु कलशचै निरैत्ताप्पोलू *

उडलुरुहि वायूतिरन्दु मडुत्तुचै निरैत्तुकोण्डेन् *

कोडुमै शेय्युम् कूत्तमुम् एन् कोलाडि कुरुक्पेरा *

तडवैरत्तोल् चक्रपाणि शार्ङ्गविल् शेवहने ॥ ४ ॥

बृहत्तरशैलोपमेयवाहुशालिन् चक्रपाणे ! भगवन् शार्ङ्गधन्वन् ! महावीर ! “मयाऽपि सागरं मथित्वा अमृतमुद्धृत्य
कलशः प्रपूरितः” इति वक्तुं योग्यतया संसारार्णवादमुष्मादमृतनिर्विशेषं भवन्तं समुद्धृत्य मम हृदयकलशमपूरयम् ।
अतिकठोरदुर्दण्डनकारी मृत्युरपि मदाज्ञाचक्रसञ्चारार्हस्थलेष्वपि सन्निहितो भवितुं नालमिदानीम् ॥ .... (४)

गाथा. पोन्नैकोण्डु उरैकलमीदे निरमेळ वुरैत्ताप्पोलू *

उन्नैकोण्डेन्नावहम्पालू मात्तिन्नि थुरैत्तुकोण्डेन् *

उन्नैकोण्डेन्नुल् वैत्तेन् एन्नैप्पुन्निलिङ्गेन् *

एन्नप्पा एन्निरुडीकेशा एन्नुयिर् कावलने ॥ ५ ॥

मन्नाथ ! मम हृषीकेश ! मदात्मसंजीवन ! निकषोपले कनकखण्डकयणवत् सुवर्णनिर्विशेषं त्वामहं मम जिह्वात्मके
निकषोपले निकषितुमुपक्रम्य हाहन्त त्वां विगतकान्तिकमकरवम् । त्वामहं मम हृदये न्यधाम् । मां च तुभ्यं
समार्पिषम् ॥ ... (५)

(गाथा.) उन्नुडैय विक्रिमम् ओन्नोलियामलेल्लाम् *

एन्नुडैय नेल्लहम्पालू शुवर्वलि येळुदिकोण्डेन् *

मन्नडङ्ग मलु वलङ्गैकोण्ड इरामनम्भी *

एन्निरुवन्देम्बेरुमान् इनियेङ्ग प्पोहेचदे ॥ ६ ॥

दुष्टशत्रुनिवर्हणार्थं परशुं दक्षिणहस्ते विधाण भगवन् राम ! त्वदीयविक्रमपिशुनानि चरित्राण्यखिलान्यपि निरवशेषं
मामकीनहृदयमित्तौ व्यलेखिषम् । खामिन् मदधीनतां प्रापुषा भवता इतः कुत्र वा गम्यते ? [टिप्पणी :—
गाथायामस्यां “त्वदीयचरित्राण्यखिलान्यपि” इति कथनमात्रेण ह्यलम् ; निरवशेषमिति पुनः कथनं किमभिप्राय-
कमिति चेत् ; अखिलान्यपीत्यनेन पराशरपाराशर्यप्राचेतसप्रभृतिमहर्षिकीर्तितान्यखिलानि चरितानि गृह्यन्ते ;
निरवशेषमित्यनेन महर्षिभिरकथितान्यपि स्वात्मनैव साक्षात्कृतानि चरितानि गृह्यन्ते—इत्याहुः। २-७-८,
कथितो मालिकवृत्तान्तः, ३-१०-२, कथितो मैथिलीकृतमालिकावन्धन वृत्तान्तश्च इतिहासपुराणेष्वप्रसिद्धः
अनेनैव दिव्यसूरिणा साक्षात्कृतः खल ॥] .... (६)

(गाथा.) परुप्पदत्तु कयल्लपोरित्त पाण्डियर् कुलपतिपोल्ल *
 तिरुप्पोलिन्द शेवडि एन्शेच्चियिन्मेल् पो रितायू *
 मरुप्पोशितायू मल्लडर्त्तायू एन्नेन्नु उन् वाचकमे *
 उरुप्पोलिन्द नाविनेनै उनकुरित्ताकिनैये ॥ ७ ॥

पाण्ड्यकुलपतिर्मलयध्वजभूपतिर्यथा मेरुशिखरिशिखरे स्वकीयं मीनकेतुं प्रतिष्ठापितवान् तथा खामिन् ! त्वदीयं श्रीमच्चरणारविन्दं मम शिरसि प्रतिष्ठापितवानसि । कुचलयापीडमत्तवारणदन्तभञ्जन ! मल्लध्वंसन ! इत्येवमेवं त्वदीयान्येव दिव्यनामानि संततं संकीर्त्य किणाङ्गशोभिजिह्वातलं मां तवैवावसथमकार्षीरहह ॥ .... (७)

(गाथा.) अनन्तन्पालुम् गरुडन्पालुम् ऐदु नोय्दाह वैत्तु * एन्
 मनन्तनुळे वन्दु वैहि वाळच्चेय्दायू एम्बिरान् *
 निनैन्देन्नुळे निन्नु नेकु कण्णगल् अशुम्बोळुह *
 निनैन्दिरुन्दे शिरमम् तीन्देन् नेमि नेडियवने ॥ ८ ॥

चक्रपाणे महात्मन् महोपकारक भगवन् ! अनन्ते गरुत्मति च प्रेमाणमल्पीयांसमाकलय्य ममेव हृदयं नित्यवासा-
 स्पदमूरीकृत्य मामुजीवयामासिथ । ईदृशं ते अतिमान्नसौलभ्यमनुसन्धाय द्रुतहृदय उद्गीर्णवाष्पाभ्युनयनश्च सन्
 त्वत्कृतमहोपकारविचिन्तनेन वीतसकलश्रमो भवामि भगवन् ॥ .... (८)

गाथा. पनिकडलिळ पळ्ळिहोळै प्पळहविदडु * ओडिवन्देन्
 मनकडलिळ वाळवळ्ळ माय मणाळनम्बी *
 तनिकडले तनिच्चुडरे तनियुलहे येन्नेन्नु *
 उनकिडमायिरुक्क एन्नै युनकुरित्ताकिनैये ॥ ९ ॥

क्षीरसागरे शयनं विस्मृत्य सादरमिहागत्य मम हृदयार्णवे विराजमान ! आश्चर्यशक्तियुक्त रमापते ! गुणपूर्ण
 क्षीरार्णवभास्करमण्डल श्रीवैकुण्ठादिस्थानविशेषेष्वसाधारणेषु तव भासमानेष्वपि निरालम्ब इव हन्त त्वं मामेव
 ह्रदसाधारणनिष्ठयं चकार्य ॥ .... (९)

(गाथा.) तडवैरवायू मिळिन्दु मिन्नुम् तवळ नेडुम्कोडिप्पोल्ल *
 शुडरोळियायू नेञ्जिनुळे तोन्नुमेन् शोदिनम्बी *
 वडदडुमुम् वैह्नुन्दुमुम् मदिल् तुवरापदियुम् *
 इडवहैहल् इहळ्ळिन्दिदडु एन्पालिडवहै कोण्डनैये ॥ १० ॥

गुरुतरशिखरिशिखरोदञ्चद्वलपताकेव मम मनसि विराजमान ज्योतिःपुञ्जमय भगवन् ! उदीच्यां दिशि स्थितं
 कलशार्णवं वैकुण्ठं प्राकारपरिवेष्टितां द्वारवतीम् अन्यानपि च स्थानविशेषान् उपेक्ष्य मय्येव हि महत्तरमादरमुद्रहसि ॥
 .... (१०)

(गाथा.) वैयर्तङ्गल कुलतुदित् विष्णुचित्तमनत्ते *

कोयिल् कौण्ड कोवलनै कोलुम् कुलिर्मुहिल्वणनै *

आयरेचै यमर् कोवै अन्दर्तम् अगुदत्तिनै *

छायैपोल प्पाडवळार् तामुम् अणुक्कहळे ॥ ११ ॥

वैदिककुलोद्भूतविष्णुचित्तमनस्येव कृतवासं गोपालं शिशिसुदिरसवर्णं वल्लवकुलपतिं देवाधिदेवं ब्राह्मणानां परम-
भोग्यं च सर्वेश्वरं ये गायन्ति ते छायेव तं भगवन्तमनुवर्तितुं भाग्यं लभेरन्ति फलकीर्तनेन समापितमिदं दशकम् ॥
समापितश्चासौ दिव्यप्रबन्धः ॥ ....

(११)

— तथाचैतद्दशकसारांशसंग्राहकं पद्यमिदमिहानुसन्धेयम् —

स्वस्य स्वात्मीयवर्गैस्सममपि भगवद्विष्यहेत्यङ्कितत्वात्

दग्धशेषाघतामप्यतिशयितमहाज्ञानतां चाभिधाय ।

दिव्यानन्दाभृताब्धिप्रपतितहृदयः स्वप्रबन्धं समाप्तं

चक्रे यो भट्टनाथस्स जयति धरणौ कीर्तिमूर्त्या समृद्धः ॥

श्लो. श्रीमद्वार्यप्रबन्धं श्रुतिशतशिखरोदञ्चदर्थौघगर्भं

द्राविड्या दिव्यवाचा स्थितममरवचोभिज्ञभक्तानुभूत्यै ।

काञ्चीस्थोऽण्णङ्गरार्यो विधुधपरिपदि ख्यातभूमा कवीन्द्रो

दैव्या वाण्या न्यवभात् कृतिरिह जयतात्सेयमाचन्द्रसूर्यम् ॥

इति श्रीकाञ्चीपुराभिजन-जगदाचार्यसिंहासनाधीश-प्रतिवादिभयङ्कर

श्रीमदण्णङ्गराचार्यवर्यकृतिषु द्राविडान्नायदिव्यप्रबन्धविवर्ते

पेरियाळ्वातिरुमोळिनामक श्रीभट्टनाथसूक्तविवर्तस्समाप्तः ॥

श्रीभट्टनाथसूरिदिव्यचरणावेव शरणम् ॥

श्रीमच्छठरिपुयतिपतिवररमुनीन्द्रदिव्यचरणा एव शरणम् ॥

प्रथमसहस्रे द्वितीयप्रबन्धस्समाप्तः ॥

आदितः प्रभृति गाथानंख्या—४७३.

॥ श्रीरस्तु ॥

‘लिवर्दीप्रेस्’ चेन्नपुरी-१.

॥ श्रीः ॥

॥ श्री वैष्णवसंप्रदाय पुस्तकसूची ॥

॥ श्रीकाञ्ची-प्रतिवादिभयङ्कर-अण्णङ्गराचार्य संमुद्रणम् ॥

भगवद्रामानुजग्रन्थमाला—श्रीरामानुजार्यविरचित वेदार्थसंग्रह-श्रीभाष्य-वेदान्तदीप-वेदान्तसार-गीता-भाष्य-गद्यत्रय-नित्यग्रन्थ समन्विता । १५-०	रू. आ.
यतीन्द्रमतदीपिका	१-०
पूर्वाचार्यस्तोत्रमाला (श्रीवैष्णवसम्प्रदायधुरंधर श्रीकुलशेखरसूरिप्रभृति श्रीवरवरमुनिशिष्यवर्गपर्यन्त सकलपूर्वाचार्यप्रणीता)	३-०
श्रीमद्वेदान्तदेशिकग्रन्थमालायाम् (स्तोत्रावलीविभागः) हयग्रीवस्तोत्रादि-द्वात्रिंशत्स्तोत्रवृन्दम् ।	३-०
(काव्यनाटकविभागः) यादवान्पुदय, हंससंदेश, सुभाषितनीवी, संकल्पसूर्योदयाः	६-०
तत्त्वटीका, निक्षेपरक्षा, सच्चरित्ररक्षा, श्रीपाञ्चरात्ररक्षा, यज्ञोपवीतप्रतिष्ठा, वैश्वदेवकारिका, सव्याख्यो भूगोलनिर्णयः, भगवदाराधनप्रयोगकारिका, मुक्तकश्लोकाः ॥	६-०

अण्णङ्गराचार्यकृतयः

रहस्यरत्नमालिका (रहस्यत्रय, तत्त्वत्रय, श्रीवचनभूषणानि श्लोकवद्भानि)	१-०
तर्कशास्त्रसर्वस्वम् १-०	क्षेत्रतीर्थयात्रादर्शः ०-८
यतिराजत्रिंशतिः (हिन्दीटीका) ०-१२	आल्वारवैभवम् (हिन्दी) ०-१२
दिव्यसूरिवैभवम् पूर्वाचार्यवैभवंच १-०	शतभूषणीवज्रकुठारः (सशेषः), वज्रकुठारविजयध्वजश्च २-०
वैदिकलौकिकरञ्जनदशकम् भगवद्रामानुजदिव्यनामवैभवं च ०-८	
वात्सल्यार्थप्रकाशिका, अभिनवदयाशतकम्, सभामुजङ्गीसर्वस्वम्, श्रीतत्त्वशोधनम्, श्रीरामायण-दण्डकः, श्रीरामायणरसायनम्, श्रीरामभद्रकर्णामृतम्, गोपालभक्तामृतम्, गोविन्दगीतामृतम्, श्रीवरवरमुनिदण्डकश्च ।	२-०
श्रीवैष्णवसौभाग्यम्—श्रीमद्वरवरमुनीन्द्र विषयकद्वादशस्तोत्राणि-टीकया सह ।	१-०
सदर्थसमुच्चयः—विविधविषयक-उपन्यासदशकरूपः ।	१-०

द्राविडवेददिव्यप्रबन्ध संस्कृतानुवादाः—

तिरुप्पल्लण्डुदिव्यप्रबन्धस्य संस्कृतव्याख्या हिन्दी टीका च ।	१-०
पेरियाळ्वार्तिरुमोळिनामक भट्टनाथसूक्तदिव्यप्रबन्धः—सार्धचतुश्शतगाथाविवर्तः	४-०
तिरुप्पावै नामक श्रीगोदाव्रतदिव्यप्रबन्धः—रसवनविपुलव्याख्यासमेतः	३-०
श्रीगोदासूक्तदिव्यप्रबन्धविवर्तः १-०	कुलशेखरसूक्तविवर्तः १-०
भक्तिसारमुनिस्तुत विवर्तः १-०	
तिरुमालै, तिरुप्पळ्ळियेळुच्चि, अमलनादिपिरान्, कण्णिनुण् शिरुत्ताम्बु नामक दिव्यप्रबन्धचतुष्टय विवर्तः	२-०
वृहत्सूक्तनामक श्रीपरकालसूक्ते प्रथमद्वितीयशतकविवर्तः	२-०
शिरियतिरुमडल्ल पेरियतिरुमडल्ल रामानुजनूतन्दादि नामक दिव्यप्रबन्धत्रितयविवर्तः	१-०
औत्तरदिव्यदेश दिव्यप्रबन्धावली	२-०
* वैदिकमनोहरानाम्नी पत्रिका प्रतिमासमवतरति । अस्या वार्षिकमूल्यम्	५-०
* द्राविडभाषायामान्त्रभाषायां च बहवो ग्रन्था अप्यत्र सुलभाः ॥	

Apply to: P. B. Annangaracharya, Kancheepuram.

1-12-1961

प्रातिस्थानम्—ग्रन्थमाला आफिस, कांचीपुरम् ।

